

**Національна академія педагогічних наук
України**

З В І Т

**про діяльність Національної академії
педагогічних наук України
у 2017 році**

Київ 2018

Редакційна колегія
Кремень В.Г. (голова)
Луговий В.І. (заступник голови),
Топузов О.М. (заступник голови),
Сисоєва С.О., Максименко С.Д., Ляшенко О.І.,
Ничкало Н.Г., Саух П.Ю.

Звіт про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2017 р. / За заг. ред. В.Г. Кременя. – К.: НАПН України, 2018. – 426 с.

Видання містить основні результати діяльності Національної академії педагогічних наук України у 2017 р.

Для освітян, науковців, управлінців, усіх, хто забезпечує функціонування і розвиток освіти, її науковий, методичний, експертний і консультативний супровід, здійснює наукові дослідження та експериментальні розробки в галузі освіти, педагогіки і психології.

© НАПН України, 2018

I. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

Звітний 2017 р. став новим етапом подальшого розвитку Національної академії педагогічних наук України із стратегічною метою підвищення теоретико-методологічного і науково-методичного забезпечення реформ національної освіти і науки. У зазначеному році підведено підсумки 25-річної діяльності НАПН України, проаналізовано здобутки, накреслено завдання на перспективу. Ураховуючи ключову роль у науковому супроводі модернізації вітчизняної освіти, Законом України «Про освіту» (2017 р.) розширено та конкретизовано функції НАПН України. Продовжувалася реалізація норм Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (2015 р.), зокрема в частині національних галузевих академій наук.

У щільній взаємодії з Міністерством освіти і науки України, Комітетом Верховної Ради України з питань науки і освіти, Національною та національними галузевими академіями наук, Національним Еразмус+ офісом в Україні щодо євроінтеграції вищої освіти, Рамковою програмою Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт 2020», іншими програмами та організаціями ЄС НАПН України брала активну участь у розробленні та імплементації освітнього і наукового законодавства нового покоління, реалізації Угоди про асоціацію між ЄС та Україною, підготовці та впровадженні Концепції Нової української школи, стандартів та типових освітніх програм початкової школи й інших реформаторських заходах з визначення ефективної моделі розвитку науки та вдосконалення якості усіх освітніх ланок, їх інтеграції в європейський і світовий освітньо-науковий простори. Особлива увага приділена забезпеченню засобами освіти національної єдності Українського суспільства, громадянського і патріотичного виховання.

У 2017 р. здійснено системні заходи з підвищення ефективності НАПН України, її підвідомчих наукових установ та Університету менеджменту освіти. На загальних зборах схвалено новий Статут, затверджено Пріоритетні напрями досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології, оновлено керівний склад НАПН України, її Президії та відділень, очищено академію від окремих недостойних членів.

У наукових дослідженнях *Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України* у звітному році отримано вагомі наукові результати.

Теоретичну і практичну значущість в умовах реформування освіти України, зокрема імплементації концептуальних положень Нової української школи, мають: обґрунтування теоретико-методологічних засад сучасної філософії освіти, на основі яких формуються нові підходи до розвитку людини та відбувається процес її взаємодії із синергією сучасного знання в умовах принципово нових способів передавання й поширення породжених інформаційною епохою знань; дослідження феномену мислення, який є запорукою творчої діяльності та «вбудовує» індивіда в культуру й систему знань, забезпечуючи самореалізацію людини й перетворення наявного соціуму;

виявлення основних способів мислення як інтерсуб'єктивної діяльності (діалог, гра й розуміння), що має вагоме значення для наукового пізнання й продуктивного розвитку освіти.

Продовжувалося дослідження освітології як наукового напряму інтегрованого дослідження сфери освіти: на засадах освітології розширено предметне поле загальної педагогіки за рахунок досліджень освітніх об'єктів та явищ з «жорстким» та широким типом міждисциплінарності; розроблено програми підготовки експертів у галузі освіти, тематично-проектного інтегрованого навчання.

Значна увага в контексті суспільних процесів, пов'язаних з глобалізацією, приділена аналізу концепцій мультикультуралізму; доведено, що на відміну від опцій розрізнення культур на свою і чужу плюралізовані світові суспільства встановлюють комунікативні взаємозв'язки на основі власних і чужих регулятивів, внаслідок чого формується нова культура поведінки на основі консенсусу. Продовжувалися дослідження культурологічних проблем розвитку людини в умовах суспільства знань, світоглядних концепцій, на яких вибудовуються парадигмальні засади побудови і функціонування національної системи освіти.

Вагоме значення набуло дослідження тенденцій і закономірностей розвитку історико-педагогічного процесу в Україні крізь призму аналізу аналогічних процесів у європейських країнах; здійснення багатоаспектної підготовчої роботи щодо внесення відзначення 100-річчя з дня народження Василя Сухомлинського до Календаря пам'ятних дат ЮНЕСКО. Результатом такої роботи стало рішення 39-ої сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО про включення відзначення 100-річчя з дня народження Василя Сухомлинського до Календаря пам'ятних дат, що відзначатимуться на рівні ЮНЕСКО у 2018 р.

Важливим науковим доробком є аналіз сучасного стану та визначення практичних заходів щодо виховної роботи у закладах освіти Східного регіону України; формулювання завдань виховної роботи відповідно до специфіки соціально-політичної ситуації в регіоні; розроблення та практична апробація виховних технологій соціалізації студентської молоді в умовах гібридної війни на Донбасі; визначення сутності та особливостей гібридної війни, специфіки впливу засобів масової інформації Росії на психологічний стан молоді окупованих територій; надання методичної допомоги в організації та проведенні наукових семінарів та конференцій, присвячених проблемам патріотичного та громадянського виховання студентської молоді.

Практичну цінність має науково-дослідна робота, пов'язана з вирішенням актуальних питань створення інноваційного методичного й технологічного забезпечення щодо розв'язання виховних та соціально-педагогічних проблем дошкільної, позашкільної та загальної середньої освіти; впровадження тренінгових технологій та інших інноваційних форм роботи з національно-патріотичного виховання, підтримки дитячого й молодіжного руху. Дослідницькі зусилля вчених також спрямовувалися на обґрунтування теоретико-дидактичних основ позашкільної освіти, організаційних і психолого-педагогічних умов виховання учнів у позашкільних закладах освіти; феномену

українського батьківства та парадигми батьківської культури як цілісної виховної системи.

Значним науково-педагогічним і практичним здобутком є створення комплексу виробничо-практичної продукції для науково-інформаційного забезпечення освіти й розвитку педагогічної науки; проведення науково-практичних, виставково-експозиційних, культурно-освітніх заходів; збереження, вивчення та популяризація наукових об'єктів, що становлять національне надбання України; нарощення Науково-педагогічної електронної бібліотеки; надання доступу науковцям до міжнародних інформаційних ресурсів Web of Science, EBSCO; реалізація проекту «Бібліометрика педагогічної науки»; упровадження нових форм науково-методичного забезпечення діяльності мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України.

У галузі *психології, вікової фізіології та дефектології* отримано вагомі результати в дослідженні фундаментальних теоретико-методологічних проблем навчання, виховання і психічного розвитку особистості та психологічного супроводу освітніх інновацій в умовах трансформаційних процесів, які відбуваються у сучасному суспільстві. Вченими розроблено концепцію врахування громадської думки у процесі здійснення освітніх реформ, проведено аналіз громадського потенціалу підтримки впровадження освітніх інновацій.

Підготовлено концепцію *соціально-психологічної реабілітації особистості* після тривалої травматизації, в межах якої визначено взаємопідсилювальний вплив векторів відновлення якості життя травмованої особистості і суб'єктивного задоволення ним, базисну складову психологічного здоров'я, що забезпечує самовідновлення після травматизації, основні етапи соціально-психологічної реабілітації особистості та технології, які використовуються на кожному з етапів реабілітації. Досліджено особистісні детермінанти еколого-орієнтованої життєдіяльності; з'ясовано особливості соціально-психологічного забезпечення економічної соціалізації молоді; віднайдено шляхи розвитку суб'єктної активності дорослих у віртуальному просторі; досліджено перцептивно-мисленнєві стратегії творчого конструювання інформаційних систем у навчальній та трудовій діяльності; визначено психологічні механізми ресоціалізації осіб з девіантною поведінкою в умовах суспільних змін; розроблено психологічні технології підготовки освітнього персоналу до розвитку організаційної культури в умовах соціальної напруженості; з'ясовано особливості психофізіологічного забезпечення професійного самоздійснення фахівця в умовах соціально-економічних перетворень.

Створено цілісну змістово-методичну систему для *спеціальної дошкільної, початкової та середньої освіти*; обґрунтовано принципи положення освіти дітей в контексті нових українських освітніх стандартів; розроблено програмно-методичне забезпечення навчання всіх категорій дітей з особливими потребами, починаючи з початкової ланки освіти та завершуючи старшою; запропоновано технології психологічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами

та їхніх родин. Значущими результатами науково-експериментальної діяльності стали дослідження в галузі інклюзивної освіти, які проводилися згідно з науковим принципом випереджувального впливу на практику.

Важливі передусім для освітньої практики результати здобуто дослідниками загальнопедагогічних, дидактичних і методичних проблем *загальної середньої освіти*. За їх активної участі розроблено новий Державний стандарт початкової освіти, який передбачає спрямування освітнього процесу на здійснення системного розвитку молодшого школяра як цілісної особистості з урахуванням актуальних і перспективних потреб такого розвитку кожного учня відповідно до його вікових особливостей. Уперше обґрунтовано і запропоновано педагогічну модель випускника початкової школи як орієнтир і основу для відбору і структурування змісту початкової освіти. Підготовлено проект типової освітньої програми для 1–2 класів.

Теорію і методику навчання збагачено створеними й апробованими методиками компетентісно орієнтованого навчання низки предметів для базової і профільної середньої освіти. Виявлено основні тенденції та недоліки у запровадженні моніторингових систем оцінювання якості загальної середньої освіти в Україні. Обґрунтовано й схарактеризовано теоретичні й методичні засади та моделі адаптивного тестування учнів закладів загальної середньої освіти як інструментального засобу оцінювання їхніх навчальних досягнень. Створено рекомендації з упровадження моніторингових систем оцінювання якості загальної середньої освіти на основі тестових технологій.

Запропоновано нові рішення щодо формування *інформаційних освітньо-наукових середовищ*. Розроблено моделі освітнього середовища старшої школи, зокрема на основі електронних соціальних мереж, та методики їх використання в дидактичному процесі. Обґрунтовано концептуальні засади формування хмаро орієнтованого навчально-наукового середовища педагогічного навчального закладу. Розроблено модель такого середовища, яку впроваджено в окремих закладах вищої освіти. Визначено загальні підходи до використання електронних систем відкритого доступу у педагогічних дослідженнях. Розроблено модель інформаційно-аналітичної підтримки наукових досліджень психолого-педагогічного спрямування.

Практичною спрямованістю відзначаються результати досліджень проблем виявлення і підтримки *обдарованих дітей*. Обґрунтовано підходи до формування інформаційного середовища діагностування різних видів обдарованості дітей і молоді, у мережі Інтернет створена платформа для психологічного діагностування учнів, упроваджена комп'ютеризована комплексна діагностична програма для виявлення професійної спрямованості учнів.

Членами *Відділення професійної освіти і освіти дорослих* НАПН України завершено дослідження таких проблем: обґрунтування шляхів євроінтеграції професійної освіти; впровадження інформаційно-комунікаційних технологій дистанційної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників; розроблення хмаро орієнтованого середовища освітньо-професійної діяльності та науково-методичних засад інформатизації закладів професійної (професійно-технічної)

освіти. Згідно з рішеннями державних органів влади відділенням оголошено конкурс і розпочато дослідження Інститутом професійно-технічної освіти НАПН України з проблеми стандартизації професійної освіти молодших спеціалістів у коледжах і технікумах. Проінформовано Міністерство соціальної політики України про результати дослідження проблем державної профорієнтації різних категорій дорослого населення науковими підрозділами відділення. Спільно з МОН України розроблено проект Концепції розвитку педагогічної освіти, на засіданні бюро заслухано проект Концепції реформування системи професійного навчання державних службовців, яку схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України 1 грудня 2017 р. Вивчено зарубіжний досвід законодавчого забезпечення освіти дорослих.

У сфері *освіти дорослих* обґрунтовано теоретичні засади розвитку освіти різних категорій дорослого населення; досліджено тенденції розвитку освіти дорослих у розвинених країнах світу; здійснено психологічне обґрунтування розподілу дорослого населення за онтогенетичними ознаками.

У сфері *педагогічної освіти* обґрунтовано умови забезпечення якості педагогічної освіти на основі міждисциплінарного підходу; видано аналітичні матеріали «Зарубіжний досвід професійної підготовки педагогів».

У сфері *професійно-технічної освіти* вивчено у світовому освітньому просторі сучасні моделі систем професійної освіти і навчання країн-членів ЄС; здійснено експериментальну перевірку педагогічної системи консультування з професійної кар'єри учнівської молоді закладів професійної (професійно-технічної) освіти; моделі дистанційного професійного навчання; методики розроблення проектних технологій у закладах професійної (професійно-технічної) освіти та методики проектування інформаційно-освітнього середовища у закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Ученими *Відділення вищої освіти НАПН України* здійснювався активний пошук ефективних економіко-управлінських детермінант розвитку вищої освіти та розроблялися інноваційні підходи до діяльності вищої освіти в умовах інформаційного суспільства. На основі системного аналізу нових тенденцій уніфікації, комерціалізації та масовізації вищої освіти, обґрунтовано цілеутворюючий алгоритм синтезу утилітарної прагматики професійної підготовки фахівця у вищій освіті з «прагматикою» фундаментальних знань, завдяки якому інноваційне суспільство забезпечить потреби цивілізаційного розвитку, збереже і посилить його гуманістичний потенціал, наповнить злиття і діяльність людини смислами і цінностями. Розроблена науково-методична стратегія супроводу інституційного забезпечення проектування й імплементації нової національної системи якості вищої освіти. Запропоновані нові механізми посилення трансдисциплінарних зв'язків у навчальному процесі, які розвивають когнітивне мистецтво пізнання; розроблена концепція синергії і виховання та стратегія полікультурної освіти в контексті турбулентності процесів міжкультурної взаємодії.

Доведено, що науково-технологічна діяльність закладів вищої освіти у вітчизняній економічній системі не підтримується інноваційною активністю суб'єктів господарювання у промисловості та сфері послуг у достатніх обсягах,

а державна програма формування в Україні дослідницьких університетів і запроваджені заходи підтримки мають обмежені результати. У зв'язку з цим запропоновано нову модель економічної діяльності у сфері вищої освіти, яка передбачає не державне «утримання» закладів вищої освіти, а розглядає їх суб'єктами вироблених і поданих конкретних послуг, як це має відбуватися в умовах сучасної ринкової економіки. Доведено, що з-поміж причин стагнації вітчизняної вищої освіти є її інституційна подрібненість, розпорошеність, дублювання мережі закладів вищої освіти. У зв'язку з цим запропоновані ймовірні моделі оптимізації закладів вищої освіти України.

У дискурсі проведених ученими відділення досліджень виведено й описано закон базисної організації компетентностей, з'ясовано низку закономірностей і тенденцій, обґрунтовано наукові принципи та поняття, розроблено моделі та концепції, висунуто гіпотези, що мають важливе значення для підвищення конкурентоспроможності національної вищої освіти.

У 2017 р. чисельність наукових працівників підвідомчих установ НАПН України становила 851 особу. Серед них за основним місцем роботи працювало 676 учених, а саме: 115 докторів наук, 337 кандидатів наук, 224 особи без наукового ступеня. Нарощенню наукового потенціалу в системі НАПН України сприяло зростання порівняно з попереднім роком чисельності вчених з науковим ступенем докторів наук на 14 осіб (13,8 %) та водночас зменшення на 26 осіб (10,4 %) вчених без наукового ступеня.

Чисельність членів НАПН України на 1 січня 2018 р. склала 157 осіб, з них 70 дійсних членів (академіків) і 87 членів-кореспондентів. До складу НАПН України також входять 34 іноземних члени і 14 почесних академіків. Окрім цього, 8 осіб мають звання «Почесний доктор НАПН України».

У 2017 р. відбулися звітно-виборні збори НАПН України «Про результати діяльності НАПН України у 2016 році та в період 2012–2016 років і завдання подальшого розвитку» (24 березня) та загальні збори НАПН України «25 років діяльності Національної академії педагогічних наук України: здобутки і перспективи» (17 листопада), на яких з основною доповіддю виступив президент НАПН України, дійсний член НАН і НАПН України В.Г. Кремень. Під час звітно-виборних зборів НАПН України відбулися вибори керівництва, зокрема обрано президентом НАПН України В.Г. Кременя, першим віце-президентом – В.І. Лугового, віце-президентом – О.М. Топузова, затверджено академіків-секретарів відділень НАПН України: С.О. Сисоєву, С.Д. Максименка, О.І. Ляшенка, Н.Г. Ничкало, П.Ю. Сауха, та новий склад Президії НАПН України.

З метою імплементації законів України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про вищу освіту», «Про освіту» та інших нормативно-правових актів загальними зборами НАПН України затверджено Пріоритетні напрями наукових досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології в НАПН України та Статут НАПН України в новій редакції тощо.

У звітному році проведено 15 (10 планових і 5 позачергових) засідань Президії НАПН України, на яких розглянуто 421 питання і прийнято відповідні постанови щодо статутної діяльності НАПН України. Зокрема, проаналізовано

наукову і науково-організаційну діяльність підвідомчих установ за 2012–2016 рр. (інститутів педагогіки, психології імені Г.С. Костюка, соціальної та політичної психології, інформаційних технологій і засобів навчання, проблем виховання, Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти, Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи), упровадження результатів науково-дослідних робіт, проведення експериментальних досліджень всеукраїнського рівня, реалізацію освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії в НАПН України тощо.

У цілому члени НАПН України та наукові працівники підвідомчих їй установ виконували 254 наукових дослідження за 31 науковим напрямом, з яких 74 теми розпочато, 70 – завершено (табл. І.1).

Таблиця І.1

Виконання тематики наукових досліджень у 2017 р.

№ з/п	Відділення	Кількість наукових напрямів	Дослідження дійсних членів і членів-кореспондентів			Фундаментальні дослідження за галузевою тематикою			Прикладні дослідження за галузевою тематикою		
			усього	розпочато	завершено	усього	розпочато	завершено	усього	розпочато	завершено
1	Відділення загальної педагогіки та філософії освіти	4	29	4	4	13	4	4	6	5	-
2	Відділення психології, вікової фізіології та дефектології	9	32	13	5	34	5	17	3	2	-
3	Відділення загальної середньої освіти	5	32	4	5	7	1	6	20	3	10
4	Відділення професійної освіти і освіти дорослих	8	29	14	7	10	5	-	1	-	1
5	Відділення вищої освіти	8	33	13	7	5	1	4	-	-	-
Усього			155	48	28	69	16	31	30	10	11
Загальна кількість тем			254								

За тематичним планом наукових досліджень дійсних членів і членів-кореспондентів НАПН України виконувалося 155 тем, за тематичними планами підвідомчих установ – 99 наукових досліджень, з яких 69 фундаментальних і 30 прикладних.

За звітний період у підвідомчих установах НАПН України за фундаментальними дослідженнями підготовлено 2105 найменувань наукової, виробничо-практичної, навчальної і довідкової продукції. Зокрема: наукової (монографії, препринти, інше) – 38 рукописів; виробничо-практичної (практичні посібники, методичні посібники, методичні рекомендації, інше) – 29; навчальної (навчальні програми, підручники, навчальні посібники, інше) –

147; довідкової (довідники, інше) – 4, статей – 1887. З них друковані та електронні видання: наукові – 18, виробничо-практичні – 10, навчальні – 119, довідкові – 1, статей – 1887.

За результатами завершених у 2017 р. прикладних досліджень підготовлено (за весь період виконання) 655 одиниць продукції. Зокрема, наукової продукції (препринти) – 2, виробничо-практичної (методичні посібники, методичні рекомендації, інше) – 22, навчальної (навчальні посібники, підручники, навчальні програми) – 33, довідкової (довідники) – 1, статей – 597, із них друковані та електронні видання: виробничо-практичної – 4, навчальної – 8, довідкової – 1, статей – 597.

За результатами наукових досліджень членами НАПН України та вченими підвідомчих установ опубліковано близько 3 тис. праць, у тому числі 102 монографії, 119 підручників і навчальних посібників, 122 методичних посібники і рекомендацій, 12 словників і довідників, 1791 стаття, випущено 116 збірників наукових праць, підготовлено 34 навчальних програми і концепції (табл. I.2).

Таблиця I.2

Кількість наукових праць, опублікованих у 2017 р.

№ з/п	Назва відділення	Монографії	Підручники і навчальні посібники	Навчальні програми і концепції	Методичні посібники і рекомендації	Словники і довідники	Збірники наукових праць	Статті у фахових виданнях
1	Відділення загальної педагогіки та філософії освіти	13	6	4	24	3	6	330
2	Відділення психології, вікової фізіології та дефектології	20	10	7	14	5	34	565
3	Відділення загальної середньої освіти	7	84	14	27	–	9	281
4	Відділення професійної освіти і освіти дорослих	14	13	1	12	1	11	188
5	Відділення вищої освіти	48	6	8	45	3	56	427
Усього		102	119	34	122	12	116	1791

Відповідно до планів випуску друкованої продукції НАПН України на 2017 р., підготовленої за результатами фундаментальних і прикладних наукових досліджень, за кошти державного бюджету випущено 54 найменування наукової, виробничо-практичної, навчальної та довідкової

продукції загальним тиражем 14,8 тис. примірників. Зокрема, ученими НАПН України підготовлено і опубліковано «Національну доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні» англійською мовою (National Report on the State and Prospects of Education Development in Ukraine) та до 25-річчя НАПН України випущено збірник наукових праць «Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики», біографічний довідник «Національна академія педагогічних наук України: 1992–2017 роки» та інформаційний довідник «НАПН України – 25 років». Друкована продукція НАПН України передавалася закладам загальної середньої (у т. ч. спеціальним школам), позашкільної, професійної (професійно-технічної), вищої, післядипломної педагогічної освіти, департаментам, управлінням, відділам освіти, навчально-методичним (науково-методичним) центрам (кабінетам) професійно-технічної освіти, науковим бібліотекам тощо.

Учені НАПН України залучалися до проведення незалежної наукової експертизи зокрема, проектів законів, державних рішень і програм, освітніх інновацій. Упродовж 2017 р. до Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти і науки України, інших міністерств та відомств, а також до НАН України і національних галузевих академій наук підготовлено і подано близько сотні аналітичних матеріалів, експертних оцінок і пропозицій до проектів законодавчих і нормативно-правових документів. Зокрема, 85 пропозиції до законопроектів, у тому числі щодо проектів законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування системи самоврядування у дошкільних, загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах і наближення їх до європейських стандартів», «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту».

Наукові працівники НАПН України готували інформаційно-аналітичні матеріали та брали участь у парламентських слуханнях та в підготовці документів до виїзних засідань і круглих столів Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти.

У звітному році ухвалено Програму спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2017–2020 роки, якою передбачено виконання 115 заходів з десяти пріоритетних напрямів співпраці.

НАПН України спільно з МОН України взяла участь у проведенні чотирьох міжнародних виставкових заходах, у ході роботи яких ученими проведено 41 захід – науково-практичні конференції, семінари, круглі столи, презентації, майстер-класи з актуальних питань розвитку вітчизняної освіти, педагогічної і психологічної наук. У 2017 р. наукові розробки підвідомчих установ відзначено вісімнадцятьма золотими медалями виставок.

Відповідно до плану роботи в 2017 р. учені НАПН України провели 158 масових заходів: 83 міжнародних та всеукраїнських наукові конференції та педагогічні читання, 48 семінарів, 27 круглих столів. Водночас наукові працівники підвідомчих установ були організаторами і співорганізаторами 528 масових заходів, зокрема: 83 конференцій, 188 семінарів, 46 круглих столів, та

3118 раз брали участь у різноманітних заходах, зокрема: 29 – на з'їздах та конгресах, 80 – симпозіумах, 1317 – конференціях, 593 – семінарах, 54 – педагогічних читаннях, 229 – круглих столах, 123 – виставках, інших видах заходів – 693.

НАПН України та її підвідомчі установи є засновниками (співзасновниками) 54 наукових періодичних видань, з-поміж яких 44 друкованих та 10 електронних видань. На кінець звітнього року 45 найменувань (83,3 %) наукової періодики НАПН України внесено до Переліку наукових фахових видань України у галузях педагогічних, психологічних, філософських наук та державного управління. 26 наукових періодичних видань НАПН України входять до наукометричних баз даних, 16 з яких пройшли оцінювання в Index Copernicus International.

Активізувалася робота з представлення діяльності вчених підвідомчих установ НАПН України в інформаційному науково-освітньому просторі. У 2017 р. до Електронної бібліотеки НАПН України внесено 1765 ресурсів, підготовлених за результатами фундаментальних і прикладних наукових досліджень (додатки, табл. 28). Загалом на кінець звітнього року у бібліотеці представлено близько 10 тис. ресурсів, які завантажено понад 1,2 млн. разів, з них близько 500 тис. – у 2017 р. За результатами моніторингу сайту Електронної бібліотеки НАПН України протягом 2017 р. було майже 24,8 тис. користувачів, 416,1 тис. переглядів сторінок, 42,9 % нових відвідувачів, 56,3 тис. сеансів з 131 країни світу (найбільше з України – 91,5 %).

Веб-сайти трьох наукових установ (Інституту педагогіки, Інституту інформаційних технологій і засобів навчання та Інституту професійно-технічної освіти НАПН України) увійшли до Ranking Web of Research Centers (Webometrics). Веб-сайт ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» представлено у Ranking Web of Universities (Webometrics). Веб-сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського включено до бази «Наукові бібліотеки України» проекту Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського «Інформаційний портал «Наука України: доступ до знань», який спрямований на популяризацію, підвищення рейтингу та доступності електронних бібліотечно-інформаційних ресурсів наукових бібліотек України, за рахунок використання сучасних бібліотечних та веб-технологій.

Посилено увагу керівництва підвідомчих установ НАПН України до присвоєння цифрових ідентифікаторів їх наукових працівників. Зокрема, 344 особи мають ORCID iD, 20 осіб – номер у Scopus Author ID, що присвоюється вченим лише при публікації у виданнях, які внесені до Scopus, 195 осіб – ReseacherID (додатки, табл. 29). Усі наукові працівники Інституту професійно-технічної освіти НАПН України та Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи оформили ORCID iD для єдиної ідентифікації вчених та їх наукових результатів, на важливості якої, зокрема, наголошується у матеріалах Рамкової програми Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт 2020».

На кінець 2017 р. 658 наукових працівників підвідомчих установ мають профілі у Google Scholar, 85 % з яких представлено в системі «Бібліометрика української науки» (додатки, табл. 29). У чотирьох підвідомчих установах робота зі створення профілів завершена (інститутах психології імені Г.С. Костюка, проблем виховання, вищої освіти та професійно-технічної освіти НАПН України). Згідно з наведеними у Google Scholar бібліометричними портретами наукових працівників індекс Гірша 11 і більше мають 52 учених підвідомчих установ. У звітному році започаткована робота зі створення і наповнення профілів в Google Scholar членів НАПН України, які не працюють у підвідомчих установах, з метою подальшого їх представлення у системі «Бібліометрика української науки».

Підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації здійснювалася через аспірантуру і докторантуру одинадцяти підвідомчих установ, десять з яких мають ліцензії на провадження освітньої діяльності на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти. Діяльність аспірантури і докторантури та наукове керівництво і консультування здобувачів вищої освіти забезпечували провідні вчені підвідомчих установ у рамках 62 наукових шкіл (додатки, табл. 31). Прийом докторів філософії здійснено за п'ятьма спеціальностями у галузі знань «01 Освіта/Педагогіка», однією спеціальністю у галузях знань «05 Соціальні та поведінкові науки», «23 Соціальна робота» та «28 Публічне управління та адміністрування». Водночас продовжувалася підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів, які прийняті на навчання до 1 вересня 2016 р., у галузі педагогічних, психологічних, філософських, економічних наук. У звітному році в аспірантурі навчалося 297 осіб, з них 84 – за державним замовленням; у докторантурі – 32 особи, з-поміж яких 24 – за державним замовленням. Закінчили аспірантуру 82 особи, докторантуру – 27 осіб. Прийом до докторантури у 2017 р. становив 11 осіб, до аспірантури – 113 осіб.

У 16 спеціалізованих учених радах, які мають право здійснювати захист дисертаційних досліджень за 22 спеціальностями і діють у 10 підвідомчих установах, захищено 114 (32 докторських і 82 кандидатських) дисертацій. У 2017 р. захищено 35 кандидатських і 14 докторських дисертацій науковими працівниками підвідомчих установ.

Продовжувала свою діяльність Міжвідомча рада з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології, якою розглянуто 695 тем, з них скориговано 52 % тем дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня доктора наук і 47 % тем дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня доктора філософії.

Підготовка фахівців для здобуття освітніх ступенів бакалавра та магістра здійснювалася у ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» за спеціальностями в галузях наук «01 Освіта/Педагогіка», «05 Соціальні та поведінкові науки», «07 Управління та адміністрування» й «28 Публічне управління та адміністрування». Усього за кошти фізичних та юридичних осіб у 2017 р. випущено 327 бакалаврів і магістрів, зараховано 455 осіб. Загальна чисельність

студентів, які навчалися за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнями вищої освіти, на кінець звітнього року становила 1060 осіб.

Підвищення кваліфікації кадрів у НАПН України проводили ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» та Інститут спеціальної педагогіки НАПН України. У 2017 р. підвищили кваліфікацію близько 5,4 тис. керівників, науково-педагогічних і педагогічних працівників тощо закладів освіти, установ, організацій, з них 4,7 тис. осіб – за державним замовленням.

Важливими на шляху до європейської та світової інтеграції є зростання міжнародної діяльності підвідомчих установ. У 2017 р. 41 наукова, навчальна, науково-методична і методична праця вчених НАПН України опублікована спільно з вченими зарубіжних закладів освіти. З-поміж публікацій наукових працівників НАПН України 614 (17,8 %) оприлюднено у виданнях, які входять до наукометричних баз даних, 349 (9,8 %) праць учених підвідомчих установ опубліковано англійською та іншими іноземними мовами, а також 521 (11,6 %) публікація наукових працівників НАПН України розміщена в зарубіжних виданнях. Чотири видання, зокрема Інституту психології імені Г.С. Костюка – 2, по одному – в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих та Інституті соціальної та політичної психології, засновані із зарубіжними партнерами (додатки, табл. 31).

У звітньому році вчені НАПН України брали участь у реалізації 44 міжнародних освітніх і наукових проектів (Європейського Союзу, Світового банку, ЮНЕСКО, Ради Європи, Європейського фонду підготовки, Американських рад з міжнародної освіти, Британської ради в Україні, Представництва DVV International тощо), у роботі чисельних міжнародних організацій (Глобальному союзу науковців за мир, Американській психологічній асоціації, Всесвітній раді з питань обдарованих і талановитих дітей, Європейській асоціації психології праці та організаційної психології, Європейській асоціації медіа та інформаційної освіти, Європейській асоціації освіти дорослих тощо) та міжнародних конференціях ЮНЕСКО зокрема, присвячених проблемам розвитку освіти дорослих і навчанню впродовж життя. У цілому спільно із зарубіжними партнерами вченими НАПН України проведено 84 науково-практичних заходи (додатки, табл. 31).

У 2017 р. науковими працівниками (41 особа) підвідомчих установ провадилася активна міжнародна експертна діяльність в наукових радах 50 зарубіжних видань. 43 провідних учених НАПН України є членами іноземних академій та міжнародних наукових товариств. З метою стажування, навчання, підвищення кваліфікації, викладацької роботи та проведення наукових досліджень 139 наукових працівників підвідомчих установ виїжджали за кордон (додатки, табл. 31).

Продовжувалася наукова співпраця з 34 іноземними членами НАПН України, які представляють 10 країн світу, науковими установами і навчальними закладами у межах 25 угод про співробітництво, укладених НАПН України, та в межах сотень угод, укладених безпосередньо підвідомчими установами.

НАПН України в 2017 р. отримано фінансування з державного бюджету в сумі 163 млн 956,4 тис. грн, у т.ч. на фундаментальні дослідження – 78 млн 186 тис. грн, на прикладні дослідження 35 млн 865,3 тис. грн, на підготовку наукових кадрів – 7 млн 616,3 тис. грн, підвищення кваліфікації педагогічних і керівних кадрів – 21 млн 281,8 тис. грн, фінансову підтримку наукового об'єкту, що становить національне надбання – 60 тис. грн, випуск наукової, виробничо-практичної, навчальної та довідкової продукції – 2074,4 тис. грн, утримання апарату Президії та виплату довічної плати за звання членам НАПН України – 18 млн 872,6 тис. грн.

Порівняно з 2016 р. фінансування НАПН України збільшилося на 65115,4 тис. грн або на 65,9 %, що пов'язано із збільшенням видатків НАПН України на оплату праці з нарахуванням, інших видатків, виділенням капітальних видатків. Збільшення видатків на оплату праці у 2017 р. дало змогу здійснювати виплату працівникам наукових установ доплати за наукові ступені та вчені звання у граничному розмірі та частково здійснити виплату матеріальної допомоги на оздоровлення. НАПН України отримано 22 млн 285,2 тис. грн за спеціальним фондом бюджету (власні надходження бюджетних установ), що на 6 млн 703,1 тис. грн (43 %) більше, ніж у 2016 р.

II. РЕЗУЛЬТАТИ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ РОБІТ

II.1. Відділення загальної педагогіки та філософії освіти

Наукова та науково-організаційна діяльність Відділення загальної педагогіки та філософії освіти у 2017 р. здійснювалася за тематичними планами науково-дослідної роботи дійсних членів і членів-кореспондентів НАПН України, Інституту проблем виховання (8 лабораторій), Інституту педагогіки (4 відділи), Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського та установ, що діють на засадах самофінансування – Науково-дослідного центру проблем соціальної педагогіки і соціальної роботи (спільно з Луганським національним університетом імені Тараса Шевченка), Науково-дослідного центру проблем гендерної освіти і виховання учнівської та студентської молоді (спільно з Тернопільським національним педагогічним університетом імені Володимира Гнатюка), Науково-дослідного центру педагогічного краєзнавства (спільно з Уманським державним педагогічним університетом імені Павла Тичини) та Науково-методичного центру інноваційних технологій виховного процесу (спільно з Рівненським державним гуманітарним університетом).

У Відділенні упродовж року здійснювалися дослідження за 48 науковими темами. Члени Відділення (13 дійсних членів і 16 членів-кореспондентів) виконували наукові дослідження, серед яких – 4 завершено, 25 перехідних і 4 розпочато. Вченими наукових підрозділів, що віднесені до Відділення, виконувалося 13 фундаментальних і 6 прикладних тем наукових досліджень, з яких завершено 4 фундаментальні та розпочато 5 фундаментальних і 3 прикладних.

Науково-організаційна і науково-методична діяльність Відділення упродовж 2017 р. відповідно до Стратегії розвитку Національної академії педагогічних наук України на 2016–2022 рр. та «Основних напрямів досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні», затверджених НАПН України, спрямовувалася на розв'язання актуальних для педагогічної теорії та освітньо-виховної практики теоретико-методологічних, науково-методичних і прикладних завдань реформування національної системи освіти відповідно до Законів України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту», положень Національної доктрини розвитку освіти, Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р., Національної програми виховання дітей та учнівської молоді в Україні, Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016–2020 рр., Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2017–2020 рр., «Плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 рр.», «Заходів Національної академії педагогічних наук України з виконання Державної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на 2016–2020 рр.».

Дослідження проводилися відповідно до наукових напрямів діяльності Відділення, серед яких: філософія освіти в системі соціокультурного знання; теоретичні засади розвитку педагогічної науки в Україні; теоретичні й методичні основи навчання і виховання дітей та молоді; проблеми управління освітою.

У наукових дослідженнях за напрямом **«Філософія освіти в системі соціокультурного знання»** у звітному році приділено увагу дослідженню теоретико-методологічних засад, на основі яких формуються нові підходи до розвитку людини та відбувається процес її взаємодії із синергією сучасного знання; розвитку освітології як наукового напрямку інтегрованого дослідження сфери освіти та підготовки експертів у галузі освіти.

У межах цього напрямку продовжувалося дослідження теми **«Людина і знання у сучасній цивілізації: теоретико-методологічні засади»** (акад. В.Г. Кремень), у ході якого з'ясовано, що в умовах сучасних соціоекономічних і технологічних трансформацій відбувається ствердження індивідуальних здібностей людини, що актуалізує особистісний розвиток, формування потреб, водночас породжуючи зміни в освіті, привносячи туди нове мислення. Дослідження доводить, що мислення є феноменом, завдяки якому людина пізнає, освоює й підкорює світ, одночасно змінюючись сама; запорукою творчої діяльності, яка формує таланти, відкриття й досягнення; «вбудовує» індивіда в культуру й систему знань, які є його продуктом, відкриваючи тим самим простір для самореалізації людини, перетворенню наявного простору соціуму й культури. Розкрито суть мислення, його особливості та сучасні способи, які приводять до постійного оновлення й удосконалення технологій. Доведено, що сучасна освіта, як і наука, опинилася в ситуації, коли можливість їх самозбереження, відтворення, розвитку залежить від уміння вчених формувати достовірне знання в умовах взаємодії в просторі пізнання й навчання, множини концептуальних систем відліку, у процесі формування нових вимог до методологічної культури мислення. Показано, що в сучасному пізнанні відбувається формування методологічної культури мислення, заснованої на узгодженні різних стилів мислення, різних типів методологічної рефлексії суб'єкта пізнання, різних способів і підходів до навчання. Зроблено висновок, що нові системи наукового пізнання й нові підходи до реформування сучасної освіти вимагають інших, відповідних до вимог сьогодення, способів передавання й поширення породжених інформаційною епохою знань, всебічну розробку засобів візуалізації знань через систему сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій. Для продуктивного розвитку освіти й наукового пізнання необхідно розуміти мислення як інтерсуб'єктивну діяльність, а серед її основних способів потрібно виокремити діалог, гру й розуміння.

При дослідженні теми **«Освітологія як науковий напрям інтегративного дослідження освіти та підготовки експертів у сфері освіти»** (акад. В.О. Огнев'юк) обґрунтовано освітологічні засади інтеграції змісту освіти у початковій школі відповідно до експериментальної програми «Початкова школа: Освіта для життя», спрямованої на формування в дитини

молодшого шкільного віку цілісної картини світу, уміння бачити зв'язки та взаємозалежності між об'єктами та явищами довкілля; розроблено освітологічні засади інтегрованого тематично-проектного навчання, побудованого на основі інтеграції змісту освіти та видів діяльності навколо проблемних питань дослідно-творчих міні-проектів; обґрунтовано принципи освітнього процесу у початковій школі: діяльнісного навчання і цілісного розвитку; емоційно-вольового сприйняття і ставлення; ціннісного цілепокладання; інтеграції змісту освіти; дидактизації середовища; педагогічної автономії вчителя; спірально-концентричного сходження. Розпочато Всеукраїнський експеримент «Початкова школа: Освіта для життя» у 44 закладах освіти м. Києва.

У звітному році продовжено дослідження за темою **«Динаміка цивілізаційної парадигми розвитку України: історія і сучасність»** (чл.-кор. О.О. Рафальський), у процесі якого з'ясовано сутність ментального виміру української регіональної цивілізації, її феномен, історичні витoki й основні етапи розвитку від найдавніших часів до сьогодення; вивчено теоретико-методологічне, історіософське та історіографічне підґрунтя цивілізаційного осмислення ментальності українського народу; досліджена еволюція ментального образу українців під впливом зародження писемності, прийняття християнства, формування козацтва, розвитку книгодрукування, університетської освіти, науки; проаналізовано регіональні, культурні, духовні, особливості менталітету українців.

Дослідження проблеми **«Філософська педагогіка і духовне оновлення українського суспільства»** (чл.-кор. М.Д. Култаєва) дало можливість на основі авторської комплексної методології розглянути взаємодію освіти і політики, розробити концепцію самореферентного політичного виховання; уточнити зміст політичного виховання у добу глобалізацію, а також зробити висновок про необхідність залучення до нього інтеркультурних та мультикультурних компетентностей. З'ясовано, що демократичне політичне виховання у добу глобалізації має орієнтуватись не на суб'єктивні інтерпретації загальнолюдських цінностей, а на їх консенсуально визнану контрфактичність, яка накладає табу на приватизацію демократії і відповідних практик політичного виховання. Обґрунтовано необхідність оновлення теоретичних засад політичного виховання та основі толерантності як європейської універсалії. Проаналізовано концепції мультикультуралізму; показано, що на відміну від опцій розрізнення культур на свою і чужу плюралізовані світові суспільства значно збільшують можливості встановлення комунікативних взаємозв'язків на основі власних і чужих регулятивів, внаслідок чого формується нова культура поведінки на основі консенсусу. Показано, що особливим випадком співіснування та взаємодії в рамкових умовах мультикультурності є адаптація зарубіжних студентів до навчання у закордонних університетах.

Продовжено дослідження проблеми **«Педагогічна етика – складова творчої спадщини В.О. Сухомлинського: сучасне прочитання»** (акад. О.В. Сухомлинська), у ході якого досліджувалися тенденції і закономірності

розвитку історико-педагогічного процесу в Україні крізь призму аналізу аналогічних процесів у європейських країнах; здійснювалася багатоаспектна підготовча робота з підготовки матеріалів до внесення відзначення 100-річчя з дня народження Василя Сухомлинського до Календаря пам'ятних дат на 2018 р., що відзначатимуться на рівні ЮНЕСКО; розвивалися і підтримувалися міжнародні контакти через популяризацію досягнень української педагогіки і освіти в Китаї шляхом читання лекцій, участі в круглих столах, зустрічах з освітянами. Результатами такої діяльності стали: підготовка до друку статей з тлумачення поняття «історія сучасності» у педагогічному контексті, і зокрема при проведенні історико-педагогічних досліджень; включення відзначення 100-річчя з дня народження Василя Сухомлинського до Календаря пам'ятних дат, що відзначатимуться на рівні ЮНЕСКО у 2018 р. (рішення 39-ої сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО); отримання нагороди – Відзнаки Всекитайського товариства розвитку освіти і наукових досліджень (Фонду Міньюань) у номінації Зарубіжний науковець, дослідження якого сприяють розвитку взаєморозуміння і взаємозбагачення між освітянами різних країн.

У звітному році продовжено дослідження *«Теоретико-методичні засади формування соціально активної особистості, патріота й громадянина у закладах вищої освіти»* (акад. В.С. Курило), у процесі якого здійснено теоретичний аналіз сучасного стану виховної роботи у закладах вищої освіти Східного регіону України; сформульовано основні завдання виховної роботи відповідно до специфіки соціально-політичної ситуації в регіоні; створені та проходять практичну апробацію виховні технології, спрямовані на вирішення означених завдань; надано методичну допомогу в організації та проведенні наукових семінарів та конференцій, присвячених проблемам патріотичного та громадянського виховання студентської молоді. За результатами дослідження було підготовлено та надруковано збірник наукових праць *«Гібридна війна на сході України в міждисциплінарному вимірі: витоки, реалії, перспективи реінтеграції»* за редакцією академіка В.С. Курило (51,1 д.а.).

При дослідженні теми *«Педагогічна спадщина Г.С. Сковороди і її використання у підготовці вчителя»* (акад. І.Ф. Прокопенко) обґрунтовано наукову і освітню значущість спадщини Г.С. Сковороди при висвітленні проблем педагогіки і філософії освіти; розроблено рекомендації для практичного використання поглядів Г.С. Сковороди у процесі модернізації сучасної освіти; продовжилася робота щодо аналізу і систематизації педагогічних ідей Г.С. Сковороди.

Упродовж 2017 р. було продовжено дослідження проблеми *«Українська національна ідея у розвитку культури, трансформації наукової думки і освіти»* (акад. В.Ю. Мельниченко), у процесі якого здійснене нове прочитання спадщини Т.Г. Шевченка в контексті сучасної гуманітарної освіти; вперше проаналізовано осмислення М.С. Грушевським творчості Т.Г. Шевченка, що дало принципово новий і важливий матеріал для модернізації змісту гуманітарних дисциплін у вищих закладах освіти; виокремлено і схарактеризовано історичне значення конгеніальних віртуальних перетинів двох велетнів українського народу для патріотичного виховання і формування

національної самосвідомості сучасної молоді. Результати дослідження оприлюднені в електронній бібліотеці «Культура України» Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого та в засобах масової інформації.

У звітному році продовжено науково-дослідну роботу за темою **«Реформування шкільної освіти в Україні крізь призму джерелознавства»** (чл.-кор. Л.Д. Березівська). У межах дослідження доведено, що інноваційний розвиток шкільної освіти з проголошення незалежності України характеризується пошуком шляхів її вдосконалення й водночас недооцінюванням історичного досвіду, що й зумовило необхідність дослідження історії державної освітньої політики в історико-педагогічному контексті, зокрема історії шкільних реформ і контрреформ, із метою осмислення сучасних процесів в освіті; висвітлено проблеми: «Реформування шкільної освіти в імперську добу (1900–1917)»; «Реформування шкільної освіти в добу Української революції (1917–1921)» крізь призму джерелознавства; систематизовано, схарактеризовано й комплексно представлено їх джерельну та історіографічну основи; розроблено критерії добору документів і впорядкування текстів із проблем реформування освіти в незалежній Україні до антології; дібрано й систематизовано нормативні документи концептуального характеру про реформування загальної середньої освіти в перше десятиліття незалежної України; розкрито актуальні для сучасного реформування загальної середньої освіти ідеї В.О. Сухомлинського про шкільну бібліотеку як центр розвитку дитини.

При дослідженні теми **«Історія українських громадських організацій культурно-просвітницького спрямування (друга половина XIX – початок 30-х років XX ст.)»** (чл.-кор. Н.С. Побірченко) здійснено ретроспективний аналіз культурно-просвітницького руху українських Громад у контексті дослідження персоналій та маловідомих першоджерел, висвітлено історію культурно-просвітницької діяльності українських громадських організацій другої половини XIX століття – початку 30-х років XX століття; систематизовано статті у вітчизняній науковій періодиці з проблем діяльності громадських культурно-просвітницьких організацій досліджуваного періоду; обґрунтовано напрями впровадження кращого міжнародного досвіду діяльності громадських організацій у вітчизняний соціокультурний простір.

Продовжено дослідження з теми **«Загально-педагогічні аспекти теми «Українська революція 1917–1921 років»»** (чл.-кор. В.П. Капелюшний), у ході якого виявлено малодосліджені сторінки історії та практики державного будівництва в Україні впродовж 1917–1921 рр. та окреслено основні напрями тематичної проблематики, що потребують активізації дослідницької діяльності; встановлено спотворені факти, які мають місце в найновіших навчальних виданнях з історії України; впроваджено в освітній процес історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка навчальну дисципліну «Актуальні проблеми історії української державності».

У звітному році продовжувалося дослідження наукової теми **«Суспільно-культурні та етнорелігійні фактори у контексті євроінтеграційних процесів: світоглядно-ціннісні та практичні виміри»** (чл.-кор. В.О. Балух), у

ході якого проаналізовано рівень релігійності, напруги міжнаціональних відносин, рівень толерантності суспільства, фактори запобігання міжконфесійних конфліктів у транскордонних регіонах (Буковина, Галичина); визначено витoki зародження толерантних відносин у європейському соціумі під час реформаційних процесів ранньомодерної епохи; охарактеризовано стан розвитку освіти і шкільництва ранньомодерної України як інтегральної частини європейського духовного простору; окреслено суспільні детермінанти взаємодій у поліконфесійному і поліетнічному просторі України.

При дослідженні проблеми **«Психоаналіз і дослідження художньої літератури: теорія і практика»** (акад. Ю.Б. Кузнецов) проаналізовано сучасний стан розробленості методології вивчення літератури за допомогою психоаналітичного інструментарію; виявлено й обґрунтовано сутнісні характеристики нових підходів і можливостей інтерпретації художньої літератури, зокрема української, за допомогою психоаналізу.

У межах напрямку **«Теоретичні й методичні основи навчання і виховання дітей та молоді»** проводилася науково-дослідна робота, пов'язана з вирішенням актуальних питань освіти та виховання у різних типах закладів освіти, що охоплюють дошкільня, середню школу, позашкільну освіту, дитячий і молодіжний рух й частки вищі заклади освіти. Розроблена в Інституті проблем виховання **«Національна програма виховання дітей та молоді»** стала засадничою для розв'язання актуальних проблем виховання у різних закладах освіти України. У її межах досліджено та запропоновано особистісно зорієнтовані моделі та ефективні методики морально-етичного, патріотичного, громадянського виховання дітей молодшого, підліткового і старшого шкільного віку, інновації щодо формування духовності. Суттєвим доробком Відділення за цим напрямом є обґрунтування теоретико-дидактичних основ позашкільної освіти, організаційних і психолого-педагогічних умов виховання учнів у позашкільних закладах освіти.

У звітному році продовжено дослідження **«Педагогічна україністика крізь призму освітніх інноваційних трансформацій»** (чл.-кор. А.М. Бойко), у ході якого обґрунтовано і науково уточнено поняття «педагогічна україністика»; започатковано ідею створення Інституту педагогічної україністики в структурі Полтавського національного педагогічного університету; розроблено концепцію Інституту педагогічної україністики; визначено педагогічну сутність україністики та виховання засобами україністики; обґрунтовано напрями дослідження в системі педагогічної україністики. Зроблено висновок, що поряд із методологічним і теоретичним концептами велике значення має технологічний, який є специфічним щодо різних складників україністики.

Завершено науково-дослідну роботу над темою **«Теоретико-технологічні засади гуманістично орієнтованого розвивального виховання підростаючої особистості»** (акад. І.Д. Бех), у ході якої з'ясовано сутність рефлексивно-експліцитного методу у вихованні особистості; визначено його головну ціль як апеляцію до позитивного поведінкового досвіду вихованця як змістової основи розгортання рефлексивно-експліцитного процесу породження

духовних цінностей; розкрито операційну структуру реалізації означеного методу; виокремлено основні критерії розвивального виховання; створено систему теоретичних нововведень розвивального виховання; розкрито змістові характеристики та інваріантні позиції виховної технології; розроблено наукові засади побудови рефлексивно-експліцитного методу. Відповідно до тематичного плану наукових досліджень членів НАПН України підготовлено до друку монографію «Особистість на шляху духовних цінностей» (10,0 д.а.).

У звітному році завершено дослідження **«Модернізація підготовки вчителів в умовах євроінтеграції»** (чл.-кор. В.І. Євдокимов), у процесі якого обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено ефективність наукового супроводу підготовки вчителів в умовах євроінтеграції; встановлено, що студенти всіх категорій за рівнем підготовки навчаються більш успішно в неоднорідних групах; визначено підходи до модернізації освітнього процесу у вищих закладах освіти відповідно до євроінтеграційних тенденцій, запропоновано технологію організації освітнього процесу, який є альтернативним традиційному і сприяє створенню оптимальних умов для розвитку у студентів здатності до самоосвіти, самовизначення, самостійності й самореалізації. Відповідно до тематичного плану наукових досліджень членів НАПН України надруковано навчально-методичний посібник «Науково-педагогічна практика магістрантів» у співавторстві (9,5 д.а.)

Робота за науковою темою **«Теоретичні і методичні основи національно-патріотичного виховання студентської молоді»** (чл.-кор. В.І. Лозова) сприяла обґрунтуванню теоретико-методологічні засади дослідження національно-патріотичного виховання у контексті неперервної освіти; розробленню алгоритму упровадження доктрини національно-патріотичного виховання в Україні; впровадженню в освітній процес Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди програми навчальної дисципліни за вибором студентів «Виховання патріота і громадянина в освітньому і соціальному середовищі» (для здобувачів освітнього ступеня «бакалавр»).

При дослідженні теми **«Теоретико-методичні засади формування правових цінностей молоді на сучасному етапі цивілізаційного розвитку України»** (чл.-кор. В.Г. Бутенко) проаналізовано правові цінності сучасної молоді в Україні; основні тенденції щодо посилення впливу правових цінностей на життєдіяльність молоді; сучасний стан правової освіти молоді у вищих закладах освіти; визначено можливості закладів вищої освіти щодо напрямів розвитку у молоді правової культури.

У 2017 р. продовжувалося дослідження з теми **«Теоретичні й методичні основи навчання і виховання студентів вищих педагогічних навчальних закладів в умовах реформування освіти (новий Закон України «Про вищу освіту»)»** (чл.-кор. Г.В. Троцько), у ході якого проаналізовано державну політику з питань вищої освіти та її вплив на розвиток вищої школи Східного регіону України; трансформації практик виховної роботи в педагогічних університетах з урахуванням сучасних мінливих соціокультурних контекстів; обґрунтовано, що суспільна самопрезентація педагогічної освіти є можливою

лише як гуманізована стратегія модернізації соціумів, яка передбачає широке залучення педагогічних ідей, норм, цінностей у життєвий світ суспільства та особистості; зроблено висновок, що виховання в душі миру, педагогіка співробітництва, взаємозв'язок морального і правового виховання є вагомими складовими політичного виховання; доведено, що одним із важливих завдань виховної роботи має стати формування світоглядної культури відповідального педагога, здатного до самопізнання, саморозвитку, самовиховання.

У звітному році продовжувалася науково-дослідна робота з теми **«Професійна педагогіка у вимірі міждисциплінарних досліджень»** (акад. С.О. Сисоєва), у ході якої з'ясовано, що розширення предметного поля сучасної професійної педагогіки вимагає досліджень, які виходять за межі дисциплінарних і набувають ознак між- та мультидисциплінарності; обґрунтовано, що новий якісний рівень досліджень в галузі професійної педагогіки можливо забезпечити на засадах освітології як наукового напряму інтегрованого дослідження сфери освіти, у якому зосереджується увага на об'єктах та явищах з «жорстким» та широким типом міждисциплінарності; визначено, що критерієм розмежування педагогічних досліджень й досліджень в галузі освітології (наук про освіту) можна вважати тип міждисциплінарності, відповідно «м'який» чи «жорсткий», який визначає вузьку чи широку міждисциплінарність; виявлено чинники стимулювання міждисциплінарних досліджень в галузі професійної педагогіки. Розроблені підходи до проведення міждисциплінарних досліджень впроваджено у підготовку докторів філософії (Ph.D) у галузі освіти.

Продовжено дослідження **«Система ступеневої підготовки майбутніх фахівців технологічної освіти»** (чл.-кор. Г.В. Терещук), у ході якого обґрунтовано методологічні принципи та інноваційні підходи до конструювання сучасної системи підготовки майбутніх фахівців технологічної освіти; визначено основні складові змісту підготовки майбутніх учителів технологій з урахуванням ідей і положень Концепції нової української школи; створено спільно з працівниками кафедри технологічної освіти та охорони праці нові навчальні плани та освітні програми для спеціальності 014 Середня освіта (Трудове навчання та технології); впроваджено в навчальний процес університету навчально-методичні розробки щодо проведення державної атестації бакалаврів технологічної освіти.

У 2017 р. продовжено дослідження з теми **«Розвиток творчого потенціалу суб'єктів навчально-виховного процесу на засадах педагогіки добротворення»**, (чл.-кор. В.М. Хайруліна), у ході якого з'ясовано сутність та зміст поняття «педагогіка добротворення»; проаналізовано систему організації освітнього процесу на засадах педагогіки добротворення; визначено критерії, показники та рівнів розвитку індивідуальності дитини на основі виявлення її задатків і здібностей, формування ціннісних орієнтацій, задоволення інтересів і потенційних потреб, вихованості, сформованості духовно-моральних якостей учнів та їх інформаційної культури; досліджено готовність педагогічного колективу до створення сприятливих педагогічних умов для розвитку творчого потенціалу особистості на засадах педагогіки добротворення.

У 2017 р. завершилося дослідження за темою *«Інститут українського батьківства у дихотомії часопростору»* (акад. В.Г. Кузь), у результаті якого обґрунтовано теоретичні основи і концептуальні підходи до розвитку інституту батьківства в контексті українських національних культурних традицій; проаналізовано феномен українського батьківства і парадигми батьківської культури як цілісної виховної системи; доведено значущість розгляду даних феноменів для сучасного педагогічного знання; виділено сутнісні основи батьківської культури у спадщині В.О. Сухомлинського; окреслено предметне поле та стрижневий зміст педагогіки В. Сухомлинського з позиції етноформульованого чинника особистості вихованців; охарактеризовано основні періоди розвитку парадигм українського батьківства в традиціях вітчизняної педагогічної думки. Матеріали дослідження використовуються при вивченні курсів «Історії української педагогіки», «Сімейне виховання», а також при моделюванні курсів з філософії освіти, історії філософії, філософської антропології, педагогічної антропології, історії культури, теорії та методики виховання та також в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Відповідно до тематичного плану наукових досліджень членів НАПН України надрукована колективна монографія «Психолого-педагогічний супровід формування особистості дошкільника», де розглянуто аксіологічні аспекти українського батьківства (18,5 д.а.).

У звітному році продовжено дослідження з теми *«Підготовка учнівської молоді до сімейного життя: історія та сучасність»* (акад. В.П. Кравець), у процесі якого проаналізовано стан міжстатевих і шлюбно-сімейних стосунків та підготовки молоді до сімейного життя в епоху середньовіччя; проблеми статевого виховання та дошлюбної підготовки школярів у педагогічних системах Нового часу. Відповідно до отриманих результатів оновлено зміст навчального курсу «Підготовка учнівської молоді до сімейного життя» для студентів педагогічних університетів.

Продовжено дослідження з теми *«Соціалізація учнівської та студентської молоді сходу України в умовах гібридної війни на Донбасі»* (чл.-кор. С.В. Савченко), у ході якого розроблено теоретичні основи процесу соціалізації студентської молоді, що реалізуються в умовах гібридної війни на Донбасі; визначено сутність та особливості гібридної війни, специфіку впливу засобів масової інформації Росії на психологічний стан молоді окупованих територій; розроблено й апробовано психолого-педагогічні методики психологічної реабілітації військовослужбовців в зоні АТО та молоді, яка мешкає в зоні конфлікту; організовано роботу постійно діючих наукових семінарів та конференцій, присвячених актуальним проблемам розвитку педагогічної науки при Луганському національному університеті імені Тараса Шевченка. За результатами дослідження було підготовлено та надруковано збірник наукових праць «Гібридна війна на сході України в міждисциплінарному вимірі: витоки, реалії, перспективи реінтеграції» за редакцією чл.-кор. С.В. Савченка (51,1 д.а.).

У звітному році продовжена робота над темою *«Науково-методичний супровід виховання компетентної особистості в умовах реалізації Закону*

України «Про освіту» в загальноосвітніх школах Прикарпатського регіону» (чл.-кор. П.В. Лосюк), в результаті якої досліджено стан і перспективи розвитку освіти в гірській місцевості Українських Карпат; систематизовано регіональні труднощі, які мають заклади освіти в горах; показано, що на розвиток закладів освіти негативно впливає економічна слабкість гірських місцевостей та демографічна ситуація.

За напрямом **«Теоретичні і методичні основи навчання і виховання дітей та молоді»** здійснювались дослідження співробітниками Інституту проблем виховання НАПН України, які були спрямовані на обґрунтування й розроблення теоретичних основ навчання і виховання та навчально-виховних технологій дітей та учнівської молоді, розвиток змісту, форм і методів навчання і виховання дітей у різних рівнях і типах навчальних закладів, що охоплюють дошкілля, початкову і середню школу та позашкільні навчальні заклади.

Так, у межах цього напрямку науково-дослідної роботи у 2017 р. продовжено дослідження з теми **«Теорія і практика соціалізації старших дошкільників в умовах дошкільного навчального закладу»** (керівник – канд. пед. наук О.Д. Рейпольська), у ході якого обґрунтовано необхідність збагачення соціального досвіду в різних видах дитячої діяльності за допомогою часткового делегування старшим дошкільникам посилюючих повноважень та розподілу доручень. Розроблено і впроваджено у педагогічну практику закладів дошкільної освіти методику формування у старших дошкільників соціальної компетентності, яка передбачала реалізацію в освітньому процесі таких педагогічних умов як: набуття дітьми досвіду позитивного вирішення життєвих ситуацій; сприймання та етично-оцінне коментування художніх творів як основи адекватної оцінки власного стану та стану оточуючих; розвиток уміння усвідомлювати та вербалізувати внутрішньо означений стан; інсценування конфліктних і безконфліктних способів взаємодії з оточуючими з наступним їх обговоренням; наявність позитивного емоційного фону життєдіяльності; застосування комплексу адекватних педагогічних засобів, що ефективно реалізують актуальні виховні цілі. За результатами наукового пошуку підготовлено матеріали до колективної монографії «Соціалізація старших дошкільників в умовах ДНЗ» і методичного посібника «Поряд і разом: соціалізуємо старшого дошкільника» та опубліковано 23 науково-методичні статті.

У звітному році продовжено роботу з дослідження теми **«Формування мистецьких уподобань учнів основної і старшої школи»** (керівник – докт. пед. наук О.А. Комаровська), у ході якого, на основі з'ясування стану сформованості мистецьких уподобань учнів основної та старшої школи, зроблено висновок про існування проблеми відмінності у сфері мистецьких інтересів, уподобань, цінностей учнів та педагогів, що перешкоджає продуктивній суб'єкт-суб'єктній взаємодії. Обґрунтовано, що провідною педагогічною умовою формування мистецьких уподобань учнів основної і старшої школи є створення єдиного художньо-освітнього простору та забезпечення мотивації учнів до його поетапної персоналізації, а підпорядкованими умовами – встановлення оптимального взаємозв'язку між

реалізацією навчального змісту уроків мистецьких дисциплін та усвідомленого використання мистецтва у позаурочній діяльності школярів; організація просвітництва вчителів стосовно моніторингу змісту мистецьких уподобань учнів та способів суб'єкт-суб'єктної взаємодії у сфері художнього пізнання. Розроблено методику формування мистецьких уподобань учнів як суб'єктів навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи, в основу якої покладено ідею діалогу уподобань, а точкою відліку для встановлення такого діалогу визначено цілеспрямоване загострення «конфлікту мистецьких інтересів» учнів та вчителів, учнів між собою, який може бути знятим шляхом розширення кола пізнання художніх явищ кожним суб'єктом на основі емоційного переживання. За результатами дослідження підготовлено матеріали до монографії «Формування мистецьких уподобань учнів основної і старшої школи на уроках мистецтва та в позаурочний час», матеріали до методичних рекомендацій «Оптимізація методичного забезпечення уроків мистецтва в загальноосвітній школі» та опубліковано 21 наукову працю.

У звітному році продовжено роботу з дослідження теми **«Становлення громадянських якостей вихованців інтернатних закладів»** (керівник – канд. пед. наук А.І. Грїтчина), у ході якого створено виховні методики, спрямовані на підвищення рівня сформованості громадянських якостей (громадянської правосвідомості, громадянської відповідальності, громадянської ініціативності) підлітків інтернатних закладів; розроблено та обґрунтовано педагогічні умови формування громадянських якостей у вихованців закладів інтернатного типу, що передбачають: організацію соціально-виховного середовища інтернатного закладу; підготовку педагогів інтернатних закладів до формування у вихованців громадянських якостей; науково-методичне забезпечення процесу формування означених громадянських якостей у підлітків закладів інтернатного типу; здійснено проміжну оцінку педагогічних впливів на формування досліджуваних громадянських якостей у вихованців закладів інтернатного типу. Практичним втіленням результатів наукового пошуку є підготовлені матеріали до розділів монографії «Громадянські якості підлітків: теорія і практика становлення», методичних рекомендацій «Формуємо громадянські якості вихованців інтернатних закладів» та 3 опубліковані науково-методичні статі.

У звітному році започатковано дослідження **«Формування у підлітків національно-культурної ідентичності у загальноосвітніх навчальних закладах»** (керівник – канд. пед. наук К.О. Журба) у ході якого виявлено зовнішні (ціннісна убезпеченість, історична упередженість, маніпулювання свідомістю, естетико-ціннісна спрямованість) і внутрішні (національна самоідентифікація особистості, яка втілюється у почуттях-цінностях – «Я-Українець» – «Ми-Українці») виклики, що впливають на формування національно-культурної ідентичності. Уточнено сутність національно-культурної ідентичності підлітків, що виявляється у суб'єктивному переживанні належності до українського народу, нації, свідоме прийняття ними моральних цінностей, що характеризується ототожненням і формуванням відповідної національної Я-концепції, що виявляється у власній самоповазі, національній

гідності, умінні користуватись правами і свободами, справедливості, відповідальності, любові до України та бажанні пов'язати свою долю з долею України. Доведено, що основою формування національно-культурної ідентичності підлітків є національний світогляд, національна культура, рідна мова, національна ідея, а базовими моральними цінностями національно-культурної ідентичності є: свобода, справедливість, любов, відповідальність. Визначено принципи формування національно-культурної ідентичності (гуманістичної спрямованості, індивідуальний підхід, неперервності, цілісності, наступності, культуровідповідності, природовідповідності, педагогічної компетентності, стимулювання); критерії (когнітивний, емоційно-ціннісний, діяльнісно-поведінковий), показники та рівні сформованості національно-культурної ідентичності у підлітків (високий, середній, низький). За результатами дослідження підготовлено матеріали до розділів монографії «Національно-культурна ідентичність у становленні підлітка», методичного посібника «Формування в учнів основної школи національно-культурної ідентичності в контексті сучасних полікультурних впливів», методичних рекомендацій «Національно-культурна ідентичність підлітка: методика виховання» та опубліковано 38 науково-методичних статей.

У звітному році започатковано дослідження **«Трудове виховання молодших школярів в умовах реформування початкової освіти»** (керівник – канд. пед. наук Л.А. Гуцан), у ході якого схарактеризовано поняття ціннісного ставлення молодших школярів до предметно-перетворювальної праці та визначено його як складне динамічне утворення особистості, що характеризує внутрішню позицію відносно її різних аспектів. Наголошується на усвідомленні особистої і суспільної значущості праці. Розроблено структуру провідного поняття «ціннісне ставлення до праці», до складу якого включено пізнавально-рефлексивний, емоційно-мотиваційний, практично-дієвий компоненти та встановлено критерії і показники сформованості. Спираючись на визначені критерії та показники сформованості ціннісного ставлення учнів молодших класів до праці було визначено п'ять його типів: активно-позитивне, позитивне, нейтральне, негативне, активно-негативне. Проведено відбір методик для діагностування рівнів сформованості в молодших школярів ціннісного ставлення до праці, визначення рівня підготовки педагогічних працівників, до здійснення трудового виховання молодших школярів у загальноосвітніх навчальних закладах. За результатами дослідження підготовлено матеріали до розділів монографії «Трудове виховання молодших школярів в умовах реформування початкової освіти», методичного посібника «Виховуємо у праці», методичних рекомендацій «Форми і методи трудового виховання учнів початкових класів» та опубліковано 17 наукових праць.

У звітному році розпочато дослідження **«Формування у підлітків цінності життя у взаємодії школи і сім'ї»** (керівник – докт. пед. наук В.М. Шахрай), у ході якого уточнено, що цінність життя підлітків – це ставлення вихованців до життя як найвищої людської цінності, що відображається в усвідомленні безпеки життя, пошуку сенсу життя, організації повноти життя на основі творчості та життєвого оптимізму, розвитку життєвої

компетентності, створюючи для них можливості гідної людської самореалізації в сучасному проблемному соціумі. Цінність життя відображається в субцінностях: безпека життя, повнота життя, життєвий оптимізм, життєва компетентність, життєстійкість тощо. Розроблено критерії цінності життя дітей підліткового віку: когнітивний, емоційний, рефлексивний, поведінково-діяльнісний. Визначено та обґрунтовано педагогічні умови формування цінності життя підлітків у взаємодії школи і сім'ї: підвищення теоретико-методичної готовності вчителів до формування цінності життя у підлітків, удосконалення взаємодії школи і сім'ї на засадах партнерства і взаємовідповідальності, організація життєво орієнтованих видів діяльності дітей підліткового віку (мистецько-творчої, трудової, спортивної, технічної тощо). За результатами дослідження підготовлено матеріали розділів до рукопису монографії «Цінність життя підлітка: світоглядні орієнтири», методичних рекомендацій «Життя підлітка як цінність: поради вчителям та батькам» та опубліковано 16 науково-методичних праць.

У 2017 р. продовжувалося дослідження однієї прикладної теми **«Особистісно орієнтовані технології патріотичного виховання учнівської молоді в громадських об'єднаннях»** (керівник – канд. пед. наук Т.К. Окушко) у ході якого спрогнозовано очікуваний результат, який в результаті впровадження у практику сучасних особистісно орієнтованих технологій має фіксувати динаміку у рівнях патріотичної вихованості, відображати ціннісне ставлення учнівської молоді до суспільства, держави та самих себе, почуття власної гідності, належності до України як її громадянина і патріота. Розроблено відповідні методики та розпочато проведення експериментально-практичного (формульованого) експерименту, зокрема апробацію в громадських об'єднаннях учнівської молоді особистісно орієнтованих технологій як: тренінгу з національно-патріотичного виховання, тренінгу з розвитку критичного мислення, інтернет-технології для самостійного наукового пошуку у відтворенні родоводу, дебатної технології, арт-технології, ігрової технології, представленої у формі рухових народних та екологічних ігор, брейн-рингу, проектної технології (як соціальної практики, досвіду діяльності об'єднань). Розпочато аналіз динаміки рівнів патріотичної вихованості у громадських об'єднаннях за результатами впровадження. За результатами дослідження підготовлено робочі матеріали до методичного посібника **«Особистісно орієнтовані технології національно-патріотичного виховання учнівської молоді в громадських об'єднаннях»** та опубліковано 18 наукових праць.

У 2017 р. розпочато дослідження **«Методика формування у старшокласників готовності до захисту Вітчизни»** (керівник – канд. пед. наук О.І. Остапенко) у ході якого схарактеризовано сутність поняття «готовності старшокласників до захисту Вітчизни», як спрямованість свідомості, почуттів і волі старшокласників на оволодіння знаннями, вміннями і навичками з військової справи з метою служби в Збройних Силах України та захисту Вітчизни. Визначено критерії (когнітивний, емоційно-ціннісний, діяльнісний), показники та рівні сформованості готовності старшокласників до військової служби та захисту Вітчизни. З'ясовано, що причинами низького

рівня готовності старшокласників до військової служби та захисту Вітчизни є недостатні знання та відсутність в учнів інтересу до історії і традицій Збройних Сил України; низька обізнаність з формами військово-патріотичної роботи, небажання брати участь у різних формах позакласної роботи, низька участь у військово-патріотичних спортивних іграх «Хортинг-Патріот», «Сокіл» («Джура») тощо. За результатами дослідження підготовлено матеріали до розділів методичних посібників «Методика формування у старшокласників готовності до захисту Вітчизни у різних типах навчальних закладів» і «Методичний інструментарій формування у старшокласників готовності до захисту Вітчизни», методичних рекомендацій «Форми і методи формування в учнів готовності до захисту Вітчизни» та опубліковано 21 науково-методичну статтю.

У звітному році розпочато дослідження *«Технології формування просоціальної поведінки підлітків уразливих категорій у загальноосвітніх навчальних закладах»* (керівник – канд. пед. наук В.Б. Нечерда), у ході якого уточнено сутність понять: «просоціальна поведінка» як система дій та вчинків особистості, що зумовлена свідомим прийняттям соціально значущих норм і цінностей, прагненням і вмінням конструктивно вирішувати міжособистісні та групові суперечності, несприйнятливостю до ризикованих способів суб'єкт-суб'єктних взаємодій з метою попередження і подолання негативних явищ у дитячо-молодіжному середовищі, здатністю до самореалізації у соціально значущих видах діяльності; «підлітки уразливих категорій» – це особи 11-15 років, які за обтяжливих обставин свого життя швидше від однолітків піддаються дії негативних факторів оточуючого середовища, що може спричиняти нерозуміння ними значущості соціальних цінностей і суспільнозначущих норм, не сформованість звичок асертивності, вмінь конструктивної взаємодії, прагнень брати участь у благочинній діяльності; «технології формування просоціальної поведінки учнів» – це сукупність педагогічних цілей, форм, методів, способів, прийомів, послідовність виконання яких забезпечує в учнів розвиток якостей просоціальної особистості та звичок просоціальної поведінки. Уточнено критерії та показники сформованості просоціальної поведінки підлітків уразливих категорій: знання про феномен просоціальної поведінки; ставлення до просоціальних взаємин; просоціальні вчинки. Обґрунтовано рівні сформованості просоціальної поведінки підлітків: сталий, середній, ситуативний, початковий. За результатами дослідження підготовлено матеріали до розділів методичних посібників «Технології формування просоціальної поведінки підлітків уразливих категорій у загальноосвітніх навчальних закладах» і «Підлітки уразливих категорій: типологія і особливості виховання в умовах загальноосвітніх навчальних закладів», методичних рекомендацій «Зміст, форми і методи формування просоціальної поведінки підлітків уразливих категорій у загальноосвітніх навчальних закладах» та опубліковано 12 науково-методичних статей.

У звітному році розпочато дослідження *«Науково-методичне забезпечення формування в учнів гармонійних відносин з природою в*

основній школі та позашкільних навчальних закладах» (керівник – канд. пед. наук О.Л. Пруцакова), у ході якого уточнено сутність поняття: «гармонізація» – процес трансформації безладдя у контрольовану рівновагу через зміну стратегій споживання ресурсів і прийняття природи як універсальної цінності, розширення морально-етичного компоненту у ставленні людини до природи, формування екологічних цінностей співрозвитку з природою; «гармонізація відносин з природою» сутність якої полягає у формуванні в свідомості школярів стійких установок на необхідність рівноправного, партнерського існування людини і навколишнього середовища, без порушення механізмів його відтворення і саморегуляції, визнання себе не власником природних об'єктів, а одним із членів природної спільноти. Визначено критерії й показники гармонізації відносин школярів з природою. Базовим критерієм вважається рівень екологічної компетентності школярів. Показниками виступають: екологічна грамотність, ієрархічне місце коеволюційних екологічних цінностей; тип і етичність мотивів взаємодії з природою, природоохоронна активність, формування почуття особистої причетності до екологічних проблем; відповідальності за прийняття рішень щодо діяльності у природі; усвідомлення громадянських прав та обов'язків, як механізму регулювання відносин з природою і їх гармонізації). За результатами дослідження підготовлено матеріали до розділів навчально-методичного посібника «Етика відносин з природою», методичних рекомендацій «Особистість у гармонії з природою», навчальної програми «Етика відносин з природою» та опубліковано 8 науково-методичних праць.

У звітному році завершено дослідження **«Соціально-педагогічна підтримка дітей та учнівської молоді в загальноосвітньому навчальному закладі»** (керівник – докт. пед. наук Т.Ф. Алексеєнко), у ході якого обґрунтовано, що соціально-педагогічна підтримка дітей і учнівської молоді в загальноосвітньому закладі є результативною за реалізації таких організаційно-педагогічних умов: чіткого уявлення про цільові групи (їхні особливості і потреби); спрямованості фахової діяльності на розвиток у школярів гуманістичної свідомості та компетентності, ціннісних ставлень, ціннісно-орієнтованої активності, збагачення позитивного досвіду у спілкуванні та поведженні в різних соціальних ситуаціях; сприяння в інтеграції особливих дітей у середовище звичайних ровесників, налагодженні конструктивної взаємодії у системах «учень–учень», «учень–педагог», «загальноосвітній заклад – інші соціальні інституції, що працюють в інтересах дітей»; залучення тих, кому надається соціально-педагогічна підтримка, у різні види соціально-ціннісної діяльності, заходи педагогічної анімації та процес само- і взаємодопомоги як її активних та вмотивованих співучасників); творчого підходу до вибору форм і методів соціально-педагогічної підтримки. Розроблено та апробовано три інновації (соціально-педагогічна підтримка ціннісно-орієнтованої активності молодших підлітків у загальноосвітньому навчальному закладі; соціально-педагогічна підтримка старших підлітків з труднощами соціальної взаємодії у загальноосвітньому навчальному закладі; соціально-педагогічна підтримка школярів із сімей вимушених у

загальноосвітньому навчальному закладі). Виявлено динамічні характеристики змін у рівнях ціннісно орієнтованої активності молодших школярів, у рівнях сформованості навичок соціальної взаємодії старших підлітків, у рівнях адаптованості та інтегрованості дітей вимушених переселенців у нових умовах проживання.

Практичним втіленням результатів дослідження є публікація монографії «Соціально-педагогічна підтримка дітей та учнівської молоді» та методичного посібника «Організація соціально-педагогічної підтримки школярів групи ризику» та 21 науково-методична стаття.

У звітному році завершено дослідження **«Формування ціннісних орієнтирів навчально-виховного процесу у позашкільних навчальних закладах»** (керівник – канд. пед. наук В.В. Мачуський), у ході якого визначено теоретичні засади формування ціннісних орієнтирів навчально-виховного процесу в позашкільних навчальних закладах; розроблено теоретико-прикладні концепти ціннісної складової навчально-виховного процесу в позашкільних навчальних закладах. Встановлено, що виховання патріотизму у дітей та учнівської молоді є одним із основних ціннісних орієнтирів освітнього процесу у закладах позашкільної освіти в сучасних умовах. Визначено критерії сформованості патріотизму як цінності: когнітивний, емоційно-ціннісний, довільної спонуки (рефлексивний), практично-діяльній; визначено сутність поняття «ціннісні орієнтири освітнього процесу в закладах позашкільної освіти».

За результатами дослідження підготовлено і видано монографію «Формування ціннісних орієнтирів навчально-виховного процесу у позашкільних навчальних закладах» і методичний посібник «Ціннісні орієнтири навчально-виховного процесу у позашкільних навчальних закладах» та 19 науково-методичних статей.

За четвертим напрямом **«Проблеми управління освітою»** у звітному році завершено дослідження **«Психолого-педагогічні засади реалізації адаптивної функції навчання студентів у процесі фахової підготовки»** (акад. В.І. Бондар), у ході якого обґрунтовано модель адаптивного типу навчання та розроблено дидактико-управлінську систему реалізації адаптивної функції навчання студентів обраній професії на сучасних психолого-педагогічних засадах з урахуванням виявлених зовнішніх факторів й внутрішньо-особистісних чинників впливу на ефективність адаптивних процесів та розвиток адаптивності особистості; розроблено та обґрунтовано методика й технологію проведення формувального експерименту щодо визначення ефективності інноваційної системи навчання професії вчителя, що знайшла своє відображення у запропонованій структурно-функціональній графічно-просторовій моделі забезпечення адаптивно-дидактичної функції процесу підготовки студентів до професійної діяльності; підготовлено дидактичні, психологічні й технологічні рекомендації щодо впровадження концептуально обґрунтованої й експериментально перевіреної на вірогідність й ефективність запропонованої для широкого використання системи реалізації адаптивної функції навчання студентів. Відповідно до тематичного плану

наукових досліджень членів НАПН України підготовлено до друку монографію «Адаптивне навчання студентів професії вчителя: теорія і практика» (9,0 д.а.)

Продовжено дослідження з теми **«Військово-патріотичне виховання студентської молоді в умовах освітнього простору університету»** (акад. В.Д. Будака), у ході якого здійснено аналіз змісту військово-патріотичного виховання студентської молоді; визначено провідні чинники, що впливають на ефективність військово-патріотичного виховання; обґрунтовано основні напрями та умови військово-патріотичного виховання студентської молоді; визначено складові компоненти експериментальної моделі військово-патріотичного виховання студентської молоді в університеті; психолого-педагогічні засади військово-патріотичного виховання студентської молоді в умовах освітнього простору університету.

У 2017 р. продовжувалось дослідження за темою **«Теоретико-прикладні засади зовнішнього незалежного оцінювання у розбудові Національної системи моніторингу якості освіти в Україні»** (чл.-кор. О.Л. Сидоренко), у ході якого було проведено моніторинг рівня навчальних досягнень з фізики учнів старших класів закладів загальної середньої освіти Харківської, Сумської, Полтавської областей у режимі он-лайн, за результатами якого встановлено наявність суттєвої розбіжності між семестровою оцінкою та результатом виконання завдань моніторингу, а також відхилення від результатів контрольної групи; по результатах дослідження надано рекомендації відповідним Департаментам освіти і науки; продовжено роботу щодо дослідження ефективності ЗНО та моніторингу якості освіти як інструментів, процедур та заходів забезпечення і підвищення якості системи зовнішнього забезпечення якості освіти; показано, що аналіз результатів ЗНО, які доводяться до громадськості, дозволяє виявити проблеми шкільної освіти, рівень її якості, окреслити можливі шляхи вирішення цих проблем.

Значний внесок у науковий доробок Відділення внесли 4 відділи Інституту педагогіки НАПН України. Так, завершилося дослідження за темою **«Трансформаційні процеси у шкільній освіті країн Європейського Союзу та США»** (керівник: – докт. пед. наук, проф. О.І. Локшина), у ході якого цілісно розглянуто концептуальний вимір феномену трансформацій в освіті та охарактеризовано підходи зарубіжних та українських науковців до його трактування, уточнено семантику ключових понять; встановлено стійкі взаємозв'язки між освітою та контекстом в умовах глобалізації та європеїзації; визначено децентралізацію, гуманізацію, стандартизацію та диференціацію як провідні тенденції освітніх реформ в Україні та зарубіжжі; розкрито сутність трансформацій у системах шкільної освіти країн ЄС та США; виявлено виклики, що супроводжують трансформації в освіті у баченні європейських та американських учених та перспективи використання зарубіжного досвіду в умовах інтеграції національної освіти в європейський та світовий освітній простори у форматі рекомендацій на підставі осмислення зарубіжних здобутків; окреслено соціально-історичну детермінованість трансформацій шкільної освіти в країнах ЄС та США та визначено перспективні напрями впровадження американського досвіду диференціації навчання в українську освітню систему

(удосконалення діагностичного інструментарію, розширення форм та методів диференційованого навчання, які б найбільш повно враховували індивідуальні інтереси та здібності учнів; окреслено перспективи використання зарубіжного досвіду в умовах інтеграції національної освіти в європейський та світовий освітній простори у форматі рекомендацій на підставі осмислення зарубіжних здобутків.

Основні наукові результати відображено у 17 статтях з проблеми трансформаційних процесів у шкільній освіті країн Європейського Союзу та США та 22 тезах. За результатами завершеного дослідження підготовлено заключний науковий звіт (2,0 д.а.), рукопис колективної монографії «Трансформаційні процеси у шкільній освіті країн Європейського Союзу та США» (12,0 д.а.).

У звітному році завершено дослідження *«Теорія і технології управління загальноосвітніми навчальними закладами як активними соціально-педагогічними системами»* (керівник – докт. пед. наук, проф. Л.М. Калініна), у ході якого обґрунтовано: теорію державно-громадського управління активними освітніми системами; тенденції його розвитку (зміни авторитарно-бюрократичної форми управління на державно-громадську форму управління в умовах розбудови незалежності; детермінованості змісту державно-громадського управління закладами освіти; зростаючого значення егалітарності в освіті; прозорості прийняття управлінських рішень та громадської відповідальності за рішення й результати діяльності у галузі освіти; прискорення інформатизації управління освітою, впровадження інтернет-технологій та інформаційної діяльності; стратегічного планування діяльності освітніх систем; переходу від державно-громадської до громадсько-державної форми управління й до форм управління у галузі освіти, адекватних інформаційному типу розвитку суспільства в Україні); наукові принципи (нового синергетичного розуміння суб'єктами управління освітньої реальності, освітньо-інформаційного середовища та інформаційного суспільства; визнання неоднозначності одержаних результатів суб'єктами управління та результатів освітнього процесу як наслідку їхнього ймовірного опису; «розгортання малого» або підсилення флуктуації; врахування внутрішніх тенденцій розвитку освітніх соціоекономічних систем і принципу додатковості Н. Бора; оптимального поєднання змісту релевантної достовірної інформації та її обсягу з адресним одержанням суб'єктами-користувачами управління та освітнього процесів для розв'язання професійних задач; принцип дії організаційно-економічного механізму інформатизації в загальній середній освіті); критерій визначення ефективності організації профільного навчання на засадах мережевої взаємодії; розроблено та апробовано концептуальні моделі (мережевої організації профільного навчання в освітньому окрузі сільської місцевості, державно-громадського управління активною соціоекономічною системою, комплексного механізму державного управління розвитком загальної середньої освіти); факторно-критеріальну модель оцінювання ефективності дії організаційного механізму управління закладами загальної середньої освіти.

Основні наукові результати відображено в 43 статтях та 11 тезах. За результатами завершеного дослідження підготовлено заключний науковий звіт (2,0 д.а.), рукописи монографій «Управління загальноосвітніми навчальними закладами як активними системами: моделі та механізми» (14,0 д.а.), «Варіативність форм організації профільного навчання в сільській місцевості: теорія і практика» (5,0 д.а.) та посібника «Громадсько-активні школи: управління та механізми розвитку» (6,0 д.а.).

Продовжено дослідження за темою **«Процеси диференціації в шкільній освіті незалежної України (історико-аналітичний аспект)»** (керівник – докт. пед. наук, проф. Н.П. Дічек), в результаті якого вперше висвітлено внесок українських психологів (Ю. Гільбух, В. Моляко) у процес індивідуалізації шкільного навчання, в обґрунтування підходів до освіти обдарованих дітей; розкрито актуальні проблеми самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення, представлено узагальнені характеристики структурно-змістовних компонентів педагогічної системи самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення; схарактеризовано особливості українського шкільного підручникотворення у галузі суспільствознавчих предметів, зміст яких почали орієнтувати на задоволення потреб оновленого суспільства у творенні національної історії (високий ступінь політизації текстів підручників, перегляд більшості подій і явищ української історії з позиції національної держави і демократизації суспільства, введення нових тем для вивчення й вилучення тих, що були традиційними для радянських часів); репрезентовано розвиток в Україні (2000–2006 рр.) різних типів загальноосвітніх шкіл; відображено кількісну статистику роботи в Україні шкіл для дітей національних меншин та розкрито обсяг національного компоненту у змісті середньої освіти, що забезпечував вивчення культур національних меншин.

Основні наукові результати відображено в 31 статті (22 – у фахових виданнях, серед яких 9 входять до наукометричних баз, 8 – у зарубіжних виданнях, 2 – англійською мовою), 15 матеріалах конференцій (з них 5 – у збірниках матеріалів міжнародних конференцій), рукописах підрозділів до планового посібника.

Продовжено дослідження теми **«Прогнозування розвитку загальної середньої освіти як рівневої системи»** (керівник: – канд. пед. наук, доцент Д.О. Пузіков), в ході якого визначено дидактичні засади прогнозування розвитку початкової загальної освіти (наукові підходи, джерела педагогічного прогнозування розвитку, прогнозовані потреби розвитку початкової освіти); розроблено план і програму циклічного семінару «Теоретичні і методологічні засади підготовки суб'єктів освітньої діяльності до розроблення прогнозів», функціональним призначенням яких є: надання науково-методичної допомоги суб'єктам освітньої діяльності в процесі опрацювання теорії і методології педагогічної прогностики; підготовка суб'єктів освітньої діяльності до розроблення прогнозів; освоєння інноваційних практик управління розвитком закладу освіти, орієнтованих на включення методологічного інструментарію педагогічної прогностики в систему стратегічного й оперативного планування закладу освіти; впроваджено методику підготовки суб'єктів освітньої

діяльності до застосування теоретичної моделі прогнозування розвитку загальної середньої освіти (передбачає послідовні етапи: організаційно-діагностувальний, інформаційно-мотиваційний, реалізаційний, контрольнокоригувальний, оцінювально-результативний); експериментально апробовано критерії і показники розвитку загальної середньої освіти в умовах реформування її змісту і структури навчання.

Основні наукові результати відображено в 10 статтях та 14 тезах, рукописах розділів монографії «Прогнозування розвитку загальної середньої освіти: теорія і методологія» (5,0 д.а.) та практичного посібника «Педагогічне прогнозування розвитку загальної середньої освіти» (3,0 д.а.).

Актуальні педагогічні проблеми розв'язуються у Відділенні шляхом долучення до науково-практичної роботи працівників науково-методичного та науково-дослідних центрів, створених на громадських засадах спільно з університетами. Спільне планування та виконання науково-дослідних робіт і завдань сприяє зближенню університетської та академічної науки, більш повному вирішенню актуальних питань розвитку сучасної освіти, широкому впровадженню наукових розробок в освітню практику.

У 2017 р. продовжувалася діяльність **Науково-дослідного центру з проблем гендерної освіти і виховання учнівської та студентської молоді** (керівник – акад. В.П. Кравець), яка була спрямована на розробку індикаторів та принципів гендерного підходу у функціонуванні сімейних та суспільних взаємин тріади «батьки-діти-вчителі». Співробітники Центру взяли участь в опитуванні-анкетуванні щодо впровадження механізмів гендерної рівності на регіональному (обласному) рівні в Україні, яке проводилось бюро ОБСЄ (травень 2017 р.), організували інформаційні дебати для учнів Тернопільщини (травень 2017 р.), провели II міжнародний науковий семінар «Польща – Україна. Освіта та виклики сучасності» / «Polska – Ukraina. Edukacja wobec wyzwań teraźniejszości» / «Poland – Ukraine. Education and the challenges of the present». Також Центром продовжується реалізація проектів TEMPUS ELITE «Освіта для лідерства, інтелекту та заохочення таланту» (за сприяння ЄК «Темпус») та «Кросмедіа і якісна журналістика» (у рамках програми Темпус IV) за сприянням ЄС. Центр включений до Всеукраїнської мережі осередків гендерної освіти.

У 2017 р. співробітниками **Науково-дослідного центру педагогічного краєзнавства** (керівник – докт. пед. наук Н.М. Коляда) впроваджено та успішно реалізується інноваційний проект – Національно-патріотичний табір «Дія» для студентської молоді, у рамках якого студентська молодь є слухачами відкритих лекцій з питань історії Української державності, здійснює написання наукових робіт з проблем становлення і розвитку української освіти, науки, культури, педагогічного краєзнавства.

Упродовж 2017 р. діяльність **Науково-дослідного центру з проблем соціальної педагогіки та соціальної роботи НАПН України** (керівник – докт. пед. наук, проф. С.Я. Харченко) була спрямована на дослідження проблем соціальної педагогіки і соціальної роботи, а також науково-методичного супроводу трьох міжнародних соціальних проектів; вперше розроблено,

обґрунтовано й практично апробовано технологію активізації суб'єктів громади міста щодо превенції соціального сирітства шляхом створення клубів активних батьків; соціалізації учнівської та студентської молоді сходу України в умовах гібридної війни на Донбасі. Наукові доробки Центру, розроблені соціально-педагогічні технології використано у роботі соціальних педагогів, фахівців соціальних служб, управлінь у справах сім'ї, дітей та молоді, ресурсних центрів, закладів освіти, територіальних громад, а також у процесі підготовки фахівців соціальної сфери.

За звітний період співробітниками **Науково-методичного центру інноваційних технологій виховного процесу** (керівник – докт. пед. наук, проф. О.Б. Петренко) розроблено і впроваджено у діяльність освітніх закладів: структурно-функціональну модель і методiku виховання національного самоствердження в учнівської молоді у позаурочній діяльності закладів освіти; розроблено, науково обґрунтовано та експериментально апробовано програми щодо впровадження інновацій у виховний процес освітнього закладу. Результати науково-дослідної роботи впроваджено в освітній процес педагогічного, музично-педагогічного факультетів та аспірантури Рівненського державного гуманітарного університету.

Важливе місце у науковому доробку Відділення за 2017 р. займали дослідження фундаментальних і прикладних тем, що виконувалися у Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В.О. Сухомлинського. Так, у звітному році продовжено дослідження за фундаментальною темою *«Відображення розвитку національної освіти і педагогічної думки у друкованих та електронних виданнях»* (2017–2019 рр.), (керівник – акад. О.В. Сухомлинська). У ході дослідження одержано такі наукові результати: узагальнено й оприлюднено інформацію, аналітичні матеріали про розвиток національної педагогіки й освіти різних періодів існування Української державності задля їх наукового осмислення та впровадження в активний науково-інформаційний обіг; розроблено критерії добору документів, текстів із проблем реформування освіти в незалежній Україні; класифіковано, систематизовано й цілісно представлено документи концептуального характеру – доктрини, концепції, проекти, програми – стосовно розбудови національної освіти та виховання в Україні в період її незалежності (1991–2017 рр.). Дослідження першого етапу сприяли актуалізації питання щодо відображення розвитку національної освіти та педагогічної думки в друкованих та електронних виданнях, розробленню критеріїв добору й систематизації документів із проблем реформування національної системи освіти за період незалежності України, вивченню питання вдосконалення системи інформаційного забезпечення, популяризації та розкриття галузевих бібліотечно-інформаційних ресурсів через формування матеріалів про внесок видатних педагогів у розбудову освіти для віртуального інформаційно-бібліографічного ресурсу ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського «Видатні педагоги України та світу».

Дослідження прикладної теми *«Науково-методичні засади розвитку освітянських бібліотек як важливого складника освітнього середовища»*

(2017–2019 рр.), (керівник – докт. наук із соціальних комунікацій Т.В. Добко) дало змогу вивчити й узагальнити вітчизняний і зарубіжний досвід науково-методичної діяльності освітянських бібліотек; сприяло подальшому розвитку змісту та напрямів інноваційного розвитку освітянських бібліотек України; дослідити тенденції розвитку провідних освітянських бібліотек з метою прискорення процесу трансформації їх у сучасні базові галузеві бібліотечно-інформаційні комплекси та забезпечення інтеграції ресурсів бібліотек у світовий інформаційний простір.

При дослідженні прикладної теми *«Науково-інформаційний супровід освітянської галузі в умовах євроінтеграційних та глобалізаційних процесів»* (2017–2019 рр.) (керівник – канд. іст. наук А.В. Селецький) одержано такі наукові результати: узагальнено специфіку фахових інформаційних потреб цільової групи користувачів у документах із актуальних питань розвитку освіти України й зарубіжжя; набуло подальшого розвитку вивчення специфіки та рівня забезпечення користувачів ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського бібліографічною, реферативною та аналітичною продукцією та здійснення науково-інформаційного супроводу через розкриття сучасного стану досліджень у розрізі пріоритетних напрямів реформування.

Об'єктами впровадження були національні, науково-педагогічні, державні бібліотеки України, бібліотеки наукових установ НАПН України, закладів післядипломної освіти МОН України, закладів вищої освіти України, універсальні наукові бібліотеки Міністерства культури України.

Дослідження прикладних НДР заклали основу для подальшої роботи з розроблення та поглиблення організаційних, теоретичних і технологічних засад формування бібліотечно-інформаційних ресурсів для освітянської галузі України та науково-методичного забезпечення мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України.

Наукова продукція Відділення підготовлена в ході виконання наукових досліджень, упроваджувалася на всеукраїнському та міжнародному рівні. Членами Відділення за звітній період підготовлено, опубліковано та впроваджено більш ніж 160 одиниць наукової продукції, з них: монографій – 10; підручників – 6, посібників – 5; збірників наукових праць – 5, навчальних програм і концепцій – 4, методичних рекомендацій – 1; статей у фахових виданнях – 98; статей у міжнародних виданнях – 10; матеріалів науково-практичних конференцій – 10, авторських свідоцтв – 2, редагування фахових наукових видань, де головними редакторами є члени Відділення – 14.

Середнє значення кількості цитувань академіків Відділення – індекс Гірша – становить 13.

II.2. ВІДДІЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЇ, ВІКОВОЇ ФІЗІОЛОГІЇ ТА ДЕФЕКТОЛОГІЇ

У 2017 р. науково-дослідна і науково-організаційна діяльність Відділення здійснювалася за тематичними планами роботи дійсних членів і членів-кореспондентів НАПН України, Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Інституту соціальної та політичної психології НАПН України,

Інституту спеціальної педагогіки НАПН України та Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи НАПН України.

У звітному році вчені Відділення психології, вікової фізіології та дефектології виконували 69 наукових досліджень за такими науковими напрямками: Теоретико-методологічні засади психологічної науки – 9 тем; Психологія особистості. Соціальна психологія – 17 тем; Політична психологія – 2 теми; Психологія навчання та виховання в сучасних умовах – 5 тем; Психолого-педагогічні основи творчості та обдарованості – 3 теми; Практична психологія – 9 тем; Психологія професійної освіти, організаційна психологія та психологія праці – 7 тем; Вікова психологія та фізіологія. Психологія здорового способу життя – 4 теми; Теоретичні та методичні засади розвитку освіти дітей з особливими освітніми потребами – 13 тем. Всі дослідження за 9 науковими напрямками виконувались дійсними членами і членами-кореспондентами Відділення – 32 НДР (4 розпочато, 5 завершено, 27 перехідних), 37 досліджень виконували наукові колективи підвідомчих установ НАПН України, віднесених до Відділення, серед яких 17 завершених, 20 перехідних.

Головні напрями роботи науковців у звітний період визначалися нагальними суспільними запитами, пов'язаними з реформуванням освіти, кризовими явищами в суспільному житті, воєнним конфліктом на сході України, а також стратегічними завданнями розвитку соціально-психологічної науки, забезпечення належної якості теоретичних і методичних розробок, підвищення психологічної компетентності широких верств населення. Чільне місце відводилось дослідженням фундаментальних теоретико-методологічних проблем психолого-педагогічної науки щодо навчання, виховання і психічного розвитку особистості в умовах трансформаційних процесів, які відбуваються у сучасному суспільстві; проблемам психічного розвитку особистості та психологічного супроводу освітніх інновацій, реформуючих заходів модернізації системи освіти в контексті нових реалій; дослідженню особистісних детермінант еколого-орієнтованої життєдіяльності; розробці психологічних технологій самодетермінації розвитку особистості; з'ясуванню особливостей соціально-психологічного забезпечення економічної соціалізації молоді; віднайденню шляхів розвитку суб'єктної активності дорослих у віртуальному просторі; дослідженню перцептивно-мисленневих стратегій творчого конструювання інформаційних систем у навчальній та трудовій діяльності; визначенню психологічних механізмів ресоціалізації осіб з девіантною поведінкою в умовах суспільних змін; розробленню психологічних технологій підготовки освітнього персоналу до розвитку організаційної культури в умовах соціальної напруженості; з'ясуванню особливостей психофізіологічного забезпечення професійного самоздійснення фахівця в умовах соціально-економічних перетворень тощо.

Зусилля науковців Відділення спрямовувались також на здійснення наукових досліджень і експериментальних розробок, що передбачають подальший розвиток освіти дітей з особливими потребами, спеціальної педагогіки і психології, створення цілісної змістово-методичної системи для спеціальної дошкільної, початкової та середньої освіти, розробку принципів

положень освіти дітей в контексті нових українських освітніх стандартів, інноваційних програм, підручників нового покоління, навчальних технологій, орієнтованих на розвиток особистості, нову методологію виховання та навчання, що ґрунтується на гуманістичних цінностях, задекларованих в новому Законі «Про освіту». Протягом звітнього періоду тривала теоретико-пошукова діяльність, що спрямовувалась на визначення та розроблення програмно-методичного забезпечення навчання всіх категорій дітей з особливими потребами, починаючи з початкової ланки освіти та завершуючи старшою, розвиток технологій психологічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами та їхніх родин. Значущими результатами науково-експериментальної діяльності стали дослідження в галузі інклюзивної освіти, які проводилися згідно з науковим принципом випереджувального впливу на практику.

Загалом за напрямом **«Теоретичні та методичні засади розвитку освіти дітей з особливими освітніми потребами»** науковці завершили 8 досліджень та здобули важливі наукові результати. Ними охарактеризовано соціально-економічні, суспільно-політичні та культурологічні умови розвитку корекційної психопедагогіки в Україні. Визначено етапи життєвого і творчого шляху та основні чинники формування світогляду вчених-дефектологів, систематизовано й узагальнено науково-методичний доробок вчених в галузі корекційної психопедагогіки. Обґрунтовано можливості творчого використання основних ідей вчених для розв'язання сучасних проблем освіти осіб з особливостями психофізичного розвитку (*акад. В.М. Синьов*). Проаналізовано основні напрями діяльності досліджуваних персоналій (науково-просвітницька, організаційно-педагогічна, методично-технологічна), виокремлено історичні факти, ідеї, положення, рекомендації та обґрунтовано перспективні напрямки, які успішно можуть використовуватись в сучасній корекційній психопедагогіці та у процесі розробки нових технологій корекційно-компенсаторного розвитку різних категорій дітей з психофізичними і фізіологічними порушеннями (*акад. В.І. Бондар*).

Досліджено досвід деінституціалізаційних процесів в окремих європейських, північноамериканських країнах та стан деінституціалізаційних процесів в Україні, визначено й обґрунтовано їх законодавчо-правові, організаційно-нормативні та технологічно-змістові складові. Розроблено теоретико-методологічні положення і концептуальні засади процесу деінституціалізації дітей з особливими потребами, окреслено багатовекторність впровадження інклюзивної освіти (*чл.-кор. А.А. Колупаєва*).

Розроблено методологію досліджень психологічних механізмів соціальної адаптації молодих осіб з інвалідністю. Визначено ортопсихологічні основи особистісно орієнтованих технологій в реабілітології. З'ясовано показники емоційного інтелекту в структурі психологічної готовності майбутніх ортопедагогів до професійної діяльності (*чл.-кор. А.Г. Шевцов*).

Встановлено соціальне призначення компетентісно орієнтованої освіти дітей з порушеннями розумового розвитку, яка ґрунтується на основі формування в учнів життєвої компетентності, базових соціально-адаптивних

навичок з урахуванням індивідуальної специфіки протікання дизонтогенезу та його якісно-кількісних проявів у дітей цієї категорії; активізації адаптаційних та соціалізуючих здібностей дітей з порушеннями розумового розвитку на основі різноманітних форм освітньої інтеграції таких школярів засобами спеціального, компенсаторного, корекційно-розвивального навчання, професійної спрямованості діяльності компетентних фахівців. Визначено наукові принципи розроблення змісту основної ланки освіти дітей з порушеннями розумового розвитку (*керівник – канд. пед. наук О.В. Чеботарьова*).

Обґрунтовано принципи формування та реалізації змісту освіти дітей з порушеннями зору. Визначено основні тенденції формування та реалізації корекційно-розвиткової роботи та констатовано її напрями. Запроваджено тенденції підручникотворення для дітей з глибокими порушеннями зору та констатовано принципи їх реалізації: науковості змісту, зв'язку школи з життям, доступності, комплексного підходу до навчання, систематичності, послідовності корекційної спрямованості. Обґрунтовано і розроблено концепції педагогічної підтримки та психологічної допомоги учням з порушеннями зору. Розроблено, апробовано та впроваджено модель методичного супроводу навчання образотворчої діяльності молодших школярів, програму корекції розвитку емоційно-вольової сфери дітей з глибокими порушеннями зору (*керівник – канд. психол. наук Т.М. Костенко*).

Підготовлено Концепцію розвитку національної системи освіти осіб з порушеннями слуху в Україні, визначено принципи реалізації концептуальних положень. Завершено апробацію моделі психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями психофізичного розвитку в умовах загальноосвітньої школи. Розроблено зміст основної ланки освіти дітей глухих та зі зниженим слухом з предметів: українська мова, географія, трудове навчання, математика, образотворче мистецтво, основи здоров'я, історія України; уніфіковано вимоги до рівня знань та умінь через введення корекційно-розвиткової складової у контексті кожної предмету, визначено специфічні умови успішного засвоєння програм. Виявлено медико-технічні та соціально-педагогічні чинники, які впливають на реалізацію визначеного змісту та засвоєння навчального матеріалу учнями середніх класів з порушеннями слуху.

Науково обґрунтовано моделі корекційно-розвиткової роботи з розвитку слухового сприймання й формування вимови учнів з порушеннями слуху у спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах, у загальноосвітніх навчальних закладах з інклюзивним навчанням (*керівник – канд. пед. наук С.В. Литовченко*).

Розроблено й обґрунтовано на основі положень білінгвального, бікультурного, компетентнісного й особистісно-орієнтованого підходів модель білінгвальної (жестово-словесної) комунікативної компетентності. Запропоновано класифікацію мовних типів родин глухих дошкільників: жестомовний тип родини; словесномовний тип родини; бімодально-білінгвальний тип родини. Визначено організаційно-педагогічні умови формування системи навичок спілкування у глухих дошкільників у навчальних закладах. Розроблено й доведено ефективність застосування педагогічної

технології формування навичок спілкування глухих дошкільників засобами бімодального білінгвізму. Виокремлено лінгводидактичні принципи навчання української жестової мови учнів з порушеннями слуху різних вікових груп та критерії класифікації жестів за морфологічними ознаками (*керівник – канд. психол. наук А.В. Замша*).

Здійснено аналіз сучасного стану професійно-трудової підготовки осіб з порушеннями слуху. Визначено та теоретично обґрунтовано організаційно-педагогічні умови ефективної підготовки осіб з порушеннями слуху до самостійної трудової діяльності та соціальної адаптації (*акад. В.В. Засенко*).

Розроблено модель імплементації змісту корекційного впливу, підґрунтям якої виступає концепція нейродинамічного моделювання мовлення та дрібної моторики рук у контексті комплексної технології надання допомоги при дитячому церебральному паралічі (ДЦП), що передбачає урахування взаємозв'язку психофізичних особливостей розвитку організму, цілісного механізму порушень, а також ролі пластичності і компенсації в умовах наявності ДЦП. Створено психолінгвістичну модель реалізації змісту навчання школярів із тяжкими порушеннями мовлення (ТПМ), ядро якої – корекційно-розвиткова складова у контексті кожної з освітніх галузей, з урахуванням специфічних умов успішного засвоєння програмового матеріалу за причини наявності мовленнєвої патології. Визначено лінгво-дидактичний зміст підручників для школярів із ТПМ (*керівник – канд. пед. наук Е.А. Данілавичюте*).

Сформульовано психолого-педагогічну типологію затримки психічного розвитку. Теоретично обґрунтовано концептуально-методичні підходи розвитку мовленнєвої діяльності та спілкування у підлітків і юнаків із затримкою психічного розвитку (ЗПР). Здійснено теоретичне обґрунтування змісту психологічних умов формування емоційної сфери молодших школярів із ЗПР, виокремлено проіоритетні вектори психокорекції емоційної сфери учнів із ЗПР на етапі переходу від ігрової до навчальної діяльності, а саме: формування здатності до емоційної диференціації, емоційно-рольової ідентифікації, рефлексії та емпатійної позиції, формування здатності дітей із ЗПР до психоемоційної саморегуляції у процесі навчальної діяльності. Розроблено програму з корекції розвитку, спрямовану на формування пізнавальної, предметно-практичної та навчальної діяльності, мовлення, емоційно-вольової сфери молодших школярів із затримкою психічного розвитку. Описано напрями корекційного розвитку когнітивної сфери по роках навчання; психолого-педагогічні умови проведення корекційно-розвивальних занять; психологічні умови диференціації та індивідуалізації занять, пов'язаних із типологією затримки психічного розвитку.

Визначено специфіку психокорекційного змісту спрямованого на розвиток особистості, формування самоусвідомлення, корекцію соціо-емоційної, вольової, мотиваційної сфер школярів із ЗПР. Визначено та обґрунтовано особливості організації навчання школярів відповідно до виділених психолого-педагогічних типів затримки психічного розвитку у

різних умовах навчання (звичайний, інклюзивний, інтегрований класи) **(керівник – докт. психол. наук Л.І. Прохоренко).**

Розкрито зміст психокорекційного (підвищення адаптивних можливостей дитини, психотерапевтичний вплив на батьків), психоосвітнього (формування батьківських компетенцій щодо продуктивної взаємодії з дитиною) і розвивального (створення умов для послідовного цілісного розвитку дитини) складників психологічної моделі раннього втручання для дітей з аутизмом. Розкрито значущість регулятивного компонента в процесі реалізації програми раннього втручання, що уможливорює самоорганізацію та рефлексію в узгодженій діяльності фахівців та батьків. Представлено схему процесу здійснення оцінки й надання послуг в системі раннього втручання, а саме: стандартний первинний прийом; розроблення індивідуальної програми абілітації, програми домашнього візитування; командна взаємодія; моніторинг успішності розвитку.

З урахуванням науково-теоретичних позицій розроблено: алгоритм командної взаємодії фахівців в процесі надання дитині з аутизмом та її родині системної допомоги, визначено основні складники методики формування системної корекційно-розвивальної допомоги дитині з аутизмом **(керівник – канд. психол. наук І.В. Сухіна).**

Уточнено сутність поняття інклюзії у дошкільній ланці освіти та ролі асистента вихователя, як нового фахівця мультидисциплінарної команди супроводу дитини з особливими потребами. Окреслено коло провідних обов'язків фахівця зазначеної посади та розроблено методичні матеріали супроводу його діяльності. Запропоновано модель індивідуальної програми розвитку дитини дошкільного віку з особливостями розвитку **(керівник – канд. пед. наук Л.В. Коваль).**

За напрямом дослідження **«Теоретико-методологічні засади психологічної науки»** визначено параметри освітнього простору як системоутворювальної основи самореалізації особистості, з'ясовано форми прояву, види, структурні характеристики та умови самореалізації особистості в різних видах освітньої діяльності **(акад. С.Д. Максименко).**

Розроблено психологічну концепцію діяльній самореалізації особистості в освітньому просторі, визначено психологічні закономірності, чинники та умови здійснення самореалізації. На основі теоретичного та емпіричного опрацювання дослідницьких гіпотез встановлено, що самореалізація людини в умовах освітньої діяльності є результатом життєвого самовизначення, детермінованого як чинниками освітнього простору, так і проекцією власних особистісних можливостей в об'єктивні умови буття, що призводить до формування ціннісно-сміслового життєвого простору людини. Проаналізовано закономірності прояву механізмів, формування особливостей саморозвитку та самореалізації особистості в сучасному освітньому просторі, розгортання рефлексивних процесів. Виокремлено тенденції прояву окремих складових самореалізації в актуальних умовах сучасного освітнього простору. Розроблено критерії діяльній самореалізації особистості як полісистемного утворення, що проявляється в стильових, інструментальних, та мотиваційно-

сміслових складових. Побудовано дослідницькі моделі, які дозволили операціоналізувати теоретичні конструкти особистісного саморозвитку, самопрезентації, комунікативної здатності, соціального інтелекту (*керівник – акад. С.Д. Максименко*).

Запропоновано тлумачення дискурсивних технологій як технологій створення, упакування, розшифрування та функціонування смислів. Показано, що використання таких технологій відкриває можливість вибудовування смисложиттєвих орієнтацій, самостійної постановки завдань особистісного розвитку, формування життєвих стратегій та їх втілення у різноманітних життєвих практиках. Визначено основні характеристики дискурсивних технологій: гнучкість точки зору; усвідомлення самоконструювання; орієнтація на діалог, комунікацію, співробітництво; орієнтація на дискурс; орієнтація на перспективу; орієнтація на дію. Розроблено нормативну модель дискурсивного самопроектування особистості (*акад. Н.В. Чепелєва*).

З'ясовано особливості здійснення дискурсивних практик самопроектування та шляхи вибудовування на основі зазначеної моделі відповідних технологій у молодшому шкільному, підлітковому, юнацькому та дорослому віці, а також у складних життєвих обставинах, пов'язаних із соматичними захворюваннями та у користувачів соціальних мереж (*керівник – акад. Н.В. Чепелєва*).

Розглянуто визначальні концепції розвитку психологічної думки в Україні, зокрема логіку становлення базових парадигм української психології, окреслено основні характеристики вчень про психічну реальність. На основі аналізу та узагальнення психологічних парадигм розроблено концептуальну схему, за якою дослідження становлення та розвитку базових парадигм української психології розглядається у п'яти напрямках, а саме: релігійно-філософська парадигма; парадигма активної особистості, розкрита в психології діяльності; парадигма визначальності інтроспекції, запропонована в теорії Сергія Рубінштейна; гуманістична парадигма й постнекласична парадигма. Окреслено основні причини зміни психологічних парадигм (*керівник – докт. психол. наук, проф. В.В. Турбан*).

Створено модель автентичності фахівців соціономічних професій, складові якої позитивно корелюють зі шкалами психологічного благополуччя та особистісної автономії. Визначено поняття автентичності особистості як мультимодального конструкта, що є засобом самопізнання і способом досягнення ідентичності та стабільності Я в мінливому сучасному світі. Розроблено структурну модель автентичності особистості. Перекладено та адаптовано україномовні версії опитувальників автентичного лідерства та шкали автентичності. Схарактеризовано особливості перебігу криз автентичності фахівців різних спеціальностей. Встановлено вікові особливості появи автентичності фахівців соціономічних професій. З'ясовано, що криза автентичності як психологічний феномен пов'язана із трансформацією всіх сфер життєдіяльності людини і, головним чином, її уявлень про себе та інших людей і ставлення до них. Окреслено наступні критерії кризи автентичності:

самовідчуження, депривованість, низький самоконтроль, залежність від соціального оточення та асоціальні копінг-стратегії. Розроблено рекомендації із розвитку автентичності фахівців соціономічних професій, зокрема, й у кризових умовах сьогодення (*керівник – канд. психол. наук В.Л. Злишков*).

Розроблено концепцію рівнів системної репрезентації психологічних знань, в межах якої опрацьовано низку актуальних психологічних проблем із застосуванням різних варіантів системного підходу. Розроблено системні трактування теорій інтелекту Г.Гарднера, Дж.Гілфорда, Р.Стернберга із застосуванням теоретико-множинного методу. Здійснено системний аналіз «концепції власного життя», яку розглянуто як підсистему в системі самосвідомості. Запропоновано модель психосемантичних механізмів взаємодії інтуїтивного та дискурсивно-логічного мислення. Розроблено типологію аномічних поведінкових реакцій в умовах кризи суспільних норм. У контексті системного підходу проаналізовано найавторитетніші періодизації психічного розвитку, а також способи визначення відношень мислення та мови (й мовлення). Виокремлено компоненти структури процесу прийняття рішень, окреслено його детермінанти. Показано, що досягнення більшої системності психологічних знань створює важливі передумови для їх подальшого вдосконалення (*керівник – докт. психол. наук О.В. Завгородня*).

Нові результати здобуто у процесі дослідження проблем **психології особистості, соціальної психології**. Досліджено динаміку формування громадської думки щодо стану та розвитку вітчизняної освіти. Розроблено концепцію врахування громадської думки у процесі здійснення освітніх реформ. Сформульовано головні методичні вимоги до здійснення моніторингу освітніх складових громадської думки: належну інформативність отримуваних даних для суб'єктів, що визначають освітню політику; забезпечення порівнюваності всіх «зрізів» громадської думки: убезпечення інструментарію дослідження від швидкого «морального старіння»; поєднання принципу незрівнюваності опитувальника, за допомогою якого проводиться дослідження, з урахуванням змін у стані досліджуваного об'єкта. Визначено основні змістові напрями, за якими доцільно здійснювати моніторинг громадської думки з питань освіти (*чл.-кор. М.М. Слюсаревський*).

Здійснено аналіз підходів у дослідженні націотворення, з позицій суб'єктно-вчинкового підходу розроблено соціально-психологічну модель націотворчого процесу та методологічні принципи. Обґрунтовано необхідність концептуалізації уявлень про соціально-психологічні механізми процесу націєтворення. Показана можливість застосування механізму переконування як базового у формуванні мотивації націєтворення (*чл.-кор. В.О. Татенко*).

Обґрунтовано теоретико-методологічні засади розвитку лідерського потенціалу особистості в умовах суспільних змін (*акад. Т.В. Мотренко*).

Емпірично перевірено гуманізуючий вплив успішності навчання на різні аспекти особистісної ідентичності: диспозиційний (риса «відкритість досвіду», «сумлінність», «емоційна стійкість»); мотиваційний (розвиток мотивації навчання, іманентної змісту навчання; емоційний (формування високого рівня емоційного інтелекту як динамічної властивості особистості), діяльнісно-

поведінковий (домінування проблемно-орієнтованої стратегії копінг-поведінки) та інші) (*чл.-кор. Е.Л. Носенко*).

Побудовано концептуальну модель формування психологічної культури працівників освіти. Зокрема, запропоновано тлумачення психологічної культури як інтегрального психологічного утворення з динамічною структурою, у якій поєднуються психологічна компетентність, ціннісно-смысловий компонент, когнітивна складова та рефлексія. Показано, що підґрунтям для розгортання процесу саморозвитку, який приводить до вдосконалення психологічної культури, є усвідомлення потреби у саморозвитку власної психологічної культури та соціогенні здатності для її реалізації. Визначено основні психологічні механізми розвитку психологічної культури (які актуалізують процеси саморозвитку): усвідомлення психологічних явищ свого внутрішнього світу, розходження між операційно-технічною і мотиваційною стороною діяльності. Схарактеризовано внутрішні психологічні передумови, які мають бути сформовані для плідної роботи з розвитку психологічної культури. Запропоновано модель формування психологічної культури працівників освіти, виявлено психологічні закономірності процесу формування психологічної культури працівників освіти в інформаційному суспільстві (*керівник – докт. психол. наук Н.В. Пророк*).

Теоретично обґрунтовано та емпірично доведено базове положення дослідження про можливість становлення еколого-орієнтованої життєдіяльності у взаємодії людини із середовищами її життя. Апробовано теоретичну модель особистісної детермінації еколого-орієнтованої життєдіяльності. Згідно цієї моделі виявлено: а) особливості функціонування компонентів структури особистості (когнітивного, емоційного, вольового) в процесах становлення та реалізації еколого-орієнтованої життєдіяльності; б) взаємозв'язки між цими компонентами; в) особистісні прояви та властивості, які формуються у таких взаємозв'язках і виконують регулятивні функції у еколого-орієнтованій життєдіяльності. Розроблено та апробовано оригінальні методики моніторингу та формування особистісних структур, які є внутрішньою основою екологічно відповідальної поведінки та життєдіяльності людини (*керівник – докт. психол. наук, проф. Ю.М. Швалб*).

Також було визначено основні психологічні складові самодетермінації особистості та особливості їх прояву; встановлено, що самодетермінація в становленні та розвитку особистості створює умови для досягнення нею високих результатів діяльності і, тим самим, укріплення її психологічного благополуччя. З'ясовано критерії самодетермінації особистості: показники психологічного благополуччя та особистісної автономії. Встановлено, що основними чинниками самодетермінації розвитку особистості, успішності її самореалізації та психологічного благополуччя, є усвідомлення цілей, смислів, перспективи свого майбутнього, наявність мотивації саморозвитку та самореалізації, розуміння свого потенціалу, віра в свої можливості, особистісна автономія, здатність свідомого контролю і оцінки власних досягнень та перспектив. Виявлено психологічні особливості особистісної автономії (*керівник – докт. психол. наук, проф. Л.З. Сердюк*).

З метою цілеспрямованого формування економічної культури особистості учня і студента розроблено та модифіковано соціально-психологічні практики як соціалізуючі інструменти. Здійснено перевірку їх ефективності згідно з конкретними моделями соціально-психологічного забезпечення економічної соціалізації учнівської та студентської молоді. Обґрунтовано методи оцінки показників економічної соціалізованості досліджуваних. Розроблено програми соціалізуючого впливу на особистість школяра, студента та дорослого як агента соціалізації. З'ясовано особливості застосування механізмів соціалізуючого впливу на економічну культуру особистості на різних етапах навчання у школі. Розроблено інструментальну складову соціально-психологічного забезпечення економічної соціалізації учнівської та студентської молоді (*керівник – канд. психол. наук Н.М. Дембицька*).

Розроблено основні положення теорії групової взаємодії, представлені в концепції групової взаємодії в навчально-терапевтичних групах, концепції паралельних процесів свідомого і несвідомого в малих групах та ціннісно-рольову концепцію формування і розвитку команд. Створено: модель реконструкції типів рольової взаємодії в соціально-психологічному просторі малої групи (на основі групових очікувань і Я-концепцій членів групи); модель групових меж (предметно-когнітивних, соціометричних, емоційних та меж ідентичності); модель рольової комунікації в новостворених групах (статусно-позиційного, ціннісно-експектаційного та дистанційно-емоційного аспектів комунікації); тривимірну модель аналізу конкуренції (за параметрами: особовість, досконалість, невротичність). Запропоновано науковий принцип регуляції розвитку міжсуб'єктної взаємодії в групі. Розроблено комплекс методик для дослідження свідомих і несвідомих чинників окремих аспектів групової взаємодії (рольової комунікації, гендерної зумовленості, статусного становлення); авторські діагностичні методики аналізу рольової взаємодії члена малої групи, ціннісно-рольової картографії міжсуб'єктної інтеракції в командах, спільного малювання рольової взаємодії і казкотворення, піктографічного малювання групового простору та емоційних дистанцій. Виявлено особливості несвідомих групових процесів у гендерно гомогенних та гетерогенних групах, особливості становлення соціометричних статусів у новостворених освітніх групах. Розроблено корекційні методики і технології долання рольової напруженості у процесі взаємодії в малій групі; роботи зі стереотипами, що ускладнюють процеси групової взаємодії; короткотривалої комплексної реабілітації ветеранів АТО; тренінг комунікативно-рольового моделювання групової взаємодії членів новостворених груп (*керівник – докт. психол. наук П.П. Горностай*).

Запропоновано три концептуальні підходи до побудови соціальної психології націєтворення (суб'єктно-вчинковий, архетипово-міфологічний, антиконсолідаційно-ліберальний). Здійснено соціально-психологічну інтерпретацію і конкретизацію положень про націєтворчий та конфліктологічний потенціал форм соціально-психологічного мислення. Створено відповідні концептуальні моделі: структури націєтворчої вчинкової активності групового суб'єкта і системи соціально-психологічних механізмів

впливу в процесах націєтворення; структури архетипної програми конфлікту; націєтворчого потенціалу історичної психології в умовах мультикультурності; конфліктного переживання війни різними верствами; з'ясовано психологічні та демографічні чинники відмінностей соціальних норм (ригідність). На основі емпіричного дослідження виявлено тенденції несиметричного переживання війни і взаємосприйняття серед учасників АТО і цивільного населення (*керівник – докт. наук держ. упр. О.В. Суший*).

Розроблено моделі вивчення соціальних конфліктів у контексті міждисциплінарних знань, що охоплюють як статичні характеристики, так і динамічні ознаки їх розгортання, а також відображають специфіку їхнього прояву в різних сферах життєдіяльності людини, а саме: в освітньому, сімейному та професійному середовищі, онлайн-просторі та в контексті міжпоколінних соціальних процесів та формування соціальної політики. Розкрито рівневу структуру розгортання соціальних конфліктів та окреслено пріоритети задіяння психологічних механізмів їх вирішення в конкретних практико-орієнтованих сферах дослідження. Обґрунтовано теоретичні положення: про доцільність використання моделей раціональних переговорів і трансформації конфліктів за посередництвом третіх осіб; про розрізнення управління і розв'язання конфліктів в освіті за умови підвищення готовності педагогів до посередництва; про принцип «човникового руху» в організації сімейного діалогу для розв'язання соціальних конфліктів та структуру інтерактивного циклу взаємодії; про базову суперечність між владою, підприємцями і виробниками як основу соціального конфлікту в професійній сфері (*керівник – докт. психол. наук Г.М. Бевз*).

Підготовлено концепцію соціально-психологічної реабілітації особистості після тривалої травматизації, в межах якої визначено: 1) взаємопідсилювальний вплив векторів відновлення якості життя травмованої особистості і суб'єктивного задоволення ним: персонального (реабілітація спрямована на відновлення особистісної цілісності, збалансованості), просторового (реабілітація спрямована на покращення комунікації з оточенням) і часового (реабілітація спрямована на активізацію смислопородження); 2) базисну складову психологічного здоров'я, що забезпечує самовідновлення після травматизації; 3) основні етапи соціально-психологічної реабілітації особистості; 4) технології, які використовуються на кожному з етапів реабілітації (*чл.-кор. Т.М. Титаренко*).

Виокремлено етапи реабілітації (підготовчий, базисний, підтримувальний), що забезпечують відновлення особистісної цілісності, підвищення комунікативної компетентності, пошук нових життєвих орієнтирів, зростання самоефективності в межах чотиривекторного персонально-інструментально-просторово-часового підходу. Виявлено та покладено в основу відповідних технологій оптимальні для актуалізації життєздатності особистості ресурси: пошук соціальної підтримки, планування вирішення проблеми та позитивна переоцінка власних можливостей. З'ясовано механізми травматизації проблемної молоді (фрагментація, дисоціація, відчуження) та запропоновано технології її реінтеграції в соціум: фасилітативний супровід,

наснаження, стимуляція просоціальних комунікативних практик. Показано переваги електронних сервісів як ресурсу для самовідновлення ветеранів АТО: зручність користування; подолання психопатологічної стигматизації; можливість індивідуальних налаштувань відповідно до власних потреб; фасилітація самодопомоги через інтерактивність та гейміфікацію. Серед типів втрат військових на передовій (фізичних, соціальних, психологічних) виділено смерть друзів, відсутність сну та втрату мотивації перебування на війні, які значно знижують рівень їх самоефективності. Встановлено, що визначальним чинником відчуження учасників бойових дій від роботи, суспільства, інших людей є несправедливе ставлення до них, яке актуалізує переживання безсилля, підкріплюючи авантюрні та нігілістичні позиції. Виявлено умови ефективного використання арт-технологій для підвищення продуктивності групи соціально-психологічної адаптації внутрішньо переміщених осіб. Запропоновано плейбек-технології опанування особистістю негативних емоційних станів, рефлексування проблемних почуттів, які спрацьовують завдяки наявності ведучого, присутності значущих людей, прикладу попередніх оповідачів, можливості побачити акторську інтерпретацію власної життєвої історії (*керівник – чл.-кор. Т.М. Титаренко*).

Сформульовано принципи розуміння адаптації спільноти до умов і наслідків воєнного конфлікту як, по-перше, складного, неоднозначного, нерівномірного та суперечливого процесу і, по-друге, як здатності особи, сім'ї, громади, спільноти до відновлювальних зусиль. Емпірично виявлено тенденції зумовлення адаптації спільноти: строкатістю ставлень до причин воєнних подій та ступенем залучення в них, глибиною сприймання й переживання цих подій, рівнем соціальної активності, критичною оцінкою дій органів державної влади, проблематизацією стосунків з оточенням, відновленням взаємин у межах сімейної системи. Побудовано моделі психологічних стратегій адаптації спільноти до умов і наслідків воєнного конфлікту в процесі: індивідуального або колективного самовизначення в різних сферах життєдіяльності; увиразнення імпліцитного змісту ставлення до війни; зміцнення громадського здоров'я; родинної взаємодії; трансформації соціального капіталу; взаємодії з медіасередовищем; проживання травматичного досвіду спільнотами учасників АТО, членів їхніх сімей та волонтерів. Визначено критерії успішної адаптації спільноти до умов і наслідків воєнного конфлікту: досягнення значущих колективних та індивідуальних цілей; досягнення порозуміння в межах спільноти; вироблення або опанування нових варіантів діяльності; наявність ознак психологічної пружності; намагання повернути або підвищити благополуччя; посилення рефлексивних процесів; підвищення готовності до змін; здатність вирішувати завдання не лише адаптації, а й розвитку (*керівник – канд. психол. наук Л.М. Коробка*).

Запропоновано концепцію формування в громадській думці позитивного образу освітніх інновацій, розроблено відповідні критерії: сформованості громадської думки щодо освітніх інновацій; комунікативної ефективності впливу переконувальних повідомлень на аудиторію; чутливості до соціальних зрушень, які виникають унаслідок упровадження суспільної інновації.

Розроблено діагностичний інструментарій для оцінки ставлення цільових груп до впровадження освітніх реформ в онлайн- та офлайновому режимах, налагоджено щорічне діагностичне відстеження досліджуваного ставлення на базі загальноосвітніх навчальних закладів, що беруть участь у всеукраїнському експерименті. Проведено дослідження комунікативного простору соціальних мереж і комунікативної активності користувачів: виявлено мотиви, потреби, цінності включених у процес обговорення реформ осіб, а також основні чинники спротиву реформам. Здійснено оцінку ефективності методичного інструментарію для вимірювання організаційної культури та інноваційної готовності персоналу освітнього закладу. Перевірено ефективність моделі психотехнологічного супроводу впровадження освітніх та суспільних реформ та її складових; доведено, що впровадження складових соціально-психологічного супроводу сприяє: усвідомленому та ефективному використанню онлайн-ресурсів та інформаційно-комунікаційних технологій для просування освітніх реформ, оптимізації взаємодії освітян та інших учасників освітнього процесу з ініціаторами освітніх реформ, активізації особистісних та групових ресурсів упровадження реформ, побудові системи взаємодопомоги та взаємопідтримки в процесі впровадження реформ. Емпірично засвідчено ефективність використання рефлексивної та ресурсної складових, підтверджено гіпотезу, що стосується необхідності застосування рефлексивних процедур (*керівник – докт. психол. наук О.О. Горова*).

Проаналізовано зарубіжний досвід напрацювань у галузі медіапсихології, її зв'язки з дослідженнями медіаосвіти, медіапедагогіки, політичної психології, соціальної комунікації, інформаційної безпеки, психологічної реабілітації і психології спільнот. Розроблено теоретико-методологічні засади інноваційних стратегій масової медіаосвіти та розвитку медіаосвітянської спільноти. Виявлено рефлексивні соціально-психологічні способи профілактичних і коригувальних педагогічних впливів для подолання наслідків деструктивних інформаційних впливів на дітей та молодь. Розроблено концепт медіатравми як деструктивного впливу на психологічне благополуччя людини внаслідок висвітлення психотравмуючих подій, запропоновано розширену типологію медіатравми (*чл.-кор. Л.А. Найдьонова*).

Визначено концептуальні засади подальшого емпіричного дослідження деструктивних медіавпливів в умовах кіберсоціалізації (суїцидальні тенденції, медіатравма війни, руйнування довіри, соціального оптимізму, критичного мислення, механізмів саморегуляції). Запропоновано низку гіпотез щодо психологічних механізмів деструктивного і зцілювального впливу медіа. Створено теоретичну модель подолання комбатантами психологічної травми війни засобами медіапсихології, робочу модель дослідження медіапсихологічних чинників формування соціального оптимізму як засобу протидії медіавпливам. Запропоновано таксономію медіатравми, імпліцитну типологію медіатравм з урахуванням медіаактивності особистості, історико-психологічну періодизацію досліджень суїцидального медіавпливу, принцип аудіо-емоційної саморегуляції як управління звуковою експозицією. Розроблено стратегії інтенсивного масового впровадження наскрізної моделі

медіаосвіти в педагогічну практику, започатковано всеукраїнський експеримент з масового впровадження медіаосвіти в педагогічну практику. Апробовано нові методики: шкалу діагностики мотивації використання інтернету, практичну синемалогічну авторську корекційну методику «Посттравматичне зростання» (*керівник – чл.-кор. Л.А. Найдьонова*).

У руслі проблем сьогодення проводились також дослідження проблем **політичної психології**. Розроблено інструментарій та проведено емпіричне дослідження особливостей громадянської і національної самоідентифікації молоді різних регіонів країни та комунікативних практик, що її зумовлюють. Методичний комплекс охоплює авторські методики (опитувальник для визначення впливу метафоричних компонентів комунікативних практик на громадянську та національну самоідентифікацію молоді; гайди глибинних інтерв'ю для виявлення: особливостей комунікативної поведінки респондентів, типових ситуацій і комунікативних практик національної та громадянської самоідентифікації, особливостей прояву різних типів комунікативних бар'єрів національної та громадянської самоідентифікації; методики для вивчення впливу референтних груп на процес самоідентифікації, особливостей комунікативних практик у ситуаціях самопрезентації, консолідаційних і конфронтаційних комунікативних практик користувачів інтернету), авторські версії і модифікації. Встановлено закономірну зумовленість громадянської самоідентифікації студентської молоді практиками, які репрезентують смисли громадянської суб'єктності. Виявлено особливості комунікативних практик студентства, впливу різних суб'єктів і середовищ на самоідентифікацію, типові ситуації і бар'єри національної та громадянської самоідентифікації студентів (*керівник – канд. психол. наук І.В. Жадан*).

Запропоновано моделі дослідження динамічних характеристик процесу політико-правової ідентифікації особистості; дихотомічну модель соціального нігілізму та модель ідентифікації нігілістичного дискурсу як продукту свідомої маніпулятивної дії; модель соціальної механіки аномії як домінування дискурсу ерзац-еліт; програму емпіричного дослідження патерналістичних настановлень особистості. Теоретично обґрунтовано механізм продукування аномії в інформаційному суспільстві як перехід влади дискурсу від енкратичних до акратичних дискурсів. Емпіричним способом визначено особливості ставлення студентської молоді до проявів агресії в ході розв'язання політико-правових проблем та її уявлення про обставини, які провокують людей на протиправну поведінку (*керівник – канд. психол. наук В.М. Духневич*).

Виявлено соціальні та генетичні чинники агресивності, розроблено шляхи консолідації української нації та протидії зовнішній агресії (*чл.-кор. П.І. Гнатенко*).

У межах проблеми **психолого-педагогічні основи творчості та обдарованості** здійснено теоретико-методологічний аналіз проблеми стратегіальної організації перцептивно-мисленнєвих процесів при конструюванні інформаційних систем у навчальній та трудовій діяльності. Досліджено стратегії світосприймання за умов інформаційної насиченості як чинника розвитку творчого мислення дітей та молоді стосовно різних сфер

діяльності відповідно до ієрархії рівнів психологічної безпеки творчої особистості (*акад. В.О. Моляко*).

Розроблено робочу концепцію стратегічного та тактичного подолання кризових психологічних проблем у науково-освітній сфері. Визначено найбільш пріоритетні напрямки в розвитку сучасної науки, освіти та культури з урахуванням психологічної готовності населення до суттєвого подолання негативних викликів сьогодення. В результаті емпіричного дослідження визначено особливості проявів перцептивно-мисленневих стратегій у: пізнавально-конструктивній діяльності старших дошкільників, графічній і конструктивній діяльності молодших школярів, науково-технічній та соціально-комунікативній діяльності старшокласників, конструюванні студентами художніх інформаційних систем та когнітивно-перцептивних особливостей творчості і співтворчості в Інтернет-спільнотах (*керівник – акад. В.О. Моляко*).

Побудовано модель розвитку здібностей, обдарованості, починаючи з дошкільного віку, виявлено ряд закономірностей розвитку обдарованості. Розроблено концепцію ціннісної детермінації становлення обдарованої особистості; виявлено закономірності розвитку обдарованості, її ціннісної детермінації як двостадійного процесу, що складається з ситуаційно-ціннісної детермінації (стадія становлення) та особистісно-ціннісної саморегуляції (стадія саморозвитку); ситуаційно-ціннісна детермінація становлення обдарованої особистості здійснюється в процесі особистісно-ціннісної взаємодії з референтними особами; ціннісний саморозвиток обдарованої особистості регулюється суб'єктивними цінностями й складається з ряду етапів: 1) ціннісне наслідування референтних осіб і розвиток здібностей у старшому дошкільному й молодшому шкільному віці; 2) накопичення ціннісного досвіду у взаємодії з широким колом референтних осіб у підлітковому віці; 3) ціннісне самовизначення, що ґрунтується на високій самооцінці у просторі власних оцінних конструктів, – у юнацькому віці; 4) ціннісна самобутність дорослих обдарованих людей, що ґрунтується на ціннісній автономності й проявляється в певних типах життєвої активності (*керівник – канд. психол. наук, проф. О.Л. Музика*).

Нові підходи і рішення запропоновано дослідниками щодо розв'язання проблем **психології навчання та виховання в сучасних умовах**. Доведено, що переважна більшість психофізіологічних показників поліграфної методики прямо чи опосередковано відображає різні особливості емоційної зрілості особистості. Виділено та подано теоретико-методологічні підходи, що покладені в основу розвитку змісту емоційної зрілості. Представлена типологічна модель індивідуальних варіантів становлення та розвитку емоційної зрілості особистості, яка охоплює 7 типів (експресивний, саморегуляційний, емпатійний, гармонійний, саморегуляційно-емпатійний, експресивно-емпатійний та експресивно-саморегуляційний) як вірогідних детермінант схильності особистості до обману. Побудований поліграфний опитувальник діагностики схильності до обману, що дозволяє виділити та

проаналізувати показники, які характеризують схильність до прихованого обману, а саме – вербального та загального (*акад. О.Я. Чебикін*).

У дослідженнях показано, що суб'єктність може зникати і знову відроджуватися, нарощувати свій потенціал залежно від виду життєдіяльності, і, зокрема, множинності буття, рефлексійних та інтерпретаційних можливостей суб'єкта. Основним напрямком протидії зменшенню рівня суб'єктності у віртуальному світі є інтелектуальний розвиток і саморозвиток, і особливо, розвиток провідних інтелектуальних метакогніцій. Надзвичайно важливого значення суб'єктність набуває у складних і нестабільних умовах життя людини і суспільства, зокрема, в умовах зняття настанови на безпомилковість, що передбачає більш високий рівень готовності нести відповідальність як за самостійно обрані, поставлені і розв'язувані задачі, так і за необернені результати зроблених виборів і прийнятих рішень. Суб'єктність несе психологічне навантаження і в контексті протидії маніпулюванню, яке реалізується сьогодні у пропаганді та інформаційній війні. Суб'єктність розвивається у процесі ефективного вирішення конфліктів, зокрема, при використанні стратегій компромісу та співробітництва у конфліктах (*акад. М.Л. Смільсон*).

Доведено, що основним напрямком протидії зменшенню рівня суб'єктності є інтелектуальний розвиток і саморозвиток, зокрема, розвиток провідних інтелектуальних метакогніцій (інтелектуальної ініціації, рефлексії і децентрації). Висвітлено значення суб'єктності і суб'єктної активності у складних і нестабільних умовах життя людини і суспільства. Обґрунтовано психологічні засади проектування технологій становлення суб'єктності. Розроблено технологію формування суб'єктної активності дорослих користувачів соціальних мереж. Визначено особливості процесу розвитку суб'єктної активності дорослих та людей похилого віку в умовах спеціально спроектованого віртуального освітнього простору. З'ясовано, що суб'єктність несе психологічне навантаження і в контексті протидії маніпулюванню, яке реалізується сьогодні у пропаганді та гібридній війні, зокрема, у віртуальному інформаційному просторі (*керівник – акад. М.Л. Смільсон*).

Проаналізовано психологічні, соціальні, політичні та міжетнічні обставини виникнення, розвитку та розв'язання релігійних конфліктів. Досліджено психологічні аспекти релігійних конфліктів та закономірності їх динаміки (*чл.-кор. В.Д. Бондаренко*).

Визначено компоненти самосвідомості девіантів, умови формування системи їх ціннісних орієнтацій, чинники становлення навичок та умінь рефлексії. Показано, що розвиток рефлексії зумовлює досвід творення (породження) нарративу. Це позитивно впливає на становлення рефлексивної здатності девіантів. Усвідомлення особистісних і соціальних ідеалів шляхом застосування нарративу уможливорює процес становлення особистості в напрямі його перетворення із стихійного на соціально спрямований. Визначено психологічні механізми реструктуризації процесу цілепокладання та функції прогнозу. Доведено, що використання засобів музики та сугестивних методів роботи оптимізує психічні стани особистості девіантів. Доведено, що головним

механізмом психокорекційного сугестивного впливу є усунення інформаційних прогалин; ієрархічне узгодження базових систем оцінок; нейтралізацію патогенних когнітивних процесів; формування мотивуючих цілей; відновлювання загального енергетичного балансу психічних процесів (*керівник – докт. психол. наук Н.Ю. Максимова*).

За напрямом **«Практична психологія»** у результаті проведених досліджень окреслено коло методологічних проблем психологічного пізнання. Здійснено аналіз та охарактеризовано види методологій психологічного пізнання (теоретичного і практичного) (чл.-кор. М.В. Костицький). Сформульовано методологічні передумови ефективності глибинного пізнання психіки в її цілісності, розкрито характеристики процесуальної діагностики в єдності з психокорекцією. Визначено передумови діалогічної взаємодії психолога з респондентом в процесі активного соціально-психологічного пізнання (*акад. Т.С. Яценко*).

У межах розробленої концепції формування сприятливих для вирішення завдань подолання психотравми, стосунків «психотерапевт-клієнт» з'ясовано специфіку прояву основних феноменів психотерапевтичної взаємодії – робочого альянсу, перенесення, контрперенесення, реальних стосунків – у ситуаціях надання допомоги людям, що пережили важкі стресові події. Визначено характеристики та умови розвитку сприятливих для подолання наслідків психотравми терапевтичних стосунків у роботі з такими категоріями постраждалих, як вимушено переселені особи (дорослі та діти), поранені бійці, військовослужбовці, що знаходяться на реабілітації, та члени їхніх сімей. Виявлено особливості негативних емоційних станів волонтерів-психологів/психотерапевтів, що мають місце у роботі з постраждалими, – вторинного травматичного стресу, синдрому вигорання, алекситимії. З'ясовано чинники, що впливають на їх виникнення та загострення; розроблено рекомендації щодо профілактики таких станів. Здійснено класифікацію видів і форм мас-медійного спілкування в системі «психолог-населення»; визначено найбільш прийнятні з них для різних категорій постраждалих, зокрема діалогічне спілкування через друковані ЗМІ, а також чинники, що впливають на їх ефективність (*керівник – канд. психол. наук З.Г. Кісарчук*).

Проведено експериментальні дослідження з проблеми вдосконалення навчання методики психологічного консультування в модальності «Етичний персоналізм», доопрацьовано усталений протокол психологічного консультування в руслі етичного персоналізму. Обґрунтовано світоглядні та теоретичні витoki цілісно-сміслових постулатів етичного персоналізму як концепції психологічного консультування. Досліджено вплив концепції та методу консультування на ефективність психологічної допомоги пацієнтам, що страждають на психосоматичні захворювання (*акад. О.Ф. Бондаренко*).

Розроблено та адаптовано україномовну версію тесту для вимірювання рівня інтелектуального розвитку дітей (Wechsler Intelligence Scale for Children - WISC-IV), переклад керівництва до тесту та його завдань. Проведено зондажні дослідження, перевірка розуміння завдань тесту на дитячій вибірці (*акад. Л.Ф. Бурлачук*).

Представлено концепцію розвитку ціннісних орієнтацій дитини дошкільного віку в межах якої проблема співвідношення зовнішніх соціально-педагогічних та внутрішніх чинників пояснює процес прийняття дитиною соціально значущих цінностей на етапі кардинальних змін соціальної ситуації розвитку дитини (дошкільна-початкова освіта). Підтверджено, що вибір та прийняття дитиною соціально-значущих цінностей пов'язаний із рівнем психологічної зрілості дитини. Визначено чинники, що сприяють розвитку у дитини здатності до прийняття та вибору соціально значущих цінностей та доведено гіпотезу, що категорія «ціннісна орієнтація» дитини дошкільного віку може бути представлена якісними характеристиками з погляду структурної цілісності психіки дитини в єдності емоційних, когнітивних та регулятивних ознак. Доведено, що система діючих ціннісних орієнтацій старшого дошкільника вказує на те, якою мірою активність та досвід поведінки дитини можуть бути задіяні для нових завдань розвитку в оволодінні учбовою діяльністю, встановленні нових соціальних контактів з дорослими та ровесниками (*керівник – докт. психол. наук, проф. Т.О. Піроженко*).

Науковцями Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи у ході виконання прикладних досліджень напряму практичної психології означено потенціал закладів освіти та психологічної служби системи освіти України щодо здійснення ефективної психосоціальної підтримки дітей, постраждалих внаслідок військового конфлікту. Проаналізовано види травматизації, фактори розвитку та ознаки психотравми, представлено рекомендації щодо надання першої психологічної допомоги особам, які зазнали психічного травмування, розкрито форми і методи психолого-педагогічної допомоги таким дітям, охарактеризовано процес терапії посттравматичного стресового розладу у людини. Визначено етапи переживання горя людиною, охарактеризовано особливості проходження цих етапів дитиною, розглянуто вікові особливості переживання горя дітьми.

Для забезпечення працівників психологічної служби сучасними інноваційними технологіями роботи з надання допомоги дітям і сім'ям – жертвам військового конфлікту, підготовлено практичний посібник, в якому визначено основні підходи до роботи з дітьми і сім'ями, що опинились в складних життєвих обставинах внаслідок військових конфліктів, а також представлено матеріали для роботи практичного психолога, соціального педагога (технології, тренінгові заняття, окремі вправи тощо).

Підготовлено низку корекційно-розвиткових програм, методичних матеріалів з таких питань: створення безпечного середовища у дитячому колективі; допомога дітям у налагодженні безконфліктного спілкування з однолітками шляхом формування в них культури конструктивної поведінки в конфлікті; запобігання втягненню дітей у небезпечні квести тощо.

Створено технологію розробки програм соціально-психологічної допомоги (соціальна адаптація та реабілітація дітей, психологічна реабілітація дітей загиблих військовослужбовців, соціально-психологічна реабілітація родин демобілізованих військовослужбовців) та технологію оцінки ефективності програми соціально-психологічної допомоги.

Проаналізовано проблему застосування проектно-технологічного підходу в діяльності працівників психологічної служби. З'ясовано, що для ефективної організації діяльності необхідно дотримуватися відповідного управлінського циклу – періодичного повторення всіх основних етапів та видів діяльності. Визначення циклів у діяльності дає змогу скласти відповідну циклограму роботи, яка оптимізує та спрощує діяльність фахівця. Розроблено 7 циклограм діяльності фахівців психологічної служби, а саме: орієнтовну циклограму діяльності практичного психолога закладу дошкільної освіти, орієнтовну циклограму діяльності соціального педагога закладу дошкільної освіти, практичного психолога закладу загальної середньої освіти, соціального педагога закладу загальної середньої освіти, практичного психолога професійно-технічного навчального закладу, соціального педагога професійно-технічного навчального закладу та практичного психолога закладу позашкільної освіти.

Розглянуто проекти Положень про інклюзивно-ресурсні центри, розроблені регіональними психолого-медико-педагогічними консультаціями, зроблено експертну оцінку та надані пропозиції щодо удосконалення їх змісту (*канд. психол. наук А.Г. Обухівська*). Розроблено програму психологічного супроводу дитини з гіперактивним розладом і дефіцитом уваги в освітньому закладі, в основі якого є взаємодія практичного психолога та педагога з батьками (*канд. психол. наук Т.Д. Ілляшенко*).

Здійснено відбір та апробацію пакету діагностичних завдань для психологічного вивчення дітей з порушенням інтелектуального розвитку помірного ступеня з метою побудови індивідуального плану навчання і розвитку дитини (*канд. психол. наук Т.В. Жук*). Розроблено методичку застосування прийомів ейдетики як загального засобу корекційно-розвивальної роботи з дітьми із затримкою психічного розвитку (*наук. співробітник О.Г. Задорожня*). Здійснено відбір та апробацію методички вивчення індивідуальних варіантів структури порушень при дисграфії (*наук. співробітник Г.В. Якимчук*).

До істотних результатів дослідження **вікової психології та фізіології, психології здорового способу життя** слід віднести виявлені особливості впливу чинників та навчально-виховних технологій на стан здоров'я, фізичний та психофізіологічний розвиток, успішність школярів різного віку та різного стану здоров'я. Запровадження в навчально-виховний процес здоров'язбережувальних технологій, формування у школярів засад здорового способу життя позитивно впливає на якість життя, стан здоров'я та успішність навчання школярів різного віку з особливостями стану здоров'я та психологічного розвитку (*чл.-кор. В.І. Берзін*). Проведено генеалогічний аналіз серед дітей з уродженими вадами розвитку. Здійснено ретроспективний аналіз поширеності та частоти уродженої та спадкової патології дітей Чернівецької області (*чл.-кор. В.П. Пішак*).

Обґрунтовано сучасні науково-методичні підходи до реалізації оновленого змісту медичної освіти з фізіології для студентів медичних факультетів. Виокремлено вікові особливості нейрогуморальної регуляції

функцій організму людини. Розроблено структуру і зміст підручників та навчальних посібників з дисципліни «Фізіологія» для студентів вищих медичних навчальних закладів (*чл.-кор. В.Г. Шевчук*).

У межах дослідження проблем **психології професійної освіти, організаційної психології та психології праці** за звітний період обґрунтовано теоретико-методичні засади протидії дезінформаційним і маніпулятивним технологіям ворожих спецслужб в умовах гібридної війни (*чл.-кор. В.С. Сідак*).

Вивчено психологічні особливості професійного становлення офіцера-прикордонника як суб'єкта військово-професійної діяльності. Розроблено методичні рекомендації щодо психологічного супроводу професійного становлення офіцера прикордонної служби України (*чл.-кор. Б.М. Олексієнко*).

Здійснено класифікацію основних видів соціальної напруженості в освітніх організаціях. Розроблено опитувальник «Соціальна напруженість в організації» для діагностики різних видів напруженості в освітніх організаціях, чинників їх виникнення, наслідків, умов профілактики та подолання. Обґрунтовано доцільність використання технологічного підходу до підготовки освітнього персоналу, як системи методів, форм та принципів роботи керівників й психологів, «сфокусованих» на практичне вирішення проблеми діагностики та корекції організаційної культури, з урахування конкретної ситуації діяльності освітньої організації та професійної ситуації персоналу (*чл.-кор. Л.М. Карамушка*).

Констатовано достатньо високу вираженість основних видів соціального напруження в організації, насамперед, таких, які стосуються складних соціально-економічних умов розвитку суспільства, відсутності комфортних організаційно-психологічних умов роботи в організації та забезпечення професійного здоров'я персоналу, неможливості гармонійного поєднання персоналом роботи та інших сфер життя, недостатньої ефективності організації роботи персоналу, введення змін в організації та здійснення організаційних реформ та ін. Виявлено високий рівень вираженості негативних психічних станів (ригідності, тривожності, агресії, фрустрованості) у значній кількості персоналу. Встановлено наявність статистично значущого зв'язку між рівнем розвитку організаційної культури, соціальною напруженістю та психічними станами особистості (*керівник – чл.-кор. Л.М. Карамушка*).

Визначено теоретичні основи (принципи, зміст та напрями) сприяння професійному самоздійсненню особистості, обґрунтовано провідні теоретико-методологічні засади вивчення та розуміння феномену професійного самоздійснення. Розроблено «Опитувальник професійного самоздійснення», технічне завдання для діагностичного сайту (*чл.-кор. О.М. Кокун*).

З'ясовано загальні чинники професійного самоздійснення особистості; статеві та вікові особливості таких чинників; особливості чинників професійного самоздійснення фахівців різних професійних груп (професій типу «людина-людина», «людина-знак» та «людина-техніка», професій обслуговування, творчих та робітничих професій); особливості чинників професійного самоздійснення фахівців таких окремих професій, як викладачі вищої школи, вчителі, вихователі дитячих садків, практичні психологи, лікарі,

програмісти, менеджери, працівники профспілок, науковці (*керівник – чл.-кор. О.М. Кокун*).

Досліджено теоретичні і методичні основи допрофесійної підготовки на медичні спеціальності: загального, особливого, індивідуального. Здійснено синергетичний науковий аналіз проблеми допрофесійної підготовки в педагогічній теорії і практиці (*чл.-кор. Я.В. Цехмістер*).

Результати досліджень науковців, колективів підвідомчих установ Відділення широко упроваджувались в освітню та соціальну практику.

ІІ.3. ВІДДІЛЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

У 2017 р. у Відділенні загальної середньої освіти виконувалось 59 наукових досліджень за такими напрямками: формування змісту освіти – 4 НДР; дидактичне і методичне забезпечення дошкільної і повної загальної середньої освіти – 31 НДР; якість освіти, інформаційне освітнє середовище – 10 НДР; психолого-педагогічні засади виявлення навчання і розвитку обдарованої особистості – 6 НДР; удосконалення фахової підготовки педагогів – 8 НДР. Із них 32 дослідження здійснювали члени НАПН України, 17 – наукові співробітники Інституту педагогіки, 6 – науковці Інституту обдарованої дитини, 4 – наукові співробітники Інституту інформаційних технологій і засобів навчання. Виконання 21 дослідження у звітному році завершено (із них 5 членами НАПН України), 12 – розпочато. Заплановані дослідницькі завдання виконано повністю.

До основних результатів виконання зазначених досліджень слід віднести такі.

У числі незмінних пріоритетів наукових пошуків учених Відділення перебуває проблема **формування змісту освіти**, передусім загальної середньої освіти. У звітному році одержано і практично реалізовано ряд нових результатів, що стосуються цієї проблеми. Зокрема, за активної участі членів Відділення (*академіки Н.М. Бібік, О.І. Ляшенко, О.Я. Савченко, чл.-кор. С.О. Скворцова, канд. пед. наук О.В. Онопрієнко*) розроблено новий Державний стандарт початкової освіти, який передбачає спрямування освітнього процесу на здійснення системного розвитку молодшого школяра як цілісної особистості з урахуванням актуальних і перспективних потреб такого розвитку кожного учня. Уперше обґрунтовано і запропоновано педагогічну модель випускника початкової школи як орієнтир і основу для відбору і структурування змісту початкової освіти. Інноваційно, на рівні відповідних компетентностей представлено очікувані результати навчання в початковій школі за виокремленими двома його циклами – 1–2 класи і 3–4 класи. Зазначені підходи реалізовано у підготовленому проекті типової освітньої програми для 1–2 класів.

Здійснено удосконалення змісту освіти в старшій школі і його структурування в навчальних програмах у напрямі забезпечення його цілісності, посилення компетентнісної орієнтованості. За участі науковців Відділення підготовлено оновлені навчальні програми для профільної школи з

української мови, української літератури, зарубіжної літератури, іноземних мов, мов національних меншин, математики, біології та екології, географії, хімії, фізики й астрономії, історії України, правознавства, технологій.

Розроблено й апробовано концептуальну модель формування змісту профільного навчання в єдності його інваріантного і варіативного складників на основі аксіологічного, інтегративного і метапредметного підходів (*керівник – докт. пед. наук Г.О. Васьківська*).

Обґрунтовано принципи проектування змісту профільного навчання технологій у старшій школі, на основі яких розроблено змістове наповнення, відображене в навчальних програмах і посібниках з чотирьох спеціалізацій технологічного профілю (*керівник – канд. фіз.-мат. наук А.М. Тарара*).

Охарактеризовано сутність компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов у початковій школі, розроблено концепцію такого навчання. Визначено компонентний склад іншомовних предметних компетентностей молодших школярів, обґрунтовано принципи добору змісту компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов у початковій школі. Розроблено систему вправ для формування у молодших школярів іншомовної компетентності в читанні (*керівник – докт. пед. наук В.Г. Редько*).

Завершено цикл досліджень з теорії і методики компетентісно орієнтованого навчання.

Розроблено й апробовано методику навчання української мови учнів 8–9 класів на засадах особистісно орієнтованого, діяльнісного і компетентісного підходів. Вона передбачає актуалізацію і системне використання низки методів і форм навчання, зокрема ситуаційного, проблемного методу, діалогування, методу проєктів, групової і парної форм організації навчальної діяльності учнів, які забезпечують ефективну реалізацію зазначених підходів і зумовлюють підвищення результативності навчання рідної мови. Розроблено систему завдань і вправ для формування синтаксичної і пунктуаційної компетентностей учнів. Результати дослідження втілено у підготовлених двох підручнику з української мови для 8 і 9 класів та методичному посібнику для вчителів (*керівник – докт. пед. наук Н.Б. Голуб*).

Розв'язано низку теоретичних і практичних проблем забезпечення компетентісно орієнтованого навчання історії і правознавства в основній школі. Розроблено структуру і зміст предметних компетентностей, які мають бути сформовані в учнів у процесі навчання історії і правознавства, визначено методичні умови їх формування. Обґрунтовано систему організаційних форм, методів і засобів компетентісно спрямованого навчання зазначених предметів. Розроблено методичні засади дослідницького навчання всесвітньої історії (*керівник – канд. пед. наук Т.О. Ремех*).

Обґрунтовано загальну методику контролю й оцінювання навчальних досягнень учнів з мов і літератур етнічних меншин на засадах компетентісного підходу. Розроблено зміст, визначено методи і форми такого контролю, створено системи контрольних завдань з російської, новогрецької мов, мови іврит та зарубіжної літератури для 3–5 класів. За результатами дослідження підготовлено методичний посібник і три навчальні комплекти у

складі підручника і зошита для контролю й оцінювання результатів навчальної діяльності учнів (*керівник – канд. пед. наук Л.І. Курач*).

Обґрунтовано методичні підходи до реалізації змісту базової хімічної освіти в дидактичному комплекті з хімії. Розроблено структуру, сформовано зміст, створено систему навчальних комплектів з хімії для 7–9 класів закладів загальної середньої освіти у складі підручника, робочого зошита і зошита для контрольних і практичних робіт (*чл.-кор. О.Г. Ярошенко*).

Завершено роботу над створенням системи підручників з фізики для основної школи відповідно до оновленого Державного стандарту базової і повної середньої освіти, у яких реалізовано ряд нових підходів щодо конструювання змісту підручника, забезпечення інтелектуального розвитку учнів на основі цілеспрямованого формування в них когнітивного досвіду. У звітному році створено й опубліковано останній із запланованого циклу підручників – підручник з фізики для 9 класу (*акад. М.Т. Мартинюк, акад. М.І. Шут*).

Удосконалено концепцію навчання інформатики в основній школі, що ґрунтується на компетентнісному підході та враховує потреби сучасного суспільства у сформованості в учнів алгоритмічного мислення. Визначено провідні функції компетентнісно орієнтованого підручника з інформатики для основної школи, принципи конструювання його змісту, відбору і побудови завдань та навчальних проєктів, на основі яких підготовлено підручники з інформатики для 8 і 9 класів та зошити для перевірки сформованості предметної та ключових компетентностей учнів (*чл.-кор. Н.В. Морзе*).

Визначено принципи добору і структурування змісту поглибленого навчання інформатики в основній школі, обґрунтовано концептуальні засади підручників, які забезпечують зазначений рівень навчання. Запропоновані підходи реалізовано в оновлених навчальних програмах, а також у підготовлених підручниках з інформатики для 7–9 класів і методичних посібниках для вчителів (*керівник – канд. фіз.-мат. наук В.В. Лапінський*).

Істотний внесок зроблено у науково-методичне і дидактичне забезпечення *профільного навчання*.

Розроблено концепцію літературної освіти в старшій школі, в якій визначено ключові підходи до організації навчання української літератури. Зокрема, передбачено його здійснення на основі читацькоцентричної парадигми; вивчення художнього твору насамперед як естетичного явища, форми суспільної свідомості, що репрезентує художній напрям певної епохи; акцентування уваги на самостійному опрацюванні тексту, формуванні суб'єктності учня–читача, його читацької компетентності. Зазначені ідеї реалізовано у створеній експериментальній методиці навчання української літератури учнів старшої школи та в підручнику і хрестоматії з цього предмета для 10 класу (рівень стандарту) (*керівник – канд. пед. наук А.М. Фасоля*).

З'ясовано види і зміст компетентностей, які мають бути сформовані в учнів у процесі навчання математики на профільному рівні. Визначено методичні і дидактичні вимоги, дотримання яких забезпечує прикладну спрямованість навчання цього предмета. Розроблено структуру і сформовано

зміст підручників для навчання математики в старшій школі на профільному рівні, підготовлено методичні рекомендації щодо здійснення такого навчання (*керівник – акад. М.І. Бурда*).

Визначено концептуальні підходи та дидактичні принципи формування структури і змісту навчання фізики й астрономії в старшій школі на профільному рівні в контексті його цілісності шляхом об'єднання курсів фізики й астрономії в один навчальний предмет. Запропоновано концепцію, розроблено структуру і зміст відповідного інтегрованого підручника, створено методики формування природничо-наукової і предметної компетентностей учнів у процесі навчання фізики (*керівник – канд. пед. наук Л.В. Непорожня*).

Визначено принципи і психолого-педагогічні умови інтеграції змісту природничо-наукової освіти в старшій школі, розроблено дидактичні засади інтегрованого навчання природознавства на рівні стандарту. На цій основі створено підручник з інтегрованого курсу природознавства для 11 класу, а також відповідну методику, описану у підготовленому посібнику для вчителів (*керівник – акад. В.Р. Ільченко*).

Обґрунтовано концептуальні підходи до формування змісту компетентісно орієнтованого підручника з математики для профільної школи на рівні стандарту, які реалізовано у створеному в звітному році відповідному підручнику для 10 класу (*акад. М.І. Бурда, чл.-кор. Ю.І. Мальований*).

Зважаючи на потужний пізнавальний, виховний і світоглядний потенціали, який мають бути реалізовані у процесі вивчення географії України в закладах загальної середньої освіти, розроблено концепцію навчання географії України в основній і старшій школі, яка визначає засади цілісного і системного її вивчення, актуалізує проблеми національної ідентифікації на тлі глобалізаційних процесів і вказує можливості предмета у їх вирішенні, акцентує на посиленні краєзнавчого компонента у змісті географічних курсів. Ідеї концепції реалізовано у створених підручниках з географії України для 8 класу, географії для 9 класу, навчальному посібнику з курсу за вибором «Географія України» для профільної школи, а також у навчальній програмі з географії для вивчення предмета на профільному рівні (*керівник – канд. пед. наук О.Ф. Надтока*).

Обґрунтовані відповіді щодо шляхів розв'язання низки актуальних проблем теорії і практики освітнього процесу отримано в результаті досліджень з напрямку **якість освіти, інформаційне освітнє середовище**.

Виявлено основні тенденції та недоліки у запровадженні моніторингових систем оцінювання якості загальної середньої освіти в Україні. Обґрунтовано й схарактеризовано теоретичні й методичні засади та моделі адаптивного тестування учнів закладів загальної середньої освіти як інструментального засобу оцінювання їхніх навчальних досягнень. З'ясовано методичні особливості побудови моніторингових систем оцінювання якості освіти на основі комп'ютерного адаптивного тестування. Визначено принципи педагогічних вимірювань у системах моніторингу якості освіти, обґрунтовано концептуальні засади побудови системи показників якості загальної середньої освіти, стратегії застосування адаптивного тестування учнів. Підготовлено

рекомендації з упровадження моніторингових систем оцінювання якості загальної середньої освіти на основі тестових технологій (*керівник – канд. пед. наук Ю.О. Жук*).

Розроблено методологію нечіткої кваліметрії рівнів навчальних досягнень учнів та їх узгодження у різних системах оцінювання. Обґрунтовано й описано структурну модель системно-інформаційної кваліметрії освітнього процесу (*чл.-кор. В.В. Камишин*).

У контексті дослідження проблеми створення й використання систем фільтрації нецільового контенту в мережі Інтернет для закладів освіти продовжено роботу з розвитку методів оцінки ефективності таких систем. Зокрема, запропоновано метод адаптивної оцінки унікальних ідентифікаторів ресурсів у зазначених системах, розроблено показники, які є ключовими для оцінки ефективності їх роботи – додаткова затримка, блокування, надійність (рівень захисту від обходу), живучість (*керівник – чл.-кор. П.П. Воробієнко*).

У процесі дослідження проблеми розвитку інтелектуальних комп'ютерних систем навчання на основі моделювання процесів обміну знаннями в середовищі штучних діалогових агентів сформульовано принципи забезпечення адаптивної інформаційної взаємодії користувача з інтелектуальною навчальною системою. Створено модель предметної галузі як сукупності блоків знань, досліджено способи лексичного і лексико-семантичного її опису. Розроблено принципи управління сценарієм взаємодії користувача з інформацією в системі як діалогом двох агентів (*чл.-кор. А.Ф. Верлань*).

Завершено серію досліджень з проблем формування інформаційних освітньо-наукових середовищ. Зокрема, визначено особливості і створено концепцію педагогічного проектування інформаційно-освітнього середовища навчання учнів старшої школи. З'ясовано психолого-педагогічні умови, обґрунтовано форми і методи використання технологій електронних соціальних мереж для формування зазначеного середовища. Розроблено моделі освітнього середовища старшої школи, зокрема на основі електронних соціальних мереж, та методики їх використання в дидактичному процесі (*керівник – канд. пед. наук О.П. Пінчук*).

Обґрунтовано концептуальні засади формування хмаро орієнтованого навчально-наукового середовища педагогічного навчального закладу. Розроблено модель такого середовища, яку впроваджено в окремих закладах вищої освіти України (*кер. – докт. пед. наук М.П. Шишкіна*).

Визначено загальні підходи до використання електронних систем відкритого доступу у педагогічних дослідженнях. Розроблено модель інформаційно-аналітичної підтримки наукових досліджень. Спроектовано і впроваджено дослідний зразок електронного наукового видання на платформі відкритих журнальних систем та обґрунтовано схему його впровадження в наукових установах і навчальних закладах з метою оприлюднення результатів науково-педагогічних досліджень. Розроблено методику використання системи інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень на основі електронних систем відкритого доступу (*керівник – чл.-кор. О.М. Спірін*).

Нові результати здобуто у процесі досліджень **психолого-педагогічних засад виявлення, навчання і розвитку обдарованої особистості**.

Уточнено й апробовано модель психологічної діагностики інтелектуально обдарованих учнів старшої школи. Запропоновано методи виявлення інтелектуально обдарованих старшокласників, схильних до дослідницької діяльності. Розроблено комп'ютеризовану комплексну діагностичну програму для виявлення професійної спрямованості учнів, яка передбачає діагностику інтересів, схильностей, цінностей, особистісних якостей (*керівник – канд. пед. наук М.Ю. Мельник*).

Обґрунтовано концептуальні засади формування інформаційного середовища діагностування різних видів обдарованості дітей і молоді, визначено базові режими його функціонування. Сформовано банк даних діагностичних тестів та інформаційного середовища розподіленої мережі підтримки психолого-педагогічного тестування видів обдарованості, створено програмну модель системи здійснення повного циклу діагностики обдарованості (*керівник – чл.-кор. В.В. Камишин*).

Розроблено теоретичну модель діагностики практичного інтелекту обдарованої учнівської молоді, виявлено умови її ефективної реалізації (*керівник – докт. пед. наук В.П. Тищенко*).

Розроблено функціональну модель психолого-педагогічної підтримки обдарованих учнів старшої школи в мережі Інтернет, яка передбачає науково-організаційний і психолого-педагогічний супровід обдарованої особистості. На основі обґрунтованого комплексу тестів та виокремлених складників процесу соціалізації учнів в Інтернет-середовищі розроблено діагностичну платформу для учнів 9–11 класів, яка дає можливість кожному користувачеві пройти психологічну діагностику в режимі он-лайн та отримати характеристику за результатами тестування (*керівник – канд. пед. наук К.А. Андросович*).

Серед нових здобутків дослідників проблем **удосконалення фахової підготовки майбутніх педагогів** слід назвати визначені концептуальні підходи до формування методичної компетентності майбутнього вчителя у навчанні учнів математики, а також комплекс навчальних технологій, якими слід збагатити традиційні форми і методи навчання для ефективного здійснення зазначеного формування (*чл.-кор. С.О. Скворцова*).

Розроблено лінгводидактичні засади підготовки майбутніх учителів початкових класів до формування у молодших школярів комунікативної компетентності. З огляду на посилення вимог навчальної програми початкової школи з української мови щодо сформованості в учнів комунікативних умінь, зокрема будувати власні висловлювання, на допомогу вчителям у реалізації цієї вимоги підготовлено серію навчальних посібників «Навчаємось висловлюватися» для 2–4 класів (*акад. М.С. Ващуленко*).

Обґрунтовано й схарактеризовано структуру процесу інтенсивного навчання іноземних мов за компресійним методом, розроблено практичний курс інтенсивного навчання англійської мови відповідно до вимог рівня B2 загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (*чл.-кор. Р.Ю. Мартинова*).

Розроблено модель масового відкритого он-лайн курсу для системи підвищення кваліфікації викладачів на основі проектного підходу та створено один з модулів курсу «Організація ефективної комунікації та співпраці студентів на основі використання ІК-інструментів». Розроблено методику запровадження відео та пірінгового оцінювання при використанні відкритих он-лайн курсів (*чл.-кор. Н.В. Морзе*).

II.4. ВІДДІЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

У 2017 р. наукові дослідження здійснювало 29 членів Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України. Із 29 тем дослідження – 20 фундаментальних і 9 прикладних. У звітному році членами Відділення завершено дослідження 8 і розпочато 14 нових тем. Основні дослідницькі завдання, передбачені тематичним планом, членами Відділення виконано.

Наукові дослідження здійснювалися також у структурних підрозділах Відділення: Інституті професійно-технічної освіти НАПН України – 5 тем, із яких продовжувалося 4 фундаментальні теми і розпочато одну прикладну; в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України продовжено дослідження однієї фундаментальної теми і розпочато 4 нові теми.

З напрямку **«Теоретико-методичні основи формування змісту професійної освіти і освіти дорослих»** завершено дослідження згідно з «Тематичним планом наукових досліджень дійсних членів і членів-кореспондентів Національної академії педагогічних наук України на 2017 рік».

Завершено дослідження тем: «Інформаційно-комунікаційні технології дистанційної освіти в навчальних закладах архітектурно-будівельного профілю» (акад. В.А. Баженов). Узагальнено і систематизовано зміст програмних засобів, які розроблено на кафедрі будівельної механіки Київського національного університету будівництва і архітектури (КНУБА), і протягом багатьох років використовуються у навчальному процесі. Доведено, що застосування програмних засобів дозволяє зменшувати обсяги обчислювальних процедур та аналізувати більш складні схеми; індивідуалізувати пред'явлення навчального матеріалу та контролювати процес його засвоєння кожним студентом; застосовувати їх на всіх етапах вивчення курсу «Будівельна механіка»: пред'явлення навчальної інформації, виконання розрахункових робіт, де визначається напружено-деформований стан типових розрахункових схем, та в контролі якості і об'єму засвоєного навчального матеріалу.

Програмні продукти, на яких базується процес навчання будівельної механіки, рекомендовано використовувати комплексно: стандартне програмне забезпечення, спеціалізовані навчальні програми, електронні підручники і навчальні посібники, а також широко розповсюджені в проектній практиці програмні комплекси ЛПА, SCAD тощо. Доведено доцільність використання програмного навчального комплексу АСИСТЕНТ, у якому зібрано прикладні програми для виконання розрахункових робіт з будівельної механіки, а також для розрахунку плоских стержневих систем на статику, динаміку та стійкість; демо-версію програмного комплексу SCAD за умови, що цей комплекс

попередньо встановлено на комп'ютері. Виокремлено особливості дипломного ІТ-проекування з будівельної механіки, що полягає у використанні трьох прикладних програм: статичного розрахунку плоских стержневих систем на будь-які силові дії, розрахунку на динамічні дії зосереджених сил та моментів та програма розрахунку на стійкість рамних систем від дії вузлових сил. Зроблено висновок, що програмний комплекс АСИСТЕНТ і електронний підручник можуть бути встановлені на комп'ютер окремо і функціонувати автономно. Якщо ж на комп'ютері встановлено обидва програмні продукти, то з електронного підручника можна безпосередньо звертатись до комплексу АСИСТЕНТ. Отже, підручник та навчальний комплекс фактично утворюють єдину систему.

«Хмаро орієнтоване середовище наукової та освітньої діяльності» (акад. В.Ю. Биков). Розглянуто умови і сучасні тенденції розвитку інформаційного суспільства, а також зумовлені ними ключові проблеми впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у вітчизняній освіті, що потребують невідкладного вирішення. Проаналізовано інноваційний причинно-наслідковий ланцюг, що висвітлює і деталізує загальну проблему – невідповідність організаційно-функціональної структури ІТ-підрозділів хмаро орієнтованого середовища об'єктивним умовам сучасного стану розвитку засобів і технологій інформаційного суспільства.

Виокремлено пріоритети, технологічні принципи побудови інформаційно-освітнього середовища. Визначено актуальні завдання розроблення комп'ютерно орієнтованих методичних систем навчання, створення та використання електронних освітніх ресурсів, зокрема електронного підручника, створення середовища неперервного розвитку ІКТ-компетентностей суб'єктів освітнього процесу, проведення педагогічних досліджень з інформатизації освіти. Обґрунтовано модель хмарної комп'ютерно-технологічної платформи відкритої освіти та відповідний їй розвиток організаційно-технологічної будови ІТ-середовищ закладів освіти. Визначено ключові поняття досліджуваної теми: бізнес-процеси, ІКТ-процеси, ІКТ-система, бізнес-підрозділ, ІКТ-підрозділ, нормативно-інструктивне забезпечення ІКТ-системи, ІКТ-засіб, закрите комп'ютерно орієнтоване навчальне середовище, закрите комп'ютерно інтегроване навчальне середовище, відкрите комп'ютерно орієнтоване навчальне середовище, відкрите комп'ютерно інтегроване навчальне середовище, персоніфіковане комп'ютерно інтегроване навчальне середовище.

Розроблено технологію налаштування та використання засобів мобільної підтримки презентацій мультимедійного контенту. Обґрунтовано використання цієї технології з метою отримання учителем більш широких можливостей для контролю за діяльністю учнів та надання їм оперативної допомоги під час презентацій мультимедійного контенту.

Запропоновано підходи до створення науково-обґрунтованих методик навчання нового покоління, що будуються на базі використання мультимедійних технологій, мають інтуїтивно зрозумілий аудіо і відео інтерфейс, передбачають забезпечення зворотного зв'язку типу суб'єкт-суб'єкт,

а також зручне управління поданням на комп'ютерному/проекційному засобі інформаційних об'єктів та їх зручне використання педагогом і учнем.

Сформульовано висновок, що загальний склад процесів, які реалізуються хмаро орієнтованим середовищем, утворюють сукупність бізнес-процесів та ІКТ-процесів, а також висновок про можливість використання в хмарній ІКТ-інфраструктурі традиційних комп'ютерних ІКТ-засобів, таких як десктопи, ноутбуки і нетбуки та комп'ютерні мережні комплекси. Взаємодоповнення ІКТ-засобів та ІКТ-інфраструктури поширене в державному і приватному секторах, освіті та науці провідних країн світу (США, Сполучене Королівство, Японія), реалізуються відповідні проекти і програмами, що охоплюють практично всі сфери ІКТ-застосувань. Для забезпечення соціально-економічної ефективності і конкурентоспроможності України, її успішної європейської та світової інтеграції згаданий підхід слід використовувати в процесі інформатизації всіх без винятку підсистем українського суспільства, передусім освіти, де ідеї і технології хмарних обчислень мають стати предметом пріоритетного вивчення, засобами навчання, досліджень та управління освітою на всіх її організаційних рівнях.

«Науково-методичні засади інформатизації освіти з використанням відкритого комп'ютерно-орієнтованого навчального середовища» (акад. А.М. Гуржій). Найнагальнішими пріоритетами інформатизації освіти визначено покращення її якості та доступності. Прийняті в останні два роки нові закони про освіту потребують нових інноваційних підходів до їх впровадження, у тому числі шляхом створення відкритих навчальних інформаційно-освітніх середовищ, наповнення їх якісними електронними освітніми ресурсами та забезпечення простого і надійного доступу вчителів та учнів до зазначених ресурсів. Все це дозволить якісно забезпечити різні види навчальної діяльності: класно-урочну, самостійну, індивідуальну та дистанційну.

Сьогодні в Україні застосування інформаційних технологій в усіх ланках освіти недостатнє, що негативно впливає на осучаснення змісту освіти, удосконалення методик навчання, підготовку вчителів і на навчання дорослих впродовж життя. А це значить, що Україна програє у створенні реальної інноваційної економіки. Тому одночасно зі створенням нових стандартів змісту всіх ланок освіти необхідно створити науково-методичні основи проектування навчального інформаційно-освітнього середовища з відкритим доступом для вчителів, батьків і учнів та дітей.

За останні 25 років Україна пройшла шлях від елементів комп'ютеризації навчання до широкого використання інформаційних технологій для створення основ проектування та розробки навчальних інформаційно-освітніх середовищ для всіх рівнів освіти, на базі технологій хмарних обчислень.

За результатами виконаних у 2017 р. наукових досліджень встановлено, що навчальне інформаційно-освітнє середовище, зокрема, закладів професійно-технічної освіти – це інтегрований відкритий динамічний адаптивний WEB-простір, який містить організаційні, педагогічні, управлінські, правові, економічні, соціальні, методичні та навчальні взаємозв'язки, які функціонально спрямовані на інформаційну електронну взаємодію між суб'єктами середовища

та централізоване електронне навчально-методичне та організаційно-педагогічне забезпечення навчального процесу. При проектуванні інформаційно-освітніх середовищ важливо виокремити цілі та методи їх побудови шляхом відбору програмних засобів його створення, а також відбору WEB-технологій та розроблення електронних освітніх ресурсів і інтегрованої системи їх взаємодії. Необхідно також дотримуватися наступних принципів при проектуванні: відкритості, доступності, мобільності, технологічності, субсидіарності, соціальної спрямованості, а також враховувати інтереси суб'єктів навчального процесу, матеріальні і технічні можливості, незалежність архітектури систем та платформ і правовий захист використання контенту.

Безумовно, при проектуванні та створенні комп'ютерно орієнтованих навчальних середовищ, здійснюючи системну інтеграцію організаційно-правових, навчально-методичних, соціально-економічних, науково-технічних, управлінських та виробничих процесів необхідно забезпечити відкритий доступ до електронних освітніх ресурсів, диференціацію навчання, зміну форм педагогічної взаємодії, використання активних методів навчання, моделювання навчальних ситуацій, використання депозитаріїв, наочну демонстрацію та динамічність і оновлення навчального контенту, розширення умов для самостійної роботи тощо.

У подальшому впродовж 2018–2020 рр. необхідно виконати наступні наукові дослідження: проаналізувати сучасний стан і проблеми проектування та створення комп'ютерно орієнтованого навчального середовища і електронних освітніх ресурсів; визначити перспективні напрями створення комп'ютерно орієнтованого навчального середовища і мережевої інформаційної взаємодії між суб'єктами навчального середовища; обґрунтувати науково-методичні засади використання контенту електронних освітніх ресурсів у навчальному процесі.

«Євроінтеграція професійної освіти» (акад. Н.Г. Ничкало). На основі вивчення документів міжнародних організацій (МОП, CEDEFOP), Ради Європи, Європейського Парламенту, Європейського фонду освіти, а також з урахуванням результатів кількісного і якісного аналізу обґрунтовано положення щодо євроінтеграції української професійної освіти як об'єктивного процесу.

Виявлено суперечності між європейською і українською системами професійної освіти і навчання: зростання розриву у співвідношенні кількості підготовки фахівців з вищою освітою і кваліфікованих робітників (понад 10 % порівняно з 40–52 % у європейських країнах); досвіду законодавчого забезпечення дуальної системи професійної підготовки кваліфікованих робітників в Європі і світі у порівнянні з окремими елементами цієї системи, передбаченої українським законодавством; поєднання різних форм державної підтримки професійної підготовки кваліфікованих робітників у країнах ЄС і повна децентралізація, передача в регіональне підпорядкування й фінансування з місцевих бюджетів закладів професійної (професійно-технічної) освіти в Україні (що здійснено з 2016 р. без попередньої підготовки, в умовах відсутності необхідної законодавчої бази, нормативно-правового врегулювання,

фінансового забезпечення та наукового обґрунтування цього процесу). Внаслідок нерозуміння керівниками органів державної влади в більшості регіонів, ролі системи професійної (професійно-технічної) освіти у формуванні виробничого персоналу для різних секторів економіки набуває поширення тенденція «мінімалізації фінансування» підготовки кваліфікованих робітників. Помилки, допущені у реалізації державної політики й відповідно у законодавчих актах поглиблюють суперечності, призводять до протиставлення закладів освіти, що здійснюють підготовку кваліфікованих робітників і молодших спеціалістів, розпорошують зусилля роботодавців й гальмують євроінтеграцію професійної освіти. За таких умов останніми роками зростає кількість учнів, які після закінчення основної школи або першого-другого курсу в професійно-технічних навчальних закладах виїждять на навчання до Польщі, Словаччини, Чехії та інших держав. Внаслідок цього відбувається «вимивання» молоді України.

Здійснений аналіз низки проєктів ЄС з проблем професійної освіти і навчання дозволив дійти висновку щодо недостатнього рівня їх ефективності у зв'язку з відсутністю їх об'єктивної експертизи на підготовчому етапі, недотриманням наступності в їх реалізації, «розмитістю» кінцевих результатів, недооцінкою важливості участі науковців у їх підготовці та експертизі проміжних і кінцевих результатів.

Незважаючи на допущені помилки і хиби в державній політиці в сфері професійної (професійно-технічної) освіти, в нашій країні набуває розвитку педагогічна інноватика, посилюється увага до експериментальної роботи на всеукраїнському і регіональних рівнях, відкриваються регіональні навчально-практичні центри (за галузевим спрямуванням), розширюється міжнародна співпраця закладів професійної освіти. Ці та інші конкретні дії, безумовно, торують шлях цієї системи до європейської інтеграції. Поспішність у прийнятті рішень, прагнення механічно перенести зарубіжні моделі підготовки виробничого персоналу без їх адаптації до українських регіональних, галузевих і конкретних соціально-економічних умов призводять до необ'єктивного оцінювання реального стану справ відсутності науково обґрунтованого прогнозування розвитку професійної освіти.

З урахуванням внутрішніх і зовнішніх чинників позитивних і негативних тенденцій теоретично обґрунтовано підходи до випереджувального науково-методичного забезпечення євроінтеграції української професійної освіти в умовах інформаційно-технологічного суспільства.

«Громадянський і компетентнісний виміри етноособистості» (акад. Г.Г. Філіпчук). Розроблено концепцію і модель розвитку національної школи, зокрема в галузі теорії виховання і громадянської освіти, професійної педагогіки, екологічної освіти, етнонаціональної культури в змісті освіти. Обґрунтовано принципи україно-людиноцентризму, необхідний для підвищення якості освіти та важливих національних культурно-освітніх чинників і цінностей, які посилюють державотворчі процеси. Удосконалено теорію національно-патріотичного виховання. Розроблено шляхи екологізації суспільної свідомості як основи для сталого розвитку. Здійснено аналіз

сутнісних проблем і завдань становлення і розвитку національної освіти впродовж останньої чверті минулого століття щодо врахування в її змісті таких визначальних педагогічних принципів як народність, культуро і природовідповідність. Розкрито їх винятково важливе значення для розвитку ідей, знань, оволодіння надбаннями національної і світової культури, утвердження цінностей і етичних традицій українського народу в соціокультурному, політичному, громадянському вимірах.

Теоретично обґрунтовано культурно-освітню модель на основі ретроспективного соціального, педагогічного, політичного, історико-філософського аналізу. Науковий підхід ґрунтується на синтезі особистісного, національного, загальнолюдського, стимулюючи процеси самоідентифікації, творення громадянського суспільства, розвиваючи діалогічність, взаємозбагачуваність культур, формуючи толерантність і гармонію людських взаємин. Доведено об'єктивну необхідність включення етнокультурних знань, культурно-історичних і духовних вартостей народу в зміст і процеси сучасної освіти з метою її якісного оновлення, роблячи її більш олюдненою, гуманістичною, демократичною, інтелектуальною, націєтворчою. Науководослідна робота обґрунтовує концептуальні засади формування етнокультурної особистості в умовах глобалізаційних і євроінтеграційних процесів.

«Особливості викладання дисциплін мистецького циклу в інноваційному навчальному закладі» (чл.-кор. М.І. Чембержі). Уточнено поняття «європейське професійне музичне мистецтво». Обґрунтовано середовищний підхід до розгляду досліджуваної теми. Мистецький твір як текст, через який здійснюється акт художньої комунікації, виникає в певному середовищі. Простежено ретроспективу світської мистецької комунікації у різні історичні епохи. Відзначено, що «авторська музика» по-різному створювалася й функціонувала, починаючи зі свого зародження в надрах європейської церковної практики. Визначено константи, які визначають сутність композитора як людини, що виконує конкретні функції, й мають бути враховані в процесі творчого формування майбутнього митця. До таких констант віднесемо в першу чергу талант, що є виявом природного обдарування, а також професіоналізм, що є комплексом набутих знань і навичок, результатом тривалого навчання. Сформульовано сутність професійної діяльності композитора – це спадкоємець і продовжувач багатовікової традиції, що створює музику у вигляді музичних творів як автономний, структурно завершений цілісний результат музично-інтонаційного пошуку, зафіксований у системі умовних нотних знаків.

«Теоретичні і методичні засади освіти дорослих в Україні і країнах Європейського Союзу» (чл.-кор. О.І. Щербак). Вивчено сучасний стан навчання дорослих, досліджено вітчизняний та зарубіжний досвід освіти дорослих безпосередньо у Німеччині та Білорусі. Визначено особливості європейської освіти дорослих, який розглядається і функціонує як особлива і в багатьох випадках достатньо самостійна сфера освітніх услуг. В нашій країні всі форми навчання дорослих, які існують у реальній дійсності, організаційно і адміністративно знаходяться в різному підпорядкуванні, не об'єднані єдиною

державною політикою, відповідними управлінськими структурами, науково-методичними принципами навчання. Виокремлено три основні напрями освітньої діяльності: базову освіту, систему підвищення кваліфікації і перепідготовки кадрів, додаткову освіту. Особливістю роботи з дорослими є необхідність врахування факторів, що допомагають долати сформовані в їхній свідомості негативні стереотипи щодо опанування новими знаннями, професійними навичками і вміннями. Фактори такі: створення умов для багаторівневого їх самовизначення; організація освітнього процесу з опорою на принципи, що дають змогу долати стереотипи і бар'єри сприйняття; навчання дорослих ефективним методам освітньої діяльності; створення атмосфери, спроможної знімати напругу і тривогу, пов'язану із залученням їх в освітню діяльність.

З'ясовано проблеми освіти дорослих в Україні: відсутність нормативно-правової бази; недостатній розвиток теоретичних основ неперервної протягом життя освіти і навчання; необхідність проведення незалежної оцінки якості знань, вмінь та навичок громадян, які здобули їх у процесі трудової діяльності чи неформальній освіті; відсутність інформаційної підтримки системи неперервної освіти протягом життя; необхідність підвищення ефективності система соціального партнерства.

Чинники освіти дорослих: створення умов для їх самовизначення; організація освітнього процесу з урахуванням принципів, що дають змогу долати стереотипи і бар'єри сприйняття; навчання дорослих ефективних методів освітньої діяльності; створення атмосфери, що сприяє зняттю психологічної напруги і тривоги, пов'язаної із залученням їх в освітню діяльність.

Продовжено дослідження тем: «Економічна ефективність професійної освіти майбутніх фахівців легкої промисловості» (чл.-кор. О.І. Волков). З урахуванням методологічних засад Концепції сталого розвитку суспільства сформульовано теоретичні положення щодо шляхів забезпечення економічної ефективності професійної освіти майбутніх фахівців легкої промисловості. Обґрунтовано Концепцію інформаційного маркетингу з урахуванням ідеології суверенітету споживача і теорії зростаючих культурних потреб і теоретичного положення про те, що динамічний розвиток некомерційного маркетингу — одна з провідних тенденцій сучасного культурного менеджменту у сфері легкої промисловості. Доведено, що розвиток і зміцнення маркетингових комунікацій дозволили сформувати потужну систему фандрайзингу, яка забезпечує стабільну фінансову основу для реалізації культурних проектів.

Обґрунтовано теоретичну модель освітньо-культурного синтезу у професійній підготовці фахівців за напрямом «людина-людина». Запропоновано підготовку фахівців сфери обслуговування здійснювати на засадах взаємодоповнення з арт-освітою (елементами гуманітарної і мистецької освіти), що вимагає модернізації змісту програм і навчально-методичного забезпечення з практико-орієнтованих курсів, зокрема, його доповнення розділами і темами з мистецтвознавства і дизайну. Економічна ефективність

при цьому досягається шляхом оволодіння майбутніми фахівцями основами сучасних маркетингових комунікацій і, зокрема, дизайном реклами. Визначено як найпріоритетнішу проблему формування художньо-творчих умінь майбутніх фахівців сфери послуг у позанавчальній діяльності вищих закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

«Законодавче забезпечення державної політики в галузі освіти дорослих: державна професійна орієнтація населення» (чл.-кор. В.В. Голуб). Обґрунтовано шляхи реалізації змін, що внесено постановою Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2017 р. № 561 до Концепції державної системи професійної орієнтації населення. Це забезпечення доступності до профорієнтаційних послуг для населення через використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та Інтернету, удосконалення організаційної структури державної системи професійної орієнтації населення, проведенням організаційних заходів учасників бойових дій. Державна служба у справах ветеранів війни та учасників антитерористичної операції покликана опікуватися військовослужбовцями, які звільняються, особами, які уже звільнені з військової служби, та учасниками антитерористичної операції. Зазначені доповнення до Концепції державної системи професійної орієнтації населення вимагають впровадження ефективних форм взаємодії регіональних державних служб у справах ветеранів війни та учасників антитерористичної операції, з одного боку, і звільнених учасників бойових дій, з іншого боку. Запропоновано за аналогією до ігор Нескорених (Invictus Games) – міжнародних змагань для військовослужбовців та ветеранів, які зазнали травм або захворювань під час або внаслідок виконання службового обов'язку – здійснювати профорієнтацію цієї категорії населення методом ділових ігор у процесі неформальної освіти дорослих.

«Науково-методичні засади діагностики практичного інтелекту майбутніх фахівців транспортних технологій та систем» (акад. М.Ф. Дмитриченко). Визначено як необхідні і достатні такі науково-методичні засади розроблення теоретичної моделі педагогічної діагностики практичного інтелекту: сучасну методологію Design for Dasein (за теорією М. Хайдегера), мультифакторні теорії розуміння структури інтелекту, зокрема, Х. Гарднера, Р. Стенберга, Дж. Гілфорда, Р. Амтхауера, Т. Б'юзена; принцип потрійності суміжних здібностей у профілях обдарованості, принцип доповнюваності практичного інтелекту емоційною і соціальною здібностями; наукові підходи до педагогічної діагностики практичного інтелекту: проектний, особистісно зорієнтований, середовищний; інтердисциплінарність змісту профільної і професійної STEAM-освіти як дидактичної умови повноцінної педагогічної діагностики практичного інтелекту; використання проектних технологій для реалізації змісту профільного навчання і професійної підготовки учнівської молоді. Визначену сукупність науково-методичних засад обґрунтовано теоретичними положеннями про досвід проектування (Understanding the Design of Experiences). Прийнято до уваги розуміння поняття «Dasein» М. Хайдегером. До мультифакторних теорій розуміння структури інтелекту віднесено теорію «множинного інтелекту» Х. Гарднера; теорію «потрійного інтелекту»

Р. Стернберга; «кубічну модель» структури соціального інтелекту Дж. Гілфорда. Враховано принцип доповнюваності практичного інтелекту емоційною і соціальною здібностями в осіб з лідерськими якостями: 1) харизмою і умоглядністю (чітким баченням майбутнього); 2) здатністю до інтелектуального стимулювання інших, заохочення до креативного мислення та ефективного вирішення проблемних ситуацій; 3) індивідуальних рішень, урахування індивідуальних розбіжностей однокурсників і використання їхніх домінуючих здібностей у спільних проектах. Сформульовано теоретичні положення про види лідерства як виявлення практичного інтелекту особистості, взаємозв'язок емоційного, соціального і практичного інтелектів у майбутніх фахівців транспортних технологій та систем.

«Впровадження Національної рамки кваліфікацій у системі професійної освіти України» (акад. Ю.Ф. Зінковський). Обґрунтовано особливості розвитку української системи професійної освіти в умовах глобалізаційних і євроінтеграційних процесів. Виокремити пріоритетні підходи до розвитку сучасної професійної освіти в Україні. Сформульовано гіпотезу, що модернізація української професійної освіти у зв'язку із впровадженням Національної рамки кваліфікацій може бути успішною, якщо враховуватиметься ряд важливих умов: вагомі здобутки її попереднього досвіду розглядатимуться з урахуванням особистісно зорієнтованого підходу, суперечності розв'язуватимуться на основі компетентнісного підходу, а перспективи розвитку обґрунтовуватимуться теоретичними положеннями проектного підходу. Сформульовано визначення професійної освіти в контексті українського наукознавства – це система, спрямована на формування професійних і розвиток особистісних ключових компетентностей, необхідних для трудової діяльності фахівців за певною кваліфікацією, професією, спеціальністю в певній галузі професійної діяльності, забезпечення їхньої конкурентоздатності та мобільності на ринку праці. Особи, які здобувають професійну освіту, є студентами, курсантами, слухачами. Визначено види української професійної освіти: первинну професійну підготовку, професійну перепідготовку, підвищення кваліфікації. Передбачено рівні професійної і вищої професійної освіти. Українська професійна освіта здобувається на основі повної загальної середньої або базової середньої освіти і зберігає принцип наступності, з одного боку, із профільною середньою освітою, а з другого боку, із вищою професійною освітою. Сформульовано вимоги до української професійної освіти, зумовлені впровадженням Національної рамки кваліфікацій: творча або підприємницька самореалізації фахівців; формування компетентного людського капіталу, здатного ефективно забезпечувати потреби сучасної економіки та конкурувати в глобалізованому, швидкозмінному світі технологічних проривів; професійна підготовка – фактор європейської і світової інтеграції на засадах суверенітету і незалежності; засіб модернізації українського суспільства, подолання кризових явищ.

«Економіко-педагогічні засади підвищення ефективності підготовки висококваліфікованих робітників у ПТНЗ в умовах інноваційного розвитку галузей машинобудування і сфери послуг» (чл.-кор. Я.Г. Камінецький).

Сформульовано концептуальні засади підвищення економічної ефективності освіти України в сучасних умовах і, зокрема, економічної ефективності підготовки висококваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Обґрунтовано принцип посилення інтеграції професійно-технічної освіти з економікою, а також умови, що сприяють такій інтеграції: відмова від централізованих стандартів для закладів професійної (професійно-технічної) освіти (ЗПО), повна академічна свобода, яка забезпечує автономію ЗПО, необхідну для налагодження ринкових відносин. Обґрунтовано необхідність впровадження авторських курсів та програм. Важливим економічним фактором визначено процедуру періодичного оцінювання наукової, навчально-методичної та організаційної діяльності майстрів виробничого навчання і викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Економічній ефективності професійної підготовки сприятиме положення про наглядові ради ЗПО, в яких представники цих закладів мають лише дорадчий голос, а решта – це представники бізнесу, громадських організацій і невелика кількість представників влади. Наглядові ради матеріалізують інтеграційні процеси професійної освіти з економікою та суспільним життям і визначають стратегічні плани ЗПО. Якщо бізнес надає інвестиції у професійній освіті і підготовці, то він має право отримувати підготовлених якісних фахівців. Якщо громадська організації вирішує якусь проблему, то вона може і повинна знайти шляхи її розв'язання у професійній освіті.

«Концептуальні засади утворення та функціонування Українського відкритого університету післядипломної освіти» (акад. В.В. Олійник). Обґрунтовано теоретичну модель європейської інноваційної системи перепідготовки й підвищення кваліфікації керівних, педагогічних та науково-педагогічних кадрів – Український відкритий університет післядипломної освіти (далі – УВУПО), шляхи його інтеграції до єдиного європейського освітнього простору. УВУПО – перший в Україні самоврядний консорціум закладів післядипломної освіти типу розподіленого університету, який, реалізуючи освітню політику держави щодо оптимізації мережі вищих навчальних закладів, забезпечує координацію діяльності закладів післядипломної освіти і спрямовує її на реалізацію законодавства про освіту, приведення змісту післядипломної освіти і освіти дорослих у відповідність до європейських освітніх стандартів, модернізацію освітньої інфраструктури, розроблення навчально-методичного забезпечення діяльності закладів післядипломної освіти, впровадження інноваційних підходів до неперервного розвитку особистості фахівця на засадах взаємодії формальної, неформальної та інформальної освіти. Визначено перспективні напрями діяльності УВУПО: об'єднання зусиль установ-партнерів, провадження ліцензованої освітньої діяльності, створення тимчасових творчих колективів для здійснення фундаментальних та прикладних наукових досліджень, підвищення якості організації освітнього процесу, організація й координація освітньої та науково-методичної діяльності установ-партнерів, розвиток кадрового потенціалу УВУПО, представлення інтересів та захист прав установ-засновників УВУПО у

відносинах з фізичними та юридичними особами, забезпечення соціального захисту учасників освітнього процесу, участь у підготовці та обговоренні законопроектів у галузі освіти, звернення з ініціативою до законодавчих органів та органів управління вищою освітою про внесення змін до чинних актів у галузі вищої та післядипломної освіти або розроблення нових нормативно-правових документів; здійснення міжнародної діяльності у сфері освіти і науки відповідно до чинного законодавства шляхом укладання угод про освітнє та наукове співробітництво.

«Розвиток системи професійної освіти і навчання в сучасних умовах» (чл.-кор. В.О. Радкевич). Обґрунтовано нормативно-правове забезпечення формування та розвитку трудового потенціалу на основі компетентісного підходу. З'ясовано, що концепція компетентісного підходу в освіті, в т.ч. у професійно-технічній, спрямована на формування особистості майбутнього професіонала з позитивним світоглядом, ціннісними орієнтаціями, здатністю швидко адаптуватися до традиційних, нових і непередбачуваних життєвих та професійних ситуацій. Доведено значущість компетентісного підходу в реалізації нової системи принципів визначення цілей професійно-технічної освіти, відбору і структурування змісту навчального матеріалу, організації освітнього процесу й оцінювання освітніх результатів з метою досягнення достатньо майбутніми робітниками високого рівня знань, досвіду, обізнаності для здійснення професійної діяльності.

Обґрунтовано необхідність визначення вимог до результатів навчання, зокрема за одиницями професійного стандарту; сучасні принципи модернізації професійно-технічної освіти, зокрема: гуманізації, фундаменталізації, диверсифікації, децентралізації, відкритості, випереджувального характеру освіти, компетентісного підходу, інформатизації, соціального партнерства тощо. Модернізація професійно-технічної освіти на основі її гуманізації досягається переорієнтацією і змісту, і процесу професійного навчання на особистість майбутнього кваліфікованого робітника з метою її соціального захисту в ринкових умовах, особистісного розвитку й творчої самореалізації в навчанні та професійній діяльності. Фундаменталізацією досягається забезпечення єдності змісту загальної та професійної освіти, а також посилення його практичної значущості. Диверсифікація сприятиме оптимізації мережі та інфраструктури робітничих кадрів на загальнодержавному і регіональному рівнях; задоволенню потреб особистості, галузей економіки і суспільства в освітніх послугах; створенню умов для неперервного професійного вдосконалення особистості згідно з власними освітніми траєкторіями; випереджувальному оновленню змісту професійної освіти. Децентралізація сприяє розвитку ініціативності молодих керівників різних управлінських структур у виконанні рішень, що є важливою умовою побудови їх трудової кар'єри. Завдяки принципу відкритості відбувається подолання замкнутого (ідеологічного, економічного, педагогічного тощо) корпоративного, відомчого ладу і духу професійних навчальних закладів. Принцип інформатизації спрямовується на широке використання інформаційно-комунікаційних технологій в організації процесу професійного навчання майбутніх

кваліфікованих робітників та управлінні системою професійно-технічної освіти.

Розпочато виконання тем: «Модернізація змісту освіти в технічному коледжі на засадах дуального підходу» (чл.-кор. В.П. Анненков). Проаналізовано передумови виникнення елементів дуального до підготовки майбутніх фахівців різних галузей виробництва у вітчизняній професійній освіті. Здійснено ретроспективний аналіз нормативних документів, що забезпечували учнівській молоді можливість поєднувати навчання з виробничою діяльністю. Обґрунтовано педагогічну доцільність і соціальну ефективність елементів дуального підходу підготовки фахівців у вітчизняних технічних коледжах у сучасних умовах розвитку пріоритетних галузей економіки.

Сформульовано теоретичні положення про організацію навчального процесу з елементами дуальної підготовки у технічних коледжах. Обґрунтовано принципи й закономірності, сутність і зміст педагогічного процесу, форми і методи елементарної дуальної підготовки.

«Професійне навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування» (чл.-кор. К.О. Ващенко). Обґрунтовано актуальність дослідження, зумовлену рішенням уряду реформувати систему професійного навчання державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад. Сформульовано вимоги до державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування: високий рівень професійної компетентності і професійного розвитку як невід'ємних складових управління людськими ресурсами. У контексті теми дослідження сформульовано проблеми, актуальні для розв'язання. Зокрема, зміст освітньо-професійних програм підготовки фахівців за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування», освітніх програм підвищення кваліфікації частково враховують сучасні цілі і завдання, що поставлені державним службовцям і посадовим особам місцевого самоврядування.

Розроблено Концепцію реформування системи професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад. Структура Концепції включає розділи про мету і строки реалізації її положень; шляхи і способи розв'язання проблем; створення належних умов для забезпечення професійного розвитку державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування; запровадження дієвої системи визначення потреб у професійному навчанні державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування; забезпечення безперервності, обов'язковості, плановості професійного навчання; розвиток ринку освітніх послуг у сфері професійного навчання; запровадження механізму співпраці державних органів, органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства, програм міжнародної технічної допомоги, всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування, установ, закладів різних форм власності, що надають освітні послуги; очікувані результати; обсяг фінансових, матеріально-технічних і трудових ресурсів.

«Системи фізичного виховання дітей та учнівської молоді в Республіці Польща й Україні» (чл.-кор. Е.С. Вільчковський). Проаналізовано теоретичні джерела про стан функціонування системи фізичного виховання дітей та учнівської молоді в Україні: теорію і методику фізичного виховання дітей дошкільного віку, методику фізичного виховання різних груп населення. Здійснено ретроспективний аналіз особливостей фізичного виховання на Волині у 1920–1931 рр., порівняльний аналіз розвитку фізичного виховання дітей і молоді в Україні, Японії, скандинавських країнах. Виокремлено фрагменти історії розвитку фізичної культури і спорту народів Європи. Актуалізовано сучасні проблеми і перспективи розвитку фізичного виховання, здоров'я та професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту, а також нові тенденції і явища у дитячому і молодіжному середовищах України, що спричиняють вплив на ефективність фізичного виховання. Обґрунтовано взаємозалежність фізичної активності і якості життя людини.

«Наукові засади розвитку економічної освіти студентів технічних і технологічних університетів» (акад. І.М. Грищенко). Здійснено аналіз стану економічної освіти студентів технічних і технологічних університетів на сучасному етапі розвитку професійної освіти. Обґрунтовано об'єктивну необхідність розробки концепції розвитку економічної освіти в Україні. Визначено місію, мету, завдання, принципи, ціннісні орієнтири економічної освіти студентів технічних і технологічних університетів. Передбачено основні заходи щодо розвитку економічної освіти, особливості ступеневої підготовки фахівців економічного спрямування, оптимізацію мережі закладів технічної і технологічної професійної освіти, особливості управління такою мережею. Головними компонентами економічної виокремлено її зміст і організаційно-освітні технології забезпечення. Передбачено складові економічної освіти: загальноекономічну та професійно-економічну. Економічна освіта охоплює чотири блоки дисциплін, які формують сучасний світогляд і зумовлюють потребу в постійному оновленні соціально-економічних знань, умінь, навичок: загальноосвітній, фундаментальний, інноваційно-практичний і блок дисциплін спеціальної підготовки. Дисципліни, що входять в названі блоки, забезпечують комплексне багатоаспектне вивчення закономірностей економічної сфери суспільства.

«Формування професійних компетентностей майбутніх учителів засобами SMART-технологій» (акад. Р.С. Гуревич).

Проаналізовано результати освітніх реформ США, Великобританії, Канади, Німеччини, Франції. Сформульовано значення інформаційного ресурсу глобального масштабу для оперативного обміну даними між експертами, соціальними і професійними групами, спільнотами людей, громадськими організаціями тощо. Ідея дослідження ґрунтується на припущенні, що SMART-комплекси сприятимуть генеруванню професійної компетентності майбутніх учителів. Вивчено стан дослідження обраної проблеми і теми. Зазначено, що швидкий розвиток мереж бездротового зв'язку і популярність мобільних пристроїв прискорили масовий доступ до цифрових ресурсів і взаємодії з комп'ютерними системами без обмеження місця перебування та часу.

Сформовано уявлення про теоретичну модель smart-фахівця, що досконало володіє ІТ-проекуванням, спроможний до пошуку і аналізу професійно значущої інформації, до розбудови інформаційно-комунікаційної платформи відкритої освіти. Визначено завдання щодо професійної підготовки smart-фахівців: адаптація до швидко змінюваних суспільних умов, самостійне здобуття компетентностей; відшукувати проблеми інформаційно-педагогічного середовища і пропонувати раціональні шляхи їх вирішення з використанням smart-комплексів; користуватися вітчизняними та світовими інформаційними ресурсами; адаптуватися до колективів з фахівцями різних напрямів і знань.

Новими реаліями, що доповнюють сучасний процес підготовки вчителя, визнано: просторово-часовий контекст (минуле-сучасне-майбутнє); системність і між предметність знань; можливість динамічного розгортання змісту навчання; навчання фахівців з урахуванням найсучасніших технологій і форм; усвідомлення посадових функцій та обов'язків; врахування кар'єрних та особистісних інтересів майбутніх педагогів.

«Законодавче забезпечення професійної освіти України в умовах євроінтеграційних процесів» (акад. В.О. Зайчук). Актуалізовано концептуальні засади, методологічні та методичні висновки і рекомендації вже втілено й закріплено в нормах законодавства: Закон України «Про вищу освіту», прийнятий у 2014 р., відповідні поправки до інших законів, а також підготовлені законопроекти «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про професійну освіту», «Про освіту», що нині широко обговорюються, зокрема на парламентських і комітетських слуханнях, та у підготовці яких брали участь науковці НАПН України. Виокремлено зміст європейських нормативних документів стосовно професійної освіти, зокрема, стратегічну рамкову програму європейського співробітництва у галузі освіти та професійної підготовки «Освіта і навчання 2020». Ця програма спрямована на протистояння викликам, які існують у ході розбудові знаннево-орієнтованої Європи. Виокремлено головну мету програми – підтримка країн-членів Європейського Союзу у подальшому розвитку їхніх систем освіти та професійної підготовки. З огляду на євроінтеграцію професійної освіти України запропоновано приводити українське законодавство з професійної освіти відповідно до рекомендацій Європейського Парламенту та Європейської Ради, згідно з Європейською рамкою кваліфікацій. Обґрунтовано принцип відкритості закладів освіти для інновацій, що полягає у сприянні освітнього законодавства інноваціям і творчості, включаючи підприємливість на усіх рівнях освіти і професійної підготовки; принцип партнерства, зорієнтований на розширення і зміцнення взаємодії між постачальниками освітніх послуг та сферою бізнесу, дослідними інститутами, культурними закладами і творчими спілками, на розбудову знанневого трикутника: дослідження, освіта, інновації; принцип домінування надпредметних ключових компетентностей.

«Професійна підготовка особового складу підрозділів з надзвичайних ситуацій до діяльності в екстремальних умовах» (чл.-кор. М.М. Козяр). Обґрунтовано актуальність і доцільність дослідження обраної теми. Уточнено сутність понять «екстремальні умови», «надзвичайні ситуації» – фізично і

психологічно несприятливі умови, пов'язані з ризиком для життя, що вимагають неймовірного напруження всіх внутрішніх сил єства, емоційно-вольової незворушності та оптимального використання особистісних потенційних можливостей для виживання.

Проаналізовано екстремальні ситуації ХХІ століття. Наслідки аварій, катастроф, стихійних та інших лих стають усе масштабнішими і небезпечнішими для населення, природного середовища і стійкого функціонування економіки. Зроблено висновок про відсутність науково обґрунтованої професійної підготовки фахівців з надзвичайних ситуацій і сучасних екстремальних умовах життєдіяльності.

Виокремлено перелік проблем, пов'язаних з екстремальними ситуаціями: технічні, медичні, фізіологічні, психологічні. Але розглядаються ці проблеми без врахування особистісно зорієнтованого наукового підходу. Проаналізовано недоліки навчально-методичного забезпечення безпеки життєдіяльності. Запропоновано обґрунтування теоретичних і методичних засад цілісної неперервної підготовки фахівців з надзвичайних ситуацій до професійної діяльності в екстремальних умовах, в контексті гуманістичної парадигми вітчизняної системи військової освіти. Визначено об'єкт дослідження – професійну підготовку особового складу підрозділів з надзвичайних ситуацій МНС України, предмет дослідження – теоретичні і методичні засади професійної підготовки особового складу підрозділів з надзвичайних ситуацій до діяльності в екстремальних умовах природних, екологічних катастроф, техногенних і технічних аварій. Сформульовано мету дослідження – обґрунтувати теоретичні засади здійснення професійної підготовки фахівців з надзвичайних ситуацій підрозділів МНС України та розробити методичну систему їхньої підготовки до діяльності в екстремальних умовах. Розроблено концепцію і гіпотезу дослідження.

«Формування сучасного ландшафту освіти дорослих» (чл.-кор. В.І. Кушерець). Обґрунтовано сутність сучасного ландшафту освіти дорослих. Використано термін З. Баумана «плинна сучасність», що означає гуманізацію колишніх ієрархічних надбудов в освіті, орієнтацію на становлення нових, пластичних, «плинних» форм і структур самоосвіти у модусі невизначеності. В динаміці ландшафту освіти для дорослих домінуюча роль переходить до трансформативного навчання. Теорія трансформативного навчання дорослих розглядається як релевантний підхід до освіти індивіда, здатного стати автономним комунікативним суб'єктом громадянського суспільства в умовах «плинної сучасності». У сучасних умовах інформаційного суспільства не можна бути сучасним без прагнення до навчання впродовж життя. Бути сучасним освіченим індивідом – це безперервно випереджувати самого себе, перебувати у стані постійного саморуху, бути відкритим для самопроекування «тут і тепер», що позначено поняттям «Dasein» у творі «Буття і час» М. Хайдегера, а також у книзі Т. Wendt «Design for Dasein» («дизайн для Дазайну»), «Understanding the Design of Experiences» (розуміння досвіду дизайну).

Зазначено особливості вторинного навчання дорослих в сучасному інформаційному просторі – мислити релевантно в певному соціальному середовищі, в певному соціокультурному контексті («навчатися вчитися»). Вторинне навчання зберігає свою адаптивну цінність доти, доки соціальне середовище залишається відносно стабільним і передбачуваним у своїх інваріантних змінах.

Зроблено висновок про відсутність єдиної теорії і або моделі навчання дорослих, про здатність дорослих до пізнання і самопізнання: дорослі до 70 років можуть бути такими ж успішними в освіті, як і молоді люди. Сучасні методи діагностики, що поєднуються з багатофакторною моделлю інтелекту виявлено: рівень деяких характеристик інтелекту з віком знижується, а рівень інших характеристик зростає.

«Тенденції розвитку нормативно-правового врегулювання освіти дорослих у зарубіжних країнах» (чл.-кор. Л.Б. Лук'янова). У процесі наукового пошуку було вивчено і проаналізовано понад 300 нормативно-правових і наукових джерел 23 країн світу (вибрані європейські країни, США і Канада). Вивчення показало, що предметом правового врегулювання освіти дорослих є дві основні сфери: діяльність освітньої установи; відношення між дорослою людиною, яка навчається, і установою, де вона працює (право на додаткову відпустку, сприятливий для навчання режим праці, визнання результатів навчання тощо).

Загалом закони, що діють у правовому полі освіти дорослих, можна умовно об'єднати у дві групи. Перша група – законодавства, засновані на цілісному й конкретизованому сприйнятті цієї освітньої сфери. Наприклад, Закон «Про освіту дорослих» (США; Естонії, Норвегії); Закон «Про освіту і навчання дорослих» (Республіка Косово); Закон «Про подальшу освіту та навчання» (Велика Британія), Закон «Про сприяння освіті дорослих» (Австрія) та ін. Друга група – законодавства, в яких освітня практика як предмет врегулювання не потрапляє у сферу застосування інших законів. Наприклад, Закон «Про неформальну освіту дорослих», Закон «Про вищі народні школи» у Данії; «Декрет про урядові субсидії освіти дорослих» (Швеція), Закон «Про фонд «Освіта дорослих» (Ліхтенштейн) та ін.

Водночас в окремих країнах законодавство у сфері освіти дорослих є надзвичайно потужним, розгалуженим й поєднує обидві групи законів. Наприклад, у Фінляндії діють закон і указ про професійне навчання дорослих, закон про неформальну освіту дорослих; закон і указ про добровільну просвітницьку діяльність, а також закон про матеріальну підтримку в системі навчання дорослих, закон і указ про професійну підготовку вчителів для дорослих. У Данії також система освіти дорослих регулюється сукупністю законодавчих актів. Так, у 1985 р. набув чинності один із перших законів – Закон «Про освіту робітників», що врегульовує освіту дорослих у країні. Окрім цього, у країні є чинними Закон «Про освіту для дорослих іммігрантів», Закон «Про спеціальну освіту для дорослих», Закон «Про оплачувану відпустку для навчання». У 1993 р. у країні було прийнято Закон «Про освіту для дорослих та подальше навчання». Декілька законів було розроблено урядом спеціально для

матеріальної підтримки і заохочення дорослих до освіти і навчання, зокрема Закон «Про допомогу для освіти дорослих».

Незважаючи на те, що предмет законодавчого регулювання – освіта дорослих – має певні відмінності, для більшості нормативних актів зарубіжних країн притаманні спільні риси, зокрема, визнання права людини на освіту впродовж життя, рівного доступу до освітніх та інформаційних ресурсів; визнання освіти дорослих рівноправною складовою національної системи освіти; наявність розділів, що описують цілі освіти дорослих, принципи та механізми її підтримки, типи основних суб'єктів, їх права і обов'язки, характер взаємовідносин з державою; визнання і підтримка неформальної (непрофесійної) освіти дорослих, зокрема у сфері культурної, громадянської і політичної освіти; рівноправність суб'єктів різної форми власності та гарантії державної підтримки недержавних провайдерів.

Водночас питання щодо специфічних цілей, визнання пріоритетів освіти дорослих, визначення шляхів розв'язання вузлових проблем (визнання результатів неформальної та інформальної освіти, професійна підготовка педагогічного персоналу для роботи з дорослими та ін.) залишаються відкритими.

«Теорія і практика системи підготовки вчителів: зарубіжний досвід» (чл.-кор. О.В. Матвієнко). Проаналізовано досвід професійної підготовки педагогів у розвинених зарубіжних країнах, що відкриває нові можливості для удосконалення системи неперервної педагогічної освіти в Україні в умовах її адаптації до вимог загальноєвропейського освітнього простору. Виокремлено законодавче забезпечення зарубіжної педагогічної освіти, структуру професійної підготовки зарубіжних педагогів; зміст, форми, методи, технології професійної підготовки педагогів. З'ясовано, що у педагогічній освіті Австрії переважають дві моделі підготовки: одночасна і послідовна. У першому випадку теорія і практика вивчаються одночасно під час здобуття початкової педагогічної освіти. У другому – кваліфікація здобувається шляхом педагогічних досліджень. У Великобританії підготовка вчителів здійснюється в університетах, але більше 50 % часу студенти проводять в школах, з якими укладені угоди про партнерство. З 2014 р. в Англії діє програма підготовки вчителів на базі школи (a school-based teacher education consortium), відповідно до якої професійна підготовка педагогів (теоретична, практична) здійснюється в школі (викладачі університетів приходять в школу і ведуть свої курси). За цією програмою працюють 60 % педагогічних програм країни.

Досвід професійної підготовки цих та інших країн засвідчує пріоритетну увагу педагогічної громадськості і держави практико-орієнтованій підготовці сучасного вчителя.

«Теоретико-методичні засади розвитку педагогічної майстерності науково-педагогічних працівників закладів вищої аграрної освіти» (чл.-кор. С.М. Ніколаєнко). Обґрунтовано актуальність і доцільність дослідження, у якому особистість педагога розглядається в контексті його гуманістичної сутності, що доповнює його предметну професійну компетентність. Актуалізовано проблему пошуку нової освітньої парадигми, що забезпечує

перехід від авторитарно-дисциплінарної моделі навчання до особистісно зорієнтованої, визначальними характеристиками якої є такі особистісні якості педагога: взаєморозуміння, взаємодія, творча співпраця з учнями. Педагогічна майстерність розглядається як здатність вчителя створювати умови для розвитку особистості учнів, їхнього творчого мислення і уяви, активної поведінки, забезпечувати культуротворчу місію в навчальному процесі. Запропоновано проектно-творчий підхід до професійної підготовки майбутнього вчителя, що забезпечує докорінну зміну методичних стереотипів педагогів-практиків. Об'єкт дослідження – професійно-педагогічна діяльність науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти аграрного профілю, предмет – система розвитку педагогічної майстерності майбутніх педагогів. Сформульовано мету дослідження – здійснити цілісний науковий аналіз теорії і практики педагогічної майстерності, сформулювати теоретичні і методичні засади розвитку педагогічної майстерності викладачів закладів вищої освіти аграрного профілю. Передбачено наукову новизну і теоретичне значення дослідження: тенденції і закономірності розвитку педагогічної майстерності, обґрунтування системи розвитку педагогічної майстерності викладачів закладів вищої освіти аграрного профілю. Розроблено орієнтовну структуру і програму дослідження.

«Професійно-економічна підготовка майбутніх учителів в умовах євроінтеграції» (чл.-кор. О.С. Падалка). Обґрунтовано теоретичні засади економічної підготовки майбутніх учителів в умовах євроінтеграційних процесів. На основі вивчення науково-методичних джерел виявлено, що проблему професійно-економічної підготовки майбутніх учителів у вітчизняній науково-педагогічній літературі висвітлено фрагментарно. Проаналізовано зарубіжні теоретичні джерела з метою з'ясування структури і змісту експериментальної інноваційної моделі розвитку освіти з урахуванням пріоритетних світових тенденцій, де на противагу формуванню у студентів алгоритмічності, зумовленої STEM-освітою, починає домінувати STEAM-освіта, спрямована на розвиток креативності студентів у таких галузях знань: S-природничі дисципліни, T-технології, E-інженерні дисципліни, A-арт (поєднання гуманітарних і мистецьких дисциплін), M-математика. Взято до уваги статистичні дані американських науковців: arts-дисципліни дають економіці в 7 разів більший ефект порівняно з урядовою допомогою цій сфері. Без мистецтв і гуманітарних курсів STEM-дисципліни не виконають покладених на них інноваційних завдань. Необхідно, щоб випускники закладів професійної і педагогічної освіти були компетентними фахівцями, у навчанні яких поєднується все краще, що є в алгоритмічній STEM-освіті і креативній STEAM-освіті.

З'ясовано інноваційні особливості розвитку професійних рис майбутнього вчителя з урахуванням наявності у професійній характеристиці економічної компетентності. Актуалізовано практичний досвід професійно-економічної підготовки майбутніх учителів з виокремленням вітчизняної і світових тенденцій. Розроблено та експериментально перевіряється методика професійно-економічної підготовки майбутнього вчителя. Проводиться

підготовка до створення навчально-методичного комплексу для професійно-економічної підготовки майбутніх вчителів. Розроблено модульний варіант програми авторського спецкурсу «Професійно-економічна підготовка вчителя». Доведено, що підвищення сформованості особистісних якостей майбутніх фахівців у процесі оволодіння економічними знаннями, вміннями і навичками можливе за умови використання фронтальної, групової, індивідуальної і змішаної організаційних форм. Визначено й обґрунтовано критерії та показники ефективності професійно-економічної підготовки майбутнього вчителя.

«Формування творчої складової діяльності лідерів-керівників та професійно-викладацького складу професійно-технічних та вищих навчальних закладів» (чл.-кор. О.Г. Романовський). Теоретично обґрунтовано психолого-педагогічні умови формування відповідальності та моральності керівників-лідерів професійно-технічних та вищих навчальних закладів. Підготовлено навчальні посібники, присвячені психолого-педагогічним проблемам формування відповідальності та моральності керівників професійно-технічних та вищих навчальних закладів на основі розвитку духовно-моральної складової особистості, здатності до саморозвитку та їх професійної компетентності.

Виявлено, що найбільш характерними її проявами моральності керівників є демонстрація високого рівня розвитку за всіма показниками сформованості лідерських якостей, що свідчить про позитивний вплив практичного досвіду на розвиток лідерських якостей; висока схильність до консервативності при прийнятті рішень, при низькому рівні готовності до пізнання та сприйняття нових способів дії; середній рівень прояву морально-етичної мотивації, що обумовлюється низьким рівнем морально-етичної рефлексії, середнім рівнем моральної інтуїції та високим рівнем морально-етичних цінностей.

Отримані результати яскраво свідчать про необхідність формування ключових компонентів відповідальності керівників вищих та професійно-технічних навчальних закладів ще під час навчання потенційних лідерів через стимулювання їх до усвідомлення власних моральних орієнтирів та того впливу, що вони здійснюють на професійну діяльність.

Формувальний етап нашого дослідження був спрямований на формування готовності до моральної рефлексії учнів професійно-технічних навчальних закладів та студентів вищих технічних навчальних закладів, з метою створення фундаменту для формування у майбутньому відповідального відношення до власної праці і її цінності для суспільства.

З метою формування готовності до моральної рефлексії майбутніх фахівців було теоретично обґрунтовано та розроблено педагогічні умови формування готовності майбутніх фахівців до моральної рефлексії та відповідального лідерства; уточнено критерії та показники сформованості готовності майбутніх фахівців до моральної рефлексії та відповідального лідерства; створено систему організаційного і науково-методичного забезпечення розвитку готовності до моральної рефлексії та відповідального

лідерства учнів професійно-технічних та студентів вищих технічних закладів; результати роботи впроваджуються в освітній процес Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», Харківського комп'ютерно-технологічного коледжу.

«Управління якістю вищої освіти в університеті: інноваційні підходи, технології та засоби» (чл.-кор. М.Є. Скиба). Охарактеризовано складові системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти Хмельницького національного університету. Обґрунтовано, що система внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в університеті буде ефективною, якщо її структура відповідатиме основним організаційно-управлінським рівням та реалізуватися: перший – академічними групами здобувачів вищої освіти, учасниками фокус-груп здобувачів вищої освіти із забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти зі спеціальності (спеціальностей) усіх рівнів вищої освіти; другий – дорадчо-консультативним органом – Комітетом випускової кафедри із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти, до складу якого входять гаранті та члени проектних груп з розроблення та супроводу освітніх програм за спеціальностями (спеціалізаціями) та який очолює завідувач кафедри; третій – дорадчо-консультативним органом – Комісією із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти на факультеті, яку очолює декан факультету; четвертий – дорадчо-консультативним органом – постійною Комісією вченої ради університету із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти, до складу якої входять декани факультетів, керівники структурних підрозділів. Що супроводжують освітній процес, завідувач відділу забезпечення якості вищої освіти університету, проректори за видами діяльності та ін.; п'ятий – Наглядовою радою, вченою радою Університету, відділом забезпечення якості вищої освіти, діяльність яких націлена на постійне покращення здатності Університету виконувати вимоги усіх зацікавлених сторін до якості вищої освіти на основі результатів вивчення задоволеності якістю вищої освіти випускників Університету та роботодавців.

З метою супроводу процедур внутрішнього забезпечення якості вищої освіти розроблена нормативно-методична база, що характеризує функції відділу забезпечення якості вищої освіти в університеті та його взаємодію з усіма структурними підрозділами із зазначених питань.

За результатами досліджень дійсних членів і членів-кореспондентів НАПН України опубліковано: монографій – 13, статей – 65, підручників і навчальних посібників – 12, методичних рекомендацій – 4, стандарти – 1.

Інститутом професійно-технічної освіти НАПН України у 2017 р. виконувалось *п'ять* науково-дослідних робіт фундаментального спрямування, чотири з яких розпочато 1 січня 2016 р. і *одна* 1 березня 2017 р., завершена одна прикладна НДР, розпочата у 2015 р. Упродовж 2017 р. підготовлено та видано 253 праці наукового та навчально-методичного характеру. За результатами НДР, згідно з планом випуску друкованої продукції НАПН України

на 2017 р., опубліковано і упроваджено один посібник та одну методичну рекомендацію.

Напрямок 1. Професійна педагогіка: «Розвиток систем професійної освіти і навчання у країнах Європейського Союзу» (керівник – канд. геогр. наук О.В. Бородієнко).

Сформульовано концептуальні основи європейської професійної освіти. Визначено закономірності розвитку закладів професійної (професійно-технічної) освіти у країнах ЄС. З'ясовано, що модель управління системою професійної освіти на макрорівні включає: постійний моніторинг поточного контексту функціонування загальноєвропейського простору та поточних викликів, визначення відповідних перспективних потреб спільного ринку, вироблення спільної європейської політики; національний рівень управління спрямовано на гармонізацію до загальноєвропейських підходів, забезпечення якості (у тому числі й за рахунок діяльності незалежних акредитаційних центрів), створення умов для міжнародної мобільності учнів та викладачів, стимулювання індивідуальної та інституційної участі у проектах. Виокремлено моделі управління, забезпечення якості, соціального партнерства, фінансування.

Визначено принципи забезпечення якості професійної (професійно-технічної) освіти у країнах ЄС. Політика та процедури щодо забезпечення якості повинні охоплювати всі рівні Європейської рамки кваліфікацій; бути невід'ємною частиною системи внутрішнього управління навчальним закладом чи тренінговою установою; включати постійне оцінювання навчальних закладів, їх навчальних програм, систем управління якістю зовнішніми незалежними органами чи агенціями тощо. З'ясовано, що посилення співробітництва країн-членів ЄС щодо забезпечення якості професійної освіти і навчання втілюється у розвитку спільної системи забезпечення якості – common quality assurance framework (CQAF) та Європейської мережі забезпечення якості – European network on quality assurance in VET (ENQA-VET). Забезпечення якості зумовлюється створенням середовища взаємодії (cooperation platform), що характеризується структурований обміном інформацією та досвідом.

Принципи забезпечення якості професійної освіти і навчання, проголошені на рівні Європейського Союзу, мають національну специфіку в реалізації. Визначено критерії якості: ступінь законодавчого регулювання необхідності навчання на базі продуктивної діяльності як необхідного елементу формальної професійної освіти і навчання; ступінь використання форм навчання на базі продуктивної діяльності в процесі реалізації національних/регіональних/галузевих програм неформальної професійної освіти і навчання; ступінь державного фінансування програм професійної освіти і навчання із використанням форм навчання на базі продуктивної діяльності; ступінь визнання отриманих під час навчання на базі продуктивної діяльності компетенцій; ступінь зацікавленості стейкхолдерів у використанні та підтримці навчання на базі продуктивної діяльності.

З'ясовано, що модель забезпечення якості, має такі складові: на наднаціональному рівні – це спільна політика ЄС щодо забезпечення якості

професійної (професійно-технічної) освіти, спільні принципи, визначені вимірювані показники забезпечення якості, інфраструктура забезпечення якості; на національному рівні – мережу національних контактних пунктів із забезпечення якості, гармонізацію національних систем забезпечення якості до загальноєвропейських, включення до національного законодавства відповідних норм, які регламентують забезпечення якості, національні стандарти забезпечення якості.

Напрямок 2. Теоретико-методичні засади професійного навчання: «Проектування системи консультування з професійної кар'єри учнів професійно-технічних навчальних закладів» (керівник – канд. пед. наук, ст. наук. сп. Д.О. Закатнов).

Вперше доведено, що проектування педагогічної системи консультування з професійної кар'єри учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти й упровадження до освітнього процесу розробленої на її основі технології формування кар'єрної компетентності учнів дозволяє вирішити такі завдання: оптимізувати зміст, форми та методи психолого-педагогічної підтримки професійного та кар'єрного розвитку особистості на етапі набуття професійної підготовки з урахуванням особливостей учнів (соціальна ситуація розвитку, провідна діяльність, особистісні новоутворення тощо); підвищити ефективність кар'єрного консультування шляхом оптимізації його методів, використання засобів інформаційно-комунікативних технологій, упровадження кар'єрних тренінгів, взаємодії з соціальними партнерами, регіональними установами Служби зайнятості України та громадськими організаціями; сформувати в учнів кар'єрну компетентність на рівні, адекватному сучасним і перспективним потребам суспільства.

Спроектвано і впроваджено у навчально-виховний процес педагогічну технологію розвитку професійних і кар'єрних орієнтацій учнів навчальних закладів професійної освіти. Виокремлено й охарактеризовано основні фактори впливу на розвиток професійної кар'єри учнівської молоді: соціогуманітарна освіта, технології мотивації учнів, комплекс психолого-педагогічних умов (формування образу «Я» та образу «Я-майбутній професіонал», психолого-педагогічний супровід професійного й кар'єрного розвитку учнів, розширення освітньо-виробничого простору закладів професійної (професійно-технічної) освіти, вдосконалення діяльності психологічної служби освітнього закладу шляхом створення Центрі професійної кар'єри, залучення батьків, підвищення кваліфікації і професійна перепідготовка педагогічних працівників тощо.

Теоретично обґрунтовано та експериментально доведено доцільність застосування інтерактивних методів консультування з професійної кар'єри учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Експериментально перевірено організаційно-педагогічні умови створення і функціонування системи інформаційного забезпечення консультування з професійної кар'єри учнів.

Уточнено діагностичний інструментарій дослідження рівнів сформованості кар'єрних орієнтацій майбутніх фахівців, значення технологій мотивації учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти до вибору

та розвитку професійної кар'єри учнів, психолого-педагогічні засади визначення та обґрунтування механізмів впровадження методик інформаційного забезпечення щодо консультування учнів з професійної кар'єри.

Набули подальшого розвитку теоретико-методичні підходи до проектування системи консультування з професійної кар'єри, що заснована на особистісному, інтегративному й діяльнісному підходах. Визначено сутність кар'єрної компетентності – інтегративної якості особистості, що включає знання, вміння, навички, мотивацію, ставлення та особистісні якості, що визначають її здатність, прагнення і готовність цілеспрямовано визначати та успішно реалізовувати освітньо-професійну траєкторію. Розширено визначення кар'єрних орієнтацій майбутніх фахівців, поглиблено розуміння сутності психодіагностики, консультування та психотренінгу щодо розвитку кар'єрних орієнтацій учнів. Оновлено методи інтерактивного кар'єрного консультування: коучинг і самокоучинг, що спрямовані на розвиток активної мотивації учнів ЗП(ПТ)О до розвитку професійної кар'єри, формування образу «Я-майбутній професіонал», виявлення та розвитку кар'єрного ресурсу особистості. Сформульовано положення про використання онлайн-консультування як віртуального майданчику з надання навчально-консультативних послуг та педагогічного супроводу процесу розвитку професійної кар'єри учнів в освітньому середовищі закладу професійної (професійно-технічної) освіти.

Напрямок 3. Теоретико-методичні засади професійного навчання: «Методичні основи дистанційного навчання кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах» (керівник – канд. пед. наук О.В. Базелюк).

З'ясовано, що у системі професійної (професійно-технічної) освіти дистанційна освіта не використовується як суто окрема форма навчання, а технології дистанційного навчання супроводжують виконання навчальних програм з навчальних предметів загальнопрофесійної та професійно-теоретичної підготовки, що засвідчує практику застосування змішаного навчання (blended learning) у професійній (професійно-технічній) підготовці кваліфікованих робітників. Визначено організаційно-педагогічні умови дистанційного навчання: організаційно-технічні, змістово-процесуальні, особистісно-професійні.

Розроблено та обґрунтовано модель дистанційної професійної (професійно-технічної) освіти з такими блоками: цільовим, суб'єктивним, змістово-функціональним, організаційно-методичним, змістово-процесуальним, особистісно-професійним, результативним. Доведено, що складовою технологій дистанційного професійного навчання є активні та інтерактивні методи навчання, які в педагогічній практиці адаптуються в дистанційній освіті. Обґрунтовано і рекомендовано для використання в педагогічній практиці дистанційного професійного навчання низку активних та інтерактивних методів. З'ясовано, що успішність використання активних методів навчання в дистанційній професійній освіті потребує високого професіоналізму педагогів.

Конкретизовано зміст понять «індивідуальна освітня траєкторія», «універсальний дизайн», введених Законом України «Про освіту» (2017): Контекстний підхід до тлумачення їх уможливує реалізацію індивідуальної освітньої траєкторії суб'єктів навчання з використанням дистанційного навчання та формуванням свого індивідуального навчального плану.

Набули подальшого розвитку технологія проектування дистанційних курсів для закладів професійної (професійно-технічної) освіти, а також її складових: методики організації самостійної роботи засобами дистанційного навчання; методики використання елементів дистанційного навчання у професійній підготовці та методики моніторингу та контролю успішності дистанційного професійного навчання.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в *розробленні та впровадженні* методики підготовки педагогічних працівників до застосування дистанційного навчання, яка передбачає теоретичну підготовку (ознайомлення з особливостями дистанційного освітнього процесу) та практичну роботу набуття досвіду створення дистанційних курсів (на основі технології проектування дистанційних курсів для закладів професійної (професійно-технічної) освіти); технології проектування дистанційних курсів для закладів професійної (професійно-технічної) освіти, яка органічно поєднує методику ADDIE, модульну методику МОП і принципи змішаного навчання (blended learning). Складовими запропонованої технології є: методика організації самостійної роботи засобами дистанційного навчання; методика використання елементів дистанційного навчання у професійній підготовці та методика моніторингу та контроль успішності дистанційного професійного навчання.

Напрямок 4. Теоретико-методичні засади професійного навчання: «Методичні засади розроблення проектних технологій для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників аграрної, будівельної та автотранспортної галузей» (керівник – канд. хім. наук Н.В. Кулалаєва).

Вперше розроблено та експериментально перевірено концептуальні засади проектного навчання майбутніх кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти; з'ясовано педагогічні умови розроблення проектних технологій для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників; розроблено та експериментально перевірено дидактичні умови проектного навчання учнів; з'ясовано стан використання проектної діяльності у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників; визначено особливості проектного навчання у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників зарубіжних країн.

Удосконалено понятійно-категоріальний апарат досліджуваної проблеми, методичний інструментарій. Обґрунтовано поняття «готовність педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів до проектної діяльності», педагогічні умови підготовки педагогічних працівників до розроблення та застосування проектних технологій. Спроектовано методичну систему підготовки педагогів професійного навчання до розроблення та застосування проектних технологій. Удосконалено зміст методичної підготовки

педагогів професійного навчання до розроблення та застосування проектних технологій, що передбачає змішане навчання, застосування інструментів ІКТ. Обґрунтовано етапи створення проектних технологій: діагностично-прогностичний, проектувальний, організаційний, оціночно-рефлексивний.

Розроблено програми тренінг-курсів для впровадження у закладах професійної (професійно-технічної) освіти для педагогічних працівників і учнів. Визначено функції системи оцінювання результатів проектної діяльності учнів. Уточнено суть дефініцій: методичні засади розроблення проектних технологій, готовність учнів до проектного навчання, навчальна проектна діяльність. Визначено види навчальних проектів: веб-квести, дослідницькі, практико-орієнтовані, творчі, рольові.

Набули подальшого розвитку теорія проектного навчання, методи діагностики готовності учнів до проектної діяльності, проектні технології професійного навчання, підходи до визначення структури, критеріїв та показників готовності учнів до проектного навчання; положення щодо ролі інноваційних форм і методів у підготовці педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів до розроблення та застосування проектних технологій; методи експертного (зовнішнього) оцінювання.

Напрямок 8. Освітнє середовище. Інформатизація освіти: «Проектування інформаційно-освітнього середовища професійно-технічних навчальних закладів» (керівник – канд. пед. наук О.Д. Гуменний).

Вперше визначено сукупність дефініцій, вихідних параметрів, оцінок, які покладено в основу розуміння сутності та структури інформаційно-освітнього середовища закладів професійної (професійно-технічної) освіти (науково-методичні, організаційно-управлінські, програмні інформаційні ресурси). Уточнено поняття «інформаційно-освітнє середовище закладів професійної (професійно-технічної) освіти». Обґрунтовано методологічні підходи до проектування інформаційно-освітнього середовища: системний; акмеологічний; синергетичний; компетентнісний; узагальнено сукупність принципів моделювання інформаційно-освітнього середовища: об'єктивності, системності, пріоритетності, змістовного значення; визначено структуру системи педагогічного процесу з урахуванням інформаційно-освітнього середовища. Створено та реалізовано концепцію проектування інформаційно-освітнього середовища з передбаченням використання інформаційних, комунікаційних і аудіовізуальних технологій.

Подальшого розвитку набули організаційні та програмно-технічні рішення формування контент-бібліотеки електронних підручників нового покоління для системи професійної (професійно-технічної) освіти. Обґрунтовано організаційно-педагогічні підходи формування контент-бібліотеки для системи професійної (професійно-технічної) освіти. Уточнено критерії оцінювання досягнень учнів: когнітивний; діяльнісний; мотиваційний, залучених до інформаційно-освітнього середовища.

Розроблено та наповнено контент електронного ресурсу: «Інформаційно-освітнє середовище професійно-технічних навчальних закладів». Активізувалася взаємодія лабораторії із закладами професійної (професійно-

технічної) освіти різних регіонів України. Організовано зворотний зв'язок з цільовою групою користувачів з метою визначення ефективності використання результатів науково-дослідної роботи, зокрема, отримання рецензій, відгуків користувачів щодо реалізації продукції, інтерв'ювання, вивчення коментарів до наукових, науково-методичних публікацій співробітників лабораторії, розміщених на електронних ресурсах.

Напрямок 24. Теоретико-методичні засади професійного навчання: «Методичні основи стандартизації професійної освіти молодших спеціалістів у коледжах і технікумах» (керівник – докт. пед. наук, доцент А.А. Каленський).

Вперше науково обґрунтовано і розроблено концепцію і методичну систему стандартизації професійної освіти молодших спеціалістів у коледжах і технікумах, що базується на основних категоріях і законах філософії, положеннях і принципах діалектики, а також основних методологічних підходах: системному, діяльнісному, особистісно-орієнтованому, компетентнісному, технологічному, інформаційному та культурологічному. У моделі виокремлено три взаємопов'язані блоки: методологічний, змістово-технологічний, діагностико-корекційний. Особливістю концептуального підходу до здійснення науково-дослідної роботи є формування компетентності із стандартизації професійної освіти у педагогічних працівників коледжів і технікумів, залучення їх до розроблення і реалізації цих стандартів.

Уточнено цілі стандартизації компетентісно орієнтованої підготовки молодших спеціалістів в коледжах і технікумах: забезпечити конвертованість рівнів професійної освіти усередині держави та за її межами для безперешкодної участі випускників технікумів і коледжів у міжнародному ринку праці; встановити базовий рівень, що забезпечує отримання і продовження професійної освіти молодшим спеціалістом, необхідний рівень професійної компетентності. Визначено основні педагогічні умови продуктивної компетентісно орієнтованої підготовки молодших спеціалістів у коледжах і технікумах, а також фактор наявності у педагогічних працівників коледжів і технікумів компетентності із стандартизації професійної освіти. Сформульовано комплекс вимог до проектування педагогічними працівниками змісту компетентісно орієнтованої освіти у технікумах і коледжах. Виявлено основні чинники, що гальмують стандартизацію освіти молодших спеціалістів.

Уточнено формулювання поняття «готовності педагогічних працівників до створення стандартів і програм професійної (професійно-технічної) освіти на засадах компетентнісного підходу. Здійснюється оновлення методичних рекомендацій із створення стандартів і програм професійної (професійно-технічної) освіти за компетентнісним підходом.

Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України у 2017 р. продовжувалось дослідження однієї фундаментальної теми і розпочато чотири фундаментальних дослідження. Їх виконання здійснювалося відповідно до плану НДР та технічних завдань. Всього за результатами виконання наукових досліджень у 2017 р. підготовлено до упродовження 1 наукова праця (надруковано і розповсюджено 1 посібник). Опубліковано 142 наукові статті, в

т.ч. у наукових фахових виданнях – 21, міжнародних виданнях – 30, вітчизняних наукових виданнях, що входять до наукометричних баз – 6, інших наукових виданнях – 28, матеріалах конференцій – 65.

Напрямок 3. Історія педагогіки. Порівняльна педагогіка: «Тенденції розвитку освіти дорослих у розвинених країнах світу» (керівник – докт. пед. наук, ст. наук. сп. Н.М. Авшенюк).

Розроблено концепцію та програму дослідження, сформовано бібліографію: європейські офіційні документи та аналітичні матеріали (доповіді, резолюції, рекомендації, науково-педагогічні видання та електронні банки даних) з питань освіти дорослих. Обґрунтовано поняттєво-категоріальний апарат дослідження, що містить такі ключові слова: тенденція, освіта дорослих, освіта впродовж життя, формальна освіта дорослих, інформальна освіта, неформальна освіта, деліберативна (дорадча) освіта, ліберальна освіта дорослих, періодизація дорослого віку, народна освіта, продовжена освіта, компанія, що навчається, професійність, корпоративна освіта.

Проаналізовано теоретичні підходи до дослідження проблеми освіти дорослих. Наші розвідки засвідчили, що теоретичну основу розвитку освіти дорослих становлять положення філософії лібералізму, прогресивізму, біхевіоризму, гуманізму, радикалізму, конструктивізму, які дають змогу розкрити діалектику освітньої системи дорослих, визначити та вирішити її протиріччя, виявити взаємозв'язок кількісних та якісних змін, дослідити перехід до більш високих стадій розвитку зі збереженням усього позитивного, набутого раніше.

З'ясовано, що теоретичні засади освіти дорослих у зарубіжних країнах складають положення таких теоретичних джерел: філософії освіти дорослих (гуманізм, лібералізм, біхевіоризм, радикальна філософія, прогресивізм, когнітивізм, конструктивізм), концепції суспільства знань, концепції освіти протягом життя, теорії людського капіталу, теорії фірми, концепції управління за цілями, концепції управління людськими ресурсами («модель відповідності», «гарвардська модель»); теорії організації, що навчається; концепції організаційного розвитку, концепції управління знаннями, психологічної теорії (теорії мотивації, теорія потреб, теорії гештальтпсихології, теорія очікувань); теорії обробки інформації, теорії цільової орієнтації, теорії постановки мети, теорії андрагогіки, теорії навчання (розвивального, соціального, емпіричного, особистісно-орієнтованого навчання, теорії «петель навчання», теорії перспективної трансформації).

Для розуміння та дослідження механізмів розвитку й функціонування освіти дорослих у зарубіжних країнах як певної цілісності важливе теоретичне та методологічне значення має вибір підходів до здійснення дослідження. Оскільки система освіти дорослих включає множинність істин у розвитку ідей, поліконцептуальна у розвитку та взаємодії з суб'єктами освітнього соціуму, ми орієнтувалися при її дослідженні на інтеграцію таких методологічних підходів як системний, синергетичний, цивілізаційний, парадигмальний, аксіологічний, культурологічний та андрагогічний, що дає можливість визначити її специфіку.

Крім того, змістовні характеристики розглянутих методологічних підходів свідчать про багатофакторність, багатомірність та багатокритеріальність досліджуваної проблеми та вказують на чітко виражений міждисциплінарний характер освіти дорослих.

Напрямок 9. Якість освіти. Управління розвитком освіти: «Моніторинг якості педагогічної освіти» (керівник – докт. пед. наук, проф. О.А. Лавріненко).

Сформульовано визначення поняття «педагогічний моніторинг» – системна діагностика якісних і кількісних характеристик ефективності функціонування і тенденцій саморозвитку освітньої системи, включаючи її цілі, зміст, форми, методи, дидактичні й технічні засоби, умови і результати навчання, виховання і саморозвитку особистості й колективу.

Для моніторингу якості педагогічної освіти використано методи: вивчення системи роботи вчителя, спостереження за його діяльністю, бесіди з носієм досвіду з метою виявлення таких елементів у його педагогічній діяльності, які складно визначити тільки під час відвідування уроків, позакласних заходів, гурткових, факультативних занять; вивчення педагогічної документації (поурочних планів роботи вчителя, його особистого планування, класних журналів, учнівських зошитів, матеріалів, які відображають участь учителя в методичній роботі, громадському житті школи тощо); бесіди з педагогічними працівниками та учнями школи; анкетування колег носія передового досвіду, його учнів, їхніх батьків; здійснення моніторингу, навчальних досягнень учнів тощо.

Інструментарій теоретико-експериментального дослідження вмістив базові індикатори якості, показники базових індикаторів якості педагогічної освіти (змісту професійно-педагогічної підготовки, супутніх процесів, професіоналізму суб'єктів освітнього процесу, якості управління ресурсами та процесами у педагогічних університетах, якості базового індикатора «наукова та інноваційна діяльність», якості соціально-економічного потенціалу закладу вищої педагогічної освіти, якості технології і методик професійно-педагогічної підготовки, якості організації навчального і супутніх процесів тощо).

Обґрунтовано розроблення спеціальних методик оцінювання якості педагогічної освіти в онтологічному, гносеологічному, логічному, психологічному, дидактичному, особистісно-розвивальному, соціальному, економічному, правовому й інших вимірах.

Напрямок 25. Теоретико-методичні засади освіти дорослих: «Теоретико-методичні засади розвитку освіти різних категорій дорослого населення» (керівник – докт. пед. наук, проф. О.В. Аніщенко).

Встановлено, що у вітчизняній педагогічній науці розвиток освіти різних категорій дорослих є важливим і досить новим напрямом наукових досліджень, актуальність якого зумовлено нагальністю забезпечення неперервного розвитку людини, необхідністю розширення спектру освітніх послуг для дорослих з урахуванням суспільних трансформацій, вимогами сучасного ринку праці тощо. Доведено, що понятійно-термінологічний апарат теорії і практики освіти досліджуваних категорій дорослих перебуває на стадії трансформації у зв'язку з процесами формування сучасної української термінології. Конкретизовано

тлумачення досліджуваних категорій дорослих: вчитель, державний службовець, батьки і дорослі члени родин, особи третього віку.

Обґрунтовано теоретичні засади розвитку освіти дорослого економічно активного населення: професіоналізація освіти як перехід від вищої академічної, фундаментальної освіти до професійної; посилення ролі неперервного професійного вдосконалення фахівців; упровадження «ринкових механізмів», систем менеджменту якості.

Обґрунтовано принципи навчання у центрах освіти дорослих, теоретичні основи освіти і просвіти батьків, членів родин: положення гуманістичної концепції розвитку особистості, концепції вікових змін особистості, визначення часу особистості; основи геронтогенезу, виявлення здібностей і стратегій адаптації в похилому віці, стратегій самореалізації та ін.

Проаналізовано зарубіжний досвід освіти дорослих: прийнято підзаконні акти щодо механізмів нормативно-правового регулювання освіти дорослих, якими визначено її цілі, принципи й механізми державної підтримки, взаємодію між основними суб'єктами освітнього процесу, їхні права та обов'язки, способи координації між різними провайдерами освітніх послуг, а також принципи і схеми отримання бюджетних коштів.

Доведено, що основними напрямками вдосконалення освіти дорослого економічно активного населення є: експерименти з нелінійної організації освітнього процесу в системі неперервної освіти дорослих, упровадження кредитної системи і бально-рейтингового оцінювання, розроблення та реалізація індивідуальних програм освіти, організація взаємодії з ринком праці, замовниками професійних кадрів, створення систем управління якістю освіти в ході формування незалежної національної системи оцінки якості набутої випускником освітнього закладу кваліфікації.

Визначено три рівні нормативно-правового забезпечення формування громадянської компетентності майбутніх педагогів: державний, локальний та міжнародний.

Напрямок 25. Теоретико-методичні засади освіти дорослих: «Технології навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти» (керівник – докт. пед. наук, ст. наук. сп. М.П. Вовк).

На основі студіювання законодавчих документів у міжнародному дискурсі (ЮНЕСКО, ЄС, Європейська асоціація освіти дорослих) з'ясовано, що у світовому, європейському й українському освітньо-науковому середовищі окреслилися тенденції інституалізації та технологізації трьох типів освіти: формальної (пов'язана з побудовою системи неперервної освіти як частини соціальної практики (соціально-освітній аспект неперервної освіти), неформальної (зумовлена процесом засвоєння людиною нового життєвого, соціального, професійного досвіду поза межами організованих освітніх закладів); інформальної (передбачає здійснення самоосвіти, самовдосконалення, саморозвитку особистості з урахуванням власних уподобань, прагнень, цілей).

На основі законодавчого ресурсу визначено, що головним споживачем освітніх послуг є особистість, яка має конкретні освітні запити, що зумовлює

необхідність адаптації системи освіти на основі гнучкості усіх її параметрів (місце, час, терміни навчання, навчальні програми, зміст, форми, методи тощо), мобільності, а також застосування освітніх технологій. Узагальнено вимоги до технологій навчання дорослих. Визначено сутність провідних принципів, які забезпечують ефективність використання технологій навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти.

Обґрунтовано концептуальні засади використання технологій навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти, що становлять положення методологічних підходів: андрагогічного, культурологічного, аксіологічного, герменевтичного, акмеологічного, технологічного.

Виявлено головні закономірності діяльності того, кого навчають, і того, хто навчає; андрагогічні умови якісного забезпечення процесу навчання, вимоги до професійної діяльності, методи.

Сформульовано висновок про необхідність перебудови техніки взаємодії суб'єктів навчання. Технологіями навчання дорослих враховано спрямованість педагога, наставника, тьютора на розв'язання комплексних проблем в галузі дослідницько-інноваційної діяльності у сфері педагогічної освіти і освіти дорослих; на переосмислення та створення нового цілісного знання та впровадження його в освітню практику; на вияв лідерських, комунікативних, дослідницьких, педагогічних якостей, на володіння високим ступенем соціальної відповідальності за результати педагогічної, наставницької діяльності, за навчання різних категорій дорослого населення.

Напрямок 25. Теоретико-методичні засади освіти дорослих: «Психологічний супровід навчання різних категорій дорослого населення» (керівник – докт. псих. наук, проф. Е.О. Помиткін).

Досліджено психологічні особливості різних категорій дорослого населення за віковими (рання, середня, пізня дорослість, похилий вік), гендерними та професійними критеріями (студентів і випускників ВНЗ, педагогів-андрагогів, батьків, пенсіонерів тощо), визначено специфіку психологічного супроводу навчання зазначених категорій з урахуванням зарубіжного досвіду організації психологічного супроводу навчання дорослих.

Визначено такі робочі категорії дослідження: особистість дорослого віку, психологічні потреби і проблеми особистості, психологічний супровід навчання дорослих, духовно-психологічний супровід, кар'єрний розвиток, перехідні етапи професійного розвитку, особистісні ресурси. Проаналізовано концептуальні моделі, психологічні критерії та психодіагностичний інструментарій дослідження. Теоретично обґрунтовано напрями і методи психологічного супроводу навчання різних категорій дорослих (психодіагностика, профорієнтація, консультування, розвивальні технології, психотренінг тощо).

Визначено напрями розвитку психологічних аспектів освіти дорослих за рубежом: самокерований учень і теорії самості; психоаналітичний підхід у психології навчання дорослих; біхевіористичний підхід у психології навчання дорослих; розвиток ідентичності протягом дорослого життя; розвиток

інтелектуальної та когнітивної сфери дорослого учня; стилі навчання дорослих; групова динаміка та роль фасилітатора групи та ін.

Обґрунтовано психологічну періодизацію розвитку особистості дорослої людини як суб'єкта навчання у контексті зміни соціальних ролей індивіда та його освітніх потреб. Враховано низку психологічних факторів, актуальних для різних вікових груп дорослих осіб.

Доведено, що ефективність психологічного супроводу освіти дорослих різних вікових груп базується на принципі усвідомлення зрілим індивідом власних особистісних ресурсів і їх повноцінного використання для досягнення професійних і навчальних цілей. Регуляція навчальної діяльності дорослої особистості відбувається на основі таких психологічних явищ як ізоморфізм, психодинамічна конгруентність, генетична відповідність, тотожність засобів психологічного та біологічного захисту. Важливою формою психологічного супроводу навчання дорослих є активізація духовного потенціалу особистості як детермінанти її гармонійного характерологічного розвитку. Умовою успішного навчання дорослих є також повноцінна реалізація і розвиток особистісно-професійного ресурсу дорослої особистості. виявлення особистісного ресурсу та його активізація значно поліпшують мотивацію, активність, ефективність професійного навчання (перенавчання) дорослої людини. Напрямом психологічного супроводу навчання дорослих є налагодження системи психологічного консультування дорослих з питань кар'єрного розвитку. Профорієнтаційний напрямок психологічного супроводу навчання дорослих має три основних компоненти: діагностика; відбір і застосування методичних засобів; аналіз проміжних і кінцевих результатів, що дає можливість коректувати хід роботи. Суттєвою характеристикою профорієнтації в системі психологічного супроводу є створення умов для переходу особистості до самопомоги.

II.5. Відділення вищої освіти

У 2017 р. діяльність Відділення здійснювалась відповідно до річного плану роботи Національної академії педагогічних наук України, тематичних планів науково-дослідної роботи Інституту вищої освіти та тематичних планів науково-дослідної роботи дійсних членів і членів-кореспондентів НАПН України. Упродовж року відповідно до завдань НАПН України, поставлених у доповіді президента НАПН України В. Г. Кременя на загальних звітно-виборних зборах 24 березня 2017 р., здійснювався пошук ефективних економіко-управлінських детермінант розвитку вищої освіти та розроблялися інноваційні підходи до діяльності вищих навчальних закладів в умовах освітніх змін; розроблялися базові вимоги до освітнього і професійного рівня керівників установ і закладів освіти, вибудовувалися можливі інноваційні моделі управлінського циклу в умовах децентралізаційних процесів та збалансованого розвитку людського капіталу; здійснювався аналіз міжнародної співпраці закладів вищої освіти України із зарубіжними університетськими центрами, готувалися наукові та експертні рекомендації щодо конкретних кроків

імплементції Закону України «Про вищу освіту». Наукові дослідження за 5-ма темами здійснювалися Інститутом вищої освіти та за 33 темами членами Відділення. Університетом менеджменту освіти наукові дослідження за кошти державного бюджету у 2017 р. не виконувалися.

Упродовж 2017 р. продовжено роботу щодо розроблення стандартів вищої освіти, зорієнтованих на компетентісний підхід в освіті, узгоджених з новою структурою освітньо-кваліфікаційних рівнів вищої освіти, з Національною рамкою кваліфікацій, розроблених з урахуванням Міжнародної стандартної класифікації освіти. Продовжилася робота з визначення дієвих шляхів щодо входження національних наукових видань до міжнародних наукометричних баз даних, розроблення рекомендацій щодо застосування наукометричних даних для оцінювання результативності діяльності окремих науковців, навчальних закладів і системи освіти в цілому.

У результаті виконаних досліджень упродовж звітнього періоду науковцями Інституту вищої освіти одержано 31 закономірність, виявлено 46 тенденцій, розроблено 1 модель та 7 концепцій, висунуто 20 гіпотез, обґрунтовано 1 закон, 16 наукових принципів та 18 понять.

За напрямом «**Теорія і методологія педагогіки**» в Інституті вищої освіти досліджувалася тема «**Світоглядні пріоритети гуманізації вищої освіти**» (акад. В. І. Луговий). Основні результати дослідження:

– *з'ясовано, що:*

– наразі українські університети стоять перед глобальною дилемою свого розвитку. З одного боку, відсутність реальної фінансової автономії не дає змоги змінювати структурно кількість студентів, залучати найкращих викладачів. З іншого боку, підвищення глобальної конкуренції визначає загрозу самому подальшому існуванню більшості навчальних закладів через можливість програшу конкурентної боротьби за студентів. Уже зараз університети мають замислитися щодо якості освіти, яку вони надають;

– для вирішення проблеми підвищення якості освіти необхідно: впровадити систему щорічного моніторингу освітніх програм із залученням зовнішніх експертів не на формальних засадах, що допоможе суттєво їх удосконалити; розширити залучення викладачів до адміністративної роботи та лідерства в проектах; сприяти залученню студентів до всіх форм надання фідбеку та участі у модернізації освітніх програм та курсів; запровадити не формальне, а реальне підвищення кваліфікації викладачів на базі зовнішніх організацій, що сприятиме реальному удосконаленню якості викладання;

– *виведено:*

– закон базисної організації компетентностей, сутність якого полягає в тому, що базисна організація компетентностей є системною єдністю п'яти фундаментальних видів компетентностей – інтелектуально-знаннєвого, ціннісно-орієнтаційного, творчо-інноваційного, діалогу-консенсусного та художньо-творчого, що відповідно пов'язані з основними видами соціально-культурної інформації – знаннями, цінностями, проектами, консенсусами і художніми образами;

- *обґрунтовано закономірності:*
- першочергову відповідальність за якість вищої освіти несе сам навчальний заклад, кожен адміністратор та викладач персонально, а система зовнішнього забезпечення якості має слугувати для того, щоб система внутрішнього забезпечення якості конкретного університету давала результат і не діяла формально;
- *розроблено концепції:*
- концепція оцінювання ефективності викладачів;
- концепція оптимальної освітньої моделі на засадах академічних цінностей;
- *розроблено модель:*
- концептуальна модель гуманізації вищої освіти як засобу забезпечення її якості;
- *висунуто гіпотези:*
- в університетах України на сучасному етапі розвитку існує проблема вертикальної та горизонтальної комунікації;
- модернізація і реформування освіти на засадах людиноцентризму, зосередженість на ціннісно-концептуальних та поведінково-емоційних аспектах можуть дати кращий ефект, ніж поширені сьогодні організаційно-управлінські зміни;
- підвищення конкурентоспроможності української освіти можливе завдяки забезпеченню її якості через усвідомлення необхідності поширювати найкращий досвід у цій галузі, сприяти підвищенню якісного рівня освіти;
- якість вищої освіти безпосередньо залежить від культури забезпечення якості, яка формується через накопичення досвіду;
- якщо створити лідерську Асоціацію українських університетів за прикладом Асоціації американських університетів, членство у якій виборюється в конкурентному змаганні провідних національних університетів-лідерів, то це сприятиме забезпеченню і підвищенню якості вищої освіти в цілому, формуванню відповідної політики і стратегії розвитку вищої освіти в Україні, розробленню національного університетського рейтингу, його методології та індикаторів;
- *виявлено тенденції:*
- тенденція до корелятивної залежності між інтернаціоналізацією діяльності вищого навчального закладу та підвищенням якості освітянських послуг;
- більшість закладів освіти відмовляється від планів розширення, оскільки вони більше цінують як раз не додаткові тимчасові прибутки, а збереження затишної атмосфери, заради якої їх вибирають найкращі студенти. Головну роль при цьому відіграє рівень спілкування між викладачами та студентами;
- тенденція застосування змішаної моделі (контроль з боку держави та процеси самоконтролю) оцінювання діяльності закладів вищої освіти;

- формування культури якості вищої освіти для підвищення якості освітніх послуг;
- тенденція гуманізації вищої освіти на основі академічних цінностей: академічної свободи, автономії вищих навчальних закладів, академічної доброчесності, відповідальності, довіри;
- тенденція до розширення освітнього контенту, результатів навчання та професійних компетентностей у магістерській підготовці керівників закладів середньої освіти у Великій Британії;
- тенденція до розвитку дуальної викладацько-дослідницької функції науково-педагогічних працівників;
- *обґрунтовано наукові принципи:*
- принцип закритого кола (Close the loop): за кожним аудитом, опитуванням, оцінюванням мають прийматися та впроваджуватися управлінські рішення, здійснюватися комунікації щодо зміни, що внаслідок цього відбулися:
- частина університетської культури якості;
- людиноцентризм як домінуючий принцип при формуванні культури якості у сучасному європейському університеті;
- принцип конкурентності у вдосконаленні якості;
- принципи об'єктивності, валідності, прозорості і зрозумілості в рейтинговому оцінюванні закладів вищої освіти.

За напрямом **«Філософія освіти»** досліджувалися теми **«Гуманітарно-культурні стратегії розвитку університетської освіти в умовах трансформаційних змін»** (акад. В. П. Андрущенко), **«Розробка теорії та сукупності практичних методів моделювання процесів сталого розвитку в глобальному і регіональному контекстах»** (акад. М. З. Згуровський), **«Потенціал філософії освіти та особливості української філософської педагогіки»** (чл.-кор. П. Ю. Саух), **«Синергізм використання новітніх технологій та класичних методів викладання природничих дисциплін у вищій медичній школі України»** (чл.-кор. О. В. Чалий), **«Інтернаціоналізація як спосіб підвищення конкурентоспроможності сучасного університету»** (чл.-кор. К. В. Балабанов), та в Інституті вищої освіти **«Культурно-гуманітарні стратегії розвитку університетської освіти в умовах динамічних суспільних трансформацій»** (керівник – докт. філос. наук І. В. Степаненко). Основні результати досліджень:

- з'ясовано причини падіння статусу філософії в сучасному світі, які зумовили гостру потребу в новій Я-концепції філософії, усвідомленні її власного єства та форм існування;
- доведено, що єдиним її життєдайним імперативом має стати зворотній шлях до мудрості. Лише за цієї умови з'явиться перспектива, в якій усі лінії філософії, що розійшлися з єдиної точки «наївної мудрості», знову поєднуються в алгоритмі «збагаченої мудрості», яку можна було б назвати всеосяжним софійним середовищем (софіосферою);

– встановлено, що в інтелектуальній історії людства завжди існувала й існує тісна взаємодія філософії і педагогіки. Будь-яка педагогічна система завжди своїм підґрунтям мала певну філософську систему, а будь-яка філософська система як прикладне втілення реалізовувалось через педагогічні принципи та ідеї. За змістом педагогіку та філософію єднає їх антропоспрямованість;

– доведено, що успішною може бути та навчально-виховна система, яка ґрунтується на «трикутнику» (філософія-освіта-виховання);

– окреслено причини «розбігання» ліній навчання і виховання в сучасному освітньому процесі;

– доведено, що вирішити проблему розбалансованості навчально-освітнього процесу можливо лише на основі гуманітарної парадигми, яка виступає основою генетичної пов'язаності знань, умінь, компетентностей, моральних імперативів і життєвих цінностей;

– запропоновано механізм пов'язаності навчально-виховного процесу через розв'язання трьох блоків проблем. Живильним джерелом кожного з цих блоків мають стати ідеї так званого нового гуманізму в освіті;

– здійснено філософський аналіз соціокультурних тенденцій в сучасному молодіжному середовищі;

– визначено особливості кожної із них та запропоновано новітні форми і методи виховної роботи з сучасною молоддю;

– на основі системного аналізу нових тенденцій уніфікації, комерціалізації та масовизації вищої освіти запропоновано цілеутворюючий алгоритм синтезу утилітарної прагматики професійної підготовки фахівця у вищій школі з прагматикою фундаментальних знань, завдяки якому інноваційне суспільство забезпечить потреби цивілізаційного розвитку, збереже і посилить його гуманістичний потенціал, наповнить життя і діяльність людини смислами і цінностями. Доведено, що такий підхід дозволить вищій освіті не лише зберегти себе, але і на новому рівні виконувати важливу соціокультурну місію;

– встановлено основні проблемні вузли вітчизняної вищої освіти, запропоновано конкретні кроки щодо її системного реформування, які здатні закласти фундамент випереджувальної, а не пристосовницької освітньої матриці;

– запропоновано нову структуру вищої школи та розроблено модель оптимізації закладів вищої освіти;

– з'ясовано, що як і всі інші суспільні інститути, освіта стає все більш відкритим інститутом для міжнародного співробітництва;

– доведено, що глобальний освітній простір об'єднує національні освітні системи різних типів і рівнів, що значно різняться по філософським і культурним традиціям, рівнем цілей і завдань, рівнем досягнутого розвитку. Відповідно, у кожній національній освітній системі одночасно відчувається вплив глобальних тенденцій, а при цьому й забезпечується збереження різноманітності;

– на основі проведеного SWOT-аналізу міжнародної діяльності університету визначено основні вектори розвитку інтернаціоналізації освіти, а саме: визнання інтернаціоналізації стратегічним напрямом розвитку університету; модернізація структури управління університетом та оптимізація його організаційної структури; оновлення нормативної бази університету щодо організації освітнього процесу у відповідності до сучасних вимог інтернаціоналізації (положення, що регламентують роботу структурних підрозділів університету, освітню і наукову діяльність вишу тощо); збільшення кількості викладачів, які опановують англійську мову з метою підтвердження рівня володіння B2 та запровадження освітніх програм англійською мовою;

– *обґрунтовано наукові принципи:*

– принцип сходження від абстрактного до конкретного при розробленні стратегії інтернаціоналізації на державному та інституційному рівнях;

– принцип взаємного узгодження у цільовому вимірі інтернаціоналізації вищої освіти цілей-цінностей, які відкрито декларуються і мають переважно гуманістичний характер та цілей-інструментів, які практично реалізуються і мають переважно прагматичний характер;

– принцип культурно-гуманітарного наповнення інтернаціоналізації вищої освіти, який є необхідним запобіжником виродження цього процесу у самодостатній механізм підвищення конкурентоспроможності країни і її закладів вищої освіти на світовому ринку надання освітніх послуг, що становить особливу загрозу для країн «третього світу» (зокрема України), які не здатні на рівних конкурувати із високорозвинутими країнами;

– принцип модернізації освіти в інформаційному суспільстві. В сучасних тенденціях суспільного розвитку з усе загальнішою необхідністю постає потреба вирішення в теоретичному і практичному плані проблеми громадянської інституційної демократизації, зокрема систем освіти, виховання, управління освітою в реалізації ідеї демократичного суспільного розвитку;

– принцип інтеграції соціальної філософії, філософії освіти, глобалістики і менеджменту в «соціальній філософії освіти» як базис для розроблення світоглядних основ інституційно-громадянського процесу;

– принцип мультифункціонального призначення інтернаціоналізації вищої освіти – соціокультурного, що має на меті поглибити знання про інші культури, сприяти міжнаціональному розумінню тощо; *політичного*: сприяти формуванню майбутніх політичних та налагодженню економічних зв'язків; *економічного*: домогтися конкурентоспроможності випускників на глобальному ринку праці; *академічного*: розширити міжнаціональний масштаб наукових досліджень, академічні горизонти, залучити до навчання кращих студентів;

– *встановлено закономірності, сутність яких полягає в тому, що:*

– наявність державної комплексної стратегії інтернаціоналізації вищої освіти, яка розроблена і реалізується як частина загальної стратегії стійкого розвитку суспільства, закономірно призводить до інтенсифікації процесу інтернаціоналізації вищої освіти на всіх рівнях і підвищення його ефективності та якості;

– найбільший економічний ефект від інтернаціоналізації вищої освіти мають вже і так економічно успішні країни і університети. А залучення та утримання найбільш талановитих студентів є однією з найбільш успішних стратегій для досягнення позитивних економічних результатів на середньостроковий та довгостроковий періоди. Серйозною загрозою при цьому стає «відплив мізків», тому в сучасних умовах закономірно все більше робиться наголос на необхідності налагодження у ході інтернаціоналізації «обміну мізками», що має знайти відображення і на стратегічному, і на інструментальному рівнях;

– найбільших успіхів в інтернаціоналізації вищої освіти закономірно досягають ті країни, де на державному рівні існує розроблена стратегія із чітким визначенням цілей, пріоритетів, механізмів і системою заходів, підкріплених відповідним фінансовим забезпеченням;

– ефективність національної стратегії інтернаціоналізації вищої освіти суттєво залежить від застосування перспективи методологічного космополітизму – інтеграції національного, регіонального і глобального вимірів на основі чіткого усвідомлення національних інтересів, можливостей і перспектив розвитку;

– *висунуто гіпотези:*

– здійснення інтернаціоналізації вищої освіти на засадах особистісно орієнтованого підходу відповідає потребі підготовки молодшої людини до життя у глобалізованому світі в умовах динамічних цивілізаційних трансформацій і є важливим чинником підвищення якості людського капіталу країни;

– вища освіта повинна бути реконструйована для вирішення завдань новітньої технологічної революції, водночас треба враховувати, що в глобалізованому світі існує загрозна зростаюча нерівність, конфлікти і небезпеки, тому, щоб вища освіта стала здатною відповідати на виклики сучасності, вона повинна досліджувати і вирішувати й ці проблеми;

– серед існуючих умов і передумов успішного формування і функціонування систем освіти та ефективних моделей багаторівневого менеджменту освіти необхідним є наявність розвинутого громадянського суспільства;

– в межах інтернаціональних моделей філософії освіти (і пов'язаних з ними моделями менеджменту освіти) для чіткішої деталізації необхідно визначити напрями філософії і менеджменту освіти, котрі формуються відповідно у тій чи іншій інтернаціональній моделі, а в межах напрямів – виникають і розвиваються концепції філософії і менеджменту освіти;

– трансформативне навчання дорослих в процесі інтернаціоналізації на засадах мультимодальної освіти буде ефективним за умови залучення експресивних видів діяльності для переформатування і модифікації системи ціннісно-смыслових орієнтацій та «складу-розуму-і-почуттів»;

– *виявлено тенденції:*

– в останні роки інтернаціоналізація вищої освіти перетворилася із другорядного на першочергове питання і набула характеру імперативу, як на державному, так і на інституційному рівні;

– цілі інтернаціоналізації вищої освіти постійно еволюціонують разом із зміною контексту, в якому вона відбувається, появою її нових форм і нових учасників;

– особистісна орієнтація, що реалізується через впровадження компетентнісного підходу, набуває все більшої ваги у комплексних стратегіях інтернаціоналізації вищої освіти і підсилює їх культурний і гуманістичний потенціал;

– ринок надання освітніх послуг іноземним студентам постійно зростає, як зростає і конкуренція на цьому ринку. Це призводить до розвитку міжнародного сегменту вищої освіти як одного із пріоритетних стратегічних напрямів державної освітньої політики і виражається у розробленні та впровадженні цільових довготермінових програм розвитку експорту освітніх послуг;

– у межах особистісно орієнтованих освітніх стратегій пріоритетним стає завдання формування трансверсальних компетентностей (transferable or soft skills), що відповідає як вимогам життя у суспільстві, що стрімко змінюється, так і вимогам ринку праці, який вже відреагував на цю зростаючу динаміку суспільного розвитку. Водночас, усе більше уваги приділяється тому, як інтернаціоналізація і міжнародна мобільність впливають на трансформацію особистості у цілому – її знань, навичок, вмінь, а також особистісного ядра – рис характеру, мотивів, ціннісних орієнтацій, життєвих установок;

– у межах компетентнісного підходу до інтернаціоналізації вищої освіти все більше ваги набувають ціннісні аспекти. За даними, які наводить Uwe Brandenburg, мобільність впливає на формування відчуття сильного зв'язку з Європою і ті, хто пройшов ERASMUS мобільність, відчують себе більш європейцями;

– *розроблено концепції:*

– концепція інтернаціоналізації вищої освіти на засадах особистісно орієнтованого підходу;

– концепція інтернаціоналізації вищої освіти в Україні на основі культурно-гуманітарних стратегій;

– *розроблено моделі:*

– концептуальна теоретична модель синергетико-комунікативно-діалогічної освіти та полідисциплінарної теорії освіти – ед'юкології – в соціальній філософії освіти із врахуванням процесів інтернаціоналізації та глобалізації вищої освіти;

– субсидіарно-деліберативна концептуальна модель інституційного розвитку в умовах глобальних суспільних трансформацій і освітньої інтернаціоналізації.

За напрямом «Теорія і методика виховання» досліджувалися теми «*Одухотворений образ людини XXI століття: наукові підходи і шляхи*

реалізації» (акад. Г. П. Шевченко) і продовжилося дослідження теми *«Національне та патріотичне виховання молоді в процесі вивчення та дослідження проблеми забезпечення державного суверенітету України»* (чл.-кор. О. В. Скрипнюк) та *«Роль інформації і знання у формуванні нової свідомості людини»* (чл.-кор. В. Д. Пархоменко). Основні результати досліджень:

- визначено та обґрунтовано комплекс наукових підходів до проблеми формування одухотвореного образу людини XXI століття;

- запропоновано шляхи консолідації українського суспільства на основі нових механізмів соціально-культурної інтеграції та солідарності через подолання глибокої соціальної нерівності, тотальної недовіри громадян до владних структур, їх рішень; подолання соціального та морально-етичного нігілізму;

- обґрунтовано необхідність подолання аномійної деморалізованості Українського суспільства та браку відповідальності на всіх рівнях суспільства щодо його модернізації, включаючи громадян, громади, політиків, соціальні інституції разом з державою;

- обґрунтовано домінуючий вплив культурно-художніх традицій українського народу на почуттєво-емоційну сферу особистості, що сприяє її цілісному духовно-моральному та естетичному розвитку;

- доведено, що в умовах крайньої диференціації та колосальної неоднорідності суспільства за економічним та соціальним статусом, світоглядними, політичними, ціннісними установками, що загрожують соціальним вибухом, надзвичайно важливими стають проблеми толерантності, досягнення консенсусу та довіри між соціальними, національними, релігійними групами, довіри суспільства до влади, економічних та правових інститутів;

- доведено, що духовний розвиток людини є єдиним головним пріоритетом розвитку людства у майбутньому;

- обґрунтовано необхідність реального забезпечення прав на справедливе судочинство громадян, захист бізнесу від бюрократичного свавілля, необхідність державних гарантій, рівності можливостей у ринковій конкуренції, правових гарантій, врахування інтересів меншості при прийнятті суспільно значущих рішень, посилення комунікації між владою і населенням та ін. З огляду на перелічене аргументовано, що інтеграція України до європейських структур має відбуватися в контексті новоєвропейського процесу модернізації, в основі якого є такі цінності як «свобода», «рівність», «братерство».

За напрямом **«Професійна педагогіка»** досліджувалися теми *«Саморегуляція як основа успішної педагогічної діяльності»* (чл.-кор. М. В. Гриньова) та в Інституті вищої освіти *«Теоретичні основи і технологія професійного розвитку науково-педагогічних працівників університетів в умовах інтеграції вищої освіти і науки»* (керівник – чл.-кор. О. Г. Ярошенко). Основні результати досліджень:

- з'ясовано зміст дослідницької та методичної роботи у підрозділах закладу вищої освіти відповідно до механізмів саморегуляції;
- встановлено взаємозв'язок між науковою активністю обдарованих студентів, їх участю в соціальних та наукових практико орієнтованих проектах і підвищенням рівня їх професійної спрямованості та мотивації на майбутню професійну діяльність;
- доведено значимість курсу та напрямку підготовки «Здоров'я людини» у контексті сучасних реформацій освіти;
- обґрунтовано саморегуляційні механізми управлінської діяльності у навчально-виховному процесі;
- розроблено методику адаптації внутрішньо переміщених осіб до нового середовища на основі принципів саморегуляції;
- встановлено, що у нових умовах творення вітчизняної вищої освіти стартовою платформою професійного розвитку науково-педагогічного працівника стає здобуття вищої освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні;
- в основу розвитку викладацької компетентності здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти слід покладати забезпечення якості освітньо-наукових програм, яка досягається кореляцією з місією й стратегією університету (наукової установи) та потребами ринку праці; узгодженістю змісту освітньої програми зі стандартами, вибором форм і методів, що відповідають цілям і завданням освітньої програми;
- з'ясовано, що кожен університет в Україні формує власну модель професійного розвитку науково-педагогічних працівників;
- доведено, що наукова діяльність науково-педагогічних працівників університету підпорядкована загальній структурі діяльності людини, її об'єкти різноманітні і можуть стосуватися процесів чи явищ, характерних для конкретної наукової галузі чи освітнього процесу університету;
- *обґрунтовано наукові принципи:*
  - формування дослідницької компетентності науково-педагогічних працівників: функціональної єдності, наступності, неперервності, гнучкості, варіативності, добровільності, транснаціональності;
  - стандартизованості професійного профілю науково-педагогічного працівника закладу вищої освіти;
  - кар'єрного зростання науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти в умовах інтеграції вищої освіти і науки: умотивованість професійного розвитку; професійна мобільність; стратегічна узгодженість індивідуальних особливостей та професійного розвитку;
  - професійного розвитку молодих викладачів: професійної відповідальності; збалансування професійного й особистісного у діяльності молодого викладача; стимулювання до співпраці з досвідченими викладачами; наставництва;
  - розроблення освітньо-наукових програм: студентоцентрованість; відкритість і прозорість; сучасність змісту, форм, методів і технологій навчання; варіативність і гнучкість; практична спрямованість;

- виявлено тенденції:
- у дослідницькій діяльності науково-педагогічних працівників збільшується частка досліджень, пов'язаних з удосконаленням освітнього процесу на засадах інтеграції вищої освіти і науки, а також зростають наміри науково-педагогічних працівників до виконання міжнародних дослідницьких проектів;
- збільшення використання моделювання як методу дослідження різних явищ і процесів професійного розвитку науково-педагогічних працівників;
- в умовах входження України до Європейського простору вищої освіти традиційні ціннісні компетентності науково-педагогічних працівників переосмислюються та збагачуються новими цінностями, що відповідають новітнім європейським стандартам;
- висунуто гіпотези:
- розроблення професійних профілів науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти з урахуванням європейських принципів стане інструментом добору й оцінювання їх професійної діяльності що позитивно позначиться на їх кар'єрному зростанні;
- залучення та представлення молодих викладачів в управлінсько-організаційних процесах освітньої установи сприятиме розумінню та усвідомленню ними цілей професійної діяльності, що підвищить її продуктивність, а освітні установи матимуть науково-педагогічних працівників, мотивованих до навчання здобувачів вищої освіти на основі досліджень та через дослідження.

За напрямом **«Якість освіти. Управління розвитком освіти»** досліджувалися теми **«Наукові засади створення інформаційно-аналітичної системи «Електронний університет»** (акад. О. К. Закусило), **«Системний аналіз процесів трансформації вищої технічної освіти в Україні і світі у період до 2020 року та прогнозування тенденцій її подальшого розвитку»** (акад. Б. І. Мокін), **«Комплексний підхід до системи забезпечення якості вищої освіти як шлях до інтеграції у світовий освітній простір»** (акад. М. В. Загірняк), **«Теоретико-методологічні засади впровадження в Україні європейських механізмів забезпечення якості вищої освіти»** (чл.-кор. О. Л. Голубенко), **«Тенденції стандартизації вищої освіти як складової забезпечення якості вищої освіти в контексті європейської інтеграції та глобалізації»** (акад. В. І. Луговий), **«Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в економічних навчальних закладах»** (акад. А. А. Мазаракі), **«Розроблення та впровадження системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (на прикладі Національного університету «Львівська політехніка»)»** (чл.-кор. Ю. Я. Бобало) **«Підвищення якості підготовки фахівців з вищою освітою у галузі економіки та менеджменту України»** (чл.-кор. В. С. Пономаренко). В Інституті вищої освіти досліджувалися теми **«Розвиток інституційного потенціалу університетів у контексті глобального лідерства»** (керівник – докт. філос. наук – В. С. Курбатов),

«Економічні відносини у системі вищої освіти: модернізація в умовах інноваційної економіки» (керівник – канд. екон. наук – Ю. М. Вітренко). Основні результати досліджень:

– проаналізовано вітчизняні і зарубіжні системи рейтингування діяльності вищих навчальних закладів;

– розроблено базу даних для зберігання та обробки більше 920 показників діяльності університету (структура закладу вищої освіти, інтеграційні зв'язки, міжнародна активність, наукова діяльність, дослідницькі проекти з промисловими та бізнес компаніями, контингент студентів, релігія, чисельність та якість науково-педагогічного персоналу, якість науково-технічної діяльності, ресурсне забезпечення, академічна підтримка студентів студентські товариства тощо);

– розроблено проект створення освітньої корпорації – Відкритий університет, як системи, що представляється цілісною інтегрованою єдністю сукупності суттєвих елементів цієї системи і зв'язків між ними, виділених за ознакою належності цих елементів до усіх складових діяльності університету: в освітній, науковій, організаційно-управлінській, фінансово-економічній і нормативно-правовій діяльності;

– розроблено й впроваджено прийнятний для ідентифікації якості діяльності метод розрахунку набору показників, що можуть бути використані для оцінювання якості на основі результатів виконання заходів, передбачених стратегією розвитку закладу;

– запропоновано модель створення у структурі університету, спеціалізованого підрозділу, в якому роль корпоративного партнера (замовника-роботодавця) консолідовано бере на себе регіональний Центр зайнятості населення, або Спілка роботодавців, інша професійна громадська організація, яка може об'єднати запити кількох роботодавців або компаній;

– сформульовано основні засади внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти, розробленої у Національному університеті «Львівська політехніка»;

– показано, що забезпечення якості вищої освіти є інтегрованим результатом управлінських функцій, що здійснюються на рівні держави та на рівні кожного університету як складової системи вищої освіти. Система забезпечення закладами вищої освіти якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості) є однією із трьох відомих взаємопов'язаних складових системи забезпечення якості вищої освіти в Україні;

– удосконалено процедури та заходи щодо забезпечення якості освітньої діяльності за основними напрямками діяльності університету (освітньої, наукової, міжнародної академічної співпраці) з урахуванням якості контингенту студентів; освітнього процесу; науково-дослідної роботи студентів; науково-педагогічних працівників; інформаційного забезпечення; матеріально-технічного забезпечення;

- розвинено основні положення функціонування системи внутрішнього забезпечення якості. Показано, що важливим аспектом функціонування системи є використання мотиваційних механізмів; вони передбачають такі форми мотивування: матеріальне (преміювання, встановлення надбавок і доплат, інші заохочувальні виплати тощо, трудове (створення комфортних умов праці, формування корпоративної культури тощо) і статусне (кар'єрне зростання, визнання досягнень тощо), а також стимулювання відповідальності та застосування штрафних санкцій (попередження, догана, зменшення обсягу надбавок, їх зняття, переведення на нижчу посаду тощо);
  - узагальнено наукові розробки з педагогічного дизайну;
  - розроблено методику оцінювання якості систем підтримки e-learning;
  - удосконалено методику підвищення ефективності електронного навчання засобами мультимедійних навчальних комплексів і методику оцінювання результатів реалізації e-learning в організаціях;
  - встановлені особливості формування модельного базису господарюючих суб'єктів;
  - узагальнені проблеми моделювання процесів управління в інформаційній економіці та шляхи їхнього вирішення;
  - узагальнені проблеми державного замовлення закладу вищої освіти (ЗВО) на фахівців та розроблено модельне забезпечення управління ним за концепцією централізованого управління;
  - розроблено систему анкетування роботодавців та абітурієнтів з метою визначення іміджевої привабливості закладів вищої освіти;
  - розроблено автоматизовану систему тестування, навчання та моніторингу. Отримано патент на корисну модель;
  - розроблено пристрій для управління процесом комп'ютерного навчання і контролю знань. Отримано патент на корисну модель;
  - узагальнено методики оцінки функціональної ефективності обміну даними в корпоративних науково-освітніх мережах. Розроблено і обґрунтовано вибір комплексного показника ефективності функціонування цих мереж;
  - доповнено та модифіковано технологію бенчмаркінгу результативності банку на основі концепції життєвого циклу та DEA підходу;
  - встановлені характеристики каузального поля підприємницької активності в Україні та зроблено порівняльний аналіз з відповідними характеристиками в інших країнах з метою усунення негативних тенденцій;
  - з'ясовано, що рейтинги закладів вищої освіти, які останні роки розробляються різними агенціями і друкуються у засобах масової інформації, з різних причин не можуть у повній мірі бути використані для управління якістю вищої освіти ні на державному рівні, ні на рівні окремих університетів.
  - встановлено ключові недоліки діючих рейтингів та розроблено пропозиції по удосконаленню системи рейтингування закладів вищої освіти в Україні;

– показано, що в сучасній освіті на сьогодні на першому плані не сам процес навчання, а проблема забезпечення необхідного рівня параметрів успішності та якості навчання;

– встановлено, що відповідно до кваліфікаційних вимог і професійних компетенцій фахівців технічних галузей знань їх діяльність вельми різнопланова та вимагає різноманітних і глибоких знань законів природи й закономірностей розвитку ряду суміжних галузей прикладної науки і техніки, умінь і навичок для того, щоб виконувати та супроводжувати конкурентоспроможні розробки технічних пристроїв, систем, комплексів, технологій. Інженери мають планувати і здійснювати всі етапи життєвого циклу зразків нової техніки, починаючи з виявлення суспільних потреб, продовжуючи проектуванням, виробництвом, експлуатацією і закінчуючи зняттям із виробництва та утилізацією;

– доведено, що практичне забезпечення та реалізація лабораторного практикуму за традиційними підходами з використанням лабораторних стендів та установок (у тому числі й експериментальних), потребує значних матеріальних витрат навчального закладу. Це пов'язано не тільки зі створенням окремих зразків сучасного лабораторного обладнання, а також з необхідністю його обслуговування та постійної модернізації (ураховуючи моральне старіння та ремонт). Витрати на організацію і проведення лабораторних практикумів можуть складати до 80 % усіх витрат на підготовку фахівців у галузі техніки і технологій. Але, головне, що традиційні навчальні лабораторії не виконують своєї основної функції, яка полягає у тому, щоб навчити студентів постановці, проведенню та обробленню результатів інженерних експериментів. Окрім того, звичайні навчальні лабораторії мають обмежені можливості для проведення експериментальних досліджень, наприклад, дослідження та аналізу передаварійних і аварійних режимів, неприпустимих у реальних умовах;

– запропоновано вирішення такого багатопланового питання реалізовувати через створення та запровадження у лабораторні практикуми віртуальних лабораторних комплексів;

– *обґрунтовано поняття:*

– інституційна спроможність закладів вищої освіти – це якісна характеристика університету як інституції та його спільноти здійснювати ефективну діяльність та забезпечувати динамічний розвиток відповідно до визначених корпоративних місії, візії та цінностей. Інституційна спроможність університету є основою його життєдіяльності (життєвого потенціалу);

– інституційний розвиток закладів вищої освіти – це система взаємопов'язаних між собою елементів (у форматі документів, процедур, інституційних структур, заходів тощо), спрямованих на посилення спроможності університету як інституції та розвиток колегіальної компетентності університетської спільноти;

– лідерський потенціал закладів вищої освіти – система якісних характеристик університету як інституції та його спільноти безпосередньо, що спричинюють та підтримують імплементацію та розвиток принципів

розподіленого лідерства на інституційному та індивідуальному рівнях, та які, як правило легітимізовані на рівні відповідних інституційних політик, принципів і процедур;

- безоплатна вища освіта – це здобуття фізичною особою вищої освіти на конкурсних умовах з оплатою послуг вищої освіти за рахунок видатків державного, та/або місцевих бюджетів, коштів господарських та громадських організацій;

- виробник послуг вищої освіти (вищий навчальний заклад) як суб'єкт економічної (господарської) діяльності – це інституціональна одиниця, основною метою якої є виробництво і надання послуг вищої освіти відповідно до визначених у законному порядку державних стандартів послуг вищої освіти та можливих додаткових вимог, сформульованих замовником у документі щодо виконання замовлення (договір, угода, контракт) та зареєстрована у законному порядку.

- заклад вищої освіти як бюджетна установа – це юридична особа, інституційна одиниця, яка створена в установленому порядку, що повністю утримується за рахунок відповідно державного чи місцевих бюджетів і є неприбутковою;

- державний стандарт послуги вищої освіти – це визначена відповідно до встановленого законом порядку сукупність мінімальних характеристик змін в інтелектуальному стані осіб, які мають відбутися в результаті освітньої діяльності кожного рівня в межах кожної спеціальності вищої освіти, і які є основою разом із професійним стандартом, стандартами вищої освіти та освітньої діяльності для визначення (розрахунку) її вартості;

- економічна діяльність у сфері вищої освіти – виробництво і надання послуг вищої освіти відповідно до визначень офіційних міжнародних і національних статистичних класифікацій;

- послуга вищої освіти як результат економічної діяльності – це освітня діяльність офіційно зареєстрованих інституціональних одиниць, що вносить зміни в інтелектуальний стан окремої особи, виробляється на замовлення відповідно до державних стандартів вищої освіти та можливих додаткових вимог, сформульованих замовником у документі щодо виконання замовлення (договір, угода, контракт тощо), і яка має вартісний вираз;

- ринок послуг вищої освіти – це сукупність економічних відносин при купівлі-продажу послуг вищої освіти, які виникають між споживачем послуг вищої освіти (здобувачем вищої освіти), замовником (органом державної влади, місцевого самоврядування, корпорацією, некомерційними організаціями тощо, які можуть оплачувати надані послуги вищої освіти повністю або частково) та виробником послуг вищої освіти (вищим навчальним закладом);

- споживач послуг вищої освіти – це фізична особа, яка відповідно до визначених замовником послуг вищої освіти умов виконання замовлення на надання послуг вищої освіти здобуває вищу освіту з оплатою послуг вищої освіти як за рахунок одного із джерел фінансування (державний бюджет,

місцевий бюджет, кошти юридичних чи фізичних осіб, власних коштів), так і за рахунок кількох джерел фінансування;

– якість послуги вищої освіти – це відповідність або перевищення сукупних характеристик змін в інтелектуальному стані осіб кожного рівня вищої освіти у межах кожної спеціальності, встановлених державним стандартом послуг вищої освіти;

– *встановлено закономірності:*

– процеси переходу економіки України від принципів планової економіки на принципи вільної ринкової економіки об'єктивно обумовлюють закономірність переходу економічних відносин у сфері вищої освіти України теж на принципи сучасної ринкової економіки з урахуванням особливостей вищої освіти, як одного із інститутів сучасних суспільних відносин;

– залежність ефективності дослідницького лідерства від наявності узгоджених спільних цінностей;

– залежність ефективності дослідницького лідерства від оптимальності співвідношення цілеспрямованих управлінських впливів та самоорганізації й саморегулювання;

– залежність між університетською автономією, ефективним університетським врядуванням та розподіленим лідерством. Повнота реалізації університетської автономії визначається ефективністю функціонування системи університетського врядування, основу якого формує розподілене лідерство;

– залежність між розширенням університетської автономії та рівнем інституційної спроможності університетів. Можливості для реалізації та розширення університетської автономії обумовлені рівнем інституційної спроможності закладів вищої освіти;

– вплив міжнародних рейтингів на розвиток лідерського потенціалу університетів. Перетворення університетських рейтингів на ефективний механізм розвитку лідерського потенціалу університетів;

– залежність успішності імплементації парадигми лідерства у вищу освіту від світоглядних вимірів соціуму. Імплементація парадигми лідерства в систему вітчизняної вищої освіти з метою розвитку її інституційного потенціалу гальмується світоглядними розбіжностями між соціальним простором країн, звідки ця парадигма запозичується, та вітчизняним соціальним простором;

– залежність між конкурентоспроможністю закладів вищої освіти та можливостями для реалізації людського потенціалу суспільства;

– залежність між свободою вибору, рівнем компетентності особистості та дотриманням принципу рівності;

– *висунуто гіпотези:*

– розроблення сучасних ринкових механізмів економічних відносин у системі вищої освіти сприятиме реалізації конституційного права громадян України на якісну вищу освіту та підвищення ефективності використання суспільних коштів;

– процес професійної соціалізації студента передбачає особистісну активність, оскільки взаємодія та вплив на систему соціальних зв'язків та відносин вимагає прийняття певного рішення і включає у себе набір характеристик, таких як ціле утворення, мобілізація суб'єкта діяльності, побудову стратегій діяльності;

– парадигма лідерства, що має прийти на заміну консервативному традиційному адмініструванню у вищій освіті, дозволить розкріпачити творчий потенціал особистості студентів і науково-педагогічних працівників, сприятиме їх максимальній самореалізації, що в кінцевому підсумку забезпечить суттєве підвищення ефективності управління як вищою освітою, так і суспільством у цілому;

– *розроблено модель:*

– взаємодії та розвитку закладів вищої освіти і суспільства;

– *виявлено тенденції:*

– значного зниження адміністративного навантаження на дослідницькі установи;

– розширення університетської автономії через розвиток інституційної спроможності закладів вищої освіти;

– підвищення актуальності та різноманітності програм європейського, національного та інституційного рівня щодо розвитку лідерського потенціалу університетів;

– актуалізації та підвищення ролі соціальної відповідальності університетів;

– посилення участі студентів в управлінні університетом та у розвитку Європейського простору вищої освіти;

– модернізація економічних відносин у сфері вищої освіти України продовжує здійснюватись в умовах моделі економічної діяльності вищої освіти, яка не відповідає концептуальним засадам ринкової економіки;

– залишається вражаюче слабкий взаємозв'язок між високими показниками масштабів освітньої діяльності сфери вищої освіти України і значеннями валового внутрішнього продукту на душу населення за паритетом купівельної спроможності у доларах США.

За напрямом **«Теоретико-методологічні та методичні засади реформування освіти осіб з особливими потребами в сучасних суспільно-економічних умовах»** досліджувалася тема **«Формування новітніх підходів до організації виховання і навчання та їх практичне втілення (на прикладі Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»** (акад. П. М. Таланчук). Основні результати дослідження:

– обґрунтовано актуальність і життєву необхідність формування особистості людини, здатної до ноосферо-онтологічного мислення, і розумної творчої діяльності з метою обмеження непотрібних для еволюції процесів та припинення хижацького природокористування;

– обґрунтовано перетворення освіти в інструмент формування нових принципів поведінки людини з новою планетарною свідомістю;

– розроблено технології навчання й виховання від дитячого садочка до університетської громади в рамках патріотично-освітньо-виховного проекту «Моя Україна у світі єдина»;

– розроблено науково-педагогічні технології інклюзивного навчання студентів з інвалідністю, сучасні технології реабілітації людей з інвалідністю.

За напрямом **«Теоретико-методологічні засади вищої освіти»** досліджувалися теми **«Теоретичний та емпіричний аспекти концепту самостійності вищих навчальних закладів: історична ретроспектива та сучасність»** (акад. С. В. Ківалов) та **«Трансформація вищої освіти в інформаційному суспільстві»** (чл.-кор. В. С. Бакіров), **«Інноваційні процеси в освітньому просторі вищого навчального закладу»** (чл.-кор. А. І. Кузьмінський), **«Особливості та механізми забезпечення євроінтеграції вищої освіти України»** (чл.-кор. М. Ф. Степко), **«Теоретичні основи розвитку системи вищої освіти в постмодерністському суспільстві»** (акад. М. Б. Євтух), **«Болонський процес як засіб інтеграції і демократизації системи вищої освіти України»** (акад. Л. О. Каніщенко), та **«Інформаційно-аналітична система управління вищим навчальним закладом»** (чл.-кор. О. В. Співаковський), **«Розробка методології високоефективної організації освітнього процесу в області ІТ в українській вищій школі»** (чл.-кор. Р. Н. Кветний). Основні результати досліджень:

– доведено, що теоретичний компонент та практика реалізації процесу розвитку ефективної системи вищої освіти в розвинених країнах світу спирається саме на принцип максимальної самостійності вищих навчальних закладів, як важливого та багатокомпонентного суб'єкта соціальної реальності;

– аргументовано, що в першу чергу це потребує вдосконаленої національної правової бази, яка імплементує основні засади правового поля європейського освітнього простору і при цьому зберігає та відроджує національні освітянські традиції. Це дає можливість поєднувати історичний досвід з сучасними підходами, надаючи актуальності багатьом трендам освітньої діяльності, зокрема щодо самостійності навчальних закладів;

– узагальнено прояв тенденції необхідності і важливості постійного осучаснення законодавчо закріплених норм щодо форм та методів навчання, чіткої орієнтованості на реальні практичні зміни в освітньому процесі, гарантії відсутності надмірної політизації освітньої сфери і незалежності її трансформацій від персоніфікації керівництва освітньою системою;

– доповнено параметри та характеристики ряду базисних категорій щодо самостійного вибору навчальних закладів в сфері підготовки фахівців за конкретними напрямками з урахуванням кращого зарубіжного досвіду;

– проаналізовані структуризація освітньої системи в сучасному інформаційному суспільстві та існуючі виклики щодо принципу самостійності в системі освіти;

– визначені суспільні, науково-теоретичні та науково-практичні аспекти переваги концепту “самостійність освітніх закладів” порівняно з моделлю “керованість освітніх закладів”;

- встановлено сутність впровадження концепту самостійності вищих навчальних закладів не як привілею, а як втілення академічної свободи задля зростання якості освіти на прикладі функціонування освітніх закладів ряду держав Європи та Америки;
- з'ясовані особливості структури та змісту реалізації такого підходу в освітній системі в історичній ретроспективі;
- обгрунтовані пріоритетні напрямки вдосконалення вітчизняного освітнього процесу з урахуванням узагальнення кращого світового досвіду реалізації концепцій та практичних моделей вищої освіти, орієнтованих на самостійність;
- з'ясовано концептуальну методологічну стратегію створення системи соціологічного *on-line* моніторингу реформування вітчизняної вищої освіти; місце і роль соціологічного *on-line* моніторингу, його необхідність у реформуванні системи вищої освіти України як інструменту регулярної оцінки стану реформування вищої школи та забезпечення якості освіти;
- встановлено концептуальну стратегію створення системи соціологічного *on-line* моніторингу реформування вітчизняної вищої освіти;
- доведено, що розвиток сучасних інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ) і систем захисту інформації (СЗІ) дає змогу створити систему соціологічного *on-line* опитування значних масивів респондентів, забезпечуючи анонімність відповідей необхідну достовірність, оперативність та захист інформації;
- обгрунтовано необхідність систематичного національного *on-line* опитування студентів, викладачів та адміністрації закладу вищої освіти (ЗВО) як зовнішньої незалежної оцінки стану реформування вищої школи та забезпечення якості освіти, для різних зацікавлених сторін українського суспільства;
- розроблено макет і прототип інформаційної технології соціологічного *online* моніторингу реформування вищої освіти, що забезпечуватиме репрезентативні, достовірні дані та захищені дані, здійснено її апробацію (пілотне опитування) на рівні університету;
- узагальнено: світовий і вітчизняний досвід упровадження систем та елементів національного *on-line* опитування, зокрема у сфері вищої школи;
- доповнена операціоналізація соціологічних категорій і розробки емпіричних індикаторів, необхідних для моніторингу процесу реформування системи вищої освіти; адаптація ІКТ і СЗІ до завдань масових соціологічних опитувань;
- дістали подальшого розвитку методи та засоби обробки та фільтрації динамічних зображень на основі методу нульового простору, який було впроваджено для фільтрації рухомих зображень на динамічному фоні;
- розроблено низку алгоритмів паралелізації обчислень при обробці зображень;
- з'ясовано, що якість професійної підготовки і особистісного розвитку сучасного фахівця високої кваліфікації значною мірою залежить від того,

наскільки навчальний процес у ЗВО відповідає вимогам і потребам сучасного інноваційного світу;

- встановлено, що ефективність діяльності ЗВО значною мірою визначається тим, наскільки своєчасно і повно він реагує на зміни в техніці, технологіях, суспільних відносинах;

- доведено, що особливість інноваційної освіти полягає в тому, що вона спрямована на формування у людини світогляду, ґрунтованого на полікритерійності рішень, терпимості до інакомислення й відповідальності за свої дії;

- обґрунтовано основні теоретико-методологічними положення, які є базисом проекту концепції розвитку і утвердження інноваційних процесів у освітньо-виховному просторі вищого навчального закладу;

- розроблено умови, за яких може здійснюватися широка й об'ємна модернізація освітньої практики вищого навчального закладу, заміна сциентистсько-прогресистської парадигми, яка домінувала останні століття на особистісно-орієнтовану, гуманітарно-екзистенційну, інноваційно-префігуративну модель діяльності закладу вищої освіти. Головною умовою впровадження інноваційного способу його діяльності є подолання старого мислення у професорсько-викладацького корпусу, орієнтованого на пасивну передачу й репродуктивний розвиток навичок і вмінь за допомогою традиційних стереотипів і алгоритмів науково-педагогічної діяльності;

- узагальнено результати наукового пошуку з проблеми: впровадження і розвиток інноваційних процесів у всіх ланках діяльності вищого навчального закладу.

За напрямом **«Зміст, форми і технології вищої освіти»** досліджувалися теми **«Сучасні практики університетської освіти: концептуалізація досвіду»** (акад. Л. В. Губерський), **«Теоретико-методологічні засади створення і стимулювання розвитку дослідницьких груп та науково-навчальних центрів технічних університетів»** (чл.-кор. Ю. І. Горобець), **«Концепція вивчення української мови у вищій школі в зв'язках з художньою літературою, історією, культурою, психологією»** (акад. В. І. Кононенко), **«Наукові засади змісту спецкурсу «Цифрова схематехніка» для підготовки магістрів з напрямку «Спеціалізовані комп'ютерні системи»** (чл.-кор. В. П. Малахов), **«Екологічна безпека в Україні»** (акад. Я. Б. Олійник), **«Удосконалення комп'ютерних технологій в освіті»** (акад. О. В. Третяк), **«Вивчення та особливості викладання історії України у вищій школі»** (акад. А. Г. Слюсаренко). Основні результати досліджень:

- з'ясовано, що, одним із перших соціальних викликів в сучасній Україні є очікування суспільством теоретичного обґрунтування образу того, що ми повинні і здатні, як громадяни, нація і народ, вибудувати в якості бажаного соціального конструкту. Відповідно до такого виклику викристалізовується думка про те, що теоретичною підвалиною цього конструкту повинна стати ідеологія, яка, безсумнівно, матиме науковий характер. Однак, в ідеології з необхідністю повинен знаходитись потужний елемент, який тісно пов'язаний із

бажаннями, потребами й інтересами як особистості зокрема, так і суспільства у цілому. Тоді ідеологія постає як єдність віри, надії і любові до науково окресленого і такого привабливо-змальованого соціального конструкту майбутнього суспільства. В ідеології з необхідністю поєднується, здавалось би непеєднуване – наукове і почуттєве;

– обґрунтовано, що ідеологія найяскравіше репрезентує себе у соціально-політичному і економічному вимірах. Адже політична ідеологія – це не тільки теоретичне окреслення практичного шляху реалізації влади конкретної соціальної сили у суспільстві. У своєму існуванні вона торкається усіх сфер суспільного життя, а ті, хочуть вони того чи ні, підкоряються їй, бо вона має владу. І залежно від того, яка політична ідеологія функціонує у суспільстві, така його доля. При цьому досить важливим висновком є те, що політична ідеологія здатна мати успіх тільки у змаганні з іншими ідеологічними системами. Підсумком цього змагання будуть реальні практичні звершення, які здійснюють люди, спираючись на ті чи інші ідеологічні принципи;

– щодо економічної ідеології обґрунтовано, що в ній домінує науковий прогноз досягнення вирахованої системи матеріальних умов суспільного виробництва. Окрім цього, економічні ідеології сприяють радикальній трансформації інституціонального базису сучасного суспільства. Адже в цих ідеологіях панує промисловий детерміналізм, пронизаний симулятивним характером цінностей лібералізму та виробничої сфери загалом. Також в економічних ідеологіях спостерігається недостатня увага до філософського тлумачення понять власності і багатства, що призводить до обмеженого розуміння цих феноменів. А сучасний філософський підхід, дозволяє понятійно окреслити багатство як сферу ефективної і результативної праці індивіда зокрема і суспільства в цілому. Тому, ідеологемі, людина праці у суспільстві, де домінує цивілізований бізнес, приречена на багатство і щастя, немає альтернатив;

– досліджено методи, засоби та сучасні моделі підприємницької підготовки студентів;

– на прикладах розвинутих країн Європи показано, що підприємницька підготовка в університетах упродовж всього навчального процесу потрібна для розвитку соціально-економічної системи країни та ефективного використання праці випускників, їх зайнятості в країні за фахом;

– розглянуто концепції інноваційних та підприємницьких (еко)систем, на прикладах показано, що роль університетів щодо впровадження інновацій та формування підприємництва у цих системах суттєво залежить від результативності їх досліджень та розробок, наявності та якості сучасних методів і форм підготовки студентів і аспірантів до інноваційного підприємництва, стимулювання та забезпечення розвитку при університетах спін-оф фірм (стартапів);

– обґрунтована здатність університету здійснювати суттєвий суспільний вплив і забезпечувати власну успішну діяльність в сучасних умовах та залежність її не лише від якості навчального процесу та результативності

досліджень і розробок, а й від ефективної співпраці із промисловістю та підприємництвом у регіональних інноваційних та підприємницьких (еко)системах;

- визначено ряд нових напрямів, принципів та засад політики щодо започаткування, стимулювання та забезпечення науково-технологічного підприємництва методами та засобами навчання, досліджень та утворення суспільного впливу державними (полі)технічними і технологічними університетами країни;

- створено нову концепцію трансформації державних технічних і технологічних університетів країни на основі розвитку науково-технологічного підприємництва;

- розкрита сутність природно-техногенної безпеки життєдіяльності населення, яка є складовою національної та регіональної безпеки;

- виявлені наслідки природно-техногенної безпеки, зокрема екологічні;

- виділені природні та техногенні джерела небезпек;

- висвітлені регіональні відмінності природно-техногенної безпеки в Україні; обґрунтований механізм забезпечення природно-техногенної безпеки регіону;

- виявлені особливості формування і тенденції розвитку наукових шкіл в суспільній географії України;

- вивчені напрями, регіональні центри і діяльність окремих вчених у розвитку суспільної географії в Україні;

- проаналізовано сучасний стан розвитку вищої географічної освіти в Україні та визначені тенденції розвитку вищої географічної освіти, шляхи реформування на основі розробки нових стандартів;

- обґрунтовані принципи екологічного виховання студентів на географічних факультетах вузів України;

- створено нові методики спостереження спін-залежного струму в імпульсній решітці, що дозволило коректно виміряти зміни струму через діоди в умовах спінового резонансу а також її кінетику;

- як новий результат отримано можливість виділити характерний час спін-залежного протікання струму. Це дозволяє співставити експериментальні дослідження з попередніми теоретичними розрахунками та визначити параметри теорії;

- встановлено, що розроблена методика отримання діодів з р-п переходом, які опромінювалися протонами або гамма-частинками з певною енергією та дозами дозволяє вже сьогодні мати для дослідження зразки із величиною в умовах резонансу близько 0,1%. Це майже на 4-5 порядків перевищує значення для класичних об'єктів. Збільшення величини зміни струму в таких діодах в резонансі дозволяє розраховувати на можливість практичного їх застосування. Для цього проводяться роботи з розробки вимірювача напруженості слабких магнітних полів поблизу магнітного поля землі;

– продовжено пошуки нових та традиційних матеріалів та структур на їх основі для створення датчиків;

– розроблено і досліджено формалізовані методи параметричної перебудови засобів фільтрації, які перебудовуються, для спеціалізованих комп'ютерних систем.

Основні результати наукових досліджень членів Відділення та наукових установ оприлюднювалися в психолого-педагогічній періодиці, у публічних виступах виконавців тем на наукових конференціях, презентаціях, круглих столах, семінарах, виставках тощо. Результати НДР розміщено в електронній бібліотеці НАПН України, на сайтах Інституту вищої освіти та Університету менеджменту освіти НАПН України. Статистика завантажень всієї наукової продукції склала більше 5 тис. од.

Основні результати наукових досліджень 2017 р. науковців Інституту вищої освіти та Університету менеджменту освіти відображені у 13 монографіях, 31 посібнику, 2 навчальних програмах, 44 збірниках наукових праць, 1 препринті, 1 довіднику, 154 статтях у різних виданнях. Упродовж року активно публікували результати своїх наукових досліджень академіки М. В. Загірняк, О. К. Закусило, В. І. Кононенко, В. І. Луговий, П. М. Таланчук, Г. П. Шевченко, А. А. Мазаракі, М. Б. Євтух, Б. І. Мокін, С. В. Ківалов, Я. Б. Олійник та члени-кореспонденти Ю. І. Горобець, К. В. Балабанов, В. С. Бакіров, О. В. Співаковський, М. В. Гриньова, О. В. Скрипнюк, В. С. Пономаренко, П. Ю. Саух, Ю. Я. Бобало та інші. Про досить високу результативність наукової діяльності членів Відділення свідчать також бібліометричні показники наукометричної бази Scopus і Web of Science (середнє значення кількості цитувань науковців Відділення – індекс Гірша – 16). Більшість публікацій членів Відділення отримала не лише широкий науковий, але й громадський резонанс. Зокрема, це стосується реформування вищої освіти, яке, з одного боку пов'язана зі змістом освіти, а з іншого – з його методологією, активним впровадженням інноваційних технологій, посиленням трансдисциплінарних зв'язків, нової концепції синергії навчання і виховання, стратегії полікультурної освіти в контексті турбулентності процесів міжкультурної взаємодії тощо.

III. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ

У 2017 р. вчені підвідомчих установ НАПН України у ході 101 експерименту різних рівнів здійснювали експериментальну діяльність у 1051 закладі, серед яких 590 – затверджено Міністерством освіти і науки України (Додатки, табл. 1).

В Інституті педагогіки НАПН України здійснювалося 25 експериментів, з них: всеукраїнського рівня – 18, регіонального – 2, рівня структурного підрозділу – 5. Загальна кількість експериментальних закладів – 250, з них всеукраїнського рівня – 184, регіонального рівня – 9, рівня структурного підрозділу – 57.

У 2017 р. розпочато два всеукраїнські експерименти. Масштабний експеримент «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення початкової освіти в умовах реалізації нового Державного стандарту початкової загальної середньої освіти» (2017–2022 рр.) реалізується у 100 пілотних школах з усіх областей України. Науковці відділу початкової освіти Інституту педагогіки здійснюють науковий супровід експерименту, а також беруть участь у розробленні нових освітніх програм, впровадженні нового навчально-методичного забезпечення початкової освіти.

Відділ інновацій та стратегій розвитку загальної середньої освіти забезпечує керівництво експериментом «Організаційно-педагогічні засади оцінювання професійної компетентності педагогів закладу загальної середньої освіти в умовах реформування освітньої галузі України» на базі Фастівського навчально-виховного комплексу «Ліцей інформаційних технологій – Спеціалізована загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 9» Фастівської міської ради Київської області.

У ході всеукраїнського експерименту за темою «Розроблення методичної системи навчання з предметів природничо-математичного циклу на засадах компетентнісного підходу» (керівник – канд. пед. наук Т.М. Засекіна) визначалися рівні сформованості в учнів ключових і предметних компетентностей. Відповідно до структури предметної компетентності визначено такі критерії її сформованості: мотиваційний – свідчить про ставлення та стійкий позитивний інтерес учнів до предметів природничо-математичного циклу, прагнення до самоосвіти та самовиховання; когнітивний – характеризує рівень теоретичної підготовки, вміння застосовувати знання в процесі розв’язування задач і практичній діяльності; діяльнісний – свідчить про рівень сформованості знань, умінь та навичок у процесі навчання; особистісний – характеризує внутрішні та індивідуальні характеристики учнів стосовно виконання певного виду діяльності.

Продовжувався формувальний етап експерименту «Формування ключових компетентностей обдарованої дитини» (керівник – докт. пед. наук О.М. Топузов), у ході якого досліджувався процес формування й діагностики ключової компетентності учнів «уміння вчитися».

Під час другого етапу експерименту «Розробка моделі багатопрофільного ліцею як школи нового типу на засадах компетентнісного підходу» (керівник –

докт. пед. наук О.М. Топузов) досліджувалася інноваційна модель організації профільного навчання, процес формування й виявлення ключових компетентностей учнів.

У ході четвертого, узагальнювального етапу експерименту «Формування громадянської компетентності старшокласників в умовах інноваційного розвитку сучасної гімназії» (керівник – канд. пед. наук Д.О. Пузіков) експериментально впроваджено модель формування громадянської компетентності учнів в освітній процес (створено організаційно-педагогічні умови, необхідні для імплементації змісту означеної моделі до локально-правового та методичного забезпечення освітнього процесу); визначено критерії та показники ефективності впровадження моделі формування громадянської компетентності учнів старших класів в освітньому процесі гімназії.

На початковому етапі експерименту «Дидактико-методичний супровід компетентісно орієнтованого навчання у початковій школі» (керівник – докт. пед. наук Н.М. Бібік) з'ясовано стан реалізації компетентісно орієнтованого навчання в початковій школі; визначено позитивні й негативні тенденції у контексті сучасної читацької діяльності молодших школярів; чинники, що впливають на ефективність формування комунікативно-мовленнєвих умінь молодших школярів на уроках літературного читання; оптимальний підхід до визначення сутності й структури компетентісно орієнтованих завдань з української мови; істотні чинники запровадження диференційованого підходу до навчання письма першокласників; рівень засвоєння учнями 2–4 класів знань про величини та вміння застосовувати їх у навчальних та життєвих ситуаціях; встановлено проблеми, з яким зустрічаються вчителі під час формування в учнів знань про величини та вмінь їх застосовувати; педагогічні умови формування екологічної грамотності молодших школярів; дидактичні підстави для поєднання формувального і підсумкового оцінювання в контролювальній діяльності вчителя й учня.

У ході експерименту «Дидактико-методичне забезпечення навчання української мови й літературного читання у 5 класі шкіл із національними мовами навчання» (керівник – канд. пед. наук Н.І. Яновицька) – здійснено перевірку змісту навчання української мови та літературного читання у 5 класі шкіл із національними (польською та румунською) мовами навчання; встановлено ефективність запропонованих дидактико-методичних підходів до реалізації соціокультурної лінії навчання української мови та літературного читання.

На другому етапі експерименту «Науково-методичні засади компетентісно орієнтованого навчання біології і хімії в основній школі» (керівник – канд. пед. наук Н.Ю. Матяш) – встановлено доцільність запровадження компетентісного підходу до навчання хімії і біології в основній школі та використання синхроністичної таблиці; розроблено та апробовано компонентний склад компетентісно-орієнтованих завдань з біології і хімії.

Під час експерименту «Науково-методичне забезпечення допрофесійної підготовки старшокласників» (керівник – канд. психол. наук В.І. Доротюк) –

здійснено аналіз і прогнозування впливу «сильних» та «слабких» сторін особистості старшокласників при формуванні компетентностей конкурентоздатності в умовах допрофесійної підготовки; визначено рівень та тенденцію «інноваційності» персоналу освітніх організацій як важливої компетентності конкурентоздатності особистості, встановлено пріоритетність професійно важливих умінь для формування конкурентоздатності особистості та ефективної професійної діяльності.

В Інституті психології імені Г.С. Костюка НАПН України здійснювалося 11 експериментів: 3 експерименти всеукраїнського рівня, 8 експериментів рівня підвідомчої установи. Експериментальна діяльність здійснювалася у 79 експериментальних закладах, з них 23 – затверджено МОН України.

На четвертому етапі всеукраїнського експерименту за темою «Психолого-педагогічні засоби оцінки рівня сформованості компетентностей молодших школярів як чинник управління якістю навчання в системі розвивальної освіти» (керівник – докт. психол. наук С.Д. Максименко) розроблено психолого-педагогічні засоби оцінки рівня сформованості компетентностей молодших школярів як чинника управління якістю навчання в системі розвивальної освіти.

У ході експерименту «Визначення чинників професійного самоздійснення фахівців різних професій» (керівник – докт. психол. наук О.М. Кокун) визначено: загальні чинники професійного самоздійснення особистості; статеві та вікові особливості таких чинників; особливості чинників професійного самоздійснення фахівців різних професійних груп (професій типу «людина-людина», «людина-знак» та «людина-техніка», професій обслуговування, творчих та робітничих професій); особливості чинників професійного самоздійснення фахівців таких окремих професій, як викладачі вищої школи, вчителі, вихователі дитячих садків, практичні психологи, лікарі, програмісти, менеджери, працівники профспілок, науковці.

За результатами експерименту «Розвиток суб'єктної активності дорослих у віртуальному просторі» (керівник – докт. психол. наук М.Л. Смульсон) обґрунтовано психологічні засади створення технологій становлення суб'єктності, розроблено технологію формування суб'єктної активності дорослих користувачів соціальних мереж.

На першому етапі експерименту «Психологічні технології підготовки освітнього персоналу до розвитку організаційної культури в умовах соціальної напруженості» (керівник – докт. психол. наук Л.М. Карамушка) діагностовано наявність негативних психічних станів (ригідності, тривожності, агресії, фрустрованості) високого рівня вираженості у значної кількості персоналу. При цьому встановлено зв'язок між вираженістю негативних психічних станів особистості та більшості видів соціальної напруженості в організації. Обґрунтовано необхідність, умови та засоби надання психологічної допомоги персоналу організацій щодо вирішення проблем, що детермінуються соціальною напруженістю в організації.

В Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України виконувалося 4 експерименти на рівні структурного підрозділу. Експериментальна робота здійснювалася у 26 закладах освіти.

На першому етапі експерименту за темою «Теоретико-методичні засади розвитку освіти різних категорій дорослого населення» (керівник – докт. психол. наук О.В. Аніщенко) розроблено: програми і методики експериментальних досліджень; авторський комплекс анкет та опитування з метою удосконалення освіти дорослого економічно активного населення; анкету для вчителів, працівників бібліотечної справи, державних службовців, батьків, інших категорій дорослих щодо виявлення їхніх культурно-освітніх потреб задля особистісного та професійного розвитку у неформальній освіті; підбрано діагностичний інструментарій для визначення рівнів сформованості громадянської компетентності майбутніх педагогів; тест «Громадянські знання майбутнього педагога» (проект), практичні завдання для визначення рівня сформованості громадянських умінь майбутніх педагогів.

У ході експерименту «Технології навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти» (керівник – докт. пед. наук М.П. Вовк) вивчено стан розробленості проблеми технологій навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти, уточнено базові поняття, розроблено методологічний апарат дослідження, укладено додатки до угоди про наукову співпрацю щодо експериментальної діяльності, підготовлено програми експериментальної роботи у закладах освіти.

За результатами першого етапу експериментальної роботи з теми «Психологічний супровід навчання різних категорій дорослого населення» (керівник – докт. психол. наук Е.О. Помиткін) обґрунтовано теоретико-методологічні засади психологічного супроводу навчання дорослих людей, розроблено концептуальні моделі, психологічні критерії та психодіагностичний інструментарій; визначено психологічні особливості різних категорій дорослого населення за віковими, соціальними, гендерними та професійними критеріями; визначено специфіку психологічного супроводу навчання дорослих з урахуванням зарубіжного досвіду; з'ясовано напрями і методи психологічного супроводу навчання різних категорій дорослих; розроблено психологічний опитувальник для виявлення освітніх потреб різних категорій дорослого населення.

Експериментальна діяльність учених **Інституту проблем виховання НАПН України** здійснювалася у 112 експериментальних закладах, у тому числі за рівнями: 6 затверджених МОН України; 14 – обласними органами управління освітою; 92 – місцевими органами управління освітою. Усього експериментів – 17, з них 6 – всеукраїнського рівня.

За результатами експерименту «Соціально-педагогічна підтримка дітей та учнівської молоді в загальноосвітньому навчальному закладі» (керівник – канд. пед. наук Т.Ф. Алексеєнко) визначено організаційно-педагогічні умови соціально-педагогічної підтримки дітей та учнівської молоді груп ризику в закладі загальної середньої освіти; створено методики і технології соціально-педагогічної роботи зі школярами груп ризику.

На третьому етапі всеукраїнського експерименту «Формування культуро-створювальної позиції у вихованців позашкільних закладів освіти еколого-натуралістичного напрямку» (керівник – канд. пед. наук В.В. Мачуський) визначено рівні сформованості культурно-створювальної компетентності вихованців закладу позашкільної освіти; організаційно-педагогічні умови підвищення ефективності формування культуро-створювальної позиції у вихованців закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку.

На третьому етапі всеукраїнського експерименту «Система національно-патріотичного виховання учнів в умовах східного регіону України» (керівник – канд. пед. наук О.В. Просіна) встановлено, що в педагогів є високий рівень мотивації досягнення успіху, надто високий рівень мотивації уникнення невдач, середній ступінь готовності до ризику та помірний рівень домагань. Висока мотивація в досягненні успіху є позитивним явищем, проте занадто висока мотивація досягнення успіху корелює з низьким рівнем готовності до ризику.

У ході експерименту «Становлення громадянських якостей вихованців інтернатних закладів» (керівник – канд. пед. наук Л.В. Гончар) доведено, що громадянські якості – це внутрішні особливості особистості, що складаються з певної сукупності знань, переживань, емоційно-ціннісних орієнтацій, переконань, які допомагають людині усвідомити її місце в суспільстві, її права та обов'язки, відповідальність перед співвітчизниками, Батьківщиною та собою і визначають її громадянську поведінку. На підставі здобутих результатів експерименту розроблено зміст методики формування громадянських якостей підлітків закладів інтернатного типу (громадянської відповідальності, громадянської правосвідомості, громадянської ініціативності).

На другому етапі експерименту «Формування мистецьких уподобань учнів основної і старшої школи» (керівник – докт. пед. наук О.А. Комаровська) встановлено, що комплекс педагогічних умов має забезпечувати індивідуальну персоналізацію учнем художньо-освітнього простору як культурного контексту його буття в закладі освіти. Персоналізацію слід розглядати як поетапну дію, що складається із забезпечення освоєння і прийняття/неприйняття частини простору учнем (ціннісно-орієнтаційний етап); стимулювання свідомого дієво-практичного входження дитини в художньо-освітній (художньо-естетичний) простір закладу загальної середньої освіти (естетизаційний етап).

За результатами другого етапу експериментальної роботи «Концептуальні основи модернізації змісту позашкільної освіти» (керівник – канд. пед. наук Т.К. Окушко) встановлено, що обґрунтування концептуальних засад модернізації змісту позашкільної освіти потребує опертя на результати аналізу існуючого програмного забезпечення змісту позашкільної освіти, необхідності розроблення її сучасного змістово-технологічного наповнення за основними напрямками з урахуванням компетентнісного підходу та забезпечення науково-методичного та психолого-педагогічного супроводу дослідно-експериментальної роботи.

У ході експерименту «Теорія і практика соціалізації старших дошкільників в умовах дошкільного навчального закладу» (керівник – канд. пед. наук О.Д. Рейпольська) обґрунтовано педагогічні умови соціалізації дітей

старшого дошкільного віку й формування соціальної компетентності в освітньому процесі закладів дошкільної освіти, а саме: набуття дітьми досвіду позитивного розв'язання життєвих ситуацій; сприймання та оцінно-етичне коментування художніх творів як основи адекватної оцінки власного стану та стану оточення; розвиток уміння усвідомлювати та вербалізувати власний стан і стан інших; застосування комплексу адекватних педагогічних засобів (розв'язання проблемних ситуацій, педагогічна провокація, етичні бесіди, художній аналіз та оцінно-етичний коментар художніх творів, тощо).

Загальна кількість експериментів **Інституту спеціальної педагогіки НАПН України** – 9, з них за рівнями: всеукраїнський – 1; підвідомчої установи – 8. Експериментальна робота здійснювалася у 60 закладах.

За результатами другого етапу всеукраїнського експерименту «Розвиток інклюзивного освітнього середовища у Запорізькій області» (керівник – докт. пед. наук В.В. Засенко) розроблено науково-методичний супровід для педагогічних працівників щодо використання інноваційних технологій інклюзивного навчання.

У ході експерименту за темою «Корекційно-розвивальна спрямованість реалізації компетентнісного підходу в змісті освіти дітей з розумовою відсталістю» (керівник – докт. пед. наук А.А. Колупаєва) визначено основні тенденції формування та реалізації корекційно-розвиткової роботи та констатовано її напрями: в напрямі «корекція розвитку» робота спрямовується на три компоненти (пізнавальний, емоційний, особистісний) розвитку дитини; напрям «розвиток мовлення» – головний акцент на подолання вербалізму та конкретизацію сформованих уявлень; напрям «соціально-побутове орієнтування» реалізується через розвиток уявлень та формування практичних навичок взаємодії з найближчим оточенням та формування основних соціальних компетенцій учня з порушеннями зору; напрям «просторове орієнтування» спрямовано на роботу з розвитку просторових уявлень та навичок з опорою на збережені аналізатори.

За результатами другого етапу експерименту «Формування навчальної діяльності у дітей із затримкою психічного розвитку в умовах реформування освіти» (керівник – докт. психол. наук Т.В. Сак) розроблено технології формування міжособистісних стосунків у підлітків із затримкою психічного розвитку. Встановлено, що всі компоненти процесу спілкування (вербальні, невербальні) взаємопов'язані між собою і сприяють розвитку міжособистісних стосунків, допомагають орієнтуватися в ситуації спілкування та пізнанні один одного. Підтверджено відомості про структуру спілкування в навчальній діяльності, апеляція до яких дозволить цілеспрямовано впливати на формування системи міжособистісної взаємодії в цілому і коректувати недоліки в розвитку цієї системи у дітей із затримкою психічного розвитку. Впроваджено напрями корекційно-розвивальної роботи з метою формування комунікативних якостей та взаємодії в навчанні дітей із затримкою психічного розвитку.

У ході експерименту «Дидактичні принципи компенсаторного розвитку дітей з порушеннями зору в корекційному навчанні» (керівник – канд. пед. наук

І.М. Гудим) обґрунтовано: технології корекційної-розвиткової роботи з розвитку мовлення дітей сліпих та зі зниженим зором; теоретичні основи інтегративної технології психолого-педагогічного супроводу молодших школярів з порушеннями зору; теоретичні засади організації образотворчої діяльності молодших школярів з порушеннями зору; методичні основи підручникотворення та методики організації уроків з формування навичок рельєфного малювання для сліпих дітей.

На першому етапі експерименту за темою «Особистісно орієнтовані технології навчання дітей з порушеннями слуху в контексті соціокультурного підходу» (керівник – канд. пед. наук В.В. Литвинова) розроблено ефективне технологічне забезпечення спеціальної та інклюзивної освіти дітей з порушеннями слуху, методичні рекомендації щодо організації навчального середовища та специфічні прийоми, що уможливають забезпечення навчальних потреб таких учнів, обґрунтовано напрями роботи сучасних навчально-реабілітаційних центрів, що сприятиме оптимізації системи освіти осіб з порушеннями слуху шляхом розширення її функцій, удосконалення структури та модернізації системи навчання, формування соціальної компетентності дітей з порушеннями слуху.

В Інституті соціальної та політичної психології НАПН України проводилося 5 експериментальних досліджень, серед яких: 2 – всеукраїнського рівня (1 академічний). Експериментальна робота проводилася у 308 закладах, з яких 207 – затверджені МОН України.

На початковому етапі всеукраїнського експерименту «Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику» (керівник – докт. психол. наук Л.А. Найдьонова) створено передумови побудови спільного для всіх учасників експерименту кластера знань на основі аналізу наукових та науково-практичних педагогічних та психологічних літературних джерел з питань медіаосвіти; розроблено регіональні психолого-педагогічні моделі інтенсивного розвитку наскрізної системи медіаосвіти в умовах зовнішньої інформаційної агресії (на основі нової редакції вітчизняної концепції впровадження медіаосвіти); визначено та затверджено медіаосвітні заходи у складі планів роботи закладів освіти, якими передбачено проведення тижня медіаграмотності, участь у всеукраїнських заходах щодо розвитку медіаосвіти.

У ході другого етапу експерименту «Формування позитивної громадської думки щодо освітніх інновацій у навчальних закладах різного рівня» (керівник – канд. психол. наук С.М. Іванченко) розроблено критерії формування громадської думки щодо освітніх інновацій: сформованості громадської думки щодо освітніх інновацій з показниками (рівень поінформованості громадян про певну соціальну інновацію, рівень охоплення цільової аудиторії, рівень емоційної підтримки інновації); комунікативної ефективності (пов'язаний з впливом переконувальний повідомлень на аудиторію) з показниками (величина та характер – позитивний/негативний – впливу на аудиторію, сегментація аудиторії (визначення цільових груп), зміни в ставленні, настановленнях щодо

інновацій; чутливості до соціальних зрушень, які виникають унаслідок упровадження суспільної інновації (показники рівня якості та способу життя).

За результатами першого етапу експерименту «Особливості впливу комунікативних практик на національну та громадянську самоідентифікацію молоді» (керівник – канд. психол. наук І.В. Жадан) визначено особливості базових смислів комунікативних практик, що зумовлюють громадянську та національну самоідентифікацію молоді різних регіонів України; встановлено залежність рівня громадянської самоідентифікації респондентів від рівня громадянської суб'єктності.

У ході експерименту «Соціально-психологічні засоби підвищення ефективності психологічних стратегій адаптації спільноти до умов і наслідків воєнного конфлікту» (керівник – канд. психол. наук Л.М. Коробка) визначено методичний інструментарій та проведено дослідження змісту психологічних стратегій адаптації спільноти в процесі зміцнення громадського здоров'я, ціннісного порозуміння, розв'язання проблем внутрішньої міграції, опрацювання травматичного досвіду, застосування медіапрактик, родинної взаємодії, трансформації соціального капіталу.

В Інституті інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України проводилося 7 експериментів, серед яких: 4 – всеукраїнського рівня, 2 – рівня підвідомчої установи, 1 – структурного підрозділу. До експериментальної роботи залучено 159 закладів освіти, з них 151 заклад затверджено МОН України.

За результатами всеукраїнського експерименту «Хмарні сервіси в освіті» (керівник – канд. пед. наук С.Г. Литвинова) розроблено методику використання хмаро орієнтованого навчального середовища у закладах загальної середньої освіти, обґрунтовано її дієвість у формуванні навчальної мобільності здобувачів загальної середньої освіти.

На другому етапі експерименту «Варіативні моделі комп'ютерно орієнтованого середовища навчання предметів природничо-математичного циклу в загальноосвітніх навчальних закладах» (керівник – канд. пед. наук О.О. Гриб'юк) доведено ефективність теоретичних положень та методичних і організаційних рішень щодо використання варіативних моделей комп'ютерно орієнтованого середовища навчання предметів природничо-математичного циклу в закладах загальної середньої освіти.

За результатами експерименту «Формування хмаро орієнтованого навчально-наукового середовища педагогічного навчального закладу» (керівник – канд. філос. наук М.П. Шишкіна) доведено результативність використання хмаро орієнтованого навчально-наукового середовища закладу педагогічної освіти. Визначено та експериментально перевірено дидактичні вимоги та методику оцінювання якості електронних освітніх ресурсів у навчально-виховному процесі пілотних закладах освіти.

На початковому етапі експерименту «Технологія навчання учнів початкової школи «Розумники» (керівник – канд. пед. наук С.Г. Литвинова) визначено критерії застосування електронних освітніх ігрових ресурсів у навчанні учнів початкової школи.

Інститутом професійно-технічної освіти НАПН України проводилося 12 експериментів, серед яких: всеукраїнського рівня – 8; підвідомчої установи – 4. Загальна кількість експериментальних закладів – 43, з них: всеукраїнського рівня – 8; регіонального – 11; місцевого – 24.

На другому етапі всеукраїнського експерименту «Формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю на основі проектних технологій» (керівник – канд. хім. наук Н.В. Кулалаєва) підготовлено до експериментальної апробації міждисциплінарну програму формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю на основі технології проектного навчання, методичні рекомендації для педагогічних працівників закладів професійно-технічної освіти щодо формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю на основі технології проектного навчання та збірник проектних завдань з формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю.

У ході експерименту «Організаційно-педагогічні умови створення і функціонування Центру професійної кар'єри у професійно-технічному навчальному закладі» (керівник – канд. пед. наук Д.О. Закатнов) визначено рівні сформованості кар'єрної компетентності учнів закладу професійно-технічної освіти.

На другому етапі всеукраїнського експерименту «Технологія проектного навчання у професійній підготовці кваліфікованих робітників автотранспортної галузі» (керівник – докт. пед. наук Г.М. Романова) підготовлено до експериментальної апробації програму тренінг-курсів з розвитку готовності учнів та педагогів закладів професійно-технічної освіти автотранспортної галузі до проектного навчання, методичні рекомендації щодо застосування технології проектного навчання у практиці підготовки кваліфікованих робітників автотранспортної галузі.

На другому етапі експерименту «Підготовка кваліфікованих робітників з професій: «Квітникар», «Декоратор вітрин», «Флорист» з використанням технологій дистанційного навчання» (керівник – канд. пед. наук О.В. Базелюк) доведено ефективність використання технології дистанційного навчання в процесі професійної підготовки учнів закладів професійно-технічної освіти.

За результатами експерименту «Створення інформаційно-освітнього середовища у професійно-технічному закладі торгівлі та технологій харчування» (керівник – канд. пед. наук О.Д. Гуменний) розроблено інформаційно-освітнє середовище закладу професійно-технічної освіти галузі торгівлі та технологій харчування та обґрунтовано методологічні засади його впровадження у навчально-виробничий процес.

У ході експерименту «Проектування системи консультування з професійної кар'єри учнів професійно-технічних навчальних закладів» (керівник – канд. пед. наук Д.О. Закатнов) встановлено, що системоутворювальним елементом системи консультування з професійної кар'єри у закладах професійно (професійно-технічної) освіти є Центри професійної кар'єри, що

створюються як структурні підрозділи закладу освіти й здійснюють психолого-педагогічне забезпечення процесу професійного та кар'єрного розвитку особистості на етапі набуття професійної освіти з урахуванням особливостей, притаманних закладам професійної освіти (контингент, терміни навчання, підготовка за робітничими професіями, перспективи працевлаштування й розвитку кар'єри тощо).

Вченими **Інституту обдарованої дитини НАПН України** здійснювалася експериментальна робота з чотирьох прикладних тем. Загалом експериментальною діяльністю охоплено 11 установ (9 закладів освіти, 1 позашкільна дитяча установа, МАН України, Педагогічний інститут Київського університету ім. Б. Грінченка).

На початковому етапі експерименту «Науково-методичні засади психологічної діагностики особистісних чинників розвитку інтелектуальної обдарованості старшокласників» (керівник – канд. пед. наук М.Ю. Мельник) обґрунтовано комплекс особистісних чинників розвитку інтелектуальної обдарованості старшокласників, схильних до дослідницької діяльності; сформовано методичний інструментарій для діагностики особистості інтелектуально обдарованих старшокласників, схильних до дослідницької діяльності; апробовано модель психологічної діагностики особистісних чинників розвитку інтелектуальної обдарованості.

На другому етапі експерименту «Науково-методичні засади діагностики практичного інтелекту учнівської молоді» (керівник – докт. пед. наук В.П. Тищенко) узагальнено педагогічні методи профорієнтації учнівської молоді з практичним інтелектом. Розроблено послідовність ознайомлення з професійними напрямками у закладах освіти: спостереження і самодіагностика → відбір та оцінка інформації → планування досягнення мети і прийняття рішення.

У ході експерименту «Науково-методичне забезпечення інтерактивної підтримки процесу соціалізації обдарованих старшокласників в Інтернет-середовищі» (керівник – канд. психол. наук К.А. Андросович) встановлено, що соціалізація обдарованих дітей є складний, безперервний, багатofункціональний процес, що протікає на біологічному, психологічному, соціальному, культурному та управлінсько-педагогічному рівнях, проходить у взаємодії з навколишнім світом та орієнтує обдаровану особистість старшокласника на успішність у діяльності, спілкуванні, самосвідомості, самовдосконаленні, саморозвитку; розширення, множення соціальних зв'язків індивіда із зовнішнім світом задля його розвитку.

Учені **Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи** виконували чотири експерименти рівня підвідомчої установи у чотирьох експериментальних закладах освіти.

На початковому етапі експерименту «Науково-методичні засади розроблення та впровадження алгоритмів, циклограм, діагностичних мінімумів діяльності працівників психологічної служби системи освіти» (керівник – докт. пед. наук В.Г. Панок) розроблено та узгоджено договір про проведення експериментальної роботи з навчально-методичним центром психологічної

служби системи освіти Вінницької області; виокремлено критерії підбору експериментальних майданчиків, а саме: тип закладу освіти, наявність у закладі освіти практичного психолога та соціального педагога; розроблено програму установчого семінару для фахівців психологічної служби – учасників експерименту.

За результатами експерименту «Науково-методичні засади надання соціально-педагогічної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових конфліктів» (керівник – докт. пед. наук В.Г. Панок) обґрунтовано засади формування психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників в питаннях психосоціальної підтримки учасників освітнього та виховного процесів в умовах закладу професійної освіти.

На другому етапі експерименту «Науково-методичне забезпечення психолого-педагогічного супроводу особистісного і професійного самовизначення старшокласників в умовах складної соціально-політичної ситуації» (керівник – докт. пед. наук В.Г. Панок) підготовлено методичні матеріали, в яких запропоновані етапи, форми і методи психолого-педагогічного супроводу особистісного і професійного самовизначення старшокласників, які опинились у складних життєвих обставинах.

У ході експерименту «Науково-методичний супровід діяльності психологічної служби системи освіти в умовах децентралізації» (керівник – докт. пед. наук В.Г. Панок) проаналізовано досвід організаційного та методичного забезпечення діяльності психологічних служб закладів освіти в умовах децентралізації.

IV. УПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У 2017 р. НАПН України впроваджувалися результати фундаментальних і прикладних науково-дослідних робіт, що проводились її установами за кошти державного бюджету. Зокрема, впроваджено на різних етапах і рівнях всі **276 розробок** (100 %), підготовлених у ході виконання **31** завершеного в звітному році фундаментального дослідження та **11** завершених прикладних науково-дослідних робіт.

Однією з провідних форм упровадження є підготовка з використанням результатів НДР аналітичних матеріалів, матеріалів до державних доповідей, пропозицій до проектів законодавчих і нормативно-правових документів.

Загалом упродовж 2017 р. до Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти і науки України, інших міністерств та відомств, а також до НАН України і національних галузевих академій наук підготовлено і подано близько сотні аналітичних матеріалів, експертних оцінок і пропозицій до проектів законодавчих і нормативно-правових документів. Зокрема, 85 пропозиції до законопроектів, у тому числі щодо проектів законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування системи самоврядування у дошкільних, загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах і наближення їх до європейських стандартів», «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту».

Наукові працівники НАПН України готували інформаційно-аналітичні матеріали та брали участь у парламентських слуханнях «Основні проблеми управління людським капіталом на прикладі Херсонської області» (лютий 2017 р.), «Про стан і перспективи фінансування освіти і науки в Україні» (липень 2017 р.); слуханнях Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти «Про стан і перспективи розвитку зовнішнього незалежного оцінювання якості освіти в Україні» (березень 2017 р.), «Проект Закону України «Про освіту» (червень 2017 р.), «Про стан і проблеми підготовки навчальних закладів України до нового 2017/2018 навчального року» (вересень 2017 р.), «Про результати, стан і проблеми вступної кампанії 2017 р. до вищих і професійно-технічних навчальних закладів України» (жовтень 2017 р.) та інші.

Учені НАПН України брали участь у підготовці документів до виїзних засідань Комітету «Нормативно-правове забезпечення навчання іноземців у країні: стан, проблеми, перспективи» на базі Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (березень 2017 р.), «Законодавче врегулювання діяльності аграрних навчальних закладів України» на базі Національного університету біоресурсів і природокористування України (травень 2017 р.), «Про практику застосування законодавчих та інших нормативно-правових актів щодо функціонування освітньої сфери у Донецькій і Луганській областях в умовах проведення антитерористичної операції» (м. Слов'янськ та м. Краматорськ, жовтень 2017 р.), «Про роботу органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування Волинської області щодо дотримання законодавства України про освіту для забезпечення

функціонування та якості дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої освіти» (м. Луцьк, листопад 2017 р.).

Учені НАПН України відобразили результати своїх досліджень у інформаційно-аналітичних та довідково-статистичних матеріалах, які подавалися Міністерству молоді та спорту України для підготовки Державної щорічної доповіді про становище молоді в Україні за підсумками 2016 року.

Важливою формою впровадження результатів наукових досліджень є випуск друкованої продукції та підготовка електронних видань. Станом на 1 січня 2018 р. оприлюднено і розповсюджено серед цільових груп користувачів 148 (67,8 %) із 218 розробок, підготовлених у ході виконання завершених у звітному році фундаментальних науково-дослідних робіт, та 13 (22,4 %) розробок із 58, підготовлених за результатами завершених у звітному році прикладних досліджень.

Перспективним напрямом упровадження результатів НДР в умовах сьогодення є розміщення продукції, підготовленої вченими НАПН України, в мережі Інтернет, зокрема в Електронній бібліотеці НАПН України (<http://lib.iitta.gov.ua>) та на сайтах її установ. На початок січня 2018 р. із 276 розробок, підготовлених за результатами завершених у звітному році науково-дослідних робіт, в Електронній бібліотеці та на сайтах установ розміщено 215 (77,8 %) розробок. У 2015 р. цей показник складав 42,0 %, у 2016 – 76,4 %, що засвідчує позитивну динаміку впровадження через мережу Інтернет. Водночас, оприлюднення та розповсюдження через мережу Інтернет іншої продукції, підготовленої за підсумками завершених у звітному році досліджень, триває і продовжуватиметься у 2018 році.

Загалом усі 276 розробок, підготовлених за результатами завершених у звітному році науково-дослідних робіт, упроваджуються на різних його етапах і рівнях (таблиця 2).

Аналіз об'єктів упровадження результатів досліджень підвідомчих установ засвідчує, що більшість розробок упроваджується у закладах освіти різних рівнів, а також в органах державної влади та місцевого самоврядування. Зокрема, продукція, підготовлена за підсумками завершених у звітному році науково-дослідних робіт, упроваджується Інститутом педагогіки НАПН України у 29 органах державної влади та місцевого самоврядування, 110 закладах загальної середньої освіти, 28 закладах вищої освіти та 38 інших установах, організаціях; Інститутом психології імені Г.С. Костюка НАПН України – в органах державної влади та місцевого самоврядування – 6, закладах освіти – 106 (загальної середньої – 15, вищої – 80, дошкільної – 10, інших – 1), підвідомчих установах НАПН України – 8, інших установах, підприємствах, організаціях – 14; Інститутом проблем виховання НАПН України – в органах державної влади та місцевого самоврядування – 1, закладах освіти – 39 (загальної середньої – 4, позашкільної – 21, вищої – 14), підвідомчих установах НАПН України – 7, інших установах, організаціях – 2; об'єктами впровадження результатів НДР Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України є: наукові установи НАПН України (14) та заклади вищої освіти – 53, інститути післядипломної педагогічної освіти – 21, професійно-технічної освіти

– 1), інші установи – 119. Інститутом вищої освіти НАПН України продукція впроваджується в органах державної влади та місцевого самоврядування – 2, закладах вищої освіти – 66, підвідомчих установах НАПН України – 2, інших установах, організаціях – 3. Загальна кількість об'єктів упровадження за завершеною у звітному періоді фундаментальною НДР в Інституті соціальної та політичної психології НАПН України становить 15 одиниць. Серед цих об'єктів: органів державної влади та місцевого самоврядування – 1, закладів вищої освіти – 3, інших – 11. Об'єктами впровадження результатів 8 завершених у 2017 р. фундаментальних науково-дослідних робіт, які виконувались в Інституті спеціальної педагогіки НАПН України, є: органи державної влади та місцевого самоврядування – 26 (міністерства – 1, департаменти та управління освіти – 25), навчальні заклади – 1317 (заклади вищої освіти – 10, інститути післядипломної педагогічної освіти – 17, спеціальні заклади середньої освіти – 401, 841 заклад загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням; інші – 48), підвідомчі установи НАПН України – 2 (Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського, Електронна бібліотека НАПН України), інші установи, підприємства, організації – 23. Розпочато впровадження продукції, підготовленої за результатами однієї завершеної прикладної НДР в Інституті професійно-технічної освіти НАПН України, зокрема в закладах професійно-технічної освіти – 213, підвідомчих установах НАПН України – 2, інших установах, закладах – 23.

Упродовж звітного року Президією, відділеннями та підвідомчими установами НАПН України здійснювався моніторинг упровадження результатів досліджень, завершених у звітному та двох попередніх роках, а саме збирання, опрацювання, аналіз, узагальнення даних щодо оприлюднення, розповсюдження і використання підготовленої продукції.

Основними методами моніторингу впровадження результатів НДР в підвідомчих установах НАПН України стали:

– збирання та опрацювання статистичних даних щодо кількості продукції, яка отримала гриф МОН України;

– довідок, актів про впровадження; угод, що передбачають упровадження результатів НДР, ліцензійних угод на розміщення електронних варіантів продукції на сайті експериментальних закладів;

– огляд наукових, навчальних, довідкових, періодичних фахових видань, матеріалів міжнародних і всеукраїнських конференцій, інших науково-практичних заходів;

– представлення результатів НДР на освітянських виставках різного рівня;

– узагальнення кількості пропозицій до нормативних документів і матеріалів, державних доповідей, підготовлених із використанням НДР, публікацій у засобах масової інформації, презентації результатів НДР на урядових засіданнях, нарадах робочих груп МОН України, мережі Інтернет;

– опис успішних історій упровадження тощо.

Упровадження продукції, підготовленої за результатами виконання науково-дослідних робіт, розглядалося Президією НАПН України за підсумками завершених фундаментальних і прикладних досліджень підвідомчих установ, а також аналізу наукової і науково-організаційної діяльності окремих наукових установ НАПН України за 2012–2016 рр., зокрема Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України; Інституту соціальної та політичної психології НАПН України; Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України; Інституту педагогіки НАПН України; Інституту проблем виховання НАПН України; Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти НАПН України; Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи НАПН України.

Окрім цього, впровадження результатів науково-дослідних робіт здійснювалося шляхом оприлюднення в рамках всеукраїнських та міжнародних наукових заходів (наукових конференцій, науково-практичних семінарів, круглих столів тощо); експонування на виставках, рецензування наукових публікацій, авторефератів дисертаційних досліджень; публікації у вітчизняних та зарубіжних наукових виданнях; надання консультативної підтримки представникам науково-педагогічної спільноти та ін.

На сьогоднішній день значною допомогою у вирішенні проблем моніторингу впровадження підготовленої вченими НАПН України продукції є Інтернет-середовище використання веб-ресурсу <http://lib.iitta.gov.ua/cgi/irstats.cgi> (кількість завантажень) та сервісу цитувань Google scholar. За результатами моніторингу сайту Електронної бібліотеки НАПН України протягом 2017 р. користувачів було майже 24,8 тис., переглядів сторінок – 416,1 тис., нових відвідувачів 42,9 %, за період з 1 січня 2017 р. по 22 листопада 2017 р. кількість сеансів становила – 56,3 тис. осіб зі 131 країни світу, зокрема: України – 51,6 тис.; Росії – 0,7 тис.; США – 0,5 тис.; Нідерландів і Німеччини – по 0,3 тис.; Словаччини, Індії, Казахстану і Філіппін – по 0,2 тис.

Оскільки розміщення наукових праць учених НАПН України в Електронній бібліотеці НАПН України розпочалося порівняно нещодавно, то у подальшому передбачаються досить високі показники використання оприлюдненої таким чином звітної продукції і проміжних наукових результатів НДР.

Перелік продукції, підготовленої за результатами завершених у 2017 р. фундаментальних і прикладних досліджень, представлено в збірнику «Розробки Національної академії педагогічних наук України, готові до впровадження».

V. ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ

Відповідно до планів випуску друкованої продукції НАПН України на 2017 р., підготовленої за результатами фундаментальних і прикладних наукових досліджень, за кошти державного бюджету випущено 54 найменування друкованої продукції, у тому числі: наукова (препринти, збірники наукових праць), виробничо-практична (посібники, методичні рекомендації), навчальна (навчальні і навчально-методичні посібники, підручники, навчальні програми), довідкова (довідники, бібліографічні видання) загальним тиражем 14,8 тис. примірників (табл. V.1). Серед друкованої продукції – «Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні» англійською мовою (National Report on the State and Prospects of Education Development in Ukraine) та збірник наукових праць «Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики», присвячений 25-річчю НАПН України. У збірнику представлено праці провідних учених НАПН України з пріоритетних питань методології, теорії, історії освіти, педагогіки, психології, соціальної роботи, особливу увагу приділено практичному впровадженню результатів фундаментальних і прикладних досліджень та експериментальних розробок з метою модернізації вітчизняної системи освіти в контексті глобалізації, європейської інтеграції та національної самоідентифікації.

У 2017 р. проведено сім засідань Науково-видавничої ради НАПН України, на яких розглядалися питання щодо формування річних та перспективних планів випуску друкованої продукції НАПН України, підготовленої за результатами фундаментальних і прикладних наукових досліджень, та внесення змін до них; внесення змін до Положення про випуск і розповсюдження друкованої продукції НАПН України; погодження розподілів тиражів друкованої продукції НАПН України для її передачі установам, організаціям, закладам державної і комунальної форм власності тощо.

Таблиця V.1

Випуск друкованої продукції НАПН України за державні кошти у 2017 р.

Вид продукції	Кількість найменувань, одиниць			Тираж, примірників		
	усього	з них наукові дослідження		усього	з них наукові дослідження	
		фундаментальні	прикладні		фундаментальні	прикладні
Усього	54	22	32	14800	5550	9250
у тому числі						
Наукова продукція	5	5	–	900	900	–
препринти	3	3	–	300	300	–
збірники наукових праць	2	2	–	600	600	–
Виробничо-практична продукція	29	9	20	8500	2700	5800

Вид продукції	Кількість найменувань, одиниць			Тираж, примірників		
	усього	з них наукові дослідження		усього	з них наукові дослідження	
		фундаментальні	прикладні		фундаментальні	прикладні
посібники	22	6	16	6600	1800	4800
методичні рекомендації	7	3	4	1900	900	1000
Навчальна продукція	16	5	11	4600	1300	3300
навчальні і навчально-методичні посібники	9	4	5	2500	1000	1500
підручники	6	–	6	1800	–	1800
навчальні програми	1	1	–	300	300	–
Довідкова продукція	4	3	1	800	650	150
довідники	3	3	–	650	650	–
бібліографічні видання	1	–	1	150	–	150

НАПН України та її підвідомчі установи є засновниками (співзасновниками) 54 наукових періодичних видання, у тому числі 44 друкованих (відповідно до Державного реєстру друкованих засобів масової інформації та інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності Міністерства юстиції України), та 10 електронних наукових періодичних видань (додатки, табл. 9.1.). На кінець звітнього року (45 найменувань, або 83 %) наукової періодики НАПН України внесено до Переліку наукових фахових видань України у галузях педагогічних, психологічних, філософських наук та державного управління (додатки, табл. 9.2). Серед співзасновників періодичних видань НАПН України – заклади вищої і післядипломної педагогічної освіти з різних регіонів України, всеукраїнські асоціації (Всеукраїнська асоціація істориків педагогіки, Українська Асоціація організаційних психологів та психологів праці, Асоціація політичних психологів України) і федерації (Українська федерація хортингу), благодійні (Благодійна організація «Всеукраїнський центр сприяння суспільному розвитку імені Миколи Пирогова») і громадські (громадська організація «Арт-терапевтична асоціація») організації, міжнародні освітні фонди (Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого) тощо.

У звітньому році продовжувався випуск науково-теоретичного та інформаційного вісника НАПН України «Педагогіка і психологія» (гол. ред. – В.Г. Кремень, заст. гол. ред. – О.І. Ляшенко), в якому публікувалися статті з питань теорії педагогіки та психології, дидактики, методики і технології навчання, виховання, експериментальної роботи в закладах освіти, професійної освіти, історії педагогіки, психології та освіти, зарубіжної педагогіки тощо.

Наукова періодика НАПН України виходила з періодичністю від 1 до 12 разів на рік, найбільше періодичних видань виходили щопівроку (43 %) та

щоквартально (30 %). Більшість (87 %) друкованих і електронних періодичних видань НАПН України публікують статті різними мовами: українською, англійською, польською, німецькою, французькою, чеською і японською; наукові журнали «Порівняльно-педагогічні студії» (співзасновники: Інститут педагогіки НАПН України, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини) та «Порівняльна професійна педагогіка» (Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Хмельницький національний університет) – лише англійською. У складі редакційних колегій практично всіх видань НАПН України присутні іноземні фахівці, які загалом представляють близько 40 країн Європи, Північної і Південної Америки, Азії та Австралії.

Усі видання мають власні веб-сайти або веб-сторінки на веб-сайті засновника (співзасновника), три видання вже присвоюють своїм статтям DOI (цифровий ідентифікатор об'єкта): наукові журнали «Порівняльна професійна педагогіка» (Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Хмельницький національний університет), «Наукове сходження: Педагогічна освіта» (ПП «Технологічний центр», ДВНЗ «Університет менеджменту освіти») та збірник наукових праць «Інформаційні технології в освіті» (Херсонський державний університет, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України).

Електронне наукове періодичне видання «Інформаційні технології і засоби навчання» (Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, ДВНЗ «Університет менеджменту освіти») представлено в базі даних Emerging Sources Citation Index (ESCI) Web of Science компанії Clarivate Analytics, куди входять видання, що претендують на включення до основних баз Web of Science Core Collection (Science Citation Index Expanded, Social Sciences Citation Index, Arts & Humanities Citation Index). Для них поки не визначається імпакт-фактор, оскільки через 1–2 роки за результатами аналізу наукометричних показників відповідною комісією прийматиметься рішення про включення періодичного видання до однієї з основних баз, або його вилучення.

У звітному році найпопулярнішою наукометричною базою серед періодичних видань НАПН України стала Index Copernicus International, де пройшли оцінювання 16 наукових періодичних видань НАПН України, кращі п'ять з яких наведено у табл. V.2.

Серед інших наукометричних, реферативних та/або інформаційних баз, в яких представлено наукові періодичні видання НАПН України, є Central European Journal of Social Sciences and Humanities (CEJSH), EBSCO (відповідні бази, Discovery Service), European Reference Index for the Humanities and Social Sciences (ERIH PLUS) та ін.

Топ-5 наукових періодичних видань НАПН України за даними міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International

№ з/п	Назва періодичного видання, ISSN	Засновник (співзасновники)	Index Copernicus Value (ICV)
1	Інформаційні технології і засоби навчання (eISSN 2076-8184)	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»	70,98
2	Інформаційні технології в освіті (ISSN 1998-6939, eISSN 2306-1707)	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, Херсонський державний університет	69,80
3	Порівняльно-педагогічні студії (ISSN 2306-5532, eISSN 2312-1904)	Інститут педагогіки НАПН України, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини	66,90
4	Проблеми сучасної психології (ISSN 2227-6246)	Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка	62,05
5	Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді (ISSN 2308-3778, eISSN 2411-0361)	Інститут проблем виховання НАПН України	61,90

Двадцять наукових періодичних видань НАПН України ввійшли до Рейтингу наукових періодичних видань України, що підготовлений Центром досліджень соціальних комунікацій Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського у рамках проекту «Бібліометрика української науки». Крайні п'ять видань, згідно з зазначеним рейтингом, наведено в табл. V.3.

Топ-5 наукових періодичних видань НАПН України за даними інформаційно-аналітичної системи «Бібліометрика української науки»

№ з/п	Місце в рейтингу	Назва періодичного видання, ISSN	Засновник (співзасновники)	h5-індекс
1	8	Інформаційні технології і засоби навчання (eISSN 2076-8184)	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»	25
2	21	Інформаційні технології в освіті (ISSN 1998-6939, eISSN 2306-1707)	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, Херсонський державний університет	18
3	28	Комп'ютер у школі та сім'ї (ISSN 2307-9851)	Інститут педагогіки НАПН України, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, ТОВ «Редакція науково-методичного журналу «Комп'ютер у школі та сім'ї»	17

№ з/п	Місце в рейтингу	Назва періодичного видання, ISSN	Засновник (співзасновники)	h5-індекс
4	48	Філософія освіти. Philosophy of Education (ISSN 2309-1606)	Інститут вищої освіти НАПН України, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова	14
5	138	Мистецтво та освіта (ISSN 2308-8885)	Інститут проблем виховання НАПН України, Інститут обдарованої дитини НАПН України	9

Актуальними завданнями для редакцій періодичних видань НАПН України залишаються включення видань до міжнародних наукометричних баз Scopus, Web of Science Core Collection та інших профільних міжнародних наукометричних баз даних; присвоєння кожному опублікованому матеріалу міжнародного цифрового ідентифікатора DOI; підтримка англomовного інтерфейсу видання тощо.

VI. НАУКОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

VI.1. ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ НАПН УКРАЇНИ, РОБОТА ПРЕЗИДІЇ

У 2017 р. було проведено 2 сесії загальних зборів НАПН України.

24 березня 2017 р. відбулися загальні звітно-виборні збори НАПН України, на які було винесено питання «Про результати діяльності НАПН України у 2016 році та в період 2012–2016 років і завдання подальшого розвитку». З основною доповіддю виступив президент НАПН України, дійсний член НАН і НАПН України Василь Григорович Кремень.

У звітний період НАПН України загалом виконала свої інституціональні завдання, науково і методично забезпечуючи функціонування і розвиток національної освіти, у якій нині навчаються 7 млн здобувачів освіти і працюють понад 1,5 млн освітян, – зазначив В.Г. Кремень.

У доповіді В.Г. Кремень зауважив, що в контексті викликів, які стоять перед Україною, колективу Академії необхідно зосередити увагу на реалізації першочергових завдань у найближчій і середньостроковій перспективі. Потрібно посилити теоретико-методологічний і науково-методичний внесок у здійснення комплексу пріоритетних дій загальнонаціонального значення. Серед них – завершення оновлення освітнього законодавства, розроблення якісного освітнього змісту на компетентнісній основі, запровадження ключового принципу людиноцентризму в освіті, розроблення концептуальних засад створення на всіх рівнях систем забезпечення якості освіти, участі у провідних міжнародних порівняльних дослідженнях, збереження і зміцнення української національної ідентичності в освіті й водночас інтегрування національної освіти в європейський і світовий освітній і науковий простори.

У доповіді йшлося про те, що наукові розробки вчених мають забезпечити максимально ефективне використання всіх ресурсів освіти, осучаснення, модернізацію усіх її рівнів і ланок.

В.Г. Кремень підкреслив, що у дослідженнях потрібно звернути увагу на супровід освітніх реформ: у психологічному супроводі освіти – посилити його експертно-діагностично-корекційну роль на сучасній технологічній основі; у кадровому забезпеченні освіти – створити ефективні моделі фахової освіти та концепцію соціального статусу педагогів.

В обговоренні доповіді президента НАПН України В.Г. Кременя узяли участь: заступник міністра освіти і науки України П.К. Хобзей, віце-президент НАН України С.І. Пирожков, директор Інституту проблем виховання НАПН України І.Д. Бех, директор Інституту професійно-технічної освіти НАПН України В.О. Радкевич, директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України Л.Б. Лук'янова, директор Інституту вищої освіти НАПН України С.А. Калашнікова, заступник директора Інституту педагогіки НАПН України Т.М. Засекіна, заступник директора Інституту психології імені Г.С. Костюка О.М. Кокун та інші.

Підсумком обговорення стало одностайне прийняття учасниками загальних звітно-виборних зборів НАПН України постанови «Про результати

діяльності НАПН України у 2016 році та в період 2012–2016 років і завдання подальшого розвитку», у якій позитивно оцінювалася робота Академії й відзначалося, що НАПН України у звітний період виконала свої статутні завдання, науково і методично забезпечила функціонування та розвиток національної освітньої сфери; зберегла свій основний потенціал, наукові школи, колективи та провідну роль у науковому і методичному супроводі освіти та поступово долає наслідки бюджетної кризи останніх років.

Під час звітно-виборних зборів НАПН України відбулися вибори керівництва Академії і академіків-секретарів відділень НАПН України:

президентом НАПН України обрано **Василя Григоровича Кременя**, доктора філософських наук, професора, академіка НАН України, академіка НАПН України;

першим віце-президентом – **Володимира Іларіоновича Лугового**, доктора педагогічних наук, професора, академіка НАПН України;

віце-президентом – **Олега Михайловича Топузова**, доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента НАПН України;

академіком-секретарем відділення загальної педагогіки та філософії освіти – **Світлану Олександрівну Сисоєву**, доктора педагогічних наук, професора, академіка НАПН України;

академіком-секретарем відділення психології, вікової фізіології та дефектології – **Сергія Дмитровича Максименка**, доктора психологічних наук, професора, академіка НАПН України;

академіком-секретарем відділення загальної середньої освіти – **Олександра Івановича Ляшенка**, доктора педагогічних наук, професора, академіка НАПН України;

академіком-секретарем відділення професійної освіти і освіти дорослих – **Неллю Григорівну Ничкало**, доктора педагогічних наук, професора, академіка НАПН України;

академіком-секретарем відділення вищої освіти – **Петра Юрійовича Сауха**, доктора філософських наук, професора, член-кореспондента НАПН України.

На загальних зборах обрано також новий склад Президії НАПН України:

Ларису Дмитрівну Березівську – директора Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського, доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента НАПН України;

Івана Дмитровича Беха – директора Інституту проблем виховання НАПН України, доктора психологічних наук, професора, дійсного члена (академіка) НАПН України;

Валерія Юхимовича Бикова – директора Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, доктора технічних наук, професора, дійсного члена (академіка) НАПН України;

Наталію Петрівну Дічек – завідувача відділу історії педагогіки Інституту педагогіки НАПН України, доктора педагогічних наук, професора (рекомендована зборами колективу Інституту);

Станіслава Олексійовича Довгого – президента Малої академії наук України, доктора фізико-математичних наук, професора, дійсного члена (академіка) НАПН України;

Михайла Васильовича Загірняка – ректора Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського, доктора технічних наук, професора, дійсного члена (академіка) НАПН України;

В'ячеслава Васильовича Засенка – директора Інституту спеціальної педагогіки НАПН України, доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена (академіка) НАПН України;

Світлану Андріївну Калашнікову – директора Інституту вищої освіти НАПН України, доктора педагогічних наук, професора;

Володимира Вікторовича Камишина – директора Інституту обдарованої дитини НАПН України, доктора педагогічних наук, старшого наукового співробітника, члена-кореспондента НАПН України;

Віктора Петровича Коцура – ректора ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», доктора історичних наук, професора, дійсного члена (академіка) НАПН України;

Віталія Семеновича Курила – народного депутата України, доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена (академіка) НАПН України;

Ларису Борисівну Лук'янову – директора Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента НАПН України;

Віктора Олександровича Огнев'юка – ректора Київського університету імені Бориса Грінченка, доктора філософських наук, професора, дійсного члена (академіка) НАПН України;

Віктора Васильовича Олійника – ректора (до 15 листопада 2017 р.) ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України, доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена (академіка) НАПН України;

Ярослава Богдановича Олійника – декана Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктора економічних наук, професора, дійсного члена (академіка) НАПН України;

Віталія Григоровича Панка – директора Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи, доктора психологічних наук, професора;

Валентину Олександрівну Радкевич – директора Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена (академіка) НАПН України;

Олександрю Яківну Савченко – головного наукового співробітника Інституту педагогіки НАПН України, доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена (академіка) НАПН України;

Миколу Миколайовича Слюсаревського – директора Інституту соціальної та політичної психології НАПН України, кандидата психологічних наук, члена-кореспондента НАПН України;

Олексія Яковича Чебикіна – ректора Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського, доктора психологічних наук, професора, дійсного члена (академіка) НАПН України;

Миколу Івановича Шута – завідувача кафедри Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, доктора фізико-математичних наук, професора, дійсного члена (академіка) НАПН України.

17 листопада 2017 р. відбулася друга сесія загальних зборів Національної академії педагогічних наук України, присвячена 25-й річниці НАПН України.

Учасники загальних зборів обговорили доповідь президента НАПН України, дійсного члена НАН і НАПН України Василя Григоровича Кременя «25 років діяльності Національної академії педагогічних наук України: здобутки і перспективи». Було затверджено Пріоритетні напрями наукових досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології в НАПН України на 2018–2022 рр. і Статут НАПН України в новій редакції, а також розглянуто і прийнято рішення про позбавлення статусу члена-кореспондента.

У роботі загальних зборів узяли участь: представники Адміністрації Президента України: Ю.П. Богуцький – радник Президента України, М.М. Берізко – завідувач відділу освіти і науки Адміністрації Президента України; В.А. Кириленко – віце-прем'єр-міністр України, І.М. Констанкевич – народний депутат України, член Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, П.К. Хобзей – заступник міністра освіти і науки України, С.І. Пирожков – віце-президент НАН України, керівники національних галузевих академій, міністерств і відомств, ректори закладів вищої освіти, представники ЗМІ та громадських організацій.

У роботі загальних зборів НАПН України узяла участь делегація Комітету педагогічних наук Польської академії наук, іноземні члени НАПН України (Стефан Квятковський, Франтішек Шльосек, Ян Лащик).

Усі вони привітали Національну академію педагогічних наук України з 25-річним ювілеєм.

З великим інтересом і вдячністю учасники загальних зборів заслухали привітання Президента України Петра Олексійовича Порошенка, Голови Верховної Ради України Андрія Володимировича Парубія, Прем'єр-міністра України Володимира Борисовича Гройсмана.

За досягнення в галузі української освіти, педагогіки і психології провідних учених НАПН України відзначено високими державними і галузевими нагородами, які вручено на загальних зборах Академії.

У доповіді президент НАПН України В.Г. Кремень зупинився на історії становлення НАПН України, зазначивши, що уся 25-річна історія Академії щільно пов'язана зі становленням суверенної Української держави, створенням національної освіти та її науково-методичного супроводу, утворенням нових демократичних відносин у суспільстві, формуванням інноваційної людини – громадянина, творця і захисника України.

Василь Григорович наголосив, що у своїй діяльності НАПН України взаємодіє з МОН України, Комітетом Верховної Ради України з питань науки і

освіти, національною та національними галузевими академіями наук України, навчальними закладами, громадськими організаціями, Національною комісією у справах ЮНЕСКО, Національним Еразмус+офісом в Україні, Програмою ЄС «Горизонт 2020».

Створена майже зі здобуттям незалежності України Академія увібрала найкращі педагогічні традиції української освіти, педагогіки і психології, продовжує їх розвиток відповідно до вимог часу, підсумував В.Г. Кремень.

Результатом обговорення доповіді президента НАПН України стало прийняття постанови «25 років НАПН України: здобутки та перспективи», в якій загальні збори НАПН України відзначають, що в історично короткі строки 25-річної діяльності Академії зроблено вагомий внесок у подальший розвиток освіти, педагогіки і психології, оновлено теорію навчання з огляду на її людинотворчу функцію; створено цілісну змістово-методичну систему для дошкільної, середньої, професійно-технічної, вищої, спеціальної, позашкільної та післядипломної педагогічної освіти, українські освітні стандарти, програми, підручники кількох поколінь, навчальні технології, орієнтовані на розвиток особистості; запропоновано методологію виховання, що ґрунтується на гуманістичних цінностях й інше.

З інформацією про затвердження Пріоритетних напрямів наукових досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології в НАПН України на 2018–2022 рр. на загальних зборах виступив В.І. Луговий – перший віце-президент, в.о. головного ученого секретаря НАПН України, який прокоментував проект Пріоритетних напрямів наукових досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології в НАПН України на 2018-2022 рр., розроблений за ініціативи президента НАПН України В.Г. Кременя відповідно до законів України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про вищу освіту», «Про освіту». Учасниками загальних зборів НАПН України затверджено Пріоритетні напрями наукових досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології в НАПН України на 2018-2022 рр.

З інформацією про Статут НАПН України в новій редакції виступив О.М. Топузов – віце-президент НАПН України, який зазначив, що у зв'язку з прийняттям Закону України «Про освіту» виникла необхідність приведення Статуту НАПН України у відповідність до цього закону. Крім того, у новій редакції Статуту враховано зміст постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», внесено й інші зміни відповідно до чинного законодавства.

Загальні збори НАПН України обговорили рішення загальних зборів Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України про позбавлення статусу члена-кореспондента НАПН України П.В. Мельника від 17 листопада 2017 р. та рішення загальних зборів Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України про позбавлення статусу члена-кореспондента НАПН України Є.М. Суліми від 17 листопада 2017 р.

Враховуюючи результати відкритого голосування та керуючись пунктами 29, 30, 32 Статуту НАПН України, загальні збори прийняли рішення позбавити П.В. Мельника і Є.М. Суліму статусу членів-кореспондентів НАПН України.

У 2017 р., виконуючи постанови загальних зборів НАПН України, вчені Академії співпрацювали з Комітетом Верховної Ради України з питань науки і освіти, МОН України, міністерствами, відомствами, НАН України і національними галузевими академіями щодо реалізації законів України «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про освіту». Учені Академії долучалися до експертизи та опрацювання інших законодавчих документів і нормативно-правових актів. Провідні учені НАПН України виступали позаштатними консультантами Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, брали участь у підготовці рішень і засіданнях, виступали на комітетських і парламентських слуханнях.

За 2017 р. подано 85 пропозицій до законопроектів, близько сотні аналітичних документів.

Підготовлено і подано Верховній Раді України інформаційно-аналітичні матеріали до парламентських слухань: «Основні проблеми управління людським капіталом на прикладі Херсонської області» (лютий 2017 р.), «Про стан і перспективи фінансування освіти і науки в Україні» (липень 2017 р.); до комітетських слухань: «Про стан і перспективи розвитку зовнішнього незалежного оцінювання якості освіти в Україні» (березень 2017 р.), «Проект Закону України «Про освіту» (червень 2017 р.), «Про стан і проблеми підготовки навчальних закладів України до нового 2017/2018 навчального року» (вересень 2017 р.), «Про результати, стан і проблеми вступної кампанії 2017 р. до вищих і професійно-технічних навчальних закладів України» (жовтень 2017 р.) та інші.

Учені НАПН України брали участь у роботі двох круглих столів, які ініціювалися Комітетом Верховної Ради України з питань науки і освіти; у підготовці документів до виїзних засідань Комітету: «Нормативно-правове забезпечення навчання іноземців у країні: стан, проблеми, перспективи» на базі Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (березень 2017 р.), «Законодавче врегулювання діяльності аграрних навчальних закладів України» на базі Національного університету біоресурсів і природокористування України (травень 2017 р.), «Про практику застосування законодавчих та інших нормативно-правових актів щодо функціонування освітньої сфери у Донецькій і Луганській областях в умовах проведення антитерористичної операції» (м. Слов'янськ та м. Краматорськ, жовтень 2017 р.), «Про роботу органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування Волинської області щодо дотримання законодавства України про освіту для забезпечення функціонування та якості дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої освіти» (м. Луцьк, листопад 2017 р.).

Учені Академії розробили і подали до різних центральних органів виконавчої влади інформаційно-аналітичні та довідково-статистичні матеріали; співпрацювали з Міністерством молоді та спорту України по підготовці щорічної доповіді про становище молоді в Україні, Концепції Державної

соціальної програми національно-патріотичного виховання на 2017–2021 роки; з Міністерством соціальної політики України над «Концепцією державної системи професійної орієнтації населення до 2023 року».

Учені НАПН України стали співorganizаторами, разом з МОН України, круглого столу «Позашкільна освіта: стан, виклики, перспективи», що відбувся 19 квітня 2017 р. на виконання Закону України «Про дошкільну освіту». Метою круглого столу став аналіз сучасного стану позашкільної освіти як соціального інструменту, який вирішує найбільш важливі завдання освіти і виховання дітей та молоді, а також пошук ефективних шляхів розвитку позашкільля в умовах реформування освітньої галузі в Україні. У роботі круглого столу узяв участь В.А. Кириленко – віце-прем'єр-міністр України. Учасники круглого столу прийняли Резолюцію круглого столу «Позашкільна освіта: стан, виклики, перспектива», яка надіслана в урядові структури, міністерства, відомства, громадські організації.

2–3 листопада ц.р. у Києві відбувся Форум з неформальної освіти дорослих за участю МОН України, Європейської асоціації освіти дорослих, Громадської спілки «Українська асоціація освіти дорослих», Представництва в Україні, які піднімали проблеми освіти дорослих, представляли власний досвід, виступали з пропозиціями.

7 листопада 2017 р. на базі Київського національного університету імені Тараса Шевченка відбулася VI міжнародна науково-практична конференція «Болонський процес: врядування у системі вищої освіти України в контексті забезпечення якості». Організаторами конференції виступили: МОН України, НАПН України, Інститут вищої освіти, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Спілка ректорів вищих навчальних закладів України, Національний Еразмус+офіс в Україні, Британська Рада в Україні.

На конференції обговорено стан і перспективи національної системи забезпечення якості освіти в Україні.

16 листопада 2017 р. відбувся методологічний семінар «Нові тенденції і явища у дитячому і молодіжному середовищі в Україні: цивілізаційний, культурологічний, інформаційний виміри».

Відкрив методологічний семінар дійсний член НАПН України, президент НАПН України В.Г. Кремень, який підкреслив важливість теми для обговорення, а саме, забезпечення розвитку і виховання дітей та молоді в умовах викликів, загроз і змін в українському суспільстві.

Розпочала обговорення питання О.В. Сухомлинська – головний науковий співробітник ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, яка акцентувала увагу присутніх на проблемі дорослішання в Україні і світі, проаналізувавши загальні тенденції і виклики. З доповідями на пленарному засіданні виступили: В.В. Вовк – заступник директора Департаменту захисту прав дітей та усиновлення Міністерства соціальної політики України наголосив на актуальності захисту прав дітей в Україні; Ю.Г. Кононенко – директор Департаменту загальної середньої та дошкільної освіти МОН України підняв проблеми дитячого і молодіжного руху; І.Д. Бех – директор Інституту проблем виховання, дійсний

член НАПН України узагальнив особливості становлення особистості підлітка в умовах соціальної реальності; П.Ю. Саух – академік-секретар Відділення вищої освіти, член-кореспондент НАПН України узагальнив соціокультурні тенденції в сучасному молодіжному середовищі; О.І. Локшина – завідувач відділу порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України охарактеризувала тенденції і явища у молодіжному середовищі зарубіжжя; Ж.В. Петрочко – заступник директора з наукової роботи Інституту проблем виховання НАПН України зосередила увагу на зовнішній міграції української молоді; В.Д. Пархоменко – член-кореспондент НАПН України охарактеризував стан молоді людини в інформаційному світі; Л.А. Найдьонова – заступник директора з наукової роботи Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України підняла проблему психологічних маніпуляцій в небезпечних квестах; С.Г. Литвин – завідувач відділу технологій відкритого навчального середовища Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, доктор педагогічних наук зупинилася на використанні хмарних сервісів для реалізації виховних проєктів; Т.Ф. Алексеєнко – завідувач лабораторії соціальної педагогіки Інституту проблем виховання НАПН України, доктор педагогічних наук озвучила проблему діти і гроші: сучасні реалії та пошук шляхів розв'язання; Л.М. Єршова – заступник директора з науково-експериментальної роботи Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, доктор педагогічних наук охарактеризувала трансформацію системи цінностей учнівської і студентської молоді в контексті реформування вітчизняної професійної освіти; О.А. Комаровська – завідувач лабораторії естетичного виховання та мистецької освіти Інституту проблем виховання НАПН України, доктор педагогічних наук зупинилася на художніх цінностях сучасних дітей: особливостях прояву і формування у полікультурному середовищі; О.В. Пащенко – координатор Всеукраїнської дитячої спілки «Екологічна варта» завершила виступи на пленарному засіданні темою «Діяльність дитячих громадських організацій: глобальні виклики сучасності».

Обговорення тенденцій і явищ у дитячому і молодіжному середовищі в Україні було продовжено у 5-ти секціях. Усього у роботі методологічного семінару взяли участь близько 400 осіб з різних регіонів України, які виступили з 123 доповідями і повідомленнями.

Учасники семінару наголосили, що нині людство все дієвіше оволодіває інноваційним типом прогресу в науці, технологіях і техніці. У сучасних реаліях усе більшої значущості набувають такі життєві цінності, як державна незалежність, демократичний розвиток, національно-культурне відродження, свобода слова, участь у житті суспільства й ухваленні рішень, свідомий вибір сфери успішної життєдіяльності.

Підсумком роботи методологічного семінару стало прийняття Рекомендацій для подальшого використання в діяльності підвідомчих наукових установ НАПН України. Рекомендації направлено в МОН України, Міністерство соціальної політики України, Міністерство молоді та спорту України, громадські організації.

Планом роботи НАПН України на 2017 р. передбачалося 10 засідань Президії. Фактично проведено 15 засідань: 10 планових; 5 позачергових засідань, присвячених статутній, зокрема фінансово-господарській діяльності НАПН України.

На засіданнях Президії НАПН України розглянуто 421 питання і прийнято відповідні постанови.

Аналіз проблематики засідань Президії НАПН України свідчить, що у 2017 р. значна увага Президії приділялася аналізу наукової і науково-організаційній діяльності наукових установ Академії та результатам виконання науково-дослідних робіт. Детально Президією проаналізовано виконання таких наукових тем:

– впровадження результатів науково-дослідної роботи «Теоретичні та методичні засади управління підготовкою фахівців з педагогіки вищої школи на основі компетентнісного підходу в межах європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу» (ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України);

– психологічні особливості підготовки педагогічних працівників до розвитку духовного потенціалу учнівської молоді (Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України);

– науково-методичне забезпечення формування базових якостей особистості старшого дошкільника в дошкільному навчальному закладі (Інститут проблем виховання НАПН України);

– реалізація освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії (Інститут вищої освіти НАПН України).

Позитивно оцінюючи результати виконання наукових тем, Президія звернула увагу виконавців НДР на необхідність удосконалення форм зв'язків із користувачами їх результатів, використовуючи при цьому можливості соціальних мереж, веб-сайтів НАПН України та її установ, об'єктивного підходу до наукової експертизи результатів наукових досліджень, обґрунтування перспективних напрямів використання результатів завершених наукових досліджень, розширення зв'язків із зарубіжними науковими установами, що досліджують споріднену тематику.

У 2017 р. Президія НАПН України оголошувала конкурси:

– проектів наукових досліджень за галузевою тематикою, виконання яких розпочинається у 2018 р. (постанова № 1-2/2-21 від 26 січня 2017 р.), підсумки якого затверджено Президією НАПН України (постанова № 1-2/7-145 від 20 квітня 2017 р.) та погоджено Експертною радою при НАН України 4 серпня 2017 р. (лист № 9/1356-10);

– на кращі наукові роботи НАПН України, виконані у 2016 р. (постанова № 1-2/2-24 від 26 січня 2017 р.), підсумки яких підведено 23 березня 2017 р. (постанова № 1-2/5-96) та нагороджено переможців на загальних зборах НАПН України 24 березня 2017 р.;

– про участь учених НАПН України в конкурсах на здобуття премій і стипендій Президента України, Верховної Ради України для найталановитіших молодих учених (постанова № 1-2/5-97 від 23 березня 2017 р.);

– на здобуття стипендій Кабінету Міністрів України для молодих учених та затверджувались результати атестації наукової роботи стипендіатів.

Велику увагу Президія приділила аналізу наукової і науково-організаційній діяльності наукових установ НАПН України за 2012–2016 рр.:

- Інституту психології імені Г.С. Костюка;
- Інституту соціальної та політичної психології;
- Інституту інформаційних технологій і засобів навчання;
- Інституту педагогіки;
- Інституту проблем виховання;
- Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти;
- Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи.

Схвалюючи роботу наукових колективів інститутів НАПН України, Президія наголосила на удосконаленні наукової та науково-організаційної роботи, спрямованої на вирішення освітніх і суспільних реформ, залучення науковців до участі у міжнародних наукових проектах, посиленні роботи з опублікування результатів досліджень у зарубіжних фахових виданнях, що входять до наукометричних баз даних.

Президія тримала на контролі питання діяльності відокремленого структурного підрозділу ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України – Білоцерківського інституту неперервної освіти.

Відповідно до чинного законодавства Президія НАПН України вносила зміни до Положень:

– про відділення НАПН України (постанова № 1-2/5-106 від 23 березня 2017 р.);

– про висунення кандидатур від НАПН України на здобуття стипендій і премій діячам науки та молодим ученим (постанова № 1-2/7-147 від 20 квітня 2017 р.);

– про випуск і розповсюдження друкованої продукції Національної академії педагогічних наук України (постанова № 1-2/7-148 від 20 квітня 2017 р.);

– про порядок планування і контролю виконання наукових досліджень у НАПН України (постанова № 1-2/8-176 від 25 травня 2017 р.);

– про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у НАПН України (постанова № 1-2/9-211 від 15 червня 2017 р.);

– до Методичних рекомендацій з підготовки Звіту про діяльність підвідомчої установи НАПН України (постанова № 1-2/14-343 від 15 листопада 2017 р.).

У зв'язку з виробничою необхідністю Президією вносилося зміни до перспективних тематичних планів наукових досліджень інститутів педагогіки, обдарованої дитини, професійно-технічної освіти, спеціальної педагогіки, соціальної та політичної психології, Українського науково-методичного центру практичної психології та соціальної роботи, ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського.

Президія НАПН України впродовж 2017 р. затверджувала вчені і спеціалізовані вчені ради підвідомчих установ Академії, погоджувала проекти державного замовлення на підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів і підвищення кваліфікації (післядипломна освіта).

У 2017 р. продовжувалася робота з підготовки за освітньо-науковими та науковими програмами на третьому (освітньо-науковому) і науковому рівнях вищої освіти в НАПН України. Президія НАПН України підтримала подання Інституту обдарованої дитини НАПН України щодо отримання ліценції на провадження освітньої діяльності. У 2017 р. в Інституті вищої освіти НАПН України, крім освітньо-наукової програми «Політика і лідерство у вищій освіті», розпочато провадження освітньо-наукової програми «Викладання і навчання у вищій освіті» у межах спеціальності «011 Науки про освіту» («011 Освітні, педагогічні науки» з 2017 р.).

Змістовий аналіз свідчить, що підвідомчі установи НАПН України продовжують експериментальні дослідження всеукраїнського рівня, включаючи все більше учасників. Активну експериментальну роботу проводять Інститут проблем виховання, Інститут педагогіки, Інститут професійно-технічної освіти, Інститут соціальної та політичної психології НАПН України.

Виконуючи завдання Доктрини інформаційної безпеки України, що введена в дію Указом Президента України від 25 лютого 2017 р. № 47/2017, у НАПН України у 2017 р. започатковано експеримент всеукраїнського рівня «Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику» (наказ МОН України № 1199 від 18 серпня 2017 р., режим доступу: 1199.pdf), у якому беруть участь понад 200 закладів освіти з усіх областей України (постанова № 1-2/3-51 від 23 лютого 2017 р.).

У 2017 р. розпочато виконання Програми спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2017-2020 роки, яка передбачає реалізацію 115 заходів з десяти пріоритетних напрямів співпраці. Питання про виконання у 2017 р. Програми спільної діяльності МОН і НАПН України на 2017-2020 рр. розглядалося на засіданні Президії НАПН України 15 листопада 2017 р. за участі заступника міністра освіти і науки України П.К. Хобзея. Результати виконання Програми схвалено та прийнято відповідну постанову № 1-2/14-341 від 15 листопада 2017 р. Матеріали про стан виконання Програми в 2017 р. надіслано листом НАПН України № 2-6/581 від 20 грудня 2017 р. до Міністерства освіти і науки України.

Учені НАПН України співпрацюють з МОН України щодо реалізації Концепції державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа».

8 вересня 2017 р. відбулося Спільне засідання Президії НАПН України і Вченої ради Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка «Нова українська школа і підготовка вчителя». З доповідями виступили академік-секретар Відділення загальної середньої освіти НАПН України О.І. Ляшенко, академік-секретар Відділення професійної освіти

і освіти дорослих НАПН України Н.Г. Ничкало, ректор Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка О.І. Курок. В обговоренні взяли участь учені НАПН України, науково-педагогічні працівники Глухівського Національного педагогічного університету ім. О. Довженка, керівники державних і освітніх структур Сумської області, м. Глухів і Глухівського району, директори шкіл, ректори університетів регіону.

Системне реформування загальної середньої освіти та підготовка вчителя до відповідних змін є актуальними питаннями, які відображено в Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року.

Підсумки спільного засідання Президії НАПН України та Вченої ради Університету підвів президент НАПН України В.Г. Кремень, зазначивши, що у новій школі має утвердитися інноваційний тип навчання. Це дасть змогу сформувати особистість, яка здатна успішно виконувати завдання в різноманітних життєвих ситуаціях.

У спільній постанові «Нова українська школа і підготовка вчителя» підкреслювалося, що здійснення якісної підготовки педагогічних кадрів до ефективної реалізації ідей нової української школи є головним пріоритетом діяльності педагогічних навчальних закладів, а науковий супровід цієї підготовки – одним із пріоритетних напрямів досліджень наукових установ НАПН України.

Результатом роботи стало підписання Угоди про співробітництво між НАПН України і Глухівським національним педагогічним університетом імені Олександра Довженка.

Президія значну увагу приділяла питанням кадрової політики: оголошувалися конкурси на заміщення керівних посад у підвідомчих установах Академії, затверджувалися кандидатури на посади керівників установ, їх заступників, учених секретарів, підтримувалися подання щодо присвоєння почесних звань, здійснювалося нагородження відзнаками НАПН України відомих учених, діячів освіти, працівників апарату Президії і підвідомчих установ.

Відповідно до Закону України «Про наукову і науково-організаційну діяльність» забезпечувалась участь наукових і науково-педагогічних працівників установ НАПН України у загальних зборах НАПН України та у загальних зборах відділень НАПН України.

Відповідно до нового законодавства Президією НАПН України було затверджено Положення:

– про порядок наймання на роботу та звільнення керівника, заступника керівника з наукової роботи та ученого секретаря наукової установи (постанова № 1-2/2-28 від 26 січня 2017 р.);

– про порядок проведення конкурсу на заміщення вакантних наукових посад наукових установ НАПН України в новій редакції (постанова № 1-2/3-59 від 23 лютого 2017 р.);

– про вибори до НАПН України у новій редакції (постанова № 1-2/4-87 від 13 березня 2017 р.);

– про призначення та звільнення керівника Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти НАПН України (постанова № 1-2/12-278 від 28 вересня 2017 р.);

– про вибори ректора ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (постанова № 1-2/14-348 від 15 листопада 2017 р.).

Затверджувалися форми бюлетенів для проведення виборів у НАПН України.

Відповідно до подання Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України та керуючись ст. 28, 29, 43 Статуту НАПН України, Президія припинила виплату щомісячної довічної плати члену-кореспонденту НАПН України Наталії Семенівні Побірченко з 16 листопада 2017 р. (постанова № 1-2/14-351 від 15 листопада 2017 р.) та члену-кореспонденту НАПН України Євгену Миколайовичу Сулімі з 16 листопада 2017 р. (постанова № 1-2/14-352 від 15 листопада 2017 р.).

Президія НАПН України підтримала заяву дійсного члена НАПН України С.О. Довгого щодо дострокового припинення його повноважень як члена Президії у зв'язку зі станом здоров'я (постанова № 1-2/15-400 від 21 грудня 2017 р.).

У 2016 р. в НАПН України було створено Раду молодих учених (постанова Президії НАПН України № 1-2/9-174 від 23 червня 2016 р.), яка у 2017 р. активізувала свою роботу. Було проведено низку всеукраїнських науково-практичних конференцій, тренінгів-марафонів, семінарів-практикумів для молодих учених. Радою молодих учених НАПН України започатковано англomовний семінар для науковців «Open up» (відбулося 9 семінарів) з метою створення платформи для апробації матеріалів англійською мовою. Радою молодих учених НАПН України створено канал на youtube і сторінку у соціальній мережі Facebook, де відображено інформацію про діяльність Ради молодих учених, розміщено рекомендації щодо проведення наукових досліджень, оформлення публікацій за їх результатами, подано посилання на додаткові ресурси та інтернет-сторінки наукових видань України і Європи.

Президія тримала на контролі питання фінансово-економічної діяльності Академії: затверджено зведений кошторис видатків державного бюджету для установ НАПН України на 2017 р. і зміни до нього, проаналізовано стан використання бюджетних коштів, затверджувалися посадові оклади, зміни до структур підвідомчих установ, корегувався розподіл бюджетних призначень за бюджетними програмами, аналізувалася ефективність використання бюджетних коштів на наукову і організаційну діяльність НАПН України та фінансово-господарської діяльності (оформлялися правовстановлюючі документи на землю і майно, уточнювалися адреси об'єктів нерухомого майна, оголошувалися конкурси та надавалися дозволи підвідомчим установам щодо оренди тимчасово вільних приміщень, на передачу з балансу на баланс приміщень, на безоплатну передачу матеріальних цінностей і майна. Затверджено порядок списання майна підвідомчих установ та створення комісії НАПН України зі списання та відчуження майна (постанова № 1-2/7-158 від 20 квітня 2017 р.).

У 2017 р. в НАПН України працювала Рахункова палата України, за результатами аудиту була прийнята постанова № 1-2/8-171 від 25 травня 2017 р. «Про результати аудиту ефективності використання бюджетних коштів на науково-організаційну і наукову діяльність НАПН України та забезпечення підвищення кваліфікації керівних кадрів і спеціалістів у сфері освіти». Затверджено План заходів за результатами аудиту, підсумки виконання якого було підведено 21 грудня 2017 р. (постанова № 1-2/15-382).

Розширилася участь установ Академії у міжнародних освітніх та дослідницьких проектах і програмах, обміном досвіду. З метою імплементації законів України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про вищу освіту», «Про освіту» та реформування вищої освіти в контексті Болонського процесу наукові установи НАПН України щорічно беруть участь у реалізації понад 50 проектів і програм міжнародних організацій і фондів, зокрема рамкової програми Європейського Союзу з науки та інновацій «Горизонт 2020».

Систематично здійснюється висвітлення результатів діяльності Академії у педагогічній пресі, освітянській пресі, газетах, у науково-популярних виданнях, на порталі НАПН України та сайтах наукових установ НАПН України, соціальній мережі Facebook (на сторінці НАПН України, а також сторінках підвідомчих установ і наукових підрозділів), зокрема, у вигляді відеовиступів з актуальних проблем соціуму, над якими працюють вчені НАПН України, інших соціальних мережах; на Інтернет-порталах «Освіта.UA», «Цифрового видавництва MCFR», «Обозреватель», УНІАН, УКРІНФОРМ та ін.; у передачах за участі науковців НАПН України на каналах телебачення і радіо (UA: Перший, «Україна», «Українське радіо», радіо «Промінь», радіо «Ера FM», ТРК «Київ»).

Систематично поповнюється виданнями за результатами наукових досліджень учених підвідомчих установ Електронна бібліотека НАПН України.

Дев'ята сесія Генеральної конференції ЮНЕСКО затвердила рішення про відзначення у 2018 р. на рівні ЮНЕСКО 100-річчя від дня народження Василя Олександровича Сухомлинського. Вчені НАПН України активно включилися у відзначення цієї дати. Ініціаторами цієї роботи виступають Відділення загальної педагогіки та філософії освіти, ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського, Інститут проблем виховання НАПН України. У ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського оновлено читальний зал фонду В.О. Сухомлинського, розроблено нормативні документи. На базі ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського діє Всеукраїнська асоціація Василя Сухомлинського, де зберігається і розглядається питання збереження творчої спадщини педагога, її актуалізація та творчий розвиток. Президія НАПН України ухвалила 21 грудня 2017 р. постанову № 1-2/15-381 «Про відзначення у 2018 році 100-річчя від дня народження Василя Олександровича Сухомлинського», якою затверджено Організаційний комітет та план заходів з відзначення 100-річчя від дня народження В.О. Сухомлинського.

Аналіз виконання постанов Президії НАПН України свідчить, що необхідно удосконалювати роботу НАПН України щодо оцінювання

результатів НДР та їх впровадження, розширювати грантові можливості фінансування наукових досліджень.

Більш наполегливою повинна бути робота щодо включення наукових періодичних видань НАПН України в світову систему наукометричних баз даних, оприлюднення інформаційних і аналітичних документів через засоби масової інформації, Інтернет-портал НАПН України та сайти установ Академії.

Залишається недостатньою координація діяльності між відділеннями НАПН України, перехід до підготовки в НАПН України докторів філософії і докторів наук, діяльність наукових і науково-методичних рад, які створені, але не повною мірою використовують свої можливості.

Більш ефективною має бути робота членів НАПН України і вчених підвідомчих наукових установ у освітніх реформах і науково-методичному супроводі розвитку національної науки і освіти.

VI.2. НАУКОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВІДДІЛЕНЬ

VI.2.1. Відділення загальної педагогіки та філософії освіти

Відповідно до «Стратегії розвитку Національної академії педагогічних наук України на 2016–2022 роки» у звітному році пріоритетом науково-організаційної діяльності Відділення було посилення дієвої участі і впливу членів Відділення та його наукових установ на розвиток української освіти, підвищення якості та практичної значущості здійснюваних досліджень, забезпечення ефективності впроваджених їх результатів в освітню практику.

Подальший науковий пошук здійснювався за напрямками: філософія освіти в системі соціокультурного знання; теоретичні засади розвитку педагогічної науки в Україні; теоретичні і методичні основи навчання і виховання дітей та молоді; проблеми управління освітою та спрямовувався на обґрунтування концептуальних засад і перспективних напрямів розвитку філософії освіти, інтегрованого міждисциплінарного напрямку досліджень сучасної освіти – освітології, розвитку вітчизняної освіти в контексті її реформування та модернізації, розроблення моделей функціонування закладів освіти різних типів. Також продовжувалися дослідження в галузі порівняльної педагогіки, історико-педагогічної науки.

Питання науково-організаційної діяльності Відділення розглядалися на 11 засіданнях бюро Відділення. Всього було розглянуто 22 основних питання, переважна більшість з яких стосувалася визначення й обґрунтування перспективних напрямів й проблем для досліджень, тематики науково-дослідної та організаційно-методичної роботи членів Відділення і його наукових підрозділів: Інституту проблем виховання, чотирьох відділів Інституту педагогіки, Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського, Науково-дослідних центрів та науково-методичного центру, що працюють при Відділенні на засадах самофінансування.

На засіданнях бюро Відділення розглядалися питання: про результати науково-організаційної, науково-дослідної, соціально-педагогічної, громадської діяльності окремих членів Відділення та його наукових підрозділів у 2017 р.; про результати виконання тематичного і перспективного плану науково-дослідної роботи та плану видавничої діяльності за результатами проведених досліджень (фундаментальних і прикладних); про аналіз, корегування та затвердження тематики НДР, визначеної відповідно до затверджених «Пріоритетних напрямів наукових досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології в НАПН України на 2018–2022 рр.» у підвідомчих установах Відділення, що подаються на конкурс науково-дослідної роботи на 2018–2020 рр.; про затвердження перспективних і тематичних планів НДР наукових установ Відділення; про результати виконання планової тематики відділів та лабораторій підвідомчих установ; про стан та перспективи виконання Державної програми зі збереження національного надбання у ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського; про підготовку Відділення до загальних зборів НАПН України; про участь членів Відділення та наукових співробітників його підрозділів у Державних програмах і освітніх проектах; про підсумки науково-організаційної, науково-дослідної роботи членів Відділення і його наукових підрозділів у 2017 р.; про корегування тематичного і перспективного планування науково-дослідної роботи у Відділенні на 2018 р.

Значна увага була приділена аналізу особистого внеску дійсних членів і членів-кореспондентів НАПН України, що входять до складу Відділення, у розв'язання проблем сучасної освіти, контролю за виконанням постанов загальних зборів, засідань Президії НАПН України, рішень бюро Відділення, підготовці до видання монографій, підручників, навчально-методичних посібників, інструктивно-методичних матеріалів за науковими темами, що виконувалися у Відділенні.

У звітному році Відділення було організатором проведення міжнародних, всеукраїнських та регіональних науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів і педагогічних читань з актуальних проблем філософії освіти, теорії й методології педагогічної науки, історії педагогіки і освіти, проблем виховання, управління освітою, впровадження інноваційних технологій в освіті, порівняльної педагогіки. Серед таких заходів, зокрема, можна відзначити проведення X Міжнародних та XXIV Всеукраїнських педагогічних читань «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю» (бібліотечна секція), науково-практичної конференції «Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал», Всеукраїнської науково-практичної конференції «Особистість у виховному просторі зростання: від дитинства до юності», науково-методологічного семінару з історії освіти, науково-методичного семінару для спеціальних наукових бібліотек установ НАПН України «Бібліотечна діяльність у контексті розвитку електронних інформаційних технологій», семінару-практикуму для батьків «Соціально-педагогічна підтримка патріотичних учинків дитини», методологічних семінарів «Дорослішання в Україні і світі: тенденції і виклики» та «Нові тенденції і явища у дитячому і молодіжному середовищі в Україні: цивілізаційний, культурологічний,

інформаційний виміри»; Всеукраїнського науково-практичного семінару «Оновлення системи і змісту дошкільної освіти: нові підходи, нова якість», Всеукраїнської серпневої конференції «Позашкільні заклади освіти: педагогічний пошук – 2017»; Всеукраїнського освітнього форуму GROW UP, других соціально-педагогічних читань імені І.Д. Зверєвої, Квесту для дітей вимушених переселенців з Криму «Моя Україна» та педагогічної майстерні «Патріотичний квест: технологія реалізації» (до 25-ої річниці створення НАПН України) та інші.

Загалом упродовж 2017 р. членами Відділення та науковими працівниками його підвідомчих установ та центрів проведено понад 48 науково-практичних конференцій, семінарів, наукових засідань, круглих столів, 30 з них були організовані і проведені науковими підрозділами Відділення, зокрема Інститутом проблем виховання, Інститутом педагогіки, ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського.

Члени Відділення продовжували діяльність як головні редактори таких видань: «Історико-педагогічний альманах», «Світ виховання», «Неперервна професійна освіта: теорія і практика», «Педагогічний процес: теорія і практика», «Освітологія», «The Modern Higher Education Review», «Педагогічна україністика: науковий альманах», «Наукові записки».

У контексті євроінтеграційних тенденцій розвитку України значна увага була приділена питанням налагодження та розвитку міжнародних зв'язків з інститутами, вищими закладами освіти, центрами та громадськими організаціями Китайської Народної Республіки (акад. О.В. Сухомлинська), Республіки Польща (чл.-кор. Г.В. Терещук, акад. О.В. Сухомлинська), Фінляндської республіки (акад. В.О. Огнев'юк, акад. С.О. Сисоєва), участі у реалізації різних освітніх проектів та міжнародних наукових конференціях і симпозіумах. Члени Відділення та співробітники його наукових установ брали участь у міжнародних проектах (докт. пед. наук О.І. Локшина, акад. С.В. Савченко, акад. С.О. Сисоєва).

Важливою подією в діяльності Відділення стало включення відзначення 100-річчя з дня народження Василя Сухомлинського до Календаря пам'ятних дат, що відзначатимуться на рівні ЮНЕСКО у 2018 р. (рішення 39-ої сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО) та нагородження академіка О.В. Сухомлинської Відзнакою Всекитайського товариства розвитку освіти і наукових досліджень (Фонду Міньюань) у номінації Зарубіжний науковець, дослідження якого сприяють розвитку взаєморозуміння і взаємозбагачення між освітянами різних країн.

Значну увагу у 2017 р. члени Відділення, його бюро, експертна рада та співробітники підвідомчих установ приділили визначенню перспективних для наукових соціально-вагомих проблем дослідження сучасної освіти, рецензуванню та корегуванню тематики науково-дослідної роботи наукових підрозділів, індивідуальних членів Відділення та співробітників Центрів, аналізу ефективності здійснених досліджень та соціальної значущості запроваджених у практику їх результатів, визначенню мережі і діяльності експериментальних закладів освіти.

Відповідно до плану роботи НАПН України Відділенням підготовлено і розглянуто на засіданнях Президії НАПН України такі питання: «Про впровадження результатів дослідження за темою «Науково-методичне забезпечення формування базових якостей особистості старшого дошкільника в дошкільному навчальному закладі»», виконаного в Інституті проблем виховання НАПН України, та «Звіт про наукову і науково-організаційну діяльність Інституту проблем виховання НАПН України за 2013–2017 рр. та перспективи його розвитку».

Проведено методологічний семінар НАПН України «Нові тенденції і явища у дитячому і молодіжному середовищі в Україні: цивілізаційний, культурологічний, інформаційний виміри», за результатами якого надруковано збірник наукових праць (21,25 д.а.).

Відбулося двоє загальних зборів Відділення. За звітній період у Відділенні змінилися академік-секретар (С.О. Сисоєва) та вчений секретар (І.О. Титаренко).

Відділення співпрацює з Міністерством освіти і науки України, Міністерством соціальної політики України, Міністерством молоді та спорту України, Державним центром зайнятості, вітчизняними громадськими організаціями та фондами.

Висвітлення результатів досліджень, їх упровадження у практичну діяльність здійснюється у періодичній пресі – «Педагогічній газеті», всеукраїнському тижневику «Освіта» й на сторінках часописів, що публікує Відділення – «Історико-педагогічний альманах», «Світ виховання», «Порівняльно-педагогічні студії», «Педагогічний процес: теорія і практика», «Неперервна професійна освіта: теорія і практика», «Позашкільна освіта та виховання», «Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді», «Теорія і методика хортингу», «Мистецтво та освіта», «Освітологія», «The Modern Higher Education Review».

За звітній період члени та науковці установ Відділення опублікували 13 монографій, 6 підручників, 6 збірників наукових праць, 23 навчальних, навчально-методичних посібників та 1 методичні рекомендації, 4 навчальні програми, 2 довідники, 1 покажчик, нормативно-правові документи, 34 статті у міжнародних виданнях та понад 330 наукових й науково-методичних статей та отримали 2 свідоцтва про авторське право. Середнє значення кількості цитувань академіків Відділення – індекс Гірша – становить 13.

Результати планових наукових досліджень, наукова продукція членів та наукових установ Відділення знаходяться у відкритому доступі, розміщуються в електронній бібліотеці НАПН України, на сайтах Інституту проблем виховання та Інституту педагогіки.

Сучасними тематичними пріоритетами в діяльності Відділення визначено: розвиток філософії освіти і педагогіки відповідно до європейських цінностей та викликів глобальної освіти; формування нових підходів до людини, її взаємодії із синергією сучасного знання; розширення предметно-практичного поля педагогіки в контексті вирішення соціально-освітніх проблем людини та суспільства; розвиток освітології як наукового напрямку

інтегрованого дослідження сфери освіти та методологічної основи підготовки експертів в галузі освіти; історія змісту освіти і технологій навчання у різні історичні періоди; історичний досвід інклюзії; соціалізація, моральне, громадянське та національно-патріотичне виховання дітей та молоді; інноваційні технології соціально-педагогічної допомоги вразливим групам населення; соціально-педагогічна робота з дітьми та сім'ями вимушених переселенців; профілактика ризикованої, девіантної та делінквентної поведінки підростаючої особистості; інноваційний зміст і технології позашкільної освіти; система стратегічного управління новою українською школою; перспективи імплементації зарубіжного інноваційного досвіду розвитку освіти в Україні.

Сучасними організаційними пріоритетами у роботі Відділення є забезпечення ефективності впровадження результатів науково-дослідної роботи, підвищення публікаційної активності членів та співробітників наукових установ Відділення, зокрема у міжнародних (англомовних) періодичних виданнях, участь у міжнародних проектах і програмах.

VI.2.2. Відділення психології, вікової фізіології та дефектології

Науково-організаційна діяльність Відділення, що здійснювалась під керівництвом його бюро, у 2017 р. спрямовувалась на забезпечення різноманітних традиційних напрямів, виконання планової тематики науково-дослідних робіт, підготовку питань до розгляду на засіданнях Президії, організацію загальних зборів, семінарів. Серед традиційних напрямів науково-організаційної діяльності пріоритет було надано посиленню участі вчених Відділення у науково обґрунтованому супроводі реформ української освіти. Увага науковців Відділення була зосереджена на пошуку шляхів вирішення проблем гармонізації цілісного психічного розвитку особистості, її навчання та виховання в умовах трансформації суспільства, реформування освіти; з'ясування умов та основних вимірів і форм становлення суб'єктності в системі освіти; визначенні соціально-психологічних закономірностей і механізмів розвитку особистості, здатної до самопроекування та самоздійснення. Ученими Відділення запропоновано ряд нових ідей щодо вирішення завдань із організації психологічного забезпечення усіх ланок системи освіти, психологічної підтримки у складних соціогуманітарних умовах.

Постійна увага науковців Відділення була прикута до проблем визначення пріоритетної перспективної тематики досліджень, ефективності організації проведення наукових досліджень, аналізу і оцінювання здобутих наукових результатів та їх упровадженням у практику, забезпеченні впливу науковців на процес і результат інноваційних освітніх реформ. Аналізу стану вирішення цих та інших важливих проблем було присвячено 14 засідань бюро Відділення, на яких розглянуто більше 60 питань.

На засіданнях бюро розглядалися питання про підсумки наукової, науково-організаційної, науково-дослідницької, організаційно-методичної, суспільно-масової та просвітницької діяльності установ та членів Відділення у 2016 р.; обговорювались і затверджувались плани роботи Відділення, його

установ та членів; обирались основні напрями та тематика фундаментальних і прикладних досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології; аналізувалась ефективність виконаних досліджень, оцінювались результати їх впровадження; погоджувались, затверджувались плани наукових досліджень та зміни й доповнення до них; узгоджувався розподіл тиражу друкованої продукції; розглядались кандидатури на посади в установах Відділення НАПН, заслуховувались звіти про їх доробок: обговорювались питання, які розглядались на засіданні Президії НАПН України, тощо.

Так, у січні 2017 р. на Президії НАПН заслуховувалось питання про наукову і науково-організаційну діяльність Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України за 2012–2016 рр. та перспективи його розвитку. У березні 2017 р. звітував про наукову і науково-організаційну діяльність за 2012–2016 рр. Інститут соціальної та політичної психології НАПН України.

На розгляд Президії Відділенням також виносилось питання про започаткування експериментально-дослідної роботи всеукраїнського рівня зі стандартизації моделі інтенсивного масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику на 2017–2022 навчальні роки. Зроблено доповідь на засіданні методичної комісії МОН України за результатами розгляду якої уточнено тему, допрацьовано програму дослідно-експериментальної роботи, уточнено список учасників експерименту та членів регіональних рад з медіаосвіти; подано в МОН України повторне клопотання (лист від 9 липня 2017 р. № 02-15/223), на підставі якого прийнято рішення про проведення експерименту (наказ МОН України № 1199 від 18 серпня 2017 р.).

Науковцями Відділення було виявлено ряд ініціатив щодо підготовки і супроводу впровадження нового Державного стандарту початкової школи. На замовлення Міністерства освіти і науки було проведено масове опитування з питань суспільного потенціалу підтримки освітніх реформ, яким охоплено усі регіони країни (крім окупованих територій). Проведено опитування громадської думки щодо рівня поінформованості та ставлення суспільства загалом і окремих цільових груп (учителів початкової школи та батьків дітей, які протягом найближчих років підуть до школи) до нового Закону України «Про освіту», концепції «Нова українська школа», основних освітніх нововведень.

Учені Відділення брали участь у виконанні Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2017–2020 роки та здійснювали науково-методичне керівництво і забезпечення діяльності психологічної служби системи освіти України, упровадження у педагогічну практику новітніх наукових розробок, методів і технологій. У підвідомчих закладах Відділення НАПН проводилась робота з підвищення кваліфікації практичних психологів, вихователів, вчителів, корекційних педагогів, заступників директорів і директорів спеціальних загальноосвітніх закладів та практичних працівників системи інклюзивного навчання за напрямом підготовки «Підвищення кваліфікації керівних, педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів» зі спеціалізацій «Логопедія», «Тифлопедагогіка», «Сурдопедагогіка», «Олігофренопедагогіка та інтенсивна педагогічна

корекція», «Жестова мова», «Інклюзивна освіта», «Психолого-педагогічна корекція аутизму». Створено робочу групу із розроблення навчальних планів та навчальних програм підвищення кваліфікації фахівців у галузі психології та соціальної роботи. На базі установ Відділення успішно працюють Товариство психологів України та Українська асоціація організаційних психологів і психологів праці.

Плідні пошуки вчених Відділення спрямовані на вирішення проблем психологічного супроводу освітніх і суспільних реформ, психологічної реабілітації постраждалих внаслідок травмивних суспільних подій. Тривала робота науковців з надання фахової соціально-психологічної допомоги особам, що постраждали від воєнного конфлікту на сході України (сім'ї загиблих, ветерани АТО, члени їх родин, переселенці). Ця робота здійснювалась на базі створеного при Інституті психології імені Г.С. Костюка НАПН України Кризового центру медико-психологічної допомоги та Методичного реабілітаційного центру при Інституті соціальної та політичної психології НАПН України. Здійснювалося відбір, навчання і стажування волонтерів для роботи в Кризовому центрі, діяльність гарячої лінії «Телефон довіри» з надання психологічної, психотерапевтичної допомоги безпосередньо громадянам на безкоштовних засадах. Також на базі Клініки професійних захворювань ДУ «Інститут медицини праці НАМН України», здійснюється медико-психологічна реабілітація учасників АТО. Активізувалась співпраця згаданих центрів з Державною службою у справах ветеранів та учасників АТО, проведено навчальний семінар і консультації з регіональними представниками служби, проведено низку семінарів для шкільних психологів звільнених районів. У рамках співпраці з Люблінським Католицьким Університетом Іоанна Павла II на базі Східноєвропейського колегіуму територіального та місцевого управління (м. Хирів, Львівської обл.) реалізується програма підготовки фахівців за напрямком «Психологічна реабілітації військовослужбовців, що повернулися із зони АТО».

Учені Відділення залучалися до експертизи рішень та дій центральних органів виконавчої влади, законопроектів, що вносяться до Верховної Ради України, готували експертні висновки на запити народних депутатів, міністерств України, брали активну участь у психологічній експертизі Державного стандарту початкової освіти, проекту Концепції розвитку педагогічної освіти, плану реформування вітчизняної науки та інших важливих документів. У 2017 р. науковці Відділення брали активну участь у розробці законодавчого та нормативного забезпечення державної політики в галузі освіти дітей з особливими потребами, проектів постанов Кабінету Міністрів України та наказів МОН України стосовно навчання дітей з особливими потребами. В рамках пілотного проекту Благодійного Фонду Порошенка під керівництвом голови Фонду М. Порошенка науковці брали активну участь у розробці науково-організаційних засад впровадження інклюзивної освіти, особливостей організації навчального процесу, моделі партнерства між інклюзивними та спеціальними навчальними закладами.

Зросла активність науковців Відділення психології, вікової фізіології та дефектології і у взаємодії з фаховою спільнотою: протягом 2017 р. членами Відділення та науковими співробітниками його підвідомчих установ організовано близько 60 науково-практичних заходів, серед яких 30 міжнародних та всеукраїнських конференцій та 30 семінарів і круглих столів різного формату. Відрадно відмітити й зміцнення різних напрямків міжнародного наукового співробітництва, зокрема виконання угод із зарубіжними науковими і освітньо-науковими установами; укладання нових міжнародних угод про співпрацю; проведення спільних наукових досліджень (наукових проєктів) із зарубіжними науковими партнерами; дослідження сучасних світових тенденцій розвитку психології, вивчення, узагальнення та використання зарубіжного наукового досвіду у науковій діяльності вчених; організація та участь у міжнародних наукових заходах в Україні та за кордоном; співпраця із зарубіжними вченими у підготовці психологічних наукових видань; підвищення кваліфікації в наукових установах та університетах Європи; співпраця із міжнародними психологічними асоціаціями та організаціями; у міжнародній та проєктній діяльності (зокрема, проєкті Фонду «Відродження» з реформування вищої освіти, наукове керівництво україно-голландським експериментом «Перспектива 21/3: Інтеграція дітей з синдромом Дауна в освітнє середовище», в україно-польському проєкті «Poland-Ukraine Sign Camp» для батьків глухих дітей, проєкті «Вчимося жити разом» Європейського Союзу і Представництва Дитячого Фонду ООН (ЮНІСЕФ), проєкті «Створення та організація Центру психологічної підтримки сім'ї та родини» та «Батьківські виховничі школи» з Інститутом Наук про Родину та Працю соціальну Люблінського Католицького Університету Іоана Павла II (Польща) та ін. Активну участь у сфері міжнародної співпраці Відділення здійснюють Ради молодих вчених підвідомчих закладів.

У 2017 р. науковці Відділення приймали активну участь у VIII Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти», XXXI Міжнародній спеціалізованій виставці «Освіта та кар'єра – 2017», IX Міжнародній виставці «Інноватика в сучасній освіті – 2017», XXXII Міжнародній спеціалізованій виставці «Освіта та кар'єра», де здобули визнання та нагороди (золоту медаль у номінації «Інтеграція змісту освіти як світова тенденція розвитку освітніх технологій»).

У 2017 р., враховуючи підтримку та рекомендації Відділення, на посаду академіка-секретаря Відділення психології, вікової фізіології та дефектології на новий термін обрано С.Д. Максименка, членами бюро Відділення – О.Ф. Бондаренка, Л.Ф. Бурлачука, В.В. Засенка, В.М. Синьова, М.Л. Смульсон, Н.В. Чепелеву, О.М. Кокуна, А.А. Колупаєву, Л.А. Найдьонову, М.М. Слюсаревського, В.О. Татенка, А.Г. Шевцова, В.Г. Панка.

VI.2.3. Відділення загальної середньої освіти

Звітний рік пройшов під знаком 25-річчя Національної академії педагогічних наук України. Тому крім традиційних питань у науково-організаційній діяльності Відділення істотне місце займала робота, пов'язана з підготовкою і відзначенням цієї дати. До найбільш вагомого, зробленого в цьому плані, слід віднести таке.

Проаналізовано й узагальнено внесок учених Відділення за період 25-річної діяльності у розвиток вітчизняної освіти і педагогічної науки, зокрема в обґрунтування методологічних засад української школи, розроблення змісту загальної середньої освіти, створення її законодавчої і нормативної бази, формування національного фонду шкільних підручників, розроблення і запровадження інноваційних дидактичних і методичних систем і технологій, нових ефективних моделей закладів загальної середньої освіти. Підготовлено відповідний матеріал до книги «Національна академія педагогічних наук України», що видрукувана до ювілею.

Упорядковано розділ «Загальна середня освіта як базова ланка в системі безперервної освіти» ювілейного збірника наукових праць членів НАПН України і наукових працівників її наукових установ «Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики». Підготовлено оновлені матеріали до інформаційного довідника НАПН України про Відділення і вчених, які входять до його складу.

Низку заходів здійснено з відзначення 80-річчя від дня народження видатного українського педагога, академіка-засновника НАПН України, народного вчителя України О.А. Захаренка. Так, організовано і проведено ювілейні Захаренківські педагогічні читання «Олександр Захаренко: жити за законами добра і краси», опубліковано ряд матеріалів у педагогічних виданнях, які висвітлюють нові сторінки його життя і творчості.

Принагідно слід зазначити, що з ініціативи Відділення та активної участі його вчених в освітянському житті країни утвердилися і стали регулярними ряд масштабних науково-педагогічних зібрань, які є своєрідними осередками апробації нових ідей, пошуку продуктивних рішень, що стосуються актуальних проблем педагогічної теорії і практики. Крім названих уже Всеукраїнських Захаренківських педагогічних читань до них можна віднести науково-практичну конференцію «Проблеми сучасного підручника», яка набула міжнародного статусу і в 2017 р. проведена вже вдев'ятнадцяте, всеукраїнську науково-практичну конференцію «Модель освіти сталого розвитку «Довкілля», яка у звітному році відзначила свій 20-річний ювілей, міжнародну науково-практичну конференцію «Засоби і технології сучасного навчального середовища», що у звітному році зібрала учасників уже чотирнадцятий раз, всеукраїнську науково-практичну конференцію «Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави» – десяте засідання якої відбулось у минулого року.

У звітному році в науково-організаційній діяльності Відділення значне місце посідали питання координації і забезпечення участі вчених у здійсненні масштабної роботи з науково-теоретичного і методичного супроводу реалізації

урядової програми з розбудови Нової української школи. Як зазначалося, учені Відділення взяли активну участь у створенні державного стандарту початкової освіти, укладанні проектів типових освітніх програм, розробленні змісту й організації масштабного експерименту з попередньої апробації нового змісту початкової освіти і підходів до його реалізації у навчанні. Загальне наукове керівництво зазначеною роботою здійснює акад. О.І. Ляшенко, науковими консультантами експерименту є акад. Н.М. Бібік, акад. О.Я. Савченко і канд. пед. наук О.В. Онопрієнко.

Загалом питання експериментального пошуку й апробації нових педагогічних ідей і підходів перебувають у полі постійної уваги Відділення. Крім експериментальних досліджень, які є необхідним складником виконання будь-якої науково-дослідної роботи, наукові установи і вчені Відділення причетні як організатори, безпосередні учасники, наукові керівники і консультанти до здійснення вісімнадцяти експериментів всеукраїнського рівня з актуальних проблем загальної середньої освіти.

Посилено увагу до проблеми впровадження здобутих результатів наукових досліджень. Уведено в практику щорічний розгляд цього питання на засіданні бюро Відділення. У звітному році проаналізовано стан упровадження результатів завершених у 2016 р. досліджень в Інституті педагогіки та Інституті інформаційних технологій і засобів навчання. Акцентовано на ширшому використанні для впровадження наукових результатів і його моніторингу можливостей електронних інформаційних ресурсів, зокрема розміщенні підготовленої наукової продукції і здійснених публікацій в Електронній бібліотеці НАПН України та на сайтах наукових установ.

Дієвою формою оперативного донесення до педагогічного загалу нових результатів наукових досліджень, продуктивних ідей і рішень виявилась започаткована два роки тому Інститутом педагогіки онлайн-конференція «Учені НАПН України – українським учителям», яка відбувається напередодні навчального року. Педагогам надаються кваліфіковані поради щодо здійснення навчального процесу з різних предметів, розв'язання актуальних проблем виховання, психологічного супроводу освітнього процесу тощо. У звітному році до проведення цього заходу долучилися вчені інших наукових установ Академії.

Помітне місце в науково-організаційній роботі Відділення посідала законотворча й експертна діяльність. Окремі вчені (акад. О.І. Ляшенко, канд. пед. наук О.М. Онаць) входили до складу робочої групи з підготовки прийнятого Верховною Радою у вересні 2017 р. нового Закону України «Про освіту», окремі науковці (канд. пед. наук В.В. Мелешко, чл.-кор. О.М. Спирін, акад. О.І. Ляшенко) брали участь як експерти в підготовці питань та їх розгляді на засіданнях Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти. Здійснено експертизу близько десяти законопроектів щодо внесення змін до чинного законодавства про освіту, підготовлено кілька інформаційно-аналітичних матеріалів за дорученням профільного комітету Верховної Ради, зокрема про стан, проблеми і перспективи розвитку гірських шкіл; про підготовку закладів загальної середньої освіти до нового навчального року та ін.

У звітному році відбулось 13 засідань бюро Відділення, на яких розглянуто понад тридцять питань, що стосувалися обговорення результатів виконаних досліджень і стану їх упровадження в освітню практику, формування проблематики нових досліджень, розгляду концептуальних ідей нового стандарту початкової освіти, наукового доробку членів Відділення, кадрових питань та ін.

Підготовлено ряд питань до розгляду на засіданнях Президії НАПН України, зокрема, про наукову і науково-організаційну діяльність Інституту педагогіки, а також Інституту інформаційних технологій і засобів навчання у 2012–2017 рр. та перспективи їх розвитку. Спільно з Відділенням професійної освіти і освіти дорослих підготовлено виїзне засідання Президії до Глухівського національного педагогічного університету імені О. Довженка з проблеми «Нова українська школа і підготовка вчителя», яке відбулося у вересні 2017 р.

Проведено одні загальні збори Відділення, на яких заслухано й обговорено звіт академіка-секретаря про роботу Відділення і його бюро у 2016 р. та в період 2012–2015 рр., визначено основні завдання на перспективу. Відбулись вибори академіка-секретаря Відділення. Ним на новий термін одноголосно обрано О.І. Ляшенка. Обрано також оновлений склад бюро Відділення, до якого увійшли Н.М. Бібік, М.І. Бурда, М.С. Вашуленко, А.Ф. Верлань, В.В. Камишин, Л.І. Мацько, О.Я. Савченко, О.М. Спірін, П.Г. Шищенко, М.І. Шут, О.Г. Ярошенко.

VI.2.4. Відділення професійної освіти і освіти дорослих

Відділення професійної освіти і освіти дорослих та його бюро у 2017 р. спрямовували свою діяльність на забезпечення виконання планової тематики науково-дослідних робіт, підготовку матеріалів до загальних зборів і методологічних семінарів, питань до розгляду на засіданнях Президії, Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти; вносили пропозиції до проектів законів України; надавали інформацію Кабінету Міністрів України і МОН України.

На засіданнях Президії розглянуто питання «Про результати дослідження «Психологічні особливості підготовки педагогічних працівників до розвитку духовного потенціалу учнівської молоді», виконаного в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України».

Засідання бюро відділення проводилися з участю завідувачів відділів і науковими співробітниками Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих, Інституту професійно-технічної освіти, Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти (м. Київ). Заслухано одинадцять питань про хід і результати виконання досліджень та експериментальну роботу в наукових підрозділах.

Результати наукових досліджень членів Відділення та співробітників наукових підрозділів враховувалися у підготовці семи документів для Комітету

Верховної Ради України з питань науки і освіти: інформаційно-аналітичних матеріалів, пропозицій до проектів рішень, а також до парламентських слухань.

Протягом року здійснювалася робота, узгоджена з департаментом професійної освіти МОН України, з виконання рекомендацій парламентських слухань: «Професійна освіта як складова забезпечення кваліфікованого кадрового потенціалу України: проблеми та шляхи вирішення», «Про стан та проблеми фінансування освіти і науки в Україні», а також рішень Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти: «Про результати, стан і перспективи вступної кампанії 2017 року до закладів вищої та професійно-технічної освіти» та «Про проміжні результати впровадження програми «Розвиток людського капіталу Херсонської області на 2017–2021 роки».

Співробітники наукових підрозділів Відділення брали участь у роботі 2-х виїзних засідань Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, що проводилися в Донецькій і Волинській областях. Наукові співробітники готували відповіді на депутатські звернення та брали участь у внесенні змін до проектів десяти законів України. Надано також інформацію щодо виконання шести розпоряджень Кабінету Міністрів України.

Інститутом професійно-технічної освіти НАПН України виконано пункти «Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2017–2020 роки» щодо науково-методичного забезпечення кар'єрного розвитку учнів професійно-технічних навчальних закладів; виявлення і впровадження інноваційного зарубіжного досвіду у процес підготовки кваліфікованих робітників в Україні; організації науково-методичного супроводу дистанційного навчання кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах; створення методичного забезпечення проектних технологій навчання для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників; науково-методичного супроводу створення інформаційно-освітнього середовища у професійно-технічних навчальних закладах; розроблення/оновлення методичних рекомендацій щодо створення стандартів і програм професійної (професійно-технічної) освіти за компетентнісним підходом.

Співробітники Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України взяли участь у роботі експертних комісій з підготовки проектів нормативно-правових документів у галузі освіти: Концепції розвитку педагогічної освіти, Концепції реформування системи професійного навчання державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 грудня 2017 р. № 974-р; проекту МОН України «Реформа системи підготовки і професійного розвитку педагогів в Україні: розроблення професійного стандарту педагогів»; експертних груп з питань освіти Ради Європи; підготовки аналітичної доповіді «Освіта для турбулентного світу: як жити, навчати і навчатися на вістрі змін», ініційованої незалежним аналітичним центром «Український інститут майбутнього»; моніторинговій групі пілотного проекту «Розроблення та впровадження уніфікованої аналітичної системи моніторингу проектів DVV International в Україні».

Проаналізовано стан законодавчого забезпечення освіти дорослих у 23-х країнах світу. Здійснено аналіз систем освіти дорослих, їх структур і змісту; висвітлено перелік провайдерів та асоціацій, діяльність яких спрямована на реалізацію завдань освіти різних категорій дорослого населення. Відділення спільно з МОН України, Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих взяли участь у Форумі «Міста, що навчаються: нові можливості для розвитку громади» (27 жовтня 2017 р., м. Мелітополь Запорізької обл.).

Представники Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих увійшли до складу робочої групи МОН України з розроблення проекту Концепції розвитку педагогічної освіти в Україні і подали пропозиції до цього проекту. Науковими співробітниками інститутів Відділення подано також пропозиції до «Порядку формування Переліку наукових фахових видань України», наказу МОН «Про затвердження змін до Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності» та ін.

Науковими співробітниками Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих організовано і проведено 36 науково-практичних масових заходів: 11 науково-практичних конференцій; 5 психолого-педагогічних читань; 7 наукових семінарів; 5 регіональних круглих столів; 1 коворкінг; 1 стендову дискусію; 2 презентацію, 2 тренінги.

У 2017 р. цей Інститут співпрацював з такими зарубіжними громадськими організаціями: Асоціація міжнародної освіти (Association for World Education (AWE)), Європейське співтовариство з досліджень у галузі освіти дорослих (European Society for Research on the Education of Adults (ESREA)), Міжнародне співтовариство порівняльних досліджень в освіті дорослих (International Society for Comparative Adult Education (ISCAE)), Центр освіти дорослих Researcher FMJ Non Profit, Deutsche Jugend in Europa.

Результатом співпраці з DVV International – Інститутом з міжнародного співробітництва Німецької асоціації народних університетів (Deutscher Volkshochschulverband e. V, DVV) у галузі освіти дорослих в Україні є участь у проекті «Професіоналізація освіти дорослих», спрямованому на підготовку педагогічного персоналу для роботи з дорослими (2017 р., проф. О.В. Аніщенко, доц. О.С. Волярська). Участь у пілотному проекті «Розроблення та впровадження уніфікованої аналітичної системи моніторингу проектів DVV International в Україні» з моніторингу проекту «Regional Voices – Building Bridges for Democracy» («Регіональні голоси – створюємо мости для демократії»), ініційованого Німецькою асоціацією народних університетів (DVV International) (2017 р., проф. О.В. Аніщенко). Н.М. Авшенюк здобула грант від «DVV International» на участь у Міжнародній середньостроковій конференції ЮНЕСКО CONFINTEA VI Mid-Term Review 2017 «Сила освіти дорослих: перспективи 2030», форумі громадянського суспільства «Освіта 2030: від зобов'язань до дій», Міжнародному симпозиумі з освіти впродовж життя 2017 (24–28 жовтня 2017 р., м. Сувон, Республіка Корея), організованих Інститутом освіти впродовж життя ЮНЕСКО та Міжнародною радою освіти дорослих (ICAE).

Співробітники Інституту є членами Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» НАПН України і беруть активну участь у її роботі. Реалізовано Міжнародний українсько-німецький освітній проект між містами-побратимами Ірпінь (Україна) і Борна (Німеччина) «Розвиваємо освіту разом – навчаємось разом – навчаємо один одного».

Інститутом професійно-технічної освіти у 2017 р. апробовано *навчальну продукцію* із порівняльного досвіду функціонування сучасних моделей професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу, впровадження системи консультування з професійної кар'єри учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти, теорії і практики проектного навчання у професійно-технічних навчальних закладах, теорії і практики стандартизації професійної освіти.

Оприлюднюється і впроваджується *виробничо-практична продукція* щодо законодавчого забезпечення розвитку систем професійної освіти і навчання з досвіду роботи професійних навчальних закладів у країнах Європейського Союзу, планування й розвитку професійної кар'єри учнівської молоді, психолого-педагогічних тренінгів у системі консультування з професійної кар'єри учнів професійно-технічних навчальних закладів, організаційно-педагогічного забезпечення дистанційного навчання в професійно-технічних навчальних закладах, технології дистанційного професійного навчання, підготовки педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів до дистанційного навчання кваліфікованих робітників, менеджменту проектного навчання у професійно-технічній освіті, методичних основ стандартизації підготовки молодших спеціалістів у коледжах і технікумах, стандартизації професійної підготовки молодших спеціалістів аграрної, будівельної та машинобудівної галузей, інформаційно-освітнього середовища професійно-технічних навчальних закладів.

Апробовано *навчальну продукцію* з проектної діяльності учнів професійно-технічних навчальних закладів (тренінг курс), підготовки педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів до розроблення та застосування проектних технологій професійного навчання (тренінг курс).

Упродовж звітнього та двох попередніх років Інститутом професійно-технічної освіти було підготовлено і впроваджено 40 результатів НДР, зокрема, за видами продукції: наукова продукція – 11 од.; виробничо-практична продукція – 15 од.; навчальна продукція – 9 од.; довідкова продукція – 3 од., електронний ресурс – 1 од. Підготовлено до друку та видано 7 збірників наукових праць, 8 збірників матеріалів конференцій, 1 збірник тез веб-семінару, 1 збірник тез круглого столу, 4 науково-методичні журнали, 1 видання інформаційно-аналітичних матеріалів з професійно-технічної освіти. Експериментальна робота в Інституті професійно-технічної освіти проводилась на базі 43 експериментальних навчальних закладів, установ, організацій.

В Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих розроблено *наукову продукцію* про: тенденції розвитку освіти дорослих у розвинених країнах світу і вітчизняний стан освіти різних категорій дорослого населення, теорію і

практику навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти, психологічний супровід навчання різних категорій дорослого населення.

Оприлюднюється і впроваджується *виробничо-практична продукція* щодо: геронтопсихології навчання особистості похилого віку, кар'єрного консультування, подолання професійних криз та характерологічних дисгармоній у процесі психологічного супроводу особистісного розвитку дорослих, духовно-психологічного супроводу дорослих, спрямованого на гармонізацію характерологічного розвитку особистості; технологій навчання дорослих і підготовки педагогічного персоналу для роботи з дорослим населенням; організаційно-педагогічних основ діяльності центрів освіти дорослих; андрагогічний аспект розвитку професійної компетентності економічно активного населення, особистісного і професійного розвитку вчителів вечірніх шкіл в умовах неформальної освіти, навчання дорослих в умовах неформальної освіти, освіти і просвіти батьків, членів родин; моніторингових технологій в педагогічній освіті, моніторингу та перспектив педагогічного досвіду, методичних рекомендацій з моніторингу якості педагогічної освіти бакалаврів і підготовки магістрів педагогічного профілю у вищих навчальних закладах; професійного розвитку педагогічного персоналу в Австралії, досвіду освіти соціальних працівників у США.

Апробовано *навчальну продукцію*: програми технологій моніторингу педагогічної майстерності вчителя і моніторингу якості педагогічної практики майбутніх учителів, неперервного професійного розвитку педагогічного персоналу в ФРН, психолого-педагогічної грамотності батьків-вихователів дитячих будинків сімейного типу, підготовки андрагогів в зарубіжних країнах, а також перспектив розвитку освіти дорослих в Україні з урахуванням досвіду США; навчальних посібників про тенденції і перспективи поліпшення якості педагогічної освіти України, професійну підготовку виробничого персоналу в розвинених країнах Азії.

Відбувалося упровадження 42 одиниць продукції, зокрема 32 – за результатами НДР 2014–2016 рр. (9 наукової, 20 виробничо-практичної, 1 навчальної, 2 довідкової); 10 – за результатами НДР 2013–2015 рр. (1 наукової та 9 виробничо-практичної). На початок 2017 р. в Інституті рахувався 1 періодичний журнал, зареєстрований у ДАК України як провідне наукове фахове видання з педагогіки і психології і 2 збірники наукових праць. Спільно з Полтавським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти імені М.В. Остроградського започатковано електронне фахове видання «Імідж сучасного педагога», яке 12 грудня отримало фахову реєстрацію.

Експериментальна робота Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих здійснюється на базі 26 навчальних закладів.

Співробітники Інституту професійно-технічної освіти виступили організаторами (співорганізаторами) 24 масових науково-практичних заходів, включених до Плану роботи НАПН України на 2017 р., 33 масових науково-практичних заходів, включених до Плану роботи Інституту на 2017 р. У структурі Інституту професійно-технічної освіти функціонує лабораторія зарубіжних систем професійної освіти і навчання, метою якої є здійснення

порівняльно-педагогічних досліджень у галузі професійної освіти і навчання, вивчення інноваційного досвіду країн Європейського Союзу в сфері професійної освіти і навчання, виявлення адаптаційного потенціалу цього досвіду з метою імплементації у вітчизняну систему професійно-технічної освіти. Інститут активно співпрацює з міжнародними організаціями, зокрема: Goethe-Institut в Україні, Німецьким товариством технічного співробітництва (GTZ), Федеральним Інститутом професійної освіти Німеччини (Bundesinstitut für Berufsbildung – BIBB), Інститутом техніки та освіти в Технічному університеті м. Бремен (ІТВ, Федеративна Республіка Німеччина), Інститутом підвищення кваліфікації «Міжнародна професійна академія «Туран-Профі» (Республіка Казахстан); Республіканським інститутом професійної освіти (Республіка Білорусь); Республіканським науково-методичним центром Агенції професійно-технічної освіти (Киргизька Республіка).

Науковий колектив Інституту бере участь у виконанні завдань семи міжнародних проектів.

Публікації у пресі науковців інститутів Відділення – 24, участь у відео сюжетах – 2, виступи на радіо – 1.

VI.2.5. Відділення вищої освіти

Науково-організаційна діяльність Відділення здійснювалася під керівництвом його бюро у складі: члена-кореспондента НАПН України П.Ю. Сауха (академік-секретар від 24 березня 2017 р.), дійсних членів НАПН України М.Б. Євтуха, Г.П. Шевченко, члена-кореспондента НАПН України М.В. Гриньової, почесного академіка НАПН України В.І. Маслова, доктора педагогічних наук, заступника директора Інституту вищої освіти НАПН України І.І. Драч та ученого секретаря, кандидата педагогічних наук М.В. Набока.

У 2017 р. склад членів Відділення істотно не змінювався. Єдина зміна, що відбулася – це перехід і обрання академіком-секретарем доктора філософських наук, професора Сауха Петра Юрійовича.

Знаковою подією для членів Відділення та наукових працівників установ стало відзначення у жовтні 2017 р. 25-річчя НАПН України. У підготовці та проведенні урочистих загальних зборів «25 років Національній академії педагогічних наук України: здобутки та перспективи», виставки друкованих праць, ювілейних видань, ретроспективного фільму про історію Академії взяли участь переважна більшість членів Відділення, наукових працівників Інституту вищої освіти та Університету менеджменту освіти. Крім того, Відділення брало активну участь у підготовці нової редакції Статуту НАПН України та нової редакції Пріоритетних напрямів наукових досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології в НАПН України на 2018–2022 рр., які були затверджені загальними зборами у жовтні 2017 р.

У 2017 р. членами Відділення та підпорядкованими установами здійснювалися 38 фундаментальних наукових досліджень за галузевою тематикою, в тому числі 33 – дослідження дійсних членів і членів-

кореспондентів та 5 – дослідження науковців Інституту вищої освіти. Дослідження здійснювалися за напрямками:

- теорія і методологія педагогіки;
- філософія освіти;
- теорія і методика виховання;
- професійна педагогіка;
- якість освіти. Управління розвитком освіти;
- теоретико-методологічні та методичні засади реформування освіти осіб з особливими потребами в сучасних суспільно-економічних умовах;
- теоретико-методологічні засади вищої освіти;
- зміст, форми і технології вищої освіти.

У звітному році членами Відділення завершено дослідження тем «Гуманітарно-культурні стратегії розвитку університетської освіти в умовах трансформаційних змін», «Розробка теорії та сукупності практичних методів моделювання процесів сталого розвитку в глобальному і регіональному контекстах», «Наукові засади створення інформаційно-аналітичної системи «Електронний університет», «Формування новітніх підходів до організації виховання і навчання та їх практичне втілення (на прикладі Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»)», «Вивчення та особливості викладання історії України у вищій школі». Наукове дослідження за темою «Тенденції стандартизації вищої освіти як складової забезпечення якості вищої освіти в контексті європейської інтеграції та глобалізації», що виконувалося академіком В.І. Луговим, відповідно до заяви автора рішенням бюро прийнято вважати закінченим у зв'язку з достроковим одержанням запланованих результатів дослідження. Крім того, в Інституті вищої освіти завершено фундаментальні дослідження за темами «Світоглядні пріоритети гуманізації вищої освіти», «Розвиток інституційного потенціалу університетів у контексті глобального лідерства», «Економічні відносини у системі вищої освіти: модернізація в умовах інноваційної економіки» та «Культурно-гуманітарні стратегії розвитку університетської освіти в умовах динамічних суспільних трансформацій».

У 2017 р. розпочалися дослідження тем «Інформаційно-аналітична система управління вищим навчальним закладом», «Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в економічних навчальних закладах», «Системний аналіз процесів трансформації вищої технічної освіти в Україні і світі у період до 2020 року та прогнозування тенденцій її подальшого розвитку», «Інтернаціоналізація як спосіб підвищення конкурентоспроможності сучасного університету», «Саморегуляція як основа успішної педагогічної діяльності», «Концепція вивчення української мови у вищій школі в зв'язках з художньою літературою, історією, культурою, психологією», «Підвищення якості підготовки фахівців з вищою освітою у галузі економіки та менеджменту України», «Комплексний підхід до системи забезпечення якості вищої освіти як шлях до інтеграції у світовий освітній простір», «Розроблення та впровадження системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (на прикладі Національного університету «Львівська політехніка»)»,

«Розробка методології високоефективної організації освітнього процесу в області ІТ в українській вищій школі», «Особливості та механізми забезпечення євроінтеграції вищої освіти України», «Теоретико-методологічні засади впровадження в Україні європейських механізмів забезпечення якості вищої освіти». Розпочате у 2017 р. академіком А.Ф. Павленком наукове дослідження за темою «Стратегії дуальної освіти і сталого розвитку в системі маркетингу університетів України» зупинено у зв'язку з його смертю. Завершене у 2016 р. наукове дослідження за темою «Наукові засади змісту спецкурсу «Цифрова схемотехніка» для підготовки магістрів з напрямку «Спеціалізовані комп'ютерні системи», виконуване В.П. Малаховим, згідно із завданням якого обґрунтовано теоретичні основи змісту спецкурсу «Цифрова схемотехніка» та виокремлено особливості і принципи побудови сучасних електронних і комп'ютерних систем, прикладних пакетів широкої спрямованості, баз даних керування проектами, вирішено дослідити за тим самим формулюванням, обґрунтувавши форми, технології, підходи, процедури, заходи, які забезпечують його ефективне впровадження, починаючи з 2017 р. В Інституті вищої освіти розпочалося фундаментальне дослідження за темою «Теоретичні основи і технологія професійного розвитку науково-педагогічних працівників університетів в умовах інтеграції вищої освіти і науки».

У звітному році продовжилися фундаментальні та прикладні дослідження за темами: «Потенціал філософії освіти та особливості української філософської педагогіки», «Синергізм використання новітніх технологій та класичних методів викладання природничих дисциплін у вищій медичній школі України», «Болонський процес як засіб інтеграції і демократизації системи вищої освіти України», «Теоретико-методологічні засади створення і стимулювання розвитку дослідницьких груп та науково-навчальних центрів технічних університетів», «Інноваційні процеси в освітньому просторі вищого навчального закладу», «Сучасні практики університетської освіти: концептуалізація досвіду», «Національне та патріотичне виховання молоді в процесі вивчення та дослідження проблеми забезпечення державного суверенітету України», «Теоретичний та емпіричний аспекти концепту самостійності вищих навчальних закладів: історична ретроспектива та сучасність», «Теоретичні основи розвитку системи вищої освіти в постмодерністському суспільстві», «Одухотворений образ людини ХХІ століття: наукові підходи і шляхи реалізації», «Трансформація вищої освіти в інформаційному суспільстві», «Удосконалення комп'ютерних технологій в освіті», «Екологічна безпека в Україні», «Роль інформації і знання у формуванні нової свідомості людини».

Значної уваги членами та науковцями установ Відділення приділено розробленню науково-методичного супроводу інституційного забезпечення якості вищої освіти відповідно до Закону України «Про вищу освіту», внесенню пропозицій до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» (Розділ VII Управління закладом вищої освіти) та удосконалення окремих положень Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність».

Особливу увагу було приділено виконанню завдань «Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2017–2020 роки». Відповідно до неї розроблено:

- концепцію інтернаціоналізації вищої освіти в Україні на основі культурно-гуманітарних стратегій;

- нову модель економічної діяльності у сфері вищої освіти України;

- та подано пропозиції щодо:

- удосконалення законодавства у сфері вищої освіти, зокрема:

- а) до проектів рішень виїзних засідань Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України в Херсон, Слов'янськ, Луцьк;

- б) до проекту рішення Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти з питання «Про стан і проблеми вступної кампанії 2017 року до вищих і професійно-технічних навчальних закладів України»;

- в) діяльності державного підприємства «Інфоресурс», доступу до Єдиної державної електронної бази з питань освіти (ЄДЕБО), виготовлення і вартості документів про освіту та студентських квитків;

- г) до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо фінансування вищої освіти (щодо економічних відносин у сфері вищої освіти)»;

- д) до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення прав громадян на безкоштовну освіту»;

- е) до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо додаткових гарантій працевлаштування молоді»;

- є) до проекту Закону України «Про внесення змін до статті 62 Закону України «Про вищу освіту» щодо визначення частки студентів, які мають право на отримання академічної стипендії»;

- ж) до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» щодо забезпечення права на здобуття вищої освіти осіб, місцем проживання яких є тимчасово окупована територія України»;

- з) до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» щодо захисту житлових прав студентів»;

- і) щодо Рішення Комітету ВРУ з питань науки і освіти «Про виконання Закону України «Про вищу освіту» в частині діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти» від 8 лютого 2017 р.;

- й) до інформації про стан реалізації Рекомендацій парламентських слухань на тему «Про стан та проблеми фінансування освіти і науки в Україні»;

- к) до Положення про внутрішню академічну мобільність для реалізації спільних докторських програм та центрів докторської підготовки;

- запровадження концепції Нової української школи;

- проекту Статуту Національного агентства кваліфікацій та низки інших важливих проектів нормативних актів.

У 2017 р. в Університеті менеджменту освіти розпочався другий етап упровадження результатів науково-дослідних робіт, що виконувалися у 2015 р., та здійснювався третій етап упровадження результатів науково-дослідних робіт,

що виконувалися у 2012–2014 рр. На першому етапі упроваджувалися 4 одиниці наукової продукції, підготовленої за проміжними результатами 3 незавершених прикладних наукових досліджень, виконаних у 2015 р., 19 одиниць продукції за результатами 6 прикладних наукових досліджень, виконаних у 2012–2014 рр. на третьому етапі впровадження, в тому числі наукова продукція – 3, науково-виробнича продукція – 7, навчальна продукція – 8, довідкова продукція – 1.

Упровадження результатів НДР, виконаних у 2012–2014 рр. відбувалося на базі 68 об'єктів, зокрема: органу державної влади – 1, Національної академії статистики і аудиту – 1, бібліотек – 10, вищих навчальних закладів – 24, установ післядипломної освіти – 20, підвідомчих установ НАПН України – 11, 1 навчально-методичного центру, депозитарію УМО, електронної бібліотеки НАПН України. Упровадження результатів НДР, виконаних у 2015 р., відбувалося на базі двох об'єктів: Університету менеджменту освіти та Електронної бібліотеки НАПН України.

Цільову групу споживачів наукової продукції склали працівники закладів післядипломної освіти, вищих педагогічних навчальних закладів, наукові бібліотеки та підвідомчі установи НАПН України відповідно до списків розсилки друкованої продукції.

Інститутом вищої освіти НАПН України підготовлено та впроваджено 53 результати НДР, зокрема, за видами продукції:

- наукова продукція: підготовлено 11 од., впроваджено 20 од.
- науково-виробнича продукція: підготовлено 6 од., впроваджено 7 од.
- довідкова продукція: підготовлено 2 од., впроваджено 7 од.

Загальна кількість об'єктів упровадження результатів НДР – 88, у тому числі: органи державної влади та місцевого самоврядування – 2; заклади вищої освіти – 66; підвідомчі установи НАПН України – 2; інші установи, організації, де використовується продукція – 3. Упровадження результатів досліджень відбувалося шляхом їх оприлюднення на сайті Інституту та електронної бібліотеки НАПН України, статистика завантажень всієї наукової продукції склала за рік 3247 од.

Стан та якість упровадження результатів науково-дослідних робіт загалом відповідають вимогам «Положення про впровадження результатів науково-дослідних робіт Національною академією педагогічних наук України» від 19 травня 2011 р. № 1-7/6-159.

Основні результати науково-дослідних робіт представлено на виставках, конференціях, семінарах, круглих столах. Науково-педагогічні працівники Університету менеджменту освіти упродовж року були організаторами та учасниками 47 масових заходів, в тому числі 12 наукових конференцій, з яких 5 міжнародних, 15 методологічних семінарів, 10 регіональних науково-практичних семінарів, 7 круглих столів, 2 форумів, 4 виставок, 2 форумів, 1 конгресу та 1 конкурсу. Вчені Інституту вищої освіти взяли участь в організації та проведенні 18 науково-практичних заходів, у тому числі 13 міжнародних, 4 круглих столів, 8 семінарах, тренінгах.

Значну увагу приділяли члени Відділення, науковці Інституту вищої освіти та Університету менеджменту освіти міжнародній діяльності, зокрема налагодженню міжнародних партнерських зв'язків, поширенню вітчизняної педагогічної теорії і практики за кордоном, підписанню договорів про співпрацю, публікації результатів наукових досліджень в зарубіжних фахових виданнях, участі в міжнародних масових заходах, проведенню навчальних занять в зарубіжних університетах, відкриття спільних програм підготовки магістрів тощо. Особливо активно упродовж року працювали академіки Л.В. Губерський (Польща, Німеччина, КНР), М.В. Загірняк (Сполучене Королівство, Словенія), члени-кореспонденти В.С. Бакіров (КНР, Болгарія, Туреччина), В.С. Пономаренко (Франція, Бельгія), К.В. Балабанов (Греція), Р.Н. Кветний (Сполучене Королівство, Німеччина). Відділенням вищої освіти спільно з Відділенням загальної педагогіки та філософії освіти з метою налагодження співробітництва в галузях освіти, педагогіки філософії освіти, полікультурної освіти та реформування вищої освіти підписано Договір про міжнародне співробітництво з Сілезьким університетом у м. Катовіце (Республіка Польща) на необмежений термін дії. Крім того, академіком-секретарем П.Ю. Саухом започатковано взаємодію з Українсько-турецьким культурним центром «Сяйво» у проведенні п'ятого Всеукраїнського конкурсу студентських і аспірантських робіт «Мистецтво жити разом», який передбачає залучення творчої молоді до наукової діяльності для висвітлення проблем порозуміння між народами на тему «Зі спільними цінностями до глобального миру».

Міжнародну діяльність Університету менеджменту освіти у 2017 р. було спрямовано на забезпечення розвитку та налагодження наукових зв'язків із спорідненими науковими установами – міжнародними освітніми партнерами. Її реалізація здійснювалася за напрямками:

- підписання угод з міжнародними освітніми закладами;
- організація та участь у міжнародних заходах;
- спільна проектна діяльність;
- проведення робочих зустрічей;
- спільна видавнича діяльність;
- міжнародні стажування та офіційні візити.

Упродовж 2017 р. підписано угоди з:

- Міжнародною академією наук і вищої освіти (Лондон, Великобританія);
- Громадською організацією «Східноєвропейська місія» (Даллас, США);
- Кафедра гуманітарних студій та мистецтвознавства гуманітарно-філософського факультету Дебреценського університету (Дебрецен, Угорщина);
- Варненським вільним університетом імені Чорноризця Храбра (Варна, Республіка Болгарія);
- Європейським інститутом післядипломної освіти (Подгайська, Словацька Республіка);

- Східноєвропейською агенцією розвитку (Подгайська, Словацька Республіка).

- Литовським державним сучасним архівом (м. Вільнюс, Литовська республіка).

Крім того, підготовлено два Меморандуми про взаєморозуміння щодо академічної співпраці з Гуманітарно-економічною академією (Лодзь, Республіка Польща) та Шуменським університетом імені Єпископа Костянтина Преславського (Шумен, Республіка Болгарія).

Основні завдання щодо забезпечення розвитку та налагодження наукових зв'язків із спорідненими науковими установами інших держав Інститут вищої освіти НАПН України у 2017 р. реалізовував шляхом організації та проведення спільних наукових досліджень, організації та проведення спільних освітніх і наукових заходів, стажування науковців та ініціювання і проведення спільних освітніх і наукових проектів. Учені Інституту взяли участь у 123 міжнародних наукових заходах, з них: 55 конференціях, 6 форумах, 36 семінарах, 16 круглих столах, 1 виставці, 19 тренінгах тощо. Протягом звітнього 2017 р. наукові працівники Інституту вищої освіти НАПН України опублікували свої наукові результати у 24 зарубіжних наукових виданнях. Широко практикується участь у міжнародних проектах. Зокрема: проект Програми TEMPUS «ELITE, проект Британської Ради в Україні «Програма розвитку лідерського потенціалу України», міжнародний проект Еразмус+ «Структурована співпраця в області докторських досліджень (підготовки), професійних навичок і академічного письма в регіонах України» (DocHub), проект Програми Еразмус+ з міжнародної академічної мобільності, проект «Імплементация системи забезпечення якості освіти через співпрацю університет-бізнес-уряд у закладах вищої освіти» (EDUQAS).

Одним із важливих напрямів міжнародного співробітництва вищих навчальних закладів та наукових установ було залучення, науково-педагогічних та наукових працівників іноземних закладів вищої освіти для участі в педагогічній, науково-педагогічній та науковій роботі у вітчизняних наукових установах та закладах вищої освіти України. Однак невизначеність механізму щодо залучення іноземних фахівців у освітній і науковий процес не дає можливості втілювати цю норму в життя, адже механізм легітимізації залучення іноземних докторів, професорів до навчального та дослідницького процесу в Україні дуже складний і практично унеможлиблює його.

У 2017 р. Інститутом вищої освіти істотно посилено висвітлення результатів діяльності в інформаційному науково-освітньому просторі. Зокрема представлено бібліографічні профілі наукових працівників Інституту в Google Scholar – 42 ос. (100%) та у системі «Бібліометрика української науки» – 33 ос. (78%). Цифрові індикатори вчених мають: ORCID ID – 14 ос. (33%); Scopus Author ID – 2 ос. (9,5%); ResearcherID – 10 ос. (24%). В Електронній бібліотеці НАПН представлено 226 публікацій, у Webometrics є бібліометричні профілі Інституту та всіх відділів. Упродовж 2017 року науковими співробітниками Інституту вищої освіти висвітлено результати своєї наукової діяльності шляхом 7 публікацій та 2 інтерв'ю у друкованих ЗМІ та 3 виступів у телепрограмах.

Університетом менеджменту освіти представлено бібліометричні профілі 19 наукових, науково-педагогічних працівників у Google Scholar та у системі «Бібліометрика української науки». Також відбувається постійне наповнення Електронної бібліотеки НАПН України. Упродовж 2017 р. систематично висвітлювалася діяльність Університету менеджменту освіти на шпальтах всеукраїнського часопису «Освіта», «Педагогічна газета», на сайтах УМО, НАПН України, Українського відкритого університету післядипломної освіти та на сторінках кафедр Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти. Кафедри філософії і освіти дорослих, психології управління, університетської освіти і права, відкритих освітніх систем та державної служби і менеджменту освіти мають свої профілі у соціальній мережі Facebook, де висвітлювалися актуальні питання їх діяльності.

На різних радіо- та телеканалах «Культура», «Україна», РБК-Україна, СТБ, Тоніс Університетом менеджменту освіти представлено виступи та сюжети: «Освіта як мистецтво», «Духовні цінності у змісті післядипломної освіти», щодо вступу до вищих навчальних закладів абітурієнтів, які проживають на тимчасово окупованій території, інформація щодо процедури вступу кримчан до уповноважених вишів на території України, про дітей, які проживають в «сірій зоні», коментарі щодо державної підтримки для спрощеного навчання дітей, які проживають на лінії зіткнення, їх подальшого вступу до закладів вищої освіти, технікумів та коледжів, професійно-технічних навчальних закладів.

Найчастіше відвідуваними інформаційними майданчиками Університету менеджменту освіти та Інституту вищої освіти є їх офіційні сайти та сайти структурних підрозділів, обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти, сайт НАПН України, сайти партнерів та листування електронною поштою.

Співпраця із засобами масової інформації, партнерами, громадськими організаціями й об'єднаннями відбувається з метою популяризації досвіду наукової, навчальної, науково-методичної роботи, розкриття науково-творчого потенціалу й практичного досвіду керівних, науково-педагогічних та педагогічних працівників і залишалася одним із пріоритетних напрямів діяльності Інституту вищої освіти та Університету менеджменту освіти в 2017 р.

Крім того, з метою об'єднання зусиль та співпраці сторін у інформаційній, методичній, науково-дослідній діяльності, проведенні заходів, спрямованих на підвищення професійного рівня науково-педагогічних працівників, а також забезпечення системної науково-дослідної роботи у галузі менеджменту та бізнес-освіти, розширення наукового співробітництва для розвитку української науки, вищої освіти у галузі менеджменту та бізнес-освіти Відділенням вищої освіти підписано Угоду з Українською асоціацією з розвитку менеджменту та бізнес-освіти на необмежений строк.

З метою підвищення ефективності наукових досліджень, створення потужної системи зберігання наукової інформації й використання її на всіх етапах наукових досліджень та забезпечення організації освітнього процесу інформатизація наукової та освітньої діяльності залишається пріоритетним

напрямом розвитку Інституту вищої освіти та Університету менеджменту освіти. Інформаційно-комунікаційні технології в їх діяльності набули широкого використання. Зокрема: Інститут вищої освіти забезпечений доступом до мережі Інтернет. Послуги доступу до Інтернет-ресурсів надаються провайдером – ТОВ «ФРИНЕТ». Пропускна здатність з'єднання в межах України – 100 Мбіт/с, закордон – 20 Мбіт/с. Забезпечено швидкісний доступ до локальної мережі та Інтернет-ресурсів 25-ти комп'ютерів та 22 ноутбуків що встановлено у наукових та адміністративних підрозділах. Інститут має свій веб-сайт, електронну поштову скриню, комплекс програмного забезпечення «Мосо», веб-сайт журналу «Філософія освіти», відеотермінал SX20 та інше супровідне обладнання для проведення чотиристоронніх аудіо- та відео Інтернет-конференцій в HD форматі; Windows MultiPoint Server Premium та інше супровідне ліцензоване обладнання, що забезпечує 20 навчальних місць на базі серверу та відповідних комп'ютерних засобів; апаратно-програмний комплекс для проведення конференцій, семінарів тощо, з можливістю одночасного перекладу на аудіо-гарнітуру учасникам.

В Університеті менеджменту освіти створено Центр електронних освітніх ресурсів та наукометрії, який забезпечує інформаційну діяльність. Усі кафедри та лабораторії Університету відповідно до встановлених вимог забезпечено необхідною комп'ютерною технікою. Нині парк комп'ютерної техніки нараховує 73 персональних комп'ютери та 32 ноутбуки. Однак проблемою є їх досить високий ступінь зносу, що складає 64%. В Університеті створено керовану локальну комп'ютерну мережу, під'єднану до Інтернету. Інтернет-трафік подається трьома оптичними каналами: один потужністю 100 Мбіт/с та два канали по 30 Мбіт/с. Публічні відкриті зони WiFi забезпечують доступ до Інтернету слухачам/студентам, які навчаються у I корпусі та у приміщенні бібліотеки. Також для самостійної підготовки проживаючим у гуртожитку Університету надано можливість підключення до локальної мережі. Усі комп'ютери підключено до Інтернету, що дає можливість забезпечити доступ широкого загалу науковців установи, аспірантів, докторантів та пошукувачів до електронного банку результатів НДР, публікацій, авторських методик, текстів дисертаційних досліджень тощо, підвищити ефективність експлуатації оргтехніки (зокрема принтерів), а також у належний спосіб використовувати Інтернет-ресурси Університету.

В освітньому процесі широко використовується мультимедійний супровід занять. Для технічного забезпечення цього процесу Університет має п'ять спеціалізованих аудиторій та зал засідань, які обладнані стаціонарними мультимедійними проекторами, мультимедійними та інтерактивними дошками. З метою подальшого впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у освітній процес проводиться робота з організації й застосування дистанційної форми навчання та розроблення нормативно-правових документів цього напрямку. Упроваджено відкрите програмне забезпечення Big Blue Butten для проведення веб-конференцій, online-занять, створено та налагоджено роботу платформи дистанційного навчання в системі e-Front.

В Університеті запроваджено Інтернет-трансляції наукових, науково-методичних семінарів, конференцій. З метою поширення інформації про Університет серед абітурієнтів та висвітлення його наукової й освітньої діяльності встановлено аудіовізуальну панель.

Усім працівникам Інституту вищої освіти та Університету менеджменту освіти створено безкоштовну та необмежену можливість міжособової та корпоративної Інтернет-комунікації в єдиному інформаційному просторі своїх установ та через сервіси Інтернету (E-mail, Skype, віртуальні сховища інформації на основі «хмарних технологій» на базі Office 365.

Упродовж року науковцям Інституту вищої освіти та Університету менеджменту освіти забезпечено доступ та здійснювалася взаємодія у програмному комплексі «Єдина державна електронна база з питань освіти», зокрема його постійне наповнення для забезпечення вступної кампанії, роботи приймальної комісії, подання статистичної звітності тощо.

У березні 2017 р. проведено звітно-виборні збори Відділення, на яких обрано академіка-секретаря та новий склад бюро. Відповідно до плану роботи НАПН України Відділенням підготовлено і винесено на засідання Президії НАПН України питання «Про впровадження результатів науково-дослідної роботи «Теоретичні та методичні засади управління підготовкою фахівців з педагогіки вищої школи на основі компетентнісного підходу в межах європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу», виконаної в Університеті менеджменту освіти» у 2012–2014 рр. та «Про реалізацію освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії в Інституті вищої освіти НАПН України».

Проведено 10 засідань бюро Відділення, на яких розглянуто 46 питань, що стосувалися організації, планування, внесення змін, погоджень кандидатур, попередніх підсумків, впровадження результатів виконуваних досліджень членами Відділення та науковими підрозділами підвідомчих установ, усунення зауважень Рахункової палати. На засіданнях бюро Відділення також аналізувалися наукова і науково-організаційна діяльність обраних у 2016 р. членів-кореспондентів НАПН України Ю.Я. Бобала, М.В. Гриньової, Р.Н. Кветного, В.С. Пономаренка, О.В. Співаковського, розглядалися питання участі у масових наукових заходах. Постійна увага також приділялась контролю за ходом виконання постанов загальних зборів і засідань Президії НАПН України, рішеннями бюро Відділення. З метою ознайомлення з інноваційними моделями управління сучасним університетом, умовами підвищення його конкурентоспроможності, інтегрування у міжнародне освітнє середовище, технологіями раціонального використання коштів у Відділенні у листопаді-грудні 2017 р. пройшли стажування ректор Маріупольського державного університету К.В. Балабанов, перший проректор О.В. Булатова та проректор з науково-педагогічної роботи М.В. Трофименко.

Упродовж 2017 р. у складі Відділення продовжила активну роботу секція з фізичної культури і спорту, здійснюючи при цьому експертно-аналітичну функцію. Проведено 4 засідання секції, на яких затверджено нову редакцію Положення про секцію та розглянуто низку важливих питань щодо

реформування системи фізичного виховання у закладах освіти. Зокрема: основні напрями реформування системи фізичного виховання у закладах освіти, впровадження інклюзивного навчання як комплексного процесу забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами, включення до загальних компетентностей в стандарт вищої освіти різних видів та форм рухової активності, підготовка положення про національній репозитарій, положення про фахові видання та про зміни щодо присвоєння учених звань та ступенів тощо. Крім того, секцією розроблено пропозиції до законопроекту «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» щодо заохочення зайняття молоді спортом».

**VI.3. Виконання Програми спільної діяльності
Міністерства освіти і науки України та Національної академії
педагогічних наук України
на 2017–2020 роки
(координатор – акад. В.І. Луговий)**

Реформування національної освіти, визначення нового змісту освіти, покращення якості навчання можливе лише за умови об'єднання зусиль працівників Міністерства освіти і науки України, Національної академії педагогічних наук України та провідних фахівців у галузі освіти.

Програма спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2017–2020 роки забезпечує реалізацію законодавства у сфері освіти і науки, Указів Президента України, постанов Кабінету Міністрів України та інших стратегічних документів, зокрема Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 роки, Плану заходів із запровадження Національної рамки кваліфікацій на 2016–2020 роки та ін.

У 2017 р. розпочато виконання заходів Програми спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2017–2020 роки. Програма передбачає виконання 115 заходів з десяти пріоритетних напрямів співпраці: «Загальні проблеми розвитку освітнього простору»; «Дошкільна та загальна середня освіта»; «Позашкільна освіта і виховна робота»; «Професійна (професійно-технічна) освіта»; «Вища освіта»; «Педагогічна освіта і освіта дорослих»; «Психологічний супровід освіти»; «Управління освітньою та науковою діяльністю», «Інформаційне забезпечення освіти»; «Міжнародне співробітництво» та «Проведення спільних науково-практичних масових заходів».

У звітному році з-поміж *загальних проблем розвитку освітнього простору* одним із пріоритетних завдань було вдосконалення освітнього законодавства. Учені НАПН України спільно з фахівцями МОН України залучалися до підготовки проектів законів України «Про освіту», «Про загальну

середню освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування системи самоврядування у дошкільних, загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах і наближення їх до європейських стандартів», «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту». Ученими Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України ініційовано розроблення проекту Закону України «Про освіту дорослих».

Значна увага надавалася розробленню та вдосконаленню законодавчого та нормативно-правового забезпечення освіти дітей з особливими потребами. Так, фахівці Інституту спеціальної педагогіки НАПН України брали активну участь у робочій групі МОН України з розроблення Положення про інклюзивно-ресурсний центр (затверджено постановою Кабінету Міністрів України № 545 від 12 липня 2017 р.).

Учені Академії у співпраці з фахівцями Міністерства долучалися до підготовки інших законодавчих та нормативно-правових документів, зокрема від НАПН України надавалися пропозиції щодо внесення змін до Положення про експериментальний загальноосвітній навчальний заклад (лист від 8 серпня 2017 р. № 2-6/264) та Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності (лист від 15 червня 2017 р. № 2-6/190). Оновлене Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності затверджено наказом МОН України від 11 липня 2017 р. № 994.

За пріоритетним напрямом *«Дошкільна та загальна середня освіта»* науковці Інституту проблем виховання НАПН України входили до складу робочої групи МОН України з оновлення змісту програми розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт», учені Інституту педагогіки НАПН України та Інституту проблем виховання НАПН України спільно з працівниками Міністерства брали активну участь у створенні освітнього стандарту для нової української школи, зокрема обґрунтовано концепцію стандарту, розроблено проект Державного стандарту початкової освіти та здійснюється підготовка типових освітніх програм і навчальних програм для початкової школи. Вагомим є також внесок у формування затверджених колегією МОН України типових навчальних планів для 10–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів, укладання навчальних програм для старшої профільної школи. Відповідно до наказу МОН України від 13 січня 2017 р. № 52 «Про оновлення навчальних програм для учнів 5–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів» триває співпраця щодо розвантаження зазначених програм.

У межах реалізації Концепції «Нової української школи» працівниками ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України відповідно до Плану-графіка підвищення кваліфікації керівних, педагогічних і науково-педагогічних кадрів освіти на 2017 р. організовано та проведено тематичні авторські курси підвищення кваліфікації для керівників навчальних закладів «Організація та зміст роботи опорної школи як закладу освіти інноваційного типу» та начальників (завідувачів, заступників завідувачів) відділів (управлінь) освіти

РДА та міськвиконкомів з проблеми «Організація роботи відділів (управлінь) освіти в умовах децентралізації влади та реформи місцевого самоврядування».

Сплановано серію семінарів з питань реалізації Концепції Нової української школи для науково-педагогічних працівників Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти, методистів районних (міських) методичних кабінетів (центрів), головних спеціалістів відділів (управлінь) освіти районних державних адміністрацій та міськвиконкомів організовано та проведено перший методологічний семінар з онлайн-трансляцією «Освітньо-філософські засади Нової української школи» (18 жовтня 2017 р., м. Київ).

Учені Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України здійснювали науково-методичний супровід формування та впровадження хмаро орієнтованих навчальних та інформаційно-освітніх середовищ в системі загальної середньої освіти, а також науково-методичний супровід формування інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів в умовах хмаро орієнтованого навчального середовища. У ході цієї роботи підготовлено навчальний посібник «Хмарні сервіси в роботі вчителя-предметника», 6 «Інформаційних бюлетенів» з питань використання засобів хмаро орієнтованого навчального середовища для розвитку ІК-компетентності вчителів та проведено низку тренінгів та семінарів-практикумів для вчителів.

Відповідно до заходів Програми в Інституті обдарованої дитини НАПН України розроблено комп'ютеризовану методику комплексної профорієнтаційної програми для старшокласників «Абітурієнт», яка включає діагностику інтересів, схильностей, цінностей старшокласників та розпочато її апробацію в закладах загальної середньої освіти Івано-Франківської, Київської областей та м. Києва. Учені Інституту спільно з працівниками МОН України брали участь у підготовці проекту концепції STEM-освіти в Україні, створенні проекту Всеукраїнського науково-методичного віртуального STEM-центру та розробили методичні рекомендації для його діяльності.

За пріоритетним напрямом «**Професійна (професійно-технічна) освіта**» в Інституті професійно-технічної освіти НАПН України працювали над оновленням методичних рекомендацій щодо створення стандартів і програм професійної (професійно-технічної) освіти за компетентнісним підходом. На виконання заходів Програми розроблено систему підготовки викладачів професійно-технічних навчальних закладів до дистанційного навчання. Створено комплект програмного та методичного забезпечення для професійно-технічних навчальних закладів з впровадження дистанційного навчання. Триває підготовка посібників «Організаційно-педагогічне забезпечення дистанційного навчання в професійно-технічних навчальних закладах», «Технології дистанційного професійного навчання».

Відповідно до пріоритетного напрямку «**Вища освіта**» учені Інституту вищої освіти НАПН України у звітному періоді надавали пропозиції щодо визначення навчальних дисциплін для реалізації спільних докторських програм та центрів докторської підготовки і пропозиції до Положення про внутрішню академічну мобільність для реалізації спільних докторських програм та центрів докторської підготовки. а також здійснили методичну експертизу 64 проектів

стандартів вищої освіти для першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів.

У межах пріоритетного напрямку *«Педагогічна освіта і освіта дорослих»* науковими співробітниками Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України розроблено проект «Стратегії розвитку педагогічної освіти в Україні: концептуальні положення», який подано до обговорення у вищі педагогічні навчальні заклади та заклади післядипломної педагогічної освіти України. Спільно з фахівцями Інституту модернізації змісту освіти МОН України вчені Інституту працювали також над розробленням наукового, організаційного, методичного забезпечення неформальної освіти різних категорій дорослих. У ході роботи розроблено методичні рекомендації «Підготовка педагогічного персоналу для роботи в системі освіти дорослих», документацію на відкриття центрів освіти дорослих, проведено заходи з організації Центрів освіти дорослих при Запорізькому національному університеті та Нікопольській школі мистецтв. Розроблено авторські навчальні програми і тренінги для педагогічного персоналу, який працює з дорослими.

Тривала співпраця науковців Академії з працівниками Міністерства щодо розроблення та вдосконалення *психологічного забезпечення освітнього процесу*. Зокрема, науковці Інституту психології імені Г.С. Костюка працювали над удосконаленням психолого-педагогічних засад щодо роботи з девіантними дітьми, щодо розвитку особистісного потенціалу та психологічного благополуччя учнів, розробленням психолого-дидактичних чинників економічної соціалізації учнів та підготовкою відповідних методичних рекомендацій для шкільних психологів і вчителів. Українським науково-методичним центром практичної психології і соціальної роботи підготовлено пропозиції до Плану заходів Міністерства освіти і науки України щодо розвитку психологічної служби системи освіти України на період до 2020 року, який затверджено наказом МОН України від 8 серпня 2017 р. № 1127. Наукові співробітники Центру працювали також над розробленням науково-методичного забезпечення діяльності психологічної служби з надання допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій. Ученими Інституту соціальної та політичної психології НАПН України обґрунтовано теоретико-методичні засади адаптації спільноти до умов і наслідків воєнного конфлікту, виявлено необхідність і можливість консолідації різних груп населення, перегляду практики роботи та захисту дітей у навчальному закладі в кризових умовах. Підготовлено навчальну програму для системи післядипломної освіти «Соціально-психологічні проблеми адаптації спільноти до кризових умов», яка пройшла попередню апробацію на курсах підвищення кваліфікації в Сумському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти.

Загалом науково-методичне забезпечення сфери освіти, що реалізується у плідній співпраці вчених НАПН України з фахівцями МОН України зі створення програм, підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій, електронних ресурсів навчального призначення та інших видань, було ключовим у виконанні Програми спільної діяльності Міністерства освіти і

науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2017–2020 роки.

У межах реалізації пріоритетного напрямку **«Інформаційне забезпечення освіти»** Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського (далі – ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського) у 2017 р. працювала над подальшим розробленням та вдосконаленням науково-інформаційного забезпечення науковців і практиків освітянської галузі з питань інноваційного розвитку національної освіти, педагогіки та психології. Так, створено Науково-педагогічну електронну бібліотеку ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського, яка на кінець 2017 р. містить 2 088 документів, її відвідуваність за 2017 р. – 25 510, продовжувалося наповнення зведеної бази даних дисертацій з питань освіти, педагогіки та психології, забезпечувалося формування системи інформаційно-аналітичного забезпечення освітянської галузі оглядово-аналітичною продукцією з актуальних питань інноваційного розвитку національної та зарубіжної освіти (у паперовій та електронній формі) з оприлюдненням на веб-порталі ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського.

За пріоритетним напрямом **«Управління освітньою та науковою діяльністю»** наукові співробітники установ НАПН України брали активну участь у роботі Науково-методичної ради з питань освіти МОН України та її комісіях. Зокрема, учені інститутів педагогіки, психології імені Г.С. Костюка, проблем виховання, спеціальної педагогіки проводили психолого-педагогічну експертизу програм, рукописів підручників для основної школи.

Співпраця учених НАПН України та фахівців Міністерства здійснювалася у ході консультативної діяльності Міжвідомчої ради з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології, до складу якої входять 78 провідних учених із різних регіонів України (40 % – представники викладацького складу вищих навчальних закладів, решта – члени академії та працівники її наукових установ).

Виключно важливою є діяльність учених НАПН України та фахівців МОН України у міжнародному науковому співробітництві. Відповідно до пріоритетного напрямку **«Міжнародне співробітництво»** Інститутом спеціальної педагогіки НАПН України укладено угоди про співпрацю із зарубіжними навчальними закладами (Канада, Польща, Словаччина). Продовжується співпраця науковців Інституту з Українським ресурсним центром розвитку Університету Грента МакЮена (Ukrainian Resource and Development Centre – MacEwan University) щодо стажування молодих науковців в університетах Канади. Активізувалася діяльність учених Академії щодо участі у програмах міжнародного співробітництва ЄС Еразмус+, Горизонт 2020 та інших наукових заходах, проектах і програмах Європейського Союзу, Світового банку, ЮНЕСКО, Ради Європи.

Особливе місце у виконанні заходів Програми відведено проведенню **спільних з МОН України науково-практичних масових заходів** – конференцій, семінарів, круглих столів, освітянських виставок, організації різноманітних конкурсів, олімпіад тощо. Так, у 2017 р. НАПН України спільно з МОН України взяла участь в організації і проведенні чотирьох міжнародних

виставкових заходів: VIII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти – 2017» (16–18 березня, м. Київ); XXX Міжнародної спеціалізованої виставки «Освіта та кар'єра 2017» (6–8 квітня, м. Київ); IX Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті – 2017» (24–26 жовтня, м. Київ); XXXI Міжнародної спеціалізованої виставки «Освіта та кар'єра – День студента 2017» (16–18 листопада, м. Київ), у межах яких ученими НАПН України проведено 46 науково-практичних заходів.

Загалом за участі представників МОН України, педагогів і науковців установ і закладів освіти, з якими тісно співпрацюють учені НАПН України, у звітному році проведено понад 150 науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів та інших заходів з актуальних проблем модернізації освіти.

Визнаною практикою взаємодії є участь провідних учених НАПН України у роботі Колегії та Атестаційної колегії МОН України, у щорічних серпневих конференціях, нарадах. Натомість фахівці структурних підрозділів міністерства є постійними учасниками загальних зборів та методологічних семінарів академії, засідань Президії НАПН України. Забезпечується спільна систематична участь у роботі редакційних рад і колегій наукових періодичних видань, співзасновниками яких є МОН і НАПН України.

Отже, аналіз результатів виконання Програми спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2017–2020 роки засвідчує, що співпраця між ученими НАПН України і фахівцями МОН України відповідно до визначених у Програмі пріоритетних напрямів була ефективною.

Водночас подальша реалізація Програми потребує врахування нових завдань, пов'язаних із набуттям чинності Закону України «Про освіту».

VII. ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ПІДГОТОВКА НАУКОВИХ І НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ ВИЩОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ТА ЇХ АТЕСТАЦІЯ

VII.1. ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ І ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ КАДРІВ

У звітному році підготовка фахівців для здобуття освітніх ступенів бакалавра та магістра здійснювалася у ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», підвищення кваліфікації кадрів у ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» та Інституті спеціальної педагогіки НАПН України (табл. VII.1.1).

Таблиця VII.1.1

Підготовка фахівців, підвищення кваліфікації кадрів у підвідомчих установах НАПН України у 2017 р.

Напрямок, підвідомча установа, заклад НАПН України	Зараховано, осіб		Випущено, осіб	
	усього	у т.ч. за кошти державного бюджету	усього	у т.ч. за кошти державного бюджету
Підготовка фахівців (бакалавр, магістр)	455	–	327	–
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»	455	–	327	–
Підвищення кваліфікації кадрів	5393	4761	5372	4740
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»	5316	4761	5295	4740
Інститут спеціальної педагогіки	77	–	77	–
Усього, осіб	5848	4761	5699	4740

Підготовка фахівців за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнями вищої освіти у 2017 р. проводилося у ДВНЗ «Університет менеджменту освіти».

Навчання *бакалаврів* здійснювалося за кошти фізичних і юридичних осіб в Навчально-науковому інституті менеджменту та психології і Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» за чотирма спеціальностями у таких галузях знань: 01 Освіта/Педагогіка (спеціальність 015 Професійна освіта (Дизайн)); 05 Соціальні та поведінкові науки (051 Економіка, 053 Психологія); 07 Управління та адміністрування (073 Менеджмент), відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 (Додатки, табл. 18). Продовжувалася підготовка і випуск бакалаврів за галузями знань і напрямами підготовки відповідно до Переліку напрямів, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2006 р. № 1719. Загальна чисельність студентів на початок 2017 р. становила 413 осіб, випущено 51 бакалавр, зараховано 117 осіб, які навчалися за денною і заочною формами навчання.

Підготовка в *магістратурі* Навчально-наукового інституту менеджменту та психології, Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти і Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» проводилося за кошти фізичних і юридичних осіб за п'ятьма спеціальностями у таких галузях знань: 01 Освіта/Педагогіка (спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки); 05 Соціальні та поведінкові науки (051 Економіка, 053 Психологія); 07 Управління та адміністрування (073 Менеджмент); 28 Публічне управління та адміністрування (281 Публічне управління та адміністрування), відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266. Завершено випуск магістрів за галузями знань і спеціальностями відповідно до Переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста і магістра, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 787. На початок 2017 р. у загальній чисельності студентів денної і заочної форм навчання налічувалося 523 особи, випущено 276 магістрів, зараховано 338 осіб.

Загальна чисельність студентів, які навчалися за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнями вищої освіти, на кінець звітнього року становила 1060 осіб.

Підвищення кваліфікації кадрів здійснювалося у ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» та Інституті спеціальної педагогіки НАПН України (Додатки, табл. 19).

У ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», зокрема, у Центральному інституті післядипломної педагогічної освіти й Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти, проводилося підвищення кваліфікації за напрямками «Підвищення кваліфікації працівників методичних служб», «Підвищення кваліфікації спеціалістів психологічних служб», «Підвищення педагогічних, науково-педагогічних працівників та керівників закладів освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка» та «Підвищення кваліфікації педагогічних працівників галузі знань 01 Освіта/Педагогіка» за очною, очно-дистанційною, дистанційно-очною, дистанційною і заочною формами навчання.

Організація освітнього процесу здійснювалася за програмами довгострокового й короткострокового підвищення кваліфікації, а також за індивідуальними програмами (графіками) на базі Університету та на базі інших закладів освіти в різних областях України. Освітній процес ґрунтувався на принципах: практикоорієнтованості та випереджувальності змісту підвищення кваліфікації; модульності та кредитності; інтеграції Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ECTS) у неперервне підвищення кваліфікації керівних, педагогічних і науково-педагогічних кадрів освіти, держслужбовців; максимальної інтеграції, диференціації та індивідуалізації змісту підвищення кваліфікації та професійної діяльності слухачів у відповідності з освітньо-професійними програмами та вимогами освітньо-кваліфікаційних характеристик до посад; неперервності навчання, науково-методичного супроводу слухачів у процесі курсового підвищення кваліфікації

науково-педагогічними працівниками кафедр; поєднання традиційних і новітніх методів та технологій підвищення кваліфікації; педагогічного моніторингу.

У 2017 р. за кошти державного бюджету підвищили кваліфікацію 4740 осіб, а за кошти фізичних і юридичних осіб – 555 керівників (у тому числі їх резерв), науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної), вищої, післядипломної педагогічної освіти, навчально(науково)-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти, районних (міських) методичних кабінетів, районних (міських) навчально-методичних кабінетів (центрів) психологічної служби системи освіти, практичних психологів тощо. Найбільше слухачів (40 %) підвищували кваліфікацію за очно-дистанційною формою, що розкриває широкі можливості для впровадження комп'ютерних, інформаційних технологій, розвитку творчих ініціатив і підвищення ролі слухачів.

Окрім цього, у звітному році ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» за державним замовленням Національного агентства України з питань державної служби здійснював підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування за напрямом «Підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування» (239 осіб) та розпочав підготовку фахівців для здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» (18 осіб).

Інститут спеціальної педагогіки НАПН України у 2017 р. продовжував підвищувати кваліфікацію педагогів і психологів закладів дошкільної і загальної середньої освіти зі спеціальною та інклюзивною формами навчання за напрямом «Підвищення кваліфікації керівних, педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів». У межах спеціалізацій напряму «Логопедія», «Тифлопедагогіка», «Сурдопедагогіка», «Олігофренопедагогіка та інтенсивна педагогічна корекція», «Жестова мова», «Інклюзивна освіта», «Психолого-педагогічна корекція аутизму» пропонувалося 11 навчальних програм, а саме: «Організація інклюзивного навчання у закладах освіти», «Українська жестова мова як предмет вивчення і засіб навчання», «Психолого-педагогічний супровід дитини з аутизмом у закладах освіти», «Організаційно-методичні умови діяльності інклюзивно-ресурсного центру», «Технології навчання та розвитку дітей з комплексними порушеннями розвитку», «Технології розвитку адаптивних можливостей дітей з особливими освітніми потребами в освітньому середовищі», «Технології корекційно-розвивальної роботи та навчання дитини з сенсорними порушеннями», «Технології навчання дітей з порушеннями мовлення», «Психологічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в закладах освіти», «Психолого-педагогічні технології навчання та виховання дітей з інтелектуальними порушеннями» та ін. Освітній процес забезпечували вчені Інституту, які здійснюють відповідні наукові дослідження, апробацію і впровадження авторських методичних розробок у практику діяльності закладів освіти для дітей, які потребують корекції

фізичного та/або розумового розвитку. У звітному році за кошти фізичних та юридичних осіб підвищили кваліфікацію 77 педагогів (у т.ч. вчителі-логопеди, вчителі-реабілітологи тощо) і психологів, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами.

VII.2. ПІДГОТОВКА НАУКОВИХ І НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ

У 2017 р. підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації здійснювалася через аспірантуру і докторантуру одинадцяти підвідомчих установ. Прийом було здійснено за спеціальностями у галузях знань «01 Освіта/Педагогіка», «05 Соціальні та поведінкові науки», «23 Соціальна робота», «28 Публічне управління та адміністрування» в десяти підвідомчих установах. Підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів, які прийняті на навчання до 1 вересня 2016 р., здійснювалася через аспірантуру та докторантуру одинадцяти підвідомчих установ за десятьма спеціальностями в галузі педагогічних, дев'ятьма спеціальностями в галузі психологічних наук, трьома спеціальностями в галузі філософських, однією спеціальністю в галузі економічних наук.

Протягом звітнього року в НАПН України продовжено роботу про забезпечення реалізації вимог Закону України «Про вищу освіту» щодо підготовки докторів філософії. У підвідомчих установах розроблені та затверджені вченими радами Положення про організацію освітнього процесу, Правила прийому до аспірантури та докторантури, Положення про приймальну комісію, Положення про порядок реалізації учасниками освітнього процесу права на академічну мобільність тощо. Основні нормативно-правові акти оприлюднені на сайтах підвідомчих установ НАПН України.

Незважаючи на труднощі, пов'язані з реформуванням системи вищої освіти, недостатнім фінансуванням, у 2017 р. простежувалася тенденція збільшення чисельності аспірантів. Так, у порівнянні з 2016 р., загальна кількість аспірантів збільшилася майже на 5 %. Зростання відбулося за рахунок аспірантів, які навчалися за кошти юридичних і фізичних осіб, що підтверджується активізацією роботи установ щодо залучення молодих вчених до наукової діяльності. Зокрема, у ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» прийом до аспірантури на умовах контракту був найбільшим і становив 44 особи.

У цілому в аспірантурі НАПН України навчалася 297 осіб (Додатки, табл. 11). Найчисельнішими у 2017 р. є аспірантури в ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» (82 особи), Інституті спеціальної педагогіки (34 особи), Інституті професійно-технічної освіти (33 особи), Інституті соціальної та політичної психології (31 особа).

На кінець 2017 р. загальна чисельність докторантів в установах НАПН України становила 32 особи (Додатки, табл. 10). Найбільше, по 5 осіб, здійснюють підготовку в Інституті педагогіки та Інституті професійно-технічної освіти НАПН України.

До наукового керівництва аспірантами і консультування докторантів в установах НАПН України залучено 198 провідних фахівців, у тому числі 116 докторів наук і 82 кандидати наук.

За державним замовленням в аспірантурі підвідомчих установ НАПН України навчалось 84 особи (58 осіб – з відривом від виробництва, 26 осіб – без відриву від виробництва), кількість докторантів – 24 особи. За кошти юридичних і фізичних осіб навчалось 213 аспірантів (24 особи – з відривом від виробництва і 189 осіб – без відриву від виробництва) та 8 докторантів. Як і в попередні роки простежувалася тенденція зменшення кількості аспірантів, які навчалися за державним замовленням, зокрема, у 2017 р. зменшення відбулося на 33,3 %. Натомість відбулося збільшення кількості аспірантів, які навчалися за кошти юридичних і фізичних осіб, збільшення відбулось на 56 осіб, що становить 26,3 %.

Обсяги державного замовлення в 2017 р. на підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів через докторантуру становили 10 осіб, на умовах контракту прийнято одну особу (Додатки, табл. 10). До аспірантури за державним замовленням зараховано 16 аспірантів з відривом від виробництва. За кошти юридичних і фізичних осіб до аспірантури прийнято 97 осіб (5 осіб з відривом від виробництва і 92 особи без відриву від виробництва) (Додатки, табл. 12).

Порівняно з 2016 р., прийом до аспірантури за державним замовленням збільшено на 6 осіб, що становило 27,3 %. Прийом до аспірантури за кошти юридичних і фізичних осіб збільшився на 46 осіб (47,4 %).

У 2017 р. у підвідомчих установах НАПН України закінчили навчання 82 особи, серед яких 30 осіб успішно: 10 осіб із захистом дисертації, 20 осіб з поданням до захисту (Додатки, табл. 11). Зокрема, за державним замовленням закінчили навчання 62 особи, серед яких 23 особи успішно: 7 осіб із захистом дисертації, 16 осіб з поданням до захисту. Показник ефективності роботи аспірантури за державним замовленням становив 37,1 %. До закінчення терміну навчання з аспірантури вибуло 8 осіб.

За кошти юридичних і фізичних осіб аспірантуру закінчили 20 осіб, 7 з яких успішно: 3 особи – із захистом дисертації, 4 особи – з поданням до захисту. Показник ефективності навчання в аспірантурі підвідомчих установ НАПН України на умовах контракту становив 35 %. Відраховано з аспірантури до закінчення терміну навчання 26 осіб, що пов'язано з невиконанням індивідуальних планів роботи або фінансовою неспроможністю аспірантів.

Випуск із докторантури в звітному році становив 27 осіб, усі – за державним замовленням (Додатки, табл. 10). Показник ефективності роботи докторантури підвідомчих установ НАПН України за державним замовленням становив 38,5 %.

У 2017 р. дещо збільшився показник ефективності підготовки аспірантів порівняно з 2016 р. Так, ефективність підготовки аспірантів за державним замовленням збільшилася на 5,4 %, на умовах контракту – на 3,2 %.

Керівництво підвідомчих установ здійснювало систематичний контроль щодо працевлаштування випускників НАПН України, які навчалися за державним замовленням. Зокрема, в системі НАПН України працевлаштовано 34,6 % докторантів і 29,0 % аспірантів, решта – у закладах освіти різних рівнів.

На засіданнях учених рад аналізувалася результативність та ефективність роботи наукових керівників і консультантів. В установах дотримується вимога щодо оптимальної кількості одночасно прикріплених до наукового керівника чи консультанта аспірантів, докторантів, здобувачів.

У 2017 р. актуальними залишилися проблеми фінансування публікацій результатів наукових досліджень докторантів і аспірантів, передусім монографій, відображення результатів досліджень у наукометричних базах даних, участі аспірантів і докторантів у конференціях і семінарах за кордоном, роботи в провідних зарубіжних бібліотеках тощо. У підготовці наукових і науково-педагогічних кадрів також виникали труднощі, пов'язані із збільшенням навантаження на наукових працівників, які забезпечують виконання відповідних освітньо-наукових програм.

VII.3. РОБОТА СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ УЧЕНИХ РАД

У системі атестації наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації у 2017 р. брали участь шістнадцять спеціалізованих учених рад, що діяли у десяти підвідомчих установах Академії.

У звітному році за пропозицією Президії НАПН України Міністерство освіти і науки України позитивно вирішило питання щодо створення в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих освіти спеціалізованої вченої ради К 26.451.02 з правом приймати до розгляду та проводити захист дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук зі спеціальності 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія.

Спеціалізовані вчені ради в Інституті педагогіки (Д 26.452.01), Інституті проблем виховання (Д 26.454.01), Інституті спеціальної педагогіки (Д 26.450.01, Д 26.450.02), Інституті соціальної та політичної психології (Д 26.457.01), Інституті інформаційних технологій і засобів навчання (Д 26.459.01), Інституті професійно-технічної освіти (Д 26.458.01), ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» (Д 26.455.03) проходили перереєстрацію, за результатами якої, у 2017 р. відбулися якісні та кількісні зміни у мережі спеціалізованих учених рад. Так, у спеціалізованій вченій раді в ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» (Д 26.455.03) надано право приймати до розгляду та проводити захисти дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

У зв'язку із кількісними та якісними змінами у кадровому складі спеціалізованої вченої ради Інституту вищої освіти (Д 26.456.02) надано право проводити захисти дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) педагогічних наук з двох спеціальностей: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти; 13.00.06 – теорія і методика управління освітою.

Аналіз роботи спеціалізованих учених рад свідчить, що в звітному році, проведено 127 засідань спеціалізованих учених рад, на яких розглянуто 114 дисертаційних робіт: 32 докторських і 82 кандидатських дисертацій (Додатки, табл. 13). У звітному році кількість захищених дисертаційних робіт у порівнянні з минулим роком зменшилася на 18,6 %, у тому числі на 15,8 % докторських і 19,6 % кандидатських дисертацій, що пояснюється проходженням спеціалізованими вченими радами перереєстрації.

У галузі педагогічних наук розглянуто 65 дисертацій (16 докторських, 49 кандидатських), психологічних наук – 44 дисертацій (12 докторських, 32 кандидатські), філософських наук – 5 дисертації (4 докторських, 1 кандидатська) (Додатки, табл. 14). Найбільше наукових робіт захищено зі спеціальностей: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти (1 докторська і 17 кандидатських робіт), 19.00.01 – загальна психологія, історія психології (8 докторських і 9 кандидатських робіт); 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія (13 кандидатських дисертацій).

За результатами захисту на засіданнях спеціалізованих учених рад розглянуто 114 дисертаційних досліджень з позитивним рішенням. Українською мовою написано 87,5 % докторських дисертацій та 98,7 % – кандидатських (Додатки, табл. 15).

У 2017 р. найбільшу чисельність здобувачів наукового ступеня становили працівники закладів вищої освіти – 71,8 % докторських і 53,6 % кандидатських робіт (Додатки, табл. 16). Станом на 1 січня 2018 р. на розгляд спеціалізованих учених рад наукових установ НАПН України подано 21 докторську і 39 кандидатських дисертацій.

Теми дисертаційних досліджень наведено у «Переліку тем дисертаційних досліджень, захищених в установах НАПН України у 2017 р.».

VII.4. ДІЯЛЬНІСТЬ МІЖВІДОМЧОЇ РАДИ З КООРДИНАЦІЇ ДОСЛІДЖЕНЬ У ГАЛУЗІ ОСВІТИ, ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ

Протягом 2017 р. Міжвідомча рада з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології (далі – Міжвідомча рада) здійснювала свою діяльність відповідно до частини третьої статті 18 Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність», згідно з яким на НАПН України покладено функції координації досліджень у відповідних галузях знань, зокрема: «01 Освіта/педагогіка», «05 Соціальні і поведінкові науки», «23 Соціальна робота», а також Закону України «Про вищу освіту», програми спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2017–2020 роки, Статуту НАПН України. Міжвідомча рада розглядала теми дисертаційних досліджень відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 зі змінами, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 1 лютого 2017 р. № 53.

Міжвідомча рада діяла у складі 92 осіб, які входять до чотирьох секцій, утворених за відповідними спеціальностями та спеціалізаціями. Сьогодні членами Міжвідомчої ради є 21 дійсний член, 8 членів-кореспондентів НАПН України, 57 представників 35 закладів вищої освіти, 35 учених із наукових установ НАПН України, Міністерства освіти і науки України та ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Міжвідомчу раду очолює академік О.Я. Савченко.

У звітному році до Міжвідомчої ради звернулося 87 наукових інститутів і закладів вищої освіти: підвідомчі установи НАПН України, педагогічні заклади вищої освіти, заклади вищої освіти непедагогічного профілю (аграрні, військові, економічні, медичні, технічні, юридичні), де досліджуються проблеми у галузі освітніх, педагогічних, соціальних, поведінкових наук (психології) і соціальної роботи.

Загалом на розгляд до Міжвідомчої ради надійшло 695 тем дисертаційних досліджень (у 2016 р. – 811 тем), у тому числі тем здобувачів наукових ступенів доктора філософії і доктора наук у галузях знань «01 Освіта/педагогіка», «23 Соціальна робота» – 561, у галузі знань «05 Соціальні та поведінкові науки» – 134 (табл.VII.4.1).

Таблиця VII.4.1

**Кількість тем дисертаційних досліджень, розглянутих
Міжвідомчою радою з координації досліджень
у галузі освіти, педагогіки і психології у 2017 р.**

Кількість тем досліджень		У галузях знань «01 Освіта/ педагогіка», «23 Соціальна робота»				У галузі знань «05 Соціальні та поведінкові науки» (психологія)			
		на здобуття наукового ступеня доктора наук		на здобуття наукового ступеня доктора філософії/ кандидата наук		на здобуття наукового ступеня доктора наук		на здобуття наукового ступеня доктора філософії/ кандидата наук	
		усього	%	усього	%	усього	%	усього	%
Усього розглянуто		132	100	429	100	26	100	108	100
у т.ч.	узгоджено	26	19,7	128	29,8	14	53,8	46	42,6
	скориговано	88	66,7	231	53,9	10	38,5	53	49,1
	запропоновано уточнити	18	13,6	70	16,3	2	7,7	9	8,3

Члени Міжвідомчої ради ведуть значну консультаційну роботу із здобувачами наукових ступенів доктора філософії, доктора наук, їх науковими керівниками та консультантами щодо формулювання тем дисертаційних

досліджень, визначення їх науково-понятійного апарату. Так, Міжвідомчою радою скориговано 52 % тем дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня доктора наук і 47 % тем дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня доктора філософії.

Аналіз кількісних показників тем, розглянутих Міжвідомчою радою у галузях знань «01 Освіта/педагогіка», «23 Соціальна робота» засвідчив, що, як і в попередні роки, переважають дослідження за спеціалізаціями 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти, 13.00.02 – теорія та методика навчання (за галузями знань), 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. Набагато меншою є кількість досліджень за спеціалізаціями 13.00.07 – теорія і методика виховання, 13.00.06 – теорія і методика управління освітою, 13.00.05 – соціальна педагогіка. Двома-трьома відсотками обмежується кількість досліджень за спеціалізаціями 13.00.09 – теорія навчання, 13.00.08 – дошкільна педагогіка.

Найбільше тем дисертаційних досліджень розглянула секція Міжвідомчої ради за спеціальностями «011 Освітні, педагогічні науки», «015 Професійна освіта», спеціалізаціями 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти, 13.00.06 – теорія і методика управління освітою (керівник секції – акад. В.І. Луговий; заступник керівника секції – акад. Н.Г. Ничкало). Усього членами цієї секції було розглянуто 313 тем дисертаційних досліджень здобувачів наукових ступенів доктора наук і доктора філософії (із них докторських за спеціалізацією 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти – 77 тем, за спеціалізацією 13.00.06 – теорія і методика управління освітою – 3 теми).

Пріоритетним напрямом докторських дисертаційних досліджень є проблеми підготовки майбутнього вчителя. Серед них слід вирізнити підготовку вчителів початкової школи та фізичної культури в умовах змішаного навчання, майбутніх учителів математики в умовах ступеневої освіти; систему фахової підготовки педагогів професійного навчання; підготовку вчителів до реалізації професійних функцій в інклюзивному освітньому середовищі закладів загальної середньої освіти та розвиток інклюзивної компетентності в системі післядипломної педагогічної освіти; підготовку магістрів до забезпечення якості освітнього процесу у закладах дошкільної освіти.

Значна кількість досліджень спрямована на проблеми підготовки фахівців різних сфер діяльності. Це формування математичної компетентності майбутніх інженерів-машинобудівників, професійна підготовка майбутніх інженерів-педагогів у галузі харчових технологій, підготовка фахівців цивільного захисту до професійної діяльності, кроскультурна підготовка майбутніх фахівців галузі туризму, професійна підготовка майбутніх інженерів з автоматизації енергосистем та ін.

Близько 20 % тем докторських дисертаційних досліджень пов'язані з вивченням зарубіжного досвіду професійної освіти фахівців різних галузей. Так, докторанти вивчають проблеми самореалізації майбутніх фахівців аграрної галузі США, цікавляться підготовкою магістрів фармацевтики в країнах Центральної і Східної Європи, підготовкою майбутніх фахівців у дизайнерських школах Німеччини, вчителів початкової школи у Великій

Британії, неперервною професійною освітою вчителів англійської мови в країнах Європейського Союзу, підготовкою офіцерів військових формувань із правоохоронними функціями у країнах Західної Європи.

За звітний період Міжвідомча рада розглянула лише 3 теми докторських дисертаційних досліджень за спеціалізацією 13.00.06 – теорія і методика управління освітою. Вчені спрямували свій пошук на вирішення проблем управління освітнім процесом в Україні, зокрема у закладах вищої освіти.

У звітному році членами зазначеної секції Міжвідомчої ради була узгоджена та скоригована 221 тема кандидатських (здобувачів наукового ступеня доктора філософії) дисертаційних досліджень (12 із них – за спеціалізацією 13.00.06 – теорія і методика управління освітою).

Кандидатські (здобувачів наукового ступеня доктора філософії) дисертаційні дослідження за спеціалізацією 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти, як і в минулому році, спрямовано за такими напрямками: професійна підготовка викладачів закладів вищої освіти, учителів закладів загальної середньої освіти, вихователів закладів дошкільної освіти; підготовка фахівців різних галузей в Україні та за кордоном.

Близько 60 % молодих учених досліджують такі проблеми освітньої галузі, як підготовка майбутніх учителів математики до технологізації освітнього процесу у профільній школі; підготовка вчителів початкової школи до індивідуальної роботи з учнями; формування фахової компетентності майбутніх географів у процесі навчальних практик, інструментальних компетентностей майбутніх учителів математики та фізики, підприємницької компетентності майбутніх учителів технологій; підготовка майбутніх учителів фізичної культури до роботи з попередження дидактогенних порушень здоров'я учнів; формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів.

Зростає кількість дисертаційних досліджень, присвячених вивченню зарубіжного досвіду підготовки вчителів закладів загальної середньої освіти, викладачів вищої школи. Серед них – підготовка вчителів початкової школи в Чехії, магістрів з фізики та вчителів іноземних мов у Республіці Польща, магістрів освіти в Австралії, учителів іноземних мов в Нідерландах і КНР.

Досліджується також професійна підготовка фахівців різних галузей. Зокрема, майбутні доктори філософії вирішують проблеми формування професійної компетентності електромонтерів, професійної надійності майбутніх пілотів цивільної авіації, математичної компетентності майбутніх економістів, професійної компетентності майбутніх магістрів ресторанного обслуговування, майбутніх трактористів-машиністів сільськогосподарського виробництва, майбутніх техніків-технологів харчової галузі у закладах професійної освіти, професійної компетентності майбутніх фахівців сестринської справи у первинній профілактиці ВІЛ-інфекції, естетичної культури майбутніх офіцерів поліції і майбутніх військових юристів, підготовки майбутніх офіцерів запасу у закладах вищої освіти.

Порівняно з минулим роком зменшилась кількість узгоджених Міжвідомчою радою тем дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня доктора філософії з проблематики підготовки фахівців за кордоном.

У 2017 р. члени секції розглянули 12 тем дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня доктора філософії за спеціалізацією 13.00.06 – теорія і методика управління освітою (усього 2,8 % від загальної кількості тем у галузі «01 Освіта/педагогіка»).

Більшість цих досліджень здійснюються на кафедрах ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України. Тематика досліджень спрямована переважно на управління міжнародною проектною діяльністю у закладі загальної середньої освіти, експертну оцінку його проектної діяльності, управління педагогічним персоналом закладу загальної середньої освіти на основі технологій тайм-менеджменту тощо.

Секція Міжвідомчої ради за спеціальностями «011 Освітні, педагогічні науки», «014 Середня освіта (за предметними спеціалізаціями)», спеціалізаціями 13.00.02 – теорія та методика навчання (з галузевим знанням), 13.00.09 – теорія навчання, 13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті за звітний період розглянула 107 тем дисертаційних досліджень на здобуття наукових ступенів доктора наук і доктора філософії (керівник секції – акад. О.І. Ляшенко, заступник керівника секції – акад. Н.М. Бібік).

У звітному році до цієї секції було подано на розгляд 26 тем докторських дисертаційних досліджень (18 – за спеціалізацією 13.00.02 – теорія та методика навчання (з галузевим знанням), 5 – за спеціалізацією 13.00.09 – теорія навчання, 3 – за спеціалізацією 13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті).

Кількість поданих на розгляд тем докторських дисертаційних досліджень за цими спеціалізаціями зросла на 62 % порівняно з попереднім роком.

Актуальними є дослідження методики навчання української та іноземних мов. Так, досліджуються проблеми формування лінгвістичної компетентності майбутніх учителів української мови; формування ключових компетентностей учнів основної школи у процесі вивчення української мови; методика навчання стилістики майбутніх учителів української мови і літератури. Значна частина досліджень присвячена методиці навчання іноземних мов, переважно германських, зокрема навчання професійно орієнтованого англійського мовлення фахівців інформаційних технологій; навчання майбутніх перекладачів усного синхронного та письмового перекладу з англійської мови у суспільно-політичній сфері.

Докторанти також розробляють методики навчання майбутніх учителів фізики, географії у старшій школі на профільному рівні, підготовки майбутніх учителів фізичної культури до інклюзивного навчання учнів закладів загальної середньої освіти.

Порівняно з попереднім роком зросла кількість поданих на розгляд тем докторських дисертаційних досліджень за спеціалізацією 13.00.09 теорія навчання. Молоді вчені досліджують теорію і практику проектування у закладах загальної середньої освіти; розвиток суб'єктності студентів гуманітарних спеціальностей у процесі самоосвітньої діяльності; дидактичні

умови практично-технічної підготовки майбутніх учителів інформатики в умовах змішаного навчання.

Також зросла й кількість поданих на розгляд тем докторських дисертаційних досліджень за спеціалізацією 13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті. Дослідження за цією спеціалізацією спрямовано на розвиток інформаційно-комунікаційних технологій в системі управління університетом, проектування та використання хмаро орієнтованого середовища у підготовці фахівців інформатики.

У 2017 р. членами секції розглянуто 81 тему дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня доктора філософії, більшість із яких (73) – за спеціалізацією 13.00.02 – теорія та методика навчання (з галузей знань). За спеціалізацією переважали теми з теорії та методики навчання математики, фізики, української мови, германських мов, фізичної культури та охорони здоров'я. Дослідження методики навчання інших дисциплін і предметів були представлені у незначній кількості. Загалом серед розглянутих тем можна вирізнити дослідження методики навчання предметів учнів закладів загальної середньої освіти і методики вивчення дисциплін у закладах вищої і професійної освіти.

Значна кількість поданих на розгляд досліджень присвячена методиці навчання математики у закладах загальної середньої і вищої освіти. Дослідників цікавлять проблеми комбінованого навчання алгебри і теорії чисел, формування умінь доведення тверджень математичного аналізу майбутніх учителів математики, професійно спрямоване навчання аналітичної геометрії майбутніх інженерів-геодезистів, формування системи вправ у навчанні математики учнів 5-6 класів, умінь математичного моделювання в учнів профільної школи та ін.

У звітному році досить широко були представлені теми досліджень методики навчання германських мов, зокрема англійської. Досліджувались проблеми методики навчання англійської мови компетентності маркетологів, економістів, у монологічному мовленні майбутніх фахівців харчової галузі; англійської лексичної компетентності майбутніх інженерів-будівельників тощо.

З-поміж поданих на розгляд Міжвідомчою радою тем дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня доктора філософії слід відзначити широко представлену тематику за спеціалізацією 13.00.02 – теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я). Дослідники розробляють методики формування здорового способу життя учнів основної школи, старшокласників у процесі занять різними видами спорту.

Порівняно з попереднім роком збільшилась кількість тем досліджень, пов'язаних із методикою підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. У дослідженнях представлено методики формування сценічно-образної культури, вокальної підготовки, розвитку вокально-виконавських умінь майбутніх учителів музичного мистецтва. Слід зауважити також зростання інтересу до проблематики досліджень за спеціалізацією 13.00.02 – теорія та методика навчання (медичні та фармацевтичні дисципліни) – до методики

навчання хімічної безпеки студентів, навчання менеджменту у фармацевтії майбутніх провізорів, формування компетентності з хімічної безпеки лікарів тощо.

Нечисленними були подані на розгляд теми досліджень з методики навчання фізики, біології, української мови та літератури.

Дослідження з дидактики присвячені переважно дидактичним проблемам формування суб'єктності учнів старшої школи, студентів гуманітарних спеціальностей у процесі навчально-пізнавальної діяльності, структуруванню змісту іншомовної підготовки фахівців.

За звітний період суттєво зменшилась кількість поданих на розгляд тем досліджень здобувачів наукового ступеня доктора філософії за спеціалізацією 13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті – Міжвідомча рада розглянула 4 теми (у попередньому році – 22). У центрі уваги дослідників були проблеми використання системи комп'ютерних онтологій у формуванні проєктувальних компетентностей майбутніх інженерів-педагогів, комп'ютерно орієнтовані технології оцінювання певних компетентностей фахівців у післядипломній освіті.

У 2017 р. 128 тем (у 2016 р. – 139) дисертаційних досліджень розглянуто секцією Міжвідомчої ради за спеціальностями «011 Освітні, педагогічні науки», «012 Дошкільна освіта», «231 Соціальна робота», спеціалізаціями 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки, 13.00.07 – теорія і методика виховання, 13.00.08 – дошкільна педагогіка, 13.00.05 – соціальна педагогіка (керівник секції – акад. О.В. Сухомлинська, заступник керівника секції – акад. І.Д. Бех). Переважала тематика досліджень за спеціалізацією 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

У звітному році на розгляд секції було подано 23 теми докторських дисертаційних досліджень. Історико-педагогічний аспект цих досліджень знайшов своє відображення у вивченні проблем розвитку педагогічної освіти у середніх і вищих духовних навчальних закладах упродовж ХІХ–ХХ ст., у розвитку категорійно-понятійного апарату дидактики у педагогічній науці. Це становлення та розвиток педагогічно-просвітницької діяльності музеїв України кінця ХІХ – початку ХХІ століття, розвиток морської освіти на півдні України у ХІХ – на початку ХХ століття, розвиток педагогічної біографістики в Україні у другій половині ХХ – на початку ХХІ століття, розвиток жіночої педагогічної освіти у ХІХ – на початку ХХ століття.

Актуальними на сучасному етапі реформування освіти є дослідження тенденцій розвитку освіти дорослих за кордоном, зокрема у Сполученому Королівстві, Словаччині.

Порівняно з попереднім роком за звітний період збільшилась кількість поданих на розгляд тем докторських дисертацій за спеціалізацією 13.00.05 – соціальна педагогіка. Вчені здебільшого вивчають практику соціального виховання правопорушників в Україні, підготовки соціальних працівників до професійної діяльності в інклюзивному середовищі; багатовекторний вплив Інтернет-середовища на студентів тощо.

У 2017 р. закординована лише 1 тема за спеціалізацією 13.00.07 – теорія і методика виховання. Жодної теми не було подано на розгляд Міжвідомчої ради за спеціалізацією 13.00.08 – дошкільна педагогіка.

У звітному році членами секції розглянуто 105 тем дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня доктора філософії (у 2016 р. – 128).

Як і в попередні роки, у дисертаціях здобувачів наукового ступеня доктора філософії досліджується проблематика загальної педагогіки, історичних етапів розвитку педагогічної освіти та аспекти порівняльної педагогіки.

Серед тем історико-педагогічних дисертаційних досліджень вирізняються такі: розвиток вищої морської освіти в Україні, післядипломної педагогічної освіти в західних областях України у післявоєнний період; проблеми морально дефективного дитинства у педагогічній думці 20–30-х років ХХ століття; педагогічна діяльність протестантських громад в контексті освітньо-виховних процесів в Україні кінця ХІХ – 30-х років ХХ століття та ін.

Продовжується вивчення та аналіз науково-просвітницької спадщини видатних учених-педагогів: Юліана Романчука на Східній Галичині, проблеми початкової математичної освіти у спадщині М.В. Богдановича, педагогічні ідеї Остапа Макарушки, ідеї щодо фізичного виховання дітей у спадщині Г. Ващенка та І. Боберського.

Досить широко представлена тематика дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня доктора філософії із порівняльної педагогіки. Зокрема, досліджуються тенденції розвитку неформальної освіти вчителів у Білорусі; система оцінювання якості університетської освіти у Франції; розвиток жіночої освіти у Великій Британії у ХХ столітті, інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти Мальти; особливості здоров'язбережувального виховання учнів у закладах загальної середньої освіти Фінляндії тощо.

Спеціалізація 13.00.05 – соціальна педагогіка була представлена 9 темами дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня доктора філософії (у попередньому році – 12). Тематика дисертацій спрямована на дослідження неформальних рухів у соціокультурному середовищі молоді, підготовку соціальних працівників до організації дозвілєвої діяльності студентської молоді та до роботи в умовах інклюзивної освіти, соціальну адаптацію внутрішньо переміщених сімей з дітьми у територіальних громадах.

Порівняно з попереднім роком у звітному з 36 до 26 зменшилась кількість поданих на розгляд Міжвідомчої ради тем дисертаційних досліджень за спеціалізацією 13.00.07 – теорія і методика виховання. У центрі уваги дослідників – проблеми патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку; культура родинних взаємин у старшокласників; виховання цілеспрямованості старших підлітків у фізкультурно-оздоровчій діяльності, ціннісного ставлення студентів до створення сім'ї, адаптивного стилю лідерства у студентів та ін.

У звітному році до 6 (у 2016 р. – 1) зросла кількість поданих на розгляд тем дисертацій здобувачів наукового ступеня доктора філософії за

спеціалізацією 13.00.08 – дошкільна педагогіка. Дослідники зосередили свою увагу на розвитку художньо-творчих здібностей дітей 5-6 років, вихованні міжособистісних взаємин у системі дитина-дорослі, впровадженні інклюзивних практик у закладах дошкільної освіти.

У 2017 р. на розгляд секції Міжвідомчої ради за спеціальностями «053 Психологія», «016 Спеціальна освіта» подано 134 теми дисертаційних досліджень порівняно зі 139 у попередньому році (керівник секції – акад. С.Д. Максименко, заступник керівника секції – чл.-кор. М.М. Слюсаревський).

Члени зазначеної секції розглянули 26 тем докторських дисертаційних досліджень (у 2016 р. – 21). Як і в минулі роки, переважали дослідження за спеціалізаціями 19.00.01 – загальна психологія, історія психології та 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія. Об'єктом досліджень залишається особистість у різних вікових вимірах. Досліджується психологія самореалізації особистості, психологія інтелектуальної діяльності, розуміння особистістю релігійного дискурсу, психологія розуміння громадянських цінностей.

Дослідження з вікової та педагогічної психології зосереджено на міжособистісних взаєминах студентів, психології становлення професійної зрілості вчителя в системі післядипломної освіти, інтелектуальному розвитку в гетерогенезі.

За звітний період Міжвідомчою радою розглянуто 5 тем докторських дисертацій за спеціалізацією 19.00.10 – організаційна психологія; економічна психологія. Вчені досліджують психологію здоров'я менеджерів в освітніх організаціях і його профілактику, розвиток інноваційних стилів управління у менеджерів освітніх організацій тощо.

У 2017 р. члени секції розглянули 108 тем (у попередньому році – 118) дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня доктора філософії. Переважають теми досліджень за спеціалізаціями 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія (51 тема) та 19.00.05 – соціальна психологія; психологія соціальної роботи (18 тем), 19.00.08 – психологія діяльності в особливих умовах (8 тем). На розгляд Міжвідомчої ради не подано жодної теми досліджень здобувачів наукового ступеня доктора філософії за спеціалізаціями 19.00.02 – психофізіологія, 19.00.03 – психологія праці; інженерна психологія. Дослідження за іншими спеціалізаціями спеціальності «053 Психологія» подані в незначній кількості.

За спеціалізацією 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія досліджувалось самоствердження особистості в юнацькому віці, особливості емансипованої поведінки особистості в період дорослішання, становлення етнічної самосвідомості, особливості саморегуляції психічних станів молоді.

Порівняно з попереднім роком на 6 (до 18) збільшилась кількість поданих на розгляд тем досліджень здобувачів наукового ступеня доктора філософії за спеціалізацією 19.00.05 – соціальна психологія; психологія соціальної роботи. У центрі уваги дослідників – соціально-психологічна адаптація внутрішньо переміщених осіб; особливості соціально-психологічної реабілітації дітей із зони проведення АТО, стресостійкості підлітків, які перебували у зоні бойового

конфлікту; особливості профілактики та подолання емоційного вигорання у волонтерів.

Удвічі порівняно з 2016 р. зросла кількість поданих на розгляд тем дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня доктора філософії (у попередньому році – 12) за спеціалізацією 19.00.09 – психологія діяльності в особливих умовах. Переважали дослідження психічних процесів, значною мірою спричинених військовими діями: розвитку психологічної стійкості керівних органів охорони державного кордону, психологічне становлення військовослужбовців в екстремальних умовах, психологічне забезпечення професійної діяльності військовослужбовців-саперів та ін.

Порівняно з попереднім роком до 7 (у 2016 р. – 37) зменшилась кількість поданих на розгляд тем досліджень за спеціалізацією 19.00.01 – загальна психологія, історія психології. Досліджувались різні аспекти особистості, зокрема пізнання дуалізму її психіки, мотиваційні чинники перфекціонізму студентської молоді, особливості організації життєвого простору особистості в умовах невизначеності.

Тематика розглянутих Міжвідомчою радою дисертаційних досліджень за спеціальністю «016 Спеціальна освіта» стосувалась проблем порушень психічного розвитку дітей і диференційованого підходу до них в інклюзивному освітньому середовищі, професійної підготовки психологів у галузі спеціальної освіти, фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми з порушеннями розвитку в навчально-реабілітаційних центрах.

У звітному році відбулось 6 засідань Міжвідомчої ради за секціями зі спеціальностей і спеціалізацій, а також її бюро. Члени Міжвідомчої ради здійснюють науково-консультативну діяльність для здобувачів наукового ступеня доктора філософії, доктора наук, беруть активну участь в організації і проведенні шкіл молодих науковців, семінарів, конференцій.

Члени бюро Міжвідомчої ради неодноразово наголошували на необхідності посилення вимог до наукової компетентності аспірантів і докторантів, посилення відповідальності наукових керівників дисертаційних досліджень згідно з вимогами щодо наукового керівництва аспірантами і здобувачами, необхідності підвищення вимогливості вчених рад до затвердження тем дисертаційних досліджень.

Слід відзначити співпрацю Міжвідомчої ради з педагогічними університетами в м. Харкові, Полтаві, Тернополі, Києві, Одесі, Мелітополі та ін., які досить відповідально ставляться до оформлення документів, що подаються на розгляд, зокрема до обґрунтування теми дисертаційного дослідження. Однак чимало з поданих на розгляд тем члени Міжвідомчої ради коригують (66,7 % тем докторських дисертацій у галузі знань «01 Освіта/педагогіка» та 38,5 % тем докторських дисертацій у галузі знань «05 Соціальні та поведінкові науки»; дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня доктора філософії – 53,9 % та 49,1 % відповідно). Водночас порівняно з минулими роками у 2017 р. кількість тем дисертаційних досліджень, відправлених на уточнення і переформулювання, зменшилась на 10–15 %, що

засвідчує посилення відповідальності наукових керівників і консультантів, вчених рад наукових установ і закладів вищої освіти за визначення їх тем.

У звітному році бюро Міжвідомчої ради приділяло значну увагу співпраці з Міністерством освіти і науки України щодо узгодження спільної діяльності з координації дисертаційних досліджень у галузі освіти, педагогіки та психології.

У подальшому науковий пошук дослідників слід спрямувати на вирішення проблем методології педагогіки, філософії освіти. Адже саме філософія освіти обґрунтовує її ідеали, цілі, принципи формування особистісно орієнтованого змісту і методів, їх спрямування на вираження світоглядних позицій молодого людини.

Актуальними для подальших досліджень залишаються проблеми модернізації змісту загальної середньої і вищої освіти, технологій навчання для різних типів закладів вищої освіти в умовах дворівневої системи професійної освіти, вивчення тенденцій і досвіду інтеграції та диференціації навчання в системі загальної середньої освіти, зокрема в умовах профільного навчання, дослідження моніторингу якості освіти, дослідження, спрямовані на підготовку кадрів для різних галузей виробничої і невиробничої сфери, розвиток майбутньої кар'єри випускників закладів загальної середньої і вищої освіти в умовах формування громадянського суспільства.

У галузі «05 Соціальні та поведінкові науки» актуальними є проблеми досліджень за спеціалізаціями 19.00.02 – психофізіологія, 19.00.03 – психологія праці; інженерна психологія. Недостатньою є увага здобувачів до розроблення, апробації та поширення нових технологій навчання, психологічних засад створення сучасних підручників, зокрема на електронних носіях, розроблення діагностичних, профілактичних і корекційних психологічних засобів подолання соціальної дезадаптованості учнів, вивчення соціально-психологічних умов упередження наркоманії, ігроманії; розроблення технологій корекції девіантної поведінки неповнолітніх і реабілітації дітей вимушених переселенців з тимчасово окупованих територій.

VIII. МІЖНАРОДНЕ НАУКОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

У 2017 р. наукові установи Національної академії педагогічних наук України активізували свою участь у міжнародних наукових заходах, проектах і програмах Європейського Союзу, Світового банку, ЮНЕСКО, Ради Європи, Європейського фонду підготовки, Американських рад з міжнародної освіти, Британської ради в Україні, Представництва DVV International в Україні та інших міжнародних організацій і фондів. Продовжувалась наукова співпраця з 34 іноземними членами НАПН України, які представляють 10 країн світу, науковими установами і навчальними закладами Республік Білорусь, Болгарія, Казахстан, Молдова, Польща, Фінляндія, Австрійської, Естонської, Латвійської, Литовської, Киргизької, Китайської Народної, Португальської, Словацької, Чеської, Угорської та Французької Республік, Держави Ізраїль, Королівств Іспанія та Швеція, Канади, Федеративної Республіки Німеччина, Румунії, Сполучених Штатів Америки, Японії та інших зарубіжних країн, як у межах 25 угод про співробітництво, укладених НАПН України, так і в межах сотень угод, укладених безпосередньо академічними установами з однопрофільними науковими установами, навчальними закладами зарубіжних країн і міжнародними організаціями.

Наукові установи НАПН України та окремі науковці здійснюють експертну діяльність та є членами чисельних міжнародних організацій, зокрема таких як Американська психологічна асоціація, Благодійний фонд «Східноєвропейська місія», Благодійна організація «Фонд «Асперн», Глобальний союз науковців за мир, Всесвітня рада з питань обдарованих і талановитих дітей, Європейська академія природничих наук, Європейська асоціація психології праці та організаційної психології, Європейська асоціація медіа та інформаційної освіти, Європейська асоціація освіти дорослих, Європейська рада з питань високих здібностей, Міжнародна рада психологів, Міжнародна асоціація прикладної психології, Міжнародна асоціація з економічних досліджень, Міжнародна академія культури безпеки, екології та здоров'я «МАКБЕЗ», Міжнародне товариство політичної психології, Польська асоціація організаційної психології, Представництво ООН в Україні, USAID, ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ, тощо.

За ініціативи НАПН України та Національної комісії України у справах ЮНЕСКО, за підтримки національних комісій у справах ЮНЕСКО Німеччини, Литви і Польщі, Університету Ньюкасла, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії, та Університету Монаша, Австралія, 39 сесія Генеральної конференції ЮНЕСКО затвердила рішення про відзначення у 2018 р. на рівні ЮНЕСКО 100-річчя від дня народження Василя Сухомлинського.

З метою належного відзначення 100-річчя від дня народження Василя Сухомлинського в Україні, НАПН України здійснила відповідні кроки щодо створення спільно з Міністерством освіти і науки України, Секретаріатом Національної комісії України у справах ЮНЕСКО (МЗС України) та іншими зацікавленими міністерствами і відомствами Організаційного комітету та підготовки Плану заходів до проведення у 2018 р., надання цим заходам

патронату Національної комісії України у справах ЮНЕСКО та включення їх до Плану роботи Нацкомісії на 2018 рік.

Важливою для НАПН України стала участь Н.М. Авшенюк, заступника завідувача Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта ХХІ століття» НАПН України, у Міжнародній Середньостроковій конференції ЮНЕСКО CONFINTEA VI Mid-Term Review 2017 «Сила освіти дорослих: перспективи 2030», Форумі громадянського суспільства «Освіта 2030: від зобов'язань до дій», Міжнародному Симпозіумі з освіти впродовж життя 2017 у м. Сувон, Республіка Корея, організованому Інститутом освіти впродовж життя ЮНЕСКО та Міжнародною радою освіти дорослих (ІСАЕ) за фінансової підтримки DVV International в Україні. Під час Конференції представлено наукові доробки фахівців наукових установ НАПН України та Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта ХХІ століття» у паралельних групових дискусіях щодо розвитку активного громадянського суспільства та забезпечення якості освіти й навчання дорослих в Україні, а також результатів Програми грамотності та базових навичок Інституту освіти впродовж життя ЮНЕСКО.

Участь представників України у міжнародних конференціях ЮНЕСКО, присвячених проблемам розвитку освіти дорослих і навчанню впродовж життя, є надзвичайно важливим і доцільним для розбудови цієї ланки освіти в нашій державі. Адже статистичні дані й аналітичні матеріали, що обговорювалися у робочих групах, необхідно використовувати у процесі формування стратегічних і політичних документів, а також бюджетних кодексів, оскільки вони свідчать про те, що освіта і навчання дорослих сприяють сталому розвитку суспільства, покращують стан здоров'я населення, поліпшують умови зайнятості і сприяють розвитку активного громадянського суспільства.

Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти підготовлено пропозиції, що стосуються нормативно-правового забезпечення навчання іноземних студентів в Україні, для включення до проекту Рішення виїзного засідання Комітету «Нормативно-правове забезпечення навчання іноземців в країні: стан, проблеми, перспективи».

Відповідно до пріоритетів та всеосяжних цілей «Середньотермінової стратегії ЮНЕСКО на 2014–2021 роки», Кафедрою ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта ХХІ століття» реалізовано два проекти: міжнародний україно-німецький освітній проект «Розвиваємо освіту разом – навчаємось разом – навчаємо один одного» між містами побратимами Ірпінь (Україна) та Вогна (ФРН) за фінансової підтримки Федерального міністерства з економічної співпраці та розвитку (Німеччина) і Сервісної служби «Міста в єдиному світі» (Україна) та проект «Музейна педагогіка – проблеми, сьогодення, перспективи» у співпраці з Національним Києво-Печерським історико-культурним заповідником з метою використання потенціалу культурної спадщини ЮНЕСКО. У співпраці з закладами вищої освіти та громадськими організаціями Кафедрою організовано практико-орієнтований тренінг «Навички побудови ефективного тренінгу»; вебінар до Міжнародного дня рідної мови «Рідномовна і багатомовна освіта у контексті сталого розвитку

суспільства»; III англomовний семінар для науковців «OPEN UP»; VI Міжнародний науково-методологічний семінар «Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів». З метою висвітлення та популяризації результатів діяльності розроблено веб-сторінку Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття при НАПН України (www.ipood.com.ua/unesco/), а також буклет англійською та українською мовами.

За організаційної підтримки Представництва Інституту з міжнародного співробітництва німецької асоціації народних університетів (DVV International) в Україні та фінансової підтримки Федерального міністерства економічного співробітництва і розвитку Федеративної Республіки Німеччина в 2017 р. проведено Форум з неформальної освіти дорослих «Освіта дорослих і розвиток громадянського суспільства».

З метою розширення існуючих і налагодження нових міжнародних наукових зв'язків, упродовж 2017 р. у НАПН України відбулися зустрічі з паном Крістофером Йостом, директором Інституту міжнародного співробітництва Німецької асоціації народних університетів; професором Люсьєном Болартом, незалежним міжнародним експертом з питань забезпечення якості освіти (Бельгія); професором Матіасом Шмідтом, професором кафедри організаційної психології Вищої школи Циттау Університету прикладних наук (ФРН); Паном Йонет Джан Тезелем, Надзвичайним і Повноважним Послом Турецької Республіки в Україні, та делегацією Стамбульського фонду науки і культури з нагоди презентації виставки творчих робіт студентів Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди; делегаціями польських науковців; паном Ван Ге, директором Інституту культури гармонії Пекінського університету.

Із метою підвищення рівня міжнародної комунікації і взаємодії у сфері науки та освіти **Інститут педагогіки НАПН України** спрямовує свою діяльність на активізацію міжнародного наукового співробітництва шляхом співорганізації міжнародних конференцій, семінарів, вебінарів, реалізації положень міжнародних угод і проектів у галузі науки, організації стажувань аспірантів і науково-педагогічних працівників за кордоном.

У 2017 р. Інститутом укладено угоди про співпрацю з Аланус Університетом мистецтва та соціальних наук, Інститутом дидактики Аланус Університету мистецтва та соціальних наук (ФРН), Інститутом освітніх наук Румунії. Результатом співпраці з Інститутом освітніх наук Румунії стало проведення I Міжнародної науково-практичної конференції «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2017: освітні трансформації у контексті європейської інтеграції та глобалізації».

Продовжено реалізацію проектів, розпочатих у 2016 р., зокрема: «Ромська мова в Україні: лінгвокультурологічний та соціально-педагогічний напрями»; модуль «Україна – ЄС: транскультурні порівняння в освітніх дослідженнях» за напрямом Жан Моне програми «Еразмус+»; постійно діюча конференція «КАФЕДРА (наука онлайн)» на освітньому порталі Науково-методичної

установи «Національний інститут освіти» Міністерства освіти Республіки Білорусь. В межах цих проектів проведено: I Міжнародну конференцію «Україна – ЄС: крос-культурні порівняння в освітніх дослідженнях», літню школу для аспірантів, I та II засідання Міжнародної науково-практичної школи «Якість і економіка освіти». Активізувалась участь у міжнародних проектах, зокрема українсько-чеські проекти: «Оцінювання діяльності навчальних закладів Чехії і України», «Кар'єрна система директора школи і вчителя», «Громадянська компетентність учнівської молоді: шляхи формування», «Мультикультурне виховання в школі», «Чеський досвід інклюзивної освіти в школі та його адаптація в Україні: управлінський аспект», «Позиція і навчання директора школи» «Кращі практики управлінського досвіду»; проекті Інституту «ПАТРІР» (Румунія) «Формування багатомовності дітей та учнів: прогресивні ідеї в українському контексті», «Міжнародний міжнаціональний дитячий табір «Джерела толерантності», «Освіта для сталого розвитку в дії» за фінансової підтримки Міністерства закордонних справ Фінляндії, тощо.

Результатом дворічної роботи викладачів і науковців країн-партнерів стало створення при Університеті Хучжоу (КНР) Міжкультурного наукового центру, співзасновниками якого стали Університет Хучжоу (КНР), Інститут педагогіки НАПН України, Азербайджанський університет мов та Науково-методична установа «Національний інститут освіти» Міністерства освіти Республіки Білорусь.

У 2017 р. науковими працівниками Інституту налагоджено співпрацю з міжнародними громадськими організаціями, зокрема ІАО – Міжнародна Асоціація Вальдорфської педагогіки в Центральній та Східній Європі. З метою обговорення питань двостороннього співробітництва співробітники Інституту виїздили до Білорусі, КНР та ФРН, а також на наукове стажування до Університету Хучжоу (КНР). Співробітники Інституту взяли участь у 128 міжнародних наукових заходах, зокрема й за кордоном: засіданні Європейської асоціації батьків Вальдорфських/Штайнер шкіл (Латвія); Міжнародній конференції вчителів Вальдорфських шкіл на базі Аланус Університету (ФРН); засіданні Міжнародного форуму Штайнер/Вальдорфської освіти «Гаазьке коло» в Італії та Швейцарії.

Основними завданнями діяльності **Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України** у 2017 р. щодо зміцнення і розширення напрямів міжнародного наукового співробітництва були: виконання положень угод, укладених із зарубіжними науковими і освітньо-науковими установами; реалізація спільних наукових та освітніх проектів; організація та участь у зарубіжних стажуваннях, міжнародних наукових заходах в Україні та за кордоном; співпраця із зарубіжними вченими у підготовці психологічних наукових видань; співпраця із міжнародними психологічними асоціаціями та організаціями; дослідження сучасних світових тенденцій розвитку психології; вивчення, узагальнення та використання зарубіжного наукового досвіду. Працівники Інституту взяли участь у реалізації положень 17 угод про міжнародне наукове співробітництво, зокрема, з науковими установами і

зкладами освіти Австрії, Білорусі, Казахстану, Латвії, Литви, Китаю, Молдови, Польщі, Франції.

Спільно із зарубіжними партнерами підготовлено та реалізовано 8 міжнародних наукових проектів, зокрема: «Створення та організація Центру психологічної підтримки сім'ї та родини» та «Батьківські виховничі школи», «Психологічна реабілітація військовослужбовців, які повернулися із зони АТО» з Інститутом наук про родину та соціальну працю Люблінського Католицького Університету Іоана Павла II (Польща); «Відповіді на загрози соціальній безпеці в Україні внаслідок конфлікту» з представництвом ОБСЄ в Україні та у співпраці з Міністерством соціальної політики України, за результатами якого розроблено програму та проведено серію науково-практичних семінарів «Психологічна реабілітація населення, постраждалого внаслідок конфлікту»; «АЛЬФА» з МОН України «Технічне забезпечення онлайн-навчання в середніх і вищих навчальних закладах України»; «Вчимося жити разом» (компонента «Освіта на засадах життєвих навичок») Європейського Союзу і Представництва Дитячого Фонду ООН (ЮНІСЕФ) – розроблено Парціальну програму та навчальний посібник з розвитку соціальних навичок ефективної взаємодії дітей від 4 до 6–7 років; проект з психологічних проблем спільноти ЛГБТ з організацією «Терго» спільно з зарубіжними організаціями (Німеччина).

Наукові співробітники працювали як експерти в наукових радах 16 зарубіжних журналів. Шість наукових видань Інституту входять до міжнародних наукометричних баз (у тому числі 1 видання набуло такого статусу в 2017 р.). Видаються 2 наукових видання Інституту, засновані з міжнародними партнерами; видано 3 інформаційні бюлетені міжнародних психологічних асоціацій (англійською мовою). В Інституті успішно працює представництво Глобального союзу вчених за мир (Global Union of Scientists for Peace). Реалізовано 8 освітніх і наукових проектів, у тому числі спільно з Інститутом наук про родину та соціальну працю Люблінського Католицького Університету Іоана Павла II (Польща) здійснюється співпраця з міжнародними громадсько-професійними організаціями; 55 співробітників Інституту взяли участь у реалізації соціального проекту «Lingva.Skills».

Упродовж року 27 співробітників Інституту перебували на стажуванні та підвищенні кваліфікації в наукових установах та університетах 6 європейських країн за програмами міжнародних і міждержавних організацій (Австрія, Болгарія, Естонія, Німеччина, Польща, Угорщина). 56 науковців Інституту взяли участь у 27 міжнародних наукових заходах (конгресах, конференціях, семінарах, виставках тощо) в 12 зарубіжних країнах (Австрія, Білорусь, Ірландія, Латвія, Литва, Нідерланди, Польща, Словаччина, США, Угорщина, Франція, Японія), зокрема: в Міжнародному конгресі з екзистенційного аналізу та логотерапії, 18-му Конгресі Європейської асоціації організаційної психології і психології праці «Просування змін з допомогою організаційної психології і психології праці»; 15-му Європейському психологічному конгресі; 8-му Міжнародному конгресі з психотерапії; Міжнародному симпозиумі з проблем організаційної психології; Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні методики, інновації та досвід практичного застосування у сфері

психології та педагогіки». Інститут виступив співорганізатором 2 міжнародних конференцій за кордоном і 6 міжнародних семінарів і тренінгів в Україні. Видано 6 наукових видань, що входять до міжнародних наукометричних баз даних. Опубліковано 19 випусків електронного журналу «Технології розвитку інтелекту»; наукових журналів «Організаційна психологія, Економічна психологія», «Психологічний часопис»; «Психологія і особистість»; збірники наукових праць «Проблеми сучасної психології», спільно із Кам'янець-Подільським національним університетом імені Івана Огієнка, «Проблеми сучасної психології» спільно із Запорізьким національним університетом. В Інституті видаються 2 видання, що входять до міжнародних наукометричних баз даних, засновані спільно із зарубіжними партнерами: вийшло 6 номерів наукового журналу «Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools» спільно з Accent graphics communications (Канада); 4 номери наукового журналу «American Journal of fundamental, applied & experimental research» спільно з «Ukraine and Ukrainians Abroad INC» (США).

Працівники Інституту є членами наукових рад (у якості рецензентів) 16 зарубіжних наукових видань, зокрема: С.Д. Максименко – «Nauczyciel i szkola», «Journal of Ecology and Health», «Секюрітологія» (Польща); В.О. Моляко – «Одаренный ребенок», «Психологический журнал» (Росія), «Право. Экономика. Психология» – науково-практичний журнал Вітебського державного університету імені П.М. Машерова (Білорусь); Л.М. Карамушка – «Белорусского психологического журнала» (Білорусь), «Актуальные проблемы «Психологии, бизнеса и социальной сферы общества: теория и практика» (Латвія), «Current problems of Psychiatry» (Польща).

У 2017 р. вчені Інституту опублікували 141 наукову статтю у зарубіжних виданнях, включаючи матеріали конференцій: Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools, International Journal of Education & Development, Psychoprevention Studies, Social and Human Sciences, Social Welfare, Interdisciplinary Approach та ін., що становить 25,9 % від загальної кількості публікацій співробітників Інституту; 135 публікацій - англійською та іншими іноземними мовами, що становить 24,8 % від загальної кількості публікацій працівників Інституту; 85 публікацій у виданнях, що входять до наукометричних баз даних, що становить 10,6 % від загальної кількості публікацій англійською та іншими іноземними мовами, і становить 14,9 % від загальної кількості публікацій працівників Інституту.

Інститут активно співпрацює з 15 міжнародними громадсько-професійними організаціями у сфері психології та інших наук: Глобальний союз науковців за мир; «Ukraine and Ukrainians abroad»; Міжнародна Рада психологів (США); Європейська академія природничих наук (ФРН); Східноєвропейська федерація наукової аналітики Міжнародної академії наук і вищої освіти (Велика Британія); Міжнародна Асоціація прикладної психології; Європейська мережа з організаційної психології та психології праці (ENOP); Європейська асоціація психології праці та організаційної психології (EAWOP); Міжнародними професійно-громадськими організаціями, що працюють у сфері психологічного консультування та психотерапії: Європейська асоціація

психотерапії; Європейська конфедерація психоаналітики та психотерапії; Європейський інститут психодрами; Італійська мережа асоціацій психологів; Європейська федерація асоціацій психологів; Дитячий кризовий фонд Kék Vonal, тощо. Проводяться спільні конференції, семінари, тренінги, супервізійні групи, професійні майстерні, організуються групи особистого досвіду тощо.

Інститут проблем виховання НАПН України співпрацює з Республіканським екологічним центром дітей та юнацтва (Білорусь), Міжнародним табором «Чавдар» (Болгарія), Евразійським гуманітарним інститутом (Казахстан), Міжнародним освітнім центром шкільної управи «Заля варна», ДЮЦ «JK Auseklis» (Латвія), Норвезькою спілкою охорони природи, Гданським університетом, Вищою школою індивідуальної та публічної безпеки «АПЕЙРОН» (Польща), Поліцейською академією Чеської Республіки та іншими організаціями.

Вченими наукових підрозділів здійснюються дослідження пріоритетних напрямів розвитку теорії та методики виховання, дошкільної та соціальної педагогіки в країнах Європи, Америки та на пострадянському просторі. З поміж окремих напрямів цієї діяльності активізувалися дослідження тенденцій розвитку дитячого руху в зарубіжних країнах (Білорусі, Литві, Казахстані, Польщі, Франції), дослідження світових тенденцій розвитку мистецької освіти та художньо-естетичного виховання, фізичного розвитку та здорового способу життя. Інститут співпрацює з іншими науковими установами НАПН України, МОН України та створеною українсько-польською групою з розроблення державних стандартів для початкової школи.

Продуктивним виявився рік у питаннях налагодження співпраці із закордонними установами, що досліджують споріднені проблеми виховання та розвитку дитини у дошкільний та шкільний період її життєдіяльності. Зокрема, вагомий здобуток у цій царині полягає в тому, що з 2017 р. Інститут спільно з Гданським Університетом бере участь у програмі з міжнародного співробітництва ЄС Еразмус+. В межах цієї співпраці передбачено започаткування міжнародного періодичного видання з актуальних питань виховання дітей та молоді, впровадження освітніх інновацій.

Співробітники брали активну участь у 73 різноманітних міжнародних заходах, зокрема: з'їзди, конгреси, симпозіуми, форуми – 5, конференції – 50, наукові семінари – 3, педагогічні читання – 9, круглі столи – 1, виставки 4, інші види заходів – 3. Ці заходи стали для установи майданчиками для оприлюднення результатів власних досліджень, популяризації Інституту як провідної науково-дослідної установи нашої держави з питань теорії та методики виховання, соціальної педагогіки та дошкільної освіти. Прикладом цього може слугувати участь співробітників у XII Міжнародній науково-практичній конференції «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». Спільно з Інститутом організаторами цього заходу стали Міністерство освіти і науки України, Східноєвропейський інститут психології (Україна–Франція), Міжнародна експертна агенція «Консалтинг і тренінг», Інститут педагогіки Гданського університету, Ягелонський університет (Польща) тощо. У роботі Конференції взяли участь

фахівці з Білорусі, Болгарії, Італії, Польщі, Росії, США, Туреччини, Угорщини, України. Окрім цього, науковцями Інституту в межах програми Конференції виголошено доповіді «Гуманістична парадигма як виховна інновація» та «Благополуччя та безпека дитини: сутність та функціональна роль», проведено майстер-класи, презентації, інтерактивний презентаційний майданчик «Дитяче громадське об'єднання як крок до громадянського суспільства» та мультимедійну-майстерню «Вчимося розуміти та поважати інших: усі ми різні – всі ми особливі».

Вивчення, узагальнення та поширення зарубіжного досвіду здійснюється шляхом участі співробітників Інституту в міжнародних науково-практичних заходах, підготовці наукових публікацій. Здійснюється обмін інформацією і досвідом діяльності з використанням ресурсів мережевих технологій: Електронна бібліотека НАПН України, портал превентивної освіти, веб-сторінки лабораторій на сайті Інституту, створення мережевих спільнот на Фейсбуці, долучення до роботи сайту Національної ради жінок України та порталу превентивної освіти, блогів наукових співробітників. Ці технології забезпечують оперативне ознайомлення з останніми публікаціями українських і зарубіжних науковців, сприяють здійсненню аналізу результатів досліджень інших наукових установ.

Міжнародна наукова співпраця **Інституту спеціальної педагогіки НАПН України** у 2017 р. здійснювалась за напрямками: стажування за кордоном молодих науковців; участь у міжнародних наукових та освітніх проектах; проведення спільної експериментальної роботи та науково-практичних заходів; дослідження сучасних світових тенденцій розвитку освіти осіб з особливими потребами; організація та участь у міжнародних наукових заходах; співпраця із зарубіжними вченими у підготовці наукових видань.

Вчені Інституту брали участь у реалізації розпочатого 2015 р. міжнародного науково-освітнього проекту з реформування вищої освіти, зокрема, підвищення рівня доступності осіб з інвалідністю до вищої освіти в Україні. До проекту залучено науковців з Австралії, Гонконгу, Канади, США.

Наукові працівники лабораторії проблем інклюзивної освіти та лабораторії сурдопедагогіки брали участь у виконанні програми Представництва Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні. У межах програми «Сприяння соціальній згуртованості та інтеграції внутрішньо переміщених осіб на сході України» вони пройшли навчання для тренерів в межах проекту «Садочок – простір дружній до дитини» тривалістю 36 год. Під час навчання опанували тренінговою методикою «Лялька як персона». За результатами участі в цій програмі науковцями проведено 4 тренінги для педагогів Запорізької області та 2 наставницькі візити до закладів, що запроваджують нову методику в практику роботи з дітьми з особливими потребами. Співробітники лабораторії жестової мови з 2013 р. беруть активну участь у міжнародних проектах для батьків глухих дітей «Poland-Ukraine Sign Camp» (Польща), «Spread the sign» («Поширимо жест»), що реалізується в рамках програми «Передача інновацій», яку підтримує Шведське міжнародне відділення освіти і навчання Ради Європи. Метою проекту є створення

інтернет-ресурсу з базової лексики національних жестових мов країн Європи, що створюється за принципом «слово-жест». Двоє науковців Інституту перебували на стажуванні за кордоном: тритижневе стажування за грантовою програмою «Удосконалення інклюзивної практики в Україні» за підтримки неурядової організації «TANU» та Міністерства освіти Іспанії (Іспанія) та «Інклюзивна освіта – роль психолого-педагогічної консультації» (Чехія). Отриманий під час стажування прогресивний практичний та теоретичний досвід про систему освіти та надання послуг дітям з особливими освітніми потребами від 0 до 18 років, особливості організації освітнього простору та супроводу у спеціальних та інклюзивних умовах навчання; підготовка/перепідготовка фахівців для роботи з такими дітьми використано для подальшої науково-дослідної діяльності лабораторії сурдопедагогіки Інституту та для розроблення Інститутом змісту курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Старший науковий співробітник лабораторії проблем інклюзивної освіти І.В. Луценко стала учасником міжнародної програми підвищення кваліфікації «Інтеграція дітей з особливими потребами в нормативне середовище» в Ізраїлі, організованої Центром співробітництва і розвитку МАШАВ Міністерства закордонних справ Ізраїлю. Програма підвищення кваліфікації спрямована на вивчення досвіду Ізраїля щодо надання інтегрованих послуг дітям з особливими освітніми потребами та ознайомлення із системою надання міжсекторальної підтримки особам з інвалідністю, формування державної політики щодо подолання насильства та сегрегації щодо вразливих категорій населення. Вивчення досвіду та навчання на курсах підвищення кваліфікації сприяли написанню та захисту власного проекту «Створення консультативно-освітнього центру підтримки для педагогів, які працюють в інклюзивному середовищі».

На виконання Угоди про співпрацю між лабораторією сурдопедагогіки та з Академією спеціальної педагогіки імені Гжегожевської у Варшаві (Польща), здійснювався обмін науковою інформацією, аналітичними матеріалами, обговорювалися питання побудови та модернізації системи освіти осіб з порушеннями слуху різних вікових груп, технологій навчання та здійснення корекційно-розвиткової роботи. У межах Угоди між лабораторією сурдопедагогіки та Спеціальним навчально-виховним центром для глухих і слабочуючих дітей та молоді імені Івана Павла II продовжувалася співпраця з метою вивчення системи навчання та виховання осіб з порушеннями слуху у Польщі, відбувалися консультування співробітників лабораторії з колегами та обговорення шляхів вирішення актуальних проблем сурдопедагогіки у контексті сучасних євроінтеграційних процесів. Триває дослідження світових тенденцій розвитку сурдопедагогіки, вивчення зарубіжної системи навчання, виховання і реабілітації дітей з порушеннями слуху та підготовки фахівців для роботи з відповідними категоріями дітей на прикладі польського досвіду.

Співробітники Інституту стали учасниками і доповідачами на 6 міжнародних наукових конгресах, конференціях; взяли участь у міжнародних освітніх виставках. Широкому загалу презентовано доробок працівників лабораторії, представлено опубліковану продукцію. Результати наукової

діяльності представлено у 5 наукових статтях, опублікованих у міжнародних виданнях. Науковцями Інституту підготовлено і опубліковано спільні наукові праці із зарубіжними партнерами у наукових виданнях Великої Британії, Польщі, ФРН.

У звітному році наукові працівники **Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України** забезпечували розвиток і налагодження наукових зв'язків зі спорідненими науковими установами інших держав, зокрема: укладення угод про співпрацю; організація та проведення міжнародних науково-практичних заходів; обмін науковими делегаціями; проходження наукових стажувань за кордоном; отримання зарубіжних грантів; публікація спільних наукових видань; участь співробітників у редакційних колегіях наукових видань за кордоном та участь зарубіжних вчених у редколегіях збірників наукових праць, що видаються Інститутом.

Продовжувалася наукова співпраця із зарубіжними науковими установами та міжнародними освітянськими організаціями країн Європи й Північної та Центральної Америки: Асоціацією міжнародної освіти, Європейським співтовариством з досліджень у галузі освіти дорослих (ESREA), Міжнародним співтовариством порівняльних досліджень в освіті дорослих (ISCAE), Центром освіти дорослих.

Результатом співпраці з Інститутом з міжнародного співробітництва Німецької асоціації народних університетів (DVV International) у галузі освіти дорослих в Україні стала реалізація проекту «Професіоналізація освіти дорослих», спрямованого на підготовку педагогічного персоналу для роботи з дорослими, що уможливило участь у навчальній програмі з підготовки професіоналів «Професіоналізація освіти дорослих включно з питаннями громадянської освіти», а також розроблення та впровадження авторських і корпоративних тренінгових програм для різних категорій дорослих включно з питаннями громадянської освіти. Результативною була участь у пілотному проекті «Розроблення та впровадження уніфікованої аналітичної системи моніторингу проектів DVV International в Україні» з моніторингу проекту «Регіональні голоси – створюємо мости для демократії», ініційованого DVV International.

Важливою для Інституту та й для усієї наукової спільноти стала участь Н.М. Авшенюк у Міжнародній середньостроковій конференції ЮНЕСКО CONFINTEA VI Mid-Term Review 2017 «Сила освіти дорослих: перспективи 2030», Форумі громадянського суспільства «Освіта 2030: від зобов'язань до дій», Міжнародному симпозиумі з освіти впродовж життя 2017 р. у м. Сувон, Республіка Корея, організованих Інститутом освіти впродовж життя ЮНЕСКО та Міжнародною радою освіти дорослих за фінансової підтримки DVV International в Україні.

Вчені Інституту є членами Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» і беруть активну участь у її діяльності, що узгоджується з пріоритетами та всеосяжними цілями «Середньотермінової стратегії ЮНЕСКО на 2014–2021 роки», згідно з якими реалізовано два проекти: Міжнародний україно-німецький освітній проект «Розвиваємо освіту разом – навчаємось

разом – навчаємо один одного» між містами побратимами Ірпінь (Україна) та Вогна (ФРН) за фінансової підтримки Федерального міністерства з економічної співпраці та розвитку (Німеччина) і Сервісної служби «Міста в єдиному світі» (Україна). Мета проекту – створення спільноти педагогів-практиків з України та Німеччини для взаємного обміну професійним досвідом, ідеями, розширення культурного світогляду вчителів обох країн; проект «Музейна педагогіка – проблеми, сьогодення, перспективи» у співпраці з Національним Києво-Печерським історико-культурним заповідником з метою використання потенціалу культурної спадщини ЮНЕСКО.

У співпраці з закладами вищої освіти та громадськими організаціями Кафедрою організовано наступні масові заходи: практико-орієнтований тренінг «Навички побудови ефективного тренінгу»; вебінар до Міжнародного дня рідної мови «Рідномовна і багатомовна освіта у контексті сталого розвитку суспільства» на базі Сумського державного педагогічного університету імені Антона Макаренка; III англomовний семінар для науковців «OPEN UP»; VI Міжнародний науково-методологічний семінар «Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів» тощо. Здійснено організаційні заходи щодо розроблення веб-сторінки Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» при НАПН України (www.ipood.com.ua/unesco/) з метою висвітлення та популяризації результатів її діяльності, а також буклет англійською та українською мовами.

За звітний період проведено 11 засідань Кафедри, на яких розглядалися наступні питання: перспективи створення, наповнення та розширення бази даних з проблем неперервної професійної освіти та освіти дорослих (нормативні документи ЮНЕСКО; монографії, періодика, навчально-методичні праці тощо); налагодження мережевого партнерства та співробітництва Кафедри із закладами вищої освіти та науковими установами; започаткування видання щорічника «Неперервна професійна освіта XXI століття» на основі нормативних документів ЮНЕСКО; участь у роботі Експертного комітету середньострокового огляду «Життя та навчання для життєздатного майбутнього: погляд у 2030 рік» та Шостої міжнародної міжурядової конференції ЮНЕСКО з питань освіти та навчання дорослих (Форум громадянського суспільства: освіта 2030: від зобов'язань до дій); участь у XV Міжнародних педагогічно-мистецьких читаннях пам'яті професора О.П. Рудницької «Педагогіка мистецтва і мистецтво педагогічної дії».

З метою ознайомлення з існуючими в США практиками деліберативної освіти громадян, особливостями роботи з особами старше 40 років та інтерактивними методами навчання дорослих в Угорщині, співробітники Інституту пройшли наукові стажування у фундації імені Кеттерінга (США) та Центрі освіти дорослих «Researcher FMJ Nonprofit» (Угорщина).

Науковці-психологи організували і провели чотири тренінги в Азербайджані, ОАЕ та на Кіпрі, зокрема: «Особливості чоловічого та жіночого виховання дитини», «Розвиток емоційної рівноваги особистості», «Психологічна діагностика дітей і дорослих» та «Створення сім'ї: сходження до

вершин єдності»; стали співорганізаторами і учасниками трьох міжнародних науково-практичних заходів у Польщі.

Здійснено організаційну роботу з підготовки польсько-українського, українсько-польського наукового щорічника «Професійна і неперервна освіта» («Edukacja zawodowa i ustawiczna») та збірника наукових праць Akademia Ignatianum w Krakowie «Nauczyciel i Szkoła».

За фінансової підтримки DVV International в Україні вийшов з друку журнал «Територія успіху: практико орієнтований додаток до збірника наукових праць «Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи».

Перспективи розвитку міжнародного наукового співробітництва Інститут пов'язує з оновленням і укладенням угод про співпрацю з науковими установами та закладами освіти зарубіжних країн, проходженням науковими співробітниками стажування за кордоном, участю у проектах і грантах, що фінансуються зарубіжними партнерами, підготовкою та проведенням міжнародних науково-практичних заходів, обміном делегаціями науковців тощо.

Інститут соціальної та політичної психології НАПН України у звітному році успішно проводив дослідження світових тенденцій розвитку психологічної науки, здійснював оцінку рівня розвитку галузі в зарубіжних країнах, аналіз зарубіжного досвіду.

Протягом року укладено 5 угод про співробітництво з міжнародними партнерами, зокрема: Центр з досліджень соціальних репрезентацій (Індонезія), Університет ім. Миколи Ромеріса, Факультет безпеки суспільства, Литовський університет педагогічних наук (Литва), Молдавський державний університет (Молдова), Наукове товариство Люблінського католицького університету імені Іоанна Павла II (Польща).

Інститутом здійснено організаційні заходи щодо приєднання до міжнародного консорціуму, до якого входять 19 країн (25 установ), програми Erasmus+ Jean Monnet Network «Citizenship Education for European Values». Започатковано реалізацію трирічного міжнародного проекту «Євразійський обмін з вивчення миру» (2017–2019), у якому беруть участь п'ять країн-партнерів: Грузія, Киргизстан, Німеччина, Норвегія, Україна.

У реалізації проекту «Тренінги з подолання психотравми: арт-терапія, альтернативні методи вирішення конфліктів, педагогічно-терапевтична підтримка у надзвичайному стані» (співорганізатори: Німецько-українсько-білоруське товариство «Європа без кордонів», stART international e.V.; Громадська організація «Арт-терапевтична асоціація») організовано низку семінарів для арт-терапевтів, психологів, психотерапевтів, психіатрів, освітян, волонтерів, які працюють із дітьми з прифронтової зони, переселенцями та дітьми учасників бойових дій. За дорученням Уряду Німеччини Проект реалізується за підтримки Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH. Здійснювалася реалізація проекту «Альтернативи конфлікту і насильству» у партнерстві з Канадською неурядовою організацією Stabilization Support Services, Урядом Сполученого Королівства Великої Британії та Ірландії. Організовано 6 фокус-груп, опитано 1270 респондентів,

проведено 3 тренінги. З'ясовано уявлення, норми, стереотипи щодо сприймання конфліктів і насильства, зокрема, гендерно зумовленого та сексуального насильства в зоні проведення АТО на підконтрольній Україні території та в пунктах постійної дислокації військових частин. Триває виконання проекту Erasmus+ «Structuring cooperation in doctoral research, transferrable skills training, and academic writing instruction in Ukraine's regions». У межах проекту співробітники Інституту вивчали досвід підготовки докторів філософії в Ліонському (Франція) та Вільнюському (Литва) університетах; взяли участь у тренінгу «Інноваційне навчальне середовище і методи викладання», під час якого ознайомилися з досвідом Фінляндії щодо організації інноваційного навчального середовища і методів викладання у вищій школі та освітніх програм для студентів PhD; розроблено освітню програму «Аналітика та інтерпретація результатів політико-психологічних досліджень» для підготовки докторів філософії із спеціальності «Політичні науки».

Науковці Інституту взяли участь у 17 міжнародних заходах у Болгарії, Італії, Німеччині, Польщі, Чехії та Україні. Проведено п'ятий міжнародний науково-практичний семінар «Political and economic self-constitution: citizenship identity and education» (Греція), співорганізаторами якого стали університети та наукові центри Греції, Індонезії, Італії, Литви, Молдови, Польщі, Румунії, Сербії, України. Видано збірник матеріалів англійською мовою.

Згідно з планом виконання проекту «Євразійський обмін з вивчення миру» співробітники лабораторії психології мас та спільнот Інституту взяли участь в організаційній зустрічі у м. Тромсо (Норвегія). Три аспіранти Інституту взяли участь у тижневому інтенсивному курсі для магістрів та аспірантів з країн-партнерів «Bridging divides: European and Eurasian perspectives on Peace and War», а фахівці Інституту провели свої майстер-класи. У межах цього проекту двоє аспіратів Інституту пройшли стажування в Інституті вивчення миру і політики безпеки в м. Гамбург (Німеччина).

Працівники Інституту взяли участь в організації і проведенні низки міжнародних заходів із запрошенням іноземних фахівців, зокрема: Іріна Ілісей PhD, президент Асоціації Plural (Румунія); Арчил Абашидзе, PhD, доцент Державного університету Іллі (Грузія), М. Маффесолі, професор Університету Париж Декарт (Франція). Проведено зустріч співробітників лабораторії соціальної психології особистості з німецьким психологом Хансом-Вольффом Графом, консультантом із психологічних та педагогічних питань, під час якої презентовано теми досліджень співробітників лабораторії та Х.-В. Графа, обговорено наміри щодо подальшого співробітництва в галузі дослідження реабілітації постраждалих під час бойових дій. Розроблено план на подальшу співпрацю. Спільно з Українською школою підготовки спеціалістів плейбек-театру, Центральноєвропейською школою плейбек-театру (Угорщина) як філією Центру плейбек театру (США) організовано плановий міжнародний науково-практичний масовий захід – шосту сесію Другого в Україні офіційного міжнародного навчального курсу майстерності плейбек-актора (м. Київ). За участю фахівців із Білорусі, Росії, США та Швеції організовано: XIV міжнародну міждисциплінарну науково-практичну конференцію «Простір арт-

терапії: палітра емоцій», Міжнародний науково-практичний семінар «Травма: досвід арт-терапії», II Всеукраїнський фестиваль психотерапії та творчості «ART-LIFE – Хортиця». Співорганізатори заходів: «Східно-Європейська Асоціація арт-терапії», ВГО «Арт-терапевтична асоціація», ГО «Західно-українська асоціація арт-психологів та арт-терапевтів», ГО «Асоціація психодрами», ГО «Об'єднання психологів і психоаналітиків «Взаємодія», Українська спілка психотерапевтів, Центр медико-психологічної допомоги «Джерело життя», «Міжнародна спільнота терапії мистецтвами «ART-LIFE»).

Науковці Інституту є постійними членами редколегій журналів з високими цитуваннями в Італії, Польщі.

Для представлення результатів роботи Інституту міжнародній фаховій спільноті у межах міжнародної співпраці, за кошти міжнародних проектів, організаторів заходів та спонсорів вдалося здійснити 18 закордонних відряджень: 5 – до країн Скандинавії, 9 – до країн Європи, 4 – до Грузії.

Основні завдання та функції **Інституту вищої освіти НАПН України** щодо забезпечення розвитку та налагодження наукових зв'язків із спорідненими науковими установами інших держав полягали в організації та проведенні спільних наукових досліджень; організації та проведенні спільних освітніх і наукових заходів; стажуванні науковців за кордоном; ініціюванні та виконанні спільних освітніх і наукових проектів.

Упродовж року 12 науковців Інституту 25 разів виїздили за кордон з метою участі у Програмі з розвитку лідерського потенціалу університетів України (за підтримки Британської ради); програмі з академічної мобільності та міжнародному стажуванні в Остравському університеті (Чехія); у міжнародному заході за Програмою Еразмус+; у координаційних зустрічах учасників проекту програми TEMPUS; міжнародних семінарах, наукових конференціях і форумах. Загалом, вчені Інституту взяли участь у 123 міжнародних наукових заходах, зокрема: 55 конференціях, 6 форумах, 36 семінарах, 16 круглих столах, 1 виставці, 19 тренінгах тощо. Результати наукових досліджень Інституту опубліковано у 24 зарубіжних наукових виданнях. Інститутом здійснено організаційні заходи та проведено 13 міжнародних науково-практичних конференцій, включених до Плану роботи НАПН України на 2017 рік.

Інститут виконував функції національного координатора проекту Програми TEMPUS «ELITE» – «Освіта для лідерства, інтелігентності та розвитку таланту». У межах проекту співробітниками Інституту проведено III Міжнародну науково-практичну конференцію «Університет і лідерство». За результатами виконання проекту підготовлено 10 навчальних посібників, цільовою аудиторією яких є діючі та потенційні керівники різних рівнів управління закладів вищої освіти. Як національний координатор, у партнерстві з Британською радою в Україні, Фондацією лідерства для вищої освіти (Сполучене Королівство) та МОН України, Інститут забезпечував реалізацію Міжнародного проекту «Програма розвитку лідерського потенціалу університетів України». Для участі у Програмі за підсумками проведеного конкурсу, участь в якому взяли 34 університети, відібрано команди з 14

університетів України. Співробітники Інституту увійшли до команди координаторів, які забезпечували супровід та організаційну підтримку діяльності команд університетів. У межах Програми протягом звітнього року проведено сім заходів, за результатами реалізації яких очікується досягнення таких результатів: створення національної мережі «агентів змін» – фахівців, готових упроваджувати інноваційні зміни у закладах вищої освіти; введення механізмів розповсюдження, співпраці та обміну ефективною практикою розвитку лідерського потенціалу університетів; ефективне застосування лідерського потенціалу агентів змін у системі вищої освіти або окремого закладу через визначення їхнього статусу та покращення індикаторів досягнень університету; чітке розуміння університетами своєї ролі та відповідальності в умовах розширеної автономії через оновлення університетських стратегій. Здійснено 10 партнерських обмінів між університетами-учасниками Програми та університетами Сполученого Королівства Великої Британії та Ірландії з метою співпраці та обміну ефективною практикою розвитку лідерського потенціалу.

Продовжено роботу в міжнародному проекті Програми Еразмус+ «Структурована співпраця в області докторських досліджень (підготовки), професійних навичок і академічного письма в регіонах України». За підсумками реалізації проекту очікується отримання таких результатів: розроблення та формування політики і нормативно-правової бази в галузі вищої освіти; розроблення навчальних програм для спеціальних курсів докторської підготовки; дизайн і ліцензування спільних програм докторських досліджень (підготовки); розроблення навчальних програм розвитку професійних навичок і академічного письма; забезпечення якості для процесів DocHub; експертна оцінка спільних програм докторської підготовки. У рамках проекту 5 працівників Інституту взяли участь у 3 навчальних візитах до зарубіжних університетів. Продовжувалася робота Інституту з виконання міжнародного проекту Програми Еразмус+ з міжнародної академічної мобільності, мета якого – сприяння міжнародній мобільності студентів, викладачів і науковців з країн ЄС та країн-партнерів. Завдання проекту – організація науково-дослідницького стажування та викладацької діяльності для аспірантів і викладачів партнерських закладів вищої освіти.

Розпочато роботу Інституту як учасника міжнародного проекту Програми Еразмус+ з імплементації системи забезпечення якості освіти через співпрацю «університет-бізнес-уряд» у закладах вищої освіти. Мета проекту – вивчення досвіду та кращих практик європейських університетів та удосконалення внутрішніх систем забезпечення якості освіти через розвиток ефективних внутрішніх стандартів якості для підвищення можливостей працевлаштування студентів. Завдання проекту – супровід розвитку культури якості, розроблення рекомендацій для систем внутрішнього забезпечення якості, формування здатності викладацького та адміністративного персоналу до забезпечення якості освіти. Цільовою групою проекту є студенти, адміністративний та академічний персонал, фахівці із забезпечення якості, представники бізнесу.

Наукова співпраця **Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України** із зарубіжними навчальними закладами та міжнародними освітянськими організаціями, компаніями та фірмами здійснюється за різними напрямками. Розширення й активізація міжнародного наукового співробітництва із зарубіжними спорідненими установами та центрами – один із пріоритетних напрямів діяльності Інституту у 2017 році.

Здійснювалася міжнародна діяльність у межах науково-технологічної платформи NEM (New European Media), членом якої Інститут є з 2016 року. Продовжено роботу з ознайомлення і вивчення досвіду роботи Європейських технологічних платформ, що стосуються інноваційних розробок у сфері ІКТ і дослідження їхнього застосування у різних сферах соціально-економічного життя суспільства. Зокрема, співробітники Інституту взяли участь в експертному опитуванні, що проводилося серед членів науково-технологічної платформи, щодо формулювання вимог до політики в галузі медіа, контенту і творчої індустрії. Особисті профілі науковців Інституту створено і валідизовано у Базі даних незалежних експертів Європейських досліджень і інновацій. База даних містить інформацію щодо незалежних експертів, що можуть залучатися Європейською Комісією з метою отримання певних висновків щодо дослідницької та інноваційної діяльності – оцінювання проектних пропозицій, моніторингу виконання проектів, оцінювання програм, ведення науково-технологічної політики.

Здійснювалися заходи щодо пошуку шляхів розвитку міжнародної співпраці та участі в Європейських наукових програмах, зокрема, програмі Erasmus+, Key Action 1 «Мобільність студентів і персоналу. Мобільність студентів і працівників вищих навчальних закладів».

З 2017 р. науковцями Інституту розпочато роботу у складі робочої групи з формування Дорожньої карти інтеграції України до Європейського дослідницького простору. Один співробітник Інституту отримав грант на річне наукове стажування за міжнародною науково-освітньою програмою Лейна Кіркланда в Університеті імені Адама Міцкевича, фінансованої Польсько-Американською Фундацією Свободи.

Вчені Інституту взяли участь у міжнародних конференціях у Білорусі Польщі, Словаччині, де виступали з доповідями, презентували результати своїх наукових досліджень у сфері ІКТ в освіті: інтеграція, гармонізація та трансфер знань; перспективи наукового співробітництва з проблем використання технологій хмарних обчислень у сфері освіти; інноваційні технології у шкільній освіті, зокрема, хмаро орієнтоване середовище навчального закладу; засоби сучасного навчального середовища, діагностика розвитку та якості навчання; використання систем управління навчанням тощо.

На виконання положень укладених угод продовжено співпрацю з університетом Яна Кохановського в м. Кельце і його філією в м. Пьотрков Трибунальський, Вищою школою інформаційних технологій університету м. Катовіце, Департаментом освіти та Європейським центром молоді м. Варшава, (Польща); Університетом Я. Коменського (Словаччина), Науково-методичною установою «Національний інститут освіти» Міністерства освіти Республіки

Білорусь. Продовжено участь у міжнародному науковому проекті «Образ родини і школи: інтердисциплінарний аспект», реалізованому в Університеті Яна Кохановського з питань впровадження ІКТ у навчально-виховний процес. Міжнародне співробітництво у межах підписаних угод здійснювалось шляхом проведення експериментальних досліджень з проблем діагностики та оцінювання інформаційно-комунікаційної компетентності учнів, вчителів і керівників загальноосвітніх навчальних закладів.

Працівники Інституту брали активну участь у чисельних координаційних заходах, зокрема, щодо виконання обов'язків міжнародного центру інформаційних технологій і систем НАН і МОН України, як національного координатора Міжурядової програми ЮНЕСКО «Інформація для всіх»; у засіданнях робочої групи секції «Людський чинник і медицина» STO NATO; у роботі Науково-методичної ради з інформатики МОН України у якості експерта експертної групи з питань розроблення проекту Закону про освіту, Дорожньої карти реформування освіти в Україні, експертної групи Ради Європи з питань освіти для демократичного громадянства та прав людини. Науковців Інституту включено до складу науково-методичних комісій з вищої освіти Науково-методичної ради МОН України; участь у рецензуванні статей для міжнародного видання CEUR Workshop Proceedings – 2017, як члени Програмного комітету та редколегії міжнародного семінару з питань професійної перепідготовки і навчання впродовж життя з використанням ІКТ: особистісно-орієнтований підхід у межах 13 Міжнародної конференції «ІКТ в освіті, науці та індустріальних додатках. Інтеграція, гармонізація і трансфер знань»; у експертизі та рецензуванні матеріалів, що подаються на міжнародні конференції, а саме: статей, поданих для участі у XII Міжнародній конференції ISTERI 2017 р. «ІКТ в освіті, дослідженнях та індустріальних додатках: інтеграція, гармонізація та трансфер знань»; доповідей, поданих для участі у V Міжнародній науково-практичній конференції «MoodleMoot Ukraine 2017»: теорія і практика використання системи управління навчанням Moodle; у рецензуванні наукових статей електронного наукового фахового видання «Інформаційні технології і засоби навчання». Здійснювалося консультування учасників мережі [iEARN-Україна](#), які співпрацюють в телекомунікаційних проектах Міжнародної освітньої та ресурсної мережі. Програма координується [Ресурсно-методичним центром «АЙОРН»](#) за участі співробітників Інституту.

Інститут професійно-технічної освіти НАПН України активно співпрацює з міжнародними організаціями, зокрема: Goethe-Institut в Україні, Німецьке товариство технічного співробітництва (GTZ), Республіканський інститут професійної освіти (Білорусь); Інститут підвищення кваліфікації «Міжнародна професійна академія «Туран-Профі» (Казахстан); Республіканський науково-методичний центр Агенції професійно-технічної освіти (Киргизстан); Федеральний Інститут професійної освіти Німеччини, Інститут техніки та освіти Технічного Університету (ФРН).

У структурі Інституту функціонує лабораторія зарубіжних систем професійної освіти і навчання, метою якої є здійснення порівняльно-педагогічних досліджень у галузі професійної освіти і навчання, вивчення

інноваційного досвіду країн Європейського Союзу в сфері професійної освіти і навчання, виявлення адаптаційного потенціалу цього досвіду з метою імплементації у вітчизняну систему професійно-технічної освіти. Співробітники лабораторії працюють над підготовкою монографій «Сучасні моделі професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу: порівняльний досвід» та «Системи оцінювання якості професійної освіти в країнах Європейського Союзу»; здійснюють роботу з розроблення практичних посібників «Законодавче забезпечення розвитку систем професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу» та «Професійні навчальні заклади в країнах Європейського Союзу». Захищено дисертацію «Професійна підготовка викладачів економічних дисциплін у вищих навчальних закладах Німеччини», метою написання якої було визначення особливостей професійної підготовки викладачів економічних дисциплін у вищих навчальних закладах Німеччини та обґрунтування рекомендацій щодо використання в Україні позитивного досвіду Німеччини.

Працівники Інституту взяли участь у Міжнародній конференції «Зв'язок професійного навчання й ринку праці: європейські перспективи» (Бельгія), організованій Федеральним інститутом професійної освіти і навчання Німеччини спільно з Центром досліджень освіти, навчання й працевлаштування Франції. Під час Конференції учасники заходу поділились поглядами й думками щодо можливих шляхів вирішення нагальних проблем полікотворення у сфері професійної освіти і навчання, висловили побажання щодо покращення досліджень, враховуючи аспекти європейської політики й освітніх практик.

Науковці Інституту залучаються до виконання завдань у міжнародних проектах: TACIS «Підвищення ефективності управління професійно-технічною освітою на регіональному рівні в Україні»; «TWINING» – «Модернізація законодавчих стандартів та принципів освіти та навчання у відповідності до політики Європейського союзу щодо навчання впродовж життя»; EU/ICCO/AVER «Розширення доступу до сучасного та інноваційного професійного навчання для кращої зайнятості та підвищення прибутку сільських жителів в Республіці Киргизстан»; українсько-канадському проекті «Децентраізація управління професійним навчальним закладом»; українсько-німецьких проектах («Профілактика ВІЛ/СНІД у Східній Європі»; «Реформа професійної освіти з урахуванням енергоефективності», «Підтримка реформи професійно-технічної освіти в Україні».

Інститутом здійснюється робота в межах транскордонних освітніх програм міжнародної академічної мобільності. У межах програми Європейського Союзу «Tempus» Інститутом узято участь у проекті «EcoBRU» (Екологічна освіта. Білорусь. Росія. Україна), мета якого – підвищення екологічної компетентності педагогічних працівників системи професійно-технічної освіти. У межах даного проекту підготовлено навчальні курси: «Культура екологічної безпеки професійної діяльності в будівельній галузі», «Енергоефективна компетентність педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів будівельного профілю», «Екоорієнтовані

педагогічні технології». Загалом, за результатами проекту підготовлено 86 навчальних програм дистанційних курсів і курсів підвищення екологічної компетентності викладачів, учнів і студентів шкіл, професійних і вищих навчальних закладів Білорусі, Росії й України, 314 публікацій з екологічних питань у наукових та періодичних виданнях Білорусі, Росії й України, довідкове видання «Дайджест курсів підвищення екологічної компетентності викладачів, учнів та студентів», збірник екологічних проектів. Зокрема, Інститутом проведено анкетування 1768 викладачів 324 навчальних закладів професійної освіти; розроблено та впроваджено 3 дистанційні курси для викладачів закладів шкільної, професійної й вищої освіти, а саме: «Культура екологічної безпеки професійної діяльності у будівельній галузі», «Енергоефективна компетентність педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів будівельного профілю», «Екоорієнтовані педагогічні технології», підготовлено 25 публікацій з екологічних питань у наукових і періодичних виданнях Білорусі, Росії й України. У межах проекту проведено Всеукраїнський конкурс на найкращий екологічний проект «Збережемо Землю для наступних поколінь» для учнів/студентів закладів професійної освіти. Підготовлено та видано посібник «Дайджест курсів підвищення екологічної компетентності педагогічних працівників, учнів та студентів», в якому представлено результати роботи команд консорціуму проекту ЕкоБРУ, а саме: методологічні рекомендації з розроблення курсів підвищення екологічної компетентності педагогічних працівників, учнів і студентів; анотації 86 курсів підвищення екологічної компетентності педагогічних працівників, учнів і студентів; перелік 314 публікацій учасників команд консорціуму проекту з екологічних питань у наукових і періодичних виданнях країн-учасників проекту.

Програма «Tempus» дала змогу Інституту реалізувати спільний німецько-український проект «Професійна освіта для української будівельної галузі».

У межах програми ЄС «Erasmus+» Інститут бере участь у міжнародному проекті «Вдосконалення практико-орієнтованої підготовки викладачів професійної освіти і навчання». Мета проекту – покращення економічної ситуації в Україні шляхом удосконалення організації та підвищення якості практико-орієнтованої підготовки викладачів для системи професійної освіти і навчання. Проект ITE-VET спрямований на обмін досвідом підготовки викладачів для системи професійної освіти і навчання в університетах України та країн ЄС, забезпечить підвищення рівня інформованості про сучасну систему підготовки викладачів у Європі та Україні, підкреслить загальну соціальну та економічну значущість цієї професійної групи та сприятиме підвищенню статусу педагогів в українському суспільстві в цілому.

У межах реалізації першого етапу проекту «Аналіз потреб у сфері підготовки педагогів професійного навчання та системи ПТО» проведено 3 координаційні зустрічі партнерів, у яких взяли участь 4 наукових співробітники Інституту; 3 семінари для викладачів, за результатами яких отримали сертифікати 12 учасників; 2 аспіранти Інституту пройшли стажування в університеті м. Валенсія (Іспанія). Під час проведення моніторингу діяльності

проекту представники Національного Еразмус+ Офісу в Україні, співробітники Моніторингової місії високо оцінили результати роботи команди Інституту та інших учасників проекту, а також відзначили високий рівень їхньої мотивації, згуртованість і здатність плідно співпрацювати над вирішенням завдань проекту для належного удосконалення підготовки викладачів для системи професійної освіти і навчання.

Отже, участь Інституту в міжнародних проектах є важливим чинником запровадження нових форм співробітництва між науковими установами, університетами, коледжами й інституціями, що репрезентують роботодавців, а також підвищення ефективності підготовки майбутніх фахівців в умовах утвердження суспільства знань.

У межах співпраці з Goethe-Institut в Україні проведено модулі підвищення методичної й практико орієнтованої компетентностей викладання німецької мови як професійної у закладах професійно-технічної освіти України в межах проекту «Міст до професійної освіти», проведено низку заходів для викладачів німецької мови й учнів закладів сфери професійної освіти та підвищено кваліфікацію 13 викладачів німецької мови закладів професійно-технічної освіти.

Укладено Меморандум про взаєморозуміння з Вищою лінгвістичною школою у м. Ченстохові (Польща), положеннями якого передбачено обмін досвідом, інформацією щодо досліджень у сфері професійної освіти і навчання, спільну публікацію наукових праць і монографій, використання можливостей обох інституцій для навчання та стажування науковців і педагогів, проведення спільних наукових заходів, реалізацію спільних проектів у сфері підвищення професійної та лінгвістичної компетентності педагогів та учнів професійно-технічних навчальних закладів України.

Протягом звітнього періоду науковці Інституту взяли участь у чотирьох заходах Європейського фонду освіти з питань розвитку сектору професійної освіти і навчання в Україні, зокрема: Політичний форум високого рівня «Професійна освіта та підготовка робітничих кадрів: сприяння соціально-економічному та регіональному розвитку України» та семінар Європейського фонду підготовки «Модель прогнозування потреби у професіях та навичках в Україні».

Міжнародна діяльність **Інституту обдарованої дитини НАПН України** у 2017 р. спрямовувалася на розвиток існуючих і налагодження нових наукових зв'язків зі спорідненими науковими установами інших держав, вивчення досвіду вирішення проблем виявлення, підтримки та розвитку обдарованих дітей, організацію міжнародних наукових конференцій та участь в міжнародних науково-практичних заходах.

Завершено процес валідазації Інституту у Рамковій програмі Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт 2020». Установі присвоєно персональний ідентифікаційний та призначено офіційного представника юридичної особи.

Співробітники Інституту взяли участь у конференції AEMASE III (Африкансько-європейсько-середземноморські академії за наукову освіту), що

відбулася в Парижі в палаці Institut de France (Академія наук Франції), мета якої – обговорення питань розвитку природничо-наукової освіти (STEM), реформування наукової освіти з орієнтацією на IBSE (Inquiry Based Science Education – освіта, базована на допитливості), що набуває особливого значення для України в умовах реформування системи освіти та упровадження Концепції «Нова українська школа». АЕМАСЕ акцентує увагу на викладанні науки на рівні обов'язкового навчання (вчителів початкової, середньої та старшої школи). АЕМАСЕ започатковано проект CESAME (Центри наукової освіти в Африці, Середземномор'ї та Європі), що має на меті створення міжконтинентальних центрів як місць міжнародного обміну та навчання викладачів природничих наук за педагогікою IBSE. Інститутом подано заявку до Робочої групи з питань наукової освіти Федерації європейських академій наук та Міжакадемічної глобальної мережі академій наук на створення CESAME центру в Україні. П'єр Лена, академіка Академії наук Франції, запрошено провести лекції та майстер класи для науковців і педагогічних працівників України на базі Інституту.

За сприяння Інституту в Україні з робочим візитом перебував професор Кйонсанського національного університету (Південна Корея) Джінван Парк (Президент мережі «P4C» (філософія з дітьми та молоддю) азіатського і тихоокеанського регіону, Віце-президент Міжнародної ради філософських досліджень з дітьми, Генеральний секретар Корейської академії викладання філософії в школі). Співробітники Інституту мали змогу познайомитися із методикою «Філософія для дітей» (Philosophy for children), основною метою якої є розвиток навичок креативного та критичного мислення.

За підтримки Інституту педагогічні працівники України взяли участь у міжнародному проекті «StarT», започаткованому центром Фінляндії на честь столітнього ювілею незалежності Фінляндії. Основна мета проекту – підкреслення ролі школи або дитячого садка в якості колаборативного навчального середовища.

За звітний період Інститутом здійснено організаційні заходи і проведено три міжнародні науково-практичні конференції, зокрема: «Розбудова економічної освіти та формування основ фінансової грамотності учнівської молоді – основа розвитку громадянського суспільства та становлення економіки знань», «Інноваційні технології навчання обдарованої молоді». Співорганізаторами конференцій виступили: МОН України, наукові установи НАПН України, ДВНЗ «Університет банківської справи», Науковий центр «МАНУ», Міжнародна асоціація фінансової освіти дітей та молоді «AFLATOUN» (Нідерланди), Міжнародна асоціація INTERREGIONOVATION, педагоги-практики з Ізраїлю, Університет Марії Кюрі-Склодовської та Краківський економічний університет (Польща). У роботі конференцій взяли участь понад 100 науковців і педагогів-практиків, які долучилися до розгляду та обговорення таких питань: інноваційні моделі розбудови економічної освіти; методологічні основи проектування та використання; проектування навчальних курсів та електронних підручників у галузі економічної освіти та фінансової грамотності; застосування сучасних ІТ-технологій щодо формування

навчального середовища у галузі фінансової освіти; перспективи та проблеми підвищення кваліфікації вчителів до запровадження інноваційних освітніх технологій та методів навчання у сфері фінансової грамотності; інноваційні моделі підтримки процесів розвитку особистості дитини; психологія обдарованості; методологія розвитку інтелекту дитини; STEM-освіта – трансдисциплінарний підхід навчання; системи управління знаннями в освітньо-інформаційному середовищі як засіб розвитку творчості та обдарованої особистості тощо.

Інститутом здійснено відбір та підготовку обдарованих учнів до участі у XXIV Міжнародній конференції юних дослідників (International Conference of Young Scientists) у Німеччині, де команда України під супроводом співробітників Інституту виборола дев'ять нагород: 1 золоту, 4 срібних і 4 бронзових медалі.

Міжнародна діяльність **Університету менеджменту освіти** у 2017 р. спрямовувалася на забезпечення розвитку та налагодження наукових зв'язків із спорідненими науковими установами, міжнародними освітніми організаціями.

Підписано 6 угод із зарубіжними інституціями: Варненський вільний університет імені Чорноризця Храбра (Болгарія); Міжнародна академія наук і вищої освіти (Великобританія); Литовський державний сучасний архів (Литва); Європейський інститут післядипломної освіти та Східноєвропейська агенція розвитку (Словаччина); Громадська організація «Східноєвропейська місія» (США); Кафедра гуманітарних студій та мистецтвознавства гуманітарно-філософського факультету Дебреценського університету (Угорщина).

Проведено презентацію колективної монографії «Розвиток духовності виховання», що стала четвертою у серії монографій, підготовлених у межах україно-литовського проекту «Розвиток духовності виховання у світі». У презентації брали участь науковці, педагоги, громадські діячі, представники мас-медіа та студенти.

Університетом спільно з вітчизняними закладами вищої освіти та закладами вищої освіти Білорусі, Грузії, Казахстану, Канади та Польщі організовано і проведено, зокрема: І Міжнародну науково-практичну конференцію «Соціально-економічні та гуманітарні аспекти світових інноваційних трансформацій», в якій взяли участь близько 300 викладачів, науковців, докторантів, аспірантів, керівників і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів, представників регіональних закладів післядипломної педагогічної освіти, зарубіжні вчені; виставку сучасного образотворчого мистецтва, на якій представлено картини педагогів-художників із Краківського університету імені Комісії національної освіти та Гданського університету (Польща); І Інтернет-марафон під назвою «Досвід успішних реформ естонської і фінської освіти для України. Європейський контекст»; ІІ Міжнародний освітній Інтернет-марафон «Досвід освіти XXI сторіччя. Європейський контекст», географія учасників якого охопила майже 10000 педагогічних працівників і керівників закладів освіти Нідерландів, країн Балтії і СНД, Польщі, Румунії, США, Угорщини, України, Франції та Чехії. Науково-педагогічні працівники Університету виїздили до зарубіжних країн для участі у

II Міжнародному науковому форумі «Інновації в науці: виклики сучасності» (Болгарія); IX Міжнародна науково-практична конференція «Значення людського потенціалу в регіональному розвитку» (Словаччина).

На виконання положень Угоди про співпрацю ДВНЗ «УМО» з Проектним бюро «КультурКонтакт» (Австрія) у межах реалізації спільного проекту «Нові вимоги до компетентностей керівників шкіл в Україні» проведено 3 тренінги для членів робочої групи (науковців Університету та Одеського обласного інституту удосконалення вчителів), зокрема: «Управління навчальним закладом» та «Управління проектами»; «Рефлексія ролі лідера та самоменеджменту на основі психологічної теорії».

У співпраці з Академією імені Яна Длугоша в Ченстохові (Польща) отримано грант Еразмус+ за напрямом КА1 «Навчальна (академічна) мобільність» для реалізації проекту академічної мобільності. Для виконання вимог щодо участі в програмі розпочато процедуру валідації РІС (індивідуального номера установи) на порталі Еразмус+.

Відбулася робоча зустріч з представниками Проектного бюро «КультурКонтакт», з метою обговорення питань реалізації евалюації проекту «Формування компетентностей з проектного менеджменту інновативного розвитку шкіл для керівників шкіл України»; організація тренінгу учасників проекту «Нові вимоги до компетентностей керівників шкіл в Україні»

У межах двосторонньої співпраці статті 8 вчених Університету опубліковано в Польсько-українському віснику, а також підготовлено до публікації статті 8 науковців Університету для публікації в Польсько-українському віснику № XIX. Троє співробітників Університету перебували на стажуванні в Литві та Польщі.

У 2017 р. міжнародне наукове та інформаційно-бібліотечне співробітництво **Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського** здійснювалося за такими напрямами: участь у зарубіжних науково-практичних заходах; представлення результатів наукових досліджень у міжнародних виданнях; вивчення, узагальнення й поширення передового зарубіжного досвіду.

Наукові працівники ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського за звітний період взяли участь у міжнародних науково-практичних заходах зарубіжних країн, а також країн, що входять до Європейського Союзу.

У межах співпраці з міжнародною організацією «Всекитайська асоціація з вивчення спадщини В.О. Сухомлинського» О.В. Сухомлинська відвідала КНР та прочитала лекції в Пекінському педагогічному університеті «Актуальність педагогічної спадщини Василя Сухомлинського», а також у Китайській академії педагогічних наук – «В. Сухомлинський у контексті європейської педагогіки». У Фундації Міньюань відбувся діалог «Що означає "серце віддати дітям" в сучасних умовах». О.В. Сухомлинська отримала нагороду освітньої фундації Міньюань як зарубіжний вчений, який зробив вагомий внесок у розвиток наукових зв'язків з китайськими педагогами. Науковці бібліотеки взяли участь у міжнародних наукових заходах в Азербайджані, Польщі, Словаччині, Угорщині, де виголошували доповіді про результати своїх

досліджень. Результати досліджень 11 вчених бібліотеки представлено в наукових виданнях Канади, Польщі, Словаччини, Узбекистану.

Науковці бібліотеки взяли участь у Міжнародних виставках «Сучасні заклади освіти», «World Edu», Міжнародному форумі «Інноватика в сучасній освіті», II Міжнародному фестивалі «Книжковий Арсенал», у Фестивалі, присвяченому відкриттю Українсько-німецького року мов, активно долучилися до міжнародних флешмобів: «Global Shevchenko»), «Вишиванка єднає українців».

У межах міжнародного книгообміну бібліотекою отримано книги від Українського вільного університету (ФРН). У межах співпраці з громадською організацією «Африканська Рада в Україні», президентом Громадської організації «Африканська Рада в Україні», віце-консулом Гвінейської Республіки в Україні Діалло Ісса Садіо, бібліотекою організовано та проведено спільні культурно-освітні заходи із залученням зарубіжних партнерів: засідання Speaking Club «Україна-Африка: єдиний інформаційний простір»; зустріч із офіційним представником Українського вільного університету в Мюнхені (ФРН) та директором освітнього агенства «Study So – освіта за кордоном», а також низку науково-практичних заходів у контексті розвитку співпраці із зарубіжними партнерами країн, що входять до Європейського Союзу.

За підтримки програми ЄС Еразмус+ (Жан Моне), у межах міжнародного проекту «Все про Європу: читай, слухай, дізнавайся в пунктах європейської інформації в бібліотеках», у ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського відкрито Пункт європейської інформації, метою якого є інформування населення про ЄС та інформаційне забезпечення студентів під час навчання й здійснення дослідницької роботи з питань європейської інтеграції. За цим проектом експонуються книжкові виставки «Освіта в Європі», «Видання мовами народів Європи», систематично проводяться екскурсії, де читачів знайомлять з іноземними виданнями з фонду бібліотеки, вебліографією сайтів європейської інформації та інформації про євроінтеграцію України. Проведено 10 лекцій.

Бібліотека бере участь у міжнародному проекті ЮНЕСКО «Пам'ять світу». Здійснюється підготовка нової номінаційної пропозиції ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського для включення колекції «Шкільні підручники та посібники» до міжнародного реєстру «Пам'ять світу» із урахуванням зауважень, висловлених членами Міжнародного консультативного комітету програми «Пам'ять світу».

Провідними вченими ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського підготовлено й подано документи на участь у міжнародному проекті «Ресурсний центр «Cooperation and development in Education: Ukraine – European Union»» за напрямом «Жан Моне». Мета проекту – створення інформаційно-освітнього середовища, сприятливого для залучення широкої громадськості до активної участі в академічній мобільності та розвитку освіти в цілому, орієнтуючись на європейські цінності й кращі зразки європейської освітньої практики. Бібліотека є членом Британської спілки з історії освіти,

Всекитайської асоціації з вивчення спадщини В.О. Сухомлинського» та Міжнародної академії безпеки життєдіяльності.

Упродовж 2017 р. діяльність **Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи** спрямовувалася на співпрацю з міжнародними організаціями.

З метою виконання пункту 81 розділу III Плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік щодо формування Дорожньої карти інтеграції України до Європейського дослідницького простору, Деталізованого плану заходів Міністерства освіти і науки України з виконання Плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік, створено робочу групу з формування Дорожньої карти інтеграції України до Європейського дослідницького простору. Директора УНМЦ практичної психології і соціальної роботи В.Г. Панка обрано до складу робочої групи з формування Дорожньої карти інтеграції України до Європейського дослідницького простору за напрямом 6 «Міжнародна кооперація». Робочу групу створено в межах міжнародного проекту «Support to the Implementation of the European Union – Ukraine Association Agreement (ASSOCIATION4U – A4U)», що фінансується Європейським Союзом, метою якого є формування Стратегії багатостороннього співробітництва між Україною, країнами ЄС та третіми країнами, в першу чергу з країнами G7 та країнами OECD.

Відповідно до плану роботи здійснено аналіз кращого світового досвіду побудови дорожніх карт щодо інтеграції національної наукової сфери до єдиних стандартів Європейського Союзу, зокрема, проаналізовано досвід в Австрії. За підсумками здійсненої аналітичної роботи розроблено і подано до МОН України пропозиції щодо змісту діяльності за напрямом 6.

Центр співпрацював із Міжнародним медичним корпусом (ІМС) у межах проекту «Покращення психічного здоров'я та психосоціальної підтримки населення, яке постраждало внаслідок конфлікту на Сході України, шляхом розвитку спроможностей національних виконавців, організацій та агентств з надання психосоціальної підтримки та послуг відповідно до настанов Міжвідомчого постійного комітету (МПК)» за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) та John Snow International. До Міжвідомчої робочої групи увійшли представники Всесвітньої організації охорони здоров'я, Дитячого фонду ООН ЮНІСЕФ, Фонду народонаселення ООН, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства з питань тимчасово окупованих територій, Державної служби з надзвичайних ситуацій, Національного університету «Києво-Могилянська академія», УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, Данської ради з питань біженців, Товариства Червоного Хреста України та інших неурядових громадських організацій. У межах проекту проведено декілька зустрічей саб-кластеру з охорони психічного здоров'я та психосоціальної підтримки та Національна конференція у червні 2017 р. у Києві. За результатами діяльності розроблено рекомендації з практичного застосування Керівництва Міжвідомчого постійного комітету з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки та Настанови за напрямками «Координування», «Послуги з охорони здоров'я», «Мобілізація громади», «Оцінювання, моніторинг і оцінка», «Поширення інформації». Відповідно до

Настанов МПК з перенаправлення в сфері психічного здоров'я та психомедичної підтримки проведено та розповсюджено картування послуг у містах Запоріжжя, Краматорськ, Бахмут та Дружківка.

УНМЦ практичної психології і соціальної роботи спільно з Дитячим фондом ООН ЮНІСЕФ та Національним університетом «Києво-Могилянська академія» проведено підсумковий науково-практичний семінар «Комплексна психосоціальна підтримка осіб, які постраждали внаслідок військового конфлікту на Сході України», на якому представлено результати впровадження проекту «Комплексна психосоціальна допомога дітям, підліткам та родинам, які постраждали внаслідок конфлікту в Україні»; проведено навчальні тренінги у 5 областях України (Донецька, Луганська, Харківська, Дніпропетровська, Запорізька) за участю 3842 вчителів загальноосвітніх навчальних закладів, 465 практичних психологів і 112 соціальних педагогів з підвищення психосоціальної стійкості до стресу у дітей, з основ емоційного спілкування, створення довірливого класного середовища, захисту від наслідків соціальних катастроф. Під час реалізації проекту близько 250 тис. дітей та їхніх батьків взяли участь у програмі психосоціальної підтримки. За його результатами видано та розповсюджено навчально-методичні посібники: Підготовка вчителів до розвитку життєстійкості/стресостійкості у дітей в освітніх навчальних закладах (наклад 1000 примірників) та Корекційно-розвиткова програма формування стійкості до стресу у дітей дошкільного віку та школярів «Безпечний простір» (наклад 1000 примірників). Упровадження друкованих видань здійснюється у 52-х загальноосвітніх навчальних закладах, розташованих в п'ятикілометровій зоні поблизу лінії зіткнення Донецької області та 23-х обласних інститутах післядипломної педагогічної освіти. Електронні варіанти посібників розповсюджуються на офіційних сайтах НаУКМА та УНМЦ практичної психології і соціальної роботи (з гіперпосиланням на Електронну бібліотеку НАПН України).

У межах проекту «Психосоціальна підтримка населення» спільно з Чеською гуманітарною організацією «Людина в біді» для практичних психологів Донецької області проведено 2 тренінг-семінари у м. Слов'янськ; у межах проекту «Поліпшення інфраструктури охорони здоров'я та освіти, а також соціальної згуртованості внутрішньо переміщених осіб з приймаючими громадами в буферній зоні через мульти-секторне втручання на сході України», який впроваджується Німецькою гуманітарною організацією ArcheNova, відбулося засідання тренерсько-експертної групи для обговорення питань, пов'язаних з відбором учасників, проведенням тренінгів, плануванням пілотної фази проекту. Проведено тренінг для педагогів і майстрів виробничого навчання пілотних професійно-технічних навчальних закладів. Сформовано групу в кількості 12 осіб, які впроваджуватимуть програму з формування важливих життєвих навичок молоді «Точка відліку» на базі 6 пілотних установ, кінцевою метою якої є розроблення, відпілотування програми формування важливих життєвих навичок у підлітків.

ІХ. РОБОТА З НАУКОВИМИ, НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИМИ І КЕРІВНИМИ КАДРАМИ НАПН УКРАЇНИ

Кадровий склад НАПН України включає працівників підвідомчих установ НАПН України, дійсних членів (академіків), членів-кореспондентів, іноземних членів і почесних академіків.

У 2017 р. чисельність наукових працівників наукових установ НАПН України склала 851 особу. Серед них за основним місцем роботи працювало 676 науковців, а саме: 115 докторів наук, 337 кандидатів наук, 224 осіб без наукового ступеня. Нарощенню наукового потенціалу в системі НАПН України сприяло зростання порівняно з попереднім роком чисельності вчених з науковим ступенем доктора наук на 14 осіб (на 13,8 %) та водночас зменшення числа вчених без наукового ступеня на 26 осіб (на 10,4 %).

Щодо науково-педагогічних і педагогічних працівників у НАПН України, то їх чисельність у звітному році була відповідно 155 і 54 осіб. За основним місцем роботи працювало 109 науково-педагогічних працівників, з них 16 докторів наук, 71 кандидат наук, 34 особи без наукового ступеня, та 48 педагогічних працівників, серед яких 4 кандидати наук та 44 особи без наукового ступеня. Їх чисельність за віковими категоріями наведено в таблиці 25 (Додатки).

У березні 2017 р. відбулися загально звітно-виборні збори НАПН України, які обрали президентом НАПН України – В.Г. Кременя, доктора філософських наук, професора, дійсного члена (академіка) НАН і НАПН України; першим віце-президентом – В.І. Лугового, доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена (академіка) НАПН України; віце-президентом – О.М. Топузова, доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента НАПН України. Також затверджено академіків-секретарів відділень – О.І. Ляшенка, С.Д. Максименка, Н.Г. Ничкало, П.Ю. Сауха, С.О. Сисоєву та обрано членів Президії НАПН України у кількості 29 чоловік. Склад членів Президії НАПН України сформовано із числа дійсних членів (академіків) НАПН України, членів-кореспондентів НАПН України та провідних вчених НАПН України.

Чисельність членів Національної академії педагогічних наук України на 1 січня 2018 р. склала 157 осіб, з них 70 дійсних членів (академіків) і 87 членів-кореспондентів. До складу НАПН України також входять 34 іноземних членів і 14 почесних академіків. Окрім цього, 8 осіб мають звання «Почесний доктор НАПН України».

Протягом звітного періоду пішли з життя дійсний член (академік) Г.І. Артемчук та член-кореспондент Р.А. Арцишевський.

Із 157 членів НАПН України докторів наук – 142 особи (90,4 %), кандидатів наук – 14 осіб (8,9 %), без наукового ступеня – 1 особа (0,7 %).

Серед 70 дійсних членів (академіків) – 68 докторів наук (97 %), 2 кандидати наук (3 %). Із загальної чисельності 87 членів-кореспондентів: 74 докторів наук (85 %), 12 кандидатів наук (14 %), 1 особа без наукового ступеня (1 %).

У складі членів НАПН України 1 Герой України, 57 заслужених діячів науки і техніки України, 65 заслужених працівників освіти України, 3 заслужених працівника вищої школи, 1 заслужений економіст України, 1 народний артист України, 4 заслужених юристи, 4 заслужених учителя.

Із загального числа членів НАПН України 21 дійсний член (академік), 17 членів-кореспондентів та 2 почесних академіка працюють в установах НАПН України. Чисельність членів Академії за відділеннями наведено в таблиці 26 (Додатки).

Показники вікового цензу членів НАПН України подано в таблиці Х.І.

Таблиця Х.І

Віковий ценз членів НАПН України

Члени НАПН	Усього	До 50 років	50–60 років	60–70 років	Понад 70 років
Дійсні члени (академіки)	70	–	3	31	36
Члени-кореспонденти	87	3	16	32	36
Усього	157	3	19	63	72

Рішенням загальних зборів НАПН України у листопаді 2017 р. відповідно до вимог Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» та Статуту НАПН України позбавлено статусу члена НАПН України:

- члена-кореспондента НАПН України Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України Є.М. Суліму, доктора педагогічних наук, професора.

- члена-кореспондента НАПН України Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України П.В. Мельника, доктора економічних наук, професора.

На виконання вимог Положення про атестацію наукових працівників у підрозділах НАПН України, затвердженого постановою Президії НАПН України від 16 травня 2013 р. № 1-7/7-155, протягом звітнього періоду в 12 наукових установах проведено атестацію наукових працівників. Відповідно до затверджених на початок 2017 р. графіків, атестації підлягали 74 наукових працівників. Фактично рішеннями атестаційних комісій наукових установ НАПН України, що затвердженні вченими радами, підтверджено рівень професійної компетентності, результативність роботи та відповідність займанім посадам 62 науковим працівникам. У звітньому році вчене звання старшого дослідника присвоєно 1 особі – працівнику Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України.

Протягом 2017 р. у семи підвідомчих установах НАПН України відбулися вибори керівників, їх заступників з наукової роботи та учених секретарів. За результатами виборів колективами працівників підвідомчих установ НАПН України керівниками у 2017 р. обрано: С.Д. Максименка – директором Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, М.М. Слюсаревського

– директором Інституту соціальної та політичної психології НАПН України, О.М. Топузова – директором Інституту педагогіки НАПН України, В.Ю. Бикова – директором Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, Д.В. Гоменюка – директором Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти НАПН України. Президією НАПН України підтримано рішення колективів працівників підвідомчих установ НАПН України та на новий термін затверджено на керівних посадах зазначених вище осіб.

Таким чином, керівні кадри підвідомчих установ НАПН України за звітний період налічували 56 осіб, а саме: директори 15 осіб, в.о. ректора – 1 особа, заступники з наукової роботи – 22 особи, заступники з навчальної роботи – 4 особи, проректор – 1 особа, вчені секретарі – 13 осіб. Серед них 26 докторів наук, 27 кандидатів наук, 3 особи без наукового ступеня.

За поданням Президії НАПН України за особисті заслуги перед Українською державою у галузі науки і освіти, плідну наукову діяльність у 2017 р. державними нагородами України відзначено: президента НАПН України В.Г. Кременя – «Орденем князя Ярослава Мудрого» IV ступеня; головного наукового співробітника Інституту педагогіки НАПН України О.Я. Савченко – «Орденем князя Ярослава Мудрого» V ступеня; ректора ДВНЗ «УМО» НАПН України М.О. Кириченка, завідувача лабораторії Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України В.О. Моляка та головного наукового співробітника Інституту професійно-технічної освіти НАПН України П.Г. Лузана – орденем «За заслуги» III ступеня; головного наукового співробітника Інституту педагогіки НАПН України Н.М. Бібік, завідувача лабораторії Інституту соціальної та політичної психології НАПН України І.В. Жадан та завідувача відділу Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України С.Г. Литвинову – «Орденем княгині Ольги» III ступеня; завідувача кафедри ЦППО ДВНЗ «УМО» НАПН України О.І. Бондарчук, завідувача відділу Інституту педагогіки НАПН України Н.Б. Голуб, завідувача лабораторії Інституту соціальної та політичної психології НАПН України П.П. Горностая, головного наукового співробітника Інституту професійно-технічної освіти НАПН України В.Ф. Орлова та заступника директора Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України О.П. Пінчук – Почесною грамотою Кабінету Міністрів України; директора Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського Л.Д. Березівську, завідувача лабораторії Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України М.Л. Смульсон, заступника директора Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України Л.О. Хомич, заступника начальника відділу наукових і керівних кадрів та міжнародних наукових зв'язків апарату Президії НАПН України П.П. Доценко – Почесною грамотою Верховної Ради України; головного спеціаліста фінансово-економічного відділу апарату Президії НАПН України Г.О. Градзійон, заступника директора Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти НАПН України З.О. Христинич, начальника відділу наукових і керівних кадрів та міжнародних наукових зв'язків апарату Президії НАПН

України О.В. Мушку, начальника відділу бухгалтерського обліку і звітності апарату Президії НАПН України К.І. Ярошенко, наукового співробітника науково-організаційного відділу апарату Президії НАПН України О.П. Вашуленко, завідувача сектору науково-аналітичної обробки і поширення інформації відділу наукових і керівних кадрів та міжнародних наукових зв'язків апарату Президії НАПН України Л.І. Ткаченко, головного наукового співробітника Інституту вищої освіти НАПН України Л.С. Горбунову, начальника редакційно-видавничого відділу Інституту педагогіки НАПН України Л.М. Лозу, вченого секретаря Інституту обдарованої дитини НАПН України А.В. Малиношевську – Грамотою Верховної Ради України.

Директору Інституту вищої освіти НАПН України С.А. Калашніковій, завідувачу відділу Інституту педагогіки НАПН України Л.М. Калініній, заступнику директора Інституту проблем виховання НАПН України Ж.В. Петрочко та вченому секретареві Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України В.П. Тименку присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України». Бібліотекареві Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України Л.Н. Штомі присвоєно почесне звання «Заслужений працівник культури України».

Нагородами Міністерства освіти і науки України були відзначені: президент НАПН України В.Г. Кремень та директор Інституту вищої освіти НАПН України С.А. Калашнікова – нагрудним знаком «За наукові та освітні досягнення»; перший віце-президент НАПН України В.І. Луговий, завідувач відділу Інституту педагогіки НАПН України В.Г. Редько – нагрудним знаком «Василь Сухомлинський»; заступник директора Інституту педагогіки НАПН України Т.М. Засекіна – нагрудним знаком «Відмінник освіти»; завідувач відділу Інституту педагогіки НАПН України М.І. Бурда, завідувач відділу Інституту педагогіки НАПН України Л.П. Величко, науковий співробітник Інституту педагогіки НАПН України О.Г. Козленко – Грамотою МОН України; академік-секретар Відділення загальної середньої освіти НАПН України О.І. Ляшенко, головний науковий співробітник Інституту педагогіки НАПН України А.Д. Цимбалару – Подякою МОН України.

У звітному періоді Почесними грамотами, Грамотами і Подяками НАПН України відзначено понад 374 працівники наукових та освітніх закладів України. Медаллю Національної академії педагогічних наук України «Ушинський К.Д.» нагороджено 85 учених, працівників освіти України, зарубіжних учених, громадських діячів. Медаллю НАПН України «Григорій Сковорода» – 58 вітчизняних та зарубіжних учених. Медаллю НАПН України «Володимир Мономах» – 26 учених.

Х. НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ МАСОВІ ЗАХОДИ ТА ВИСТАВКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Х.1. ПРОВЕДЕННЯ МІЖНАРОДНИХ І ВСЕУКРАЇНСЬКИХ КОНФЕРЕНЦІЙ, ЧИТАНЬ, СЕМІНАРІВ, КРУГЛИХ СТОЛІВ

У 2017 р. учені НАПН України провели відповідно до плану роботи 158 масових заходів: 83 міжнародних та всеукраїнських наукові конференції та педагогічні читання, 48 семінарів, 27 круглих столів. Водночас наукові працівники підвідомчих установ НАПН України були організаторами і співорганізаторами 528 масових заходів, зокрема: 83 конференцій, 188 семінарів, 46 круглих столів (Додатки, табл. 23), та 3,1 тис. раз брали участь у різноманітних заходах, зокрема: 29 – на з'їздах та конгресах, 80 – симпозіумах, 1,3 тис. – конференціях, 593 – семінарах, 54 – педагогічних читаннях, 229 – круглих столах, 123 – виставках, інших видах заходів – 693.

У звітному році вчені **Інституту педагогіки НАПН України** провели за планом роботи НАПН України 7 заходів.

Змістовно й результативно пройшла міжнародна науково-практична конференція «Проблеми сучасного підручника», у доповідях учасників якої було висвітлено методологічні засади створення сучасної навчальної книги, актуальні проблеми теорії та практики підручникотворення у системі вищої і загальної середньої освіти та шляхи їх вирішення, зарубіжний досвід створення шкільного підручника, експертне оцінювання якості навчальної книги, психологічні вимоги до змісту і структури підручника, дидактико-методичні особливості розроблення програмного та навчально-методичного забезпечення освіти осіб з особливими потребами, електронний підручник і електронні освітні ігрові ресурси як складники сучасного навчального середовища.

Під час міжнародної Інтернет-конференції «Актуальні проблеми сучасної освіти» було обговорено питання розвитку початкової та географічної освіти в Україні, застосування вербального оцінювання в перших класах, виховання в соціумі толерантності до дітей-інвалідів з психофізичними вадами, проблеми підготовки до участі в міжнародних дослідженнях з оцінювання читацької компетенції школярів, основні напрямки реформування системи управління освітою в КНР та ін.

На I Міжнародній науково-практичній конференції «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2017: освітні трансформації у контексті європейської інтеграції і глобалізації» обговорено проблеми порівняльної педагогіки та міжнародної освіти у глобалізованому світі, теорію та історію освіти і педагогіки, трансформаційні процеси у шкільній освіті країн Європейського Союзу та США, освітні реформи та інновації у контексті європейської інтеграції і глобалізації.

Під час I Міжнародної науково-практичної on-line Інтернет-конференції «Модернізація освітнього середовища: проблеми та перспективи» висвітлено проблеми і перспективи модернізації освітнього середовища у закладах загальної середньої та вищої освіти.

Результативно пройшла всеукраїнська науково-практична конференція «Педагогічні засади навчання природознавства в загальноосвітній школі», на якій обговорено питання навчально-методичного супроводу викладання предметів освітньої галузі «Природознавство», теоретико-методичні засади реалізації змісту природничо-наукової освіти, психолого-педагогічна та методична підготовки майбутнього вчителя до викладання предметів освітньої галузі «Природознавство», реалізація принципу інтеграції в умовах профільного навчання.

На всеукраїнській веб-конференції «Учені НАПН України – українським учителям» наукові працівники Інституту педагогіки НАПН України надали освітянам методичні поради і рекомендації щодо здійснення навчально-виховного процесу у закладах освіти у 2017/2018 навчальному році, зокрема стосовно особливостей організації освітнього процесу в початковій школі, вивчення української мови та літератури, математики, інформатики, фізики та астрономії, навчання мов національних меншин та іноземних мов, викладання предметів освітньої галузі «суспільствознавство», особливостей викладання географічної та технологічної освіти, реалізації компетентісно орієнтованого змісту навчання хімії та біології.

Під час XXIII Всеукраїнських педагогічних читань «Науково-педагогічна спадщина Михайла Васильовича Остроградського і сучасні проблеми освіти» обговорено науково-методичний розвиток природничо-математичної освіти, методологічні підходи, що сприяють упровадженню педагогічної спадщини М.В. Остроградського в український освітній простір.

За звітний період Інститут був організатором і співорганізатором проведення 49 науково-практичних заходів різних рівнів, у тому числі 6 міжнародних. Предметами обговорення на них були: розвиток змісту освіти в історико-педагогічному вимірі; порівняльне вивчення розвитку освітніх систем різних країн та використання його результатів у розбудові освітньої галузі України; методологія формування структури й змісту сучасної освіти, рівневої і профільної диференціації навчання; управління розвитком навчальних закладів як активних соціально-педагогічних систем; обґрунтування моделей та організаційно-методичних основ побудови моніторингових систем оцінювання якості загальної середньої освіти на основі тестових технологій; теорії та методології педагогічного прогнозування розвитку загальної середньої освіти; теоретико-методичне обґрунтування ефективності організаційних форм навчання; проектування змісту профільного навчання у старшій школі; методики формування ключових і предметних компетентностей учнів основної школи.

Науковці Інституту брали активну участь у масових заходах різних рівнів, організованих іншими установами. Це міжнародні й всеукраїнські конференції, форуми, педагогічні читання, семінари, круглі столи, виставки тощо.

Загальна кількість заходів, у яких взяли участь наукові працівники Інституту – 365, у тому числі 128 міжнародних заходів.

У звітному році вченими **Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України** проведено 17 масових науково-практичних заходів, включених

до Плану роботи НАПН України (у тому числі 9 міжнародних), та 118 масових науково-практичних заходів за планом роботи Інституту (у тому числі 16 міжнародних).

Зокрема, проведено III Міжнародну науково-практичну конференцію «Особистість у кризових умовах та критичних ситуаціях життя: психотехнології особистісних змін», XII Міжнародну науково-практичну конференцію «Соціалізація особистості в умовах системних змін: теоретичні та прикладні проблеми». У ході роботи V Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Віртуальний освітній простір: психологічні проблеми» розглянуто актуальні психологічні проблеми діяльності у кіберпросторі, місце Інтернету і соціальних мереж у житті сучасної людини, специфіку проектування віртуальних освітніх середовищ, технології їх розробки та впровадження, а також питання розвитку та психологічної підтримки різних вікових груп у дистанційному навчанні (включаючи людей похилого віку), специфіки відповідного контенту та організації навчального процесу.

У процесі роботи XIII Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми екологічної психології: Життєдіяльність особистості в умовах сучасного міста» обговорювалися соціальні і психологічні аспекти проблем розвитку сучасного міста, а також місце освіти і науки в їх вирішенні, за такими напрямками: особистість в умовах трансформації природного і соціального середовища; освітній простір як умова екологізації міста; психологічні практики у забезпеченні життєдіяльності і розвитку сучасного міста. Напрямами роботи XVII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Психологічні проблеми сприймання. були методологічні та теоретичні аспекти дослідження сприймання; емпіричні дослідження творчого сприймання; стратегії творчого сприймання нових інформаційних структур.

У рамках міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми психології навчання та розвитку» розглянуто такі питання: теорія і методологія психології: сьогодення та перспективи, проектування і прогнозування розвитку особистості, психологія у сучасному освітньому просторі, професійне становлення особистості, психологія творчості та обдарованості, особистісні трансформації та їх віддзеркалення у прикладних психологічних дослідженнях, медико-психологічні та психотерапевтичні аспекти психологічної допомоги.

Проведено також XII Міжнародну науково-практичну конференцію з організаційної та економічної психології «Організаційна та економічна психологія в Україні: сприяння регіональному розвитку», XXVI Міжнародну наукову конференцію «Мова і культура», XVII Міжнародну науково-психологічну конференцію «Психологічні проблеми творчості», III Міжнародну науково-практичну конференцію «Проблеми девіантної поведінки: історія, теорія, практика», всеукраїнську науково-практичну конференцію «Особистісні та ситуативні детермінанти здоров'я».

Результативно пройшли семінари: «Аксіопсихологічне моделювання розвитку здібностей та обдарованості», «Обдарована особистість: ціннісні особливості і підходи до типології», методологічний семінар, присвячений

пам'яті Г.О. Бала, круглі столи «Взаємодія психологів і лікарів у медико-психологічній реабілітації воїнів: досягнення, труднощі та перспективи», «Актуальні питання самореалізації особистості в освітньому просторі», круглий стіл, присвячений науковій спадщині визначного українського психолога, одного з організаторів роботи Інституту Івана Омеляновича Синиці та інші заходи.

Науковими співробітниками **Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України** організовано і проведено 36 науково-практичних масових заходів, з яких 14 – міжнародні (у тому числі 24 заходи, включені до Плану роботи НАПН України, 12 – до плану роботи Інституту) та взято участь у 100 науково-практичних масових заходах, що були організовані іншими установами.

З метою систематизації інформації щодо науково-практичних масових заходів Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України підготовлено науково-довідкове видання «Рекомендації за результатами проведення науково-практичних масових заходів Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України у 2017 р.».

Відповідно до Плану роботи НАПН України проведено такі науково-практичні масові заходи: II Всеукраїнські педагогічні читання пам'яті академіка І.А. Зязюна «Педагогіка добра у вимірах педагогічної майстерності», III Всеукраїнські педагогічні читання, присвячені пам'яті академіка С.У. Гончаренка, IV Психолого-педагогічні читання, присвячені пам'яті Є.О. Мілеряна і П.С. Перепелиці «Проблеми психології праці в освіті різних категорій дорослого населення», VII Міжнародні психолого-педагогічні читання, присвячені пам'яті Б.О. Федоришина «Профорієнтація: стан і перспективи розвитку», VII Польсько-Український / Українсько-польський форум «Освіта для майбутнього», V Всеукраїнську конференцію «Музейна педагогіка – проблеми, сьогодення, перспективи», V Міжнародну науково-практичну конференцію «Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи», IV Міжнародну науково-практичну конференцію «Теоретико-методологічні аспекти мистецької освіти: здобутки, проблеми та перспективи», Міжнародний Форум неформальної освіти дорослих «Освіта дорослих і розвиток громадянського суспільства», XV Міжнародні педагогічно-мистецькі читання пам'яті професора О.П. Рудницької «Педагогіка мистецтва і мистецтво педагогічної дії», IV Міжнародну науково-практичну конференцію «Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка».

Проведено також VI Міжнародний науково-методологічний семінар «Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів, методологічний семінар для аспірантів, докторантів та молодих науковців інституту «Філософські засади ідеалів та норм наукових досліджень», круглі столи: «Громадсько-патріотичні ідеї Т.Г. Шевченка в соціокультурному та освітньому просторі України», «Естетика і етика педагогічної дії: концептуальні засади, теорія, практика» в рамках XXXI Міжнародної спеціалізованої виставки «Освіта та кар'єра 2017», «Музейна педагогіка в Україні: традиції та інновації» у рамках XXXII Міжнародної

спеціалізованої виставки «Освіта та кар'єра 2017», «Громадянська освіта дорослих» у рамках XXXII Міжнародної спеціалізованої виставки «Освіта та кар'єра 2017».

Проведено також ще ряд конференцій, семінарів та круглих столів.

У 2017 р. вчені **Інституту проблем виховання НАПН України** були організаторами 30 (11 – включені до плану роботи НАПН України, 19 – до плану роботи Інституту) та учасниками 403 науково-практичних масових заходів.

Заходи, включені до плану НАПН України: VI Всеукраїнський науково-практичний семінар «Професійна орієнтація: теорія і практика», на якому відбулося обговорення актуальних питань теорії та практики професійної орієнтації учнівської молоді; круглий стіл «Трудове виховання і навчання учнів: сучасні пріоритети», де обговорено низку актуальних питань теорії та практики трудового виховання і навчання учнівської молоді; Другі соціально-педагогічні читання імені І.Д. Зверєвої; семінар-моніторинг роботи авторів над новою програмовою основою «Нова Українська школа», на яких ознайомлено наукову і педагогічну громадськість з проблемами мистецької освіти школярів закладів загальної середньої освіти на сучасному етапі, внесені пропозиції до проекту нової редакції державних освітніх стандартів «Нова Українська школа» та освітніх програм для початкової школи (мистецька освітня галузь). На всеукраїнській щорічній серпневій веб-конференції «Учені НАПН України – українським учителям» учасників проінформували про систему роботи співробітників лабораторії дошкільної освіти і виховання над вирішенням актуальної проблеми соціалізації дітей старшого дошкільного віку в умовах закладів дошкільної освіти. На методологічному семінарі «В.О. Сухомлинський у науково-методичній діяльності Інституту проблем виховання НАПН України» висвітлено особливості застосування педагогічної спадщини В.О. Сухомлинського з метою соціалізації дітей старшого дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти; на методологічному семінарі «Нові тенденції і явища у дитячому і молодіжному середовищі в Україні: цивілізаційний, культурологічний, інформаційний виміри» представлено результати дослідження з проблеми формування ціннісних орієнтацій учнів закладів позашкільної освіти.

З-поміж заходів, включених до плану Інституту проблем виховання НАПН України, такі: Рівненський регіональний форум українських патріотичних справ «Ми – українці!», Третій Форум українських патріотичних справ «Ми – українці», VI Міжнародні психолого-педагогічні Челпанівські читання, VII Міжнародний Фестиваль «Світ психології», науково-практична конференція Інституту проблем виховання НАПН України «Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал», всеукраїнська конференція «Особистість у виховному просторі зростання: від дитинства до юності», XII Міжнародна науково-практична конференція «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору» та інші заходи.

У 2017 р. **Інститутом спеціальної педагогіки НАПН України** організовано та проведено 34 масових науково-практичних заходів, в тому числі 2 міжнародних (19 заходів – включено до плану роботи НАПН України, 15 – до плану роботи Інституту). Крім того, співробітники взяли участь у 219 науково-практичних масових заходах інших установ та організацій, у тому числі у 56 міжнародних.

Заходи, включені до Плану роботи НАПН України: III Міжнародний конгрес зі спеціальної педагогіки, психології та реабілітології «Інклюзія в новій українській школі: виклики сьогодення», метою якого було обговорення стратегічних питань реформування освіти дітей з особливими потребами, окреслення нових законодавчо-правових орієнтирів, презентація інноваційних освітніх технологій роботи з особливими дітьми в загальноосвітньому просторі в контексті реалізації концепції Нової української школи; всеукраїнська науково-практична конференція «Інноваційні психолого-педагогічні технології компенсаторного розвитку дітей з порушеннями зору», метою якої була презентація та впровадження в практику вітчизняних та міжнародних розробок психолого-педагогічних технологій компенсаторного розвитку дітей з порушеннями зору; презентація розробленого науково-методичного забезпечення з організації інклюзивного навчання у дошкільній ланці освіти; висвітлення нормативно-правових засад запровадження інклюзії у дошкільній та найсучасніших змінах та поправок; обговорення наукових засад та дидактичного забезпечення інклюзивного процесу у закладах дошкільної освіти з інклюзивним навчанням відбулася на міжрегіональній on-line конференції «Інклюзія у дошкільній».

Також проведено семінари: «Новий формат освітнього середовища для дітей з порушеннями слуху», «Лінгвометодичне забезпечення навчального процесу школярів із порушеннями мовлення: попередження та подолання дислексії», Інноваційні освітні підходи програмно-методичного забезпечення розвитку дітей з порушеннями зору, «Формування інноваційного корекційно-розвивального освітнього простору спеціальної школи», on-line семінар «Білінгвальний підхід у навчанні глухих та слабкочуючих: проблеми і перспективи», on-line вебінари «Школа інклюзивної освіти». Круглі столи: «Корекційно-розвивальні технології навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку», «Інноватика в тифлопедагогіці: науково-практичні аспекти», «Лінгводидактичні засади навчання української жестової мови», «Психолінгвістична технологія створення сучасних підручників для дітей із порушеннями мовлення», «Інклюзивний туризм в Україні: актуальні проблеми та науково методичне забезпечення», «Зміст та психолого-педагогічні умови організації корекційно-розвивальних занять у навчанні школярів із затримкою психічного розвитку та інші заходи.

Відповідно до плану роботи НАПН України і плану роботи установи співробітниками **Інституту соціальної та політичної психології НАПН України** організовано і проведено 24 науково-практичних масових заходів (16 – включено до плану роботи НАПН України та 8 – до плану роботи Інституту). Усього вчені Інституту взяли участь у 266 масових заходах.

Загалом у звітному році відбулися: XIV Міждисциплінарна науково-практична конференція з міжнародною участю «Простір арт-терапії», XXIII щорічна наукова конференція «Соціальна і політична психологія сьогодні: здобутки, проблеми, нові рубежі», на якій у доповідях науковців, докторантів, аспірантів Інституту представлено науковий доробок установи за 2016 р; у доповідях учасників всеукраїнської науково-практичної конференції «Інтегративна психологія: теорія і практика» були порушені питання соціально-психологічної підтримки здоров'я постраждалих унаслідок воєнного конфлікту як чинника їх успішної адаптації, адаптивного потенціалу сім'ї в кризових умовах, просторових наративів як засобу адаптації внутрішньо переміщених осіб, проведено майстер-клас «Криза зі знаком «+», або пошук ресурсу». Співробітники Інституту виступили із доповідями на IV науковій конференції «Актуальні проблеми психології малих груп», в яких широко представлено багатопланову роботу науковців у цьому напрямку. На всеукраїнській науковій конференції «Медіатравма в умовах інформаційної війни» з міжнародною участю порушено низку важливих питань: маніпуляції свідомістю в умовах інформаційної війни, травматичного впливу візуалізації в українських мережеских ЗМК збройного конфлікту, патогенних комунікативних технологій, ризику виникнення субсидіарної травми у дітей вимушених переселенців під впливом сприймання медійної інформації, спілкування в соціальних мережах як джерела медіатравми та одночасно ресурсу для її профілактики, реабілітаційного потенціалу синемалогії, психосоціальної підтримки комбатантів за допомогою медіапсихологічних ресурсів тощо.

Також проведено всеукраїнську науково-практичну конференцію «Психолого-педагогічне забезпечення громадської підтримки освітніх інновацій», VIII Всеукраїнську наукову конференцію «Проблеми політичної психології та її роль у становленні громадянина Української держави»; V Міжнародний науково-практичний семінар «Політичне та економічне самовизначення: громадянська ідентичність та освіта», всеукраїнський науково-практичний семінар «Практична медіаосвіта в початковій школі», XXI Міжінститутський семінар з медіапсихології та медіаосвіти, науково-практичний семінар «Ракурси психологічного благополуччя особистості», науково-практичний семінар «Особливості психологічних стратегій адаптації спільноти до умов і наслідків воєнного конфлікту у різних сферах життєдіяльності», круглий стіл «Запобігання негативним психологічним явищам у політико-правовій сфері в умовах воєнного конфлікту», круглий стіл «Формування громадської думки щодо освітніх інновацій серед освітян: підсумки другого етапу всеукраїнського експерименту» та інші заходи.

У звітному році **Інститутом вищої освіти НАПН України** організовано та проведено 38 науково-практичних заходів (14 – включено до плану роботи НАПН України та 24 – до плану роботи Інституту), також учені брали активну участь у роботі значної кількості заходів (231) інших наукових установ і навчальних закладів.

Серед низки заходів заслуговують на увагу: «Модуль 1. Програми розвитку лідерського потенціалу університетів України. Особисте лідерство.

Стилї лїдерства; Центр розвитку команд Програми розвитку лїдерського потенціалу університетів України»; круглий стїл «Мїжнародна наукометрика: рїзновиди, досвїд і перспективи»; конференцїя «Особистїсть студента та соціокультурне середовище в суспїльному контекстї»; круглий стїл «Американські та європейські практики акредитацїї університетів та можливостї використання вїдповїдного досвїду в Україні»; Академїя змїн Програми розвитку лїдерського потенціалу університетів України; XVI Мїжнародна науково-практична конференцїя «Освїта і доля нацїї»; III Мїжнародна науково-практична конференцїя «Університет і лїдерство»; «Модуль 2. Командне лїдерство Програми розвитку лїдерського потенціалу університетів України»; «Модуль 3. Лїдерство в часи змїн Програми розвитку лїдерського потенціалу університетів України»; VII Мїжнародна науково-практична конференцїя «Ефективнїсть органїзацїйно-економїчного механїзму їнновацїйного розвитку вищої освїти України»; Монїторинговий семїнар лїдерів команд; IV Мїжнародна науково-практична конференцїя «Європейська їнтеграцїя вищої освїти України: полїтика та врядування в контекстї забезпечення якостї»; Тренїнг з пїдготовки заявки Програми розвитку лїдерського потенціалу університетів України.

За результатами заходїв пїдготовлено збїрник наукових праць, рекомендацїї, навчальнї матерїали.

За звїтнїй перїод ученї Інституту **їнформацїйних технологїї і засобїв навчання НАПН України** були органїзаторами 88 масових заходїв (31 – включено до плану роботи НАПН України та 57 – до плану роботи Інституту), зокрема, XIII Мїжнародна науково-практична конференцїя «ІКТ в освїтї, дослїдженнях та їндустрїальних додатках: їнтеграцїя, гармонїзацїя та трансфер знань». Тематика обговорень охопила рїзнї аспекти їнформатизацїї освїти, зокрема, квалїфїкацїйнї вимоги до комп'ютерної грамотностї, їнфраструктуру використання ІКТ у навчальному процесї, викладання їнформатики у школї та закладах вищої освїти, використання ІКТ у процесї викладання рїзних навчальних дисциплїн.

У ходї XIII Мїжнародної науково-практичної конференцїї «Засоби і технологїї сучасного навчального середовища» обговорювалися питання щодо навчання природного-математичних дисциплїн, використання засобїв ІКТ у природничо-математичнїй освїтї, проблем навчального експерименту з природничих дисциплїн. На мїжнароднїй науково-практичнїй конференцїї «Математика. Їнформацїйнї технологїї. Освїта» обговорювалися проблеми проектування комп'ютерно орієнтованого середовища навчання дисциплїн природничо-математичнїй циклу, математичного моделювання, перспектив використання ІКТ в освїтнїй та науковїй галузях. Всеукраїнська науково-практична конференцїя «Мультимедїйнї технологїї в освїтї та їнших сферах дїяльностї» була присвячена обговоренню проблем та перспектив використання комп'ютерних засобїв і мультимедїйного контенту у сферї забезпечення ефективностї дистанцїйного навчання. Тематика обговорень в ходї V Всеукраїнської науково-практичної конференцїї молодих учених «Наукова молодь-2017» охопила рїзнї аспекти пїдготовки наукових і науково-

педагогічних кадрів вищої кваліфікації зі спеціальності ІКТ в освіті. На I Міжнародній науково-практичній конференції «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2017: освітні трансформації у контексті європейської інтеграції і глобалізації» розглядалися проблеми дослідження систем освіти у країнах зарубіжжя, досвід впровадження ІКТ у країнах світу, порівняльно-педагогічні дослідження та їхня роль у педагогічній науці, написання науково-дослідних порівняльно-педагогічних робіт. На X Всеукраїнській науково-методичній конференції «Комп'ютерне моделювання та інформаційні технології в освіті» обговорювалися проблемні питання щодо теоретико-методичних засад створення і розвитку комп'ютерно орієнтованого навчального середовища, систем і засобів навчання.

Протягом року співробітниками організовано та проведено всеукраїнські науково-методичні семінари. Зокрема, щоквартально проводилися семінари «Системи навчання й освіти в комп'ютерно орієнтованому середовищі», та всеукраїнський методологічний семінар для молодих науковців «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті та наукових дослідженнях». Організовано і проведено семінар-тренінг щодо ведення електронної бібліотеки Академії: статистичні особливості опрацювання інформаційних ресурсів; міжнародний науково-методичний Інтернет-семінар «Хмарні технології в освіті» (Cloud Technologies in Education) та інші заходи.

Усього вчені Інституту взяли участь у 160 масових заходах.

У 2017 р. науковцями **Інституту професійно-технічної освіти НАПН України** організовано і проведено 66 масових науково-практичних заходів (з них 24 – включено до плану роботи НАПН України та 42 – до плану роботи Інституту), загальна кількість заходів, у яких взяли участь співробітники – 152.

У ході I Міжнародної конференції «Європейська стратегія створення освітнього середовища у вищих технічних навчальних закладах і закладах професійної освіти» висвітлювалися питання ролі освітнього середовища в системі інженерної освіти; міждисциплінарної основи реалізації освітніх програм у технічних закладах вищої освіти; правових, економічних й управлінських аспектів створення освітнього середовища в сучасній вищій технічній і професійній школі в умовах євроінтеграції; інформаційно-комунікаційних технологій в освіті; ролі гуманітарних наук у створенні освітнього середовища в сучасній вищій технічній школі; вітчизняного та зарубіжного досвіду підготовки фахівців у системі професійної освіти.

На VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Професійне навчання персоналу – європейський вибір» розглядалися актуальні питання підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої та професійної освіти Південного регіону України; реалії та перспективи взаємодії навчальних закладів вищої і професійної освіти; методологія, науково-методичний супровід забезпечення якості підготовки кадрів у галузі професійної світи з урахуванням зарубіжного досвіду; кар'єрні орієнтації в системі професійної підготовки майбутніх фахівців; філософське підґрунтя соціалізації старшокласників з використанням Інтернет-технологій, застосування Інтернет-технологій у вивченні предметів технічного та гуманітарного циклів, розвиток інтегративних

компетентностей із застосуванням Інтернет-технологій у позаурочній роботі, міжнародні Інтернет-проекти як засіб соціалізації та ін.

На V Міжнародній науково-практичній конференції «Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи», присвяченій 70-річчю Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, обговорювалися питання методологічних засад використання інформаційно-комунікаційних технологій в сучасній освіті; проблем психопедагогіки безпеки; теоретичних і методичних основ проектування інформаційного освітнього середовища; науково-методичних засад впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес; підготовки педагогічних працівників закладів загальної середньої, професійної і вищої освіти до створення і використання електронних освітніх ресурсів; менеджменту інноваційних освітніх проектів та програм; управління інформаційною безпекою і культури безпеки професійної діяльності.

На всеукраїнській науково-практичній конференції «Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання», присвяченій 25-річчю НАПН України, розглядалися проблеми проектування змісту та інноваційних педагогічних технологій професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників; педагогічних засад управління розвитком професійно-технічної освіти в умовах ринкової економіки; сучасних тенденцій професійного розвитку персоналу підприємств: зарубіжний та вітчизняний досвід; науково-методичного супроводу підготовки учнівської молоді до вибору й реалізації професійної кар'єри; інформаційного освітнього середовища професійно-технічних навчальних закладів.

Сучасні тенденції розвитку професійної освіти в Україні, теоретичні і методичні основи розвитку професійної культури, формування культурно-освітнього середовища закладів професійної освіти, інноваційні технології формування професійної культури майбутніх фахівців, управління розвитком культурно-освітнього середовища закладів професійної освіти обговорювалися на II Всеукраїнській науково-практичній конференції, присвяченій 25-річчю НАПН України, «Розвиток професійної культури майбутніх фахівців: виклики, проблеми, перспективи». Під час всеукраїнської Інтернет-конференції «Сучасне інформаційно-освітнє середовище професійно-технічного навчального закладу» обговорювалися питання поліпшення якості науково-методичного супроводу, нормативно-правового і організаційного забезпечення розвитку сучасного інформаційно-освітнього середовища закладу професійної освіти.

Проведено також IX Міжнародну науково-практичну конференцію «Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи», I Всеукраїнську веб-конференцію «Теорія і практика дистанційного навчання у професійній освіті», обласні педагогічні читання «Теорія і практика впровадження інноваційних технологій навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників» та семінари, зокрема, всеукраїнський науково-методичний семінар «Підготовка майстра виробничого навчання, викладача професійного навчання до впровадження в освітній процес інноваційних технологій», III Всеукраїнський науково-практичний веб-семінар «Розвиток

дослідницької компетентності молодих науковців у контексті гармонізації систем підготовки Ph.D. в ЄС», науково-практичний семінар «Організація відкритого професійного навчання населення на модульно-компетентній основі: технологія, проблеми та перспективи», семінар-практикум «Коучинг – інтерактивна ефективна сучасна технологія консультування з професійної кар'єри», Цикл семінарів для викладачів Мистецького коледжу художнього моделювання та дизайну, семінар-практикум у режимі on-line «Технології впровадження інновацій, пов'язаних із використанням технології дистанційного навчання», науково-практичний семінар «Проектні технології навчання у професійній майбутніх кваліфікованих робітників», вебінар «Сучасний заклад професійної освіти: зарубіжний та вітчизняний досвід», семінар «Організація консультацій із формування кар'єрних орієнтацій і професійної кар'єри учнів ПТНЗ» та інші заходи.

У 2017 р. співробітниками **Інституту обдарованої дитини НАПН України** проведено 16 заходів (12 – включено до плану роботи НАПН України, 4 – до плану роботи установи) та взяли участь у 47 заходах.

Зокрема, проведено III Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Розвиток обдарованості дітей в умовах інноваційного освітнього простору», метою якої був обмін досвідом та обговорення науково-методичних підходів до організації роботи з обдарованими дітьми та молоддю; визначення перспективних напрямів і форм соціальної, психологічної та педагогічної підтримки здібних і обдарованих дітей, визначення рівня творчої обдарованості, як умови її соціального і психолого-педагогічного супроводу.

На IX Всеукраїнській науково-практичній конференції «Проектування розвитку та психолого-педагогічного супроводу обдарованої особистості» розглядалися питання проектування розвитку обдарованості учня в системі взаємодії учасників навчально-виховного процесу, підготовка педагогічних працівників до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти, психологічна діагностика обдарованості, моніторинг інтелектуального розвитку обдарованості та інші.

Метою міжрегіональної Інтернет-конференції «Психолого-педагогічні особливості формування професійних компетентностей педагогів, які працюють з обдарованими дітьми» було обговорення науково-методичних підходів до організації роботи з обдарованими дітьми, молоддю, обмін досвідом освітян Рівненської, Івано-Франківської областей, а метою X Міжнародної науково-практичної конференції «Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави» був пошук сучасних наукових підходів, теорій, концепцій, принципів, систем, технологій з проблем виявлення, діагностики, розвитку, супроводу, підтримки обдарованої особистості в освітньому середовищі та соціумі.

Проведено також міжнародну науково-практичну конференцію «Розбудова економічної освіти та формування основ фінансової грамотності учнівської молоді – основа розвитку громадянського суспільства та становлення економіки знань», всеукраїнську науково-практичну конференцію «Особливості сучасного мислення особистості в умовах ціннісних

трансформацій», ІХ Міжнародну науково-практичну конференцію «Інноваційні технології навчання обдарованої молоді», всеукраїнський науково-практичний семінар «Психолого-педагогічне проектування освітнього середовища», семінар-практикум з підготовки обдарованих учнів до участі у міжнародних конкурсах науково-дослідного спрямування, науково-практичний семінар «Критерії та показники розвитку обдарованих дітей в загальноосвітніх навчальних закладах України», всеукраїнський науково-практичний семінар «Технологічні засади проектування особистісно-розвивальних програм для обдарованих учнів», всеукраїнський конкурс-рейтинг закладів загальної середньої освіти «Школа – джерело талантів».

За звітний період учені ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України провели 73 масових науково-практичних заходів (1 – включено до плану роботи НАПН України, 72 – до плану роботи університету) та взяли участь у 271 заході.

Серед організованих заходів слід назвати всеукраїнські науково-практичні конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Наука і молодь – 2017: пріоритетні напрями глобалізаційних змін» та «Психолого-педагогічне забезпечення громадської підтримки освітніх інновацій», Форум андрагогіки, «On-line форум із педагогічними працівниками професійних навчальних закладів України щодо актуальних питань методики професійної освіти», ІІІ Міжнародний конгрес «Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі». Також міжнародні науково-практичні конференції «Інформатизація як феномен і умова впровадження інноваційних науково-освітніх процесів» та «Соціально-економічні та гуманітарні аспекти світових інноваційних трансформацій», «Управління якістю вищої освіти: проблеми та перспективи», ІХ Міжнародну науково-практичну конференцію «Психолого-педагогічний супровід навчально-професійної діяльності фахівців», ІІІ Міжнародну науково-практичну Інтернет-конференцію «Психолого-педагогічні аспекти навчання дорослих у системі неперервної освіти», ІІ Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Психолого-педагогічний супровід фахової підготовки та підвищення кваліфікації особистості в умовах трансформації освіти, всеукраїнську науково-практичну конференцію «Психолого-педагогічне забезпечення громадської підтримки освітніх інновацій», ІІ Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Ціннісні орієнтації в управлінні процесом підготовки фахівців з педагогіки вищої школи», ІІ Всеукраїнську Інтернет-конференцію «Професійний розвиток фахівців у системі освіти дорослих: історія, теорія, технології», всеукраїнську науково-практичну електронну конференцію «Відкрита та дистанційна освіта: від теорії до практики», VІІІ Всеукраїнську науково-практичну Інтернет-конференцію «Інноваційна професійно-технічна освіта: пошуки шляхів оновлення», всеукраїнський конкурс наукових, навчальних й методичних праць для системи післядипломної освіти та інші заходи.

Співробітниками Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи організовано та проведено 20 масових науково-практичних заходів (1 – включено до плану роботи НАПН

України, 19 – до плану роботи Центру), з поміж яких: VI Всеукраїнський науково-практичний семінар «Професійна орієнтація: теорія і практика», науково-практичний семінар «Комплексна психосоціальна підтримка осіб, постраждалих внаслідок військового конфлікту на Сході України», тренінг-семінар «Практичні аспекти першої психологічної допомоги. Робота з травмою. Профілактика професійного та емоційного вигорання», науково-практичний семінар «Надання допомоги дітям і сім'ям, які опинились у складних життєвих умовах в наслідок військових дій на Сході України», тренінг-семінар «Перша психологічна допомога в процесі психологічного консультування. Удосконалення практичних навичок роботи з клієнтом. Практичні способи самовідновлення психолога-консультанта», вебінар «Психолого-педагогічний супровід професійного самовизначення учнів сучасної школи», V Всеукраїнський психологічний фестиваль «ПАРОСТОК».

Також проведено вебінар-нараду з директорами (завідувачами) і методистами обласних центрів з питання співпраці у проведенні дослідно-експериментальної роботи, VII Всеукраїнські психолого-педагогічні читання, присвячені пам'яті доктора педагогічних наук, професора Б.О. Федоришина «Проорієнтація: стан і перспективи розвитку», всеукраїнську науково-практичну конференцію «Роль психологічної служби системи вищої освіти України у час суспільних трансформацій», науково-практичний семінар «Оновлення змісту, форм та методів практичної підготовки студентів зі спеціальності «Психологія», круглий стіл «Психосоціальна підтримка учасників навчально-виховного процесу в умовах професійно-технічних навчальних закладів» та інші заходи.

Загальна кількість заходів, в яких взяли участь співробітники центру – 101.

У звітному році співробітниками **Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського** проведено 131 науково-практичний масовий захід (42 – включено до плану роботи НАПН України, 89 – до плану роботи ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського).

Зокрема, у рамках проведення XXIV Всеукраїнських педагогічних читань, присвячених спадщині В.О. Сухомлинського «В.О. Сухомлинський у діалозі з сучасністю. «А що там за лісом?..»: філософія для дітей» на базі Житомирського державного університету імені Івана Франка відбулося засідання секції на тему: «Роль бібліотеки у творчому розвитку дитини засобами інформаційно-комунікаційних технологій». Також проведено всеукраїнський науково-практичний семінар «Розвиток освіти в добу Української революції (1917–1921)», всеукраїнський науково-практичний семінар «Бібліотека в інформаційно-освітньому середовищі: інформаційні ресурси, технології, проекти», науково-методичний семінар «Інформаційний супровід навчально-виховного процесу закладу освіти в контексті сучасних тенденцій в освітній галузі України», науково-методологічний семінар з історії освіти, науково-методичний семінар для фахівців спеціальних наукових бібліотек установ НАПН України «Бібліотечна діяльність у контексті розвитку електронних інформаційних технологій», науково-методологічний семінар з

історії освіти «Сучасні вимоги до організації та проведення історико-педагогічних досліджень», круглі столи «Українська дитяча книжка як засіб національно-патріотичного виховання: до тижня дитячої книжки в Україні», «Упровадження Універсальної десятикової класифікації в практику роботи освітянських бібліотек», «Роль наукової молоді в розвитку національної освіти й науки», «Василь Сухомлинський «Трудные судьбы»: читаємо разом» (до 50-річчя публікації книги).

У рамках постійно діючого науково-педагогічного лекторію «Інформаційне забезпечення інноваційного розвитку освіти й науки» проведено 48 лекцій різної тематики. Метою цього заходу було розкриття фонду ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського, популяризація галузевого інформаційного ресурсу й творчої спадщини видатних педагогів України та світу, підвищення інформаційної культури користувачів, науково-інформаційне забезпечення фахових потреб науковців освітянської галузі України. Проведено також 6 семінарів постійно діючого науково-методологічного семінару ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського «Наукова бібліотека та якість сучасної освіти» для підвищення фахового рівня працівників ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського, ознайомлення громадськості, студентів, які навчаються за спеціальністю «бібліотекознавство та інформаційна діяльність», а також бібліотечних працівників мережі освітянських бібліотек з новаціями в бібліотечно-інформаційній сфері.

Загальна кількість науково-практичних заходів, у яких взяли участь співробітники бібліотеки – 164.

Х.2. УЧАСТЬ НАПН УКРАЇНИ У МІЖНАРОДНИХ І ВСЕУКРАЇНСЬКИХ ВИСТАВКОВИХ ЗАХОДАХ

Виставкова діяльність Національної академії педагогічних наук України є однією з форм упровадження розробок її підвідомчих установ в освітню та інші види суспільної практики шляхом популяризації наукових досягнень учених Академії.

У 2017 р. НАПН України спільно з МОН України взяла участь у проведенні чотирьох міжнародних виставкових заходів:

– VIII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти – 2017» (16 – 18 березня, м. Київ);

– XXX Міжнародної спеціалізованої виставки «Освіта та кар'єра – 2017» (6 – 8 квітня, м. Київ);

– IX Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті – 2017» (24 – 26 жовтня, м. Київ);

– XXXI Міжнародної спеціалізованої виставки «Освіта та кар'єра – День студента 2017» (16 – 18 листопада, м. Київ).

На виставках свої наукові напрацювання представили всі підвідомчі установи НАПН України.

У ході роботи виставок ученими Академії проведено 41 захід – науково-практичні конференції, семінари, «круглі столи», презентації, майстер-класи з

актуальних питань розвитку вітчизняної освіти, педагогічної і психологічної наук.

Значну увагу учасників і гостей VIII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти – 2017» привернула науково-практична конференція «Нова українська школа: від нової структури до оновленого змісту», проведена для її учасників і гостей Відділенням загальної середньої освіти НАПН України. Помітною подією зазначеної виставки став також науково-практичний семінар «Надання допомоги дітям і сім'ям, які опинились у складних життєвих умовах внаслідок військових дій на сході України», організований і проведений Українським науково-методичним центром практичної психології і соціальної роботи НАПН України.

Особливу зацікавленість освітян і науковців викликала науково-практична конференція «Актуальні проблеми створення системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти», проведена за програмою IX Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті – 2017» першим віце-президентом НАПН України, академіком В.І. Луговим спільно з Національним Еразмус + офісом в Україні. Актуальні питання запровадження ідей Нової української школи обговорювались у ході роботи організованого Інститутом педагогіки НАПН України круглого столу «Початкова освіта: виклики сьогодення».

Учасники і гості виставок «Освіта та кар'єра» взяли активну участь в обговоренні питань підготовки та професійного розвитку вчителів, освіти дорослих (заходи Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України); виховання учнівської молоді, її професійного самовизначення, соціалізації дошкільників (заходи Інституту проблем виховання НАПН України); навчання та виховання дітей з особливими потребами, його навчально-методичного забезпечення (заходи Інституту спеціальної педагогіки НАПН України); підготовки конкурентоздатних фахівців в умовах освітніх змін, управління проектами економічного та соціального спрямування (заходи ДВНЗ «Університет менеджменту освіти НАПН України»).

Наукову продукцію, сучасні підходи до розв'язання актуальних проблем вітчизняної освіти, педагогічної і психологічної практики під час виставкових заходів презентували 9 підвідомчих установ Академії. Зокрема, Інститут педагогіки НАПН України провів 4 заходи; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України – 6 заходів; Інститут проблем виховання НАПН України – 4 заходи, Інститут спеціальної педагогіки НАПН України – 13 заходів; Інститут соціальної та політичної психології НАПН України – 2 заходи; Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України – 1 захід, Інститут професійно-технічної освіти НАПН України – 1 захід; ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України – 6 заходів, Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи НАПН України – 1 захід.

Учені НАПН України також взяли участь у багатьох виставкових заходах, проведених ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», місцевими органами управління освітою, закладами загальної середньої, професійної і вищої освіти.

Експонування наукового доробку НАПН України, проведені її відділеннями та підвідомчими установами виставкові заходи з актуальних питань розвитку вітчизняної освіти, педагогічної і психологічної наук сприяли розширенню співпраці Академії із закладами освіти, органами управління освітою, громадськістю, впровадженню наукових розробок в освітню практику.

У звітному році підвідомчі установи НАПН України взяли активну участь у конкурсах наукових розробок, що проводились організаторами виставок.

Зокрема, оргкомітетом ІХ Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті – 2017» спільно з НАПН України було проведено конкурс «Видатні наукові, науково-практичні досягнення в освіті». Підвідомчі установи Академії подали на конкурс 13 комплектів і окремих наукових розробок, зокрема: Інститут педагогіки НАПН України – 1; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України – 1; Інститут проблем виховання НАПН України – 3; Інститут спеціальної педагогіки НАПН України – 2; Інститут соціальної та політичної психології НАПН України – 1; Інститут вищої освіти НАПН України – 1; Інститут професійно-технічної освіти НАПН України – 3; Інститут обдарованої дитини НАПН України – 1; ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України – 1; Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи НАПН України – 1; Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського – 1.

За підсумками конкурсу почесними нагородами виставки відзначено:

– у номінації *«Монографія»* – Інститут проблем виховання НАПН України за монографію «Виховання моральної самосвідомості зростаючої особистості в позакласній діяльності загальноосвітніх навчальних закладів» авторського колективу під науковим керівництвом кандидата педагогічних наук К.О. Журби;

– у номінації *«Підручник або навчальний комплект для учнів, студентів»* – Інститут педагогіки НАПН України за комплект навчально-методичних матеріалів з географії для 8–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів авторського колективу під науковим керівництвом члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук О.М. Топузова;

– у номінації *«Науково-методична розробка для вчителів, викладачів»* – Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського за науково-методичне забезпечення національно-патріотичного виховання у шкільних бібліотеках і науково-інформаційної діяльності освітянських бібліотек України авторського колективу під науковим керівництвом доктора наук із соціальних комунікацій Т.В. Добко та кандидата історичних наук С.М. Зозулі;

– у номінації *«Інноваційний проект, педагогічна технологія»* – Інститут вищої освіти НАПН України за інноваційний проект «Нова модель економічної діяльності у сфері вищої освіти» кандидата економічних наук Ю.М. Вітренка.

У 2017 р. наукові розробки підвідомчих установ Академії відзначено вісімнадцятьма золотими медалями виставок. Зокрема, нагороджено:

– Інститут педагогіки НАПН України (медаллю VIII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти – 2017»);

- Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України (медаллю ІХ Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті – 2017»);
- Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України (медалями VIII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти – 2017» і ІХ Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті – 2017»);
- Інститут проблем виховання НАПН України (медаллю VIII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти – 2017»);
- Інститут спеціальної педагогіки НАПН України (медалями VIII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти – 2017» і ІХ Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті – 2017»);
- Інститут соціальної та політичної психології НАПН України (медалями VIII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти – 2017» і ІХ Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті – 2017»);
- Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України (медалями VIII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти – 2017» і ІХ Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті – 2017»);
- Інститут професійно-технічної освіти НАПН України (медалями VIII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти – 2017» і ІХ Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті – 2017»);
- ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (медалями VIII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти – 2017»; ІХ Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті – 2017»; XXXI Міжнародної спеціалізованої виставки «Освіта та кар'єра – 2017»);
- Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (медаллю XXXII Міжнародної спеціалізованої виставки «Освіта та кар'єра – День студента 2017»);
- Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи НАПН України (медаллю VIII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти – 2017»).

Оргкомітетом XXXI Міжнародної спеціалізованої виставки «Освіта та кар'єра – 2017» Навчально-науковий центр професійно-технічної освіти НАПН України удостоєно почесного звання «Лідер професійно-технічної освіти України».

Зацікавленість учасників і гостей виставок у представленому в експозиціях НАПН України науковому доробку, проведених її відділеннями та підвідомчими установами виставкових заходах, нагороди та відзнаки виставок засвідчили наявність зростаючого запиту суспільства на продукцію Академії, що широко впроваджується в закладах і установах освіти, актуальність і значущість наукових досліджень її учених.

XI. НАУКОВО-ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ЗВ'ЯЗКИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ

XI.1. НАУКОВО-ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Науково-інформаційну діяльність у звітному році було зосереджено на кількох напрямках: оприлюднення матеріалів про досягнення академії у зв'язку з 25-річчям з дня створення, інформування освітньої громадськості про результати за фундаментальними та прикладними дослідженнями вчених і науковців академії, про участь провідних фахівців від НАПН України у законотворчому процесі освітньої галузі. науково-популярні публікації для широкого кола читачів і науково-методичні матеріали для фахівців в освітянських виданнях, публіцистичні статті у всеукраїнських виданнях, участь науковців у радіо- і телепрограмах в якості експертів, інформування громадськості через Інтернет-сайти та привернення уваги до роботи академії з розв'язання науково-освітніх і соціально-освітніх проблем у соціальних мережах Інтернет-простору.

Завідувач сектору науково-аналітичної обробки та поширення інформації Л.І. Ткаченко забезпечувала тісну співпрацю освітянської і всеукраїнської преси з науковими установами академії, сприяла висвітленню матеріалів про діяльність академії у тижневику «Освіта» (гол. ред. О.С. Коноваленко), газеті «Освіта України» (гол. ред. М.В. Короденко), фахових газетах видавництва «Шкільний світ» (директор М.В. Мосієнко), журналах видавництва «Світич» – «Дошкільне виховання», «Учитель початкової школи», «Джміль» (директор Н.О. Андрусич), всеукраїнському виданні «Справи сімейні» (гол. ред. А.Я. Лесів), науково-популярному журналі НАН України «Світогляд» (гол. ред. академік НАН України Я.С. Яцків), у всеукраїнських газетах «Голос України» (А.Ф. Горлов), «Урядовий кур'єр» (С.І. Брага), «Україна молода» (М.І. Дорошенко), «Дзеркало тижня. Україна» (Ю.В. Мостова) та ін. У відомчому виданні «Педагогічна газета» (гол. ред. Л.А. Рапіна), на офіційному веб-порталі НАПН України, офіційних сторінках НАПН України у соціальній мережі Facebook наукові працівники сектору (Л.І. Ткаченко, С.О. Дмитренко, Л.А. Рапіна) розміщували повідомлення про найактуальніші події і результати діяльності вчених, публікації науковців.

Діяльність Академії, а також особисту участь науковців у теле- та радіопередачах було висвітлено каналами Національної радіокомпанії України, Національного телебачення України, телеканалом «Україна», ТРК «Голос Києва», «1+1», «2+2», ТРК «Ера», «ICTV», «СТБ», «Інтер», «5 канал», НТН, «Громадське телебачення», «Глас», «112 Україна», «Україна», «Тоніс», ТРК «Київ», TVI, «Українське радіо», Радіо «Голос Києва», «Еспресо TV», «Радіо вісті», радіостанції «RTI – Вільні люди», УТР (UATV), «24»; Телеканал Тиса-1 (м. Ужгород), Телеканал «ZIK» («Західна інформаційна корпорація»), Інтернет-сайт «Еспресо-TV», ТРК «Відікон» (Сумське обласне ТБ), ТРК «МТВ-плюс» і TVM (м. Мелітополь), ІНТБ (м. Тернопіль), IZMAIL-TV (м. Ізмаїл), ОТБ «Галичина» (м. Івано-Франківськ) та ін.

У звітному році завідувачем сектору науково-аналітичної обробки і поширення інформації Л.І. Ткаченко було реалізовано низку повторюваних й започатковано нові проекти. Так з газетою «Освіта України» традиційно до нового навчального року здійснено **проект** за серпневими онлайн конференціями «**Учені НАПН України – українським учителям**». У рубриці «Дорога до нової школи» (спеціальне редагування Л.І. Ткаченко) опубліковано серію статей: В.Г. Кремень «Тенденції розвитку і змін в освіті», О.М. Топузов «Науково-методичне забезпечення реформ» (№ 35, 11 вер. 2017 р. – С. 10), Т.М. Засекіна «Ключові питання оновлення змісту навчання» (ОУ, № 36, 18 вер. 2017 р. – С. 10), М.В. Головка «Оновлення змісту: предмети мовно-літературної галузі» (№ 37, 25 вер. 2017 р. – С. 11), І.Д. Бех «Сучасне виховання ґрунтується на філософії людиноцентризму» («Освіта України», № 38, 2 жовт., С. 8). У статтях розкрито нові тенденції у розвитку освіти та новітні методологічні й методичні засади, розроблювані науковими колективами академії, що ґрунтуються на концепції «Нова українська школа»

З освітянською пресою здійснено **науково-інформаційний проект до 25-річчя НАПН України**. В «Освіті України» опубліковано статтю М. Короденка «25 років до педагогічних висот» («ОУ», № 44, 13 лист. 2017., С. 10–11). У видавництві «Шкільний світ» вийшов спеціальний випуск газети «Управління освітою» до 25-річчя НАПН України «Підсумки пройденого і стратегії майбутнього» (обсяг 60 с.), а також у фахових газетах («Профтехосвіта» (№ 11(107), С. 2–7), «Дефектолог» (№ 11(131), С. 4–9) опубліковано статті про відповідні відділення академії – професійної освіти і освіти дорослих і відділення психології, вікової фізіології та дефектології. Оприлюднено також статті В.Г. Кременя «Особливу увагу – супроводу освітніх інновацій» (зі звітної доповіді на загальних зборах НАПН України) («Освіта», № 13–14, 29 бер.– 5 квіт. 2017. – С. 4–5), Л.Д. Березівської «Розбудовуємо інноваційну модель» («Освіта», № 13–14, 29 бер. – 3 квіт. 2017. – С. 3), В.В. Рагозіної «У просторі вищих духовних смислів» («Освіта», № 44–45, 1–8 лист. 2017), «Звітує Інститут педагогіки» («Освіта», № 44–45, 1–8 лист. 2017. – С. 6–7), Л.І. Ткаченко «Національній академії наук України – 25!» («Справи сімейні», – 2017. – № 1. – С. 22–23). Про загальні збори, приурочені до 25-річчя НАПН України, опубліковано статтю Д. Шулікіна «Здобутки і перспективи» («Освіта України», № 46, 27 лист. 2017. – С. 6), а також матеріал «Відповідаємо на виклики часу» («Освіта», № 46–47, 15–22 лист. 2017. – С. 2–3).

До першого офіційного ювілею НАПН України було здійснено **видавничий проект «Національній академії педагогічних наук України – 25»** спільно з експериментальними майданчиками НАПН України й видавництвом «Альфа-Віта». Результатом проекту стало презентаційно-іміджеве видання «Національна академія педагогічних наук України – 25 років», у якому відображено розвиток НАПН України та співпрацю з експериментальними навчальними закладами: здійснення науково-експериментальної діяльності та успіхи навчальних закладів під науковим керівництвом учених і науковців академії.

У звітному році тривав **проект «Наукова журналістика у розповсюдженні педагогічних і психологічних знань ...»** у співпраці з науково-популярним журналом НАН України «Світогляд», де було оприлюднено серію статей академіків НАПН України В.Ю. Мельниченка («Пішли в Московію від мене письма...» – № 5(67). – С. 28–31, № 6 (68). – С. 2–7), О.В. Сухомлинської («Героїзм і героїчне у вихованні: вчора і сьогодні». – № 3(65). – С. 29–33), членів-кореспондентів М.М. Слюсаревського («Освіта і громадська думка: шляхи до консенсусу». – № 1(63). – С. 42–51), В.М. Ткаченка («Ідентичність і безпека України: куди йдемо?». – № 3(65). – С. 20–28).

У звітному році завершено **спільний проект Інституту вищої освіти НАПН і тижневика «Освіта» з проблем вищої освіти «Круглий стіл тижневика «Освіта» під назвою «Університетська автономія: міф чи реальність?»**. Публікацією Корольова Б. «Автономія стає реальністю» («Освіта», № 26 квіт. – 3 трав. 2017. – С. 6–7) завершено цикл (понад 20) аналітичних і дискусійних статей науковців Інституту вищої освіти (В.І. Лугового, С.А. Калашнікової, Б.В. Корольова, С.В. Курбатова та ін.) до якого долучилися представники вищої школи України.

Завершено **загальноакадемічний пілотний проект «Популярна методика для батьків, вихователів і учителів»**, що тривав протягом 2016–2018 рр. (керівник і спеціальне редагування Л.І. Ткаченко), у рамках якого було опубліковано близько 120 науково-популярних статей у всеукраїнському виданні «Справи сімейні». У проекті протягом 2017 р. взяли активну участь співробітники Інституту психології імені Г.С. Костюка (Ж.М. Маценко, О.О. Вовчик-Блакитна, Г.В. Гуменюк), Інституту соціальної та політичної психології (Л.А. Найдюнова, О.І. Хоріна), Інституту проблем виховання (Ж.В. Петрочко), Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи, ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського (Т.І. Годецька), УНМЦ практичної психології і соціальної роботи (В.Г. Панок, Г.В. Якимчук). Результати співпраці оприлюднюються на офіційній сторінці НАПН України у соціальній мережі Facebook «Освітнянська і педагогічна періодика» (<https://www.facebook.com/PedpsychNAPN/?fref=hovercard>).

Другий рік поспіль тривав **науково-практичний проект «До 100-річчя В.О. Сухомлинського»** (укладач і спеціальне редагування Л.І. Ткаченко), що здійснюється спільно із виданням «Справи сімейні». Публікації постають у кожному числі видання (щомісячно) й містять теоретичний виклад-осмислення ідей В.О. Сухомлинського, орієнтований на дорослого і практичне завдання з методикою його виконання, орієнтоване на спільне виконання дорослого з дитиною. До проекту залучено учених-сухомлинців з різних наукових і освітніх осередків. За минулий рік було опубліковано статті Л.Д. Березівської, І.Д. Беха, Н.П. Дічек, В.В. Кузьменка, Н.В. Слюсаренко, О.В. Сухомлинської, Л.І. Ткаченко.

У звітному році було започатковано й успішно втілювано **інформаційно-освітній проект «Педагогічний календар»** зі всеукраїнським виданням «Справи сімейні» і Педагогічним музеєм України (ведучий О.П. Міхно, ідея і спеціальне редагування Л.І. Ткаченко). У кожному числі видання видруковано

статті про видатних українських педагогів-ювілярів-2017 (відповідно до місяця народження) – у популярній формі подано життєписи й доробок близько 30 особистостей, які жили й працювали на теренах України в різний час.

Зі вказаним виданням розпочато здійснення **популярного методичного проекту «Моя особлива дитина»** (ідея і спеціальне редагування Л.І. Ткаченко), що містить статті науково-популярного й методичного характеру для найближчих соціалізаторів дітей з особливими потребами – батьків, вихователів, методистів, психологів. Оприлюднено статті наукового співробітника УНМЦ практичної психології і соціальної роботи Т.В. Жук (№ 4. – С. 26–27 і № 8. – С. 24–25), ученого секретаря Інституту спеціальної педагогіки І.М. Гудим (№ 5. – С. 26–27, № 8. – С. 22–23 та № 11. – С. 26–27).

Проблеми **патріотичного виховання** на шпальтах всеукраїнських видань було висвітлено у публікаціях В. Мельниченка «Спасенна наука нашому народові» («Освіта. – № 7–8, 15–22 лют. – С. 6), «Кайдани порвіте...» («Справи сімейні». – № 4. – С. 23), В.М. Ткаченка «Виховання громадянина або Гуманітарна складова суспільної безпеки України (з виступу на III Конгресі Академії політичних наук)» («Освіта», № 21–22, 24 трав. – 1 черв. 2017. – С. 8–9), Т. Годецької «Завжди найкраща. В кожного своя» («Освіта», № 19–20, 10–17 трав. 2017. – С. 2), Н.О. Філіпчук «Громадсько-патріотичні ідеї Т.Г. Шевченка в соціокультурному та освітньому просторі України» («Справи сімейні». – № 3. – С. 21), В.Ю. Мельниченко «Спасенна наука нашому народові...» О.Б. Бондарчук «Виховання починається з книжки» («Справи сімейні». – № 4. – С. 30–31).

Тематика **міжнародної співпраці** з науковими, навчальними й громадськими інституціями ЄС й інших країн знайшла відображення на сторінках освітянської преси. Цьому присвячено публікації О. Топузова «Втілюємо ідеї: польський варіант» («Освіта», № 38–39, 20–27 вер. 2017. – С. 5), Л. Ткаченко «За європейськими стандартами» («Освіта», № 38–39, 20–27 вер. 2017. – С. 3), «Українсько-литовський науковий проект: презентація результатів» («Освіта», № 13–14, 29 бер. – 5 квіт. 2017. – С. 2)/

Висвітлення роботи академії з опрацювання актуальної науково-педагогічної **проблеми освіти дорослих** здійснювалося в різних виданнях. Круглий стіл, організований НАПН і Українською асоціацією освіти дорослих за участі МОН України з обговорення доцільності створення закону про освіту дорослих – С. Галата «Дорослий? Навчайся!» в («Освіта України», № 37, 25 вер. 2017 р. – С. 7), Л.І. Ткаченко «Освіті дорослих – законодавчу базу» («Освіта», № 38–39, 20–27 вер. 2017. – С. 2), «Освіта дорослих – вимога нашого часу» («Справи сімейні», № 10 (247), жовт. 2017. – С. 24–25; «Форум з неформальної освіти дорослих – 2017» («Справи сімейні», №11 (248), лист. 2017. – С. 22–23).

Увага до пілотного проекту **«Нова українська школа»**, наукове супроводження якого здійснюють учені НАПН України: В. Сорока «Від «пілоту» до польоту» («Освіта України», № 44 від 13 лист. 2017 р., С. 8–9), О. Отич «Це допоможе кожному вчителю» («Освіта», № 44–45, 1–8 лист. 2017).

Л. Ткаченко «Концепція «Нова українська школа»: реалізацію розпочато» («Освіта», № 40–41, 4–11 жовт. 2017) та ін.

Висвітлення **міжнародних наукових державно-громадських проектів**: Н. Кулик «Якість і економіка освіти: обмін досвідом» – про здійснення проекту Міжнародна науково-практична школа «Якість і економіка освіти», організаторами якого з української сторони виступають Інститут педагогіки НАПН України і Асоціація керівників шкіл, з білоруської – Національний інститут освіти Республіки Білорусь («Освіта України», № 44 від 13 лист. 2017 р., С. 15), Т. Тарасова «Від гендерний міфів до гендерних переконань» – про здійснення проекту Інституту проблем виховання НАПН України і Національної Ради жінок України за підтримки міжфракційного об'єднання Верховної Ради України «Рівні можливості». («Справи сімейні». – № 10. – С. 6–7).

Аналітичні, прогностичні статті щодо подальшого розвитку суспільства і освіти опублікували В.Г. Кремень «Рух, нестабільність, несподівані повороти — цілком закономірні процеси для ринкового, демократичного суспільства» («Голос України, № 175 від 22 вер. – С. 8), І.Д. Бех «Оновлення освіти: фокус на ранній вік» («Освіта», № 50–51, 6–13 груд. 2017 р. – С. 5), О. Отич «Чим керуватиметься післядипломна освіта» («Освіта», № 50–51, 6–13 груд. 2017 р. – С. 6), Ткаченко Л. «Абсолютний фактор переваги» («Освіта», № 48–49, 29 лист. – 6 груд. 2017 р. – С. 6) та ін.

Публікації **про результати експериментальної діяльності** науковців академії здійснено Л. Ткаченко «Принцип Криворізького професійного лицю – не зупинятися на досягнутому» («Освіта», № 1–8 бер. 2017. – С. 3), Д. Гуменюк «Науковий супровід у профтехосвіті», С. Іванченко «Успіх забезпечує взаємодія», Л. Ткаченко «Аби спільнота сприйняла освітні інновації» («Освіта», № 44–45, 1–8 лист. – С. 3), С. Кучменко «Як заповнити знаннєву нішу?» («Освіта», № 11–12, 15–22 бер. – С. 5)

Гідно висвітлено **доробок ювілярів академії 2017 року**. Нариси про В.Г. Кременя за авторства В. Кушерця «Сильні люди – сильна держава» («Урядовий кур'єр», № 151, 23 чер. – С. 6), Л.І. Ткаченко «Особистість як чинник суспільних перетворень» («Наука і суспільство». – 2017. – № 5–6 (травень–червень). – С. 11–18), А. Луканської «Василь Кремень: «Безглуздо суперечити цивілізаційним вітрам, треба просто ловити їх національними вітрилами» («Голос України». – № 151. 23 чер. – С. 8), М. Короденка «Василь Кремень: український учитель відкритий до творчості» («Освіта України», № 25, 26 чер. – С. 5) та ін., О.Я. Савченко за авторства Н. Дічек, Л. Калініченко «У педагогіки – обличчя берегині» («Освіта», № 17–18, 26 квіт.–3 трав. 2017. – С. 5), Г.П. Пустовіта за авторства Ткаченко Л. «Закоханий в життя» («Освіта», № 15–16, 12–19 квіт. 2017. – С. 7) та ін. представляють громадськості напрацювання вчених, наголошують досягнення академії в цілому й окреслюють перспективи розвитку української педагогічної науки й освіти.

Найбільший наголос в газетних публікаціях **офіційного видання академії «Педагогічна газета»** зроблено на інформації про напрями діяльності НАПН України і наукових розробках Академії, рекомендованих до впровадження («Звітно-виборні збори НАПН України: підбиття підсумків і

завдання подальшого розвитку» (№ 2, березень–квітень. – С. 1–2), «25 років Національній академії педагогічних наук України» (№ 6, листопад–грудень. – С. 1–2), «Нові видання НАПН» (№ 2, березень–квітень. – 3), «Новітні розробки НАПН України, перевірені часом» (№ 3, травень–червень. – С. 5). Інформуванню читачів про міжнародну діяльність Академії присвячено майже кожен випуск видання: «Зустріч президента НАПН України з делегацією Польської академії наук» (№ 1, січень–лютий. – С. 3, «Проект імені Леонардо да Вінчі «Поширимо жест» (№ 2, березень–квітень. – С. 4), «Підготовка докторів філософії в Україні: вивчення та використання фінського досвіду» (№ 3, травень–червень. – С. 3), «Деліберативна освіта і громадянська компетентність: український вимір» (№ 4, липень–серпень. – С. 4) «Освіта для майбутнього. VII Польсько-український форум» (№ 5, вересень–жовтень. – С. 4–5, 8), «Освітній проект для міст-побратимів» (№ 6, листопад–грудень. – С. 4).

Питанням реалізації Концепції нової української школи чимало уваги приділили в 2017 р. науковці Інституту педагогіки, Інституту проблем виховання, ДВНЗ «УМО», про що неодноразово йшлося в «Педагогічній газеті»: «Глобальні виклики в умовах розбудови нової української школи» (№ 3, травень–червень. – С. 7), «Перспективи розвитку гірської школи» (№ 4, липень–серпень. – С. 2), «До реалізації концепції «Нова українська школа» (№ 5, вересень–жовтень. – С. 2) («Інклюзія в новій українській школі» (№ 6, листопад–грудень. – С. 3). Перспективи розвитку вищої освіти, окреслено, зокрема, в статтях «Реформування вищої освіти в контексті Болонського процесу: нотатки з Барселонської конференції» (№ 1, січень–лютий. – С. 3), «Дослідницько-інноваційна модернізація європейських університетів» (№ 5, вересень–жовтень. – С. 3, «XII європейський форум із забезпечення якості вищої освіти» (№ 6, листопад–грудень. – С. 4).

На шпальтах газети знайшли віддзеркалення й актуальні теми патріотичного виховання («Науковий травень в Інституті проблем виховання» (№ 3, травень–червень. – С. 4), «Окрилені Україною» (№ 4, липень–серпень. – С. 5), і проблеми інформаційної безпеки («Інформаційна безпека і позиція вчителя щодо користування «Вконтакте» (№ 3, травень–червень. – С. 6), «Медіаосвіта як рушій реформування в умовах нових інформаційних викликів» (№ 2, березень–квітень. – С. 6).

«Педагогічна газета» неодноразово публікувала матеріали про заходи, присвячені популяризації діяльності й ідей видатних українських педагогів: «Педагогіка добротворення має реалізовуватись у сучасній школі» (№ 1, січень–лютий. – С. 4), «Науковий універсалізм академіка Івана Зязюна» (№ 2, березень–квітень. – С. 7), «Василь Сухомлинський: філософія для дітей» (№ 5, вересень–жовтень. – С. 6).

Співробітники Інституту педагогіки брали участь у програмах радіо і телебачення. О.М. Онаць дала інтерв'ю у програмі «Соціум» на «Радіо Весті» на тему: «Вчитися – цікаво!» (4.04.2017, <https://www.youtube.com/watch?v=yMHcRhN4jgQ>); у програмі «Ситуація» на радіо «Ера-FM» прокоментувала статті нового закону України «Про Освіту»

(29.11.2017); інтерв'ю Українському радіо (05.11.2017), інтерв'ю на радіо «Весті» (13.12.2017), інтерв'ю радіо «Промінь» у програмі «На свіжу голову» (14.12.2017); М.М. Малюга дав інтерв'ю Радіо «Ера-FM» в програмі «Аргумент День. Кожен знайде свій аргумент» (18.07.2017); В.В. Мелешко дала інтерв'ю на регіональному телебаченні Городенківського району Івано-Франківської області щодо організації профільного навчання на засадах мережевої взаємодії. (27.04.2017), інтерв'ю на Івано-Франківському обласному каналі ТРК (24.11.2017, http://трк+3-студія+івано-франківськ/keywords_search) на тему «Перспективи розвитку профільної освіти в умовах децентралізації управління».

Співробітники інституту неодноразово публікували матеріали у періодичній пресі (газетах видавництва «Шкільний світ». «Педагогічній газеті»).

Впродовж 2017 р. було розширено зв'язки та форми співпраці науковців **Інституту психології імені Г.С.Костюка** із засобами масової інформації та громадськістю, основними з яких стали інтерв'ю, публікації у ЗМІ, виступи на радіо і телебаченні та ін. Зокрема, протягом року було надано 34 інтерв'ю засобам масової інформації, надруковано 31 статтю у засобах масової інформації, взято участь у 90 радіо та телепрограмах та ін.

Із засобами масової інформації активно співпрацюють Ж.М. Маценко (видання «Психолог дошкілля»), І.В. Березко (газета «Ваше здоров'я»), І.М. Біла, Т.В. Кесьян, О.О. Музика, Л.А. Терещенко (Цифрове видавництво MCFR), Т. Гурлева (сайт Медпросвіта: Професійний інфопростір), О.М. Кокун (газета «Справи сімейні»), О.М. Мойзріст, Л.А. Терещенко (Спеціалізований журнал «Практичний психолог: Дитячий садок»), Є.В. Тополов (сайті психологічного центру «ТОПСЕНС» http://topsens.com.ua/news/plohie_parni/).

Протягом звітнього періоду співробітники інституту взяли участь у 90 радіо- і телепередачах, серед них – 23 радіопередачі та 67 телепередач. На Українському радіо виступали Н.М. Бугайова («Радіо День», програма «Твій Час» – «Психологічна кібербезпека» (15.11.2017); 1 канал, «Старшокласник», «Зовнішнє незалежне оцінювання – ЗНО» (17.07.2017, 24.07.2017); 1 канал, «Український вимір», «Кібербезпека: як вберегти дітей від зазіхань хакерів?», (20.04.2017); А.М. Грись (Радіостанція «Промінь», передача «Право на Слово» з Інною Белінською, тема: «Особливості реабілітації бійців АТО: досвід України та світу» (19.04.2017), тема до Дня Матері: «Взаємостосунки дитини і матері» (10.05.2017); Н.М. Дембицька (Радіо «Ера», програма «Голос народу з Ларисою Оксенчук «Вокс-популі» (11.04.2017) та ін. У телепрограмах взяли участь Н.М. Бугайова («Прямий», програма «Кримінал», «Камери відеофіксації: тотальний контроль чи необхідність» (02.12.2017), Канал «Україна», «Ранок з Україною» – «Кібербезпека» (04.09.2017), Обозреватель (ІВ), Розслідування. «Розрив створив умови: психолог розповіла, чому батьки «проморгали» загрозу «груп смерті» – інтерв'ю (04.06.2017) та ін.), Я.Ю. Каплуненко (Телеканал Київ, Громадська приймальня: Профорієнтація: як визначитись у виборі майбутнього фаху (06.04.2017), <https://www.youtube.com/watch?v=g5qjVCi8gWk>), С.О. Лукомська (ТРК «Рось» – «Життя після АТО: особливості психологічної

реабілітації учасників АТО у госпіталях для ветеранів війни» (11.06.2017); Н.Ю. Максимова (Телеканал ХОДТРК «Скіфія», висвітлення роботи III Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми девіантної поведінки: історія, теорія, практика», 23.09.2017) в м. Херсон), О.В. Губенко (Перший Національний, програма «Світло» (25.10.2017) та ін.

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих активно публікував замітки про наукову діяльність відділів у «Педагогічній газеті» (М.П. Вовк, Л.М. Дяченко, Я.М. Пилинський, Н.О. Філіпчук), всеукраїнських виданнях «Слово просвіти», «Справи сімейні» (Н.О. Філіпчук), а також у місцевій пресі – «Ірпінський вісник» (О.В. Сулима, А. Рожанська), «Освіта Буковини» (М.П. Вовк, Ю.В. Грищенко, Г.І. Сотська, Н.О. Філіпчук).

Розміщено в мережі відеосюжети: Форум «Міста, що навчаються: нові можливості для розвитку громади» (27.10.2017, <https://www.youtube.com/watch?v=NBAKWCHbW0>); Свято-ярмарок тренінгів і майстер-класів особистісного та професійного розвитку для дорослих (28–29.10.2017, <http://ualc.org.ua/svjato/>).

Співробітники **Інституту проблем виховання** публікували статті у методичних газетах видавництва «Шкільний світ», всеукраїнських виданнях «Освіта», «Справи сімейні», «Бізнес і безпека». «Педагогічній газеті» (Т.Ф. Алексєєнко, І.Д. Бех, Н.В. Гавриш, Л.І. Гриценко, Е.А. Журба, К.О. Журба, В.І. Кириченко, О.А. Комаровська, Н.Є. Миропольська, В.Б. Нечерда, І.М. Школьная). Інтерв'ю телерадіокомпанії «Еммануїл» дав І.Д. Бех (3.07.2017),

участь у радіопередачі «Жінка, мир, безпека» взяла В.Б. Нечерда (30.03.2017, радіо «Скіфія-Центр», м. Кропивницький <http://kodtrk.tv/category>). Науковці інституту Ж.В. Петрочко, В.І. Кириченко взяли участь у передачі «Час змін: виховуємо патріотів» (06-13.05.2017, Запорізька ОДТРК), Н.В. Гавриш виступила в передачі «Психолого-педагогічні мови успішної адаптації шестирічної дитини на етапі переходу до шкільного навчання» (14.02.2017, телеканал «Глас»), О.Д. Рейпольська взяла участь у передачі «Батьківські збори» (4.12.2017, Українське радіо. Перший).

З метою поширення сучасних наукових підходів в освіті дітей з особливими потребами **Інститут спеціальної педагогіки** підтримує тісні зв'язки із засобами масової інформації. Протягом звітнього року співробітниками Інституту надано 12 інтерв'ю засобам масової інформації, зокрема: А.А. Колупаєва у телевізійному проєкті телеканалу «Глас» – «РІВНІСТЬ ДЛЯ ВСІХ» (<https://www.youtube.com/watch?v=WwY64JCbPjg>), прес-конференція з III Міжнародному конгресі зі спеціальної педагогіки, психології та реабілітології «Інклюзія в новій українській школі: виклики сьогодення» (10.11.2017, телеканали «Київ»; телеканал ICTV, програма «Факти»; телеканал «Еспресо»; Телеканал 24; Телеканал «112 Україна»; газета «Освіта України»; газета «Сила Духу» Всеукраїнської організації інвалідів «Союз організацій інвалідів України»; В.В. Шевченко (14.09.2017, Громадське радіо); В.В. Жук (Інформаційний блог «Інфослух» https://infosluh.blogspot.com/2017/07/blog-post_24.html), С.В. Кульбіда (24.09.

2017, Радіо Київ – 98 FM; 11.02.2017, Наше життя (<http://ourlife.in.ua/>; 02.2017, Наше життя (<http://onp.ucoz.ua/>); В. Ільяна (16.05.2017, Телеканал ZIK).

У звітний період науковці Інституту соціальної та політичної психології здійснили 28 виступів на 13 телеканалах: ICTV, «5-й канал», «Центральний канал», «Еспресо», «ZiK», «Україна», «1+1», «2+2», «НТН», «UA: Перший», ТРК «Івано-Франківськ», «Прямий», «Zhyve.tv»; у телепередачах: «Новини», «Інформаційний день», «Перші про головне», «Український клуб», «ТСН», «Віра. Надія. Любов», «Етика шкільних відносин», «Завтра буде завтра», «Свідок», «Сьогодні», «За Чай.com», «Шустер Live», «Почути Україну», «Коментар», «Актуально», «Говорить Україна», «Більше ніж правда», «Територія позитиву», «Ранок у великому місті» – та в серії телепередач на актуальні теми.

Коментарі співробітників Інституту прозвучали на каналах радіо: «Вісті», «Промінь», Перший канал Українського радіо «УР-1», «Голос столиці», «Свобода», «Громадське радіо», «Ера FM», Всесвітня Служба Радіо Україна, Інформаційна агенція «Голос UA», Інформаційна агенція «Український кризовий медіа-центр» («Ukraine Crisis Media Center») у радіопередачах: «Лабораторія свідомості», «На свіжу голову», «Ранкова свобода», «Лінійний ефір», «Київ–Донбас», «Настоящее время», «Ранковий формат», «Український ракурс», «Українська хвиля», «Шоу-прайм», «Інший погляд», «Сьогодні. Зранку», «Громадська хвиля», «Точки опори», «Політика», «Аргумент», «Порядок денний», «Підйомна сила», «Виміри життя», «Донбас. Реалії», «Україна сьогодні», «Коло добродетності», «Аргумент вечір», «Українське радіо», «Право на слово», «Ранкова хвиля», у брифінг-анонсі на тему «Благодійний фестиваль підтримки здорового способу життя ЮДЖИН FEST» та на прес-конференції на тему: «Пугающая тенденция: почему процветает подростковая агрессия?». Усього 67 виступів на 10 каналах радіомовлення.

Широка громадськість дістала змогу ознайомитися з думками фахівців із соціальної та політичної психології Інституту на сторінках різних друкованих ЗМІ: у газетах «Експрес», «День», «Газета по-українськи», журналів «Країна», «Національна безпека і оборона».

Здійснено 68 виступів у 20 популярних інтернет-виданнях: Gazeta.ua –, Інформаційна агенція «Голос UA»), «MediaSapiens», «Центр інформації про права людини», «Укрінформ», «Большой Киев», «Актуально про Україну», «Громадський простір», «Медпросвіта. Професійний інфопростір», «Обозреватель», «Нова українська школа», «Human Being Space», «Хвиля», «Новинарня», «Медіапорт», «Женский журнал», «Урядовий кур'єр», Газета Верховної Ради «Голос України», «УНІАН», «24 канал» та регіональних «Херсонщина за день», Департамент освіти і науки Дніпропетровської обласної державної адміністрації.

Тематика виступів у ЗМІ значною мірою зумовлена актуальною ситуацією в Україні, передусім психологічними наслідками воєнного конфлікту, та спрямована на вироблення способів їх подолання. У ній умовно можна виділити такі напрями:

психологія воєнного часу: «Психологічні проблеми посідання зброї громадянами», «Особливості сприймання мистецтва під час війни» (В.О. Васютинський), «Мілітарі-виховання в ДНР» (О.Л. Вознесенська), «Высылка российских дипломатов из США: прогнозы», «Аннексированный Крым: Территория безправ'я» (П.П. Горностаї);

психологія мешканців особливих територій та їх реінтеграція: «Донбас і Україна: як подолати розкол у світогляді», «Особливості ставлення до Дня Перемоги в Росії», «Особливості сучасного стану масової свідомості в Росії», «Психологічні особливості ідентичності жителів Донбасу», «Особливості ставлення росіян до спільної історії» (В.О. Васютинський);

психологічна реабілітація учасників АТО та ВПО: «Коли чоловік іде в АТО, домашній конфлікт не зникає, а заморожується, – активістки», «1 з 93 %»: з війни людина повертається з іншим досвідом, а не з проблемами, – психотерапевт», «Мем 93 %». Що психолог розуміє про людину, яка говорить, що воювала», «Один із 93 %: чи несуть ветерани «загрозу»» (О.Ю. Кухарук), «Тренінг «Волонтери: між війною і миром» провели в Івано-Франківську» (Г.В. Циганенко), «Реабілітація військовослужбовців за допомогою арт-терапії», «Розвиток арт-терапії в Україні, використання в реабілітації військовиків» (О.Л. Вознесенська).

Інтерв'ю і коментарі охоплювали широке коло питань суспільно-політичного життя країни:

психологія політичних еліт та ставлення до влади: «З чого починається Європа в Україні: з урядових рішень чи особистої позиції?», «Про «порохоботів», «зрадофілів» і ресурс політичного перезавантаження» (В.В. Жовтянська), «У відсутності харизматичного лідера є великий плюс – суспільство розвивається», «Соціально-психологічні проблеми збагачення можновладців», «Особливості поведінки дітей політиків», «Особливості сприймання інформації про статки можновладців», «Психологічний імідж українських суддів» (В.О. Васютинський), «Найбільше запитів до органів влади про фінансовий стан тих, хто має право розпоряджатися функціями держави. Чому людей так цікавлять статки інших?» (Г.В. Циганенко), «Заборона російських соцмереж» (Н.Л. Дятел), «Зміст та інституційне забезпечення державної політики у сфері ідентичності» (В.М. Духневич);

національне самоусвідомлення українців: «Змінити мотивацію протесту на мотивацію причетності» (В.М. Духневич); «Кому в Україні жити добре?», «Особливості взаємного сприймання українців і росіян», «Психологічні бар'єри використання російськомовними громадянами української мови» (В.О. Васютинський), «Національна консолідація: про те, як українцям думати і діяти у категоріях загального майбутнього» (О.В. Суший), «Від свята шопоголиків до пам'яті Голодомору, або Усі відтінки чорного – коментар про психологію сучасного споживацтва» (В.В. Савінов);

суспільні настрої та поведінка, соціальне самопочуття: «Поточні електоральні настрої в Україні», «Політична поляризація українського суспільства», «Соціально-психологічні проблеми бідності», «Причини і рівень песимізму в українському суспільстві», «Тенденції розвитку масових настроїв

українців», «Ставлення громадян до травневих свят», «Причини виїзду українців за кордон», «Міграційні настрої серед українців», «Головні тенденції розвитку масових настроїв українців», «Стан і тенденції розвитку масових настроїв в Україні» (В.О. Васютинський); «Коментар стосовно протестних намірів українців, за результатами соціологічного рейтингу» (Г.В. Циганенко); «Колишні селяни у місті. Як призвичаїтися до нового середовища?», «Що потрібно для щастя», «Село і місто: стереотипи сприймання одне одного» (І.Г. Губеладзе); «А куда идёт трамвай?» (О.Л. Вознесенська); «Страхи українців» (О.О. Горова);

негативні явища суспільного життя і/та ставлення суспільства до окремих соціальних груп: «Психопатологія збагачення», «Психологічні причини крадіжок у крамницях», «Психологія безпечної поведінки в натовпі» (В.О. Васютинський); «Красная сова»: как оградить детей от новой деструктивной игры», «Епідемія розстрілів» в США: причина – криза особистості» (В.В. Савінов); «Кураторы деструктивной игры «Красная сова» интересуются только негативно настроенными подростками – психолог», «Психолог о «Красной сове»: подростки вовлекаются в игру из-за невнимательности или равнодушия родителей» (К.В. Мирончак); «Групи смерті «Сині кити» таки під ковпаком у поліції, про жертв і катів» (Г.В. Циганенко);

суспільні цінності: «Психологія добробуту», «Психологія щастя», «Гра як людська потреба», «Життєві цілі як чинник активності молоді», «Символічний зміст святкових дат» (В.О. Васютинський);

аналіз актуальних подій суспільного життя: «Что такое прокрастинация и как с ней бороться?» (М.С. Дворник); «Реклама лекарств стимулирует телезрителей болеть – психолог», «Щоб дитині не хотілося продати 5 % своєї печінки, її любити треба», «Укринформ узнал, как происходила вербовка детей, которых чуть не вывезли в Москву «на органы» – коментар про психологічні причини цього злочину серед дітей» (В.В. Савінов); «Ми можемо ставати пліч-о-пліч не лише під час революції, а й щодня» (В.О. Климчук); «Ставлення російськомовних громадян до українізації», «Соціально-психологічні проблеми демографічної ситуації в Україні», «Соціально-психологічні проблеми волонтерського руху», «Психологічні портрети українських виборців», «Проблеми посилення агресивних тенденцій у суспільстві», «Психологічний зміст ставлень до УПА», «Психологічні наслідки Жовтневої революції», «Психологічні особливості ставлення до самосуду», «Соціально-психологічні тенденції ставлення українців до НАТО» (В.О. Васютинський); «Діти-самовбивці» (Л.А. Найдьонова, Н.О. Обухова); «Чи повинні журналісти висвітлювати випадки самогубств? Аналіз психолога» (Л.А. Найдьонова); «А может, нам суржик запретить?» (О.Л. Вознесенська);

медіатизація та пов'язані з нею ризики: «Вплив соціальних мереж на психіку користувачів» (В.В. Жовтянська); «Психологія інформаційних маніпуляцій», «Психологічна характеристика запитів українців в Інтернеті» (В.О. Васютинський); «Замість гаджетів потрібно запропонувати дитині альтернативу», «Про що свідчить активність у соцмережах» (І.Г. Губеладзе); «Залежність від соцмереж» (Н.Л. Дятел); «Як ЗМІ популяризують «групи

смерті» й залякують батьків», «Чи змінюють смартфони життя сучасних підлітків» (Л.А. Найдьонова); «Медіаграмотність: парасоціальні стосунки» (Ю.С. Чаплінська);

реформи в освіті: «Міносвіти затвердило всеукраїнський експеримент з медіаосвіти на 2017–2022 роки» (Л.А. Найдьонова); «Соціально-психологічна наука в суспільстві» (В.О. Васютинський); «Коментарі про етику шкільних відносин. Добровільно-примусове репетиторство, шкільні побори, конфлікти між учнями та кодекс учителя» (М.С. Дворник); «Діти на домашньому навчанні не повинні бути ізольованими», «Як визначити обдаровану дитину», «Чи потрібно виховувати вундеркіндів», «Як забезпечити соціалізацію школярів, які навчаються вдома» (І.Г. Губеладзе); «Критичне мислення у світі маніпуляцій» (Н.Л. Дятел); «Чути себе: як боротись з професійним вигоранням у вчителів» (Ю.С. Чаплінська);

сімейне виховання: «Без паніки: як правильно говорити з дітьми про депресію та проблеми» (Л.А. Найдьонова); «Чрезмерный контроль матери над жизнью ребёнка лишает его права взрослеть – психолог», «Чрезмерная опека приводит к снижению чувства ответственности у ребёнка», «Психолог рассказал, как родителям наладить контакт с детьми-подростками», «Скандалы с драками провоцируют дети, чьи чувства игнорируют в семьях» (В.В. Савінов); «День отца в Украине: новый праздник придаст отцовству значимости – эксперт», «Чому українці не створюють багатодітні сім'ї», «5 золотих правил виховання», «Чому діти не хочуть ходити в садок?», «Як виховувати гіперактивну дитину», «Як не вкрати у дитини дитинство», «Як підготувати дитину до школи після літа», «Як привчити дитину до порядку», «Як виховувати дітей-близнюків» (І.Г. Губеладзе); «Особливості мотивації жіночої праці», «Психологічні причини суїцидальної поведінки підлітків» (В.О. Васютинський); «Психологія пліток» (В.В. Мяленко); «Дитячий екстрим», «Мозаїка стосунків: як та для чого ми дружимо» (Н.Л. Дятел);

психологічна просвіта, консультації психолога: «5 з 9 симптомів: як вчасно виявити депресію?», «Альтернативи конфлікту та насильству: погляд військових та цивільних» (О.Ю. Кухарук); «Причини дитячої агресії в школі та можливості її попередження», «Плейбек-театр как инструмент восстановления психического здоровья», «Психологічні особливості людей з діабетом та спілкування з ними», «Если во время конфликта человек бездействует, то рискует заработать психологическую травму – эксперт», «Психолог рассказал, как предотвратить жестокие школьные драки» (поради психолога щодо запобігання дитячій агресії в школі)» (В.В. Савінов); «Нежелание взрослеть: причины, опасности и пути преодоления», «Смартфон вместо психолога» (М.С. Дворник); «Депресія як хвороба ХХІ століття», «Депрессия – болезнь ХХІ века», «Мистецтво бути щасливим» (К.В. Мирончак), «У чому унікальність вундеркіндів», «Як вберегтися від депресії у свято», «Як умовити дитину ходити в дитячий садок», «Як з дитини виростити генія», «Як боротися зі стресом під час іспитів», «Як повернутися до роботи після відпустки», «Дитина і смартфон», «Емоційна підтримка людини через тілесний контакт» (І.Г. Губеладзе); «Особливості поведінки психічно хворих осіб», «Причини та

особливості екстремальної поведінки підлітків», «Психологічні чинники стресостійкості політиків», «Психологія безпечної поведінки» (В.О.Васютинський); «Психологія жертви» (І.М. Гусев); «Жіночі тренінги» (О.Л. Вознесенська); «Я і ти: де проходять межі особистості» (Н.Л. Дятел); «Арт-терапія як мистецтво психологічної допомоги», «Исцеление творчеством: методы арт-терапии и советы психолога» (О.Л. Вознесенська); «Психолог радить зважено обговорювати із дітьми санкції щодо російських соцмереж», «Про теракт треба повідомляти так, аби в аудиторії не виник неконтрольований страх – психолог» (Л.А. Найдьонова);

прояви насилля в житті суспільства: «Проблеми соціального насильства в Україні», «Третина українців толерує психологічне насильство, – психолог», «Насильство: як розпізнати і куди звертатись», «85 % українців негативно ставляться до насильства, але помітна кількість поділяють стереотипи, пов'язані з певними формами насильства – дослідження», «Презентація соціально-психологічного дослідження про конфлікти та насильство», «Ставлення до насильства та агресії в українському суспільстві» (О.Ю. Кухарук); «Психологічний захист від насильства» (І.М. Гусев); «Альтернативи конфлікту та насильству», «Альтернативи конфлікту та насильству: погляд військових та цивільних», «Презентація соціально-психологічного дослідження про конфлікти та насильство», «85 % українців негативно ставляться до насильства, але помітна кількість поділяють стереотипи, пов'язані з певними формами насильства – дослідження», «Насильство: як розпізнати і куди звертатись» (Г.В. Циганенко).

Наукові співробітники **Інституту вищої освіти** висвітлювали результати своєї наукової діяльності у пресі й мережі Інтернет. Так, у «Педагогічній газеті» опубліковано низку аналітичних статей за авторства В.І. Лугового, М. Вінницького, І.І. Драч, В. Захаренко, С.А. Калашнікової, С. Шитікова. В регіональній пресі (Резонанс. Газета СумДУ) виступив С.В. Курбатов. Інтерв'ю з Ж.В. Талановою опубліковано на інтернет-ресурсі UBR (<http://ubr.ua/labor-market/education/ukrainskim-vuzam-ne-khvataet-postupajushchikh--3845810>), з С.В. Курбатовим на ТРК ATV (24.01.2017, <https://www.youtube.com/watch?v=G6PohT42PtI>), каналі «112 Україна» (6.03.2017, <https://ua.112.ua/video/ukrainski-v-universytetakh-es-229313.html>), НСТУ «UA:СУМИ» (4.05.2017, https://www.youtube.com/watch?v=SPIu_HWr34w), Інтернет-ресурсі Youtube (13.10.2017, https://www.youtube.com/watch?v=05lQp2Y_GXw&feature=share).

Результати діяльності **Інституту професійно-технічної освіти** систематично висвітлювалися у «Педагогічній газеті», зі статтями виступили В.О. Радкевич, С.О. Леу, Т. Давиденко, М. Солоненко.

Науково-практичні масові заходи інституту мають широкий розголос завдяки відображенню в численних інформаційних повідомленнях мережі Інтернет, зокрема: Навчальні тренінги «Використання технології «веб-квест» у підготовці кваліфікованих робітників» (<http://zpto.ues.by/index.php/information/module-positions/item/1502-navchalnitreninhyvykorystanniatekhnolohiivebkvestupidhotovtsi>)

kvalifikovanykhrobitnykiv); Науково-практичний семінар у Роменському ВПУ (<http://romny.online/u-romenskomu-vpu-proyshov-naukovo-praktychnyyseminar>); Семінар-тренінг «Школи фахового зростання методиста ПТНЗ м. Києва» // Офіційний сайт НМК ПТО у м. Києві (<http://www.kiyvnmk.ues.by/index.php/announcements/news/item/1226-vidbuvsvya-seminartreninh-shkoly-fakhovoho-zrostannya-metodysta-profesiynotekhnichnykh-navchalnykh-zakladiv-m-kyuueva#>); Круглий стіл на тему: «Формування кар'єрної компетентності майбутніх кваліфікованих фахівців у професійно-технічному навчальному закладі» на базі ВПУ №25 м. Хмельницького (<http://vpu25.km.ua/znajty-svoje-mistse-v-zhytti/>); Засідання секції методистів на Вінниччині (<http://vcptopp.vn.ua/novini/279-zasidannya-sektsiji-metodistiv-ptnz-vinnichchini>, http://nmc-ptovn.ua/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=1&Itemid=3); Круглий стіл з науковцями Інституту ПТО НАПН України (<http://kolkyvpu.in.ua/pages/2017/12/pto/pto.html>); співпраця Державного навчального закладу «Дніпрорудненський професійний ліцей» з Інститутом професійно-технічної освіти НАПН України (http://dpl-dnr.at.ua/news/oblasnij_naukovo_praktichnij_seminar/2017-12-19-453).

Висвітлення результатів діяльності лабораторій Інституту триває у мережі Інтернет, на сайтах Національної академії педагогічних наук України (<http://naps.gov.ua/>), Інституту професійно-технічної освіти НАПН України (<http://ivet-ua.science/>), у соціальній мережі Facebook (<https://www.facebook.com/elearning.ivet/>).

Щорічно **Інститут обдарованої дитини** бере участь в освітянських виставках і представляє інформацію про діяльність у каталогах виставок, зокрема «Сучасні заклади освіти-2017» та «Інноватика в сучасній освіті-2017».

На українських центральних і регіональних каналах телебачення з'являлася інформація про роботу інституту. Так на каналі UA Україна йшлося про конкурс ICYS–2017, організатором якого виступає ІОД (<https://www.youtube.com/watch?v=DMDFQsLnn7E>); про експериментальну роботу відділу інтелектуального розвитку обдарованої дитини у СЗШ № 1 м. Ізмаїл репортаж на телеканалі Izmail TV (17.05.2017, передача «700 секунд» <https://www.youtube.com/watch?v=Fi8wBQS4Gnc&t=375>); виступи співробітника Т.І. Грицишиної на радіо «Європа +» про діяльність Дошкільної академії ІОД; три виступи на Українському радіо «Культура» (<http://radiokultura.org/page/15.html?name=Arhiv>).

Систематично висвітлювано діяльність **Університету менеджменту освіти** на шпальтах всеукраїнського часопису «Освіта», «Педагогічна газета», на сайтах УМО, НАПН України, Українського відкритого університету післядипломної освіти. Співпраця із засобами масової інформації відбувається з метою популяризації досвіду наукової, навчальної, науково-методичної роботи структурних підрозділів університету, науково-творчого потенціалу й практичного досвіду керівних, науково-педагогічних та педагогічних працівників і системи післядипломної педагогічної освіти загалом.

Кафедри університету оприлюднюють інформацію про події на сторінках соціальної мережі Facebook: кафедра філософії і освіти дорослих

(<https://www.facebook.com/groups/1642932192638668/>), кафедра психології управління (<https://www.facebook.com/profile.php?id=100013741668854>), кафедра університетської освіти і права (<https://www.facebook.com/groups/1869332913310521/?fref=ts>), кафедра відкритих освітніх систем (ВОС) та ВОС ІКТ (<https://www.facebook.com/vosiktumo/?fref=ts>), кафедра державної служби та менеджменту освіти (<https://www.facebook.com?fref=ts>).

З метою ознайомлення громадськості з діяльністю Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти здійснювано виступи по місцевому радіо-ФМ.

На радіо- й телеканалах України (ТРК «Україна», телеканалів СТБ, ТОНІС, телерадіокомпанії «Скіфія» м. Херсон) Університет менеджменту освіти представляв рекламну інформацію для абітурієнтів. На телеканалі «Культура» у передачі «Освіта як мистецтво» виступили О.М. Отич і І.Г. Отамась (04.2017, <https://www.youtube.com/watch?v=c4j7MXIIT4c>).

Співробітники ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського брали участь у передачах радіо: Л.Д. Березівська (27.10.2017, Радіо Свобода (https://www.youtube.com/watch?v=qn_rkACEpn4), І.І. Хемчян (23.10.2017, Перший каналі Українського радіо; 23.10.2017, Телеканал «Культура»). В освітянській пресі вийшло більше десяти науково-інформаційних публікацій Л.Д. Березівської (тижневик «Освіта», «Справи сімейні»), О.Б. Бондарчук («Справи сімейні»), Т.І. Годецька (тижневик «Освіта», «Справи сімейні»), Т.Л. Гавриленко («Рідна школа»), С. Зозуля («Педагогічна газета»), А.І. Рубан, І.І. Хемчян («Шкільна бібліотека плюс», «Педагогічна газета»), Л.І. Страйгородська («Педагогічна газета») та ін.

Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи спільно з Дитячим фондом ООН ЮНІСЕФ та Національним університетом «Києво-Могилянська академія» у звітному році провів підсумковий науково-практичний семінар «Комплексна психосоціальна підтримка осіб, постраждалих внаслідок військового конфлікту на Сході України», на якому було представлено результати впровадження проекту «Комплексна психосоціальна допомога дітям, підліткам та родинам, що постраждали внаслідок конфлікту в Україні». Захід привернув увагу громадськості, про що свідчать численні публікації в Інтернет-просторі: (<http://www.loippo.edu.ua/news/1502-seminar-kompleksna-psikhosotsialna-pidtrimka-osib-postrazhdalikh-vnaslidok-vijskovogo-konfliktu-v-ukrajini>, <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2017/02/02/liliya-grinevich-kozhen-uchitel-mae-projti-kurs-z-psixosocialnoyi-dopomogi>, <http://news.meta.ua/reg/kharkiv/cluster:52741436-Llia-Grinevich-Kozhen-uchitel-ma-proiti-kurs-z-psikhosotsialno-dopomogi-shchob-rozvivati-stikst-do-stresu-v-dtei/>, <http://narodnarada.info/news/liliya-grinevich-kojen-uchitel-mae-proyti-kurs-news-47980.html>, <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2169627-vcitelam-neobhidno-projti-pidgotovku-sob-pracuvati-z-urazlivimi-grupami-ditej-grinevic.html>, <http://pedpresa.ua/177959-liliya-grynevych-kozhen-uchitel-maye-projty-kurs-iz-psyhosotsialnoyi-dopomogy-shhob-rozvyvaty-stijkist-do-stresu-v-ditej.html> та ін.)

В якості експертів науковці брали участь у теле- та радіопередачах: «Вечір у Львові» (О.І. Корнієнко, 12.12.2017, телерадіокомпанія «Львів», тема «Небезпечні ігри у соціальних сітках. Стосунки між дітьми, батьками і школою»), «Українського радіо» (З.О. Гаркавенко, «Українська хвиля», тема «Теорія поколінь – хто такі X, Y і Z? Як вони співіснують?», 4.06.2017; «Польова пошта», тема «Повернення з війни», 3.09.2017; «Згодом», тема «Синій кит – яка ситуація зараз? Чи відступив? Як убезпечити наших дітей від смертельних ігор?», 29.09.2017; «Сподіватися», тема «Феномен Ніка Вуйчича», 24.10.2017; «Життя+», тема: «Відчуття часу у нашому житті», 30.10.2017).

XI.2. Інформаційно-комунікаційні технології у діяльності НАПН України

У 2017 р. інформаційно-комунікаційні технології в НАПН України використовувались за трьома основними напрямками: забезпечення науково-дослідної роботи, оприлюднення інформації щодо діяльності та системне адміністрування наявних обчислювально-комунікаційних ресурсів.

Тривали роботи з удосконалення та наповнення сайтів підвідомчих установ НАПН України, її структурних підрозділів і сайтів наукових періодичних видань, засновниками чи співзасновниками яких є установи НАПН України. На сайтах подано інформацію про всі наукові підрозділи підвідомчих установ, діяльність вчених рад, наукову, науково-інноваційну та міжнародну діяльність та ін. Також діяльність НАПН України висвітлювалась на сторінках підвідомчих установ та окремих членів НАПН України у соціальних мережах.

Станом на кінець 2017 р. у рейтингу наукових колективів за даними системи «Бібліометрики української науки», що призначена для експертного оцінювання результатів діяльності вчених і дослідницьких колективів України підвідомчі установи розподілились наступним чином:

№ з/п	Дослідницький колектив	h-індекс
1.	Інститут вищої освіти	46
2.	Інститут проблем виховання	40
3.	Інститутом інформаційних технологій і засобів навчання	38
4.	Інститут педагогіки	35
5.	Інститут соціальної та політичної психології	33
6.	Інститут професійно-технічної освіти	26
7.	Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	17
8.	Державна науково-педагогічна бібліотека імені В.О.Сухомлинського	10
9.	ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»	6

Здійснювалася підтримка роботи у програмному комплексі «Єдина державна електронна база з питань освіти» та його постійне наповнення для забезпечення вступної кампанії, подання статистичної звітності тощо.

Інститут вищої освіти НАПН України та ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України, співпрацюючи з Microsoft, отримали ліцензії на використання сервісів Office 365, що дає можливість здобувачам (слухачам/студентам/аспірантам/докторантам), науковим та науково-педагогічним працівникам, іншим співробітникам працювати з електронною поштою, створювати веб-сайти, редагувати та зберігати документи в режимі онлайн, запроваджувати електронний документообіг, обмінюватися повідомленнями та проводити веб-конференції, а також спрощувати комунікацію між здобувачами освіти, науковими та науково-педагогічними працівниками та підвідомчими установами.

Упродовж року інститутами частково оновлено парк комп'ютерної техніки та здійснено заходи щодо унеможливлення зовнішнього втручання в роботу веб-ресурсів та інформаційних систем НАПН України відповідно до листа Департаменту контролю за захистом інтересів держави у сфері інформаційної безпеки Служби безпеки України (від 25 вересня 2017 р. № 30/2/3 – 13110).

Президією НАПН України у співпраці з Інститутом інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України оновлено мультимедійне обладнання для проведення веб-конференцій та забезпечення онлайн трансляцій наукових заходів.

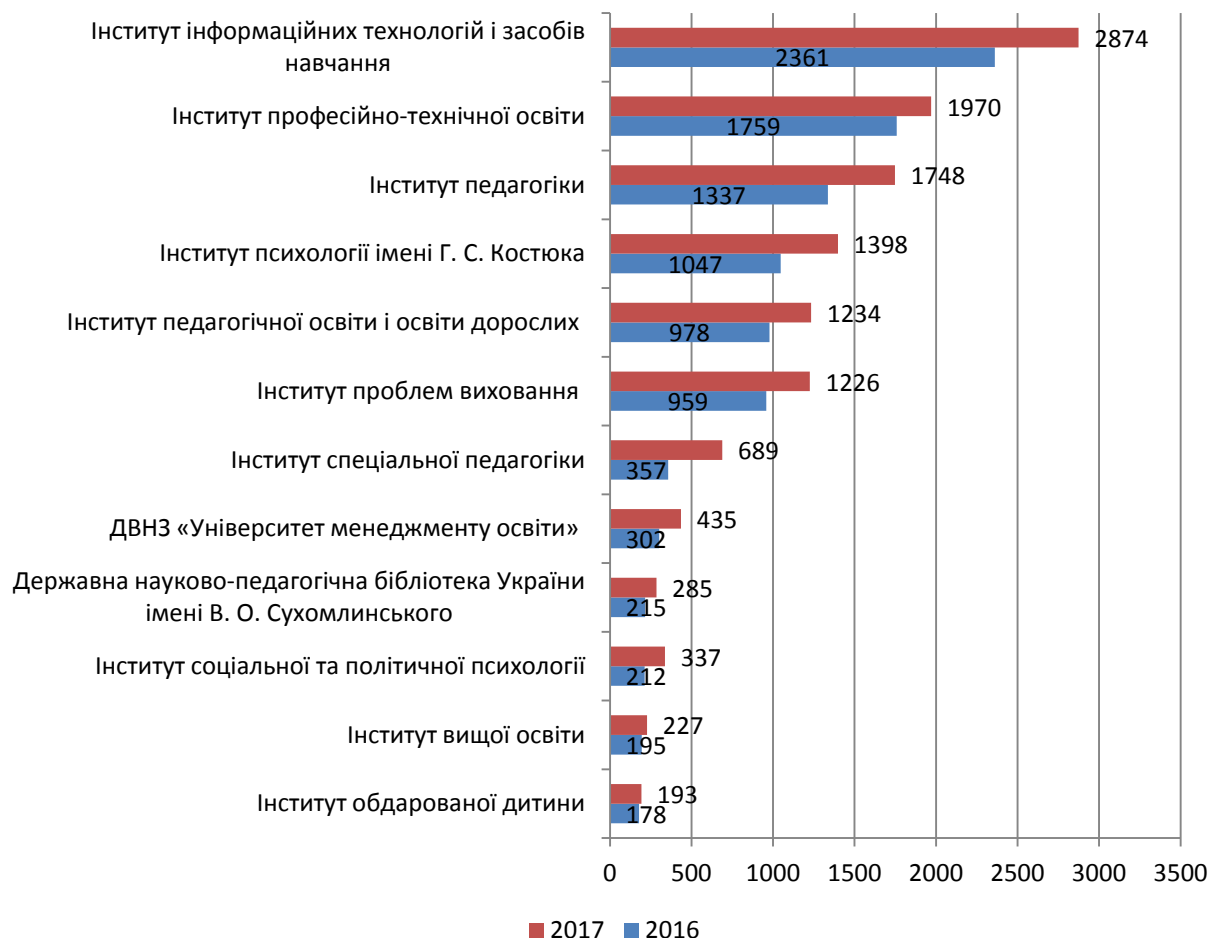
Усі підвідомчі установи мають широкосмуговий доступ до мережі Інтернет і локальні комп'ютерні мережі. Додатково в їх межах розгорнуто публічні відкриті зони Wi-Fi, що забезпечують доступ до Інтернет вчених, аспірантів, докторантів і пошукувачів.

В Електронній бібліотеці НАПН України (*lib.iitta.gov.ua*) станом на кінець грудня 2017 р. оприлюднено більше 12,5 тис. наукових праць вчених НАПН України (кількість завантажень матеріалів з бібліотеки станом на кінець року перевищила 1,65 млн).

Цілеспрямовано та систематично здійснюється інформатизація науково-організаційної діяльності **Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України**.

Для висвітлення результатів теоретичних наукових досліджень і їх упровадження в освітню практику функціонують видання, зокрема: електронне наукове фахове видання Інституту «Інформаційні технології і засоби навчання»; на міжнародній сучасній видавничій платформі Open Journal Systems, станом на грудень 2017 р. журнал займає 7 місце у "Топ 100 наукових періодичних видань України", складеному Національною бібліотекою України імені В.І. Вернадського, 1 місце у рейтингу топ 100 «Найкращі публікації – українська» (за даними *Google Scholar* станом на грудень 2017 року: кількість цитувань статей журналу – 5202, *h*-індекс – 28, *i10*-індекс – 150).

Динаміка наповнення Електронної бібліотеки НАПН України

У межах виконання заходів з інформатизації НАПН України Інститутом упроваджено низку електронних освітніх ресурсів підтримки наукових психолого-педагогічних досліджень, зокрема електронну бібліотеку НАПН України; електронне фахове видання «Інформаційні технології і засоби навчання»; модель типового сайту наукової установи; впроваджено систему «Антиплагіат» щодо наявності запозичень результатів, отриманих іншими науковцями. Здійснено роботи щодо міграції серверу Електронної бібліотеки наукової установи НАПН України, наукового електронного фахового видання «Інформаційні технології і засоби навчання», сайтів Інституту та інших установ на хмарноорієнтовану платформу.

Пріоритетним напрямом розвитку ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України залишається підвищення ефективності наукових досліджень, створення потужної системи зберігання наукової інформації й використання її на всіх етапах наукової діяльності, забезпечення організації освітнього процесу інформатизація наукової та освітньої діяльності.

В Університеті створюються умови для широкої комп'ютеризації, входження до світової інформаційної мережі баз даних і знань, формування в майбутньому єдиного інформаційно-інтелектуального поля.

Створено Центр електронних освітніх ресурсів та наукометрії, який забезпечує інформаційну діяльність університету.

Для самостійної підготовки проживаючим у гуртожитку університету надано можливість підключення до локальної мережі. Усі комп'ютери підключено до Інтернету, що дає можливість забезпечити доступ широкого загалу науковців установи, аспірантів, докторантів і пошукувачів до електронного банку результатів НДР, публікацій, авторських методик, текстів дисертаційних досліджень тощо, підвищити ефективність експлуатації оргтехніки (зокрема принтерів), а також у належний спосіб використовувати інтернет-ресурси університету.

В освітньому процесі широко використовується мультимедійний супровід занять. Для технічного забезпечення цього процесу є 5 спеціалізованих аудиторій і зал засідань, обладнані стаціонарними мультимедійними проекторами, мультимедійними та інтерактивними дошками.

З метою подальшого впровадження ІКТ у освітній процес проводиться робота з організації й застосування дистанційної форми навчання та розроблення нормативно-правових документів цього напрямку. Впроваджено відкрите програмне забезпечення BigBlueButton для проведення веб-конференцій, онлайн занять, створено та налагоджено роботу платформи дистанційного навчання в системі e-Front.

В **Інституті вищої освіти НАПН України** впроваджено програмне забезпечення Moco, яке надає широкі можливості для оцінки компетентностей і ключових показників ефективності персоналу, а разом з системою електронного навчання Moodle забезпечує створення ефективних засобів дистанційної освіти.

Також у звітному році в **Інституті професійно-технічної освіти НАПН України** продовжено роботу з розвитку Системи дистанційного навчання (СДН) Інституту професійно-технічної освіти НАПН України (*e-learning.org.ua*), яка базується на LMS Moodle. У 2017 р. співробітники Інституту активно використовували СДН для здійснення наукових досліджень, а саме: моніторингу діяльності користувачів СДН, їхньої успішності у процесі здійснення освітньої діяльності на дистанційних курсах та під час проведення масових заходів, упровадження та оприлюднення кінцевих результатів НДР Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, взаємодії з експериментальними закладами тощо.

Для проведення науково-практичних масових заходів у дистанційному режимі (онлайн) здійснено інсталяцію, налаштування та системне адміністрування сервера вебінарів на базі BigBlueButton. Інтеграція сервера вебінарів до СДН дало змогу провести більше 20 масових заходів різного рівня, серед них: I Всеукраїнська веб-конференція «Теорія і практика дистанційного навчання у професійній освіті»; секційні засідання XI Всеукраїнської науково-практичної конференції (звітної) за темою «Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання»; III Всеукраїнський науково-практичний веб-семинар «Розвиток дослідницької компетентності молодих науковців у контексті гармонізації систем підготовки Ph.D. в ЄС»; Всеукраїнська Інтернет-конференція «Сучасне інформаційно-освітнє середовище професійно-технічного навчального закладу» тощо.

В Інституті спеціальної педагогіки НАПН України дистанційні технології навчання використовувались під час проведення курсів підвищення кваліфікації керівних педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів згідно з ліцензією МОНМолодьспорт України (Серія АД №034572). Дистанційна консультативна допомога надавалась практикам (учителям, вихователям, психологам спеціальних та інклюзивних навчальних закладів) і батькам дітей з особливими потребами з питань організації навчально-виховного процесу, психолого-педагогічного супроводу, інноваційних засобів і технологій навчання. Батькам надавалась інформація про заклади освіти, психологічну та реабілітаційну допомогу дітям з різними порушеннями психофізичного розвитку.

У 2017 р. в Інституті педагогіки НАПН України широко використовувалась практика проведення педагогічних онлайн форумів та вебінарів з метою широкої апробації та впровадження результатів науково-експериментальних досліджень серед широкого кола практиків навчальних закладів, науковців та студентів.

У співпраці з Міністерством освіти і науки, Інститутом модернізації змісту освіти, громадськими освітніми організаціями і центрами проведено традиційну щорічну веб-конференцію «Учені НАПН України – українським учителям». Що дало змогу управлінцям і науковцям, а також освітянській громадськості разом опрацювати актуальні питання вдосконалення і розвитку системи освіти й педагогічної науки.

ХІ.3. Зв'язки з ГРОМАДСЬКІСТЮ

З метою інформування громадськості про наукову й науково-організаційну діяльність Інституту педагогіки підтримує офіційні сторінки Інституту та «Українського педагогічного журналу» у соціальній мережі Facebook (<https://www.facebook.com/ukr.institute.of.pedagogy/>, <https://www.facebook.com/ukr.edu.journal/>).

Функціонують сайти відділів порівняльної педагогіки (<http://comparlab.org.ua/>), дидактики (<http://didactics.ucoz.ua/>), початкової освіти (<http://abc-lab.ucoz.ua/>), суспільствознавчої освіти (<http://histlab.edukit.kiev.ua/>), відділу навчання української мови та літератури <http://undip.org.ua/vlvn.php>, веб-сторінка відділу інтеграції змісту загальної середньої освіти (www.dovkillya.org.ua), сайти періодичних видань: збірника наукових праць «Проблеми сучасного підручника» <http://ipvid.org.ua/> та сайту «Українського педагогічного журналу» <http://uej.undip.org.ua/index.php/uej>.

У рамках співпраці з науково-методичною установою «Національний інститут освіти» Міністерства освіти Республіки Білорусь створено інтернет-ресурс «КАФЕДРА (наука online)», який є відкритим міжнародним майданчиком для публікації наукових матеріалів із можливістю обговорення їх та інтерактивного спілкування з науковцями, експертами з широкого кола дослідницьких проблем.

Протягом звітнього періоду **Інститут психології імені Г.С. Костюка** використовував такі форми взаємодії з громадськістю. Представлення матеріалів на інтернет-ресурсах: офіційному сайті інституту, сайтах фахових та наукометричних видань Інституту; на сторінках соціальної мережі Facebook Кризового медико-психологічного центру, Ради молодих учених Інституту, лабораторій у FACEBOOK).

Надання психологічних консультацій працівниками Кризового медико-психологічного центру та працівниками «Телефону довіри» учасникам АТО та їх сім'ям, внутрішнім переселенцям. Проведення засідань клубу «Психологічний комфорт» для працівників освітніх закладів (на базі Київського міського будинку учителя). Видання інформаційних бюлетенів міжнародних професійних об'єднань, до яких долучені працівники Інституту (бюлетені розповсюджуються в понад 50 країнах) – ENOP Newsletter (European Network of Organizational and Work Psychologists) / Ed. L.M. Karamushka. – 2017. – № 71. – March. – 32 р. (Інформаційний бюлетень Європейської мережі організаційних психологів та психологів праці); ENOP Newsletter (European Network of Organizational and Work Psychologists) / Ed. L.M. Karamushka. – 2017. – № 72. – September. – 32 р. (Інформаційний бюлетень Європейської мережі організаційних психологів та психологів праці); Newsletter Division I «Work and Organizational Psychology». – 2017. – May. – № 1 / Editor O. Kredentser., Karamushka L. – 41 р. (Інформаційний бюлетень Дивізіону 1. «Психологія праці та організаційна психологія» Міжнародної Асоціації прикладної психології). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://iaapsy.org/Portals/1/Divisions/Division1/Documents/Newsletter_Division1%231_2017.pdf?ver=2017-06-04-140743-973.

Співробітники і наукові кореспонденти **Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих** як організатори, члени або партнери беруть участь у заходах, організованих такими громадськими організаціями: Німецька асоціація народних університетів – DVV International (О.В. Аніщенко, О.С. Волярська, Л.Б. Лук'янова); ГС «Українська асоціація освіти дорослих» (Л.Б. Лук'янов, С.М. Прийма), ГО «Українська асоціація міст, що навчаються» (О.В. Аніщенко, О.С. Волярська, С.М. Прийма).

Реалізовано Міжнародний україно-німецький освітньо-соціальний проект «Марафон змін» спільно з німецькою громадською організацією «Deutsche Jugend in Europa» у рамках програми українсько-німецьких молодіжних обмінів «Meet up!» (11–19 вересня 2017 р., м. Ірпінь). Проект був спрямований на налагодження взаємозв'язків між українською і німецькою молоддю віком від 18 до 35 років, розвиток міжкультурної компетентності, критичного мислення й толерантності, руйнування стереотипів сприймання представників різних національностей. Загальна кількість учасників – 20 молодих людей, 2 координатори, 1 перекладач.

Співпраця з Незалежним аналітичним центром «Український інститут майбутнього». Участь у дискусії «Освіта для турбулентного світу: як жити, навчати і навчатися на вістрі змін». Учасниками обговорень стали вчителі, батьки, представники адміністрацій шкіл, викладачі вищих навчальних

закладів, представники громадських організацій України. Розглядалися проблемні питання системи освіти в Україні, акцентувалася увага на стрімкому прискоренні темпів розвитку людського суспільства, що вимагає змін освітньої парадигми і пошуку нових інструментів її реалізації. Під час обговорень спікери звертались до світового досвіду функціонування інноваційних моделей освіти (фінської, сінгапурської, німецької), окреслили ймовірні перспективи розвитку школи в майбутньому. У виступах і запитаннях учасників визначено потребу формування єдиної стратегії розвитку освіти в Україні, налагодження соціального партнерства між освітніми інститутами та інститутами ринку праці, удосконалення інструментів фахового зростання і особистісного розвитку педагога. Л.М. Дяченко у рамках співпраці з Незалежним аналітичним центром «Український інститут майбутнього» стала рецензентом М.В. Скиби аналітичної доповіді «Освіта для турбулентного світу: як жити, навчати і навчатися на вістрі змін».

Співробітники Інституту є членами правління громадської організації «Сімейна унія» (м. Мукачево), за ініціативи якої Л.М. Дяченко і М.М. Марусинець провели семінар-практикум з розвитку психологічної грамотності батьків-вихователів дитячих будинків сімейного типу (м. Мукачево) і тренінг з розвитку комунікативної взаємодії для волонтерів громадської організації «Veritas» (м. Ужгород).

Науковці інституту також брали участь у низці проектів. Освітній проект для педагогічних працівників загальноосвітніх шкіл та дошкільних навчальних закладів «Всеукраїнська літня школа «Освітні ініціативи – 2016»» (6–9 червня 2017 р., м. Скадовськ) реалізовано за підтримки Херсонської обласної ради, Національної академії педагогічних наук України, Комунального вищого навчального закладу «Херсонська академія неперервної освіти». У навчальному закладі «НВК «Академічна гімназія» (м. Скадовськ) Л.М. Дяченко провела дві інтерактивні лекції на тему «Психологічні особливості роботи з обдарованими і неуспішними дітьми» та тренінг з розвитку комунікативної взаємодії.

У період з 23 жовтня по 25 листопада 2017 р. до проекту МОН України «Реформа системи підготовки і професійного розвитку педагогів в Україні: розроблення професійного стандарту педагогів» у якості експертів долучилися Л.М. Дяченко і К.В. Котун, які підготували доповіді та рукописи «Модель професійної підготовки та професійного розвитку вчителів загальноосвітніх шкіл у зарубіжних країнах».

Співробітниками підготовлено й розміщено інформаційне повідомлення «Гражданское образование в Украине» для Ресурсного центру з розвитку політичної освіти в Німеччині «Bundeszentrale für politische Bildung» (режим доступу: <http://www.bpb.de/veranstaltungen/netzwerke/nece/68438/citizenshipeducation-in-europe>).

Проведено лекцію-дискусію на тему «Деліберативна освіта: можливості реалізації в школі» для педагогічного колективу Спеціальної школи-інтернату І–ІІ ступенів № 11 м. Києва. Під час дискусії визначено можливості використання американського досвіду деліберативної освіти і організації

дорадчих нарад в умовах сучасної української школи, окреслили можливі перешкоди на цьому шляху та способи їх подолання.

Прес-релізи про заходи Інституту, а також про участь у міжнародних та всеукраїнських науково-практичних масових заходах систематично розміщено на сайтах Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, сторінці Кафедри ЮНЕСКО НАПН України «Неперервна професійна освіта ХХІ століття», Національної академії педагогічних наук України, у соціальній мережі Facebook. Діють такі WEB-сторінки: ІПООД НАПН України (www.ipood.com.ua). наукових періодичних видань, засновником та співзасновником якого є Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, а саме: «Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи» (<http://ipood.com.ua/adult-education-theory-experience-perspectives/>), «Порівняльна професійна педагогіка» (<http://khnu.km.ua/angl/j/default.htm> та <https://www.degruyter.com/view/j/rpp>), «Естетика і етика педагогічної дії» (<http://ipood.com.ua/aesthetics-and-ethics-of-pedagogical-action/>), «Імідж сучасного педагога» (<http://isp.poippo.pl.ua/>), відділу психології праці («Духовність педагогіки» <http://vk.com/public64492633>), відділу андрагогіки (www.andragogika.com.ua), відділу змісту та технологій навчання дорослих (www.ipoodziopo2015.com.ua), відділу зарубіжних систем педагогічної освіти і освіти дорослих (<https://www.facebook.com/groups/574513086089520/?fref=ts>).

У соціальній мережі «Facebook» доступна офіційна сторінка Інституту педагогічної освіти та освіти дорослих НАПН України (<https://www.facebook.com/ipood.napn>).

Впродовж року наукові підрозділи **Інституту спеціальної педагогіки** активно співпрацювали з громадськими організаціями осіб з інвалідністю, батьків дітей з особливими освітніми потребами. Співпраця з громадськими організаціями відбувалася у напрямі організації та проведення спільних науково-практичних досліджень та масових заходів. Також науковці інституту є співорганізаторами та активними діячами кількох громадських організацій, як то: ГО «Сонячна Сова» (Н.М. Компанець), ГО «Бачити серцем» (К.С. Довгопола), ГО «Даун Синдром» (лабораторія олігофренопедагогіки).

Наукова та широка громадськість уже досить тривалий час має можливість вільного доступу до доробку **Інституту соціальної та політичної психології** та актуальної інформації на офіційному сайті Інституту (<http://ispp.org.ua/>). Окремі веб-ресурси також мають усі лабораторії Інституту.

В україномовному секторі всесвітньо популярного сервісу «Вікіпедія – вільна енциклопедія» (<https://uk.wikipedia.org/>) є статті-сторінки, присвячені: Інституту (також і рос. мовою); лабораторії психології малих груп та міжгрупових відносин; персонально: керівникові установи М.М. Слюсаревському, завідувачам лабораторій Т.М. Титаренко, В.О. Васютинському, П.П. Горностаю, головному науковому співробітнику В.О. Татенку. Дані постійно оновлюються та доповнюються посиланнями на наукові розробки та видання Інституту.

На сторінках найпопулярнішої соціальної мережі Facebook (<https://www.facebook.com/>) розміщено інформацію про Інститут соціальної та

політичної психології НАПН України, окремо є сторінки лабораторії соціальної психології особистості (<https://www.facebook.com/personlab/>), персональні сторінки співробітників Інституту та групи «Круг друзей». Науковці Інституту є активними членами професійних **громадських об'єднань**, серед яких: Асоціація політичних психологів України; Українська спілка психотерапевтів; Рада молодих учених НАПН України; Європейська асоціація транзакційного аналізу; ВГО «Арт-терапевтична асоціація»; Національна психологічна асоціація; Київська асоціація практикуючих психологів та психотерапевтів; Всеукраїнська асоціація викладачів суспільних дисциплін і громадянської освіти; ГО «Освіта для демократії»; Психологічна Кризова Служба; ВГО «Українська асоціація транзакційного аналізу»; «Українська асоціація медіапсихологів і медіапедагогів України; Громадська рада при Національній раді України з питань телебачення і радіомовлення; Асоціація соціологів України; Українська асоціація фахівців з подолання наслідків психотравмуючих подій; Українська асоціація викладачів і дослідників європейської інтеграції; Українська асоціація когнітивно-поведінкової терапії; European Society for Traumatic Stress Studies.

Протягом звітної періоду також здійснювалася співпраця з багатьма іншими громадськими об'єднаннями, серед яких: ГО «Українська асоціація фахівців з подолання наслідків психотравмуючих подій»; Міжнародний благодійний фонд «Support Stabilization Services»; Східно-Європейський Гештальт Інститут; ГО «Бандерівський схрон»; Всеукраїнське міжконфесійне релігійне християнсько-військове братство; ГО «КримSOS»; ГО Development Foundation – «Фонд розвитку»; ГО «Соціальний Фонд»; Київська міська організація Товариства Червоного Хреста України; Черкаська міська дитяча громадська організація «Експериментальний творчий центр»; БФ «Наснага»; МБФ «Надійний тил»; ВБФ «За право на життя»; Німецько-українсько-білоруське товариство «Європа без кордонів» та ін.

Основними напрямками громадської діяльності співробітників Інституту, в т. ч. у складі зазначених об'єднань, стало надання психологічної допомоги, індивідуальних консультацій, ознайомлення відповідних фахівців-психологів з інноваційними підходами в наданні психологічної допомоги, розроблення та проведення фокус-групових досліджень, опитування громадської думки.

Загалом змістом спільних проектів стало: проведення консультацій, майстер-класів, арт-терапевтичних занять для вимушених переселенців із зони АТО, а також демобілізованих та військовослужбовців; надання допомоги та консультацій волонтерам, що зазнали емоційного вигорання та потребують психологічної підтримки; супровід та підготовка військових під час навчання та служби; організація та супровід інтервізійних та супервізійних груп для колег.

Інститут інформаційних технологій і засобів навчання підтримує і поділяючи принципи відкритого наукового й освітнього простору, ефективно використовує для популяризації та впровадження наукового доробку можливості Інтернет-ресурси та хмарні сервіси.

Зв'язок із громадськістю здійснюється з використанням сервісів електронних соціальних мереж. Зокрема, співробітниками відділів Інституту

адмініструються тематичні групи та сторінки в Facebook, як от сторінка «Рада молодих вчених ІТЗН НАПН України» з метою поширення відомостей, актуальних для молодих науковців, популяризації науки серед молоді, повідомлення про наукові масові заходи і події Інституту тощо. Інститут представлено у соціальних мережах: Група ІТЗН у Facebook, Профіль ІТЗН у Google+, Сторінка ІТЗН у LinkedIn, а також групи та профілі окремих відділів Інституту.

Представники **Інституту професійно-технічної освіти** протягом року брали активну участь в організації та проведенні заходів, присвячених проблемам об'єднання зусиль влади і громади з метою реформування вітчизняної системи професійної (професійно-технічної) освіти.

Серед найбільш знакових варто відзначити: виїзне засідання Комітету Верховної Ради з питань науки і освіти (24 листопада 2017 р., м. Луцьк) та виїзне засідання Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти в Донецькій області (24–25 жовтня, м. Краматорськ), у яких активну участь брали науковці інституту, що висвітлено у низці публікацій, як от: Солоненко М. «Освітня реформа потребує належного фінансування» («Голос України». – 2017. – 1 грудня. – № 225 (6730). – С. 9), «Співпраця влади і громади: виїзне засідання Комітету Верховної Ради з питань науки і освіти» (Педагогічна газета. – 2017. – № 6 (626). – листопад-грудень. – С. 3), «Про роботу органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування Волинської області щодо дотримання законодавства України про освіту для забезпечення функціонування та якості дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої освіти» ([Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kno.rada.gov.ua/documents/zasid/75105.html>), Режим доступу: <https://ivet-ua.science/home/news/768-vyizne-zasidannia-komitetu-z-pytan-nauky-i-osvity-verkhovnoi-rady-ukrainy-v-donetskii-oblasti/>, Режим доступу: <http://dn.gov.ua/vyuzne-zasidannya-komitetu-verhovnoyi-rady-ukrayiny-z-pytan-nauky-ta-osvity/>

22 грудня звітного року в Інституті професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України відбулася форсайтна сесія «VET Road 2020». Це – сучасна форма інтерактивної взаємодії наукових співробітників Інституту професійної (професійно-технічної) освіти з представниками профільних міністерств, громадських організацій, наукових, науково-педагогічних працівників, керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, навчально(науково)-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти, коледжів, технікумів і роботодавців. У процесі проведення заходу обговорювалися три групи проблем: вдосконалення змісту професійної освіти та забезпечення її якості, модернізації мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти, покращення фінансово-економічного забезпечення. За результатами проведення заходу підготовлено рекомендації для Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України. Інформацію про захід розміщено на офіційному сайті Інституту професійно-технічної освіти НАПН України: Перша форсайтна сесія в Інституті професійно-технічної освіти. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://ivet-ua.science/home/news/824-persha-forsaitna-sesiia-v-instytuti-profesiino-tekhnichnoi-osvity> .

20 жовтня 2017 р. на телебаченні Луганщини у рубриці «Тема дня: Розвиток професійної освіти» у процесі зустрічі з директором НМЦ ПТО в Луганській області В.І. Артюшенком: презентація ідеї відкриття під науковим керівництвом Інституту професійно-технічної освіти експерименту всеукраїнського рівня «Організація дистанційного професійного навчання учнівської молоді та дорослих, які проживають на тимчасово окупованій території та лінії зіткнення» на базі Золотівського професійного ліцею Луганської області. – Режим доступу: <http://lot.lg.ua/author-program/tema-dnya-artyushenko-20-10-17/>

15 листопада 2017 р. відбулася регіональна рада професійної освіти (стейкхолдерів) при Запорізькій обласній державній адміністрації, на якій розглядалися питання про стан організації діяльності закладів професійно-технічної освіти в сучасних умовах, виконання регіонального замовлення у 2017 році, проект регіонального замовлення на 2017 р., у якій взяли участь представники Інституту професійно-технічної освіти. Повідомлення про це розміщено в мережі Інтернет. – Режим доступу: <http://www.rada.zp.ua/content/oblasna-rada-gotova-do-vyvazhenyh-rishen-shchodo-podalshoyi-doli-profesiyno-tehnichnyh/>.

Інститут обдарованої дитини співпрацює з Всеукраїнською громадською організацією «Асоціація працівників дошкільної освіти», член координаційної ради, організація та участь у регіональних семінарах (виступи, обговорення, презентація досвіду інноваційної діяльності Дошкільної академії Інституту обдарованої дитини тощо).

Інститут є співорганізатором щорічного Міжнародного психолого-педагогічного фестивалю «Перспектива». Співробітники у рамках заходу проводять майстер-класи, презентації результатів діяльності.

Провідний науковий співробітник відділу діагностики обдарованості Н.І. Поліхун є учасником робочої групи зі створення тренінгів та семінарських занять програми стажування вчителів природничих дисциплін з різних регіонів України в лабораторії НЦ МАНУ.

Триває співпраця Інституту з Мистецьким Арсеналом. Під час роботи «Форуму нової освіти» в рамках Другого інтерактивного освітнього фестивалю «Арсенал ідей» Н.І. Поліхун виступила в якості хедлайнера тематичної секції «Як виховати новатора».

Продовжується активна співпраця та участь представників інституту в організації та роботі Всеукраїнського Інтернет конкурсу «УЧИТЕЛЬ РОКУ-2017» за версією науково-популярного природничого журналу «КОЛОСОК». Співробітники Інституту є членами оргкомітету та журі.

Співробітниця Л.І. Ткаченко взяла участь у «Міжнародному форумі з позашкільної освіти» (25.09.2017, НПУ ім. М.П. Драгоманова, м. Київ) в якості модератора Сесії 2. «Міжнародний досвід позашкільної освіти» (<https://youtu.be/ohbreDONJLA?t=4504>) та круглому столі «Актуальні питання позашкільної освіти в умовах децентралізації та реформування системи освіти»

у рамках Гранту Президента України «Розроблення сучасної концепції позашкільної освіти в умовах децентралізації» (5.12.2017, Національний інститут стратегічних досліджень, м. Київ).

Співробітники інституту щорічно проводять семінари-практикуми для керівників делегацій та наукових керівників учасників МАН, що приїждять з України під час роботи Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів МАН України.

Щорічно Інститут бере участь в освітянських виставках і представляє інформацію про діяльність у каталогах виставок, зокрема «Сучасні заклади освіти–2017» та «Інноватика в сучасній освіті–2017».

Відділ інноваційних технологій в освіті обдарованих забезпечує функціонування й популяризацію освітнього Інтернет-порталу «Острів знань» для ознайомлення та розширення використання ресурсів та матеріалів Порталу під час навчально-виховного процесу (кількість відвідувань порталу на добу близько 20 тисяч).

Співробітники відділу діагностики обдарованості беруть активну участь у роботі журі (голова В.П. Тименко) Всеукраїнського конкурсу професійної майстерності серед команд регіональних навчально-практичних центрів КНАУФ.

Івано-Франківським регіональним центром ІОД проведено такі заходи: навчальний спецкурс «Сімейне консультування в стилі коучінг» у співпраці з Школою «Master Coach Ukraine», спецкурс «Системний підхід в роботі з сім'єю. Основи успішного виховання і розвитку дітей в сім'ї». Чернігівським регіональним центром Інституту обдарованої дитини НАПН України проведено Фестиваль креативної освіти «Nathnennya Fest»; шість майстер-класів у школах міста (№ 3, 15, 33, 29, 30) та п'ять інтенсив-тренінгів «Освітні інновації» в сучасному коворкінгу «Світогляд».

Головним завданням **Університету менеджменту освіти** у зв'язках з громадськістю є вивчення попиту, презентації та задоволення потреб в освітніх послугах. Це динамічний процес, що передбачає реалізацію послуг, а також налагодження каналів маркетингової комунікації, використання засобів вивчення потреб, уподобань споживачів тощо. Ефективність маркетингу забезпечується умілим використанням усіх його складових.

Інститут активно співпрацює з органами виконавчої влади в місті Біла Церква, з Управлінням освіти і науки Білоцерківської міської ради.

У рамках співпраці **ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського** з громадськими організаціями відбулося засідання Всеукраїнської асоціації імені Василя Сухомлинського з підготовки до відзначення 100-річчя видатного педагога (12.06.2017).

Фахівці бібліотеки є членами Української бібліотечної асоціації, Українського біографічного товариства, Британської спілки з історії освіти, Всекитайської асоціації з вивчення спадщини В.О. Сухомлинського, міжнародної громадської організації «Міжнародна академія безпеки життєдіяльності».

Налагоджено співпрацю з Українським товариством Януша Корчака. Забезпечено інформаційний супровід Міжнародної науково-практичної конференції з педагогіки та дитячої психології організованої спільно з товариством.

Відповідно до плану спільної діяльності НАПН України та МОН України фахівці бібліотеки брали участь у роботі журі міського етапу Всеукраїнського конкурсу «Шкільна бібліотека – 2017».

Наукові співробітники беруть активну участь у роботі експертних комісій МОН України (Експертної ради з педагогічних наук, Науково-методичної комісії сектору вищої освіти Науково-методичної ради МОН), НАПН України (Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень із педагогічних і психологічних наук в Україні), Міністерства культури України (Міжвідомчої ради з питань розвитку бібліотечної справи України), НБУ ім. В. Вернадського (підкомітету «Бібліотечна діяльність» у складі технічного комітету (ТК) 144 «Інформація і документація»).

На базі ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського проходили практику студенти Київського університету імені Бориса Грінченка, Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка, Національного авіаційного університету, Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Фахівці бібліотеки забезпечили науково-методичний супровід та оцінювання якості набутих знань і практичних навичок студентів під час проходження виробничої практики.

Кілька сторінок у соціальні мережі Facebook, що їх ведуть наукові співробітники **Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи**, користуються значною популярністю: Психологічна служба системи освіти (<https://www.facebook.com/groups/psyua/>); Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи (<https://www.facebook.com/UNMCPSPSR/>); Центральна ПМПК (<https://www.facebook.com/AntoninaObukhivska/>) ; ГО «Всеукраїнська асоціація практикуючих психологів» (<https://www.facebook.com/pages/Всеукраїнська-асоціація-практикуючих-психологів>). Створено сторінку установи у Wikipedia – https://uk.wikipedia.org/wiki/Український_науково-методичний_центр_практичної_психології_і_соціальної_роботи_НАПН_України/.

ХІІ. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Законом України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» Національній академії педагогічних наук (далі – НАПН) України затверджено видатки загального фонду Державного бюджету на 2017 р. у сумі 163956,4 тис. грн, які профінансовано в повному обсязі.

Фінансування діяльності НАПН України у 2017 р. збільшилось порівняно 2016 р. на 65115,4 тис. грн або на 65,9 %, що пов'язано із збільшенням видатків НАПН України на оплату праці з нарахуванням, інших видатків, виділенням капітальних видатків у сумі 2912,1 тис. грн. Збільшення видатків на оплату праці дало змогу здійснювати виплату працівникам наукових установ доплат за наукові ступені та вчені звання у граничному розмірі та частково здійснити виплату матеріальної допомоги на оздоровлення.

Касові видатки загального фонду бюджету підвідомчих установ НАПН України за 2017 р. становили 163951,2 тис. грн. У загальному обсязі видатків НАПН України за загальним фондом, видатки на оплату праці з нарахуванням, стипендію та виплату довічної плати за звання дійсним членам (академікам) і членам кореспондентам складають 147600,7 тис. грн, або 90,0 %, комунальні видатки – 4579,8 тис. грн, або 2,8 %, інші видатки – 8859,5 тис. грн, або 5,4 %, капітальні видатки – 2911,2 тис. грн, або 1,8 %. Структуру видатків Державного бюджету за 2017 р. у розрізі підвідомчих установ НАПН України наведено у таблиці 26 (Додатки).

У 2017 р. за бюджетною програмою 6551020 «Наукова і організаційна діяльність Президії НАПН України» видатки загального фонду становили 18872,6 тис. грн. За рахунок коштів зазначеної бюджетної програми здійснювалася виплата довічної плати за звання дійсним членам (академікам) та членам-кореспондентам (6676,4 тис. грн), утримувався апарат Президії НАПН України.

За бюджетною програмою 6551030 «Фундаментальні дослідження, прикладні наукові і науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням у сфері педагогічних наук, підготовка наукових кадрів, фінансова підтримка розвитку наукової інфраструктури та об'єктів, що становлять національне надбання» у 2017 р. профінансовано видатки у сумі 123300,3 тис. грн, проведені касові видатки у сумі 123299,4 тис. грн, із них:

на проведення фундаментальних досліджень – 78186 тис. грн;

на проведення прикладних досліджень – 35864,4 тис. грн;

на підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. № 511 «Про державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у 2017 році» – 7114,6 тис. грн;

на збереження наукового об'єкту, що становить національне надбання – «Документи педагогіко-психологічного та історико-культурного напрямку

19–20 століття (1850–1917 рр.)» Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського – 60 тис. грн;

випуск наукової, виробничо-практичної, навчальної та довідкової продукції – 2074,4 тис. грн. Кошти у сумі 0,9 тис. грн вилучено до бюджету.

За бюджетною програмою 6551060 «Підвищення кваліфікації керівних кадрів і спеціалістів у сфері освіти закладами післядипломної освіти III–IV рівнів акредитації» видатки загального фонду становили 21783,5 тис. грн, із них: на підвищення кваліфікації – 21281,8 тис. грн; на підготовку науково-педагогічних кадрів – 501,7 тис. грн.

Середньорічна кількість штатних посад працівників установ НАПН України за рахунок коштів загального фонду бюджету у звітному році становила 1396,25 одиниці. Середньомісячна заробітна плата працівників НАПН України за загальним фондом у 2017 р. склала 6085,3 грн. Зростання середньомісячної заробітної плати у 2017 р. становило 54,0 % до 2016 р., що пов'язано з підвищенням посадових окладів на 36,3 %, мінімальної заробітної плати у 2,16 раза та виплатою працівникам наукових установ доплат за наукові ступені та вчені звання у граничному розмірі та інших виплат.

У 2017 р. до НАПН України з усіх джерел фінансування надійшло 186241,6 тис. грн. Питома вага фінансування за рахунок загального фонду бюджету у коштах, які отримали установи НАПН України з усіх джерел надходжень, становить 88 %.

Понад асигнування, що були виділені із загального фонду Державного бюджету, підвідомчі установи НАПН України отримали в 2017 р. за спеціальним фондом бюджету 22285,2 тис. грн, що на 6703,1 тис. грн (43,0 %) більше від надходжень 2016 р.

Спеціальний фонд бюджету НАПН України в 2017 р. формувався за рахунок наступних джерел фінансування, наведених у таблиці 27 (Додатки):

– плата за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю (підготовка наукових та науково-педагогічних кадрів, фахівців, підвищення кваліфікації, проведення конференцій та ін.). За цим видом надходжень до підвідомчих установ надійшло 13854,9 тис. грн (62,2 %) від загального обсягу надходжень спеціального фонду бюджету;

– надходження бюджетних установ від додаткової (господарської) діяльності 3258,5 тис. грн (14,6 %);

– плата за оренду майна бюджетних установ – 2499 тис. грн (11,2 %);

– надходження установ від реалізації в установленому порядку майна (крім нерухомого майна) – 201,0 тис. грн (0,9 %), із них оприбуткування активів, раніше не врахованих у балансі – 191,5 тис. грн, оприбуткування металобрухту – 12,7 тис. грн;

– інші джерела власних надходжень бюджетних установ – 2471,8 тис. грн (11,1 %), із них благодійні внески, гранти та дарунки – 2392,0 тис. грн (кошти на реалізацію грантових угод – 2193,4 тис. грн, безоплатно отримані, як дарунки, матеріальні цінності – 195,4 тис. грн, грошові кошти – 3,2 тис. грн; кошти, що отримують бюджетні установи від підприємств, організацій,

фізичних осіб та від інших бюджетних установ для виконання цільових заходів (стипендія Кабінету Міністрів України молодим вченим) – 79,8 тис. грн.

Із коштів на реалізацію грантових угод у 2017 р. підвідомчі установи НАПН України отримали за проектами:

Проект ЄС за програмою Еразмус+ (Розвиток потенціалу вищої освіти) «Структуризація співпраці щодо аспірантських досліджень, навчання універсальних навичок та академічного письма на регіональному рівні України»:

Інститут соціальної та політичної психології НАПН України (грантова угода від 17 березня 2017 р. № 2016-3092/001-00) – 278,0 тис. грн;

Інститут вищої освіти НАПН України (грантова угода від 24 вересня 2014 р. № 2013-4580/001-001) – 168,1 тис. грн.

Проект програми Темпус ЄС «Освіта для лідерства, інтелігентності та розвитку таланту ELITE» Інститут вищої освіти НАПН України (грантова угода від 24 вересня 2014 р. № 2013-4580/001-001) – 1516,3 тис. грн.

Проект Еразмус+ «Удосконалення практико-орієнтовної підготовки викладачів професійної освіти і навчання (ITE-VET)» Інститут професійно-технічної освіти (грантова угода від 2 грудня 2016 р. № 2016-2971/001-001) – 194,7 тис. грн (кошти будуть використані у 2018 р.).

Курсова різниця відповідно до грантової угоди проекту ЄС Жан Моне під егідою програми Еразмус+ «Україна – ЄС: транскультурні порівняння в освітніх дослідженнях» Інститут педагогіки – 36,3 тис. грн (кошти на реалізацію цього проекту надійшли Інституту у 2016 р. – 371,1 тис. грн, використано у 2017 р. – 270,1 тис. грн).

Касові видатки спеціального фонду бюджету підвідомчих установ НАПН України за 2017 р. становили 20927,9 тис. грн. У загальному обсязі касових видатків за спеціальним фондом, видатки на виплату заробітної плати і нарахування на неї склали 12842,5 тис. грн, або 61,4 %, на оплату комунальних послуг – 1517,1 тис. грн (7,3 %), на господарчі видатки з утримання установ – 4067,5 тис. грн (19,4 %), на придбання обладнання – 352,9 тис. грн (1,7 %), на реалізацію грантових угод – 1868,4 тис. грн (8,9 %), на виплату стипендії Кабінету Міністрів України молодим вченим – 79,8 тис. грн (0,4 %); безкоштовно отримано матеріальні цінності (195,4 тис. грн) та грошові кошти (4,3 тис. грн), або 0,9 %.

Джерела формування надходжень і використання спеціального фонду у розрізі установ та організацій НАПН України за 2017 р. подано в таблиці 27 (Додатки).

ХІІІ. СПИСОК ОСНОВНИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ХІІІ.1. ВІДДІЛЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ

Монографії

1. Адаптивне навчання студентів професії вчителя: теорія і практика / [В. І. Бондар, І. М. Шапошнікова, Т. Л. Опалюкта ін.]; за заг. ред. Бондаря В. І. – Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2017. – 275 с. – 12,5.
2. Бондар В. І. Проблеми становлення і розвитку методології наукового пізнання в педагогіці / В. І. Бондар. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2017. – 161 с. – 7,3.
3. Будак В. Д. Проблема професійної успішності в підготовці майбутніх фахівців / В. Д. Будак // Проектування і розвиток професійно успішної особистості в умовах освітньо-виховного середовища університету : монографія / за заг. ред. В. Д. Будака. – Миколаїв, 2017. – С. 9–38. – 1,3.
4. Кремень В. Г. Вступ / В. Г. Кремень // Критичне мислення: освіта, творчість, цінності : монографія / за заг. ред. В. Г. Кременя ; [В. Г. Кремень, В. В. Ільїн, А. В. Сакур та ін.]. – Київ, 2017. – С. 6–18. – 0,5.
5. Побірченко Н. С. Проблеми соціального виховання в педагогічній теорії і практиці України (20-ті – середина 30-тих років ХХ століття) / Н. С. Побірченко // Проблеми соціального виховання в діяльності громадських культурно-просвітницьких організацій в Україні (друга половина ХІХ – початок 30-х років ХХ ст.) : колект. монографія. – Умань, 2017. – 1,8.
6. Проектування і розвиток професійно успішної особистості в умовах освітньо-виховного середовища університету : монографія / за заг. ред. В. Д. Будака. – Миколаїв : Іліон, 2017. – 458 с. – 20,8.
7. Психолого-педагогічний супровід формування особистості дошкільника : колект. монографія / Т. Кочубей, В. Кузь, Л. Іщенко [та ін.]; за заг. ред. В. Кузя. – Умань : Візаві, 2017. – 212 с. – 9,6.

Підручники

1. Балух В. Культура ранньомодерної Європи : підруч. для студентів вищ. навч. закл. / Василь Балух, Віктор Коцур. – Х. : Фоліо, 2017. – 495 с. – 22,5.
2. Нариси з історії розвитку диференційованого підходу до організації навчання в українській школі : (кінець 30-х – 80-ті рр. ХХ ст.) : посібник / [кол. авт.: Сухомлинська Ольга Василівна, Дічек Наталія Петрівна, Березівська Лариса Дмитрівна, Гупан Нестор Миколайович, Пироженко Лідія Володимирівна, Антоненць Наталія Борисівна, Бондар Людмила Семенівна, Шевченко Світлана Миколаївна, Міхно Олександр Петрович, Куліш Тетяна Іванівна, Заліток Людмила Михайлівна] ; за заг. ред. Н. П. Дічек. – К. : Пед. думка, 2017. – 768 с. – 34,9.
3. Budak V. D. Free Vibrations of Anisotropic Heterogeneous Shells Structures : Tutorial / V. D. Budak, A. Ya. Grigorenko. – Mykolaiv : Ilion, 2017. – 248 p. – 11,3.

Навчальні посібники, методичні рекомендації

1. Вступ до освітології : навч. посіб. / [упоряд.: В. О. Огнев'юк, С. О. Сисоєва]. – К. : Едельвейс, 2017. – 382 с. – 17,3.
2. Збірник видань для державної атестації бакалаврів з галузі знань 01 Освіта напряму 014 Середня освіта. Трудове навчання та технології / [Т. П. Сорока, Г. М. Мамус, Г. В. Терещук та ін.]. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2017. – 260 с. – 11,8.
3. Лозова В. І. Педагогічна майстерність класного керівника в організації виховної роботи : навч.-метод. посіб. / Лозова В. І., Твердохліб Т. С. – Х. : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2017. – 156 с. – 7,0.
4. Побірченко Н. С. Історія українських громад в персоналіях (II половина XIX – початок XX століття) : посібник / Н. С. Побірченко. – Умань : [Вид-во Уман. держ. пед. ун-ту ім. Павла Тичини], 2017. – 224 с. – 10,0.
5. Терещук Г. В. Художнє проектування та технологія виготовлення костюма / [Г. М. Мамус, Г. В. Терещук, С. П. Павх]. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2017. – 90 с. – 4,0.

Зошити

1. Навчаємося разом : [зошит на друкованій основі] : 1 клас. Ч. 8 / І. В. Гавриш, В. І. Євдокимов. – Х. : Інтелект України, 2017. – 56 с. – 2,5.
2. Навчаємося разом : [зошит на друкованій основі] : 1 клас. Ч. 9 / І. В. Гавриш, В. І. Євдокимов, М. В. Ломберг. – Х. : Інтелект України, 2017. – 32 с. – 1,45.
3. Навчаємося разом : [зошит на друкованій основі] : 2 клас. Ч. 7 / І. В. Гавриш, В. І. Євдокимов, М. В. Ломберг. – Х. : Інтелект України, 2017. – 32 с. – 1,45.
4. Навчаємося разом : [зошит на друкованій основі] : 2 клас. Ч. 9 / І. В. Гавриш, В. І. Євдокимов, М. В. Ломберг. – Х. : Інтелект України, 2017. – 32 с. – 1,45.
5. Навчаємося разом : [зошит на друкованій основі] : 4 клас. Ч. 7 / І. В. Гавриш, В. І. Євдокимов, М. В. Ломберг. – Х. : Інтелект України, 2017. – 24 с. – 1,0.

Збірники наукових праць

1. Гібридна війна на Сході України в міждисциплінарному вимірі: витоки, реалії, перспективи реінтеграції : [зб. наук. пр.] / за заг. ред. ред. В. С. Курило, С. В. Савченко, О. Л. Караман. – Старобільськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2017. – 432 с. – 19,6.
2. Кузь В. Г. Василь Сухомлинський – реалізація ідей у сучасній освіті : [зб. наук. пр.] / Володимир Кузь, Олена Поліщук ; Уман. держ. пед. ун-т ім. П. Тичини, Н.-д. лаб. «Василь Сухомлинський і школа ХХІ століття». – Умань : Жовтий, 2017. – 78 с. – 3,5.

3. Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики (до 25-річчя НАПН України) : [зб. наук. пр.] / НАПН України. – К. : Вид. дім «Сам», 2017. – 400 с. – 4,0.

Навчальні програми і концепції

1. Балух В. О. Робоча програма (за кредитно-модульною системою навчання) з курсу «Панорама сучасного релігійного життя» для спеціальності «Релігієзнавство» [Електронний ресурс] / В. О. Балух ; Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, Каф. релігієзнавства та теології. – Чернівці, 2017. – Режим доступу: <http://www.religstud.chnu.edu.ua/res//religstud/Panorama1.pdf>. – Назва з екрана.

2. Балух В. О. Робоча програма навчальної дисципліни «Культура Нового часу» спеціальність «Культурологія» [Електронний ресурс] / В. О. Балух ; Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, Каф. релігієзнавства та теології. – Чернівці, 2017. – Режим доступу: http://www.religstud.chnu.edu.ua/res//religstud/Novy_chas1.pdf. – Назва з екрана.

3. Будак В. Д. Національно-патріотичне виховання в закладах освіти : робоча програма навчальної дисципліни «Національно-патріотичне виховання в закладах освіти» для студентів освіт. рівня спец. 014.02 «Середня освіта. Мова і література (Англійська мова і література. Німецька мова і література)» / авт.-упоряд.: Будак В. Д., Михальченко Н. В. – Миколаїв : МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2017. – 22 с. – 1,0.

Стратегії

1. Стратегія розвитку Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського на 2017–2026 роки / Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; за заг. ред. Л. Д. Березовської ; [авт.: Березівська Л. Д., Зозуля С. М., Страйгородська Л. І.]. – К., 2017. – 29 с. – 1,3.

Статті у міжнародних виданнях

1. Березівська Л. Реформи і контрреформи шкільної освіти як чинники її розвитку в Україні (1899–1991) / Лариса Березівська // Edukacja dla przyszłości w świetle wyzwań XXI wieku = Освіта для майбутнього у світлі викликів XXI століття / red. naukowa Ryszard Gerlach. – Bydgoszcz, 2017. – С. 170–180. – 0,5.

2. Березівська Л. Д. Розвиток вітчизняних загальноосвітніх навчальних закладів в імперську добу: на прикладі Подільської губернії (кінець XIX – початок XX ст.) / Березівська Л. Д., Олійник В. В. // Virtus : Scientific Journal. – Montreal, 2017. – Is. 16. – Р. 43–48. – Бібліогр.: 21 назва. – 0,5.

3. Кремень В. Г. Освіта у викликах сучасності: проблеми і перспективи / В. Г. Кремень // Edukacja dla przyszłości w świetle wyzwań XXI wieku = Освіта для майбутнього у світлі викликів XXI століття : матеріали VII пол.-укр., укр.-пол. наук. форуму / red. naukowa Ryszard Gerlach. – Bydgoszcz, 2017. – С. 17–29. – 0,5.

4. Кузнецов Ю. Б. Влияние психоанализа на возникновение новых форм философского и исторического дискурса / Ю. Б. Кузнецов // Методология

исследования политического дискурса: актуальные проблемы содержательного анализа общественно-политических текстов : сб. науч. тр. Белорус. гос. ун-та / Белорус. гос. ун-т. – Минск, 2017. – С. 32–40. – 0,4.

5. Boyko A. Pedagogically Expedient Subject-Subject Relationship of Teachers and Pupils in the Context of Modern School Reform / A. Boyko // Magyar Tudomány Journal. – 2017. – № 7. – S. 37–42. – 0,3.

6. Kravets V. P. The problems of sexual socialization in the works of A. Makarenko / V. P. Kravets // Inovatívny výskum v oblasti vzdelávania a sociálnej práce (10–11 marca 2017, Sládkovičovo Slovenská republika) : zborník príspevkov medzinárodnej vedeckej konferencie ; šéfredaktor Stanislav Mráz. – Sládkovičovo, 2017. – S. 23–26. – 0,3.

7. Kremień W. Myśleć – oznacza działać / Wasil Kremień // Професійна і неперервна освіта : пол.-укр. щорічник / Акад. спец. педагогіки ім. Марії Гжегожевської у Варшаві, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. – Варшава, 2017. – № 2. – С. 29–46. – 0,8.

8. Pobirchenko N. Autorska szkoła ukraińskiego akademika Aleksandra Zacharenko [Zasób elektroniczny] / Nataliia Pobirchenko // Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio J: Paedagogia-Psychologia. – 2016. – Vol. 29, №2. – S. 121–132. – Tryb dostępu: <http://dlibra.umcs.lublin.pl/dlibra/publication?id=30701&tab=3>. – 0,5.

9. Sysoieva S. Teacher educators: from “the hidden profession” to revealed profession / Svitlana Sysoieva, Iryna Sokolova // The Modern Higher Education Review. – 2017. – № 2. – С. 36–46 – 0,5.

10. Trotsko H. Modernization of education practices in pedagogical universities / Hanna Trotsko // The Modern Higher Education Review. – 2017. – № 2. – С. 58–64. – 0,4.

Авторські свідоцтва

1. А. с. № 75003. Теорія і практика вищої освіти : навч. посіб. / С. О. Сисоєва, І. В. Соколова (Україна). – Заявка від 28.09.2017 № 75649 ; зареєстровано в Міністерстві економічного розвитку і торгівлі України 27.11.2017.

2. А. с. № 74955. Розвиток дослідницької компетентності викладачів вищої школи : навч. посіб. / С. О. Сисоєва, Л. В. Козак (Україна). – Заявка від 26.09.2017 № 75696 ; зареєстровано в Міністерстві економічного розвитку і торгівлі України 24.11.2017.

Тези і матеріали науково-практичних конференцій

1. Березівська Л. Д. Постаті діячів освіти Української революції на шпальтах журналу «Вільна українська школа» (1917–1920) / Березівська Лариса Дмитрівна // Бібліотека. Наука. Комунікація. Стратегічні завдання розвитку наукових бібліотек : матеріали Міжнар. наук. конф. (Київ, 3–5 жовт. 2017 р.) / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2017. – С. 393–395. – 0,3.

2. Бутенко В. Г. До проблеми формування емоційної компетентності особистості в системі освіти // В. Г. Бутейко // Актуальні питання теорії та

практики психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців : V Всеукр. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 30–31 берез. 2017 р.) / Хмельниц. нац. ун-т. – Хмельницький, 2017. – С. 67–69. – 0,2.

3. Бутенко В. Г. До проблеми формування емоційної компетентності особистості в системі освіти / В. Г. Бутенко // Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців : V Всеукр. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 30–31 берез. 2017 р.) / Хмельниц. нац. ун-т. – Хмельницький, 2017. – С. 67. – 0,02.

4. Курило В. С. Основні етапи історії Луганщини / В. С. Курило // Луганщина : краєзнавчі розвідки : матеріали Регіон. наук.-практ. конф., 20 квіт. 2017 р., Старобільськ, Україна / ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка» [та ін.]. – Старобільськ, 2017. – С. 5–11. – 0,3.

5. Рафальський О. Політична освіта в сучасному європросторі освіти / О. Рафальський // Світанок Європи: перспективи цивілізаційного розвитку, консенсусні практики (21–23 червня 2017 р.) : матеріали III Балтійсько-Чорноморський форуму / Міжнар. центр Балтійсько-Чорноморських дослідж. і консенсусних практик. – К., 2017. – С. 277–279. – 0,1.

6. Сидоренко О. Л. Зовнішнє незалежне оцінювання як складова національної системи освіти та ефективний чинник її вдосконалення / О. Л. Сидоренко // Взаимодействие образовательных учреждений со стейкхолдерами: веление времени : материалы XV междунар. науч.-практ. конф., Харьков, 16 февр. 2017 г. / Харьк. гуманитар. ун-т «Народная украинская академия». – Х., 2017. – С. 226–227. – 0,05.

7. Сухомлинська О. В. Філософія дитинства: як ми розуміємо її сьогодні / О. В. Сухомлинська // Філософія дитинства Януша Корчака. Фундаментальні потреби дитини у сучасному суспільстві : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. з педагогіки та дитячої психології, 7–8 квітня 2017 р., м. Київ / [упоряд.: Б. Біндер та ін.]. – К., 2017. – С. 22–29. – 0,3.

8. Хайруліна В. М. Духовність у спадщині І. А. Зязюна / В. М. Хайруліна // Наукова школа академіка І. Зязюна у працях його соратників та учнів : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. 16–17 трав. 2017 р. / Нац. техн. ун-т «Харківський політехнічний інститут». – Х., 2017. – С. 202–208. – 0,3.

ХІІІ.2. Відділення психології, вікової фізіології та дефектології

Монографії

1. Гнатенко П.І. Психологія людської агресивності / П.І. Гнатенко. – К.: Наукова думка, 2017. – 10,0.

2. Діяльнісна самореалізація особистості в освітньому просторі: монографія / [Колектив авторів] С.Д. Максименко. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2017. – 14,0.

3. Карамушка Л.М. Психологічні особливості ставлення студентської молоді до грошей : монографія / Л.М. Карамушка, О.Г. Ходакевич. – К.: КНЕУ, 2017. – 15,2.

4. Кобильченко В.В. Теоретичні основи психолого-педагогічного супроводу молодших школярів з порушеннями зору: монографія / В.В. Кобильченко, Інститут спеціальної педагогіки НАПН України. – Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2017. – 9,0.
5. Максименко С.Д. Генетична психологія учіння людини: монографія / С.Д. Максименко. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2017. – 205 с. – 12,0.
6. Методологічні закономірності формування автентичності фахівців соціономічних професій: монографія [Електронний ресурс] / В.Л. Зливков, С.О. Лукомська, С.О. Копилов [та ін.]; за ред. В.Л. Зливкова. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2017. – 16,0.
7. Носенко Е.Л., Чернова Л.В. Особистісні чинники адаптивного та неадаптивного перфекціонізму / Е.Л. Носенко, Л.В. Чернова. – Д.: ФОП Сова Д.І., 2017. – 3,5.
8. Особливості стосунків «психотерапевт-клієнт» у сучасному соціокультурному середовищі: монографія / З.Г. Кісарчук, Я.М. Омельченко, Г.П. Лазос [та ін.]; за ред. З.Г. Кісарчук. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2017. – 225 с. – 9,0.
9. Особливості формування психологічної культури працівників освіти в інформаційному суспільстві: монографія [Електронний ресурс] / Н. В. Пророк, Л.О. Кондратенко, Л.М. Манилова та ін.; за ред. Н.В. Пророк. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2017. – 9,0.
10. Плющ А.Н. Социально-психологические механизмы информационного влияния : монографія / А.Н. Плющ. – Нежин : Аспект-Полиграф, 2017. – 19,5.
11. Політична картина світу студентської молоді: психологічні проблеми формування : монографія / В.Д. Бондаренко, І.В. Жадан, С.І. Позняк, [І.А. Дідук, І.В. Остапенко, М.Ю. Сидоркіна, О.М. Скнар] ; за ред. В.Д. Бондаренка, І.В. Жадан; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т соц. та політ. психології. – К. : Міленіум, 2017. – 16,5.
12. Системність психологічного знання на сучасному етапі його розвитку: монографія [Електронний ресурс] / [Г.О. Балл, Н.А. Бастун, О.В. Губенко, В.В. Депутат, О.В. Завгородня, В.О. Медінцев, Т.А. Російчук, Є.В. Степура]; за ред. О.В. Завгородньої. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2017. – 10,0.
13. Становлення базових парадигм української психології: колективна монографія / авт. В.В. Турбан, Л.З. Сердюк, І.Н. Бугайова та ін. // за ред. В.В. Турбан, 2017. – 14,0.
14. Татенко В. Методологія суб'єктно-вчинкового підходу: соціально-психологічний вимір : монографія / Віталій Татенко. – К. : Міленіум, 2017. – 10,0.
15. Ціннісна детермінація становлення обдарованої особистості: монографія / [О.Л. Музика, І.М. Біла, Д.К. Корольов та ін.]; за ред. О.Л. Музики. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2017. – 10,0.
16. Чебикін О. Я., Косьянова О. Ю. Використання поліграфа та методики емоційної зрілості для оцінки схильності до обману [монографія] / О.Я. Чебикін, О.Ю. Косьянова. – О.: Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського. – 2017. – 12,0.

17. Чебикін О.Я., Кабешева А.О. Вплив мобільного телефону на емоційну сферу студентів [монографія] / О.Я. Чебикін, А.О. Кабешева. – О.: Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського. – 2017. – 9,0.

18. Шатирко Л.О. Експериментальна традиція психології навчання в Україні: / Шатирко Лариса Олексіївна. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2017. – 20,0.

Концепції

1. Сак Т.В., Омельченко І.М., Логвінова І.П., Бабяк О.О. Концепція науково-методичного забезпечення формування навчальної діяльності дітей із затримкою психічного розвитку / Т.В. Сак, І.М. Омельченко, І.П. Логвінова, О.О. Бабяк // Особлива дитина: навчання і виховання. – 2015. – №3. – 0,5.

2. Таранченко О.М., Федоренко О.Ф. Концепція розвитку національної системи освіти осіб з порушеннями слуху в Україні / О.М. Таранченко, О.Ф. Федоренко // Особлива дитина: навчання і виховання. – № 1. – 2015. – 0,6.

Збірники наукових праць, журнали

1. Актуальні проблеми психології : Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – 2017. – Т.І : Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія [За наук. ред. С.Д. Максименка та Л.М. Карамушки]. – Вип. 46. – 7,0.

2. Актуальні проблеми психології : Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – 2017. – Т.І : Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія / [За наук. ред. С.Д. Максименка та Л.М. Карамушки]. – Вип. 47. – 6,0.

3. Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – 2017. – Т.ІІ : Психологічна герменевтика. – Вип. 10. – 9,8.

4. Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Т. VII. : Екологічна психологія. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. – Вип. 43. — 7,9.

5. Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – 2017. – Т. XI : Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. – Вип. 15. – 29,0.

6. Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – 2017. – Т. XI : Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. – Вип. 16. – 11,7.

7. Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – 2017. – Т. V : Психофізіологія. Психологія праці. Експериментальна психологія. – Вип. 17. – 8,0.

8. Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Т. VI : Психологія обдарованості. – Київ-Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. – Вип. 13. – 14,5.

9. Збірник наукових праць «Технології розвитку інтелекту» (Т.2, № 5 (16), 2017). – Режим доступу: <http://www.psytir.org.ua> –15,0.
10. Збірник наукових праць «Технології розвитку інтелекту» (Т.2, № 6 (17), 2017). – Режим доступу: <http://www.psytir.org.ua> – 11,0.
11. Збірник наукових праць «Технології розвитку інтелекту» (Т.2, № 7 (18), 2017). – Режим доступу: <http://www.psytir.org.ua> – 8,0.
12. Наукові студії із соціальної та політичної психології : зб. статей / Нац. акад. пед. наук України, Ін-т соц. та політ. психології ; [ред. рада: М.М. Слюсаревський (голова), В.Г. Кремень, С.Д. Максименко та ін.]. – К. : Міленіум, 2017. – Вип. 39 (42). – 20,0.
13. Наукові студії із соціальної та політичної психології : зб. статей / Нац. акад. пед. наук України, Ін-т соц. та політ. психології ; [ред. рада: М.М. Слюсаревський (голова), В.Г. Кремень, С.Д. Максименко та ін.]. – К. : Міленіум, 2017. – Вип. 40 (43). – 20,0.
14. Організаційна психологія. Економічна психологія. – Науковий журнал / [За наук. ред. С.Д. Максименка та Л.М. Карамушки]. – К. : Логос, 2017. – № 1(8). – 4,5.
15. Організаційна психологія. Економічна психологія. – Науковий журнал / [За наук. ред. С.Д. Максименка та Л.М. Карамушки]. – К. : Логос, 2017. – № 2–3(9–10). – 5,6.
16. Організаційна психологія. Економічна психологія. – Науковий журнал / [За наук. ред. С.Д. Максименка та Л.М. Карамушки]. – К. : Логос, 2017. – № 4(11). – 4,3.
17. Проблеми політичної психології : зб. наук. праць / Асоц. політ. психологів України, Ін-т соц. та політ. психології НАПН України ; [ред. колегія: Л.А. Найдьонова, Л.Г. Чорна, І.Г. Батраченко та ін.]. – К. : Міленіум, 2017. – Вип. 5 (19). – 22,8.
18. Проблеми політичної психології : зб. наук. праць / Асоц. політ. психологів України, Ін-т соц. та політ. психології НАПН України ; [ред. колегія: Л.А. Найдьонова, Л.Г. Чорна, І.Г. Батраченко та ін.]. – К. : Міленіум, 2017. – Вип. 6 (20). – 20,0.
19. Психологічні науки: проблеми і здобутки : зб. наук. статей Київ. міжнар. ун-ту й Ін-ту соц. та політ. психології НАПН України. – К. : КиМУ, 2017. – Вип. 10. – 11,8.
20. Психологічні перспективи : [журнал] / Східноєвроп. нац. ун-т імені Лесі Українки, Ін-т соц. та політ. психології НАПН України ; [редкол.: Л. Засекіна, О. Кочубейник, В. Васютинський, Ж. Вірна та ін.]. – Луцьк, 2017. – Вип. 29. – 20,0.
21. Психологічні перспективи : [журнал] / Східноєвроп. нац. ун-т імені Лесі Українки, Ін-т соц. та політ. психології НАПН України ; [редкол.: Л. Засекіна, О. Кочубейник, В. Васютинський, Ж. Вірна та ін.]. – Луцьк, 2017. – Вип. 30. – 12,3.
22. Психологічний часопис : збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – 2017. – № 1 (5). – 237 с.

23. Психологічний часопис : збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – 2017. – № 2 (6). – 6,6.

24. Психологічний часопис : збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – 2017. – № 3 (7). – 9,5.

25. Психологічний часопис : збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – 2017. – № 4 (8). – 168 с.

26. Психологічний часопис : збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – 2017. – № 5 (9). – 8,7.

Матеріали конференцій

1. Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Т. VII. Екологічна психологія. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. – Вип. 44. – 332 с.

2. Актуальні проблеми психології малих груп : матеріали IV Всеукр. наук. конф. (Київ, 18–19 травня 2017 р.) [Електронний ресурс] / (за заг. ред. Горностая П.П.) ; лаб. психології малих груп та міжгрупових відносин [Ин-ту соц. та політ. психології НАПН України]. – 2017. – Режим доступу : <http://gorn.kiev.ua/group/confer4-tezy.html>. – 5,2.

3. Збірник матеріалів XIII Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми екологічної психології: життєдіяльність особистості в умовах сучасного міста». – Київ-Маріуполь, 2017. – 5,5.

4. Збірник тез доповідей У Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Віртуальний освітній простір: психологічні проблеми» (режим доступу <http://www.newlearning.org.ua/content/v-mizhnarodna-naukovo-praktychna-internet-konferenciya-virtualnyy-osvitniy-prostir> – 7,0.

5. Медіатравма в умовах інформаційної війни: психологічний та педагогічний аспекти [Електронний ресурс] : Матеріали I Всеукр. наук. конф. Медіапсихологія і медіаосвіта (20–21 червня 2017 р., м. Київ) / [кол. авт.; за заг. ред. Чаплінської Ю.С.]. – 2017. – Режим доступу : <http://mediaosvita.org.ua/book/materialy-vseukrayinskoyi-naukovo-praktychnoyi-konferentsiyi-mediatravma-v-umovah-informatsijnoyi-vijny-psyhologichnyj-ta-pedagogichnyj-aspekty/>. – 3,4.

6. Пізнавальний та перетворювальний потенціал історичної психології як науки [Електронний ресурс] : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції (м. Одеса, 2 лютого – 2 березня 2017 р.) / за заг. ред. Родіни Н.В., Альошина О.М., Кононенко О.І. – О. : Вид-во ОНУ ім. І.І. Мечникова, 2017. – 216 с. – Режим доступу : http://methodology.ucoz.net/_ld/0/9_sbornik_tezisov.pdf – 13,5.

7. Простір арт-терапії: можливості інтеграції : матеріали XIV Міжнар. міждисциплін. наук.-практ. конф. (м. Київ, 23–25 лютого 2017 р.) / [за наук. ред. А.П. Чуприкова, Л.А. Найдьонової, О.Л. Вознесенської, О.М. Скар]. – К. : Золоті ворота, 2017. – 8,6.

8. Ракурси психологічного благополуччя особистості : зб. тез доп. всеукр. наук.-практ. семінару «Ракурси психологічного благополуччя

особистості», 9 червня 2017 р., м. Ніжин / ред. кол.: Титаренко Т.М. (гол. ред.) та ін. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. – 10,34.

9. Political and Economic Self-Constitution: Citizenship Identity and Education. Proceedings of the V international scientific and practical seminar, Corinth, May 26th, 2017 / ed. by Irina Bondarevskaya, Despina Karakatsani; org/com.: Bondar, Ekaterina [et al.] – Kyiv, 2017 (Tipogr. «Advance»). – 4,0.

Навчальні програми

1. Адамюк Н.Б. «Українська жестова мова» [Електронний ресурс] / Н.Б. Адамюк // Навчальні програми для підготовчого, 1–4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для глухих дітей; дітей зі зниженим слухом (за ред. Колупаєвої А.А., Жук В.В.). – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/> – 2,5.

2. Адамюк Н.Б. «Українська жестова мова» [Електронний ресурс] / Н.Б. Адамюк // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для глухих дітей; дітей зі зниженим слухом (за ред. Колупаєвої А.А., Жук В.В.). – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/> – 2,5.

3. Бабяк О.О. «Ритміка» // Програми з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1–4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку / О.О. Бабяк – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 2,0.

4. Бабяк О.О. «Лікувальна фізкультура (ритміка)» / О.О. Бабяк // Програми з корекційно-розвиткової роботи для 5–9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку. – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua – 0,5.

5. Бабяк О.О. «Мистецтво». Електронний ресурс] / О.О. Бабяк // Навчальні програми для 8–9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку 9 класи (за ред. Колупаєвої А.А., Сак Т.В.). – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua – 1,0.

6. Бабяк О.О. «Музичне мистецтво»; «Образотворче мистецтво» [Електронний ресурс] / О.О. Бабяк // Навчальні програми для учнів 5–9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку (за ред. Колупаєвої А.А., Сак Т.В.) – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 1,0.

7. Бабяк О.О. «Образотворче мистецтво» [Електронний ресурс] / О.О. Бабяк // Навчальні програми для учнів 5 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку (за ред. Колупаєвої А.А., Сак Т.В.) – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,5.

8. Бабяк О.О. «Основи здоров'я» [Електронний ресурс] / О.О. Бабяк // Навчальні програми для 6-7 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку (за ред. Колупаєвої А.А., Сак Т.В.). – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua – 1,0.

9. Бартенева Л.І. «Українська література» [Електронний ресурс] / Л.І. Бартенева // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення (за ред. Колупаєвої А.А., Данілавічюте Е.А.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 3,0.

10. Блеч Г.О. «Розвиток мовлення для дітей з помірною розумовою відсталістю» [Електронний ресурс] / Г.О. Блеч // Програми з корекційно-розвиткової роботи для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,5.

11. Блеч Г.В., Трикоз С.В. «Природознавство» (6–7 класи) [Електронний ресурс] / Г.В. Блеч, С.В. Трикоз // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей (за ред. Колупаєвої А.А., Макарчук Н.О.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 2,0.

12. Блеч Г.В., Трикоз С.В. «Природознавство» (8–10 класи) [Електронний ресурс] / Г.В. Блеч, С.В. Трикоз // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей (за ред. Колупаєвої А.А., Чеботарьової О.В.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 2,0.

13. Блеч Г.О. «Розвиток мовлення дітей з помірною розумовою відсталістю в процесі ознайомлення з природою» [Електронний ресурс] / Г.О. Блеч // Програми з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1–4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з розумовою відсталістю – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,25.

14. Блеч Г.О. «Розвиток мовлення з використанням методики ТАН-Содерберг» [Електронний ресурс] / Г.О. Блеч // Програми з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1–4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з розумовою відсталістю – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,25.

15. Бобренко І.В. «Фізична культура» (8–10 класи) [Електронний ресурс] / О.В. Чеботарьова // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей (за ред. Колупаєвої А.А., Чеботарьової О.В.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 1,0.

16. Бобренко І.В. «Фізична культура» (6–7 класи) [Електронний ресурс] / І.В. Бобренко // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей (за ред. Колупаєвої А.А., Макарчук Н.О.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,5.

17. Бобренко І.В. «Лікувальна фізкультура» [Електронний ресурс] / І.В. Бобренко // Програми з корекційно-розвиткової роботи для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,5.

18. Бобренко І.В. «Лікувальна фізкультура» [Електронний ресурс] / І.В. Бобренко // Програми з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1–

4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з розумовою відсталістю – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,25.

19. Бобренко І.В. «Острівець здоров'я» [Електронний ресурс] / І.В. Бобренко // Програми з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1–4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з розумовою відсталістю – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,25.

20. Босенко І.І. «Географія» [Електронний ресурс] / І.І. Босенко // Навчальні програми для учнів 6–9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку (за ред. Колупаєвої А.А., Сак Т.В.) – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 2,0.

21. Висоцька А.М. «Українська література» (6–7 класи) [Електронний ресурс] / А.М. Висоцька // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей (за ред. Колупаєвої А.А., Макарчук Н.О.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 1,0.

22. Висоцька А.М. «Українська мова» (6–7 класи) [Електронний ресурс] / А.М. Висоцька // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей (за ред. Колупаєвої А.А., Макарчук Н.О.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,5.

23. Вовченко О.А. «Ритміка для глухих дітей»; «Ритміка для дітей зі зниженим слухом» [Електронний ресурс] / О.А. Вовченко // Програма з корекційно-розвиткової роботи «Ритміка» для підготовчого, 1–4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями слуху). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 2,0.

24. Вовченко О.А. «Ритміка для глухих дітей»; «Ритміка для дітей зі зниженим слухом» [Електронний ресурс] / О.А. Вовченко // Програма з корекційно-розвиткової роботи «Ритміка» для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 2,0.

25. Гладченко І.В. «Основи здоров'я» (6–7 класи) [Електронний ресурс] / І.В. Гладченко // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей (за ред. Колупаєвої А.А., Макарчук Н.О.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 1,0.

26. Гладченко І.В. «Барабанотерапія» [Електронний ресурс] / І.В. Гладченко // Програми з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1–4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з розумовою відсталістю. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,2.

27. Гладченко І.В. «Корекційна ритміка» [Електронний ресурс] / І.В. Гладченко // Програми з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1–4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,5.

28. Гладченко І.В. «Основи здоров'я» (8–10 класи) [Електронний ресурс] / І.В. Гладченко // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей (за ред. Колупаєвої А.А., Чеботарьової О.В.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 1,5.
29. Гладченко І.В. «Ритміка» (Барабанотерапія) [Електронний ресурс] / І.В. Гладченко // Програми з корекційно-розвиткової роботи для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,3.
30. Гладченко І.В. «Ритміка» [Електронний ресурс] / І.В. Гладченко // Програми з корекційно-розвиткової роботи для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,2.
31. Гладченко І.В. «Театральна логоритміка» [Електронний ресурс] / І.В. Гладченко // Програми з корекційно-розвиткової роботи для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,3.
32. Гладченко І.В. «Театральна логоритміка» [Електронний ресурс] / І.В. Гладченко // Програми з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1–4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з розумовою відсталістю. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,1.
33. Гладченко І.В. «У світі ритмів» [Електронний ресурс] / І.В. Гладченко // Програми з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1–4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з розумовою відсталістю. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,2.
34. Гудим І.М. «Зарубіжна література» [Електронний ресурс] / І.М. Гудим // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей сліпих та зі зниженим зором (за ред. Колупаєвої А.А., Гудим І.М.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 2,0.
35. Гудим І.М. «Математика» [Електронний ресурс] / І.М. Гудим // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей сліпих та зі зниженим зором (за ред. Колупаєвої А.А., Гудим І.М.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 2,0.
36. Гудим І.М. «Розвиток мовлення» [Електронний ресурс] / І.М. Гудим // Програми з корекційно-розвиткової роботи для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,2.
37. Гудим І.М. «Українська мова» [Електронний ресурс] / І.М. Гудим // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей сліпих та зі зниженим зором (за ред. Колупаєвої А.А., Гудим І.М.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 3,0.
38. Гудим І.М., Костенко Т.М., Довгопола К.С. «Корекція розвитку (корекція емоційно-вольової сфери)» [Електронний ресурс] / І.М. Гудим, Т.М. Костенко, К.С. Довгопола // Програми з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1–4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів

для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 1,5.

39. Данілавічюте Е.А. «Англійська мова» [Електронний ресурс] / Е.А. Данілавічюте // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення (за ред. Колупаєвої А.А., Данілавічюте Е.А.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 3,0.

40. Жук В.В. «Українська мова» [Електронний ресурс] / В.В. Жук // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для глухих дітей; дітей зі зниженим слухом (за ред. Колупаєвої А.А., Жук В.В.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 4,0.

41. Ільяна В.М. «Математика» [Електронний ресурс] / В.М. Ільяна // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення (за ред. Колупаєвої А.А., Данілавічюте Е.А.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 3,0.

42. Коваль Л.В. «Корекція розвитку» (Цікава скринька) [Електронний ресурс] / Л.В. Коваль // Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1–4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 1,0.

43. Кондратенко С.В. «Орієнтування в просторі» [Електронний ресурс] / С.В. Кондратенко // Програми з корекційно-розвиткової роботи для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,5.

44. Кондратенко С.В. «Основи здоров'я» [Електронний ресурс] / С.В. Кондратенко // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей сліпих та зі зниженим зором (за ред. Колупаєвої А.А., Гудим І.М.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 1,0.

45. Кондратенко С.В. «Просторове орієнтування» [Електронний ресурс] / С.В. Кондратенко // Програми з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1–4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 2,0.

46. Костенко Т.М. «Образотворче мистецтво» [Електронний ресурс] / Т.М. Костенко // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей сліпих та зі зниженим зором (за ред. Колупаєвої А.А., Гудим І.М.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 1,0.

47. Костенко Т.М. «Українська література» [Електронний ресурс] / Т.М. Костенко // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей сліпих та зі зниженим зором (за ред. Колупаєвої А.А., Гудим І.М.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 2,0.

48. Лапін А.В. «Корекція розвитку» (Лего-конструювання) [Електронний ресурс] / Лапін А.В. // Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1–4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів

для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 1,0.

49. Лапін А.В. «Трудове навчання» [Електронний ресурс] / А.В. Лапін // Навчальні програми для 6–7 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку (за ред. Колупаєвої А.А., Сак Т.В.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 2,5.

50. Лапін А.В. «Трудове навчання» [Електронний ресурс] / А.В. Лапін // Навчальні програми для 8–9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку (за ред. Колупаєвої А.А., Сак Т.В.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 2,5.

51. Легкий О.М. «Соціально-побутове орієнтування» [Електронний ресурс] / О.М. Легкий // Програми з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1–4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 2,0.

52. Легкий О.М. «Соціально-побутове орієнтування» [Електронний ресурс] / О.М. Легкий // Програми з корекційно-розвиткової роботи для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,5.

53. Легкий О.М. «Трудове навчання» [Електронний ресурс] / О.М. Легкий // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей сліпих та зі зниженим зором (за ред. Колупаєвої А.А., Гудим І.М.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 3,0.

54. Литвинова В.В. «Математика» [Електронний ресурс] / В.В. Литвинова // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для глухих дітей; дітей зі зниженим слухом (6 клас) (за ред. Колупаєвої А.А., Жук В.В.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,5.

55. Литвинова В.В. «Образотворче мистецтво» [Електронний ресурс] / В.В. Литвинова // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для глухих дітей; дітей зі зниженим слухом (за ред. Колупаєвої А.А., Жук В.В.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,5.

56. Литвинова В.В. «Історія України» [Електронний ресурс] / В.В. Литвинова // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для глухих дітей; дітей зі зниженим слухом (за ред. Колупаєвої А.А., Жук В.В.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 1,0.

57. Логвінова І.П. «Корекція розвитку (корекція особистісного розвитку)» // Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1–4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку / І.П. Логвінова. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 1,0.

58. Логвінова І.П. «Корекція розвитку» (корекція особистісного розвитку) / І.П. Логвінова // Програма з корекційно-розвиткової роботи для 5–9

класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,5.

59. Логвінова І.П. «Зарубіжна література» [Електронний ресурс] / І.П. Логвінова // Навчальні програми для учнів 6–9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку (за ред. Колупаєвої А.А., Сак Т.В.) – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 2,0.

60. Міненко А.В. «Соціально-побутове орієнтування» (6–7 класи) [Електронний ресурс] / А.В. Міненко // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей (за ред. Колупаєвої А.А., Макарчук Н.О.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,5.

61. Міненко А.В. «Соціально-побутове орієнтування» (варіативний модуль «Подорож у життя») [Електронний ресурс] / А.В. Міненко // Програми з корекційно-розвиткової роботи для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,5.

62. Міненко А.В. «Музичні краплинки» [Електронний ресурс] / А.В. Міненко // Програми з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1–4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з розумовою відсталістю – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 1,0.

63. Міненко А.В. «Соціально-побутове орієнтування» (8–10 класи) [Електронний ресурс] / А.В. Міненко // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей (за ред. Колупаєвої А.А., Чеботарьової О.В.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 1,0.

64. Омельченко І.М. «Розвиток мовлення» / І.М. Омельченко // Програми з корекційно-розвиткової роботи для 5–9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 1,5.

65. Омельченко І.М. «Корекція розвитку (корекція особистісного розвитку)» // Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1–4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку / І.М. Омельченко. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 3,0.

66. Омельченко І.М. «Українська література» [Електронний ресурс] / І.М. Омельченко // Навчальні програми для учнів 6–9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку (за ред. Колупаєвої А.А., Сак Т.В.) – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 2,0.

67. Омельченко І.М. «Українська мова» [Електронний ресурс] / І.М. Омельченко // Навчальні програми для учнів 6–9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку (за ред. Колупаєвої А.А., Сак Т.В.) – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 1,0.

68. Пригода З.С. «Біологія» [Електронний ресурс] / З.С. Пригода // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення (за ред. Колупаєвої А.А., Данілавічюте Е.А.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 1,8.

69. Пригода З.С. «Зарубіжна література» (8–9 класи) [Електронний ресурс] / З.С. Пригода // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення (за ред. Колупаєвої А.А., Данілавічюте Е.А.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 1,5.

70. Пригода З.С. «Основи здоров'я» [Електронний ресурс] / З.С. Пригода // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення (за ред. Колупаєвої А.А., Данілавічюте Е.А.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 1,3.

71. Прохоренко Л.І. «Алгебра» [Електронний ресурс] / Л.І. Прохоренко // Навчальні програми для учнів 7–9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку (за ред. Колупаєвої А.А., Сак Т.В.) – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 1,0.

72. Прохоренко Л.І. «Геометрія» [Електронний ресурс] / Л.І. Прохоренко // Навчальні програми для учнів 7–9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку (за ред. Колупаєвої А.А., Сак Т.В.) – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 1,0.

73. Рібцун Ю.В. «Всесвітня історія» (7 клас) [Електронний ресурс] / Ю.В. Рібцун // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення (за ред. Колупаєвої А.А., Данілавічюте Е.А.) – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,3.

74. Рібцун Ю.В. «Історія Стародавнього світу» (6 клас) [Електронний ресурс] / Ю.В. Рібцун // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення (за ред. Колупаєвої А.А., Данілавічюте Е.А.) – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,3.

75. Рібцун Ю.В. «Історія України» (7 клас) [Електронний ресурс] / Ю.В. Рібцун // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення (за ред. Колупаєвої А.А., Данілавічюте Е.А.) – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,4.

76. Рібцун Ю.В. «Мистецтво» [Електронний ресурс] / Ю.В. Рібцун // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення (за ред. Колупаєвої А.А., Данілавічюте Е.А.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 2,0.

77. Рібцун Ю.В. «Образотворче мистецтво» [Електронний ресурс] / Ю.В. Рібцун // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних

загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення (за ред. Колупаєвої А.А., Данілавичюте Е.А.) – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 1,0.

78. Рібцун Ю.В. «Корекція розвитку» / Ю.В. Рібцун. // Програми з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1–4 класи спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із тяжкими порушеннями мовлення. Чернівці: «Букрек». – 2017. – С. 92–152. – 2,0.

79. Сак Т.В. «Біологія» [Електронний ресурс] / Т.В. Сак // Навчальні програми для учнів 6–9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку (за ред. Колупаєвої А.А., Сак Т.В.) – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 1,5.

80. Сак Т.В. «Хімія» [Електронний ресурс] / Т.В. Сак // Навчальні програми для учнів 7–9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку (за ред. Колупаєвої А.А., Сак Т.В.) – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 1,0.

81. Сак Т.В., Прохоренко Л.І. «Корекція розвитку (корекція когнітивного розвитку)» // Програми з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1–4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку / Т.В. Сак, Л.І. Прохоренко. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 1,0.

82. Сак Т.В., Прохоренко Л.І. «Корекція розвитку» (корекція когнітивного розвитку) / Т.В. Сак // Програми з корекційно-розвиткової роботи для 5–9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку. – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua – 0,5.

83. Таранченко О.М. «Географія» [Електронний ресурс] / О.М. Таранченко // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для глухих дітей; дітей зі зниженим слухом (за ред. Колупаєвої А.А., Жук В.В.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,5.

84. Трикоз С.В. «Географія (у позаурочний час)» [Електронний ресурс] / С.В. Трикоз // Програма з корекційно-розвиткової роботи для 6–9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з розумовою відсталістю. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,5.

85. Трикоз С.В. «Фізика і хімія (у позаурочний час)» [Електронний ресурс] / С.В. Трикоз // Програма з корекційно-розвиткової роботи для 6–9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з розумовою відсталістю. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,5.

86. Трикоз С.В. «Розвиток психомоторики та сенсорних процесів» [Електронний ресурс] / С.В. Трикоз // Програми з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1–4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з розумовою відсталістю. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,5.

87. Трофименко Л.І. «Українська мова» [Електронний ресурс] / Л.І. Трофименко // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями

мовлення (за ред. Колупасової А.А., Данілавичюте Е.А.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 3,0.

88. Трофименко Л.І., Ільяна В.М., Пригода З.С., Грибань Г.В., Аркадьєва О.О. «Корекція мовлення» / Трофименко Л.І., Ільяна В.М., Пригода З.С., Грибань Г.В., Аркадьєва О.О. // Програми з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1–4 класи спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із тяжкими порушеннями мовлення. Чернівці: «Букрек». – 2017. – С. 3–91. – 2,5.

89. Трофименко Л.І., Ільяна В.М., Пригода З.С., Грибань Г.В., Аркадьєва О.О. «Корекція мовлення» для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із тяжкими порушеннями мовлення (5–10 класи) [Електронний ресурс] / Трофименко Л.І., Ільяна В.М., Пригода З.С., Грибань Г.В., Аркадьєва О.О. // Програми з корекційно-розвиткової роботи. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/> – 2,5.

90. Федоренко О.Ф. «Розвиток слухового сприймання та формування вимови для дітей зі зниженим слухом» [Електронний ресурс] / О.Ф. Федоренко // Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1–5 класів загальноосвітніх навчальних закладів зі спеціальною та інклюзивною формами навчання, навчально-реабілітаційних центрів (у співавторстві) – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 2,5.

91. Федоренко О.Ф. «Розвиток слухового сприймання та формування вимови для дітей зі зниженим слухом» [Електронний ресурс] / О.Ф. Федоренко // Програма з корекційно-розвиткової роботи для 11–12 класів загальноосвітніх навчальних закладів зі спеціальною та інклюзивною формами навчання, навчально-реабілітаційних центрів (у співавторстві) – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 1,0.

92. Федоренко О.Ф. «Розвиток слухо-зоро-тактильного сприймання мовлення та формування вимови для глухих дітей» [Електронний ресурс] / О.Ф. Федоренко // Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1–5 класів загальноосвітніх навчальних закладів зі спеціальною та інклюзивною формами навчання, навчально-реабілітаційних центрів (у співавторстві) – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 1,0.

93. Федоренко О.Ф. «Розвиток слухо-зоро-тактильного сприймання мовлення та формування вимови для глухих дітей» » [Електронний ресурс] / О.Ф. Федоренко // Програма з корекційно-розвиткової роботи для 6–9(10) класів загальноосвітніх навчальних закладів зі спеціальною та інклюзивною формами навчання, навчально-реабілітаційних центрів (у співавторстві) – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,5.

94. Федоренко О.Ф. «Розвиток слухо-зоро-тактильного сприймання мовлення та формування вимови для глухих дітей»» [Електронний ресурс] / О.Ф. Федоренко // Програма з корекційно-розвиткової роботи для 11–12 класів загальноосвітніх навчальних закладів зі спеціальною та інклюзивною формами навчання, навчально-реабілітаційних центрів (у співавторстві) – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 1,0.

95. Федоренко О.Ф. «Розвиток слухового сприймання та формування вимови для дітей зі зниженим слухом» [Електронний ресурс] / О.Ф. Федоренко // Програма з корекційно-розвиткової роботи для 6–9(10) класів загальноосвітніх навчальних закладів зі спеціальною та інклюзивною формами навчання, навчально-реабілітаційних центрів (у співавторстві) – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua> – 0,5.

96. Чеботарьова О.В. «Трудове навчання» (6–7 класи) [Електронний ресурс] / О.В. Чеботарьова // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей (за ред. Колупаєвої А.А., Макарчук Н.О.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 1,0.

97. Чеботарьова О.В. «Трудове навчання» (6–7 класи) [Електронний ресурс] / О.В. Чеботарьова // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (за ред. Колупаєвої А.А., Чеботарьової О.В.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 1,0

98. Чеботарьова О.В. «Трудове навчання» (8–10 класи) [Електронний ресурс] / О.В. Чеботарьова // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 1,0.

99. Чеботарьова О.В. «Азбука творчості» [Електронний ресурс] / О.В. Чеботарьова // Програми з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1–4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з розумовою відсталістю – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,5.

100. Чеботарьова О.В. «Корекція розвитку (базова)» [Електронний ресурс] / О.В. Чеботарьова // Програми з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1–4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,2.

101. Чеботарьова О.В. «Корекція розвитку» (арт-корекція засобами нетрадиційних видів занять) [Електронний ресурс] / О.В. Чеботарьова // Програма з корекційно-розвиткової роботи для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,5.

102. Чеботарьова О.В. «Корекція розвитку» (базова) [Електронний ресурс] / О.В. Чеботарьова // Програми з корекційно-розвиткової роботи для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,2.

103. Чеботарьова О.В. «Корекція розвитку» (базова) [Електронний ресурс] / О.В. Чеботарьова // Програма з корекційно-розвиткової роботи для 11–12 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 1,0.

104. Чеботарьова О.В. «Корекція розвитку» (розвиток художньо-естетичної діяльності) [Електронний ресурс] / О.В. Чеботарьова // Програма з корекційно-розвиткової роботи для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,5.

105. Чеботарьова О.В. «Трудове навчання» (Квітникарство) (Сільськогосподарська праця) (8–10 класи) [Електронний ресурс] / О.В. Чеботарьова // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для розумово відсталих дітей (за ред. Колупаєвої А.А., Чеботарьової О.В.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,5.

106. Шевченко В.М. «Основи здоров'я» [Електронний ресурс] / В.М. Шевченко // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для глухих дітей; для дітей зі зниженим слухом (за ред. Колупаєвої А.А., Жук В.В.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,5.

107. Шевченко В.М. «Трудове навчання» [Електронний ресурс] / В.М. Шевченко // Навчальні програми для 5–9(10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для глухих дітей; дітей зі зниженим слухом (за ред. Колупаєвої А.А., Жук В.В.). – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/> – 0,5.

Підручники

1. Данілавичюте Е.А., Трофименко Л.І., Грибань Г.В. Українська мова. 2 клас : підруч. для спец. загальноосвіт. навч. закл. (F80) та учнів із (R48 F81) / Е.А. Данілавичюте, Л.І. Трофименко, Г.В. Грибань. – К. : Либідь, 2017. – 6,0.

2. Данілавичюте Е.А., Трофименко Л.І., Грибань Г.В. Українська мова. 3 клас : підруч. для спец. загальноосвіт. навч. закл. (F80) та учнів із (R48 F81) / Е.А. Данілавичюте, Л.І. Трофименко, Г.В. Грибань. – К. : Либідь, 2017. – 6,0.

3. Литвинова В.В., Піканова Н.В. «Літературне читання. 3 клас» для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей зі зниженим слухом – К. : ІНКУНАБУЛА, 2016. – 5,0.

4. Литвинова В.В., Піканова Н.В. «Математика. 3 клас» шкіль для дітей з порушеннями слуху. – К. : ІНКУНАБУЛА, 2017. – 6,5.

5. Медична біологія : національний підручник / за ред. В.П. Пішака, Ю.І. Бажори. – Вінниця : Нова книга, 2017. – 28,0.

Посібники

1. Досвід надання допомоги дітям і сім'ям – жертвам військового конфлікту : практич. посіб. / І.О. Корнієнко, І.М. Лісовецька, Ю.А. Луценко, Д.Д. Романовська. – К. : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. – 5,0.

2. Плетка О.Т. Интенсивная работа с травмой: психотерапевтические методы : пособие / О.Т. Плетка, Ю.С. Чаплинская. – К. : Университет «Украина», 2017. – 9,6.

3. Реалії вибору дитиною соціально значущих цінностей: посібник / Т.О. Піроженко, Л.І. Соловійова, І.І. Карабаєва [та ін.] ; за ред. Т.О. Піроженко. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2017. – 5,0.

4. Сіверс З.Ф. Прикладні аспекти становлення політико-правової свідомості молоді : посібник / З.Ф. Сіверс, В.М. Духневич, О.Ю. Осадько ; за заг. ред. З.Ф. Сіверс ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т соц. та політ. психології. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2017. – 8,0.

5. Скнар О.М. Потенціал проєктивних методів у формуванні політичної картини світу молоді : посібник / О.М. Скна ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т соц. та політ. психології. – К. : Міленіум, 2017. – 4,0.

6. Скрипник Т.В. Технології психолого-педагогічного супроводу дітей з аутизмом в освітньому просторі : навчально-наочний посіб. / Уклад. Т.В. Скрипник. – Х.: Факт, 2015. – 3,0.

7. Циганенко Г.В. Бойовий стрес та навички першої психологічної допомоги: пам'ятка для бійця : практич. посібник / упоряд. Г.В. Циганенко. – К. : КМЦСССДМ, 2016. – 1,2.

8. Чеботарьова О.В., Блеч Г.О., Гладченко І.В., Трикоз С.В., Бобренко І.В., Макарчук Н.О. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів з порушеннями розумового розвитку / О.В. Чеботарьова, Г.О. Блеч, І.В. Гладченко, С.В. Трикоз, І.В. Бобренко, Н.О. Макарчук. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/707296/> – 1,3.

9. Чеботарьова О.В., Блеч Г.О., Гладченко І.В., Трикоз С.В., Міненко А.В. Особливості психолого-педагогічного супроводу дітей з помірною розумовою відсталістю в системі корекційно-розвивального навчання спеціального загальноосвітнього закладу / О.В. Чеботарьова, Г.О. Блеч, І.В. Гладченко, С.В. Трикоз, А.В. Міненко. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/707272/> – 14,5.

Навчально-методичні посібники

1. Гудим І.М. Дидактичне забезпечення та організація уроків математики в початковій школі для сліпих дітей: навч.-метод. посіб. / І.М. Гудим. – Чернівці : «Букрек». – 2017. – 3,0.

2. Ілляшенко Т. Д. Дитина з гіперактивним розладом у навчальному закладі. Психологічний супровід : [метод. посіб.] / Т.Д. Ілляшенко ; упорядн. Т. Червонна. – К. : Вид. група «Шкільний світ», 2017. – 3,0.

3. Носенко Е.Л., Байсара Л.І., Носенко Д.В. Позитивна психологія. Навчально-методичний посібник / за ред. Е.Л. Носенко. – Дніпро : Акцент ПП, 2017. – 1,6.

4. Носенко Е.Л. Методика та організація наукових психологічних досліджень: ідентифікація проблеми дослідження, методи обробки емпіричних результатів дослідження. Методичний посібник / Е.Л. Носенко, Д.В. Носенко. – Дніпро: ТОВ «Роял Принт», 2017. – 1,9.

5. Омельченко І.М. Технологія формування спілкування дітей із затримкою психічного розвитку: навчально-методичний посібник /

І.М. Омельченко; Інститут спеціальної педагогіки НАПН України. – Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2017. – 5,0.

6. Практикум “Медіакультура”: Робочий зошит курсу за вибором для учнів 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів / Л.А. Найдьонова, О.Т. Баришполець, О.Є. Голубєва та ін.; наук. ред. Л.А. Найдьонова, упоряд. Г.В. МIRONENKO ; Ін-т соц. та політ. психології НАПН України. – 3-тє вид., стереотип. – К. : Міленіум, 2017. – 3,5.

7. Психолого-педагогічне забезпечення соціально-психологічного клімату в колективі : навч.-метод. комплекс спецкурсу для слухачів ін-тів післядиплом. пед. освіти / [П.П. Горностай, В.В. Горбунова, О.Л. Коробанова, О.Т. Плетка, Г.В. Циганенко, Л.Г. Чорна] ; за ред. П.П. Горностая ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т соц. та політ. психології. – К. : Міленіум, 2017. – 3,0.

8. Сухіна І.В., Скрипник Т.В., Риндер І.Д. Психологічна модель раннього втручання для дітей з аутизмом: навч.-метод. посіб. / за ред. Сухіної І.В. – Чернівці : «Букрек», 2017. – 9,0.

9. Череповська Н.І. Медіаосвітні ресурси розвитку патріотизму і критичного мислення молоді : навч.-метод. посібник / Н.І. Череповська ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т соц. та політ. психології. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2017. – 7,8.

Методичні рекомендації

1. Методи групової роботи в системі освіти : метод. рек. / [П.П. Горностай, В.В. Горбунова, О.Л. Коробанова, О.Т. Плетка, Г.В. Циганенко, Л.Г. Чорна] ; за ред. П.П. Горностая ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т соц. та політ. психології. – К. : Міленіум, 2017. – 4,0.

2. Методичні та організаційні питання діагностико-консультативної діяльності психолого-медико-педагогічних консультацій : [метод. рек.] / автор. кол. за заг. ред. А.Г. Обухівської. – К. : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. – 3,0.

3. Методичні рекомендації щодо впровадження циклограм діяльності працівників психологічної служби : метод. рек. / авт.-упор.: В.М. Горленко, Ю.А. Луценко, В.Д. Острова, Н.В. Сосновенко, І.І. Ткачук ; за заг. ред. В.Г. Панка. – К. : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. – 6,0.

4. Психологічний супровід інклюзивної освіти : [метод. рек.] / автор. кол. за заг. ред. А.Г. Обухівської. – К. : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. – 3,0.

5. Соціально значущі цінності в життєдіяльності майбутнього школяра: методичні рекомендації / Т.О. Піроженко, Л.І. Соловйова, О.Ю. Хартман; за ред. Т.О. Піроженко. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2017. – 3,0.

6. Способи підвищення соціально-адаптивних можливостей людини в умовах переживання наслідків травматичних подій : метод. рек. / [Т.М. Титаренко, Т.О. Ларіна, М.С. Дворник, В.В. Савінов, К.В. Мирончак, Б.П. Лазоренко, Ю.Д. Гундєртайло, О.А. Ніздрань] ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т соц. та політ. психології ; за наук. ред. Т.М. Титаренко. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2017. – 3,9.

7. Шляхи подолання дитячої психотравми в діяльності працівників психологічної служби : [метод. рек.] / Музиченко І.В., Ткачук І.І. – К. : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. – 3,0.

Словники і довідники

1. Горностай П.П. Автосугестія // Велика українська енциклопедія : [у 30 т.] / упоряд. Киридон А.М. – К. : Держ. наук. установа «Енциклопедичне видавництво», 2017. – Т. 1. («А – Акц»). – 0,03.

2. Горностай П.П. Активні соціально-психологічні методи // Велика українська енциклопедія : [у 30 т.] / упоряд. Киридон А.М. – К. : Держ. наук. установа «Енциклопедичне видавництво», 2017. – Т. 1. («А – Акц»). – 0,1.

3. Енциклопедичний словник з арт-терапії / О.Л. Вознесенська, О.М. Скнар, Ю.Д. Гундертайло, В.В. Савінов, М.Ю. Сидоркіна ; [за заг. наук. ред. О.Л. Вознесенської, О.М. Скнар]. – К. : Золоті ворота, 2017. – 10,7.

4. Моніторинг потенціалу суспільства задля реформ в освіті України. Звіт про результати соціологічного дослідження / Баришполець О.Т., Дворник М.С., Лазаренко В.О., Найдьонова Л.А., Слюсаревський М.М., Черниш Л.П. ; за ред. М.М. Слюсаревського, Л.А. Найдьонової. – К., 2017. – 8,34.

Інформаційні та статистичні бюлетені

1. Громадська думка та електоральні наміри українців на початку нового політичного сезону (за даними всеукраїнського репрезентативного опитування, проведеного 8–15 вересня 2017 року) : [інформ. бюл.] [Електронний ресурс] / за ред. М.М. Слюсаревського, упоряд. Л.П. Черниш ; Асоц. політ. психологів України, Ін-т соц. та політ. психології НАПН України. – К., 2017. – Режим доступу : <http://ispp.org.ua/files/1508422178.pdf>. – 0,8.

2. Луценко І.В. Нормативний бюлетень: довідник / Уклад. І.В. Луценко. – Київ – Чернівці: «Букрек», 2017. – 2,5.

ХІІІ.3. ВІДДІЛЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВИТИ

Монографії

1. Богуш А.М. Педагогічна спадщина К.Д. Ушинського у вимірі сучасності: монографія / А. Богуш, В. Пікінер. – К.: Видавничий дім «Слово», 2017. – 344 с.

2. Варіативність організаційних форм компетентісно орієнтованого навчання в початковій школі [Електронний ресурс] / Ін-т педагогіки НАПН України. – К.: Пед. думка, 2017. – 362 с. – Режим доступу: <http://lib/itta.gov.ua/709477/>

3. Жук Ю.О. Теоретико-методичні засади організації навчальної діяльності старшокласників в умовах комп'ютерно орієнтованого середовища навчання: монографія / Ю.О. Жук. – К.: Пед. думка, 2017. – 468 с.

4. Мартинова Р.Ю. Педагогические основы интегрированного обучения образовательной и иноязычной речевой деятельности студентов неязыковых

спеціальностей: монографія / Р.Ю. Мартинова. – О.: Вид-во «Освіта України», 2017. – 207 с.

5. Редько В.Г. Конструювання змісту шкільних підручників з іноземних мов: теорія і практика: монографія / В.Г. Редько. – К.: Пед. думка, 2017. – 628 с.

6. Сологуб А.І. Креативна природнича освіта: теорія, технологія, практика; Том 2. Відкрити креативну особистість: дослідника, винахідника, громадянина. Монографія / А.І. Сологуб. – К.: «МП Леся», 2017. – 370 с.

7. Сологуб А.І. Креативне природниче навчання старшокласників: [монографія] / А.І. Сологуб. – К.: «МП Леся», 2017. – 372 с.

Збірники наукових праць

1. Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2017 рік. – К.: Ін-т педагогіки, 2017. – 224 с.

2. Дидактика: теорія і практика: зб. наук. праць / [за наук. ред. д-ра пед. наук Г.О. Васківської]. – К.: Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2017. – 188 с.

3. Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика: збірник наукових праць. Випуск 18. / В.В. Камишин (гол. ред.) та ін. – К.: Інститут обдарованої дитини. – № 1 2017 (18). – 162 с.

4. Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика: збірник наукових праць. Випуск 19. / В.В. Камишин (гол. ред.) та ін. – К.: Інститут обдарованої дитини. – № 2 2017 (19). – 734 с.

5. Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи: збірник наукових праць. Випуск 1 (18). К.: Інститут обдарованої дитини, 2017. – 118 с.

6. Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи: збірник наукових праць. Випуск 2 (19). К.: Інститут обдарованої дитини, 2017. – 104 с.

7. Проблеми сучасного підручника: зб. наук. пр. / [ред. кол.; голов. ред. О.М. Топузов]. – К.: Пед. думка, 2017. – Вип. 18. – 282 с.

8. Проблеми сучасного підручника: зб. наук. пр. / [ред. кол.; голов. ред. О.М. Топузов]. – К.: Пед. думка, 2017. – Вип. 19. – 390 с.

9. Технології інтеграції змісту освіти: зб. наук. праць за матеріалами Всеукраїнської наук.-практ. конференції «Педагогічні засади навчання природознавства в загальноосвітній школі», м. Полтава, 19–20 квітня 2017 р. / [ред. кол.; голов. ред. В.Р. Ільченко]. – Полтава: ПОІППО, 2017. – Вип. 7. – 208 с.

Навчальні програми

1. Географія (профільний рівень): навч. Програма [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programy.html>

2. Зарубіжна література. Програма для 10–11 кл. загальноосвіт. навч. закл. з укр. мовою навч. Рівень профільний [Електронний ресурс] // М-во освіти і науки України: офіц. сайт. – К., 2017. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programy.html>

3. Зарубіжна література. Програма для 10–11 кл. загальноосвіт. навч. закл. з укр. мовою навч. Рівень стандарту [Електронний ресурс] // М-во освіти і науки України: офіц. сайт. – К., 2017. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programy.html>
4. Мова іврит: Мова іврит: [навч. програма для 10–11 кл. загальноосвіт. навч. закл. з навч. укр. мовою: затвердж. наказом М-ва освіти і науки України] [Електронний ресурс] / Н.В. Бакуліна // М-во освіти і науки України: офіц. сайт, – К., 2017. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programy.html>
5. Природознавство. 10–11 кл. Інтегр. курс: програма для загальноосвіт. навч. закл. Рівень стандарту. / [авт. кол.: В.Р. Ільченко, К.Ж. Гуз, Л.М. Булава, О.Г. Ільченко, О.С. Гринюк, А.Х. Ляшенко, В.С. Коваленко]. / [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programy.html>
6. Програма з математики для 10–11 кл. (профільний рівень) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/>
7. Програма з математики для 10–11 кл. (рівень стандарту) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/>
8. Російська мова і література. 10–11 кл. Інтегр. курс: програма для загальноосвіт. навч. закл. з рос. мовою навч. Рівень стандарту [Електронний ресурс] / [авт. кол.: Л.І. Курач, О.Л. Фідкевич, В.В. Снегірьова // М-во освіти і науки України: офіц. сайт. – К., 2017. – Режим доступу: [http://mon.gov.ua/content/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2017/11/17/02/го5II5ка-тоуа4а-1ii-га-\(т1ецгоуапii-киг8M1ya-гпг-г-го8-т-riven-standartu.pdf](http://mon.gov.ua/content/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2017/11/17/02/го5II5ка-тоуа4а-1ii-га-(т1ецгоуапii-киг8M1ya-гпг-г-го8-т-riven-standartu.pdf)
9. Російська мова. Програма для загальноосвітніх закладів України з укр. мовою навч. (1 рік навч.) [Електронний ресурс] / [авт. кол.: Л.І. Курач, О.Л. Фідкевич та ін.] // М-во освіти і науки України: офіц. сайт. – К., 2017. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programy.html>
10. Технічна творчість. Робототехніка, 5–9 класи: навч. програма / [авт. кол.: Д.В. Боровик, Н.В. Вовковінська, О.П. Бойченко, С.М. Дятленко, В.В. Лапінський та ін.] // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2017. – № 2. – С. 11–22.
11. Технології: навч. програма, 10–11 кл. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programy.html>
12. Українська література. 10–11 класи (Профільний рівень): навч. Програма [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programy.html>
13. Українська література. 10–11 класи (Рівень стандарту): навч. програма [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programy.html>
14. Українська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою [Електронний ресурс] / Н.В. Бондаренко, С.В. Косянчук, В.Л. Кононенко // Навч. програми з укр. мови для загальноосвіт.

навч. закл. з навч. мовою нац. меншини та мов і літератур нац. меншин для 10–11 кл. (затв. наказом МОН України від 23.10.2017 № 1407). – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programy.html>

15. Фізика і астрономія», 10–11 кл.: навч. програма [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programy.html>

Підручники

1. Алгебра: підруч для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / [авт. кол.: О.І. Буковська, О.І. Глобін, Д.В. Васильєва, І.А. Сільвестрова]. – К.: Пед. думка, 2017. – 320 с.

2. Басай Н.П. Німецька мова (3-й рік навч.): підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Н.П. Басай. – 2-ге вид., зі змінами. – К.: Методика Паблішинг, 2017. – 232 с.: іл.

3. Басай Н.П. Паралелі 5: підруч. для 5 кл. загальноосвіт. навч. закл. (1-й рік навч.) / Н.П. Басай. – 2-ге вид., зі змінами. – К.: Методика Паблішинг, 2017. – 176 с.: іл.

4. Басай Н.П. Німецька мова (5-й рік навч.): підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Н.П. Басай. – К.: Методика Паблішинг, 2017. – 216 с.: іл.

5. Власов В.С. Історія України: підруч. для 9-го кл. загальноосвіт. навч. закл. – К.: Літера, 2017. – 304 с.

6. Географія: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О.Ф. Надтока, О.М. Топузов. – К.: УОВЦ «Оріон», 2017. – 208 с.

7. Геометрія: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / М.І. Бурда, Н.А. Тарасенкова. – К.: УОВЦ «Оріон», 2017. – 224 с.

8. Жалдак М.І. Теорія ймовірностей і математична статистика: Підручник для студентів фізико-математичних та інформатичних спеціальностей педагогічних університетів. Видання третє, перероблене і доповнене / М.І. Жалдак, Г.О. Михалін, Н.М. Кузьміна – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. – 707 с.

9. Ільченко В.Р., Гуз К.Ж., Ільченко О.Г., Гринюк О.С., Коваленко В.С., Ляшенко А.Х. Природознавство. 11 клас: підручник для загальноосв. навч. закладів [Електронний ресурс] / В.Р. Ільченко, К.Ж. Гуз, О.Г. Ільченко, О.С. Гринюк, А.Х. Ляшенко, В.С. Коваленко.

10. Інтегрований курс «Література (російська та зарубіжна)»: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. з навч. рос. мовою / Л.А. Сімакова, В.В. Снегірьова. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2017. – 288 с.

11. Іспанська мова (5-й рік навч.): підруч. для 9-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / В.Г. Редько, В.І. Береславська. – К.: Генеза, 2017. – 200 с.

12. Іспанська мова (9-й рік навч.): підруч. для 9-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / В.Г. Редько, В.І. Береславська. – К.: Генеза, 2017. – 224 с.

13. Історія України: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О. Пометун, Н. Гупан, І. Смагін. – К.: УОВЦ «Оріон», 2017. – 288 с.

14. Коршевніюк Т. В. Біологія: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Т.В. Коршевніюк. – К.: УОВЦ «Оріон», 2017. – 272 с.
15. Мальований Ю.І. Алгебра: підручник для 9 кл. загальноосвітн. навч. закл. / Ю.І. Мальований, Г.М. Возняк, Г.М. Литвиненко. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2017. – 228 с.
16. Мова іврит, 2 кл.: підруч. для загальноосвітн. навч. закл. / Н.В. Бакуліна. – К.: Вид. дім «Сам», 2017. – 144 с.
17. Морзе Н.В., Барна О.В., Вембер В.П. (2017) Інформатика: підручник для 9 кл. загальноосвітн. навч. закл. / Н.В. Морзе, І.О. Большакова, В.П. Вембер. – К.: УОВЦ «Оріон», 2017. – 208 с.
18. Основи правознавства: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Т. Ремех, О. Пометун. – К.: Літера, 2017. – 224 с.
19. Основи релігійної етики, 5 кл.: підруч. / В.Ю. Кришмарел. – К.: Вид. дім «Сам», 2017. – 128 с.
20. Російська мова (9 рік навч.) для загальноосвіт. навч. закл. з навч. укр. мовою: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О.Л. Фідкевич, Л.В. Давидюк, В.І. Статівка. – К.: Оріон, 2017. – 336 с.
21. Трудове навчання (обслуговуючі види праці): підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Т.С. Мачача, Т.В. Стрижова. – Х.: ТОВ «СИЦІЯ», 2017. – 240 с.
22. Туташинський В.І. Трудове навчання (технічні види праці): підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / В.І. Туташинський. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2017. – 112 с.: іл.
23. Українська мова: підруч. для 9-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / Н.Б. Голуб, А.В. Ярмолюк. – К.: Вид. дім «Сам», 2017. – 308 с.: іл.
24. Українська мова, 5 кл., для шкіл з укр. мовою навч.: підруч. / Н.Б. Голуб, Г.Т. Шелехова та ін. – К.: Вид. дім «Сам», 2017. – 196 с.
25. Фізика: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. з поглиб. вивченням фізики / Т.М. Засекіна, Д.О. Засекін. – К.: УОВЦ «Оріон», 2017. – 272 с.
26. Фізика: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закладів / Т.М. Засекіна, Д.О. Засекін. – К.: УОВЦ «Оріон», 2017. – 272 с.: іл.
27. Фізика: підруч. для 9-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / М.В. Головка, Ю.С. Мельник, Л.В. Непорожня, В.В. Сіпій – К.: Вид. дім «Сам», 2017. – 280 с.
28. Фізика: Підручник для 9-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / М.І. Шут, М.Т. Мартинюк, Л.Ю. Благодаренко. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2017. – 224 с.
29. Хімія: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Н.М. Буринська, Л.П. Величко. – К.: Пед. думка, 2017. – 152 с.
30. Ярошенко О.Г. Хімія: підруч. Для 9 кл. загальноосвіт. навч. закладів / О.Г. Ярошенко. – К.: УОВЦ «Оріон», 2017. – 224 с.

Навчальні посібники

1. Андрусенко І.В. Природознавство. 1 клас: зошит до підруч. Т.Г. Гільберг, Т.В. Сак / І.В. Андрусенко. – К.: Літера ЛТД, 2017. – 48 с.

2. Андрусенко І.В. Природознавство. 2 клас: зошит до підруч. Т.Г. Гільберг, Т.В. Сак / І.В. Андрусенко. – К.: Літера ЛТД, 2017. – 80 с.
3. Андрусенко І.В. Природознавство. 3 клас: зошит до підруч. Т.Г. Гільберг, Т.В. Сак / І.В. Андрусенко. – К.: Літера ЛТД, 2017. – 72 с.
4. Андрусенко І.В. Природознавство. 4 клас: зошит до підруч. Т.Г. Гільберг, Т. В. Сак / І.В. Андрусенко. – К.: Літера ЛТД, 2017. – 64 с.
5. Андрусенко І.В. Тестові завдання з природознавства: навч. посіб. для 2 кл. загальноосвіт. навч. закл. / І.В. Андрусенко. – 4-те вид., зі змінами. – К.: Генеза, 2017. – 56 с.
6. Андрусенко І.В. Тестові завдання з природознавства: навч. посіб. для 3 кл. загальноосвіт. навч. закл. / І.В. Андрусенко. – 4-те вид., зі змінами. – К.: Генеза, 2017. – 64 с.
7. Андрусенко І. В. Тестові завдання з природознавства: навч. посіб. для 4 кл. загальноосвіт. навч. закл. / І.В. Андрусенко. – 4-те вид., зі змінами. – К.: Генеза, 2017. – 64 с.
8. Басай Н.П. Німецькомовні країни: навч. посіб. елективного курсу з нім. мови для учнів старш. кл. профільної школи / Н.П. Басай. – К.: Вид. дім «САМ», 2017. – 96 с.
9. Басай .П. Паралелі 5: роб. зошит з нім. мови для 5 кл. загальноосвіт. навч. закл. (1-й рік навч.) / Н.П. Басай. – 2-ге вид., зі змінами. – К.: Методика Паблішинг, 2017. – 104 с.: іл.
10. Басай Н.П. Паралелі 7 (3-й рік навч.): роб. зошит для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Н.П. Басай. – 2-ге вид., зі змінами. – К.: Методика Паблішинг, 2017. – 128 с.: іл.
11. Басай Н.П. Паралелі 8 (4-й рік навч.): зошит з тестами для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Н.П. Басай. – К.: Методика Паблішинг, 2017. – 64 с.: іл.
12. Басай Н.П. Паралелі 9 (5-й рік навч.): зошит з тестами для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Н.П. Басай. – К.: Методика Паблішинг, 2017. – 64 с.: іл.
13. Басай Н.П. Паралелі 9: роб. зошит з нім. мови для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. (5-й рік навч.) / Н.П. Басай. – К.: Методика Паблішинг, 2017. – 128 с.: іл.
14. Богуш А.М. Розвиток мовлення дітей п'ятого року життя: навч. посіб. / А.М. Богуш, Н.В. Гавриш. – К.: «Генеза», 2017. – 184 с.
15. Вашуленко М. С. Навчаємось висловлюватися. Українська мова 2 клас / М.С. Вашуленко, С.Г. Дубовик. – К.: Вид. дім «Освіта», 2017. – 64 с.
16. Вашуленко М. С. Навчаємось висловлюватися. Українська мова 3 клас / М.С. Вашуленко, С.Г. Дубовик. – К.: Вид. дім «Освіта», 2017. – 64 с.
17. Вашуленко М. С. Навчаємось висловлюватися. Українська мова 4 клас / М.С. Вашуленко, С.Г. Дубовик. – К.: Вид. дім «Освіта», 2017. – 64 с.
18. Вашуленко М.С. Українська мова у схемах і таблицях. 2–4 класи / М.С. Вашуленко, Н.А. Васильківська, С.Г. Дубовик. К.: Вид. дім «Освіта», 2017. – 88 с.

19. Вашуленко О.В. Вчуся бути читачем. Літературне читання. 2 клас / О.В. Вашуленко. – К.: Вид. дім «Освіта», 2017. – 64 с.
20. Вашуленко О.В. Вчуся бути читачем. Літературне читання. 3 клас / О.В. Вашуленко. – К.: Вид. дім «Освіта», 2017. – 64 с.
21. Вашуленко О.В. Збірник підсумкових контрольних робіт з літературного читання. 4 клас / О.В. Вашуленко. – К.: Вид. дім «Освіта», 2017. – 64 с.
22. Вашуленко О.В. Формування предметних компетентностей. Картки з навчання грамоти (читання). 1 клас: навч. посіб. / О.В. Вашуленко. – К.: УОВЦ «Оріон», 2017. – 128 с.
23. Географія. Зошит для практичних робіт. 9 кл. / О.Ф. Надтока, О.М. Топузов. – К.: ДНВП «Картографія», 2017. – 32 с.
24. Давайте поговоримо. Розмовничок: навч. посіб. для учнів почат. та основ. шк. з навчанням і вивченням єврейських мов / Н. Бакуліна, Т. Батанова, А. Міладзе, Н. Риндюк; за заг. ред. Н. Бакуліної. – Чернівці: АНТ ЛТД, 2017. – 52 с.
25. Економіка і фінанси. 9 кл.: роб. зошит учня / Н.В. Ткаченко, А.І. Довгань, О.В. Часнікова та ін. – Тернопіль: Мандрівець, 2017. – 56 с.
26. Експрес-контроль з фізики для 8 класу: навч. посіб. / Т.М. Засекіна, Д.О. Засекін. – К.: УОВЦ «Оріон», 2017. – 64 с.
27. Збірник задач з математики. 5–9 кл. Наскрізнi лінії ключових компетентностей та їх реалізація / Д.В. Васильєва, Н.І. Василюк. – К.: Вид. дім «Освіта», 2017. – 112 с.
28. Зошит для лабораторних робіт з фізики. 8 клас: навч. посіб. / Т.М. Засекіна, Д.О. Засекін. – К.: УОВЦ «Оріон», 2017. – 32 с.
29. Козленко О.Г. Біологія. 9 клас: посіб. / О.Г. Козленко. – К.: Вид. дім «Сам», 2017. – 160 с.
30. Компетентнісні контрольні роботи з геометрії для 10 класу / М.І. Бурда, Н.А. Тарасенкова та ін. – Черкаси: Вид. Чабаненко Ю., 2017. – 24 с.
31. Компетентнісні контрольні роботи з геометрії для 11 класу / М.І. Бурда, Н.А. Тарасенкова та ін. – Черкаси: Вид. Чабаненко Ю., 2017. – 24 с.
32. Коршевніук Т.В. Біологія. 6 клас: посіб. / Т.В. Коршевніук. – К.: Вид. дім «Сам», 2017. – 90 с.
33. Країнознавство: Іспанія і Латинська Америка: навч. посіб. елективного курсу з ісп. мови для учнів старш. кл. профільної школи / В.Г. Редько, О.В. Басай. – К.: Вид. дім «САМ», 2017. – 104 с.
34. Листопад Н.П. Картки для поточної перевірки знань з математики. 2 клас / Н.П. Листопад. – К.: Літера ЛТД, 2017. – 64 с.
35. Листопад Н.П. Картки для поточної перевірки знань з математики. 3 клас / Н.П. Листопад. – К.: Літера ЛТД, 2017. – 64 с.
36. Листопад Н.П. Картки для поточної перевірки знань з математики. 4 клас / Н.П. Листопад. – К.: Літера ЛТД, 2017. – 64 с.
37. Листопад Н.П. Математика. 1 клас: зошит до підруч. / Н.П. Листопад. – К.: Літера ЛТД, 2017. – 80 с.

38. Листопад Н.П. Математика. 2 клас: зошит до підруч. / Н.П. Листопад. – К.: Літера ЛТД, 2017. – 80 с.
39. Листопад Н.П. Математика. 3 клас: зошит до підруч. / Н.П. Листопад. – К.: Літера ЛТД, 2017. – 80 с.
40. Листопад Н.П. Математика. 4 клас: зошит до підруч. / Н.П. Листопад. – К.: Літера ЛТД, 2017. – 80 с.
41. Мартиненко В.О. Літературне читання. Робочий зошит: навч. посіб. для учнів 2 кл. / В.О. Мартиненко. – 3-тє вид., доопрац. – К.: Вид. дім «Освіта», 2017. – 80 с.
42. Мартиненко В.О. Позакласне читання. Робота з дитячою книжкою, 3 клас: навч. посіб. для загальноосвіт. навч. закл. / В.О. Мартиненко. – К.: Вид. дім «Освіта», 2017. – 144 с.
43. Матяш Н.Ю. Біологія. 8 клас: посіб. / Н.Ю. Матяш. – К.: Вид. дім «Сам», 2017. – 160 с.
44. Методика навчання каліграфії в сучасній початковій школі: навч. посіб. для вчит. початкових кл., викл. і студ. вищ. навч. закл. I–IV рівня акредитації / Н.М. Боднар, О.Ю. Прищепа, В.А. Трунова та ін. / [за заг. ред. В.А. Трунової]. – Х.: Ранок, 2017. – 464 с.
45. Пасічник О.С. Англійська мова для ділового спілкування: навч. посіб. елективного курсу з англ. мови для учнів старш. кл. профільної школи / О.С. Пасічник. – К.: Вид. дім «САМ», 2017. – 96 с.
46. Перевірка предметних компетентностей. Географія. 8 кл.: зб. завдань для оцінювання навч. досягнень учнів: навч.-метод. посіб. / О.М. Топузов, О.Ф. Надтока, В.О. Надтока, Л.А. Покась. – К.: Оріон, 2017. – 48 с.
47. Перевірка предметних компетентностей. Географія. 9 кл.: зб. завдань для оцінювання навч. досягнень учнів: навч.-метод. посіб. / О.М. Топузов, О.Ф. Надтока, В.О. Надтока, Л.А. Покась. – К.: Оріон, 2017. – 48 с.
48. Перевірка предметних компетентностей. Геометрія, 8 кл. Оцінювання навчальних досягнень учнів: навч. посіб. / Н.А. Тарасенкова, М.І. Бурда. – К.: УОВЦ «Оріон», 2017. – 24 с.
49. Перевірка предметних компетентностей. Фізика. 8 кл.: зб. завдань для оцінювання навч. досягнень учнів: навч. посіб. / М.В. Головка, Д.О. Засекін, Т.М. Засекіна, Л.В. Непорожня. – К.: УОВЦ «Оріон», 2017. – 32 с.
50. Полонська Т.К. Культура і мистецтво Великої Британії: навч. посіб. елективного курсу з англ. мови для учнів старш. кл. профільної школи / Т.К. Полонська. – К.: Вид. дім «САМ», 2017. – 94 с.
51. Пономарьова К.І. «Я дружу зі словом». Посібник для письма і розвитку мовлення в післябукварний період: навч. посіб. для учнів першого класу // Комплект з навчання грамоти «Я читаю і пишу». 1 клас / К.І. Пономарьова. – К.: УОВЦ «Оріон», 2017. – 64 с.
52. Пономарьова К.І. Буквар «Я читаю»: навч. посіб. для учнів першого класу / К.І. Пономарьова. – У 2-х ч. – К.: УОВЦ «Оріон», 2017. – 112 с.
53. Пономарьова К. І. Збірник завдань для підсумкових контрольних робіт з укр. мови для 4 класу загальноосвіт. навч. закл. / К.І. Пономарьова. – К.: Генеза, 2017. – 64 с.

54. Пономарьова К.І. Зошит для письма і розвитку мовлення «Я пишу»: навч. посіб. для учнів першого класу / К.І. Пономарьова. – У 2-х ч. – К.: УОВЦ «Оріон», 2017. – 64 с.
55. Прикладні фінанси. 8 кл.: роб. зошит учня / Н.В. Ткаченко, А.І. Довгань, О.В. Часнікова та ін. – Тернопіль: Мандрівець, 2017. – 50 с.
56. Ремех Т.О. Основи правознавства. 9 клас. Тестовий контроль знань / Т.О. Ремех. – К.: Літера ЛТД, 2017. – 122 с.
57. Родинні фінанси. 5 кл.: роб. зошит учня / Н.В. Ткаченко, А.І. Довгань, О.В. Часнікова та ін. – Тернопіль: Мандрівець, 2017. – 52 с.
58. Савченко О.Я. Я люблю читати: навч. посіб. з літературного читання для учнів 3 кл. / О.Я. Савченко. – К.: Вид. дім «Освіта», 2017. – 160 с.
59. Фінансова культура. 7 клас: роб. зошит учня / Н.В. Ткаченко, А.І. Довгань, О.В. Часнікова та ін. – Тернопіль: Мандрівець, 2017. – 45 с.
60. Фінансово грамотний споживач. 6 кл.: роб. зошит учня / Н.В. Ткаченко, А.І. Довгань, О.В. Часнікова та ін. – Тернопіль: Мандрівець, 2017. – 50 с.
61. Формирование предметных компетентностей. Русский язык. 5 кл.: сб. самостоятельных работ: учеб. пособие / Е.Л. Фидкевич, Л.В. Давидюк. – К.: Орион, 2017. – 56 с.
62. Формирование предметных компетентностей. Русский язык. 6 кл.: сб. самостоятельных работ: учеб. пособие / Е.Л. Фидкевич, Л.В. Давидюк. – Киев: Орион, 2017. – 56 с.
63. Формирование предметных компетентностей. Русский язык. 7 кл.: сб. самостоятельных работ: учеб. пособие / Е.Л. Фидкевич, Л.В. Давидюк. – К.: Орион, 2017. – 48 с.
64. Формирование предметных компетентностей. Русский язык. 8 кл.: сб. самостоятельных работ: учеб. пособие / Е. Л. Фидкевич, Л. В. Давидюк. – К.: Орион, 2017. – 48 с.
65. Хімія в завданнях, 7–9 кл.: навч. посіб. / Л.П. Величко, Т.І. Вороненко, Н.В. Титаренко. – К.: Вид. дім «Сам», 2017. – 168 с.
66. Ярошенко О. Г. Робочий зошит із хімії. 9 клас: навч. посіб. Для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О.Г. Ярошенко. – К.: УОВЦ «Оріон», 2017. – 144 с.
67. Ярошенко О. Г. Зошит для контрольних і практичних робіт із хімії. 9 клас: навч. посіб. Для 9 кл. загальноосвітніх навч. закл. / О. Г. Ярошенко. – К.: УОВЦ «Оріон», 2017. – 80 с.

Методичні посібники

1. Бондаренко Н.В. Формування правописної компетентності учнів 5–7 класів на уроках української мови / Н.В. Бондаренко. – К.: Вид. дім «Сам», 2017. – 96 с.
2. Камишин В.В. Психолого-педагогічний супровід соціалізації обдарованих старшокласників в Інтернет-середовищі: метод. посіб. / В.В. Камишин, Л.І. Ткаченко, К.А. Андросович, І.В. Бургун. – К.: Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2017. – 108 с.

3. Компетентнісний підхід до вивчення української літератури в основній школі / [авт. кол.: Г.Л. Бійчук, В.О. Братко, Н.М. Логвіненко, С.П. Паламар, В.М. Тименко та ін.]. – К.: Вид. дім «Сам», 2017. – 112 с.
4. Кондур З.А. Навчання ромської мови в початковій школі / З.А. Кондур. – К.: Вид. дім «Сам», 2017. – 48 с.
5. Кохно Т.Н. Формування умінь і навичок читати українською мовою в початкових класах шкіл з російською мовою навчання: посіб. / Т.Н. Кохно. – К.: Вид. дім «Сам», 2017. – 90 с.
6. Кудикіна Н.В. Інтерактивні форми і методи навчання української мови у початкових класах шкіл з російською мовою викладання: теорія і методика: посіб. / Н.В. Кудикіна. – К.: Вид. дім «Сам», 2017. – 144 с.
7. Курач Л.І. Зміст і методи роботи над лінгвокультурологічними текстами у курсі російської мови для 5–6 класів шкіл з українською мовою навчання» / Л.І. Курач. – К.: Вид. дім «Сам», 2017. – 96 с.
8. Методика діагностики практичного інтелекту учнівської молоді: методичний посібник / В.П. Тименко, А.В. Малиношевська, М.Ю. Мельник, О.Г. Грицан. – К.: Ін-тут обдарованої дитини НАПН України. – 2017. – 156 с.
9. Методика навчання природознавства в старшій школі: метод. посібник для вчителів [Електронний ресурс] / К.Ж. Гуз, В.Р. Ільченко, О.Г. Ільченко, О.С. Гринюк, А.Х. Ляшенко, М.А. Антонюк. – Режим доступу: http://undip.org.ua/news/library/posibniki_detail.php?ID=6921
10. Навчання української мови учнів 5 класу на засадах компетентнісного підходу: посіб. / [авт. кол.: Н.Б. Голуб, Г.Т. Шелехова, А.В. Ярмолюк, В.І. Новосьолова]. – К.: Вид. дім «Сам», 2017. – 144 с.
11. Організаційні форми навчання у початковій школі: посіб. / [авт. кол.: О.Я. Савченко, Н.М. Бібік, В.О. Мартиненко та ін.]. / за наук. ред. Н.М. Бібік. – К.: Вид. дім «Сам», 2017. – 304 с.
12. Психолого-педагогічний супровід соціалізації обдарованих старшокласників в Інтернет-середовищі: методичний посібник / В.В. Камишин, Л.І. Ткаченко, К.А. Андросович, І.В. Бургун. – К.: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2017. – 108 с.
13. Сологуб А.І. Креативна природнича освіта: теорія, технологія, практика; Том 1. Сучасний ліцей: пошуки, технології, перспективи. Посібник / А.І. Сологуб. – К.: «МП Леся», 2017. – 232 с.
14. Теоретичні та методичні засади інтеграції природничо-наукової освіти основної школи / [за ред. В.Р. Ільченко]. – К.: Вид. дім «Сам» 2017. – 320 с.
15. Тестові технології оцінювання компетентностей учнів / [авт. кол.: О.І. Ляшенко, Ю.О. Жук, Л.С. Ващенко, С.О. Науменко, А.В. Гривко. – К.: Вид. дім «Сам», 2017. – 64 с.
16. Фідкевич О.Л. Зміст і методи роботи з культурно-ціннісними поняттями (концептами) у курсі російської мови для 4 класів шкіл з українською мовою навч. / О.Л. Фідкевич. – К.: Вид. дім «Сам» 2017. – 96 с.

Методичні рекомендації

1. Богуш А.М. Розповідаємо разом. Навчання молодших дошкільників розповіді за змістом художніх картин: навчально-методичний комплект з грифом МОН: методичні рекомендації і 12 сюжетних картин / А.М. Богуш. – К.: «Генеза», 2017. – 48 с.

2. Біологія. Природознавство. Основи здоров'я: метод. рек. МОН України щодо організації навчального процесу в 2017/2018 н. р.; оновлені на компетентнісній основі навч. програми для 5–9-х класів ЗНЗ; метод. коментарі провідних науковців Ін-ту пед. НАПН України щодо впровадження ідей Нової української школи. – К.: УОВЦ «Оріон», 2017. – 128 с.

3. Використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій для діагностики обдарованості дітей та молоді: методичні рекомендації / О.Л. Сухий, Г.В. Онопченко, О.В. Онопченко. – К.: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2017. – 52 с.

4. Географія: метод. рек. МОН України щодо організації навч. процесу в 2017/2018 навч. р.; оновлені на компетентнісній основі навч. програми для 5–9-х класів ЗНЗ; метод. коментарі провідних науковців Ін-ту пед. НАПН України щодо впровадження ідей Нової української школи. – К.: УОВЦ «Оріон», 2017. – 88 с.

5. Зарубіжна література: метод. рек. МОН України щодо організації навч. процесу в 2017/2018 навч. р.; оновлені на компетентнісній основі навч. програми для 5–9-х класів ЗНЗ; метод. коментарі провідних науковців Ін-ту пед. НАПН України щодо впровадження ідей Нової української школи. – К.: УОВЦ «Оріон», 2017. – 80 с.

6. Іноземні мови: метод. рек. МОН України щодо організації навч. процесу в 2017/2018 навч. р.; оновлені на компетентнісній основі навч. програми для 5–9-х класів ЗНЗ і СШ; метод. коментарі провідних науковців Ін-ту пед. НАПН України щодо впровадження ідей Нової української школи / [авт. кол.: В.Г. Редько, Т.К. Полонська, О.С. Пасічник, Н.П. Басай]. – К.: УОВЦ «Оріон», 2017. – 160 с.

7. Історія. Правознавство: метод. рек. МОН України щодо організації навч. процесу в 2017/2018 навч. р.; оновлені на компетентнісній основі навч. програми для 5–9-х класів ЗНЗ; метод. коментарі провідних науковців Ін-ту пед. НАПН України щодо впровадження ідей Нової української школи. – К.: УОВЦ «Оріон», 2017. – 128 с.

8. Математика. Інформатика: метод. рек. МОН України щодо організації навч. процесу в 2017/2018 навч. р.; оновлені на компетентнісній основі навч. програми для 5–9-х класів ЗНЗ; метод. коментарі провідних науковців щодо Інституту педагогіки НАПН України впровадження ідей Нової української школи. – К.: УОВЦ «Оріон», 2017. – 96 с.

9. Портфолію інтелектуально обдарованого старшокласника, схильного до дослідницької діяльності: методичні рекомендації / М.Ю. Мельник. – К.: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2017. – 42 с.

10. Початкова школа: метод. рек. МОН України щодо організації навч. процесу в 2017/2018 навч. р.; оновлені на компетентнісній основі навч.

програми для 5–9-х класів ЗНЗ; метод. коментарі провідних науковців Ін-ту пед. НАПН України щодо впровадження ідей Нової української школи. – К.: УОВЦ «Оріон», 2017. – 96 с.

11. Реалізація наскрізної змістової лінії «Підприємливість та фінансова грамотність» у навчальних програмах 5–9-х класів: Методичний порадник: організація та зміст освітнього процесу у 2017/2018 навч. р.: інф.-метод. зб. / А.І. Довгань, О.В. Часнікова; за заг. ред. І.Г. Осадчого, О.В. Матушевської. – Біла Церква: КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти», 2017. – С. 79–92.

12. Технологічна освіта: метод. рек. МОН України щодо організації навч. процесу в 2017/2018 навч. р.; оновлені на компетентнісній основі навч. програми для 5–9-х класів ЗНЗ; метод. коментарі провідних науковців Ін-ту пед. НАПН України щодо впровадження ідей Нової української школи. – К.: УОВЦ «Оріон», 2017. – 64 с.

13. Українська мова. Українська література: метод. рек. МОН України щодо організації навч. процесу в 2017/2018 навч. р.; оновлені на компетентнісній основі навч. програми для 5–9-х класів ЗНЗ; метод. коментарі провідних науковців Ін-ту пед. НАПН України щодо впровадження ідей Нової української школи. – К.: УОВЦ «Оріон», 2017. – 192 с.

14. Фізика: метод. рек. МОН України щодо організації навч. процесу в 2017/2018 навч. р.; оновлені на компетентнісній основі навч. програми для 5–9-х класів ЗНЗ; метод. коментарі провідних науковців Ін-ту пед. НАПН України щодо впровадження ідей Нової української школи. – К.: УОВЦ «Оріон», 2017. – 48 с.

15. Хімія: метод. рек. МОН України щодо організації навч. процесу в 2017/2018 навч. р.; оновлені на компетентнісній основі навч. програми для 5–9-х класів ЗНЗ; метод. коментарі провідних науковців Ін-ту пед. НАПН України щодо впровадження ідей Нової української школи. – К.: УОВЦ «Оріон», 2017. – 112 с.

Матеріали конференцій

1. Розвиток обдарованості дітей в умовах інноваційного освітнього простору: матеріали III-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції, 23–24 лютого 2017 р., м. Івано-Франківськ. – К.: Інститут обдарованої дитини, 2017. – 218 с.

2. Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави: матеріали Міжнародної наук.-практ. конференції, 3–10 липня 2017 р., м. Чорноморськ, Одеська область. – К.: Інститут обдарованої дитини, 2017. – 384 с.

3. Проектування розвитку та психолого-педагогічного супроводу обдарованої особистості: матеріали IX Всеукраїнської науково-практичної конференції, 20–21 квітня 2017 р., м. Бережани Тернопільської області. – К.: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2017. – 360 с.

4. Особливості сучасного мислення особистості в умовах ціннісних трансформацій: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 24 жовтня 2017 р., м. Київ. – К.: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2017. – 176 с.

5. Розбудова економічної освіти та формування основ фінансової грамотності учнівської молоді – основа розвитку громадянського суспільства та становлення економіки знань: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 29–30 вересня 2017 р., м. Київ. – К.: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2017. – 174 с.

6. Інноваційні технології навчання обдарованої молоді: матеріали ІХ-ї Міжнародної науково-практичної конференції, 7–8 грудня 2017 р., м. Одеса. – К.: Інститут обдарованої дитини, 2017. – 390 с.

ХІІІ.4. ВІДДІЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

Наукова продукція

Монографії

1. Бородієнко О.В. Теорія і практика розвитку професійної компетентності керівників структурних підрозділів підприємств сфери зв'язку: монографія / О.В. Бородієнко; за наук. ред. В.О. Радкевич. – К.: Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України, 2017. – 21,0.

2. Ващенко К.О. Професійна підготовка державних службовців: теорія, методологія, практика: монографія / К.О. Ващенко. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2017. – 20,0.

3. Вовк М.П., Грищенко Ю.В., Філіпчук Н.О., Котирло Т.В. Розвиток музичної освіти в Україні (XVIII – XX ст.): персонологічний вимір: монографія / М.П. Вовк, Ю.В. Грищенко, Н.О. Філіпчук, Т.В. Котирло. – К.: Талком, 2017. – 10,0.

4. Огієнко О.І., Чугай О.Ю. Професійна підготовка фахівців у галузі освіти дорослих: американський досвід: монографія / О.І. Огієнко, О.Ю. Чугай. – К.: «Центр учбової літератури», 2017. – 10,0.

5. Смирнова І.М. Система професійної підготовки майбутніх учителів технологій до розроблення і використання електронних освітніх ресурсів: монографія / І.М. Смирнова. – К.: Пед. думка, 2017. – 17,0.

Збірники наукових праць

1. Естетика і етика педагогічної дії: зб. наук. праць. Вип. 15 / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України; Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. – К.; Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2017. – 8,0.

2. Естетика і етика педагогічної дії: зб. наук. праць. Вип. 16 / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України; Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. – К.; Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2017. – 8,0.

3. Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент: зб. наук. пр. / Нац. акад. пед. наук України, Ін-т проф.-техн. освіти, Мистец. ін-т худож. моделювання та дизайну ім. Сальвадора Далі. – К., 2016. – № 12. – 10,0.

4. Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. пр. / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; [редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін.]. – Павлоград: Іма-Прес, 2017. – Вип. 13. – 12,0.

5. Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. праць / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; [редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін.]. – Житомир: Євенок О.О., 2017. – Вип. 14. – 12,0.

6. Освіта дорослих – регіональний розвиток: досвід, виклики, стратегії: збірник матеріалів Форуму до Міжнародних Днів освіти дорослих у Запорізькій області (м. Запоріжжя, 6–8 жовтня 2016 р.) [колектив авторів]. – Мелітополь, 2017. – 8,0.

7. Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: зб. наук. праць / [редкол. Л.Б. Лук'янова (голова) та ін.]; Інститут пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. – 2016. – Вип. 1 (13). – 12,0.

8. Професійна освіта: проблеми і перспективи / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; [редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін.]. – К.: ІПТО НАПН України, 2017. – Вип. 12. – 12,0.

9. Професійна освіта: проблеми і перспективи / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; [редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін.]. – К.: ІПТО НАПН України, 2017. – Вип. 13. – 12,0.

10. Теорія і методика професійної освіти [Електронний ресурс] : електр. наук. фах. вид. / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України. – К., 2017. – Вип. 13. – Режим доступу: <http://tmpo.ivet-ua.science/index.php/editions/133-vipusk-13>. – 12,0.

11. Теорія і методика професійної освіти [Електронний ресурс] : електр. наук. фах. вид. / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України. – К., 2017. – Вип. 12. – Режим доступу: <https://ivet-ua.science/publications/journals/281-teoriia-i-metodyka-profesiinoi-osvity-2> – 12,0.

12. Територія успіху: практико орієнтований додаток до збірника наукових праць «Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи» (гол. ред. Л.Б. Лук'янова). – 2017. – Вип. №1 (4). – 3,0.

Виробничо-практична продукція

Практичні посібники, методичні посібники, методичні рекомендації

1. Бородієнко О.В. Методичні рекомендації щодо розвитку професійної компетентності керівників структурних підрозділів підприємств сфери зв'язку / Бородієнко Олександра Володимирівна. – К.: ІПТО НАПН України, 2017. – 6,5.

2. Волярська О.С., Пастушок О.І. Професійний розвиток педагогів в умовах неформальної освіти: методичні рекомендації / О.С. Волярська, О.І. Пастушок. – Нікополь: ОВ «Принтхаус «Римм», 2017. – 1,5.

3. Герлянд Т.М. Організація професійно спрямованої загальноосвітньої підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у ПТНЗ аграрного профілю: метод. рек. / Герлянд Тетяна Миколаївна. – К.: ЦП «Компринт», 2017. – 1,2.

4. Глущенко О.В. Методичні рекомендації щодо формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників машинобудівного профілю у ПТНЗ / О.В. Глущенко. – Запоріжжя: Просвіта, 2017. – 1,6.

5. Громадянська освіта: від теорії до практики / наук. ред. Я. Пилинський. – К.: Стилос, 2017. – 186 с.
6. Дмитриченко М.Ф. Методичні вказівки до виконання лабораторних та практичних робіт з курсу «Триботехніка і основи надійності машин» для студентів напряму 6.050504 «Зварювання» / О.І. Богданова, М.Ф. Дмитриченко, О.А. Міланенко, О.В. Руденко, Ю.О. Туриця. – К.: НТУ, 2017. – 2,7.
7. Еко-орієнтовані технології професійного навчання. Збірник екологічних проектів: практ. посіб. / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; за наук. ред. В.О. Радкевич. – Павлоград: Іма-Прес, 2017. – 8,0.
8. Зарубіжний досвід професійної підготовки педагогів: аналітичні матеріали / [Авшенюк Н.М., Дяченко Л.М., Котун К.В., Марусинець М.М., Огієнко О.І., Сулима О.В., Постригач Н.О.]. – К.: ДКС «Центр», 2017. – 4,9.
9. Інформаційно-освітнє середовище професійно-технічних навчальних закладів: посібник / Л.А. Карташова, В.В. Юрженко, А.Г. Гуралюк, Л.В. Липська, Л.С. Гуменна та ін.; за наук. ред. П.Г. Лузана. – Житомир: Полісся, 2017. – 6,0.
10. Клименко М.М. Проектування і розвиток кар'єри інженера: навч. посіб. / Марина Клименко. – К.: Чалчинська Н.В., 2017. – 3,0.
11. Кононенко А.Г. Методичні рекомендації щодо формування професійної компетентності майбутніх слюсарів з ремонту автомобілів у професійно-технічних навчальних закладах / А.Г. Кононенко. – К.: Міленіум, 2017. – 5,0.
12. Крапивний Я. Педагогічна майстерність в духовних освітніх закладах Чернігівщини: історико-педагогічний нарис / за наук. ред. докт. пед. наук, проф. О.А. Лавріненка. – Ніжин: Лисенко М.М., 2017. – 2,0.
13. Лук'янова Л.Б. Законодавче забезпечення освіти дорослих: зарубіжний досвід / Лариса Лук'янова; Українська Асоціація освіти дорослих. – К.: ТОВ «ДКС-Центр», 2017. – 8,0.
14. Мельник О.В. Професійна підготовка викладачів економічних дисциплін: зарубіжний досвід: метод. рек. до проектної діяльності студентів з курсу «Порівняльна педагогіка» / О.В. Мельник. – К.: КНЕУ, 2017. – 1,2.
15. Пилинський Я.М. Дорадчі наради – ефективний метод демократичної освіти дорослих громадян в умовах децентралізації: методичні рекомендації // Я.М. Пилинський. – Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. – К.: ТОВ «Поліграф Експерт», 2017. – 2,3.
16. Пилинський Ярослав. Деліберативна освіта в умовах децентралізації. Посібник з організації дорадчого навчання громадян. Ін-т пед. освіти і освіти дор. НАПН України. – К.: Стилос, 2018. – 8,0.
17. Підготовка педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів до дистанційного навчання кваліфікованих робітників : метод. рек. / Базелюк О.В., Каленський А.А., Кравець С.Г. та ін. – Житомир: Полісся, 2017. – 3,0.
18. Поліщук Т.П. Методичні рекомендації з розвитку організаційної культури педагогічного колективу закладу професійної освіти аграрного

профілю: метод. рек. / Т.П. Поліщук за наук. рек. В.О. Радкевич. – Житомир: Євенок, 2017. – 2,5.

19. Помыткин Э.А., Сидорчук Ю.В. Позитивные сказки: пособие для родителей и воспитателей / Помыткин Э.А., Сидорчук Ю.В. – К.: «Внутренний мир», 2017. – 4,5.

20. Помыткин Э.А. Воспитание ребёнка. Пособие для будущих и настоящих родителей / Э.А. Помыткин. – К.: «Внутренний мир», 2017. – 2,5.

21. Рибалка В.В. Методологічні проблеми наукової психології: посібник / Рибалка Валентин Васильович. – К.: Талком, 2017. – 10,3.

22. Рибалка В.В. Сприяння розвитку особистості громадянина і дієвого громадянського суспільства засобами практичної психології: метод. реком. – К.: Талком, 2017. – 5,2.

23. Смирнова І.М. Методичні рекомендації щодо використання електронних освітніх ресурсів у процесі навчання майбутніх учителів технологій технічних дисциплін: метод. реком. / І.М. Смирнова. – К.: Міленіум, 2017. – 7,0.

24. Смирнова І.М. Методичні рекомендації щодо професійної підготовки майбутніх учителів технологій до розроблення і використання електронних освітніх ресурсів: метод. реком. / І.М. Смирнова. – К.: Міленіум, 2017. – 6,6.

25. Смирнова І.М. Навчально-методичний посібник з дисципліни «Математичне моделювання процесів та систем механіки» для магістрантів денної та заочної форм навчання напряму підготовки спеціальності 8.01010301 Технологічна освіта / О.В. Федорова, І.М. Смирнова. – К.: Міленіум, 2017. – 2,0.

26. Смирнова І.М. Навчально-методичний посібник з дисципліни «Нарисна геометрія і креслення» / І.М. Смирнова. – К.: Міленіум, 2017. – 8,0.

27. Смирнова І.М. Навчально-методичний посібник з дисципліни «Опір матеріалів» для студентів денної та заочної форм навчання напряму підготовки 6.010103 Технологічна освіта / І.М. Смирнова; упоряд. О.В. Федорова. – К.: Міленіум, 2017. – 3,0.

Навчальна продукція

Навчальні посібники

1. Ващенко К.О. Цінності, стандарти, компетентність в парламентській діяльності: навч. посіб. / К.О. Ващенко, В.А. Гошовська, Л.А. Пашко [та ін.]. – К., 2017. – 8,0.

2. Вільчковський Е.С. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: навчальний посібник для студентів дошкільних факультетів вищих педагогічних навчальних закладів / Е.С. Вільчковський, О.І. Курок. – Суми: Університетська книга, 2017. – 13,4.

3. Гуржій А.М. Підвищення якості підготовки фахівців на основі віртуальних лабораторних комплексів: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / М.В. Загірняк, Д.Й. Родькін, О.П. Чорний. – Кременчук: КрНУ імені Михайла Остроградського, 2017. – 8,0.

4. Зузяк Т.П. Педагогічна освіта на Поділлі (кінець ХУІІІ – початок ХХ ст.): Хрестоматія: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / за ред. проф. О.А. Лавріненка. – Вінниця: Нілан – ЛТД, 2017. – 8,0.

5. Романовський О.Г. Лідерські якості в професійній діяльності / О.Г. Романовський, С.М. Резнік, Т.В. Гура, Ю.І. Панфілов, Б.Р. Головешко, В.В. Бондаренко. – Х.: ФОП Панов А.М., 2017. – 6,0.

6. Романовський О.Г. Психологія лідерства в бізнесі / О.Г. Романовський, Т.В. Гура, А.Є. Книш. – Х.: «Друкарня Мадрид», 2017. – 4,0.

7. Романовський О.Г. Психологія тимблдіingu / О.Г. Романовський, В.В. Шаполова, О.В. Квасник, Т.В. Гура. – Х.: «Друкарня Мадрид», 2017. – 4,0.

8. Романовський О.Г. Психологія управлінської діяльності лідера // О.Г. Романовський, О.С. Пономарьов, Т.В. Гура, А.Є. Книш, В.В. Бондаренко. – Х.: «Друкарня Мадрид», 2017. – 4,0.

9. Романовський О.Г. Теорія і практика формування лідера // О.Г. Романовський, Т.В. Гура, А.Є. Книш, В.В. Бондаренко. – Х.: «Друкарня Мадрид», 2017. – 4,0.

Програми

1. Алексеева С.В. Персональний менеджмент педагогів закладів професійної та вищої: програма з підвищення кваліфікації пед. і наук.-пед. працівників / автор-уклад.: С.В. Алексеева. – К.: ІПТО НАПН, 2017. – 0,5.

2. Вовк М.П. Освітньо-наукова програма підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому освітньо-науковому рівні вищої освіти у галузі 01 «Освіта / педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» «Педагогічна освіта і освіта дорослих в Україні і зарубіжжі» / «Pedagogical and Adult Education in Ukraine and Worldwide» / М.П. Вовк; за наук. ред. член-кор. НАПН України Л.Б. Лук'янової. – К.: Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, 2017. – 1,5.

3. Герлянд Т.М. Програма підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників закладів професійної освіти з курсу «Сучасні педагогічні технології у професійній освіті» / автор-уклад.: Т.М. Герлянд. – К.: ІПТО НАПН України, 2017. – 0,25.

4. Глущенко О.В. Навчальна програма авторського курсу «Енергоефективне освітлення приміщень: для підготовки кваліфікованих робітників з професії «слюсар-електрик з ремонту електроустаткування» / автор-уклад.: О.В. Глущенко. – Запоріжжя: Просвіта, 2017. – 0,3.

5. Голуб І.І. Основи візуалізації даних. Інфографіка: програма з підвищення кваліфікації пед. і наук.-пед. працівників / автор-уклад.: І.І. Голуб. – К.: ІПТО НАПН, 2017. – 0,5.

6. Гуменний Д.О. Тренінг розвитку інформаційної культури керівника ПТНЗ: програма з підвищення кваліфікації пед. і наук.-пед. працівників запропонована для діючих керівників / автор-уклад. Д.О. Гуменний. – К.: ІПТО НАПН, 2017. – 1,5.

7. Закатнов Д.О. Технології консультування з кар'єрного розвитку майбутніх фахівців: програма з підвищення кваліфікації пед. і наук.-пед. працівників / автор-уклад.: Д.О. Закатнов. – К.: ІПТО НАПН, 2017. – 0,25.

8. Каленський А.А. Професійно-педагогічна етика й культура міжособистісної взаємодії в закладах професійної та вищої освіти: програма курсу для підвищення кваліфікації пед. і наук.-пед. працівників системи професійно-технічної освіти України / автор-уклад.: А.А. Каленський. – К.: ІПТО НАПН України, 2017. – 0,6.

9. Кононенко А.Г. Сучасні електронні освітні інтернет-ресурси: програма з підвищення кваліфікації пед. і наук.-пед. працівників / автори-уклад.: А.Г. Кононенко, Д.О. Гуменний. – К.: ІПТО НАПН України, 2017. – 0,5.

10. Кулалаєва Н.В. Програма підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників закладів професійної освіти з курсу «Інноваційні технології та методики професійної та вищої освіти» / автор-уклад.: Кулалаєва Н.В. – К.: ІПТО НАПН України, 2017. – 0,3.

11. Кулалаєва Н.В. Програма підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників закладів професійної освіти з курсу «Енергоефективна компетентність науково-педагогічних та педагогічних працівників сучасної професійної та вищої освіти» / автор-уклад.: Н.В. Кулалаєва. – К.: ІПТО НАПН України, 2017. – 0,25.

12. Кулалаєва Н.В. Програма підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників закладів професійної освіти з курсу «Еко-орієнтовані педагогічні технології професійного навчання» / автор-уклад.: Н.В. Кулалаєва. – К.: ІПТО НАПН України, 2017. – 0,25.

13. Кулалаєва Н.В. Програма підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників закладів професійної освіти з курсу «Культура екологічної безпеки професійної діяльності майбутніх фахівців» / автор-уклад.: Н.В. Кулалаєва. – К., 2017. – 0,25.

14. Кулалаєва Н.В. Програма тренінг-курсу «Проектна діяльність учнів професійно-технічних навчальних закладів» / автор-уклад.: Н.В. Кулалаєва. – К.: ІПТО НАПН України, 2017. – 0,2.

15. Кулалаєва Н.В. Розроблення та застосування проектних технологій професійного навчання: / автор-уклад.: Н.В. Кулалаєва. – К.: ІПТО НАПН України, 2017. – 0,2.

16. Лузан П.Г. Інноваційна та дослідно-експериментальна діяльність науково-педагогічних та педагогічних працівників закладів професійної та вищої освіти: програма курсу для підвищення кваліфікації пед. і наук.-пед. працівників системи професійно-технічної освіти України / автор-уклад.: П.Г. Лузан. – К.: ІПТО НАПН України, 2017. – 0,5.

17. Романова Г.М. Програма підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників закладів професійної освіти з курсу «Особистісно-розвивальні технології навчання у професійній та вищій освіті» / автор-уклад.: Г.М. Романова. – К.: ІПТО НАПН України, 2017. – 0,25.

18. Сучасні тенденції розвитку професійної та вищої освіти: програма курсу для підвищення кваліфікації пед. і наук.-пед. працівників системи

професійно-технічної освіти України / автор-уклад.: А.А. Каленський. – К.: ІІТО НАПН України, 2017. – 0,4.

19. Шимановський М.М. Програма підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників закладів професійної освіти з курсу «Філософія і методологія сучасної професійної та вищої освіти» / автор-уклад.: М.М. Шимановський. – К.: ІІТО НАПН України, 2017. – 0,4.

Довідкова продукція

Словники

1. Вовк М.П., Машкова І.М. Українознавча освіта в Україні і Канаді: поняттєво-персонологічний словник / Мирослава Петрівна Вовк, Інна Миколаївна Машкова [Електронний ресурс]. – К., 2017. – 4,0.

Статті

У наукових фахових виданнях

1. Аніщенко О.В. Освітні потреби жителів Запорізької області: стан і потенціал для розвитку регіону, що навчається / С.М. Прийма, А.В. Орлов, О.В. Аніщенко, К.О. Кучина // Наука і освіта. – 2017. – №2. – (Available at: <http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/uk/articles/2017-2-doc/2017-2-st17> <http://lib.iitta.gov.ua/706552>). – 0,3.

2. Бородієнко О.В. Особливості розвитку професійної компетентності керівників провідних компаній світу у сфері зв'язку / Олександра Бородієнко // Edukacja zawodowa i ustawiczna. – Професійна і неперервна освіта. – Варшава, 2017. – № 2. – 0,5.

3. Бастун М.В. Діалогічні засоби становлення особистості фахівця-сходознавця у культурологічному вимірі // Психологія особистості професіонала: збірник статей / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; [наук. ред.: Г.О. Балл, В.Л. Злишков; уклад.: В.О. Медінцев, С.О. Лукомська, О.В. Федан]. – К.: Педагогічна думка, 2017. – 0,5.

4. Вовк М.П., Гомеля Н.С. Формування громадянської позиції майбутніх педагогів (з досвіду роботи Київського професійно-педагогічного коледжу імені Антона Макаренка) / Мирослава Вовк, Ніна Гомеля // Естетика і етика педагогічної дії: зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України, Полтавський нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. – 2017. – Вип. 16. – 0,25.

5. Вовк М.П., Грищенко Ю.В. Наукові школи в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України: персонологічний аспект / Мирослава Вовк, Юлія Грищенко // Естетика і етика педагогічної дії: зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України, Полтавський нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. – 2017. – Вип. 15. – 0,5.

6. Волярська О.С. Training of teachers for adult education the economically active population in Ukraine // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки РДГУ. Рівне: РДГУ. Вип. 16 (59), 2017. – 0,5.

7. Герлянд Т.М. Освітній потенціал проектної технології навчання в сучасних аграрних ПТНЗ / Т.М. Герлянд // Лабіринти реальності: зб. наук. пр. за матеріалами IV Міжнар. наук.-практ. конф. 30–31 жовт. 2017 р. / за заг. ред. Журби М.А. – Монреаль: «ASF». – 0,3.
8. Грищенко Ю.В. Наукова спадщина академіка Івана Зязюна у вимірах сучасності й майбутнього: життєві імперативи вченого-філософа // Ю.В. Грищенко / Мистецтво та освіта: наук.-метод. журнал. – 2017. – № 2 (84). С. 54–56. (0,25 д.а.).
9. Лук'янова Л. Аналіз освітніх потреб дорослої людини в умовах сучасної цивілізації / Лариса Лук'янова // Педагогіка і психологія. – Вип. 1(94). – К., 2017. – 0,5.
10. Лук'янова Л. Особливості законодавчого врегулювання освіти дорослих у Франції / Лариса Лук'янова // Проблеми освіти: зб. наук. праць / Інститут модернізації змісту освіти МОН України. – Житомир: Вид. О.О. Євенок, 2017. – Вип. 87. – 0,5.
11. Помиткін Е.О. Духовний розвиток особистості як пріоритетне завдання освіти XXI століття / Е.О. Помиткін // Духовність особистості: методологія, теорія і практика: збірник наукових праць. – Сєверодонецьк, 2017. – Вип. 3 (78), частина 1. – 0,5.
12. Постригач Н.О. Теоретико-методологічні аспекти емпіричного порівняльного дослідження освіти дорослих у Греції // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – Вип. 37 (1), Том V (73): Темат. вип. «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – К.: Гнозис, 2017. – 0,5.
13. Рибалка В.В. Тривалість життя. Особистісні ресурси здоров'я та довголіття педагогічних працівників / Психолог, №19–20 (619–620), жовтень 2017. – Шкільний світ. Експерт у галузі освіти. – 1,0.
14. Романовський О.Г. Парадокси харизматичного лідерства / О.Г. Романовський, О.С. Пономарьов // Теорія і практика управління соціальними системами // Щоквартальний науково-практичний журнал. – Х.: НТУ «ХП», 2017. – № 1. – 0,5.
15. Романовський О.Г. Парадоксальна природа харизматичного лідерства / О.Г. Романовський, О.С. Пономарьов // Теорія і практика управління соціальними системами // Щоквартальний науково-практичний журнал. – Х.: НТУ «ХП», 2017. – № 3. – 0,5.
16. Романовський О.Г. Інноваційне формування повного спектру особистісних якостей лідера у всіх видах професійної діяльності на прикладі майбутніх психологів // О.Г. Романовський, В.В. Бондаренко // Теорія і практика управління соціальними системами // Щоквартальний науково-практичний журнал. – Х.: НТУ «ХП», 2017. – № 2. – 0,5.
17. Скиба М.Є. Характеристика складових системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти Хмельницького національного університету / М.Є. Скиба // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія Економічні науки. – 2017. –

Спецвипуск: Ефективність організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку вищої освіти: матеріали VII Міжнародної наук.-практ. конф. (6 жовтня 2017 р., м. Київ). – 0,5.

18. Хомич Л.О. Партнерство педагогічної науки і практики: нові вимір // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: зб. наук. праць / [редкол. Л.Б. Лук'янова (голова) та ін.]; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. – К.; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2017. – Вип. 1 (13). – 0,5.

19. Шарошкіна Н.Г. Розвиток народних бібліотек-читалень на Київщині (кінець XIX – початок XX століття) / Н.Г. Шарошкіна // Science Rise. Pedagogical Education. – 2017. – № 4. – 0,5.

20. Anishchenko O., Pryima S., Yuan D., Anishchenko O., Petrushenko Y. The UNESCO Global Network of Learning Cities: Tools for the progress monitoring / Pryima S., Yuan D., Anishchenko O., Petrushenko Y. // Science and Education. – 2017. – Issue 4. – 0,8.

21. Kalensky A. A. Level of research competence development in future bachelors of social pedagogy / A. A. Kalensky, O. M. Prohorchuk // International Journal of Education & Development. Volume 3. Psychology / Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukrainian Association of Educational and Developmental Psychology. – Co-publ.: Publishing office: Accent Graphics Communications. – Hamilton, ON, 2017. – (Google Scholar) – 0,5.

22. Kononenko A. The elements of the information educational environment of vti // Формування економіки знань як базису інформаційного суспільства: II міжнародний науковий семінар, м. Афіни, Греція, 29 квіт. – 10 трав. 2017. – 0,5.

23. Leu Snizhana. Qualification frameworks: lessons from the United Kingdom for Ukraine / Snizhana Leu // International Journal of Education & Development. Volume 3. Psychology / Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukrainian Association of Educational and Developmental Psychology. – Co-publ.: Publishing office: Accent Graphics Communications – Hamilton, ON, 2017. – 0,88.

24. Orlov V. Development of designer career orientations in the system of art education / V. Orlov // International Journal of Education & Development. – Volume 3. Psychology / Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukrainian Association of Educational and Developmental Psychology. – Co-publ.: Publishing office: Accent Graphics Communications – Hamilton, ON, 2017. – 0,4.

25. Petrenko L.M. Peculiarities of formation of professional culture of future financiers in the conditions of development of information society / L.M. Petrenko, O.A. Pilevich // Problems of formation and development the knowledge economy and information society: Том 2: Social-humanities and philosophical bases of knowledge economy and informational society. – 0,5.

26. Petrenko L.M. Prospects of introduction of technologies of remote training in vocational schools / Petrenko L.M. // Formation of Knowledge Economy as the Basis for Information Society [Collected Works] / by M.V. Yermoschenko, S.V. Onyshko, A.A. Oleshko, I.Y. Shtuler ets. – Athens-Kiev: International Academy of Internation Science. – 2017. – 0,5.

27. Radkevych V.O. Energy efficient competence – the necessary component of professional training of skilled workers for the machine building industry

[Electronic resource] / V.O. Radkevych, O.V. Glushchenko // International Journal of Education & Development. –Vol. 3. – Psychology. – 2017. – URL: <http://lib.iitta.gov.ua/708874/1/International-Journal-of-Education---Development--2017-----3-----pdf>. – 0,6.

28. Radkiewicz Walentyna. Modernizacja edukacji zawodowej na Ukrainie: wezwania globalizacyjne: Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie. – 2017. – Nr 2. – 0,6.

29. Romanova Anna Comparative overview of vocational teacher training in Ukraine and Germany [Електронний ресурс] / Anna Romanova, Oksana Melnyk // International journal of education & development. – 2017. – №3. – Режим доступу: <http://uaped.com/journal.html>. – 0,5.

Статті у вітчизняних наукових виданнях, що входять до наукометричних баз

1. Авшенюк Н.М. Періодизація розвитку транснаціональної вищої освіти у розвинених англomовних країнах у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. / Н.М. Авшенюк // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія»: зб. наук. праць / ред. кол.: Г.В. Товканець (гол. ред.) та ін. – Мукачево: Вид-во МДУ, 2017. – Вип. 2 (6). – 0,5.

2. Алексеева С.В. Динаміка готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри / Світлана Алексеева // Науковий вісник Ін-ту проф.-техн. освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. праць / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін. – Павлоград, 2017. – Вип. 13. – 0,5.

3. Алексеева С.В. Особливості підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри в Італії / Світлана Алексеева // Науковий вісник Ін-ту проф.-техн. освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. праць / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; [редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін.]. – Житомир, 2017. – Вип. 14. – 0,5.

4. Базелюк О.В. Аналіз сучасного стану дистанційного навчання у професійних (професійно-технічних) закладах освіти [Електронний ресурс] / Базелюк О.В., Петренко Л.М. Кравець С.Г., Голуб І.І., Майборода Л.К. // Information technologies and learning tools: електр. наук. фах. вид. / Ін-т інформаційних технологій і засобів навчання. – Режим доступу <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/index>. – 0,5.

5. Белан В.Ю. Використання мобільного навчання у професійних навчальних закладах України та Польщі / Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи: зб. наук. праць / за ред. М.М. Козяра, Н.Г. Ничкало. – Л., 2017. – Вип. 5. – 0,5.

6. Белан В.Ю. Дистанційне навчання в університетах Республіки Польща: сутність і особливість організації [Електронний ресурс] / В.Ю. Белан // Теорія і методика професійної освіти: електр. наук. фах. журн. – 2017. – № 12. – Режим доступу: <https://ivet-ua.science/publications/journals/281-teoriia-i-metodyka-profesiinoi-osvity-2>. – 0,4.

7. Белан В.Ю. Дистанційне навчання в університетах Республіки Польща: сутність і особливість організації / В.Ю. Белан // Теорія і методика професійної освіти: електронний науковий фаховий журнал. – 2017. – № 12. – Режим доступу: <http://tppo.ivet-ua.science/images/Vol.12/12.pdf>. – 0,5.

8. Бородієнко О. Дорожня карта професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу / Олександра Бородієнко, Людмила Пуховська, Олександр Радкевич, Сніжана Леу // Науковий вісник Ін-ту проф.-техн. освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. праць / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін. – Павлоград: ІМА-прес, 2017. – Вип. 13. – 0,5.

9. Бородієнко О.В. Використання технології асесмент-центрів для діагностування рівнів розвиненості професійної компетентності керівників структурних підрозділів підприємств сфери зв'язку / Олександра Бородієнко // Науковий вісник Ін-ту проф.-техн. освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. праць / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін. – Житомир, 2017. – Вип. 14. – 0,5.

10. Бородієнко О.В. Критерії, показники, рівні сформованості професійної компетентності керівників структурних підрозділів підприємств сфери зв'язку / О.В. Бородієнко // Молодь і ринок. – 2017. – № 7 (150). – 0,5.

11. Бородієнко О.В. Модель системи розвитку професійної компетентності керівників структурних підрозділів підприємств сфери зв'язку / О.В. Бородієнко // Вісник Глухівського нац. пед. ун-ту ім. Олександра Довженка: зб. наук. праць. – Глухів, 2017. – Вип. 2(34). – 0,5.

12. Бородієнко О.В. Педагогічні умови розвитку професійної компетентності керівників структурних підрозділів підприємств сфери зв'язку / О.В. Бородієнко // Педагогічні науки: зб. наук. пр. / Херсонський держ. ун-т. – 2017. – Вип. LXXII., Т.2. – 0,5.

13. Бородієнко О.В. Принципи розвитку професійної компетентності керівників структурних підрозділів підприємств сфери зв'язку / О.В. Бородієнко // Наукові записки Тернопільського нац. ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія: Педагогіка. – 2017. – № 2. – 0,5.

14. Бородієнко О.В. Розвиток професійної компетентності керівників структурних підрозділів підприємств сфери зв'язку: експериментальна перевірка результативності / О.В. Бородієнко // Молодь і ринок. – 2017. – № 9 (152). – 0,5.

15. Бородієнко О.В. Розвиток систем професійної освіти і навчання: досвід Ізраїлю [Електронний ресурс] / Олександра Бородієнко // Теорія і методика професійної освіти: електрон. фах. видання. – Вип. 12. – 2017. – Режим доступу: http://tppo.ivet-ua.science/images/Vol.12/Borodiyenko_12.pdf – 0,5.

16. Ваніна Н.М. Когнітивний компонент у структурі професійної компетенції кваліфікованого викладача машинобудівного профілю [Електронний ресурс] / Н.М. Ваніна // Теорія і методика професійної освіти: електр. наук. фах. журн. / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України. – 2017. – № 13. – Режим доступу: <http://tmpe.eor.by/index.php/editions/133-vipusk-13pdf> – 0,4.

17. Вовк М.П. Розвиток академічної культури у науково-освітньому просторі Львівського університету / М.П. Вовк // Духовність особистості: методологія, теорія і практика: зб. наук. праць / гол. ред. Г.П. Шевченко. – Вип. 2 (77). – Сєвєродонецьк: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2017. – 0,25.

18. Гермак О.Л. Адаптивний підхід до контролю і оцінювання навчальної діяльності майбутніх електромонтерів [Електронний ресурс] // Адаптивне управління: теорія і практика: електрон. наук. фах. вид. / УПА. – 2017. – Вип. 2 (3). – Режим доступу: <http://am.eor.by/index.php/gallery/118-vipusk-1-2017/>. – 0,5.

19. Глущенко О.В. Методика дослідження проблеми формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників машинобудівного профілю / Олена Глущенко // Науковий вісник Ін-ту проф.-техн. освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. праць / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; [редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін.]. – Павлоград: ІМА-прес, 2017. – Вип. 13. – 0,5.

20. Горбан Є. сучасні проблеми розвитку професійної компетентності методистів професійно-технічних навчальних закладів у міжкурсовий період підвищення кваліфікації / Євдокія Горбан // Науковий вісник Ін-ту проф.-техн. освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. праць / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; [редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін.]. – Житомир: Євенок О.О., 2017. – Вип. 14. – 0,5.

21. Грабовська І. Проблеми якості професійної освіти в умовах глобалізації та трансформації суспільства / Ірина Грабовська // Науковий вісник Ін-ту проф.-техн. освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. пр. / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; [редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін.]. – Житомир: Євенок О. О., 2017. – Вип. 14. – 0,5.

22. Грабовська І. Роль культурологічної парадигми у формуванні життєтворчої моделі освіти ХХІ століття / Ірина Грабовська // Науковий вісник Ін-ту проф.-техн. освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. праць / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; [редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін.]. – Павлоград: ІМА-прес, 2017. – Вип. 13. – 0,5.

23. Грибіш С. Особливості етнографічної рекреаційної діяльності майбутніх фахівців готельно-туристичної галузі в Україні / Степан Грибіш // Науковий вісник Ін-ту проф.-техн. освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. праць / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; [редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін.]. – Житомир: Євенок О.О., 2017. – Вип. 14. – 0,5.

24. Грибіш С. Особливості етнографічної рекреаційної діяльності майбутніх фахівців готельно-туристичної галузі в Україні / Степан Грибіш // Науковий вісник Ін-ту проф.-техн. освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. праць / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; [редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін.]. – Житомир: Євенок О.О., 2017. – Вип. 14. – 0,45.

25. Грибіш С. особливості професійної підготовки майбутніх фахівців з розвитку сільського зеленого туризму в Україні / Степан Грибіш // Науковий вісник Ін-ту проф.-тех. освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. праць / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; [редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін.]. – Павлоград: ІМА-прес, 2017. – Вип. 13. – 0,5.

26. Гриценко І.А. Проблеми формування кар'єрних орієнтацій учнів ПТНЗ / Інна Гриценко // Науковий вісник Ін-ту проф.-техн. освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. праць / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін. – Павлоград, 2017. – Вип. 13. – 0,5.

27. Гриценко І.А. Складові кар'єрної компетентності учнів ПТНЗ [Електронний ресурс] / Інна Гриценко // Теорія і методика професійної освіти. – 2017. – № 13. – Режим доступу: https://ivet-ua.science/images/Journals_IPTO/TMPO/TMPO_13_2017.pdf. – 0,5.

28. Гуменний О.Д. Модернізація педагогічного процесу професійно-технічного навчального закладу на основі інформаційно-освітнього середовища / О.Д. Гуменний, П.Г. Лузан // Збірник наук. пр. Нац. акад. держ. прикордонної служби України. Серія: Пед. науки / гол. ред. О.В. Діденко. – Хмельницький: Вид-во НАДПСУ, 2017. – 1(8). – 0,6.

29. Єршова Л. Макроекономічні фактори впливу на розвиток професійної кар'єри учнів ПТНЗ / Людмила Єршова // Науковий вісник Ін-ту проф.-техн. освіти НАПН України. Професійна освіта: зб. наук. праць. – Павлоград, 2017. – Вип. 13. – 0,6.

30. Єршова Л. Соціально-психологічні фактори впливу на розвиток професійної кар'єри учнів професійно-технічних навчальних закладів / Людмила Єршова // Науковий вісник Ін-ту проф.-техн. освіти НАПН України. Професійна освіта: зб. наук. праць. – Житомир, 2017. – № 14. – 0,6.

31. Каленський А.А. Критерії готовності педагогічних працівників до стандартизації підготовки молодших спеціалістів [Електронний ресурс] / А.А. Каленський // Теорія і методика професійної освіти : електр. наук. фак. видання. – 2017. – № 13. – Режим доступу: https://ivet-ua.science/images/Journals_IPTO/TMPO/TMPO_13_2017_1.pdf – 0,5.

32. Каленський А.А. Педагогічні умови формування дослідницької компетентності майбутніх бакалаврів соціальної педагогіки / А.А. Каленський, О.М. Прохорчук // Вісник Черкаського ун-ту. Серія: Педагогічні науки. – Черкаси: Бізнес-інновац. центр ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2017. – Вип. 3. – 0,5.

33. Каленський А.А. Педагогічні умови формування дослідницької компетентності майбутніх бакалаврів соціальної педагогіки / А.А. Каленський, О.М. Прохорчук // Вісник Черкаського ун-ту. Серія: Педагогічні науки. – Черкаси: Бізнес-інноваційний центр ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2017. – Вип. 3. – 0,5.

34. Каленський А.А. Використання проектного навчання для розвитку професійно-етичних умінь студентів (курсантів) / А.А. Каленський, О.В. Мірошніченко // Збірник наук. праць Військового ін-ту Київського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. – 2017. – Вип. 55. – 0,5.

35. Каленський А.А. Фахова передвища освіта: концептуальні засади стандартизації підготовки молодших спеціалістів / А.А. Каленський // Науковий вісник Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України. Серія «Педагогіка. Психологія. Філософія» / редкол.: С.М. Ніколаєнко (відп. ред.) та ін. – К., 2017. – Вип. 277. – 0,5.

36. Клименко М. Педагогічні умови розвитку кар'єрної компетентності майбутніх інженерів-механіків у технічних університетах / Марина Клименко // Науковий вісник Ін-ту проф.-техн. освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. праць / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; [редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін.]. – Павлоград: ІМА-прес, 2017. – Вип. 13. – 0,5.

37. Короткова Л. Зміст професійної освіти майбутніх фахівців сфери послуг / Ліна Короткова // Науковий вісник Ін-ту проф.-техн. освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. праць / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; [редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін.]. – Житомир: Євенок О.О., 2017. – Вип. 14. – 0,5.

38. Короткова Л. Професійно компетентність майбутніх фахівців сфери послуг в умовах освітньо-виробничого кластеру: сутність і структура / Ліна Короткова // Науковий вісник Ін-ту проф.-техн. освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. праць / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; [редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін.]. – Павлоград: ІМА-прес, 2017. – Вип. 13. – 0,5.

39. Кравець С.Г. Компетентнісний підхід до стандартизації професійної підготовки молодших спеціалістів у коледжах і технікумах / С.Г. Кравець // Наукові записки Тернопільського нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія: педагогіка. – 2017. – № 2. – 0,5.

40. Кулалаєва Н.В. Діагностичний аналіз стану готовності учнів ПТНЗ до проектного навчання / Н.В. Кулалаєва // Науковий вісник Ін-ту проф.-техн. освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. праць / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; [редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін.]. – Житомир: Євенок О.О., 2017. – Вип. 14. – 0,5.

41. Кулалаєва Н.В. Формування культури екологічної безпеки майбутніх фахівців будівельного профілю через проектне навчання / Н.В. Кулалаєва // Збірник наук. праць Нац. ун-ту кораблебудування. – № 3. – 2017. – 0,5.

42. Липська Л.В. Структура інформаційно-освітнього середовища професійно технічних навчальних закладів [Електронний ресурс] / Л.В. Липська, А.Б.Зуєва // Теорія і методика професійної освіти: електр. наук. фах. журн. – 2017. – № 12. – Режим доступу: <https://ivet-ua.science/publications/journals/281-teoriia-i-metodyka-profesiinoi-osvity-2>. – 0,5.

43. Липська Л.В. Технологічні підходи до використання ресурсів інформаційно-освітнього середовища закладів професійної освіти / Л.В. Липська // Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи: зб. наук. праць / за ред. М.М. Козяра, Н.Г. Ничкало. – Л.: ЛДУ БЖД, 2017. – Вип. 5. – 0,5.

44. Малишева М. Організаційні засади професійної підготовки майбутніх фахівців готельно-туристичної галузі в Україні / Махіра Малишева // Науковий вісник Ін-ту проф.-техн. освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. праць / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; [редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін.]. – Житомир: Євенок О.О., 2017. – Вип. 14. – 0,5.

45. Melnyk O. Perspectives of usage of positive German experience in organization of bachelor program in economics and business education at Ukrainian

universities / О. Melnyk // Науковий вісник Ін-ту проф.-техн. освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. праць / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; [редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін.]. – Павлоград: ІМА-прес, 2017. – Вип. 13. – 0,4.

46. Мелько М. Інноваційні форми творчого розвитку майбутніх фахівців кулінарного профілю у процесі професійної підготовки / М. Мелько // Вісник Житомирського держ. ун-ту ім. Івана Франка. Педагогічні науки: наук. журн. / [голов. ред. П.Ю. Саух, відп. ред. Н.А. Сейко]. – Житомир: Євенок О.О., 2017. – Вип. 2 (88). – (Google Scholar) – 0,4.

47. Мелько. М. Історичні аспекти розвитку професії «Кухар. Кондитер» / М. Мелько // Професійна освіта: проблеми і перспективи / ІПТО НАПН України. – К.: ІПТО НАПН України, 2017. – Вип. 13. – 0,4.

48. Орлов В.Ф. Кар'єрні орієнтації майбутніх дизайнерів / В.Ф. Орлов, О.О. Фурса, Л.В. Оружа // Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент. Серія: Педагогічні науки: зб. наук. праць / МІХМД ім. С. Далі, ІПТО НАПН України; редкол.: В.Ф. Орлов (голова). – К.: ТОНАР, 2017. – Вип. 12. – 0,6.

49. Орлов В.Ф. Кар'єрні орієнтації суб'єктів сучасної професійної школи / В.Ф. Орлов // Науковий вісник Ін-ту проф.-техн. освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. праць / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін. – Павлоград, 2017. – Вип. 13. – 0,5.

50. Пащенко Т.М. Стан професійної підготовки молодших спеціалістів у коледжах і технікумах будівельної галузі / Т.М. Пащенко // Теорія і методика професійної освіти: електр. наук. фах. вид. – К., 2017. – № 13. – Режим доступу: <http://tmpe.eor.by/index.php/editions/133-vipusk-10pdf>. – 0,5.

51. Петренко Л.М. Інформаційно-аналітична діяльність як основа професійної компетентності майбутніх операторів з обробки інформації та програмного забезпечення / Л.М. Петренко // Професійна освіта: проблеми і перспективи: зб. наук. праць / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; редкол.: В.О. Радкевич (голова). К.: ІПТО НАПН України, 2017. – Вип. 13. – 0,5.

52. Петренко Л.М. Методи активного навчання: нові можливості дистанційної професійної освіти / Л.М. Петренко // Науковий вісник Ін-ту проф.-техн. освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. праць / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; [редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін.]. – Житомир, 2017. – Вип. 14. – 0,5.

53. Пілевич О. Формування професійної культури майбутніх фахівців з фінансів і кредиту в коледжах / Оксана Пілевич // Науковий вісник Ін-ту проф.-техн. освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. праць / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; [редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін.]. – Житомир: Євенок О.О., 2017. – Вип. 14. – 0,4.

54. Поповкіна П.С. Етичні аспекти фахової передвищої підготовки графічних дизайнерів. Аналіз мистецько-педагогічної літератури/ П.С. Поповкіна // Науковий вісник Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України. Серія «Педагогіка. Психологія. Філософія» / Редкол.: Ніколаєнко С.М. (відп. ред.) та ін. – К., 2017. – Вип. 277. – 0,5.

55. Постригач Н.О. Сучасні філософсько-педагогічні концепції розвитку педагогічної освіти в країнах Південної Європи / Н.О. Постригач // Науковий вісник Ужгородського університету. Сер.: Педагогіка. Соціальна робота. – 2017. – Вип. 2(41). – 0,5.

56. Пуховська Л.П. Професійна освіта та інновації: досвід країн ЄС. / Людмила Пуховська // Науковий вісник Ін-ту проф.-техн. освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. праць / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін. – Павлоград: ІМА-прес, 2017. – Вип. 14. – 0,5.

57. Радкевич В.О. Наукові засади підвищення престижності вітчизняної професійної освіти / Валентина Радкевич // Науковий вісник Ін-ту проф.-техн. освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. праць / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін. – Павлоград: ІМА-Прес, 2017. – Вип. 13. – 0,8.

58. Торчевська Н.В. Інтерактивні методи консультування з професійної кар'єри учнів ПТНЗ [Електронний ресурс] / Н.В. Торчевська // Теорія і методика професійної освіти. – 2017. – № 13. – 0,5.

59. Філіпчук Н.О. Музейна педагогіка в оптимізації культурно-освітнього процесу / Н.О. Філіпчук // Духовність особистості: методологія, теорія і практика: зб. наук. праць / гол. ред. Г.П. Шевченко. – Вип. 2(77). – Сєверодонецьк: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2017. – 0,4.

60. Borodiyenko O.V. T. Saaty's Method in Directors' Professional Competence Design / O.V. Borodiyenko // Наука і освіта: Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – 2017. – № 6 – 0,5.

61. Borodiyenko O. Key competences development of future specialists by the teaching technologies of non-formal and informal learning / Oleksandra Borodiyenko // Науковий вісник Ін-ту проф.-техн. освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. праць / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін. – К., 2017. – Вип.13. –0,5.

62. Orlov V. Formation designers' career orientations in the system of art education / Valeriy Orlov, Oksana Fursa // Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент. Серія: Пед. науки. – К.: ТОНАР, 2017. – Вип. 12. – 0,5.

63. Sultanova L.Yu. The development of policultural education In Western European countries // Духовність особистості: методологія, теорія і практика: зб. наук. праць / За матеріалами VIII Міжнародної наук.-практ. конф. «Формування духовної безпеки особистості в умовах сьогодення: виклики і проблеми» (24 травня 2017 року, м. Київ); ч. 2 / гол. ред. Г.П. Шевченко. – Сєверодонецьк: Вид-во СНУ ім. В.Даля, 2017. – Вип. 4 (79). – 0,5.

64. Vovk M. Trends in folklore studies development in the research and education space at ukrainian and foreign universities / Miroslava Vovk // Порівняльна професійна педагогіка. – 2017. – Вип. 7(1). – 0,25.

У міжнародних виданнях

1. Авшенюк Н. Транснаціоналізація освіти у стратегічних ініціативах розвинених англomовних країн: погляд у майбутнє / Н. Авшенюк // Edukacja dla

przyszłości w świetle wyzwań XXI wieku / red. nauk. Ryszard Gerlach. Bydgoszcz : Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, 2017. – 0,5.

2. Дяченко Л.М. Професійна підготовка вчителів загальноосвітніх шкіл у Федеративній республіці Німеччина на початку XXI століття / Л.М. Дяченко // Edukacja zawodowa i ustawiczna. Polsko-ukraiński rocznik naukowy / професійна і неперервна освіта. Польсько-український науковий щорічник / pod red. Naukowa Nella Nyczkało, Adam Solak. – Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie. – Nr. 2/2017. – 1,0.

3. Жмурко М.Д. Психологічна модель стратегічного мислення особистості в процесі професійного самовизначення / М.Д. Жмурко // Матеріали. II міжнар. україно-польського наук. форуму «Освіта для майбутнього». – 0,5.

4. Зинченко С. Социально-психологические особенности развития и обучения взрослых / Светлана Зинченко, Тамара Котырло // Проблемы педагогики и психологи: научн. пед. издание межвузовского консорциума / предс. ред. сов. Саркисян Т. – 2017. – 0,5.

5. Котун К.В. The legislative framework of adult education in Finland and Ukraine / Законодавче забезпечення освіти дорослих у Фінляндії та Україні. Edukacja dla przyszłości w perspektywie orientacji na rynek pracy: debaty, szkice, refleksje polsko-ukraińskie // Освіта для майбутнього у перспективі орієнтації на ринок праці: дебати, нариси, польсько-українські рефлексії [red.naukowa R.Gerlach, R.Tomaszewska-Lipiec]. – Bydgoszcz: Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, 2017. – 0,5.

6. Ничкало Н.Г. Співпраця науковців як джерело особистісного, духовного й професійного взаємозбагачення (до VII Польсько-українського / українсько-польського форуму) // Edukacja zawodowa i ustawiczna = Професійна і неперервна освіта: пол.-укр. наук. щорічник. – 2017. – Вип.2. – 0,6.

7. Огієнко О.І. Освіта XXI століття: пошук пріоритетів (Edukacja dla XXI wieku: w poszuki priorytetow) // Edukacja dla przyszłości w perspektywie orientacji na rynek pracy / Red. R. Gerlach, R. Tomaszewska-Lipiec. – Bydgoszcz, 2017. – 0,5.

8. Огієнко О.І. Сучасні тенденції у професійній підготовці фахівців-андрагогів: європейський вимір (Modern trends in adult educator training: European dimension) // Edukacja Zawodowa i Ustawiczna: Polsko – Ukraiński Rocznik Naukowy. – 2017. – № 2. – 0,5.

9. Пазюра Н.В. Концептуальні засади неперервного професійного розвитку людських ресурсів в умовах виробництва / Н.В. Пазюра // Освіта для майбутнього у перспективі орієнтації на ринок праці: дебати, нариси, польсько-українські рефлексії [red.naukowa R.Gerlach, R.Tomaszewska-Lipiec]. – Bydgoszcz: Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, 2017. – 0,5.

10. Радкевич В.О. Професійна освіта і навчання: європейський контекст розвитку / Валентина Радкевич // Науковий вісник Ін-ту проф.-техн. освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. праць / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін. – Житомир: Євнюк О.О., 2017. – Вип. 14. – 0,6.

11. Радкевич О.П. Професійний розвиток викладачів і тренерів закладів професійної освіти в країнах Європейського Союзу / Олександр Радкевич // Науковий вісник Ін-ту проф.-техн. освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. праць / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін. – Житомир: Євенок О.О., 2017. – Вип. 14. – 0,6.
12. Романова Г.М. Сучасні підходи до вирішення проблем організації та формування змісту підвищення кваліфікації педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів / Х.Ш. Бахтіярова, Г.М. Романова, В.А. Ткаченко // Економіка та управління на транспорті: наук. журн. – 2017. – Вип. 4. – 0,5.
13. Смирнова І.М. Технології розроблення тестових завдань майбутніми вчителями технологій у ВПНЗ / І.М. Смирнова // Професійна освіта: проблеми і перспективи: зб. наук. праць / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; редкол.: В.О. Радкевич (голова). К.: ПІТО НАПН України, 2017. – Вип. 12. – 0,5.
14. Становських З.Л. Професійний стрес та особистісні деструкції педагогів і сучасні засоби їх психопрофілактики / Зінаїда Становських // Українсько-польський щорічник. – № 2. – Варшава, 2017. – 1,0.
15. Шамралюк О.Л. Методичний супровід стажування майстрів виробничого навчання аграрного профілю // Науковий вісник Інституту ПІТО НАПН України. Професійна педагогіка / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України; редкол.: В.О. Радкевич (голова) та ін. – Павлоград: ІМА-прес, 2017. – № 13. – 0,5.
16. Ignatovich E. Methodological analysis of problems of development of personality culture in the context of the activity theor / E. Ignatovich // Znanstvena misel journal (Ljubljana, Slovenia). – №13. – 2017. – 0,4.
17. Ihnatovych E. Theoretical and methodological foundations of pedagogical innovation / E. Ignatovych // VOL 1, No 2. – Österreichisches Multiscience Journal (Innsbruck, Austria), 2017. – 0,45.
18. Lukyanova L. Transformation of adult education institutions in Eastern Europe – Experiences of Belarus, Ukraine and Moldova / Larisa Lukyanova, Galina Veramejchyk // Adult education centres as a key to development – challenges and success factors. – International Perspectives in Adult Education – IPE 78. – DVV International Institut für Internationale Zusammenarbeit des Deutschen Volkshochschul-Verbandes e. V. Obere Wilhelmstraße 32, Bonn, Germany. – 0,5.
19. Nyczkało Nellia. Lifelong professional education as an international trend: Ukrainian context // Wybrane aspekty dotyczące człowieka współczesnej cywilizacji / Pod red. C. Plewki. – Koszalin 2017. – 1,0.
20. Nyczkało Nellia. Recenzia monografii Franciszka Szloska «Tożsamość pedagogiki pracy w kontekście przemian systemowych». – 2016. – № 2 (T. 6). – 0,3.
21. Ohienko O. Andragogy as theoretical basis of employee training in American companies / Olena Ohienko, Iryna Lytovchenko // Education – technology – computer science: quarterly journal. – Vol. 19. – No. 2. – 2017. – 0,5.
22. Ohienko O. Educational Reforms and Modernization of Education: Mission, Reality and Reflection. International Experience for Ukraine /Olena Ohienko, Yuliia Kobiuk, Inna Meleshko, Iryna Lytovchenko // Reforming Education

and the Imperative of Constant Change: Ambivalent roles of policy and educational research (ECER). – Copenhagen, Denmark, University College UCC, from 21-25 August 2017. – 0,2.

23. Ohienko O., Litovchenko I. Influence of lifelong learning concept on support of professional self-actualization of an individual / Educationalists versus politicians – who should integrate Europe for wellbeing of all inhabitants: monograph / Editor: prof. Dr. Hab. Ryszard Kucha, University of social sciences, Łódź 2016, Poland, European Union. – P. (автор 0,5 др.арк.)

24. Pylynskyi Y. Deliberative Education for a Democratic Ukraine / Y. Pylynskyi // Освіта для майбутнього у перспективі орієнтації на ринок праці: дебати, нариси, польсько-українські рефлексії [red.naukowa R.Gerlach, R.Tomaszewska-Lipiec]. – Bydgoszcz: Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, 2017. – 0,5.

25. Pylynskyi Y. Deliberative Education for a Democratic Ukraine / Y. Pylynskyi // Освіта для майбутнього у перспективі орієнтації на ринок праці: дебати, нариси, польсько-українські рефлексії [red.naukowa R.Gerlach, R.Tomaszewska-Lipiec]. – Bydgoszcz: Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, 2017. – С. 67–80. (0,5 д.а.)

26. Rybalka V.V. Psychological Peculiarities of Spiritualization of Pedagogics and Students Personality and the Conditions of their Educational Activity | Spirituality of a Personality: Theory and Practice Methodology: Collection of Research Materials / Materials of the VII International Scientific and Practicfl Conference «Spiritual Image of Man of Culture of the Twenty First Century: Methodology. Theory and Practice» (May 24, 2016, Editor-in-chief Calina P.Shevchenko. Issue 3 (72), Kyiv). – Severodonetsk: Pablising Haus of the Volodymyr Dahl East Ukrainian National University: 2016. – 1,0.

27. Shcherbak Olga, Eberhardt Christiane. Transform revisited: Was von bilateralen Bildungskoperationen übrig bleibt und warum. Das Modellvorhaben «Kaufmännische Berufsausbildung» in Kiew/Ukraine (1995–1998). – 1,0.

28. Skyba M. Formation of the model of the polymer material structure during orientational drawing // O. Synyuk, M. Skyba, T. Romanets / Actual problems of modern science. Monograph: edited by Musial Jamusz, Polishchuk Oleh, Sorokatji Ruslan – 2017. – 0,8.

29. Vovk M. Development of academic culture in the scientific and educational environment of the Lviv university / M. Vovk // Modern vectors of science and education development in China and Ukraine: international annual journal. – Odessa: South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky, Harbin: Harbin Engineering University, 2017. – Issue 3. – 0,5.

30. Zozulia P., Pyshcheniuk N., Skyba M., Polishchuk O., Malec M. General classification of 3D printing // Actual problems of modern science. Monograph: edited by Musial Jamusz, Polishchuk Oleh, Sorokatji Ruslan – 2017. – 0,4.

Статті в інших наукових виданнях

1. Артюшина М.В. Інноваційні технології у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників для сучасних галузей економіки /

М.В. Артющина, Г.М. Романова, Л.П. Пуховська // Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики (до 25-річчя НАПН України): зб. наук. праць. – К.: Вид. дім «Сам», 2017. – 0,5.

2. Базиль Л. Професійне становлення особистості – провідний вектор інноваційного розвитку освіти / Людмила Базиль // Професійно-технічна освіта. – № 4 (75). – 2017. – 0,1.

3. Бородієнко О. Неформальне та інформальне навчання в умовах виробництва / Олександра Бородієнко // Професійно-технічна освіта. – № 4 (75). – 2017. – 0,2.

4. Бородієнко О.В. Технічна і професійна освіта та навчання для глобального лідерства: досвід Ізраїлю / Олександра Бородієнко // Професійно-технічна освіта. – № 2. – 2017. – 0,2.

5. Гермак О.Л. STEM-технології в професійній підготовці майбутніх електромонтерів / О.Л. Гермак // Наукові записки Малої академії наук України. Серія: педагогічні науки: зб. наук. праць / Національний центр «Мала академія наук України»; [редкол.: С.О. Довгий (голова), О.Є. Стрижак, І.М. Савченко (відп. ред.) та ін.]. – К.: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2017. – Вип. 9. – 0,2.

6. Годлевська К.В. Інформаційно-комунікаційні технології як засіб адаптивного навчання дорослих: досвід Угорщини / Катерина Годлевська / Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка: зб. наук. статей у 2 ч. / За заг. ред. О.В. Зосименко. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2017. – Ч.1. – 0,2.

7. Ершова Л. Підготовка викладачів системи професійної освіти за програмою ЄС «Еразмус+» / Людмила Єршова // Професійно-технічна освіта. – № 4 (75). – 2017. – 0,1.

8. Єршова Л.М. Методичні засади професійної орієнтації та консультування з професійної кар'єри учнівської молоді // Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики (до 25-річчя НАПН України): зб. наук. праць / Л.М. Єршова, В.Ф. Орлов, Д.О. Закатнов. – К.: Вид. дім «Сам», 2017. – 0,5.

9. Закатнов Д.О. Кар'єрні орієнтації учнів закладів професійної освіти / Д.О. Закатнов // Нові тенденції і явища у дитячому і молодіжному середовищі в Україні: цивілізаційний, культурологічний, інформаційний виміри: зб. наук. пр. – К.: Едельвейс, 2017. – 0,25.

10. Зінченко С.В. Основні аспекти викладацької діяльності в освіті дорослих: вітчизняний досвід / С.В. Зінченко // Професійний розвиток фахівців у системі освіти дорослих: історія, теорія, технології: зб. матеріалів II Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. 28 квітня 2017 року / редкол. В.В. Сидоренко, М.І. Скрипник, Я.Л. Швень. – К., 2017. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/708955>. – 0,2.

11. Зінченко С.В. Основні аспекти організації хмаро орієнтованого навчального середовища у вечірній школі / С.В. Зінченко // Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи: зб. наук. праць / ред. кол. Кремень В.Г., Козяр М.М. та ін. – Л., 2017. – Вип. 5. – 0,3.

12. Каленський А.А. Принципи розроблення державних стандартів професійно-технічної освіти з конкретних професій на основі компетентнісного підходу / А.А. Каленський // Сучасна наука і освіта: нові реалії і наукові рішення: зб. наук. праць / за заг. ред. С.П. Архипової. – Черкаси: ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2017. – 0,5.
13. Короткова Л. Кластерний підхід як механізм реалізації інновацій у закладах професійної освіти / Ліна Короткова // Професійно-технічна освіта. – № 4 (75). – 2017. – 0,5.
14. Кулалаєва Н. Проектні технології навчання у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників / Наталя Кулалаєва // Професійно-технічна освіта. – № 4 (75). – 2017. – 0,1.
15. Кулалаєва Н.В. Формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю на основі проектних технологій / Н.В. Кулалаєва, Н.В. Стюпіна // Професійно-технічна освіта. – № 2 (75). – 2017. – 0,3.
16. Леу С. Зв'язок професійної освіти і ринку праці / Сніжана Леу // Професійно-технічна освіта. – № 1 (75). – 2017. – 0,1.
17. Леу С. Моя професія – найкраща / Сніжана Леу // Професійно-технічна освіта. – № 1 (75). – 2017. – 0,4.
18. Леу С. Політичний форум високого рівня / Сніжана Леу // Професійно-технічна освіта. – № 2 (75). – 2017. – 0,1.
19. Майборода Л.А. Електронний контент дистанційного навчання у підготовці кваліфікованих робітників ПТНЗ / Л.А. Майборода // Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи: зб. наук. пр. / за ред. М.М. Козяра, Н.Г. Ничкало. – Л.: ЛДУ БЖД, 2017. – Вип. 5. – 0,1.
20. Ничкало Н.Г. Неперервна професійна освіта у контексті теорії людського капіталу // Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики (до 25-річчя НАПН України): зб. наук. праць. – К.: Вид. дім «Сам», 2017. – 0,6.
21. Орлов В.Ф. Інтеграційний підхід до формування й розвитку професійної компетентності та кар'єрних орієнтацій майбутніх дизайнерів / В.Ф. Орлов // Професійна освіта в умовах інтеграційних процесів: теорія і практика: зб. наук. праць: у 2 ч. / за заг. ред. С.С. Вітвицької, Н.Є. Колесник. – Житомир: Н.М. Левковець, 2017. – Ч. I. – 0,3.
22. Петренко Л.М. Інформаційна культура керівника ПТНЗ // Професійно-технічна освіта. – 2017. – № 1(74). – 0,3.
23. Петренко Л.М. Розвиток інформаційно-аналітичної компетентності педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів / Л.М. Петренко, О.Д. Гуменний // Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики (до 25-річчя НАПН України): зб. наук. праць. – К.: Вид. дім «Сам», 2017. – 0,5.
24. Піддячий В.М. Сутність і зміст громадянської компетентності майбутнього педагога / В.М. Піддячий // Молодь і ринок. – 2017. – № 7 (150). – 0,5.

25. Постригач Н.О. Актуальні проблеми використання ІКТ в освіті дорослих Греції / Надія Постригач // Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, 7 грудня 2017 р. м. Суми. – Суми: КЗ СОІППО, 2017. – 0,4.
26. Радкевич В.О. Smart-комплекси навчальних дисциплін для професійно-технічних навчальних закладів / В.О. Радкевич, О.Д. Гуменний // Професійно-технічна освіта. – 2017. – № 2. – 0,6.
27. Радкевич В.О. Стандартизація професійної освіти в контексті євроінтеграційних процесів / В.О. Радкевич, П.Г. Лузан, С.Г. Кравець // Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики (до 25-річчя НАПН України): зб. наук. праць. – К.: Вид. дім «Сам», 2017. – 0,5.
28. Сеньків М. Майбутні фахівці сфери туризму: інтегративний підхід / Мар'ян Сеньків // Професійно-технічна освіта. – № 2 (75). – 2017. – 0,3.
29. Смирнова І.М. Мета і зміст підготовки майбутніх учителів технологій до розроблення і використання електронних освітніх ресурсів / І.М. Смирнова // Комп'ютер у школі. – 2017. – № 5 (141). – 0,5.
30. Шимановський М.М. Нові явища у молодіжних субкультурах: контекст здорового способу життя / М.М. Шимановський // Нові тенденції і явища у дитячому і молодіжному середовищі в Україні: цивілізаційний, культурологічний, інформаційний виміри: зб. наук. праць. – К.: Едельвейс, 2017. – 0,5.
31. Щербак О.І. Соціальне партнерство у професійній освіті дорослих / Ольга Щербак // Освіта дорослих – регіональний розвиток: досвід, виклики, стратегії: збірник матеріалів до Міжнародних днів освіти дорослих у Запорізькій області [колектив авторів]. – Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2017. – 0,5.

ХІІ.5. Відділення вищої освіти

Монографії

1. Адаптація студентів-переселенців до університетського середовища: стан, проблеми, перспективи : кол. монографія / за ред. М. В. Гриньової. – Полтава, 2017.
2. Аналіз сталого розвитку – глобальний і регіональний контексти / Міжнар. рада з науки (ICSU) [та ін.] ; наук. кер. проекту М. З. Згуровський. – К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. – Ч. 2: Україна в індикаторах сталого розвитку (2016). – 11,0.
3. Голубенко О. Л. Впровадження в вищій школі України європейських механізмів забезпечення якості освіти (на прикладі Східноукр. нац. ун-ту ім. Володимира Даля) : монографія / О. Л. Голубенко ; Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. – Северодонецьк, 2017. – 10,5.
4. Гриньова М. В. Про необхідність предметної спеціалізації «Здоров'я людини» для підготовки майбутнього вчителя / М. В. Гриньова // Загальна

теорія здоров'я та здоров'язбереження : кол. монографія ; за заг. ред. проф. Ю. Д. Бойчука. – Х. : Вид. Рожко С. Г., 2017. – 0,4.

5. Інтернаціоналізація як фактор конкурентоспроможності сучасного університету : кол. монографія ; за заг. ред. чл.-кор. НАПН України, д-ра політ. наук, проф. К. В. Балабанова. – Маріуполь, 2017. – 19,0.

6. Концептуально-методичне та модельне забезпечення механізму управління державним замовленням в межах ВНЗ : монографія / за заг. ред. В. С. Пономаренка, О. В. Раєвської. – Х. : ФОП Лібуркіна Л. М., 2017 – 27,7.

7. Моделирование процессов управления в информационной экономике : монографія / под ред. В. С. Пономаренко, И. П. Отенко, Т. С. Клебановой. – Бердянск : Изд. Ткачук А. В., 2017. – 26,2.

8. Мазаракі А. А. Соціально-етичний маркетинг : монографія / А. А. Мазаракі, Є. В. Ромат [та ін.]. – К. : Нац. торг.-екон. ун-т, 2017. – 17,0.

9. Менеджмент української освіти в контексті євроінтеграції : монографія / П. Біліченко, О. Зайцева, Т. Зенченко, А. Кузьмінський [та ін.] ; за заг. ред. Г. Луценка. – Черкаси : Вид. Чабаненко Ю. А., 2017. – 2,0.

10. Пономаренко В. С. Педагогічний дизайн засобів електронного навчання на робочому місці : монографія / В. С. Пономаренко. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 16,2.

11. Шафер Д. П. Культурная личность : монографія / Д. П. Шафер ; [творч. кол. НИИ духовного развития человека ВГУ им. В. Даля: М. В. Безуглая, Е. В. Бессмертная, А. Л. Кудинова и др. ; под ред. Г. П. Шевченко] ; пер. с англ. яз. – 2017. – 7,5.

12. Шевченко Г. П. Виховання краси духу: теоретичний і практичний аспекти. Мистецтво виховання Людини : кол. монографія / Г. П. Шевченко, В. М. Алфімов, Т. Л. Антоненко, М. В. Безугла, Є. А. Зеленов, О. П. Лучанінова, Н. Є. Миропольська, С. С. Рашидова, І. О. Сафонова, Г. С. Тарасенко, Т. Г. Тюріна. – К. : Пед. думка, 2017. – 1,5.

13. Шевченко Г. П. Духовність особистості у вимірах культури, виховання та освіти: обрані наукові статті : монографія / Г. П. Шевченко. – К. : Пед. думка, 2017. – 15,0.

14. Kvyetnyy R. N. Recognition of textured objects using optimal inverse resonant filtration / R. N. Kvyetnyy, O. Yu. Sofina, Y. A. Bunyak, W. Wojcik, A. Kotyra, B. Akhmetov // Information Technology in Medical Diagnostics : monograph. – CRC Press/Balkema, London, UK, 2017. – Chapter 1. – 1,1.

15. Kvyetnyy R. N. The conjugated null space method of blind deconvolution / R. N. Kvyetnyy, O. Yu. Sofina, Y. A. Bunyak, W. Wojcik, P. Komada, A. Kalizhanova, N. A. Orshubekov // Information Technology in Medical Diagnostic : monograph. – CRC Press/Balkema, London, UK, 2017. – Chapter 8. – 1,0.

16. Ukrainian economy growth imperatives : monograph / edited by Anatolii A. Mazaraki. – Prague : Coretex CZ SE, 2017. – 14,0.

Підручники

1. Горобець О. Ю. Фізика. Механіка : підручник / О. Ю. Горобець, А. М. Кучко, С. О. Решетняк, А. М. Красіко, М. Г. Мусієнко, Т. М. Ніколаєва, П. О. Юрачківський, Л. Г. Лосицька. – К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. – 8,6.
2. Дубовой В. М. Моделювання та оптимізація систем : підручник / В. М. Дубовой, Р. Н. Кветний О. І. Михальов, А. В. Усов. – Вінниця : ВНТУ Едельвейс, 2017. – 36,5.
3. Євтух М. Б. Математичне моделювання в психологічних та соціологічних дослідженнях / М. Б. Євтух, Е. В. Лузік, Т. В. Ільїна. – К. : Кондор, 2017. – 19,5.
4. Педагогічна система самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення / М. Б. Євтух, Т. В. Черкашина. – Черкаси : ФОП Чабаненко Ю. А. 2017. – 15,8. (рос. мовою).
5. Чалий О. В. Медична та біологічна фізика : нац. підруч. для студ. вищих медичних (фармацевтичних) навч. закладів / О. В. Чалий, Я. В. Цехмістер, Б. Т. Агапов [та ін.] ; за ред. проф. О. В. Чалого. – Вид. 2. – Вінниця : Нова Книга, 2017. – 24,0.
6. Chaliy O. V. Medical and biological physics. National Nextbook. Textbook for students of higher medical institutions of the IV accreditation level / O. V. Chaliy, Ya. V. Tsekhmister, B. T. Agapov [et al.]. – Third edition. Edited by prof. A. V. Chalyi. – Vinnytsia : Nova knyha, 2017. – 22,0.

Навчальні посібники

1. Гриньова М. В. Розвиток творчості школярів у процесі вивчення шкільного курсу біології. Система «Дидактосервіс» : навч. посіб. / М. В. Гриньова, С. П. Яланська. – 2-е вид. випр., допов. – Полтава : ФОП Мирон І. А., 2017. – 25,0.
2. Загірняк М. В. Підвищення якості підготовки фахівців на основі віртуальних лабораторних комплексів : навч. посіб. / М. В. Загірняк, О. П. Чорний, С. А. Сергієнко [та ін.] – Кременчук : КрНУ ім. Михайла Остроградського, 2017. – 9,0.
3. Загірняк М. В. Сучасні перетворювачі частоти в системах електропривода : навч. посіб. / М. В. Загірняк, Т. В. Коренькова, А. П. Калінов [та ін.]. – Х. : Точка, 2017. – 9,3.
4. HoReCa: Готелі : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів: у 3 т. / [А. А. Мазаракі, С. Л. Шаповал, С. В. Мельниченко та ін.] ; за ред. А. А. Мазаракі. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. – Т. 1. – 18,7.
5. HoReCa: Ресторани : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів: у 3 т. / [А. А. Мазаракі, С. Л. Шаповал, С. В. Мельниченко та ін.] ; за ред. А. А. Мазаракі. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. – Т. 2. – 14,2.
6. HoReCa: Кейтеринг : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів: у 3 т. / [А. А. Мазаракі, С. Л. Шаповал, С. В. Мельниченко та ін.] ; за ред. А. А. Мазаракі. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. – Т. 3. – 20,3.

7. Олійник Я. Б. Сучасна суспільна географія України в персоналіях / Я. Б. Олійник, Т. В. Нич. – К. : Прінт-Сервіс, 2017. – 3,0.

8. Федченко Ю. О. Формування готовності до професійного саморозвитку в умовах магістратури педагогічного профілю : навч.-метод. посіб. / Ю. О. Федченко ; наук. ред. д-ра пед. наук А. І. Кузьмінського. – Черкаси : ФОП Гордієнко Є. І., 2017. – 5,7.

9. Чалий О. В. Українсько-англійсько-російський словник базових фізичних термінів : навч. посіб.-словник / О. В. Чалий, В. В. Пашенко, В. Г. Гур'янов, Я. В. Цехмістер [та ін.]. – К. : Книга-плюс, 2017. – 1,6.

10. Чичук А. П. Теоретико-методологічні засади становлення й розвитку вищої освіти у США і Великій Британії : навч. посіб. / А. П. Чичук ; за ред. А. І. Кузьмінського. – Черкаси : Вид. Чабаненко Ю. А., 2017. – 7,0.

11. Чичук А. П. Система управління вищою професійною освітою у США і Великій Британії : навч. посіб. / А. П. Чичук ; за ред. А. І. Кузьмінського. – Черкаси : Вид. Чабаненко Ю. А., 2017. – 5,7.

12. Чичук А. П. Модернізація системи освіти США і Великої Британії на початку XXI століття : навч. посіб. / А. П. Чичук ; за ред. А. І. Кузьмінського. – Черкаси : Вид. Чабаненко Ю. А., 2017. – 4,8.

13. Чичук А. П. Порівняльний аналіз тенденцій підготовки вчителів початкової школи в університетах США, Великої Британії та України : навч. посіб. / А. П. Чичук ; за ред. А. І. Кузьмінського. – Черкаси : Вид. Чабаненко Ю. А., 2017. – 4,5.

14. Чичук А. П. Теоретико-методична підготовка вчителів початкової школи у Великій Британії і США : навч. посіб. / А. П. Чичук ; за ред. А. І. Кузьмінського. – Черкаси : Вид. Чабаненко Ю. А., 2017. – 7,5.

Навчальні програми

1. Освітньо-професійна програма «Прикладна філософія для магістрів» : наук.-метод. розробка / Л. В. Губерський, Л. О. Шашкова, С. В. Пролєєв. – К., 2017.

2. Освітньо-професійна програма третього рівня вищої освіти за спеціальністю 015 Педагогічна освіта (за спеціалізаціями) / керівник проект. групи М. В. Гриньова. – Полтава : ПНПУ, 2017. – 1,8.

3. Освітньо-професійна програма другого рівня вищої освіти за спеціальністю 073 Менеджмент (спеціалізація «Управління інноваційною діяльністю») / член проект. групи М. В. Гриньова. – Полтава : ПНПУ, 2017. – 1,8.

4. Освітньо-професійна програма першого рівня вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (спеціалізація «Здоров'я людини») / член проект. групи М. В. Гриньова. – Полтава : ПНПУ, 2017. – 2,0.

5. Чалий О. В. Примірні програми навчальної дисципліни підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти, кваліфікації освіт. «Магістр медичної та психологічної реабілітації», кваліфікації проф. «Лікар-реабілітолог», «Лікар-психолог» галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спец. 226

«Фармація» / О. В. Чалий, Я. В. Цехмістер, Н. В. Стучинська, О. І. Олійник [та ін.] ; затверджена МОЗ України 03.05.2017. – К., 2017. – 0,6.

6. Чичук А. П. Використання прогресивних ідей американського та британського досвіду підготовки вчителів початкової школи в Україні : програма спецкурсу / А. П. Чичук ; за ред. А. І. Кузьмінського. – Черкаси : Вид. Чабаненко Ю. А., 2017. – 1,1.

Збірники наукових праць, матеріали конференцій

1. Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому середовищі у світлі реалізації конвенції ООН про права осіб з інвалідністю : тези доп. XVII Міжнар. наук.-практ. конф. / за заг. ред. П. М. Таланчука. – К. : Ун-т «Україна», 2017. – Ч. 1. – 17,0.

2. Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому середовищі у світлі реалізації конвенції ООН про права осіб з інвалідністю : тези доп. XVII Міжнар. наук.-практ. конф. / за заг. ред. П. М. Таланчука. – К. : Ун-т «Україна», 2017. – Ч. 2. – 19,0.

3. Бобало Ю. Я. Побудова системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в Національному університеті «Львівська політехніка» / Ю. Я. Бобало, В. А. Павлиш, О. Ю. Лозинський, А. Г. Загородній, О. Р. Давидчак, Д. В. Федасюк, Л. М. Пилипенко // Управління якістю в освіті та промисловості: досвід, проблеми та перспективи : тези доп. на III Міжнар. наук.-практ. конф. пам'яті проф. Петра Столярчука (11–12 трав. 2017 р., Львів). – Л. : Вид-во Львів. політехніки. – 0,2.

4. Голубенко О. Л. Показники відновлення наукової діяльності СНУ ім. В. Даля у нових історичних умовах / О. Л. Голубенко // Молодь і наука: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку права в Україні : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (11–12 трав. 2017 р.). – Северодонецьк : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2017. – 0,2.

5. Голубенко О. Л. Пам'ять про минуле, як застереження сучасності / О. Л. Голубенко // Голодомор і сучасність (до 85-х роковин Голодомору 1932–1933 років в Україні) : матеріали Університет. наук. конф. студ. молоді (Северодонецьк, 30 листоп. 2017 р.). – Северодонецьк : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2017. – 3,5.

6. Луговий В.І. Безперервна освіта впродовж життя: концептуальні засади конструювання / В. Луговий, Ж. Таланова // Професійна і неперервна освіта. Польсько-український науковий щорічник. – 2017. – № 2. – 0,4.

7. Луговий В.І. Глобальний і національний освітньо-наукові простори: роль, ресурс і різноманітність розвитку / В. І. Луговий, О. Ю. Оржель, О. М. Слюсаренко, Ж. В. Таланова // Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики (до 25-річчя НАПН України). Збірник наукових праць. – К.: Видавничий дім «Сам», 2017. – 400 с. – 0,2.

8. Мазаракі А. А. Publishing: складова системи управління якістю / А. А. Мазаракі, Н. В. Притульська, С. В. Мельниченко // Сучасні видавництва вищих навчальних закладів : матеріали Другої всеукр. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 25–27 трав. 2017 р.); відп. ред. Л. Ф. Дьяченко ; Одес. нац. ун-т

ім. І. І. Мечникова, держ. наук. установа «Книжкова палата України імені Івана Федорова». – О. : ОНУ, 2017. – 11,0.

9. Макаренкознавчий вимір актуальних питань соціальної адаптації особистості : матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 13–14 берез. 2017 р.) ; за ред. проф. М. В. Гриньової. – Полтава, 2017.

10. Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі (XXIV Каришинські читання) : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 18–19 трав. 2017 р.) ; за заг. ред. проф. М. В. Гриньової. – Полтава, 2017. – 16,5.

11. Проблеми відтворення та охорони біорізноманіття України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. / за заг. ред. проф. М. В. Гриньової. – Полтава : Аструя, 2017. – 9,5.

12. Управлінська майстерність керівника навчального закладу : Всеукр. наук.-практ. семінар (м. Полтава, 13–14 берез. 2017 р.) ; за ред. проф. М. В. Гриньової. – Полтава, 2017. – 8,3.

13. Управління проектами у сфері науки освіти, інновацій та інформатизації : Всеукр. наук.-практ. семінар (м. Полтава, 13–14 берез. 2017 р.) / за ред. проф. М. В. Гриньової. – Полтава, 2017. – 8,3.

14. Управління інноваційною діяльністю в освіті та у виробництві : Всеукр. наук.-практ. семінар (м. Полтава, 13–14 берез. 2017 р.) / за ред. проф. М. В. Гриньової. – Полтава, 2017. – 8,3.

15. Урахування цивілізаційних змін при розробці перспективних напрямів розвитку освіти України : зб. наук. пр. Edukacja dla przyszłości wsswiete wyznac XXI wieku (освіта для майбутнього у світлі викликів XXI століття) : Міжнар. наук.-практ. конф. (19–21 верес. 2017 р., Варшава, Бидгощ, Польща). – Польща : Вид-во ун-ту Казиміра Великого, 2017. – 0,6.

16. Формування педагогічної майстерності викладача. Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі : матеріали III Міжнар. конгресу (м. Одеса, 18–21 трав. 2017 р.) ; Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О. : Гельветика, 2017. – 0.1.

17. Чалий О. В. Використання новітніх технологій при вивченні медичної та біологічної фізики / О. В. Чалий, В. Г. Гур'янов, Г. В. Храпійчук / Актуальні проблеми в системі освіти: ЗНЗ – доуніверситетська підготовка – вищий навчальний заклад : зб. матеріалів Третьої всеукр. конф. – К., 2017. – 0,3.

18. Шевченко Г. П. Духовна безпека: духовна культура і духовні цінності / Г. П. Шевченко // Духовність особистості: методологія, теорія і практика : зб. наук. пр. : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. «Формування духовної безпеки особистості в умовах сьогодення: виклики і проблеми». – Сєверодонецьк : вид-во СНУ ім. В. Даля, 2017. – Вип. 3(78). – 0,4.

19. Bobalo Yu. Training studying system of electrical disciplines for students with special needs / Yu. Bobalo, P. Stakhiv, N. Shakhovska // Computational Problems of Electrical Engineering : 18th International Conference CPEE, 2017. – Kutna Hora, Czech Republic, September, 11–13, 2017.

20. Kvyetnyy Roman. Method of image texture segmentation using Laws' energy measures, Proc. SPIE 10445 / Roman Kvyetnyy, Olga Sofina, Alla Olesenko,

Paweł Komada, Jan Sikora, Aliya Kalizhanova, Saule Smailova // *Photonics Applications in Astronomy, Communications, Industry, and High Energy Physics Experiments 2017*, 1044561 (7 August 2017) ; doi:10.1117/12.2280891.

21. Kvyetnyy Roman. Object detection in images with low light condition, *Proc. SPIE 10445 / Roman Kvyetnyy, Roman Maslii, Volodymyr Harmash, Ilona Bogach, Andrzej Kotyra, Żaklin Grądz, Aizhan Zhanpeisova, Nursanat Askarova // Photonics Applications in Astronomy, Communications, Industry, and High Energy Physics Experiments 2017*, 104450W (7 August 2017) ; doi: 10.1117/12.2281001.

22. Spivakovskiy Oleksandr. ICT Advanced Training of University Teachers / Oleksandr Spivakovskiy, Nataliya Kushnir, Natalya Valko, Maksym Vinnyk, [etc] // *13th International Conference on ICT in Education, Research and Industrial Applications: Integration, Harmonization and Knowledge Transfer. ICTERI Kyiv, Ukraine, May 15–18, 2017.* – 0,6.

Статті

1. Балабанов К. В. Національні стратегії інтернаціоналізації вищої освіти / К. В. Балабанов // *Вісник Маріупольського держ. ун-ту.* – Маріуполь, 2017. – Вип. 20. – (Серія «Історія. Політологія»). – 0,3.

2. Бобало Ю. Я. Основні засади функціонування системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти у Національному університеті / Ю. Я. Бобало // *Вища освіта України ; Львівська політехніка.* – 2017. – № 4. – 0,6.

3. Відділення вищої освіти. Національна академія педагогічних наук України – 25 років / П.Ю.Саух // *Управління освітою.* – К. : Само, 2017. – № 2. – С. 54–62. – 0,4.

4. Гриньова М. В. Вплив ідей В. О. Сухомлинського на естетичну підготовку майбутнього викладача / М. В. Гриньова // *Management of higher education quality: problems and prospects [Collection of scientific papers titled Viktor Oliynik].* – Published by IASHE, London, 2017. – 0,2.

5. Гриньова М. В. Сучасні підходи до формування професійно-мовленнєвої компетентності студентів вищих навчальних закладів / М. В. Гриньова, А. О. Варданян // *Витоки педагогічної майстерності : зб. наук. пр. Полтав. нац. пед. ун-ту ім. В. Г. Короленка.* – 2017. – Вип. 19. – 0,3.

6. Гриньова М. В. Роль авторського соціального проекту «Зелений туризм для всіх» у становленні екологічної свідомості школярів міста Полтави / М. В. Гриньова, К. В. Купріян // *Науковий вісник Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України ; ред. кол. : С. М. Ніколаєнко (відп. ред.) [та ін.].* – К. : Міленіум, 2017. – Вип. 267. – (Серія «Педагогіка, психологія, філософія»). – 0,4.

7. Гриньова М. В. Основы функционирования специализации «Здоровье человека» в Полтавском национальном педагогическом университете имени В. Г. Короленко / М. В. Гринева // *Norwegian Journal of development of the International Science.* – № 7. – VOL. 3. – Oslo, Norway, 2017. – 0,2.

8. Євтух М. Б. Традиції виховання в народній педагогіці Гуцульщини / М. Б. Євтух // *Гуцульська школа.* – 2017. – № 2. – 1,2.

9. Євтух М. Б. Інноваційна діяльність в освіті: становлення гуманістичної парадигми / М. Б. Євтух, С. В. Яшник // Науковий вісник Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України. – К. : Міленіум, 2017. – Вип. 259. – (Серія «Педагогіка, психологія, філософія»). – 0,4.

10. Євтух М. Б. Формування креативної особистості майбутніх педагогів вищої школи в контексті людиноцентризму / М. Б. Євтух, В. С. Локшин // Духовність особистості: методологія, теорія і практика : зб. наук. пр. – Сєверодонецьк : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2017. – Вип. 5(74). – 0,4.

11. Ківалов С. В. Сучасний інноваційний процес у вищій школі: актуальні проблеми та тенденції / С. В. Ківалов // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. – О. : Фенікс, 2017. – Вип. 59. – 0,6.

12. Ківалов С. В. Актуальні проблеми вищої юридичної освіти: зарубіжний досвід та перспективи в Україні / С. В. Ківалов // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. – О. : Фенікс, 2017. – Вип. 60. – 0,4.

13. Кононенко В. І. Процеси оновлення образотворення в сучасному українському художньому дискурсі / В. І. Кононенко // Рідне слово в етнокультурному вимірі. Native word in Ethnocultural Dimension. – Дрогобич, 2017. – 0,5.

14. Кононенко І. Слов'янські мови в типологічному вимірі / І. Кононенко // Українська та польська мови: контрастивне дослідження / Iryna Kononenko // Język ukraiński i polski: stadium kontrastywne. – 2-ге вид. – Warszawa : Wyd-ctwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2017. – 0,5.

15. Луговий В. І. Академічно-університетський дуалізм світового дослідницького простору / В. І. Луговий, О. М. Слюсаренко, Ж. В. Таланова // Наука та наукознавство: міжнародний науковий журнал. – 2017. – № 4 (98). – С. 84–97.

16. Луговий В. І. Закон базисної організації компетентностей / В. І. Луговий, О. М. Слюсаренко, Ж. В. Таланова // Педагогіка і психологія. Вісн. НАПН України. – 2017. – № 4. – 0,25.

17. Луговий В. І. Наука в університетах, університети в науці у світовому дослідницькому просторі / В. І. Луговий, Ж. В. Таланова // Вища освіта України: теоретичний та науково-методичний часопис. – 2017. – № 2. – 0,3.

18. Луговий В. І. Національна академія педагогічних наук України: 25 років служіння українському суспільству / В. І. Луговий, О. М. Топузов, І. Ю. Регейло, О. В. Мушка, Т. І. Куліш, О. П. Вашуленко // Український педагогічний журнал. – 2017. – № 3. – 0,1.

19. Луговий В. І. Особливості стандартизації професійної невищої і вищої освіти: теоретико-методологічний аспект / В. І. Луговий, Ж. В. Таланова // Педагогіка і психологія. Вісн. НАПН України. – 2017. – № 1. – С. 5–20.

20. Luhovyi V. Higher Education Internationalization in Ukraine: the National Case of Mobility and Cooperation in a Global Scale / Volodymyr Lugovyy, Zhanneta Talanova, Svitlana Shytikova / Intercultural Education. – 2017. – No. 2 (7). – pp. 81–97.

21. Мокін Б. І. Освоєння студентами вищих технічних навчальних закладів робітничих професій як один із варіантів реалізації ідеології дуальної

освіти / Б. І. Мокін, О. М. Косарук // Вісник Вінницького політехнічного ін-ту. – 2017. – № 2. – 0,7.

22. Наукова педагогіка у вимірах сучасності // Вісник Черкаського ун-ту ; Вид. ЧНУ ім. Б. Хмельницького. – 2017. – № 7. – (Серія «Педагогічні науки»). – 0,2.

23. Проблеми студентського самоврядування у вищій школі (рецепція вітчизняного і європейського досвіду // Наукові записки ; ред. кол.: В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко [та ін.]. – Кропивницький : РВВЦ ДПУ ім. В. Винниченка, 2017. – Вип. 156. – 320 с. – (Серія «Педагогічні науки»). – 0,6.

24. Саух П.Ю. Соціокультурні тенденції в сучасному молодіжному середовищі: цивілізаційний вимір // Вісник НАПН України. Педагогіка та психологія. – 2017. – № 4. – 0,4.

25. Саух П.Ю. Філософія в пошуках панацеї. Роздуми небайдужого // Вісник Житомирського держ. ун-ту ім. Івана Франка. Філософські науки. – Житомир, 2017. – Вип. 1(83). – 0,3.

26. Саух П.Ю. Філософія полікультурної освіти. Проблеми і перспективи / Edukacja dla przyszłości w świetle wyzwau XXI wieku. Budgoszcz, 2017. – 0,5.

27. Скрипнюк О. В. Методологічні проблеми взаємодії держави і громадянського суспільства в сучасній Україні / О. В. Скрипнюк, Ю. С. Шемшученко // Правова держава. – 2017. – Вип. 28. – 0,3.

28. Співаковський О. В. Якість знань – через вимірювання / О. В. Співаковський // Голос України. – 2017, 05 вересня. – 0,2.

29. Співаковський О. В. Закон «Про вищу освіту»: стратегія нагальних змін // О. В. Співаковський // Голос України. – 2017, 08 листопада. – 0,2.

30. Співаковський О. В. Реформа науки – основа розвитку держави / О. В. Співаковський // Голос України. – 2017, 15 листопада. – 0,2.

31. Bakirov Vil. The ukrainian universities during the I world war period / Vil Bakirov and Sergey Posokhov // IUIES Journal. La Prima Guerra Mondiale. Popolazioni e nazioni. 1-2017.

32. Bulavko Gennadiy V. Photovoltaic effect in dye-doped polymer films with free-surface and sandwich structures. / Gennadiy V. Bulavko, Nikolay A. Davidenko and Oleg V. Tretyak // World Scientific Publishing Company «Functional Materials Letters. Vol. 10, No. 2, (2017) – 0,2.

33. Gorobets O. Yu. Spin waves in a two-sublattice antiferromagnet / O. Yu. Gorobets, V. V. Kulish // A self-similar solution of the Landau-Lifshitz equation. Communications in Nonlinear Science and Numerical Simulation, 2017, V. 42. – 0,4.

34. Gorobets O. Yu. Liquid-liquid phase separation of an electrolyte at metals deposition on the surface of a steel plate under the influence of two-domain magnetic system / O. Yu. Gorobets, V. P. Rospotniuk, V. I. Grebinaha, A. A. Kyba // Journal of Molecular Liquids. – 2017. – Vol. 235. – P. 163–171.

35. Kivalov Serhiy. The supreme council of justice in the context of the implementation of the judicial and legal reform / Serhiy Kivalov // Visegrad Journal on Human Rights, 2017. – № 2/1. – 0,3.

36. Kononenko Vitalij. Autor. Reader' Dichotomy: Linguistic and Cognitive Intentions / Vitalij Kononenko // Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. Scientific Edition. – Ivano-Frankivsk, 2017. – Vol. 4, № 2. – 0,4.

37. Kruglyak V. V. Formation of the band spectrum of spin waves in 1D magnonic crystals with different types of interfacial boundary conditions / V. V. Kruglyak, C. S. Davies, V. S. Tkachenko, O. Y. Gorobets, A. N. Kuchko // Journal of Physics D: Applied Physics, volume 50, no. 9, pages 094003-094003, DOI:10.1088/1361-6463/aa536 c. – 2017.

38. Luhovyi V. Overview of the Higher Education System. Ukraine / Zhanna Talanova, Svitlana Shytikova, Volodymyr Luhovyi, Irina Sikorskaya / Education, Audiovisual and Culture Executive Agency (EACEA). The European Commission. – 22 с.
Електронний ресурс:
file:///C:/Users/LVI/Downloads/countryfiches_ukraine_2017.pdf

39. Mazaraky A. Commodity science in Ukraine: present and future / A. Mazaraky, N. Prytul'ska // Izvestiya. Journal of Varna University of Economics, 2017 vol. 61 № 1. University of Economics – Varna, Bulgaria.

40. Mokin Borys. The synthesis of optimum current obtained by mathematical models for an electrically propelled truck drive electromotor / Borys Mokin, Oleksandr Mokin, Vitaliy Lobatyuk, Azhar Sagymbekova, Tomasz Zyska, Aron Burlibay, Nurbek Orshubekov // Przegląd Elektrotechniczny. A.R. 93 NR 3/2017. – 0,9.

41. Mokin Borys. Construction of a mathematical model of the minimum order for a linear dynamical system with feedback / Borys Mokin, Iryna A. Chernova // Journal of Automation and Information Sciences. – USA. Volume 49, 2017. – 0,8.

42. Oliynik Yaroslav. Contemporary socio-economic characteristics of transboundary cooperation between Ukraine and the Republic of Poland / Yaroslav Oliynik, Valentina Obodovska // Journal of Education, Health and Sport, 2017. – 0,6.

43. Ponomarenko V. Benchmarking of bank performance using the life cycle concept and the DEA approach / V. Ponomarenko, O. Kolodiziev, I. Chmutova // Banks and Bank Systems. – 2017. – 1,2.

44. Ponomarenko V. The system of causal connections between entrepreneurial activity and economic development / V. Ponomarenko, I. Gontareva // Economic Annals-XXI. Економічний часопис-XXI, № 165(5/6), 2017. – 0,8.

45. Shevchenko G. P. The Ideal Image of a Man: the Main Characteristics and Ways of Achieving. Future Human Image / G. P. Shevchenko // The Academic Journal. – Київ : Междунар. филос.-космологическое об-о, Volume 7. – 2017. – 0,4.

Довідкова продукція

1. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. / НАПрН України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого ; редкол. вид. : В. Я. Тацій, Ю. С. Шемшученко, С. В. Ківалов [та ін.]. – К. : Право, 2017.

2. Навчально-довідкове видання «Інклюзивна освіта в Україні: нормативно-правові акти: у трьох частинах» / уклад. : А. І. Кузьмінський, Т. І. Бондар. – Черкаси : Вид. Вовчок О. Ю., 2017. – 41,4.

3. Німецько-український словник юридичних термінів / за заг. наук. ред. С. В. Ківалова, Н. В. Петлюченко. – О. : Нац. ун-т «Одеська юридична академія», 2017. – 26,0.

4. Пам'ятки права: рідкісні та цінні видання з фонду наукової бібліотеки Нац. ун-ту «Одеська юридична академія» : бібліограф. покажчик: у 2 т. / голова редкол. С. В. Ківалов ; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». – О. : Юрид. літ-ра, 2017. – 7,6.

Авторські свідоцтва, патенти

1. Пономаренко В. С. Патент на корисну модель № 113844 від 10.02.2017. Автоматизована система тестування, навчання та моніторингу / В. С. Пономаренко, М. Ф. Смирний.

2. Пономаренко В. С. Патент на корисну модель № 118648 від 28.08.2017. Пристрій для управління процесом комп'ютерного навчання і контролю знань / В. С. Пономаренко, М. Ф. Смирний.

ДОДАТКИ

ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ НАПН УКРАЇНИ (у таблицях)

- Таблиця 1. Експериментальна робота за рівнями (О.П. Вашуленко)
- Таблиця 2. Упровадження результатів наукових досліджень, завершених у 2017 р. (Т.І. Куліш)
- Таблиця 3. Продукція, підготовлена в ході виконання наукових досліджень у 2017 р. (частина I) (Л.М. Смола)
- Таблиця 4. Продукція, підготовлена в ході виконання наукових досліджень у 2017 р. (частина II) (Л.М. Смола)
- Таблиця 5. Продукція, підготовлена за завершеними у 2017 р. фундаментальними дослідженнями (частина I) (Л.М. Смола)
- Таблиця 6. Продукція, підготовлена за завершеними у 2017 р. фундаментальними дослідженнями (частина II) (Л.М. Смола)
- Таблиця 7. Продукція, підготовлена за завершеними у 2017 р. прикладними дослідженнями (частина I) (Л.М. Смола)
- Таблиця 8. Продукція, підготовлена за завершеними у 2017 р. прикладними дослідженнями (частина II) (Л.М. Смола)
- Таблиця 9.1. Наукові періодичні видання НАПН України у 2017 р. (Н.В. Базелюк)
- Таблиця 9.2. Наукові періодичні видання НАПН України, які внесені до Переліку наукових фахових видань України згідно з наказами Міністерства освіти і науки України (Н.В. Базелюк)
- Таблиця 10. Підготовка наукових кадрів у докторантурі установ НАПН України у 2017 р. (О.А. Шагаєва)
- Таблиця 11. Підготовка наукових кадрів в аспірантурі установ НАПН України у 2017 р. (випуск аспірантів, осіб) (О.А. Шагаєва)
- Таблиця 12. Підготовка наукових кадрів в аспірантурі установ НАПН України у 2017 р. (прийом аспірантів, осіб) (О.А. Шагаєва)
- Таблиця 13. Робота спеціалізованих учених рад підвідомчих установ НАПН України у 2017 р. (О.А. Шагаєва)
- Таблиця 14. Захист дисертацій на засіданнях спеціалізованих учених рад у 2017 р. за науковими спеціальностями (О.А. Шагаєва)
- Таблиця 15. Робота спеціалізованих учених рад НАПН України у 2017 р. за науковими спеціальностями (одиниць) (О.А. Шагаєва)
- Таблиця 16. Атестація наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації у 2017 р. за науковими спеціальностями (одиниць) (О.А. Шагаєва)

- Таблиця 17. Кількість дисертаційних тем, розглянутих Міжвідомчою радою з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології у 2017 р. *(Л.В. Тищенко)*
- Таблиця 18. Підготовка фахівців (бакалавр, магістр) за кошти фізичних та юридичних осіб у підвідомчих установах НАПН України у 2017 р. *(Н.В. Базелюк)*
- Таблиця 19. Підвищення кваліфікації кадрів у підвідомчих установах НАПН України у 2017 р. *(Н.В. Базелюк)*
- Таблиця 20. Кількісний і якісний склад наукових працівників підвідомчих установ НАПН України *(О.В. Мушка)*
- Таблиця 21. Кількісний і якісний склад науково-педагогічних і педагогічних працівників підвідомчих установ НАПН України *(О.В. Мушка)*
- Таблиця 22. Склад членів Національної академії педагогічних наук України за відділеннями *(О.В. Мушка)*
- Таблиця 23. Організація та проведення науково-практичних масових заходів *(Л.М. Смола)*
- Таблиця 24. Основні показники ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського з формування галузевого інформаційного ресурсу *(Т.І. Куліш)*
- Таблиця 25. Основні показники ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського щодо забезпечення доступу користувачів до інформаційного ресурсу *(Т.І. Куліш)*
- Таблиця 26. Структура видатків Державного бюджету за 2017 р. у розрізі підвідомчих установ НАПН України *(В.М. Грицан)*
- Таблиця 27. Джерела формування надходжень і використання коштів спеціального фонду у розрізі установ та організацій НАПН України за 2017 р. *(В.М. Грицан)*
- Таблиця 28. Електронна бібліотека НАПН України *(І.Ю. Регейло)*
- Таблиця 29. Цифрові ідентифікатори наукових працівників підвідомчих установ НАПН України в 2017 р. *(І.Ю. Регейло)*
- Таблиця 30. Представлення наукових працівників підвідомчих установ НАПН України в Google Scholar у 2017 р. *(І.Ю. Регейло)*
- Таблиця 31. Індикатори розвитку НАПН України в 2017 р. *(І.Ю. Регейло)*

Таблиця 1

Експериментальна робота за рівнями

Назви установ	Кількість експериментів за рівнями					Кількість експериментальних закладів освіти, установ, організацій			
	Усього	у тому числі				Усього	МОН України	Органами управління освітою областей, міста Києва	Місцевими органами управління освітою
		Всеукраїнський МОН України (за наказом МОН України)	Академічний НАПН України (за рішенням Президії НАПН України)	Підвідомчі установи НАПН України (за рішенням НАПН України, відділення НАПН України, вченої ради установи)	Структурного підрозділу підвідомчої установи (за рішенням вченої ради установи)				
Інститут педагогіки	25	18		2	5	250	184	9	57
Інститут психології імені Г.С. Костюка	11	3		8		79	23		56
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих	4				4	26			26
Інститут проблем виховання	17	6			11	112	6	14	92
Інститут спеціальної педагогіки	9	1			8	60	11		49
Інститут соціальної та політичної психології	5	2	2*		3	308	207		101
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	7	4		2	1	159	151	4	4
Інститут професійно-технічної освіти	12	8		4		43	8	11	24
Інститут обдарованої дитини	4			4		11			11
Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	4				4	4			3
Усього	101	42	3**	20	36	1051	590	38	423

*Загальноакадемічний експеримент має статус всеукраїнського

** 2 + 1 («Модель особистісно-орієнтованої системи авторської школи М.П. Гузика»)

Таблиця 2

Управління результатів наукових досліджень, завершених у 2017 р.

№ з/п	Установа-виконавець НДР	Завершено НДР (одиниць)	Результати НДР												Усього результатів НДР		
			Офіційна		Наукова продукція		Виробничо-практична		Навчальна продукція		Довідкова продукція		Електронні ресурси		Розпочато НДР за результатами завершених досліджень		підготовлено
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1	Інститут педагогіки	14	-	-	8	8	25	25	35	35	-	-	-	-	-	68	68
2	Інститут психології імені Г.С. Костюка	8	-	-	9	9	2	2	-	-	-	-	-	-	7	11	11
3	Інститут проблем виховання	2	-	-	2	2	2	2	-	-	-	-	-	-	1	4	4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
4	Інститут соціальної та політичної психології	1	-	-	1	1	4	4	1	1	-	-	-	-	-	6	6
5	Інститут вищої освіти	4	-	-	8	8	4	4	-	-	-	-	-	-	-	12	12
6	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	3	-	-	2	2	4	1	-	-	-	-	-	-	-	6	6
7	Інститут обдарованої дитини	1	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2	2
8	Інститут спеціальної педагогіки	8	-	-	9	9	7	7	142	142	4	4	-	-	7	162	162
9	Інститут професійно-технічної освіти	1	-	-	-	-	2	2	2	2	1	1	-	-	-	5	5
	Усього	42	-	-	40	40	51	51	180	180	5	5	-	-	-	276	276

	Офіційна продукція				Наукова продукція				Виробничо-практична продукція				Навчальна продукція						Довідкова продукція													
	у тому числі				у тому числі				у тому числі				у тому числі						у тому числі													
	Усього	стандарти	інструкції	нормативні, нормативно-інструктивні видання	Інше ¹	Усього	монографії	видані за кордоном	препринти	збірники наукових праць	Інше ²	практичні посібники	методичні посібники	методичні рекомендації	практичні поради	Інше ³	Усього	навчальні програми	підручники	навчальні посібники (навчально-методичні, навчальні наочні, посібники, хрестоматії, практикуми, робочі зошити)	засоби навчання (навчально-наочні ітрові посібники, атласи, навчальні карти, електронні засоби навчального призначення та ін.)	Інше ⁴	Усього	енциклопедії (енциклопедичні словники)	мовні, лінгвістичні словники	довідники	каталоги	Інше ⁵				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31		
3 них друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	4	1	-	-	3	-	3	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7		
Інститут проблем виховання																																
Підготовлено продукцію	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2		
3 них друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2		
Інститут спеціальної педагогіки																																
Підготовлено продукцію	-	-	-	-	-	6	6	-	-	-	-	6	1	-	5	-	-	20	1	6	11	-	-	2	4	-	-	3	-	1	36	
3 них друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	-1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	5		
Інститут соціальної і політичної психології																																
Підготовлено продукцію	-	-	-	-	-	25	5	-	-	15	5	7	4	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	163	-	-	-	-	163	195	
3 них друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	22	5	-	-	13	4	7	4	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	163	-	-	-	-	163	192	

Продукція, підготовлена в ході виконання наукових досліджень у 2017 р.
(частина II)

Назва установи	Статті						Тези доповідей
	усього	з них					
		у вітчизняних наукових фахових виданнях	у вітчизняних виданнях, що входять до наукометричних баз даних	у зарубіжних виданнях	у зарубіжних виданнях, що входять до наукометричних баз даних	у виданнях з імпаکت-фактором	
Інститут педагогіки	390	182	132	37	14	5	226
Інститут психології імені Г.С. Костюка	545	199	60	70	23	5	284
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих	108	23	6	29	1	-	65
Інститут проблем виховання	83	31	46	3	3	-	76
Інститут спеціальної педагогіки	117	88	38	10	4	2	8
Інститут соціальної та політичної психології	169	123	33	16	7	2	93
Інститут вищої освіти	129	76	23	12	16	2	11
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	110	56	28	11	9	35	80
Інститут професійно-технічної освіти	115	48	33	16	-	-	88
Інститут обдарованої дитини	145	54	3	8	5	-	-
Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	16	10	5	-	1	-	8
ДНПБ України імені В.О.Сухомлинського	175	33	10	13	5	-	61
УСЬОГО	2102	923	417	225	88	51	1000

	Офіційна продукція				Наукова продукція				Виробничо-практична продукція				Навчальна продукція						Довідкова продукція					Усього								
	у тому числі				у тому числі				у тому числі				у тому числі						у тому числі													
	Усього	стандарти	інструкції	нормативні, нормативно-інструктивні видання	Інше ¹	Усього	монографії	видані за кордоном	препринти	збірники наукових праць	Інше ²	Усього	практичні посібники	методичні посібники	методичні рекомендації	практичні поради	Інше ³	Усього	навчальні програми	підручники	навчальні посібники (навчально-методичні, навчально-наочні посібники, хрестоматії, практикуми, робочі зошити)	засоби навчання (навчально-наочні імові посібники, атласи, навчальні карти, електронні засоби навчального призначення та ін.)	Інше ⁴		Усього	енциклопедії (енциклопедичні словники)	мовні, лінгвістичні словники	довідники	каталоги	Інше ⁵		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31		
видання																																
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання																																
Підготовлено продукцію	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	
З них друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	0	0	-	-	-	-	0	-	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0		
Інститут обдарованої дитини																																
Підготовлено продукцію	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2		
З них друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	0	0	-	-	-	-	0	-	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0		
Усього																																
Підготовлено продукцію	-	-	-	-	-	38	31	-	4	-	3	29	3	7	15	-	4	147	113	13	18	-	3	4	-	-	3	-	1	218		
З них друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	18	12	-	4	-	2	10		3	5	-	2	119	107	4	7	-	1	-	-	0	-	1	148			

**Продукція, підготовлена за завершеними у 2017 р. фундаментальними дослідженнями
(частина II)**

Назва установи	усього	Опубліковано статей за весь період виконання НДР (одиниць)					Опубліковано тез доповідей (одиниць)
		у вітчизняних наукових фахових виданнях	у вітчизняних виданнях, що входять до наукометричних баз даних	у зарубіжних виданнях	у зарубіжних виданнях, що входять до наукометричних баз даних	у виданнях з імпаکت-фактором	
Інститут педагогіки	291	146	94	25	11	6	162
Інститут психології імені Г.С. Костюка	694	333	37	70	55	3	334
Інститут проблем виховання	95	40	24	5	-	-	35
Інститут спеціальної педагогіки	324	202	82	30	17	5	33
Інститут соціальної та політичної психології	79	34	1	14	3	2	30
Інститут вищої освіти	117	69	10	9	9		11
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	218	131	56	24	15	40	145
Інститут обдарованої дитини	69	16	-	3	2	2	1
УСЬОГО	1887	971	304	180	112	58	751

**Продукція, підготовлена за завершеними у 2017 р. прикладними дослідженнями
(частина II)**

Назва установи	Опубліковано статей за весь період виконання НДР (одиниць)						Опубліковано тез доповідей (одиниць)
	усього	у вітчизняних наукових фахових виданнях	у вітчизняних виданнях, що входять до наукометричних баз даних	у зарубіжних виданнях	у зарубіжних виданнях, що входять до наукометричних баз даних	у виданнях з імпаکت-фактором	
Інститут педагогіки	471	305	154	35	12	5	234
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	64	49	36	6	—	—	121
Інститут професійно-технічної освіти	62	25	2	5	1		30
УСЬОГО	597	379	192	46	13	5	385

Наукові періодичні видання НАПН України у 2017 р.

Засновник (співзасновники) періодичного видання	Усього	Наукові журнали	Збірники наукових праць	Електронні видання
Національна академія педагогічних наук України	1	<ul style="list-style-type: none"> • Педагогіка і психологія. Вісник Національної академії педагогічних наук України (ISSN 2304-0629) 	–	–
Інститут педагогіки	10	<ul style="list-style-type: none"> • Український педагогічний журнал (ISSN 2411-1317) • Українська мова і література в школі • Порівняльно-педагогічні студії (ISSN 2306-5532, eISSN 2312-1904) • Історико-педагогічний альманах (ISSN 2307-4833) • Комп'ютер у школі та сім'ї (ISSN 2307-9851) • Директор школи, ліцею, гімназії (ISSN 2309-7744) 	<ul style="list-style-type: none"> • Проблеми сучасного підручника (ISSN 2411-1309) • Педагогічна освіта: теорія і практика (ISSN 2309-9763) • Педагогічний дискурс (ISSN 2309-9127, eISSN 2313-8769) 	<ul style="list-style-type: none"> • Народна освіта
Інститут психології імені Г.С. Костюка	9	<ul style="list-style-type: none"> • Організаційна психологія. Економічна психологія (ISSN 2411-3190) • Психологічний часопис (ISSN 2414-0023, eISSN 2414-004X) • Психологія і особистість (ISSN 2226-4078, eISSN 2410-3527) • Освіта та розвиток обдарованої особистості (ISSN 2309-3935) 	<ul style="list-style-type: none"> • Актуальні проблеми психології. У 12 томах (ISSN 2072-4772) • Проблеми сучасної психології (ISSN 2227-6246) • Проблеми сучасної психології (ISSN 2310-4368) • Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика (ISSN 2310-1598) 	<ul style="list-style-type: none"> • Технології розвитку інтелекту (eISSN 2223-0521)
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих	4	<ul style="list-style-type: none"> • Порівняльна професійна педагогіка (ISSN 2308-4081, eISSN 2353-9518) 	<ul style="list-style-type: none"> • Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи (ISSN 2308-6386) • Естетика і етика педагогічної дії (ISSN 2226-4051) 	<ul style="list-style-type: none"> • Імідж сучасного педагога (eISSN 2522-9729)

Засновник (співзасновники) періодичного видання	Усього	Наукові журнали	Збірники наукових праць	Електронні видання
Інститут проблем виховання	3	<ul style="list-style-type: none"> • Мистецтво та освіта (ISSN 2308-8885) 	<ul style="list-style-type: none"> • Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді (ISSN 2308-3778, eISSN 2411-0361) • Теорія і методика хортингу (ISSN 2410-5317) 	–
Інститут спеціальної педагогіки	2	<ul style="list-style-type: none"> • Особлива дитина: навчання та виховання (ISSN 2312-2781) 	<ul style="list-style-type: none"> • Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови (ISSN 2313-4011) 	–
Інститут соціальної та політичної психології	3	<ul style="list-style-type: none"> • Психологічні перспективи (ISSN 2227-1376, eISSN 2308-3743) 	<ul style="list-style-type: none"> • Наукові студії із соціальної та політичної психології (ISSN 2309-8287) • Проблеми політичної психології (ISSN 2411-1449) 	–
Інститут вищої освіти	3	<ul style="list-style-type: none"> • Філософія освіти (ISSN 2309-1606) • Вища освіта України (ISSN 2078-1016) 	–	<ul style="list-style-type: none"> • Університет і лідерство (eISSN 2520-6702)
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	3	<ul style="list-style-type: none"> • Комп'ютер у школі та сім'ї (ISSN 2307-9851) 	<ul style="list-style-type: none"> • Інформаційні технології в освіті (ISSN 1998-6939, eISSN 2306-1707) 	<ul style="list-style-type: none"> • Інформаційні технології і засоби навчання (eISSN 2076-8184)
Інститут професійно-технічної освіти	6	<ul style="list-style-type: none"> • Професійно-технічна освіта 	<ul style="list-style-type: none"> • Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка (ISSN 2223-5752) • Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент (ISSN 2410-4434) • Професійне навчання на виробництві (ISSN 2224-0195) • Професійна освіта: проблеми і перспективи (ISSN 2411-6238, eISSN 2411-3425) 	<ul style="list-style-type: none"> • Теорія і методика професійної освіти

Засновник (співзасновники) періодичного видання	Усього	Наукові журнали	Збірники наукових праць	Електронні видання
Інститут обдарованої дитини	4	<ul style="list-style-type: none"> Освіта та розвиток обдарованої особистості (ISSN 2309-3935) Мистецтво та освіта (ISSN 2308-8885) 	<ul style="list-style-type: none"> Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика (ISSN 2310-1598) Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи (ISSN 2413-4139) 	–
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»	10	<ul style="list-style-type: none"> Післядипломна освіта в Україні (ISSN 2218-7650) Наукове сходження: Педагогічна освіта (ISSN 2519-4976, eISSN 2519-4984) 	<ul style="list-style-type: none"> Вісник післядипломної освіти. Серія «Педагогічні науки» (ISSN 2218-7650) Вісник післядипломної освіти. Серія «Соціальні та поведінкові науки» (ISSN 2522-9931, eISSN 2522-994X) Вісник післядипломної освіти. Серія «Управління та адміністрування» (ISSN 2522-9958, eISSN 2522-9966) Простір арт-терапії 	<ul style="list-style-type: none"> Науковий вісник УМО. Серія. Економіка та управління (eISSN 2522-1280) Науковий вісник УМО. Серія. Педагогіка (eISSN 2522-1299) Теорія та методика управління освітою (eISSN 2310-2411) Інформаційні технології і засоби навчання (eISSN 2076-8184)
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	1	–	–	<ul style="list-style-type: none"> Наукові праці Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського (ISSN 2409-0891)
Усього	54	20	24	10

Таблиця 9.2

Наукові періодичні видання НАПН України, які внесені до Переліку наукових фахових видань України згідно з наказами Міністерства освіти і науки України

№ з/п	Назва періодичного видання, ISSN	Засновник (співзасновники)	Галузь науки	Наказ МОН України
1	Актуальні проблеми психології. У 12 томах (ISSN 2072-4772)	Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України	психологічні	від 07.10.2015 р. № 1021
2	Вища освіта України (ISSN 2078-1016)	Міністерство освіти і науки України, Національна академія педагогічних наук України, Інститут вищої освіти НАПН України, Державне інформаційно-виробниче підприємство видавництва «Педагогічна преса»	філософські	від 10.05.2017 р. № 693
3	Вісник післядипломної освіти. Серія «Педагогічні науки» (ISSN 2218-7650)	ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»	педагогічні	від 22.12.2016 р. № 1604
4	Вісник післядипломної освіти. Серія «Соціальні та поведінкові науки» (ISSN 2522-9931, eISSN 2522-994X)	ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»	психологічні	від 22.12.2016 р. № 1604
5	Вісник післядипломної освіти. Серія «Управління та адміністрування» (ISSN 2522-9958, eISSN 2522-9966)	ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»	державне управління	від 13.03.2017 р. № 374
6	Директор школи, ліцею, гімназії (ISSN 2309-7744)	Міністерство освіти і науки України, Інститут педагогіки НАПН України, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Благодійна організація «Всеукраїнський центр сприяння суспільному розвитку імені Миколи Пирогова»	філософські, педагогічні, психологічні	від 06.11.2014 р. № 1279
7	Естетика і етика педагогічної дії (ISSN 2226-4051)	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка	педагогічні	від 04.07.2014 р. № 793

№ з/п	Назва періодичного видання, ISSN	Засновник (співзасновники)	Галузь науки	Наказ МОН України
8	Імідж сучасного педагога (eISSN 2522-9729)	Інститут педагогічної освіти та освіти дорослих НАПН України, Полтавський обласний інститут післядипломної освіти ім. М.В. Остроградського	педагогічні	від 28.12.2017 р. № 1714
9	Інформаційні технології в освіті (ISSN 1998-6939, eISSN 2306-1707)	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, Херсонський державний університет	педагогічні	від 13.07.2015 р. № 747
10	Інформаційні технології і засоби навчання (eISSN 2076-8184)	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»	педагогічні	від 10.10.2013 р. № 1411
11	Історико-педагогічний альманах (ISSN 2307-4833)	Інститут педагогіки НАПН України, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Всеукраїнська асоціація істориків педагогіки	педагогічні	від 06.03.2015 р. № 261
12	Комп'ютер у школі та сім'ї (ISSN 2307-9851)	Інститут педагогіки НАПН України, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, ТОВ «Редакція науково-методичного журналу «Комп'ютер у школі та сім'ї»	педагогічні	від 29.09.2014 р. № 1081
13	Мистецтво та освіта (ISSN 2308-8885)	Інститут проблем виховання НАПН України, Інститут обдарованої дитини НАПН України	педагогічні	від 09.03.2016 р. № 241
14	Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент (ISSN 2410-4434)	Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, ПВНЗ «Мистецький інститут художнього моделювання та дизайну імені Сальвадора Далі»	педагогічні	від 29.12.2014 р. № 1528
15	Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика (ISSN 2310-1598)	Інститут обдарованої дитини НАПН України, Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України	педагогічні	від 09.03.2016 р. № 241
16	Народна освіта	Інститут педагогіки НАПН України, Комунальний вищий навчальний заклад Київської обласної ради «Академія неперервної освіти», Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого	педагогічні	від 07.10.2015 р. № 1021
17	Наукове сходження: Педагогічна освіта (ISSN 2519-4976, eISSN 2519-4984)	ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», ІП «Технологічний центр»	педагогічні	від 21.12.2015 р. № 1328 (зі змінами від 13.03.2017 р. № 374)

№ з/п	Назва періодичного видання, ISSN	Засновник (співзасновники)	Галузь науки	Наказ МОН України
18	Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка (ISSN 2223-5752)	Інститут професійно-технічної освіти НАПН України	педагогічні	Наказ МОН України від 10.10.2013 р. № 1411
19	Наукові студії із соціальної та політичної психології (ISSN 2309-8287)	Інститут соціальної та політичної психології НАПН України	психологічні	від 07.10.2016 р. № 1222
20	Організаційна психологія. Економічна психологія (ISSN 2411-3190)	Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Українська Асоціація організаційних психологів та психологів праці	психологічні	від 28.04.2015 р. № 528
21	Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи (ISSN 2308-6386)	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України	педагогічні	від 13.07.2015 р. № 747
22	Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови (ISSN 2313-4011)	Інститут спеціальної педагогіки НАПН України	педагогічні	від 09.03.2016 р. № 241
23	Освіта та розвиток обдарованої особистості (ISSN 2309-3935)	Інститут обдарованої дитини НАПН України, Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України	психологічні	від 10.05.2017 р. № 693
24	Особлива дитина: навчання та виховання (ISSN 2312-2781)	Інститут спеціальної педагогіки НАПН України, Державне інформаційно-виробниче підприємство видавництва «Педагогічна преса»	педагогічні психологічні	від 04.07.2013 р. № 893 від 17.01.2014 р. № 41
25	Педагогічна освіта: теорія і практика (ISSN 2309-9763)	Інститут педагогіки НАПН України, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка	педагогічні	від 21.12.2015 р. № 1604
26	Педагогічний дискурс (ISSN 2309-9127, eISSN 2313-8769)	Інститут педагогіки НАПН України, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка	педагогічні	від 21.12.2015 р. № 1328
27	Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи (ISSN 2413-4139)	Інститут педагогіки НАПН України, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія	педагогічні	від 06.03.2015 р. № 261
28	Порівняльна професійна педагогіка (ISSN 2308-4081, eISSN 2353-9518)	Інститут обдарованої дитини НАПН України	педагогічні	від 29.09.2014 р. № 1081
29	Порівняльно-педагогічні студії (ISSN 2306-5532, eISSN 2312-1904)	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Хмельницький національний університет	педагогічні	від 25.01.2013 р. № 54
		Інститут педагогіки НАПН України, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини	педагогічні	від 13.07.2015 р. № 747

№ з/п	Назва періодичного видання, ISSN	Засновник (співзасновники)	Галузь науки	Наказ МОН України
30	Проблеми політичної психології (ISSN 2411-1449)	Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, Асоціація політичних психологів України	психологічні	від 07.10.2016 р. № 1222
31	Проблеми сучасного підручника (ISSN 2411-1309)	Інститут педагогіки НАПН України	педагогічні	від 17.01.2014 р. № 41
32	Проблеми сучасної психології (ISSN 2227-6246)	Інститут психології імені Г.С. Костока НАПН України, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка	психологічні	від 06.03.2015 р. № 261
33	Проблеми сучасної психології (ISSN 2310-4368)	Інститут психології імені Г.С. Костока НАПН України, Запорізький національний університет	психологічні	від 29.09.2014 р. № 1081
34	Професійна освіта: проблеми і перспективи (ISSN 2411-6238, eISSN 2411-3425)	Інститут професійно-технічної освіти НАПН України	педагогічні	від 10.10.2013 р. № 1411
35	Психологічний часопис (ISSN 2414-0023, eISSN 2414-004X)	Інститут психології імені Г.С. Костока НАПН України	психологічні	від 22.12.2016 р. № 1604
36	Психологічні перспективи (ISSN 2227-1376, eISSN 2308-3743)	Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки	психологічні	від 12.05.2016 р. № 515
37	Психологія і особистість (ISSN 2226-4078, eISSN 2410-3527)	Інститут психології імені Г.С. Костока НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка	психологічні	від 15.04.2014 р. № 455
38	Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді (ISSN 2308-3778, eISSN 2411-0361)	Інститут проблем виховання НАПН України	педагогічні	від 12.05.2015 р. № 528
39	Теорія і методика професійної освіти	Інститут професійно-технічної освіти НАПН України	педагогічні	від 12.05.2015 р. № 528
40	Теорія і методика хортингу (ISSN 2410-5317)	Інститут проблем виховання НАПН України, Всеукраїнська громадська організація «Українська федерація хортингу»	педагогічні	від 07.10.2015 р. № 1021
41	Теорія та методика управління освітою (eISSN 2310-2411)	ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»	педагогічні	від 29.09.2014 р. № 1081
42	Технології розвитку інтелекту (eISSN 2223-0521)	Інститут психології імені Г.С. Костока НАПН України	психологічні	від 17.01.2014 р. № 41

№ з/п	Назва періодичного видання, ISSN	Засновник (співзасновники)	Галузь науки	Наказ МОН України
43	Український педагогічний журнал (ISSN 2411-1317)	Інститут педагогіки НАПН України	педагогічні	від 07.10.2015 р. № 1021
44	Університети і лідерство (eISSN 2520-6702)	Інститут вищої освіти НАПН України, Національний авіаційний університет	педагогічні	від 11.07.2016 р. № 820
45	Філософія освіти (ISSN 2309-1606)	Інститут вищої освіти НАПН України, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова	філософські	від 16.05.2016 р. № 515

Таблиця 10

Підготовка наукових кадрів у докторантурі установ НАПН України у 2017 р. (осіб)

Назва установи	Наукові консультанти			Чисельність докторантів (на початок року)			Випуск				Відраховано		Прийом			Чисельність докторантів (на кінець року)			Чисельність здобувачів		
	за державним замовленням	на умовах контракту	усього	за державним замовленням		усього	на умовах контракту				усього	за державним замовленням	на умовах контракту	усього	за державним замовленням	на умовах контракту	усього				
				із захистом дисертації	з поданням до захисту		ефективність роботи (%)	із захистом дисертації	з поданням до захисту	ефективність роботи (%)											
Інститут педагогіки	5	2	7	4	-	1	25	-	-	-	-	-	-	1	1	2	2	2	5	2	
Інститут психології імені Г.С. Костюка	6	2	8	5	1	-	20	-	-	-	1	-	-	1	-	1	1	3	1	4	-
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих	4	-	4	2	-	-	0	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	3	-	3	-
Інститут проблем виховання	4	-	4	3	2	-	66,7	-	-	-	-	-	1	1	-	1	2	2	-	2	-
Інститут спеціальної педагогіки	1	-	1	1	1	-	100	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	1	-	1	-
Інститут соціальної та	3	2	5	2	-	-	0	-	-	1	-	-	-	2	-	2	3	1	4	3	3

Підготовка наукових кадрів в аспірантурі установ НАПН України у 2017 р.
(випуск аспірантів, осіб)

Назва установи	Загальна чисельність аспірантів (на початок року)				Випуск аспірантів												Відраховано									
	за державним замовленням				за державним замовленням				на умовах контракту				ефективність роботи (%)													
					з відривом від виробництва		без відриву від виробництва		з відривом від виробництва		без відриву від виробництва															
	усього	з відривом від виробництва	без відриву від виробництва	усього	з відривом від виробництва	без відриву від виробництва	усього	з відривом від виробництва	без відриву від виробництва	усього	з відривом від виробництва	без відриву від виробництва	усього	з відривом від виробництва	без відриву від виробництва	усього		з відривом від виробництва	без відриву від виробництва							
Інститут педагогіки	14	10	4	7	1	6	21	3	1	-	2	-	-	-	-	5	20	-	1	-	-	1	0	3	2	у т.ч. за державним замовленням
Інститут психології імені Г.С. Костюка	7	6	1	10	6	4	17	3	-	-	-	-	-	-	3	0	2	-	1	-	-	3	0	1	-	усього
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих	14	8	6	12	1	11	26	1	1	-	3	-	2	-	4	75	-	-	2	-	2	2	100	3	-	усього
Інститут проблем виховання	6	5	1	17	-	17	23	4	-	1	1	-	-	-	5	20	-	-	7	2	2	7	57,14	4	-	усього
Інститут спеціальної педагогіки	6	3	3	29	-	29	35	2	-	-	2	1	-	-	4	25	-	-	2	1	-	2	50	1	-	усього
Інститут соціальної та	16	14	2	26	9	17	42	5	-	3	2	-	-	7	42,9	-	-	-	-	-	-	-	-	12	1	усього

Підготовка наукових кадрів в аспірантурі установ НАПН України у 2017 р.
(прийом аспірантів, осіб)

Назва установи	Наукові керівники		Прийом						Загальна чисельність аспірантів (на кінець року)						Загальна чисельність здобувачів	
	Докт. н., проф./с. н. с., доц.	Канд. н., ст. н. с./доц.	за державним замовленням			на умовах контракту			за державним замовленням			на умовах контракту				
			Усього	з відривом від виробництва	без відриву від виробництва	Усього	з відривом від виробництва	без відриву від виробництва	Усього	з відривом від виробництва	без відриву від виробництва	Усього	з відривом від виробництва	без відриву від виробництва		
Інститут педагогіки	16	4	3	3	-	8	-	8	11	8	3	15	-	15	26	6
Інститут психології імені Г.С. Костюка	13	4	1	1	-	5	3	2	6	4	1	14	8	6	19	1
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих	12	3	1	1	-	1	-	1	2	8	3	8	1	7	19	-
Інститут проблем виховання	6	10	3	3	-	4	2	2	7	4	-	14	2	12	18	-
Інститут спеціальної педагогіки	10	20	1	1	-	8	-	8	9	2	1	31	-	31	34	-
Інститут соціальної та політичної психології	14	15	-	-	-	8	-	8	8	6	1	24	4	20	31	6
Інститут вищої освіти	18	4	2	2	-	4	-	4	6	17	7	6	-	6	23	5
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	3	6	1	1	-	5	-	5	6	3	-	6	-	6	9	-
Інститут професійно-технічної освіти	8	1	3	3	-	10	-	10	13	8	7	18	2	16	33	-
Інституту обдарованої дитини	5	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	2	-	3	3
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»	11	14	1	1	-	44	-	44	45	4	3	75	5	70	82	-
Усього	116	82	16	16	-	97	5	92	113	84	58	213	24	189	297	21

**Робота спеціалізованих учених рад
підвідомчих установ НАПН України у 2017 р.**

№ з/п	Назва установи, де функціонує спеціалізована вчена рада	Кількість проведених засідань	Захищено дисертацій		
			усього	у тому числі	
				докторських	кандидатських
1	Інститут педагогіки	23	12	4	8
	Д 26.452.01	12	9	3	6
	К 26.452.03	4	1	-	1
	К 26.452.05	7	2	1	1
2	Інститут психології імені Г.С. Костюка	25	32	11	21
	Д 26.453.01	12	14	8	6
	Д 26.453.02	13	18	3	15
3	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих	8	11	4	7
	Д 26.451.01	7	11	4	7
	К 26.451.02	1	-	-	-
4	Інститут проблем виховання	7	10	5	5
	Д 26.454.01	7	10	5	5
5	Інститут спеціальної педагогіки	9	10	1	9
	Д 26.450.01	6	7	-	7
	Д 26.450.02	3	3	1	2
6	Інститут соціальної та політичної психології	9	9	-	9
	Д 26.457.01	9	9	-	9
7	Інститут вищої освіти	22	11	5	6
	Д 26.456.01	12	5	4	1
	Д 26.456.02	10	6	1	5
8	Інституту інформаційних технологій і засобів навчання	9	9	2	7
	Д 26.459.01	9	9	2	7
9	Інститут професійно- технічної освіти	12	7	-	7
	Д 26.458.01	12	7	-	7
10	ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»	3	3	-	3
	Д 26.455.03	3	3	-	3
Усього		127	114	32	82

**Захист дисертацій на засіданнях спеціалізованих
учених рад у 2017 р. за науковими спеціальностями**

№ з/п	Шифр і назва наукової спеціальності	Захищено дисертацій		
		усього	у т.ч.	
			докторських	кандидатських
ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ		5	4	1
1	09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії	3	2	1
2	09.00.10 – філософія освіти	2	2	-
ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ		65	16	49
1	13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки	7	3	4
2	13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки та 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти	1	1	-
3	13.00.02 – теорія та методика навчання (історія та суспільствознавчі дисципліни)	1	-	1
4	13.00.02 – теорія та методика навчання (географія)	1	-	1
5	13.00.02 – теорія та методика навчання (біологія) (разовий захист)	1	1	-
6	13.00.03 – корекційна педагогіка	7	-	7
7	13.00.04 – теорія і методика професійної освіти	18	1	17
8	13.00.04 – теорія і методика професійної освіти та 13.00.08 – дошкільна педагогіка	1	1	-
9	13.00.05 – соціальна педагогіка	1	-	1
10	13.00.05 – соціальна педагогіка та 13.00.07 – теорія і методика виховання	1	1	-
11	13.00.06 – теорія і методика управління освітою	3	-	3
12	13.00.07 – теорія і методика виховання	5	3	2
13	13.00.08 – дошкільна педагогіка (разові захисти)	3	1	2
14	13.00.09 – теорія навчання	6	2	4
15	13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті	9	2	7
ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ		44	12	32
1	19.00.01 – загальна психологія, історія психології	17	8	9
2	19.00.04 – медична психологія	2	1	1
3	19.00.05 – соціальна психологія; психологія соціальної роботи	6	-	6
4	19.00.07 – педагогічна та вікова психологія	13	-	13
5	19.00.08 – спеціальна психологія	3	1	2
6	19.00.10 – організаційна психологія; економічна психологія	3	2	1
7	19.00.11 – політична психологія	-	-	-
Усього		114	32	82

**Робота спеціалізованих учених рад НАПН України у 2017 р.
за науковими спеціальностями (одиниць)**

Шифр і назва наукових спеціальностей	Захист дисертацій			Кількість переатестацій			Кількість дисертацій українською мовою	Кількість авторефератів українською мовою	Кількість дисертацій, що знаходяться на розгляді в раді
	3 позитивним рішенням	3 негативним рішенням	усього	3 позитивним рішенням	3 негативним рішенням	3 негативним рішенням			
Докторські									
Філософські науки	4	-	-	-	-	-	4	4	2
09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії	2	-	-	-	-	-	2	2	1
09.00.10 – філософія освіти	2	-	-	-	-	-	2	2	1
Педагогічні науки	16	-	-	-	-	-	16	16	12
13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки	3	-	-	-	-	-	3	3	1
13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки та 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти	1	-	-	-	-	-	1	1	-
13.00.02 – теорія та методика навчання (біологія) (разовий захист)	1	-	-	-	-	-	1	1	-
13.00.03 – корекційна педагогіка	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13.00.04 – теорія і методика професійної освіти	1	-	-	-	-	-	1	1	6
13.00.04 – теорія і методика професійної освіти та 13.00.08 – дошкільна педагогіка	1	-	-	-	-	-	1	1	-
13.00.05 – соціальна педагогіка	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13.00.05 – соціальна педагогіка та 13.00.07 – теорія і методика виховання	1	-	-	-	-	-	1	1	-
13.00.06 – теорія і методика управління освітою	-	-	-	-	-	-	-	-	1
13.00.07 – теорія і методика виховання	3	-	-	-	-	-	3	3	2

Шифр і назва наукових спеціальностей	Захист дисертацій			Кількість переатестацій			Кількість дисертацій українською мовою	Кількість авторефератів українською мовою	Кількість дисертацій, що знаходяться на розгляді в раді
	3 позитивним рішенням	3 негативним рішенням	усього	3 позитивним рішенням	3 негативним рішенням	3			
13.00.07 – теорія і методика виховання та 13.00.02 – теорія і методика навчання (фізична культура, основи здоров'я) (разовий захист)	-	-	-	-	-	-	-	-	1
13.00.08 – дошкільна педагогіка (разовий захист)	1	-	-	-	-	-	1	1	-
13.00.09 – теорія навчання	2	-	-	-	-	-	2	2	1
13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті	2	-	-	-	-	-	2	2	-
Психологічні науки	12	-	-	-	-	-	8	12	7
19.00.01 – загальна психологія, історія психології	8	-	-	-	-	-	5	8	4
19.00.04 – медична психологія	1	-	-	-	-	-	1	1	2
19.00.05 – соціальна психологія; психологія соціальної роботи	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19.00.07 – педагогічна та вікова психологія	-	-	-	-	-	-	-	-	1
19.00.08 – спеціальна психологія	1	-	-	-	-	-	1	1	-
19.00.10 – організаційна психологія; економічна психологія	2	-	-	-	-	-	1	2	-
19.00.11 – політична психологія	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього	32	-	-	-	-	-	28	32	21
Кандидатські									
Філософські науки	1	-	-	-	-	-	1	1	1
09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії	1	-	-	-	-	-	1	1	1
09.00.10 – філософія освіти	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Педагогічні науки	49	-	-	-	-	-	49	49	24
13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки	4	-	-	-	-	-	4	4	-

Шифр і назва наукових спеціальностей	Захист дисертацій			Кількість перееастацій			Кількість дисертацій українською мовою	Кількість авторефератів українською мовою	Кількість дисертацій, що знаходяться на розгляді в раді
	з позитивним рішенням	з негативним рішенням	з позитивним рішенням	з негативним рішенням	з позитивним рішенням	з негативним рішенням			
13.00.02 – теорія та методика навчання (історія та суспільствознавчі дисципліни)	1	-	-	-	-	-	1	1	3
13.00.02 – теорія та методика навчання (географія)	1	-	-	-	-	-	1	1	-
13.00.03 – корекційна педагогіка	7	-	-	-	-	-	7	7	-
13.00.04 – теорія і методика професійної освіти	17	-	-	-	-	-	17	17	14
13.00.05 – соціальна педагогіка	1	-	-	-	-	-	1	1	-
13.00.06 – теорія і методика управління освітою	3	-	-	-	-	-	3	3	4
13.00.07 – теорія і методика виховання	2	-	-	-	-	-	2	2	2
13.00.08 – дошкільна педагогіка (разові захисти)	2	-	-	-	-	-	2	2	1
13.00.09 – теорія навчання	4	-	-	-	-	-	4	4	-
13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті	7	-	-	-	-	-	7	7	-
Психологічні науки	32	-	-	-	2	-	31	32	14
19.00.01 – загальна психологія, історія психології	9	-	-	-	1	-	9	9	1
19.00.04 – медична психологія	1	-	-	-	-	-	1	1	-
19.00.05 – соціальна психологія; психологія соціальної роботи	6	-	-	-	1	-	5	6	5
19.00.07 – педагогічна та вікова психологія	13	-	-	-	-	-	13	13	7
19.00.08 – спеціальна психологія	2	-	-	-	-	-	2	2	-
19.00.10 – організаційна психологія; економічна психологія	1	-	-	-	-	-	1	1	-
19.00.11 – політична психологія	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Усього	82	-	-	-	2	-	81	82	39

**Атестація наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації у 2017 р.
за науковими спеціальностями (одиниць)**

Шифр і назва наукових спеціальностей	Дисертації, захищені:							Усього
	докторантами / аспірантами (з випуску звітного року)		працівниками Інституту	працівниками інших установ НАПН України	працівниками закладів професійно-технічної освіти	працівниками інших установ	Усього	
	за державним замовленням	на умовах контракту						
Докторські								
Філософські науки	-	-	-	-	4	-	-	4
09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії	-	-	-	-	2	-	-	2
09.00.10 – філософія освіти	-	-	-	-	2	-	-	2
Педагогічні науки	2	-	2	-	10	-	2	16
13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки	-	-	-	-	3	-	-	3
13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки та 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти	-	-	-	-	1	-	-	1
13.00.02 – теорія та методика навчання (біологія) (разовий захист)	-	-	-	-	1	-	-	1

Шифр і назва наукових спеціальностей	Дисертації, захищені:										Усього
	докторантами / аспірантами (з випуску звітного року)		працівниками Інституту	працівниками інших установ НАПН України	працівниками закладів вищої освіти	працівниками закладів професійно-технічної освіти	працівниками інших установ	Усього			
	за державним замовленням	на умовах контракту									
Психологічні науки	2	-	-	1	9	-	-	-	-	12	
19.00.01 – загальна психологія, історія психології	1	-	-	1	6	-	-	-	-	8	
19.00.04 – медична психологія	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	
19.00.05 – соціальна психологія; психологія соціальної роботи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
19.00.07 – педагогічна та вікова психологія	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
19.00.08 – спеціальна психологія	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
19.00.10 – організаційна психологія; економічна психологія	-	-	-	-	2	-	-	-	-	2	
19.00.11 – політична психологія	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Усього	4	-	2	1	23	-	-	2	-	32	

Шифр і назва наукових спеціальностей	Дисертації, захищені:										Усього
	докторантами / аспірантами (з випуску звітного року)		на умовах контракту	працівниками Інституту	працівниками інших установ НАПН України	працівниками закладів вищої освіти	працівниками закладів професійно-технічної освіти	працівниками інших установ			
	за державним замовленням										
Філософські науки	-	-	2	5	-	-	-	-	2	1	1
09.00.03 – соціальна філософія і філософія історії	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
09.00.10 – філософія освіти	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Педагогічні науки	7	-	2	5	-	25	2	8	49		
13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки	-	-	-	1	-	3	-	-	4		
13.00.02 – теорія та методика навчання	-	-	-	-	-	1	-	1	2		
13.00.03 – корекційна педагогіка	1	-	1	1	-	3	-	1	7		
13.00.04 – теорія і методика професійної освіти	4	-	-	1	-	11	-	1	17		
13.00.05 – соціальна педагогіка	-	-	-	-	-	1	-	-	1		
13.00.06 – теорія і методика управління освітою	-	-	-	-	-	-	1	2	3		

Кандидатські

Шифр і назва наукових спеціальностей	Дисертації, захищені:										Усього
	докторантами / аспірантами (з випуску звітного року)		працівниками Інституту	працівниками інших установ НАПН України	працівниками закладів вищої освіти	працівниками закладів професійно-технічної освіти	працівниками інших установ				
	за державним замовленням	на умовах контракту									
13.00.07 – теорія і методика виховання	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	2
13.00.08 – дошкільна педагогіка (разові захисти)	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2
13.00.09 – теорія навчання	1	-	1	-	-	-	-	-	2	-	4
13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті	1	-	1	-	4	-	-	-	1	-	7
Психологічні науки	-	-	2	1	19	2	1	8	2	1	32
19.00.01 – загальна психологія, історія психології	-	-	1	-	6	1	-	1	1	-	9
19.00.02 – психофізіологія	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19.00.04 – медична психологія	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
19.00.05 – соціальна психологія, психологія соціальної роботи	-	-	1	-	3	-	-	2	-	-	6
19.00.07 – педагогічна та вікова психологія	-	-	-	1	8	1	-	3	1	-	13

Шифр і назва наукових спеціальностей	Дисертації, захищені:										Усього
	докторантами / аспірантами (з випуску звітного року)		на умовах контракту	працівниками Інституту	працівниками інших установ НАПН України	працівниками закладів вищої освіти	працівниками закладів професійно-технічної освіти	працівниками інших установ	Усього		
	за державним замовленням										
19.00.08 – спеціальна психологія	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	
19.00.10 – організаційна психологія; економічна психологія	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	
19.00.11 – політична психологія	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Усього	7	2	7	1	44	4	17	82			

**Кількість дисертаційних тем, розглянутих
Міжвідомчою радою з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології у 2017 р.**

Спеціалізації/ спеціальності	У галузях знань «01 Освіта/ педагогіка», «23 Соціальна робота»				У галузі знань «05 Соціальні та поведінкові науки» (психологія)	
	на здобуття наукового ступеня доктора наук		на здобуття наукового ступеня кандидата наук/доктора філософії		на здобуття наукового ступеня доктора наук	
	усього	у %	усього	у %	усього	у %
загальна педагогіка та історія педагогіки	15	11,4	67	15,7	8	30,7
теорія та методика навчання (з галузей знань)	18	13,6	73	17,0	–	–
корекційна педагогіка	3	2,3	10	2,3	–	–
теорія і методика професійної освіти	77	58,3	221	51,5	1	3,9
соціальна педагогіка	7	5,3	9	2,1	2	7,7
теорія і методика управління освітою	3	2,3	12	2,8	2	7,7
теорія і методика виховання	1	0,7	23	5,4	7	26,9
дошкільна педагогіка	–	–	6	1,4	1	3,9
теорія навчання	5	3,8	4	0,9	–	–
інформаційно-комунікаційні технології в освіті	3	2,3	4	0,9	5	19,2
Усього:	132	100	429	100	26	100
					108	100
						100
						4,6
						7,4
						4,6
						3,7
					108	100

Усього розглянуто тем у 2017 р.: 695, у тому числі у галузях знань «01 Освіта/педагогіка», «23 Соціальна робота» – 561, у галузі знань «05 Соціальні та поведінкові науки» (психологія) – 134.

Підготовка фахівців (бакалавр, магістр) за кошти фізичних та юридичних осіб у підвідомчих установах НАПН України у 2017 р.

Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність (напрямок підготовки)	Шифр (код)	Чисельність студентів, осіб							
		на початок року		випущено		зараховано		на кінець року	
		усього	у т.ч. за денною формою навчання	усього	у т.ч. за денною формою навчання	усього	у т.ч. за денною формою навчання	усього	у т.ч. за денною формою навчання
Усього, осіб		936	159	327	455	73	1060	219	
у т.ч. за рівнями вищої освіти:									
Перший (бакалаврський) рівень – усього, осіб		413	159	51	117	73	510	219	
у т.ч. за галузями знань і спеціальностями (напрямами підготовки):									
<i>Відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266</i>									
Освіта	01	14	7	–	–	–	11	4	
Професійна освіта (Дизайн)	015	14	7	–	–	–	11	4	
Соціальні та поведінкові науки	05	75	23	–	67	35	155	57	
Економіка	051	9	–	–	–	–	13	–	
Психологія	053	66	23	–	67	35	142	57	
Управління та адміністрування	07	24	16	–	50	38	86	56	
Менеджмент	073	24	16	–	50	38	86	56	
<i>Відповідно до Переліку напрямів, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо- кваліфікаційним рівнем бакалавра, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2006 р. № 1719</i>									
Педагогічна освіта	0101	14	4	–	–	–	11	–	
Професійна освіта (Дизайн)	6.010104	14	4	–	–	–	11	–	
Соціально-політичні науки	0301	114	43	21	–	–	103	41	
Психологія	6.030102	81	43	10	–	–	83	41	
Практична психологія	6.030103	33	–	11	–	–	20	–	

Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність (напрямок підготовки)	Шифр (код)	Чисельність студентів, осіб							
		на початок року		випущено		зараховано		на кінець року	
		усього	у т.ч. за денною формою навчання	усього	у т.ч. за денною формою навчання	усього	у т.ч. за денною формою навчання	усього	у т.ч. за денною формою навчання
Економіка та підприємництво	0305	80	47	10	-	-	-	74	43
Управління персоналом та економіка праці	6.030505	80	47	10	-	-	-	74	43
Менеджмент і адміністрування	0306	92	19	20	-	-	-	70	18
Менеджмент	6.030601	92	19	20	-	-	-	70	18
Другий (магістерський) рівень – усього, осіб		523	-	276	-	-	338	550	-
У т.ч. за галузями знань і спеціальностями:									
<i>Відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266</i>									
Освіта/Педагогіка (Освіта)	01	44	-	-	-	-	-	103	135
Освітні, педагогічні науки (Науки про освіту)	011	44	-	-	-	-	-	103	135
Соціальні та поведінкові науки	05	98	-	6	-	-	-	113	200
Економіка	051	10	-	-	-	-	-	10	19
Психологія	053	88	-	6	-	-	-	103	181
Управління та адміністрування	07	110	-	15	-	-	-	114	201
Менеджмент	073	110	-	15	-	-	-	114	201
Публічне управління та адміністрування (Управління та адміністрування)	28 (07)	7	-	-	-	-	-	8	14
Публічне управління та адміністрування	281 (074)	7	-	-	-	-	-	8	14

Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність (напрямок підготовки)	Шифр (код)	Чисельність студентів, осіб							
		на початок року		випущено		зараховано		на кінець року	
		усього	у т.ч. за денною формою навчання	усього	у т.ч. за денною формою навчання	усього	у т.ч. за денною формою навчання	усього	у т.ч. за денною формою навчання
<i>Відповідно до Переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста і магістра, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 787</i>									
Соціально-політичні науки	0301	84	-	82	-	-	-	-	-
Психологія	8.03010201	84	-	82	-	-	-	-	-
Економіка та підприємництво	0305	24	-	23	-	-	-	-	-
Управління персоналом та економіка праці	8.03050501	24	-	23	-	-	-	-	-
Менеджмент і адміністрування	0306	15	-	15	-	-	-	-	-
Менеджмент організації і адміністрування	8.03060101	15	-	15	-	-	-	-	-
Державне управління	1501	8	-	7	-	-	-	-	-
Державна служба	8.15010002	8	-	7	-	-	-	-	-
Специфічні категорії	1801	133	-	128	-	-	-	-	-
Управління проектами	8.18010013	24	-	22	-	-	-	-	-
Управління навчальним закладом	8.18010020	36	-	35	-	-	-	-	-
Педагогіка вищої школи	8.18010021	73	-	71	-	-	-	-	-

**Підвищення кваліфікації кадрів
у підвідомчих установах НАПН України у 2017 р.**

Напрямок, форма навчання	Чисельність слухачів, осіб			
	зараховано		випущено	
	усього	у т.ч. за кошти державного бюджету	усього	у т.ч. за кошти державного бюджету
Усього, осіб	5393	4761	5372	4740
у т.ч. за напрямками:				
Підвищення кваліфікації працівників методичних служб	460	396	454	390
Підвищення кваліфікації працівників психологічних служб	73	57	73	57
Підвищення педагогічних, науково-педагогічних працівників та керівників закладів освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка	2406	2308	2391	2293
Підвищення кваліфікації педагогічних працівників галузі знань 01 Освіта/Педагогіка	2377	2000	2377	2000
Підвищення кваліфікації керівних, педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів	77	–	77	–
Усього, осіб	5393	4761	5372	4740
у т.ч. за формами навчання:				
очна	1627	1269	1627	1269
очно-дистанційна	2174	2159	2156	2141
дистанційно-очна	108	108	105	105
дистанційна	231	64	231	64
заочна	1253	1161	1253	1161

Таблиця 20

Кількісний і якісний склад наукових працівників підвідомчих установ НАПН України
(ст аном на 01.01.2018р.)

	Усього наукових працівників	із них:										за віковими категоріями				
		докторів наук		кандидатів наук		без наукового		сумісники			до 35 років	35-50 років	50-60 років	60-70 років	понад 70 років	
		Усього	У т.ч. за основним місцем роботи	Усього	У т.ч. за основним місцем роботи	Усього	У т.ч. за основним місцем роботи	У т.ч. за основним місцем роботи	докторантів	сумісники						
1	Інститут педагогіки	163	33	24	83	72	42	28	5	34	26	53	50	27	7	
2	Інститут психології імені Г. С. Костюка	161	29	16	83	71	45	44	4	26	8	69	41	31	12	
3	Інститут спеціальної педагогіки	48	7	7	31	31	9	9	1		11	27	8	2		
4	Інститут проблем виховання	63	10	8	35	30	16	14	2	9	9	29	16	6	3	
5	Інститут соціальної та політичної психології	79	14	13	39	38	22	22	4	2	20	29	17	12	1	
6	Інститут пед. освіти і освіти дорослих	51	20	13	21	21	7	7	3	7	8	22	14	3	4	
7	Інститут вищої освіти	45	14	12	21	18	5	5	5	5	9	20	9	6	1	
8	Інститут інформац. технологій і засобів навчання	60	8	6	20	14	30	19	2	19	24	15	12	7	2	
9	Інститут профтехосвіти	43	10	10	19	18	12	8	2	5	7	21	6	8	1	
10	Інститут обдарованої дитини	69	10	3	17	11	42	32		23	19	26	13	8	3	
11	ДНПБ України імені В.О.Сухомлинського	52	5	2	14	8	33	30		12	8	22	17	3	2	
12	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	17	2	1	8	5	7	6		5	2	7	4	1	3	
	Усього	851	162	115	391	337	270	224	28	147	151	340	207	114	39	

Таблиця 21

Кількісний і якісний склад науково-педагогічних і педагогічних працівників підвідомчих установ НАПН України
(станом на 01.01.2018 р.)

	Усього науково-педагогічних і педагогічних працівників	з них						Усього докторантів сумісників	За віковими категоріями					
		докторів наук		кандидатів наук		без наукового ступеня			до 35 років	35-50 років	50-60 років	60-70 років	понад 70 років	
		усього	у т.ч. за основним місцем роботи	усього	у т.ч. за основним місцем роботи	усього	у т.ч. за основним місцем роботи							
Науково-педагогічні працівники														
1	ДВНЗ "Університет ментажменту освіти"	116	28	16	72	59	16	15		7	54	34	16	5
2	Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти	39			21	12	18	7		4	15	11	8	1
	Усього	155	28	16	93	71	34	22	0	11	69	45	24	6
Педагогічні працівники														
1	ДВНЗ "Університет ментажменту освіти"	47			5	4	42	38		20	18	6	3	
2	Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти	7					7	6		3	3	1		
	Усього	54	0	0	5	4	49	44	0	23	21	7	3	0

Склад членів Національної академії педагогічних наук України за відділеннями
(станом на 01.01.2018 р.)

№ з/п	Назва відділення	Усього членів НАПН України	у тому числі:					з них працюють в установах НАПН України:		
			дійсних членів	членів-кореспондентів	іноземних членів	почесних академіків	дійсних членів	членів-кореспондентів	почесних академіків	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1	Відділення загальної педагогіки та філософії освіти	33	13	16	4	–	3	1	–	
2	Відділення психології, вікової фізіології та дефектології	41	13	19	6	3	5	8	–	
3	Відділення загальної середньої освіти	41	15	19	3	4	7	5	–	
4	Відділення професійної освіти і освіти дорослих	41	12	16	10	3	4	1	–	
5	Відділення вищої освіти	49	17	17	11	4	2	2	2	
Усього		205	70	87	34	14	21	17	2	

Назви установ	Види масових заходів														Усього		
	з'їзди, конгреси		симпозіуми, форуми		конференції		наукові семінари		педагогічні читання		круглі столи		виставки			інші види заходів	
	Усього	у тому числі міжнародні	Усього	у тому числі міжнародні	Усього	у тому числі міжнародні	Усього	у тому числі міжнародні	Усього	у тому числі міжнародні	Усього	у тому числі міжнародні	Усього	у тому числі міжнародні		Усього	у тому числі міжнародні
Інститут обдарованої дитини ДВНЗ «УМО»	-	-	-	-	7	3	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
ДНПБ України імені В.О.Сухомлинського	-	-	-	-	1	-	4	-	-	-	2	-	34	2	1	-	42
Усього	1	1	2	2	65	31	61	3	7	2	23	46	14	14	219	47	

Масові заходи, включені до Плану Інституту (Центру, Університету) НАПН України

Інститут педагогіки	-	-	-	-	14	6	25	-	2	-	7	-	-	-	1	-	49	6
Інститут психології імені Г.С. Костюка	-	-	-	-	12	8	33	3	-	-	4	-	2	2	67	3	118	16
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих	-	-	-	-	6	6	3	-	-	-	1	-	-	-	2	-	12	6
Інститут проблем виховання	-	-	2	-	3	1	8	-	1	1	2	-	-	-	3	1	19	6
Інститут спеціальної педагогіки	-	-	-	-	2	-	7	-	-	-	1	1	-	-	5	-	-	-
Інститут соціальної та політичної психології	-	-	-	-	1	-	4	1	-	-	1	-	-	-	2	1	8	2

Назви установ	Види масових заходів														Усього		
	з'їзди, конгреси		симпозіуми, форуми		конференції		наукові семінари		педагогічні читання		круглі столи		виставки			інші види заходів	
	Усього	У тому числі міжнародні	Усього	У тому числі міжнародні	Усього	У тому числі міжнародні	Усього	У тому числі міжнародні	Усього	У тому числі міжнародні	Усього	У тому числі міжнародні	Усього	У тому числі міжнародні		Усього	У тому числі міжнародні
Інститут вищої освіти	-	-	-	-	6	4	8	1	-	3	1	-	7	10	24	16	
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	-	-	-	-	8	2	29	-	-	2	-	-	18	1	57	3	
Інститут професійно-технічної освіти	-	-	-	-	12	3	13	1	-	5	1	3	9	-	-	-	
Інститут обдарованої дитини	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	4	-	
ДВНЗ «УМО»	-	-	-	-	12	4	38	-	1	13	-	-	8	-	72	4	
Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	-	-	-	-	5	1	5	-	2	1	-	-	6	-	19	1	
ДНПБ України імені В.О.Сухомлинського	-	-	-	-	2	1	13	-	1	4	-	60	2	9	89	3	
Усього	-	-	2	-	83	36	188	6	7	46	3	65	7	137	16	528	71

**Основні показники ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського
з формування галузевого інформаційного ресурсу**

№	ЗМІСТ РОБОТИ	Виконано у 2016 р.	План на 2017 р.	Виконано у 2017 р.	%
1	Бібліотечний фонд усього (на 01.01), прим.	578139	581150	583294	100
	у т.ч. - неперіодичні документи	432214	435236	436160	100
	- періодичні документи	145925	145914	147134	100
2	Надходження документів у фонд усього, прим.	5981	4600	5949	129
	у т.ч. - неперіодичні документи	4000	4000	4136	103
	- періодичні документи	1981	600	1813	302
3	Вибуття з фонду, прим. (компл.)	7409	1589	794	50
4	Діяльність ОРФ, (обсяг) прим.	12831	10831	6084	56
	- надходження	6555	5000	7310	146
	- вибуття	5787	7000	14057	200
5	Збереження фонду:				
	-знепилення документів, прим.	66532	50110	57923	115
	-знепилення книгосховищ, метрополіція	1660	1110	1174	106
	-перевірка правильності розстановки док., прим.	82678	68320	84178	105
	-інвентаризація фонду, прим.	14309	3000	3165	105
	-поточний ремонт документів, прим.	687	210	143	68
6	Розстановка документів у книгосховищах, прим.	259977	138400	86127	62
7	Наукове опрацювання нових надходжень, прим.	4500	4000	4136	103
8	Поповнення електронного каталогу, запис	21363	21370	24999	
	БД ЕК «Книги»	7716	6600	6542	99
	у т.ч. - окремих документів	3988	3600	3898	108
	- аналітичних записів статей з наукових збірників	2062	3050	2644	86
	БД ЕК «Періодика»	5267	4910	8685	177
	БД ЕК «Рідкісні книги »	1040	1000	540	54
	БД ЕК «Рідкісні книги »(інозем. мовами)	160	100	200	200
	БД ЕК «ОСухомліністика»	50	200	910	455
	БД ЕК «Бібліотечна справа» (з 2013 р.)	1338	1340	1132	84
	БД ЕК «Періодичні видання ХІХ – початку ХХ» (1807-1922)	1782	600	824	137
	БД «Реферативна база даних»	438	450	528	
	Зв. БД збірників наук. пр.	8587	3000	3226	108
	Зв. БД дисертацій	584	400	256	64
9	Поповнення НПЕБ, документ	100	100	143	143
10	Ведення традиційних каталогів, картотек, картка	19179	13440	13463	100
	у т.ч. - каталоги	18687	12250	12234	100
	- систематичні картотеки	3409	1190	1229	103
11	Редагування традиційного ДПА, картка	11419	935	842	90
	у т.ч. - каталоги	110	100	----	---
	- картотеки	11309	835	842	100

Основні показники ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського щодо забезпечення доступу користувачів до інформаційного ресурсу

1	Чисельність користувачів за єдиною реєстраційною картотекою, осіб	5656	5600	5011	90
2	Чисельність дистанційних користувачів, осіб	–	–	12292	100
3	Створення бази даних користувачів в САБ «ІРБІС», записів	5656	5600	5011	90
4	Чисельність користувачів за категоріями, осіб	5656	5600	5011	90
	• наукові працівники	1279	170	1227	721
	• працівники закладів освіти	1796	1750	1380	79
	• студенти	1627	1680	1432	85
	• учні закладів освіти	193	230	325	141
	• працівники бібліотек	251	250	509	203
	• інші	510	250	138	55
5	Чисельність відвідувань за контрольними листами, осіб	22780	23500	19428	83
6	Чисельність відвідувань за категоріями, осіб	22780	23500	19428	83
	• наукові працівники	6408	6850	6178	90
	• працівники закладів освіти	5805	5800	3915	67
	• студенти	6343	6700	5262	78
	• учні закладів освіти	420	400	635	159
	• працівники бібліотек	1814	2200	1980	90
	• інші	1990	1550	1458	94
7	Чисельність віртуальних відвідувань (звернень)	460132	450000	450202	100
8	Книговидача, примірників	240694	240000	209357	87
9	Довідково-бібліографічне обслуговування, довідки	17528	19220	15073	78
10	Інформаційно-бібліографічне обслуговування в режимі вибіркового розповсюдження інформації:				
	чисельність абонентів інформації, у т. ч.:	17	15	14	93
	• індивідуальних	13	11	11	100
	• групових	4	4	3	75
	кількість підготовлених списків у режимі вибіркового розповсюдження інформації	146	146	126	86
11	Диференційоване інформаційно-бібліографічне обслуговування керівників, у т.ч.:				
	• чисельність абонентів інформації, осіб	3	3	4	133
	• кількість підготовлених бібліографічних списків	23	30	23	77
12	Рекомендаційні (тематичні) бібліографічні списки	5	4	4	100
13	Письмові бібліографічні довідки	20	10	8	80
14	Експозиційно-виставкова діяльність, у т. ч.:	64	64	65	100
	книжкові виставки:	57	55	58	105
	• тематичні	28	33	39	118
	• персональні:	29	21	19	90
	із них: «Ювіляри НАПН України»	13	4	4	100
	«Видатні постаті України та світу»	13	21	15	71
	художньо-мистецькі виставки, презентації	7	7	7	100

Структура видатків Державного бюджету за 2017 р. у розрізі підвідомчих установ НАПН України

Код та назва програмної класифікації видатків	Соціальні видатки				Комунальні видатки				Інші видатки				Капітальні видатки				Затверджено кошторисом за 2017 р.	Затверджено кошторисом за 2017 р.	касові видатки за 2017 р.
	Затверджено кошторисом за 2017 р.	касові видатки за 2017 р.	відхилення (+,-)	% викорис-тання коштів	Затверджено кошторисом за 2017 р.	касові видатки за 2017 р.	відхилення (+,-)	% викорис-тання коштів	Затверджено кошторисом за 2017 р.	касові видатки за 2017 р.	відхилення (+,-)	% викорис-тання коштів	Затверджено кошторисом за 2017 р.	касові видатки за 2017 р.	відхилення (+,-)	% викорис-тання коштів			
Президія НАПН України	16365,6	16361,4	4,2	99,97	738,2	738,2	0,0	100,0	1768,7	1768,7	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	18868,3	
6551030 "Фундаментальні дослідження, прикладні наукові і науково-технічні розробки, виконання робіт за державними шельфовими програмами і державним замовленням у сфері педагогічних наук, підготовка наукових кадрів, фінансова підтримка розвитку наукової інфраструктури та об'єктів, що становлять національне надбання"																			
Напрямок: фундаментальні дослідження																			
Інститут педагогіки	8789,8	8789,8	0,0	100	297,7	297,7	0,0	100	75,2	75,2	0,0	100	159,4	159,4	0,0	100	9322,1		
Інститут психології імені Г.С.Костюка	16281,7	16281,7	0,0	100	251,6	251,6	0,0	100	53,7	53,7	0,0	100	50,5	50,5	0,0	100	16637,5		
Інститут спеціальної педагогіки	6703,1	6703,1	0,0	100	496,2	496,2	0,0	100	191,8	191,8	0,0	100	46,0	46,0	0,0	100	7437,1		
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих	6411,3	6411,3	0,0	100	78,8	78,8	0,0	0	120,0	120,0	0,0	100	114,6	114,6	0	100	6724,7		
Інститут проблем виховання	5385,0	5385,0	0,0	100	66,7	66,7	0,0	0	71,1	71,1	0,0	100	22,4	22,4	0,0	100	5545,2		
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	2529,3	2529,3	0,0	100	110,5	110,5	0,0	100	76,3	76,3	0,0	100	130,0	130,0	0	100	2846,1		
Інститут соціальної та політичної психології	9204,6	9204,6	0,0	100	176,1	176,1	0,0	100	504,4	504,4	0,0	100	63,5	63,5	0	100	9948,6		
Інститут вищої освіти	6271,3	6271,3	0,0	100	119,4	119,4	0,0	100	287,4	287,4	0,0	100	0	0	0	0	6678,1		
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського	3980,3	3980,3	0,0	100	216,4	216,4	0,0	100	241,2	241,2	0,0	100	190,7	190,7	0	100	4628,6		
Інститут обдарованої дитини	1689,1	1689,1	0,0	100	0	0	0,0	0	18,3	18,3	0	100	0	0	0	0	1707,4		
Інститут професійно-технічної освіти	6174,7	6174,7	0,0	100	147,6	147,6	0,0	100	332,1	332,1	0,0	100	56,2	56,2	0,0	100	6710,6		
Разом за напрямом	73420,2	73420,2	0,0	100	1961,0	1961,0	0,0	100	1971,5	1971,5	0,0	100	833,3	833,3	0,0	100	78186,0		
Напрямок: підготовка наукових кадрів																			
Інститут педагогіки	901,6	901,6	0,0	100	0	0	0,0	0	93,6	93,6	0,0	100	0	0	0	0	995,2		
Інститут психології імені Г.С.Костюка	749,0	749,0	0,0	100	0	0	0,0	0	51,1	51,1	0,0	100	0	0	0	0	800,1		
Інститут спеціальної педагогіки	237,3	237,3	0,0	100	0	0	0,0	0	43,6	43,6	0,0	100	0	0	0	0	280,9		
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих	689,1	689,1	0,0	100	0	0	0,0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0	689,1		
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	702,4	702,4	0,0	100	0	0	0,0	0	30,5	30,5	0,0	100	0	0	0	0	732,9		
Інститут соціальної та політичної психології	760,3	760,3	0,0	100	0	0	0,0	0	14,2	14,2	0,0	100	0	0	0	0	774,5		
Інститут проблем виховання	506,9	506,9	0,0	100	0	0	0,0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0	506,9		
Інститут вищої освіти	1388,0	1388,0	0,0	100	0	0	0,0	0	11,5	11,5	0,0	100	0	0	0	0	1399,5		
Інститут професійно-технічної освіти	720,9	720,9	0,0	100	0	0	0,0	0	2,3	2,3	0,0	100	0	0	0	0	723,2		
Інститут обдарованої дитини	212,3	212,3	0,0	100	0	0	0,0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0	212,3		
Разом за напрямом	6867,8	6867,8	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	246,8	246,8	0,0	100	0	0	0	0	7114,6		
Напрямок: Прикладні дослідження																			
Інститут педагогіки	12455,8	12455,8	0,0	100	334,6	334,6	100,0	100	342,9	342,9	0,0	100,0	239,6	239,6	0,0	100,0	13372,9		
Інститут проблем виховання	2525,6	2525,6	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0	33,4	33,4	0,0	100,0	15,7	15,7	0,0	100,0	2574,7		

(тис.грн.)

Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	2110,5	2110,5	0,0	100	25,2	25,2	100,0	100,0	26,4	26,4	0	65,0	64,1	0,9	99,9	2227,1	2226,2	
Інститут обдарованої дитини	5049,7	5049,7	0,0	100	216,7	216,7	100,0	100	1044,9	1044,9	0,0	1100,0	1100,0	0,0	100	7411,3	7411,3	
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	5720,0	5720,0	0,0	100	280,4	280,4	100,0	100,0	387,2	387,2	0,0	210,0	210,0	0,0	100,0	6597,6	6597,6	
Інститут професійно-технічної освіти	708,8	708,8	0,0	100	0,0	0,0	0	0	19,7	19,7	0,0	0	0	0,0	0	728,5	728,5	
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	2284,0	2284,0	0,0	100	100,5	100,5	100,0	100	120,2	120,2	0,0	448,5	448,5	0,0	100,0	2953,2	2953,2	
Разом за напрямом	30854,4	30854,4	0,0		957,4	957,4	0,0		1974,7	1974,7	0,0	2078,8	2077,9	0,9		35865,3	35864,4	
Напрямок: Фінансова підтримка національних об'єктів, що створюють національне надбання																		
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	60,0	60,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	60,0	60,0	
Напрямок: Випуск друкованої продукції																		
Інститут педагогіки	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1606,2	1606,2	100	0,0	0,0	0,0	0,0	1606,2	1606,2	
Інститут психології імені Г.С. Костюка	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	40,0	40,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	40,0	40,0	
Інститут спеціальної педагогіки	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	78,0	78,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	78,0	78,0	
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	36,0	36,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	36,0	36,0	
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	48,0	48,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	48,0	48,0	
Інститут соціальної та політичної психології	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	53,0	53,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	53,0	53,0	
Інститут проблем виховання	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	40,0	40,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	40,0	40,0	
Інститут професійно-технічної освіти	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	26,2	26,2	100	0,0	0,0	0,0	0,0	26,2	26,2	
Інститут обдарованої дитини	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	81,0	81,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	81,0	81,0	
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	48,0	48,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	48,0	48,0	
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	18,0	18,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	18,0	18,0	
Разом за напрямом	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2074,4	2074,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2074,4	2074,4	
Разом за КПКВ 6551030	111142,4	111142,4	0,0	0,0	2918,4	2918,4	0,0	0,0	6327,4	6327,4	0,0	2912,1	2911,2	0,9	0,0	123300,3	123299,4	
6551060 Підвищення кваліфікації керівних кадрів і спеціалістів у сфері освіти закладами післядипломної освіти III і IV рівнів акредитації																		
Напрямок: Підвищення кваліфікації																		
ДВНЗ "Університет менеджменту освіти"	14314,9	14314,9	0,0	100	763,3	763,3	0,0	100	574,8	574,8	100	0	0	0	0	15653,0	15653,0	
Білоцерківський інститут неперервної освіти	5280,3	5280,3	0,0	100	159,9	159,9	0,0	100	188,6	188,6	100	0	0	0	0	5628,8	5628,8	
Разом за напрямом	19595,2	19595,2	0,0		923,2	923,2	0,0		763,4	763,4	0,0	0	0	0	0	21281,8	21281,8	
Напрямок: Підготовка науково-педагогічних кадрів																		
ДВНЗ "Університет менеджменту освіти"	501,7	501,7	0,0	100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	501,7	501,7	
Разом за КПКВ 6551060	20096,9	20096,9	0,0		923,2	923,2	0,0	0,0	763,4	763,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	21783,5	21783,5	
Всього по НАПН України	147604,9	147600,7	4,2		4579,8	4579,8	0,0	8859,6	8859,5	8859,5	0,1	2912,1	2911,2	0,9	0,0	163956,4	163951,2	

Джерела формування надходжень і використання коштів спеціального фонду у розрізі установ та організації НАПН України за 2017 р.

(тис.грн.)

Назва установи	Надходження										Проведено касових видатків									
	від оплати за послуги:					інші власні надходження:					у т.ч. за видами видатків:					за отриманими благодійними внесками та дарунками				
	від оплати за надання послуг, що надаються бюджетними установами, згідно з їх основною діяльністю	від оренди майна (господарської діяльності)	від додаткових (господарської діяльності)	від реалізації в установленому порядку майна (крім нерухомого майна)	виконання окремих доручень	гранти	отримано безоплатно, як благодійні внески та дарунки	зробити плата з нарахуваннями	господарські видатки з управління установ	комуніальні видатки	придбання обладнання	реалізація грантових угод	матеріальні цінності	стипендія Кабінету Міністрів України						
Разом	1 234,0	0,0	520,8	713,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1 150,0	169,4	55,9	0,0	0,0	0,0	0,0	
Апарат Президії НАПН України (КПКВ 6551020)	1 234,0	0,0	520,8	713,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1 150,0	169,4	55,9	0,0	0,0	0,0	0,0	
6551020 "Наукова і організаційна діяльність президії Національної академії педагогічних наук України"																				
6551030 "Фундаментальні дослідження, прикладні наукові і науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням у сфері педагогічних наук, підготовка в т.ч. за напрямом: послуги, що надаються науковими установами згідно із законодавством																				
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих	3,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Інститут соціальної та політичної психології	300,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	300,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Інститут професійно-технічної освіти	85,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	84,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Інститут спеціальної педагогіки	159,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	159,8	0,0	15,9	0,0	0,0	0,0	0,0	
Інститут вищої освіти	2,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	29,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	45,7	4,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Інститут обдарованої дитини	821,6	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0	0	0	806,4	6,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0	
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	29,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	25,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Разом за напрямом	1 430,6	1 430,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1 428,7	1 088,4	313,4	11,0	15,9	0,0	0,0	
за напрямом: утримання, облаштування, ремонт та придбання майна																				
Інститут вищої освіти	11,8	0	11,8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4,1	0	0	0	0	0	0	
Інститут педагогіки	1 139,3	0	1 139,3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	789,5	159,1	0	0	0	0	0	
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих	0,0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0	0	
Інститут професійно-технічної освіти	0,0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0	0	0	0	0	0	
Інститут спеціальної педагогіки	143,3	0	143,3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	114,6	25,6	0	0	0	0	0	
Інститут обдарованої дитини	241,6	0	241,6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	148,5	0	0	0	0	0	0	
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	38,1	0	38,1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	32,5	0,1	0	0	0	0	0	

Разом за напрямом	2 317,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2 193,4	3,2	121,2	1 993,9	0	0	0	1868,4	4,3	121,2	0,0
Разом за КПКВ 6551060	7 863,6	3 447,9	1 807,0	34,7	9,7	166,7	79,8	2 193,4	3,2	121,2	7 295,5	2 695,1	2 024,3	284,3	218,1	1868,4	4,3	121,2	79,8	

6551060 "Підвищення кваліфікації керівних кадрів і спеціалістів у сфері освіти закладами післядипломної освіти III і IV рівнів акредитації"

<i>за напрямом: підвищення кваліфікації</i>																				
Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти	268,0	268,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	268,0	149,6	118,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
ДВНЗ "Університет менеджменту освіти"	234,0	234,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	234,0	234,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Разом за напрямом	502,0	502,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	502,0	383,6	118,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>за напрямом: підготовка фахівців</i>																				
Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти	1 115,5	1 115,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1 031,4	885,0	121,2	24,0	1,2	0,0	0,0	0,0
ДВНЗ "Університет менеджменту освіти"	8 461,8	8 461,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	7 851,7	6 760,0	729,9	320,2	41,6	0,0	0,0	0,0
Разом за напрямом	9 577,3	9 577,3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8 883,1	7 645	851,1	344,2	42,8	0	0	0
<i>за напрямом: підготовка науково-педагогічних кадрів</i>																				
ДВНЗ "Університет менеджменту освіти"	327,7	327,7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	355,1	355,1	0	0	0	0	0	0
<i>за напрямом: здійснення додаткової (господарської) діяльності</i>																				
ДВНЗ "Університет менеджменту освіти"	2 510,6	0	0	2510,6	0	0	0	0	0	0	0	0	2 472,2	1390,6	350,9	719,2	11,5	0	0	0
<i>за напрямом: утримання, облаштування, ремонт та придбання майна</i>																				
ДВНЗ "Університет менеджменту освіти"	171,2	0	171,2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	171,2	0	171,2	0	0	0	0	0
<i>за напрямом: від реалізації в установленому порядку майна (крім нерухомого майна)</i>																				
ДВНЗ "Університет менеджменту освіти"	24,6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	24,6	0	0	0	24,6	0	0	0
<i>отримано благодійні внески, гранти та дарунки</i>																				
ДВНЗ "Університет менеджменту освіти"	74,2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	74,2	74,2	0	0	0	0	0	74,2	0
Разом за КПКВ 6551060	13 187,6	10 407,0	171,2	2 510,6	0,0	24,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	74,2	12 482,4	9 774,3	1 491,6	1 063,4	78,9	0,0	74,2	0,0
Всього по НАПН України	22 285,2	13 854,9	2 499,0	3 258,5	9,7	191,3	79,8	2 193,4	3,2	195,4	20 927,9	12 842,5	4 067,5	1 517,1	352,9	1 868,4	4,3	195,4	79,8	

Електронна бібліотека НАПН України

Назва підвідомчої установи, закладу НАПН України	Кількість ресурсів		Кількість завантажень	
	усього	у т. ч. додано у звітному році	усього	у т. ч. у звітному році
Інститут педагогіки	1677	188	226435	93833
Інститут психології імені Г.С. Костюка	1190	301	166166	66066
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих	954	83	100943	38366
Інститут проблем виховання	1082	208	158282	56863
Інститут спеціальної педагогіки	681	364	147226	68196
Інститут соціальної та політичної психології	311	104	22530	12989
Інститут вищої освіти	29	10	2727	1655
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	732	228	27013	13855
Інститут професійно-технічної освіти	1950	121	188069	71323
Інститут обдарованої дитини	126	–	12522	6958
ДНВЗ «Університет менеджменту освіти»	430	103	52565	28092
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	53	22	18620	14467
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	274	33	23351	12310
Усього	9489	1765	1146449	484973

Цифрові ідентифікатори наукових працівників підвідомчих установ НАПН України в 2017 р.

Назва підвідомчої установи, закладу НАПН України	ORCID iD		Scopus Author ID		ResearcherID	
	кількість, осіб	частка, %	кількість, осіб	частка, %	кількість, осіб	частка, %
Інститут педагогіки	15	9,5	1	0,6	5	3,2
Інститут психології імені Г.С. Костюка	36	22,9	10	6,4	13	8,3
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих	23	47,9	–	–	1	2,1
Інститут проблем виховання	38	62,3	–	–	28	45,9
Інститут спеціальної педагогіки	39	83,0	–	–	31	66,0
Інститут соціальної та політичної психології	52	68,4	1	1,3	7	9,2
Інститут вищої освіти	14	33,3	2	4,8	10	23,8
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	40	70,2	6	10,5	40	70,2
Інститут професійно-технічної освіти	43	100,0	–	–	43	100,0
Інститут обдарованої дитини	6	8,7	–	–	–	–
ДНВЗ «Університет менеджменту освіти»	4	1,1	–	–	–	–
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	17	100,0	–	–	17	100,0
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	17	34,0	–	–	–	–
Усього	344	–	20	–	195	–

Представлення наукових працівників підвідомчих установ НАПН України в Google Scholar у 2017 р.

Назва підвідомчої установи, закладу НАПН України	Профілі в Google Scholar		Індекс Гірша (згідно з наявними у Google Scholar бібліометричними портретами)			Представлення у системі «Бібліометрика української науки», осіб
	кількість, осіб	частка у загальній кількості, %	кількість осіб, індекс Гірша яких ≤ 10	кількість осіб, індекс Гірша яких у межах 11–19	кількість осіб, індекс Гірша яких ≥ 20	
Інститут педагогіки	93	58,9	85	6	2	49
Інститут психології імені Г.С. Костока	157	100,0	146	9	2	157
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих	21	43,8	17	4	–	11
Інститут проблем виховання	61	100,0	60	–	1	53
Інститут спеціальної педагогіки	44	93,6	42	2	–	39
Інститут соціальної та політичної психології	66	86,8	62	3	1	64
Інститут вищої освіти	42	100,0	40	2	–	33
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	42	73,7	34	7	1	42
Інститут професійно-технічної освіти	43	100,0	41	2	–	43
Інститут обдарованої дитини	24	34,8	24	–	–	8
ДНВЗ «Університет менеджменту освіти»	19	3,3	12	6	1	14
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	16	94,1	14	2	–	16
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	30	60,0	29	–	1	30
Усього	658	–	606	43	9	559

Індикатори розвитку НАПН України в 2017 р.

№	Назва індикатора розвитку	1. Якість досліджень і розробок та результативність їх упровадження													Усього		
		Інститут педагогіки імені Г.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	Інститут професійно- технічної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського				
1.1	Середній індекс цитувань учених	6	3	4	3	4	4	3	3	11	9	4	3	4	3	1	-
1.2	Кількість видань НАПН України, які входять до наукометричних баз даних	7	6	1	2	1	1	1	1	1	3	3	3	1	-	-	26
1.3	Кількість інноваційних освітніх, педагогічних і психологічних технологій, розроблених ученими НАПН України	10	13	-	2	8	8	-	-	-	6	7	2	5	8	-	61
1.4	Кількість організацій України, у яких відбулося фактичне впровадження результатів досліджень і розробок, що привело до конкретної інновації	66	275	13	375	1368	317	88	114	674	101	308	32	-	-	-	-

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педагогіки	Інститут психології імені Г.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	Інститут професійно-технічної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	УСЬОГО
2. Вплив на державну освітню і наукову політику та громадську думку щодо вирішення актуальних проблем гуманітарної сфери суспільного життя															
2.1	Кількість нормативно-правових актів, прийнятих за ініціативи/участі експертів НАПН України	5	4	1	5	13	11	15	15	25	8	1	6	-	-
2.2	Кількість програм, репортажів, виступів у ЗМІ про діяльність НАПН України	11	124	26	6	10	160	5	3	8	28	7	6	3	397
2.3	Кількість публікацій про діяльність НАПН України у друкованих ЗМІ та мережі Інтернет	9	155	131	22	3	46	7	15	35	124	4	36	13	600
2.4	Відсоток недержавного фінансування	-	-	-	-	7,6	6,3	5,0	-	-	-	-	1,3	-	20,2

3. Дослідницький потенціал науковців

3.1	Середній вік персоналу	57	54	48	48	40	46	47	42	46	41	50	50	45	47
3.2	Відсоток штатних наукових працівників за основним місцем роботи	79	84	86	86	100	97	89	68	88	67	81	71	77	83
3.3	Відсоток керівників наукових підрозділів підвідомчих наукових установ та університету з науковим ступенем доктора наук віком до 45 років	1	12	25	13	13	3	-	-	-	-	17	-	-	6

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педагогіки	Інститут психології імені Г.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	Інститут професійно-технічної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	УСЬОГО
3.4	Відсоток керівників наукових підрозділів підвідомчих наукових установ та університету з науковим ступенем доктора наук віком 45-60 років	10	38	75	38	-	1	56	43	29	-	53	-	2	27
3.5	Відсоток за основним місцем роботи докторів і кандидатів наук від кількості штатного за основним місцем роботи наукового персоналу	78	67	84	74	81	71	88	54	79	30	60	50	25	65
3.6	Відсоток здобувачів ступеня доктора філософії і доктора наук від загальної чисельності наукових працівників за основним місцем роботи	19,0	1,5	16,0	38,0	4,2	18,0	8,6	41,0	10,5	6	20,0	-	-	16,6
3.7	Середнє значення конкурсу на вступ в аспірантуру / докторантуру	1/1	6/1	2/1	3/1	1/1	-/2	2/-	1/2	3/1	-	4/2	-	-	1,4/1,2
3.8	Кількість захищених аспірантів/докторантів	4/3	8/2	2/1	5/5	2/1	5/0	1/-	1/-	7/-	-/-	-/1	-	-	35/13
3.9	Кількість спеціалізованих учених рад і спеціальностей, за якими захищаються дисертації	3/6	2/6	2/3	1/2	2/2	1/3	2/4	1/1	1/1	-	1/2	-	-	16/22

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педагогіки	Інститут психології імені Г.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	Інститут професійно-технічної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	УСЬОГО
3.10	Кількість наукових шкіл	9	6	4	3	4	5	8	5	5	3	6	2	2	62
4. Конкурентоспроможність, імідж у суспільстві та освітньо-науковому просторі															
4.1	Кількість публікацій у зарубіжних виданнях (включаючи, матеріали конференцій)	45	141	30	7	185	22	28	11	18	8	12	1	13	521
4.2	Відсоток публікацій у зарубіжних виданнях (включаючи, матеріали конференцій) із загальної кількості публікацій працівників установи/НАПН України	7,5	25,9	18,7	4,6	35,0	4,7	21,7	5,8	7,1	5,6	3,4	4,2	7	11,6
4.3	Кількість публікацій англійською та іншими мовами	33	135	14	9	39	36	35	17	11	8	9	1	2	349
4.4	Відсоток публікацій англійською та іншими мовами із загальної кількості публікацій працівників НАПН України	5,5	24,8	8,7	5,9	21,0	7,6	27,1	9,1	5,0	5,6	3,3	4,2	0,5	9,8
4.5	Кількість публікацій у виданнях, які входять до наукометричних баз даних	132	85	6	49	47	123	39	44	50	8	12	6	13	614
4.6	Відсоток публікацій у виданнях, які входять до наукометричних баз даних	22,0	10,6	3,7	32,0	25,0	26,0	30,2	21,4	20,0	5,6	3,4	25,0	7	17,8

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педагогіки	Інститут психології імені Г.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	Інститут професійно-технічної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	УСЬОГО
4.7	Кількість видань НАПН України, заснованих із зарубіжними партнерами	-	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	4
4.8	Кількість структурованих докторських програм з подвійними дипломами (спільно із зарубіжними партнерами)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.9	Кількість міжнародних освітніх та наукових проєктів	1	8	4	1	1	5	5	1	2	3	6	5	2	44
4.10	Кількість учених – членів іноземних академій, міжнародних наукових товариств	3	22	2	2	-	2	4	1	1	3	-	-	3	43
4.11	Кількість учених, які беруть участь у міжнародній експертній діяльності	-	15	-	-	-	2	7	4	8	2	-	3	-	41
4.12	Кількість учених, які виїжджали за кордон з метою стажування, навчання, підвищення кваліфікації, викладацької роботи, проведення наукових досліджень	6	83	7	-	7	4	14	1	9	-	7	-	1	139
4.13	Кількість зарубіжних видань, у яких учені беруть участь як рецензенти	3	16	2	1	-	2	22	1	2	-	1	-	-	50

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педагогіки	Інститут психології імені Г.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	Інститут професійно-технічної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	УСЬОГО
4.14	Кількість наукових заходів, організованих спільно із зарубіжними партнерами	2	8	3	5	3	8	22	6	15	1	3	6	2	84
4.15	Кількість членів НАН України та національних галузевих академій наук серед працівників НАПН України за основним місцем роботи	-	6	-	-	2	5	1	-	1	-	1	-	-	16
4.16	Кількість лауреатів Державних премій України в галузі науки і техніки, освіти та ін. серед працівників НАПН України	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.17	Кількість отриманих державних стипендій видатним діячам науки	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.18	Кількість отриманих іменних стипендій Верховної Ради України для найталановитіших молодих учених	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.19	Кількість отриманих стипендій Кабінету Міністрів України для молодих учених	1	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	4

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педагогіки	Інститут психології імені Г.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	Інститут професійно-технічної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	УСЬОГО
4.20	Кількість отриманих щорічних премій Президента України для молодих учених	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
4.21	Кількість отриманих премій Верховної Ради України найталановитішим молодим ученим в галузі фундаментальних і прикладних досліджень та науково-технічних розробок	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.22	Кількість отриманих Державних премій України в галузі науки і техніки	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.23	Кількість отриманих Державних премій України в галузі освіти	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Упровадження результатів наукових досліджень та експериментальних розробок															
5.1	Кількість опублікованих наукових, навчальних, науково-методичних і методичних праць за результатами виконаних досліджень	391	556	71	221	486	201	134	187	253	159	5	6	175	2845
5.2	Кількість підручників та навчальних посібників з грифом МОН	20	4	-	1	111	-	-	-	-	1	-	3	-	140

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педагогіки	Інститут психології імені Г.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	Інститут професійно-технічної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	УСЬОГО
5.3	Кількість наукових, навчальних, науково-методичних і методичних праць, опублікованих спільно з педагогічними працівниками вітчизняних і зарубіжних навчальних закладів	–	17	2	–	–	13	–	1	–	–	5	3	–	41
5.4	Кількість завантажень наукових праць, що розміщені в Електронній бібліотеці НАІПН України	93833	66066	38366	56863	68196	12989	1655	13855	71323	6958	28092	14467	12310	484973
5.5	Кількість експериментальних майданчиків/баз	250	79	26	112	60	308	–	159	43	11	–	4	–	1052

**Перелік дисертаційних досліджень,
захисених в УСТАНОВАХ НАПН УКРАЇНИ
у 2017 р.**

На здобуття наукового ступеня доктора наук

09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії

1. **Глушко Т. А.** Економічна теорія нації у контексті глобалізаційних процесів (соціально-філософський аналіз) / Інститут вищої освіти НАПН України; наук. конс. – д.філос.н., проф. І. Г. Немчинов.
2. **Кривець Л. В.** Феномен влади в управлінні науково-освітнім простором / Інститут вищої освіти НАПН України; наук. конс. – д.філос.н., с.н.с. З. Ф. Самчук.

09.00.10 – філософія освіти

3. **Коновальчук В. І.** Розвиток творчого потенціалу особистості в просторі освіти / Інститут вищої освіти НАПН України; наук. конс. – д.філос.н., проф. Н. В. Скотна.
4. **Троїцька О. М.** Принципи діалогу і толерантності у розгортанні сучасного культурно-освітнього простору / Інститут вищої освіти НАПН України; наук. конс. – д.філос.н., проф. І. В. Степаненко.

13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

5. **Трибулькевич К. Г.** Розвиток студентського самоврядування у вищих навчальних закладах України (1917 - 2010 рр.) / Інститут вищої освіти НАПН України; наук. конс. – радник директора Інституту вищої освіти НАПН України, д.пед.н., проф. В. К. Майборода.
6. **Яніцка-Панек Т.** Теорія і практика підготовки вчителів до інтегрованого навчання у I–III класах початкової школи в Республіці Польща / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України; наук. конс. – доктор хабілітований, професор надзвичайний Ф. Шльосек.
7. **Янченко Т. В.** Витоки та засади наукового розвитку і практичного втілення педології в Україні / Інститут педагогіки НАПН України; наук. конс. – д.пед.н., проф. О. В. Сухомлинська.

13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки та

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

8. **Паньок Т. В.** Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх художників-педагогів у контексті розвитку вищої художньої освіти в Україні (1917–1991 рр.) / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України; наук. конс. – д.пед.н., проф. В. М. Гриньова.

**13.00.02 – теорія та методика навчання (біологія)
(разовий захист)**

9. **Комарова О. В.** Теоретичні і методичні засади формування системи знань старшокласників у процесі навчання біології / Інститут педагогіки НАПН України; наук. кон. – д. пед. н., проф. М. В. Гриньова.

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

10. **Муковіз О. П.** Теоретичні та методичні засади дистанційного навчання у системі неперервної освіти вчителів початкової школи / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України; без наук. конс.

**13.00.04 – теорія і методика професійної освіти та
13.00.08 – дошкільна педагогіка**

11. **Ляпунова В. А.** Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх вихователів до формування толерантності дітей у дошкільних навчальних закладах / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України; наук. конс. – д. пед. н., проф. Л. О. Хомич.

**13.00.05 – соціальна педагогіка та
13.00.07 – теорія і методика виховання**

12. **Алексєєнко Т. Ф.** Концептуалізація соціально-педагогічних основ сучасного сімейного виховання / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. кер. – д. психол. н., проф. І. Д. Бех.

13.00.07 – теорія і методика виховання

13. **Кендзьор П. І.** Полікультурне виховання учнів у системі діяльності загальноосвітнього навчального закладу (теорія і методика) / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. кер. – д. пед. н., проф. О. В. Сухомлинська.

14. **Сойчук Р. Л.** Теоретико-методичні засади виховання національного самоствердження в учнівській молоді / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. кер. – д. психол. н., проф. І. Д. Бех.

15. **Федоренко С. В.** Теорія і методика формування гуманітарної культури студентів вищих навчальних закладів США / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. кер. – д. пед. н., проф. Н. Є. Миропольська.

13.00.08 – дошкільна педагогіка (разовий захист)

16. **Семенов О. С.** Теоретико-методичні засади формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника у позашкільному навчальному закладі / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. кер. – д. пед. н., проф. Г. П. Пустовіт.

13.00.09 – теорія навчання

17. **Мієр Т. І.** Дидактичні засади організації навчально-дослідницької діяльності молодших школярів / Інститут педагогіки НАПН України; наук. конс. – д. пед. н., проф. О. Я. Савченко.

18. **Редько В. Г.** Теорія і практика конструювання змісту шкільних підручників з іноземних мов / Інститут педагогіки НАПН України; наук. конс. – д.пед.н., проф. О. М. Топузов.

13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті

19. **Колос К. Р.** Теоретико-методичні засади проектування і використання комп'ютерно орієнтованого навчального середовища закладу післядипломної педагогічної освіти / Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України; наук. конс. – д.пед.н., проф. О. М. Спирін.

20. **Тимчук Л. І.** Теоретико-методичні засади проектування цифрових наративів у навчанні майбутніх магістрів освіти / Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України; наук. конс. – д.пед.н., проф. М. П. Лещенко.

19.00.01 – загальна психологія, історія психології

21. **Александровська В. М.** Психологія ідеального образу / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України; наук. конс. – д.психол.н., проф. С. Д. Максименко.

22. **Бреусенко-Кузнєцов О. А.** Метафізична традиція у системі засад психології особистості / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України; наук. конс. – д.психол.н., проф. Г. О. Балл.

23. **Галян І. М.** Психологія ціннісно-сислової саморегуляції майбутніх педагогів / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України; наук. конс. – д.психол.н., проф. Г. О. Балл.

24. **Іванченко А. О.** Психологія креативності особистості: теоретико-методологічний та прикладний аспекти / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України; наук. конс. – д.психол.н., проф. С. Д. Максименко.

25. **Максименко О. Г.** Психологія самодепривації особистісного розвитку суб'єкта / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України; наук. конс. – д.психол.н., проф. О. І. Бондарчук.

26. **Немеш О. М.** Психологія комунікативної діяльності в Інтернет-просторі / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України; наук. конс. – д.психол.н., проф. С. Д. Максименко.

27. **Хміляр О. Ф.** Психологія символічної регуляції поведінки особистості / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України; наук. конс. – д.психол.н., проф. В. В. Клименко.

28. **Шрагіна Л.І.** Теоретико-методологічні засади дослідження вербальної уяви особистості / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України; наук. конс. – д.психол.н., проф. С. Д. Максименко.

19.00.04 – медична психологія

29. **Царькова О. В.** Психологія почуття провини у батьків дітей з обмеженими можливостями здоров'я / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України; наук. конс. – д.психол.н., проф. С. Д. Максименко.

19.00.08 – спеціальна психологія

30. **Прохоренко Л. І.** Саморегуляція навчальної діяльності школярів із затримкою психічного розвитку / Інститут спеціальної педагогіки НАПН України; наук.конс. – д.психол.н., проф. Т. В. Сак.

19.00.10 – організаційна психологія; економічна психологія

31. **Власов П. К.** Психологічні основи проектування організації / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України; наук. конс. – д.психол.н., проф. Л. М. Карамушка.

32. **Сняданко І. І.** Психологічні засади підготовки студентів технічних університетів до професійно-управлінської діяльності / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України; наук. конс. – д.психол.н., проф. Л. М. Карамушка.

На здобуття наукового ступеня кандидата наук

09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії

33. **Мірошниченко Д. С.** Суспільна місія університету у досвіді французьких інтелектуалів / Інститут вищої освіти НАПН України; наук. кер. – д.філос.н., проф. М. І. Бойченко.

13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

34. **Гуріч З. В.** Розвиток художньої освіти в початкових та середніх навчальних закладах Херсонської губернії (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.) / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., с.н.с. М. П. Вовк.

35. **Тименко М. М.** Професійна орієнтація та кар'єрне навчання учнів у середніх навчальних закладах Англії / Інститут педагогіки НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., проф. О. І. Локшина.

36. **Хоменко К. П.** Формування професійної компетентності майбутніх лікарів в університетах Польщі (1990–2015) / Інститут вищої освіти НАПН України; наук. кер. – радник директора Інституту вищої освіти НАПН України, д.пед.н., проф. В. К. Майборода.

37. **Шикітка Г. М.** Освітньо-просвітницька діяльність крайових педагогічних товариств Закарпаття (1919–1944 рр.) / Інститут педагогіки НАПН України; наук. кер. – к.пед.н., проф. В. В. Росул.

13.00.02 – теорія та методика навчання (історія та суспільствознавчі дисципліни)

38. **Баландюк Р. Г.** Методика навчання економічної складової у змісті історії України у 8-9 класах загальноосвітньої школи / Інститут педагогіки НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., доц. І. І. Смагін.

13.00.02 – теорія та методика навчання (географія)

39. **Кріт Н. В.** Формування вмінь самостійної роботи з підручником у процесі навчання фізичної географії учнів 6-8 класів / Інститут педагогіки НАПН України; наук. кер. – к.пед.н., доц. Л. А. Покась.

13.00.03 – корекційна педагогіка

40. **Базилевська О. О.** Формування соціокультурної компетентності в учнів з порушенням слуху засобами образотворчого мистецтва / Інститут спеціальної педагогіки НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., проф. А. А. Колупаєва.

41. **Бугера Ю. Ю.** Формування уваги у молодших школярів із порушеннями розумового розвитку в процесі навчання / Інститут спеціальної педагогіки НАПН України; наук. кер. – к.пед.н., доц. О. М. Вержиховська.

42. **Дробот О. А.** Формування навичок спілкування глухих дітей дошкільного віку в умовах білінгвізму / Інститут спеціальної педагогіки НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., проф. С. В. Кульбіда.

43. **Луценко І. В.** Організаційно-педагогічні умови діяльності асистента вчителя в інклюзивному навчальному закладі / Інститут спеціальної педагогіки НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., проф. А. А. Колупаєва.

44. **Мельніченко Т. В.** Формування фонологічного компонента мовлення в учнів 5-6 класів з тяжкими мовленнєвими розладами / Інститут спеціальної педагогіки НАПН України; наук. кер. – к.пед.н., с.н.с. Е. А. Данілавічюте.

45. **Софій Н. З.** Організаційно-педагогічні умови інтегрованого супроводу учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивних навчальних закладах / Інститут спеціальної педагогіки НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., проф. В. В. Засенко.

46. **Тищенко Л. А.** Формування навичок самообслуговування у дошкільників з помірною розумовою відсталістю / Інститут спеціальної педагогіки НАПН України; наук. кер. – к.пед.н., с.н.с. О. В. Чеботарьова.

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

47. **Бойко О. М.** Професійна підготовка фахівців із соціальної роботи третього рівня вищої освіти у Великій Британії Роботу / Інститут вищої освіти НАПН України; наук. кер. – к.псих.н., доц. Л. В. Копець.

48. **Волик О. Ю.** Післядипломна підготовка вчителів до розвитку творчого потенціалу молодших школярів / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., доц. О. С. Волярська.

49. **Гавриленко К. М.** Професійна підготовка фахівців аграрної галузі в Україні (кінець XIX – початок XX століття) / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., доцент О. С. Волярська.

50. **Глущенко О. В.** Формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників машинобудівного профілю / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., проф. В. О. Радкевич.

51. **Годлевська К. В.** Професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів у коледжах та університетах Угорщини / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., проф. О. І. Огієнко.
52. **Жихорська О. В.** Формування професійної компетентності навчально-допоміжного персоналу вищого навчального закладу в умовах інтеграції неформальної та інформальної освіти / Інститут вищої освіти; наук. кер. – к.п.н., проф. Є. С. Спіцин.
53. **Курнишев Ю. А.** Педагогічні умови професійного саморозвитку майбутніх учителів фізичної культури / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., проф. В. Ф. Орлов.
54. **Мельник О. В.** Професійна підготовка викладачів економічних дисциплін у вищих навчальних закладах Німеччини / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., проф. Г. М. Романова.
55. **Миргородська Г. М.** Формування культури здоров'я у майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю в процесі професійної підготовки / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., проф. Г. М. Романова.
56. **Олійник О. В.** Професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи до формування конструктивних умінь молодших школярів / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., проф. Л. О. Хомич.
57. **Паржницький О. В.** Формування професійної компетентності майбутніх токарів у фахово-орієнтованому освітньому середовищі / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., с.н.с. Л. М. Петренко.
58. **Письменкова Т. О.** Педагогічні засади діагностики результатів загальноінженерної підготовки бакалаврів гірництва / Інститут вищої освіти НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., с.н.с., Ж. В. Таланова.
59. **Розіна Н. В.** Формування соціально-правової компетентності майбутніх кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., проф. В. О. Радкевич.
60. **Слободянюк О. М.** Формування професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів економічного профілю у процесі вивчення суспільно-гуманітарних дисциплін / Інститут вищої освіти НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., доц. І. І. Драч.
61. **Степаненко А. І.** Формування інформаційної культури студентів політехнічних коледжів / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України; наук. кер. – к.пед.н., с.н.с. С. В. Лапаєнко.
62. **Туряниця З. В.** Формування у майбутніх майстрів виробничого навчання професійно-технічних навчальних закладів аграрного профілю готовності до професійного самовдосконалення / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., проф. Н. В. Кудикіна.
63. **Шульга А. В.** Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до роботи з батьками молодших школярів з неповних сімей / Інститут педагогічної

освіти і освіти дорослих НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., проф. Л. О. Хомич.

13.00.05 – соціальна педагогіка

64. **Глушко Н. В.** Соціальна реабілітація дезадаптованих старших підлітків у професійних ліцеях / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., проф. М. О. Супрун.

13.00.06 – теорія і методика управління освітою

65. **Бажан С. П.** Управління процесом практичної підготовки молодших спеціалістів технічних спеціальностей в умовах навчально-науково-виробничого комплексу / ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»; наук. кер. – к.пед.н., доц. М. О. Кириченко.

66. **Кулик О. Є.** Управління якістю надання освітніх послуг загальноосвітніми навчальними закладами на основі інформаційних технологій / ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»; наук. кер. – д.пед.н., проф. З. В. Рябова.

67. **Мосюра А. І.** Педагогічні умови використання маркетингових технологій в управлінні загальноосвітнім навчальним закладом / ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»; наук. кер. – к.пед.н. Т. Є. Рожнова.

13.00.07 – теорія і методика виховання

68. **Кирпа А. В.** Полікультурне виховання старшокласників у діяльності Євроклубу загальноосвітнього навчального закладу / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., проф. М. О. Наказний.

69. **Нємцова Т. О.** Виховання громадянської ініціативності старшокласників у позакласній діяльності / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., с.н.с. Г. А. Назаренко.

13.00.08 – дошкільна педагогіка (разові захисти)

70. **Сіренко А. Є.** Формування у старших дошкільників упевненості в собі у груповій діяльності / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. кер. – к.пед.н., доц. О. Д. Рейпольська.

71. **Тимофєєва І. Б.** Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. кер. – к.пед.н., доц. О. Д. Рейпольська.

13.00.09 – теорія навчання

72. **Бабійчук С. М.** Дидактичні умови застосування геоінформаційних систем у дослідницькій діяльності старшокласників / Інститут педагогіки НАПН України; наук. кер. – д.фіз.-мат.н., проф. С. О. Довгий.

73. **Васьківська О. Є.** Формування умінь діалогічного спілкування старшокласників у процесі навчання гуманітарних предметів / Інститут педагогіки НАПН України; наук. кер. – к.пед.н., с.н.с. В. І. Кизенко.

74. **Волошена В. В.** Розвиток умінь математичного моделювання старшокласників у процесі навчання природничо-математичних предметів / Інститут педагогіки НАПН України; наук. кер. – к.пед.н., доц. О. І. Глобін.
75. **Іванюк І. В.** Формування профільно орієнтованого цілісного освітнього простору загальноосвітнього навчального закладу / Інститут педагогіки НАПН України; наук. кер. – к.пед.н., доц. Т. Й. Франчук.

13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті

76. **Варченко-Троценко Л. О.** Wiki-технологія як засіб підтримки проектної діяльності студентів гуманітарних спеціальностей університету / Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., проф. Н. В. Морзе.
77. **Вдовичин Т. Я.** Використання мережних технологій відкритих систем у навчанні майбутніх бакалаврів інформатики / Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України; наук. кер. – к.пед.н., с.н.с. А. В. Яцишин.
78. **Мельник О. М.** Проектування електронних освітніх ресурсів з математики для учнів початкової школи / Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., с.н.с. С. Г. Литвинова.
79. **Мерзликін О. В.** Хмарні технології як засіб формування дослідницьких компетентностей старшокласників у процесі профільного навчання фізики / Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., проф. С. О. Семеріков.
80. **Попель М. В.** Хмарний сервіс SageMathCloud як засіб формування професійних компетентностей вчителя математики / Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., с.н.с. М. П. Шишкіна.
81. **Рибалко О. О.** Проектування електронних освітніх ресурсів навчання математики в початковій школі з використанням системи Adobe Flash / Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України; наук. кер. – к.пед.н., проф. Т. О. Пушкарьова.
82. **Ястребов М. М.** Використання веб-орієнтованих технологій у здоров'язбережувальному навчанні учнів початкових класів / Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України; наук. кер. – д.пед.н., проф. М. П. Лещенко.

19.00.01 – загальна психологія, історія психології

83. **Березова Л. В.** Трансформація стратегій розв'язування студентами конструктивно-технічних задач в ускладнених умовах / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України; наук. кер. – к.психол.н., доц. Б. А. Якимчук.
84. **Завада Т. Ю.** Мотиваційні чинники перфекціонізму студентської молоді / Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; наук. кер. – к.психол.н., доц. В. А. Гупаловська.

85. **Зімовін О. І.** Рефлексія та креативність як чинники саморозвитку особистості на різних етапах життєвого шляху / Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; наук. кер. – к.психол.н., доц. Є. В. Заїка.
86. **Клименко О. Є.** Становлення життєвої перспективи особистості в ситуації набутої інвалідності / Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; наук. кер. – к.психол.н., доц. І. І. Галецька.
87. **Кресан О. Д.** Психологічні особливості переживання та усвідомлення особистістю життєвих подій / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України; наук. кер. – д.психол.н., проф. Н. В. Чепелева.
88. **Никоненко І. О.** Особистісні чинники формування копінг-стратегій лікарів-хірургів / Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; наук. кер. – к.психол.н., с.н.с. Л. Г. Чорна.
89. **Савченко Г. В.** Професійно-психологічна готовність особистості до соціономічних особливостей суддівської діяльності / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України; наук. кер. – д.психол.н., проф. С. Д. Максименко.
90. **Харченко Н. А.** Вікові особливості учнів як предмет педагогічної психології у науковій спадщині Г.С. Костюка / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України; наук. кер. – к.психол.н., доц. Т. Д. Перепелюк.
91. **Чайка Г. В.** Психологічні особливості Я-концепції комп'ютерних гравців / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України; наук. кер. – д.психол.н., проф. Л. З. Сердюк.

19.00.04 – медична психологія

92. **Єременко Т. Б.** Психосоматичні прояви агресії в юнацькому віці / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України; наук. конс. – д.психол.н., доц. К. С. Максименко.

19.00.05 – соціальна психологія; психологія соціальної роботи

93. **Бондаренко Н. Б.** Психологічні особливості соціальної підтримки осіб з проблемами психічного здоров'я у групах самодопомоги / Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; наук. кер. – д.психол.н., доц. Г. М. Бевз.
94. **Малєєва Н. С.** Комунікативні інтернет-практики залежної від соціальних мереж молоді / Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; наук. кер. – к.психол.н., доц. В. В. Посохова.
95. **Ніздрень О. А.** Соціальний капітал як чинник підтримання психологічного здоров'я осіб із низьким економічним статусом / Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; наук. кер. – к.психол.н., доц., с.н.с. Л. М. Коробка.
96. **Сахно С. В.** Особливості рефлексії жінок, засуджених до позбавлення волі / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України; наук. кер. – д.психол.н., проф. Н. Ю. Максимова.

97. **Смотрицький А. В.** Дозвіллево-танцювальні практики як засіб соціально-психологічної адаптації мігрантів / Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; наук. кер. – д.психол.н., с.н.с. Л. А. Найдьонова.
98. **Субашкевич І. Р.** Медіапсихологічні чинники формування ціннісно-сміслової сфери студентської молоді / Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; наук. кер. – к.психол.н., с.н.с. О. Л. Вознесенська.

19.00.07 – педагогічна та вікова психологія

99. **Антюхова Н. І.** Психологічні умови розвитку творчого потенціалу майбутнього вчителя іноземної мови / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України; наук. кер. – д.психол.н., проф. Н. О. Михальчук.
100. **Івашкевич І. В.** Психологічні чинники становлення професійної компетентності майбутніх юристів / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України; наук. кер. – д.психол.н., проф. Н. О. Михальчук.
101. **Ковтун А. Ю.** Формування психологічних засобів педагогічного спілкування у майбутніх вчителів / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України; наук. кер. – д.психол.н., проф. С. Д. Максименко.
102. **Курдибаха О. М.** Психологічні особливості гендерної соціалізації підлітків в умовах позашкільних навчальних закладів / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України; наук. кер. – д.психол.н., проф. Р. В. Павелків.
103. **Лазуренко О. О.** Психологічні особливості формування емоційної компетентності майбутнього лікаря / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України; наук. кер. – д.психол.н., проф. С. Д. Максименко.
104. **Лахтадир О. В.** Психологічні особливості розвитку комунікативної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України; наук. кер. – д.психол.н., с.н.с. О. М. Корніяка.
105. **Михайлюк І. В.** Психологічні чинники формування діалогічної компетентності майбутніх психологів / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України; наук. кер. – к.психол.н., доц. В. Л. Злишков.
106. **Опанасюк І. В.** Психологічні особливості розвитку емоційного інтелекту старшокласників засобами арттерапії / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України; наук. кер. – д.психол.н., доц. Л.П. Міщиха.
107. **Прахова С.А.** Психологічні детермінанти подолання фрустраційних станів учнів різних вікових груп / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України; наук. кер. – д.психол.н., доц. А. В. Шамне.
108. **Радзімовська О. В.** Психологічні чинники розвитку професійної ідентичності учнів професійно-технічних навчальних закладів / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України; наук. кер. – к.психол.н., с.н.с. М. В. Бастун.
109. **Сущинська Т. С.** Танцювально-ігрова діяльність дитини старшого дошкільного віку як чинник формування образу «Я» / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України; наук. кер. – д.психол.н., с.н.с. О. В. Завгородня.

110. **Товкач І. Є.** Індивідуальні особливості пізнавальної активності старших дошкільників / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України; наук. кер. – д.психол.н., проф. Т. О. Піроженко.

111. **Ямчук Т. Ю.** Психологічні чинники розвитку професійної самоідентичності майбутніх психологів / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України; наук. кер. – д.психол.н., проф. Т. Д. Щербан.

19.00.08 – спеціальна психологія

112. **Макарчук Л. О.** Психологічні особливості опанувальної поведінки підлітків з порушеннями розумового розвитку / Інститут спеціальної педагогіки НАПН України; науковий керівник – к.психол.н., доц. Т. В. Бушуєва.

113. **Супрун Г. В.** Особливості соціально-психологічної адаптації дітей з аутизмом у дошкільному віці / Інститут спеціальної педагогіки НАПН України; наук. кер. – д.психол.н., с.н.с. Т. В. Скрипник.

19.00.10 – організаційна психологія; економічна психологія

114. **Ковровський Ю. Г.** Психологічні чинники професійного вигорання персоналу оперативно-рятувальної служби Державної служби України з надзвичайних ситуацій / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – д.психол.н., проф. Л. М. Карамушка.

ЗМІСТ

I. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ	3
II. РЕЗУЛЬТАТИ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ РОБІТ	16
II.1. Відділення загальної педагогіки та філософії освіти	16
II.2. Відділення психології, вікової фізіології та дефектології	37
II.3. Відділення загальної середньої освіти	57
II.4. Відділення професійної освіти і освіти дорослих	63
II.5. Відділення вищої освіти	93
III. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ	116
IV. УПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	127
V. ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ	131
VI. НАУКОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ	136
VI.1. Загальні збори НАПН України, робота Президії	136
VI.2. Науково-організаційна діяльність відділень	150
VI.2.1. Відділення загальної педагогіки та філософії освіти	150
VI.2.2. Відділення психології, вікової фізіології та дефектології	154
VI.2.3. Відділення загальної середньої освіти	158
VI.2.4. Відділення професійної освіти і освіти дорослих	160
VI.2.5. Відділення вищої освіти	165
VI.3. Виконання Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2017–2020 роки	175
VII. ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ПІДГОТОВКА НАУКОВИХ І НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ ВИЩОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ТА ЇХ АТЕСТАЦІЯ	181
VII.1. Підготовка фахівців і підвищення кваліфікації кадрів	181
VII.2. Підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів	184
VII.3. Робота спеціалізованих учених рад	186
VII.4. Діяльність Міжвідомчої ради з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології	187
VIII. МІЖНАРОДНЕ НАУКОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО	198
IX. РОБОТА З НАУКОВИМИ, НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИМИ І КЕРІВНИМИ КАДРАМИ НАПН УКРАЇНИ	224
X. НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ МАСОВІ ЗАХОДИ ТА ВИСТАВКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ	228
X.1. Проведення міжнародних і всеукраїнських конференцій, читань, семінарів, круглих столів	228

Х.2. Участь НАПН України у міжнародних і всеукраїнських виставкових заходах	241
XI. НАУКОВО-ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ЗВ'ЯЗКИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ	245
ХІ.1. Науково-інформаційна діяльність	245
ХІ.2. Інформаційно-комунікаційні технології у діяльності НАПН України	260
ХІ.3. Зв'язки з громадськістю	264
XII. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ	273
XIII. СПИСОК ОСНОВНИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ	276
ХІІІ.1. Відділення загальної педагогіки та філософії освіти	276
ХІІІ.2. Відділення психології, вікової фізіології та дефектології	280
ХІІІ.3. Відділення загальної середньої освіти	299
ХІІІ.4. Відділення професійної освіти і освіти дорослих	311
ХІІІ.5. Відділення вищої освіти	332
ДОДАТКИ	343
ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ НАПН УКРАЇНИ (у таблицях) (Додаток 1)	343
ПЕРЕЛІК ДИСЕРТАЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ, ЗАХИЩЕНИХ В УСТАНОВАХ НАПН УКРАЇНИ У 2017 р. (Додаток 2)	413

З В І Т
про діяльність Національної академії
педагогічних наук України
у 2017 році

За загальною редакцією **В.Г. Кременя**

Підготовка звіту:

*В.І. Луговий, О.М. Топузов, С.О. Сисоєва,
С.Д. Максименко, О.І. Ляшенко, Н.Г. Ничкало, П.Ю. Саух,
І.О. Титаренко, І.М. Біла, Ю.І. Мальований, В.П. Тименко, М.В. Набок,
І.Ю. Регейло, Т.І. Куліш, Л.М. Смола, О.П. Вашуленко,
О.А. Шагаєва, Н.В. Базелюк, Л.В. Тименко, В.І. Довбищенко,
О.В. Мушка, П.П. Доценко, Л.І. Ткаченко, С.О. Дмитренко,
В.М. Грищан, С.О. Кривонос, С.М. Садовська*

Національна академія педагогічних наук України

вул. Січових Стрільців, 52-А,
Київ, 04053, Україна

Протокольний та загальний відділ:

тел./факс (044) 489-0860

e-mail: info@naps.gov.ua

Відділ наукових і керівних кадрів:

тел./факс (044) 481-3721

e-mail: hr@naps.gov.ua